

Comhairle Cathrach
& Contae **Luimnigh**

Limerick City
& County Council

LCDCC

Coiste um Fhorbairt Pobail Áitiúil Luimnigh
Limerick Local Community Development
Committee

Plean Áitiúil Eacnamaíochta agus Pobail do Chathair agus Contae Luimnigh

CREATPHLEAN

2023-2028

ATLANTIC EDGE

LIMERICK
EUROPEAN EMBRACE

GLUAIS

MC	Measúnú Cuí
AGS	An Garda Síochána
ASG	Grúpa Stiúrtha Comhairleach
BCP	Pointe Ceangail Leathanbhanda
RFF	Rátáil Fuinnimh Foirgnimh
CBT	Comhbheartas Talmhaíochta
CARO	Oifig Réigiúnach um Ghníomhú ar son na hAeráide
CLLD	Forbairt Áitiúil faoi Threoir an Phobail
CSO	An Phríomh-Oifig Staidrimh
CYPSC	An Coiste Seirbhísí do Leanaí agus do Dhaoine Óga
DCEDIY	An Roinn Leanaí, Comhionannais, Míchumais, Lánpháirtíochta agus Óige
DE	An Roinn Oideachais
DECC	An Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide
DEIS	Comhionannas Deiseanna sna Scoileanna a Sheachadadh
DETE	An Roinn Fiontar, Trádála agus Fostaíochta
DH	An Roinn Sláinte
RTRÁO	An Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht
DPER	An Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe
DRCD	An Roinn Forbartha Tuaithe agus Pobail
DSP	An Roinn Coimirce Sóisialaí
CE	An Coimisiún Eorpach
ECCE	Cúram agus Oideachas na Luath-Óige
ED	Toghroinn
EGD	An Comhaontú Glas don Eoraip
EI	Fiontraíocht Éireann
MTT	Measúnacht Tionchair Timpeallachta
BEI	An Banc Eorpach Infheistíochta
EIP	An Chomhpháirtíocht Nuálaíochta Eorpach
GCC	An Gníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil
CFRE	Ciste Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa
CSE	Ciste Sóisialta na hEorpa
AE	An tAontas Eorpach
IDC	Infheistíocht Dhíreach Choigríche
GDB	Abhantrach Ghlas Dhigiteach
GYDP	Clár Athstíúrtha Óige an Gharda Síochána
HEI	Institiúid Ardoideachais
ÉS	Éire Shláintiúil
HLG	Spriocanna Ardleibhéil (HLGanna)
FSS	Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte
ICMSA	Cumann Soláthróirí Baine Uachtarlainne na hÉireann
TFC	Teicneolaíocht Faisnéise agus Chumarsáide
GFT	An Gníomhaireacht Forbartha Tionscail
IFA	Feirmeoirí Aontaithe na hÉireann
IPAS	Seirbhísí Cóiríochta um Chosaint Idirnáisiúnta
IWG	Meitheal um Imeascadh

GLUAIS

IPC	Comhchoiste Póilíneachta
PTF	Príomhtháscaire Feidhmíochta
LAWPRO	Clár Uiscí na nÚdarás Áitiúil
LCCC	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh
CFPÁL	Coiste Forbartha Pobail Áitiúil
BOOLC	Bord Oideachais agus Oiliúna Luimnigh agus an Chláir
LDC	Cuideachta Forbartha Áitiúil
PÁEP	Plean Pobail Eacnamaíochta Áitiúil
OFÁ	An Oifig Fiontair Áitiúil
LSP	Comhpháirtíocht Spóirt Luimnigh
LSSIF	Scéim um Bonneagar Spóirt ar Mhórsála
MD	Ceantar Bardasach
MIC	Coláiste Mhuire gan Smál
MSME	Micrifhiontair agus Fiontair Bheaga agus Mheánmhéide
NDP	An Plean Forbartha Náisiúnta
NPF	An Creat Náisiúnta Pleanála
NPO	Cuspóirí Beartais Náisiúnta
NSO	Torthaí Straitéiseacha Náisiúnta
OPW	Oifig na nOibreacha Poiblí
SBÁFA	Scéim um Bonneagar Áineasa Faoine Aer
PPN	Líonra Rannpháirtíochta Pobail
TFN	Taighde, Forbairt agus Nuálaíocht
REP	Plean Fiontair Réigiúnach
RRDF	An Ciste um Athghiniúint agus Forbairt Tuaithe
RSES	An Straitéis Réigiúnach Spáis agus Eacnamaíoch
SAC	Limistéar faoi Chaomhnú Speisialta
SDG	Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe
SEA	Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta
ÚFIÉ	Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann
SFI	Fondúireacht Eolaíochta Éireann
SICAP	An Clár um Ionchuimsiú Sóisialta agus Gníomhachtú Pobail
FBM	Fiontair Bheaga agus Mheánmhéide
SPA	Limistéar faoi Chosaint Speisialta
SPC	An Coiste um Beartais Straitéiseacha
LLDB	Láidreachtaí, Laigí, Deiseanna, Bagairtí
TCF	Tús Áite do Lár an Bhaile
TFI	Iompar d'Éirinn
TII	Bonneagar Iompair Éireann
OTS	Ollscoil Teicneolaíochta na Sionainne – Lár Tíre, An tIarlthar Láir
TVRS	Scéim Athnuachana Bailte agus Sráidbhailte
UL	Ollscoil Luimnigh
NA	Na Náisiúin Aontaithe
CAFU	An Ciste Athghiniúna agus Forbartha Uirbí

Clár na nÁbhar

Achoimre Fheidhmeach	I
An Comhthéacs Socheacnamaíoch	I
Tosaíochtaí ó na Comhairliúcháin	I
Aidhmeanna agus Spriocanna Ardleibhéil	II
Cuspóirí Forbartha Inbhuanaithe	II
Socruithe Cur chun Feidhme	III

1. Réamhrá	1
1.1 Aidhm PÁEP	1
1.2 An Struchtúr agus an Próiseas chun PÁEP a Ullmhú	1
2. Comhthéacs Beartais Straitéisigh	7
2.1 Creataí Idirnáisiúnta:Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na Náisiún Aontaithe	7
2.2 Creata agus Pleananna ar Leibhéal an Aontais Eorpaigh	8
2.2.1 Colún Eorpach um Chearta Sóisialta agus Spriocanna Sóisialta go dtí 2030	8
2.2.2 An Comhaontú Glas don Eoraip	8
2.2.3 Plean Straitéiseach an Chomhbheartais Talmhaíochta	8
2.2.4 Creat Airgeadais Ilbhliantúil AE 2021-2027	9
2.2.5 Beartas Comhtháthaithe AE	9
2.3 Comhthéacs Beartais Náisiúnta:Forbairt Spásúlachta & Beartais Uileghabhálacha	10
2.3.1 An Creat Náisiúnta Pleanála: Éire 2040	10
2.3.2 An Plean Forbartha Náisiúnta 2021 - 2030	11
2.2.3 Clár an Rialtais: Ár dTodhchaí le Chéile	12
2.3 Beartais Náisiúnta: Forbairt Tuaithe agus Cheantarbhunaithe	12
2.3.1 Forbairt Tuaithe:Ár dTodhchaí Tuaithe	12
2.3.2 Bailte Tuaithe: Beartas um Thús Áite do Lár an Bhaile	13
2.3.3 Forbairt Áitiúil faoi Threoir an Phobail: LEADER	13
2.3.4 Forbairt Uirbeach	13
2.3.5 Spriocdhírú Ceantarbhunaithe ar Mhíbhuntáiste Sóisialta	14
2.4 Beartais Eacnamaíocha Náisiúnta	14
2.4.1 Téarnamh Eacnamaíoch, Patrúin Nua Oibre & Cruthú Post	14
2.4.2 Infheistíocht Isteach agus Cruthú Post	15
2.4.3 Straitéisí eanála:Turasóireacht, Earnáil an Bhia, an Cultúr, na hEalaíona, na Meáin & Spórt	15
2.4.4 Fiontraíocht agus Fiontar	16
2.4.5 Breisoideachas agus Scileanna	17
2.5 Beartais Náisiúnta: Bonneagar Poiblí agus Sóisialta	17

Clár na nÁbhar

2.6	Beartais Náisiúnta: Ionchuimsiú Sóisialta & Beartais Shóisialta	18
2.6.1	Ionchuimsiú Sóisialta	18
2.6.2	Leanaí, Teaghlaigh & Óige	19
2.6.3	Sláinte & Folláine	20
2.6.4	An Lucht Siúil / Romaigh & Imircigh	21
2.6.5	Straitéisí Ábhartha Eile	21
2.7	Beartais Náisiúnta: Comhshaol & Gníomhú ar son na hAeráide	22
2.8	Pleananna agus Straitéisí Réigiúnacha	22
2.9	Pleananna / Straitéisí ar an Leibhéal Áitiúil	24
2.10	Comhthéacs Beartais Straitéisigh an PÁEP: Achoimre ar na Tosaíochtaí	26
3.	Anailís Shocheacnamaíoch: Cathair agus Contae Luimnigh	29
3.1	Tréithe an Limistéir Spásúil & an Daonra	29
3.2	Gnóthachtáil Oideachais, Soláthar & Torthaí Oideachais	33
3.3	Bochtaineacht, Eisiamh Sóisialta agus Díothacht Ceantarbhunaithe	38
3.4	Sláinte & Folláine	40
3.5	Leanaí & Teaghlaigh	43
3.6	Margadh Saothair agus Daoine ag Oibriú de réir Tionscail	46
3.7	Dáileadh Gníomhaíochta Eacnamaíche: Limistéir ina bhfuil Comhchruinnithe Post & Meath	48
3.8	Fiontar, Gníomhaíocht Ghnó agus Poist	50
3.9	Fuinneamh, Iompar & Idirlíon	53
3.10	Tithíocht	56
3.11	Conclúid	60
4.	Comhairliúchán Poiblí: Próiseas agus Torthaí	63
4.1	Dearadh an Phlean Comhairliúcháin Phoiblí / Rannpháirtíochta Poiblí	63
4.2	An Próiseas Comhairliúcháin Phoiblí a Sheachadadh	63
4.2.1	Modhanna: Cruinnithe, Ceardlanna & Suirbhéanna Ar Líne	63
4.2.2	Formáid & Aghaidh a thabhairt ar Bhacainní ar Rannpháirtíocht & Olltoradh	65
4.3	Torthaí an Phróisis Comhairliúcháin / Rannpháirtíochta: Forbhreathnú	67
4.3.1	Athbhreithniú ar aighneachtaí & ionchur ó na ceardlanna	67
4.3.2	Príomhthéamaí atá ag teacht chun cinn	67
4.4	Ceantair Áitiúla: Nithe Dearfacha, Diúltacha & Cad atá Riachtanach chun Feabhas a Chur Orthu?	68
4.4.1	Leibhéal an Cheantair Áitiúil: Dearcchaí ó chruinnithe ceantair áitiúil	68
4.4.2	Ceantair Áitiúla: Dearcchaí na hóige, na n-imirceach, na ndaoine faoi mhíchumas & an Lucht Siúil	70
4.5	Caighdeán Bheatha an Phobail: Nithe Dearfacha, Diúltacha & Cad atá Riachtanach chun Feabhas a Chur Air?	73
4.5.1	Dearcchaí ó Phobail Áitiúla ar Chaighdeán Bheatha an Phobail	73
4.5.2	Dearcchaí Grúpaí Sóisialta ar Chaighdeán Bheatha an Phobail	74

Clár na nÁbhar

4.6	Luimneach: Nithe Dearfacha, Diúltacha & Cad atá Riachtanach chun Feabhas a Chur Air?	76
4.6.1	Dearcthaí ó Cheantair/Pobail Áitiúla maidir le Luimneach	76
4.6.2	Dearcthaí de Spriocghrúpaí Sonracha maidir le Luimneach	78
4.7	Riachtanais agus Dearcthaí na nDaoine Scothaosta	79
4.8	Próiseas Comhairliúcháin Phoiblí: Conclúid & Cur i bhFeidhm na dTorthaí	80
5. Eacnamaíoch agus Pobail: Anailís ar Láidreachtaí, Laigí, Deiseanna agus Bagairtí (LLDB)		83
6. Fís, Spriocanna Ardleibhéil & Cuspóirí		95
6.1	Cúlra agus Saincheistean Straitéiseacha	95
6.2	Fís Straitéiseach agus Spriocanna Ardleibhéil	96
6.3	Cuspóirí Forbartha Pobail agus Eacnamaíochta Inbhuanaithe	98
6.3.1	Eacnamaíocht: Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe (SEDonna)	102
6.3.2	Pobal: Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe (SCDonna)	116
6.3.3	Cuspóirí Forbartha Inbhuanaithe Comhtháite	136
7. Socruithe Chur chun Feidhme		159
7.1	Prionsabail atá mar Bhonn agus mar Thaca ag PÁEP	159
7.2	Cur Chuige & Raon Feidhme PÁEP a Shainmhíniú	159
7.3	Gníomhaireachtaí Ceannais & Comhordú Áitiúil	160
8. Monatóireacht agus Meastóireacht ar an PÁEP		163
8.1	Aidhm & Ról Faireacháin agus Meastóireachta	163
8.2	Cur Chuige i leith Faireacháin & Meastóireachta	164
8.3	Struchtúir & Socruithe do Thuairisciú	165
8.4	Táscairí	165
AGUISÍN 1: TÁBLAÍ ANAILÍSE SOCHEACNAMAÍCHE		171
AGUISÍN 2: CUSPÓIRÍ PÁEP & PLEANANNA EILE		179
AGUISÍN 3: BALLRAÍOCHT AN GHRÚPA COMHAIRLEACH PÁEP, COISTE FORBARTHA POBAIL ÁITIÚIL AGUS SPC UM FHORBART EACNAMAÍOCH, FIONTRAÍOCHT AGUS PLEANÁIL		194
AGUISÍN 4: RÁITEAS MAIDIR LE COMHSHEASMHACHT LEIS AN bPLEAN RÉIGIÚNACH SPÁSÚIL AGUS EACNAMAÍOCH DO RÉIGIÚIN AN DEISCIRT		196
AGUISÍN 5: CINNEADH SCAGTHA SEA		197

Achoimre Fheidhmeach

Is é an Plean Áitiúil Eacnamaíochta agus Pobail 2023-2028 an dara plean dá leithéid do Luimneach. Ullmhaíodh é i gcomhthéacs athruithe suntasacha ar an ngeilleagar áitiúil, ar an tsochaí agus ar phobail áitiúla i Luimneach uirbeach agus tuaithe. Tá sé ullmhaithe freisin i gcomhthéacs an athraithe aeráide agus an gá atá le gníomh práinneach a ghlacadh ar gach leibhéal chun gníomhú ar son na haeráide a chur chun cinn agus chun ár gcomhshaol a chosaint do na glúnta atá ann faoi láthair agus do na glúnta atá le teacht.

An Comhthéacs Socheacnamaíoch

Tá daonra 209,536 i gCathair agus i gContae Luimnigh in 2022, a bhfuil thart ar 55% díobh ina gcónaí sa Cheantar Uirbeach. Tá méadú tagtha ar an daonra agus ar an líon daoine atá i mbun oibre ó 2016: tá thart ar 14,700 sa bhreis ina gcónaí i Luimneach agus 13,500 sa bhreis i mbun oibre (2022). Tá ár ndaonra ag dul in aois, agus tá 16% den daonra (33,600 duine) atá 65 bliain d'aois nó os a chionn anois agus, mar go bhfuil daoine ag maireachtáil níos faide, tá timpeall 7,500 duine atá 80 bliain d'aois agus os a chionn. Cosúil leis an staid sa stát ina iomláine, tá Luimneach níos éagsúla ó thaobh cultúir de. Bhí saoránacht neamh-Éireannach ag thart ar 11% den daonra in 2022 agus rugadh 17% lasmuigh d'Éirinn. Mar thoradh ar an gcor chun feabhais sa gheilleagar le blianta beaga anuas, is ionann an ráta dífhostaíochta (bunaithe ar an tomhas daonáirimh) agus 8.6% in 2022, díreach os cionn an mheáin náisiúnta agus síos i gcomparáid le 2016. Tá ár ndaonra níos oilte: tá cáilíochtaí tríú leibhéal ag Gnáthchéim Baitsiléara nó os a cionn ag 30% den daonra fásta (suas ó 2016). Áirítear ar dhéimeagrafaíocht ghnó Luimnigh roinnt fiontair móra in ard-déantúsaíocht, eolaíochtaí cógaisíochta/beatha agus earnálacha eile, a mealladh mar Infheistíocht Dhíreach Choigríche, agus bonn dúchasach suntasach d'fhiontair bheaga agus mheánmhéide. Tá trí institiúid oideachais tríú leibhéal lonnaithe i Luimneach. Éascaíonn siad sin rochtain an daonra ar ardoideachas agus cuireann siad le lucht saothair ardfhoghlamtha agus oilte a chruthú. Cuireann siad ardchumas T&F agus Nuálaíochta ar fáil freisin, rud a rannchuidíonn leis an ngeilleagar eolasbhunaithe agus a chuireann lenár dtarraingteacht do ghnólachtaí agus mar shuíomh le haghaidh Infheistíocht Dhíreach Choigríche.

Bíonn tionchar ag neamhionannais shóisialta agus eacnamaíocha ar Luimneach ina bhfuil rátaí dífhostaíochta níos airde (faoi dhó agus os cionn mheán Luimnigh), leibhéal níos ísle oideachais, stádas sláinte níos boichte agus comharthaí sóisialta eile de mhíbhuntáiste i gceantair áitiúla áirithe, go háirithe laistigh den chathair. Cé go bhfuil feabhas tagtha ar roinnt táscairí áirithe sna ceantair sin (amhail leibhéal dífhostaíochta) ó 2016, níl feabhas tagtha orthu sa mhéid nach bhfuil siad “tagtha suas leis” an bpríomhshruth. I gcomparáid le ceantair eile, tá siad fós go mór taobh thiar de na meáin do Luimneach agus sa seasamh céanna nó níos measa ó 2016 i leith a bheag nó a mhór. Chomh maith le ceantair áitiúla faoi dhíothacht shóisialta, tá grúpaí áirithe den daonra atá faoi eisiamh sóisialta nó i mbaol ard eisiamh sóisialta. Tá sé sin fíor go háirithe i gcás an Lucht Siúil, daoine faoi mhíchumas, codanna áirithe den daonra imirceach agus daoine scothaosta scoite. Chomh maith le bochtaineacht ioncaim, is mó an seans go mbeidh tionchar ag eisiamh digiteach, ag bochtaineacht bia agus breosla/fuinnimh agus ag leithcheal ar na grúpaí sin.

Tosaíochtaí ó na Chomhairliúcháin

De réir ár n-anailíse ar dhálaí socheacnamaíocha áitiúla agus ar thorthaí an phróisis chomhairliúcháin phoiblí, is iad na gnéithe is tábhachtaí maidir le caighdeán na beatha ná bonneagar agus taitneamhachtaí áineasa ar ardchaighdeán, áiteanna agus spásanna le bualadh le daoine, a bheith gar do sheirbhísí áitiúla agus ábalta rochtain a fháil orthu. Tá feachtas níos fearr ar athrú aeráide agus tá tábhacht níos mó agus níos mó ag baint le gníomhú ar son na haeráide i bpobail áitiúla. Is sócmhainní tábhachtacha iad caighdeán an chomhshaoil áitiúil, tírdhreach nádúrtha agus bithéagsúlachta nach mór a chosaint agus a fheabhsú. Tá ardmheas ar spiorad pobail agus ar an méid a chuireann eagraíochtaí pobail áitiúla agus deonacha le comhfhorbairt áite agus le gníomhaíochtaí a reáchtáil i bpobail áitiúla. Cé go n-aithnítear láidreacht an gheilleagair áitiúil agus deiseanna fostaíochta, le scaipeadh níos leithne maidir le suíomh na bpost i Luimneach cuirfí ar chumas líon níos mó daoine chun a bheith ina gcónaí agus oibriú go háitiúil. Tá tábhacht ar leith ag baint le hathghiniúint Lár

Chathair Luimnigh ionas go mbeadh rath ar Luimneach ina iomláine agus ar réigiún an Iarthair Láir amach anseo. Is ardtosaíochtaí iad cóiríocht gan áitiú agus dearóiliú a laghdú chun saol tráchtála a thabhairt ar ais agus spás poiblí, cultúrtha agus áineasa agus forbairt chónaithe a chruthú i lár na cathrach agus i mbailte agus i sráidbhailte, le tacaíocht ó bhonneagar agus seirbhísí iompair níos fearr.

Aidhmeanna agus Spriocanna Ardleibhéil

Tá sé mar aidhm ag an bPlean Áitiúil Eacnamaíochta agus Pobail (PÁEP) pobail áitiúla shláintiúla athléimneacha a chruthú ina bhfuil dea-bhonneagar agus dea-sheirbhísí agus geilleagar áitiúil athléimneach, rud a neartódh an rath a baineadh amach le blianta beaga anuas, agus a chuirfeadh forbairt eacnamaíoch inbhuanaithe chun cinn. I bhfianaise na ndúshlán a bhaineann le hathrú aeráide, tá sé mar aidhm aige tacú le hoiriúnú do bhealaí maireachtála níos inbhuanaithe. Is aidhmeanna tábhachtacha iad comhionannas agus ionchuimsiú sóisialta, dírithe ar dhíothacht cheantarbhunaithe i Luimneach agus ar ghrúpaí sonracha is mó atá i mbaol eisiaimh. Tá sé tábhachtach imeascadh agus rannpháirtíocht shóisialta agus shibhialta a chur chun cinn i sochaí níos éagsúla agus níos ilchultúrtha d'fhonn imeascadh sóisialta a bhaint amach. Leanfaidh nuálaíocht agus cruthaitheacht de thacaíocht a thabhairt do chur chuige rathúil i leith na forbartha áitiúla i Luimneach, anois i dtráth níos dúshlánaí. Cuid dár gcur chuige freisin is ea próifíl agus clú Luimnigh a fhorbairt sa chomhthéacs réigiúnach agus náisiúnta agus go hidirnáisiúnta.

Tá ceithre Sprioc Ardleibhéil ag an PÁEP seo atá idirnasctha:

1. Daoine agus Pobal: folláine, ionchuimsiú, rannpháirtíocht agus comhfhorbairt áite a chur chun cinn
2. Comhshaol agus Gníomhú ar son na hAeráide: inbhuanaitheacht, oiriúnú agus an t-aistriú “glas” a chur chun cinn
3. Geilleagar: athléimneacht eacnamaíoch agus athghiniúint agus forbairt i lár na cathrach agus i mbailte agus i sráidbhailte tuaithe a chur chun cinn
4. Nuálaíocht: cruthaitheacht a chur chun cinn, cur i bhfeidhm na teicneolaíochta agus an digitithe a leathnú chun an geilleagar a neartú agus cáilíocht na beatha a fheabhsú do chách.
- 5.

Cuspóirí Forbartha Inbhuanaithe

Tá Plean Eacnamaíoch, Plean Pobail agus Plean Comhtháite sa Chreat PÁEP a chuirtear i láthair sa doiciméad seo. I ngach ceann de na Pleananna sin, sonraítear cuspóirí sonracha. Tugtar achoimre orthu sin thíos:

- **Plean Eacnamaíoch: Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe.** Tá ocht gcuspóir dírithe ar an méid seo a leanas: gníomhachtú an mhargaidh saothair lena ndírítear ar dhaoine atá dífhostaithe go fadtéarmach agus ar ghrúpaí sonracha a dtéann ard-dífhostaíocht i bhfeidhm orthu; an fhiontraíocht a chur chun cinn agus tacaíocht a thabhairt do mhicrifhiontair agus d'fhiontair bheaga agus mheánmhéide; an bonneagar gnó a fhorbairt do ghnólaigh beaga lena n-áirítear spás oibre; éagsúlú eacnamaíoch agus freagairt do ghanntanas scileanna agus deacrachtaí earcaíochta in earnálacha áirithe; tacú le méadú na ngnólaigh reatha in earnálacha breisluacha níos airde; an bonneagar agus na seirbhísí a chur chun cinn agus a chur i bhfeidhm chun Infheistíocht Dhíreach Choigríche a mhealladh go Luimneach; Luimneach a fhorbairt agus a chur chun cinn mar cheann scríbe turasóireachta; agus forbairt na dtionscal cultúrtha agus cruthaitheach i Luimneach a chur chun cinn.
- **Plean Pobail: Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe.** Tá 10 gcuspóir dírithe ar an méid seo a leanas: oideachas agus foghlaim atá dírithe ar fhoghlaim ar feadh an tsaoil a chur chun cinn agus spriocdhírú ar na grúpaí sin a fuair leibhéal íseal oideachais; leanaí, daoine óga agus teaghlaigh dírithe ar áiseanna/taitneamhachtaí agus seirbhísí agus “glór a thabhairt do dhaoine óga”; sláinte agus folláine dírithe ar stíleanna maireachtála sláintiúla do chách agus aghaidh a thabhairt ar neamhionannais sláinte atá dírithe ar cheantair faoi mhíbhuntáiste; dea-aosú agus tacú le clár aoisbháil Luimnigh; ionchuimsiú sóisialta agus cumasú pearsanta; foirgnimh spóirt, áineasa agus phobail dírithe ar oibreacha caipitil agus ar threalamh; feachtas na sochaí agus an phobail ar ghníomhú ar son na haeráide a chur chun cinn; rannpháirtíocht

sa saol sibhialta a chur chun cinn agus caipiteal sóisialta a thógáil lena n-áirítear obair dheonach; imeascadh na n-imirceach agus pobail éagsúla cultúrtha agus eitneacha lena n-áirítear ionadaíocht/eagraíocht agus rannpháirtíocht fheabhsaithe i gcinnteoireacht; sábháilteacht phobail agus cosc ar an gcoireacht i bpobail áitiúla.

- **Plean Comhtháite: Cuspóirí Comhtháite Inbhuanaithe.**

Tá 10 gculpóir ann agus áirítear leo gnéithe eacnamaíocha agus pobail. Tá na chéad ceithre chulpóir dírithe ar chineálacha réimsí agus ar thacaíocht d'fhorbairt cheantarbhunaithe. Baineann siad le: athghiniúint i Lár Chathair Luimnigh; cur chuige forbartha comhtháite sna comharsanachtaí is mó faoi mhíbhuntáiste sa chathair chun iad a thógáil amach as an mbochtaineacht agus as an eisiamh; comharsanachtaí nasctha cathracha agus fo-uirbeacha lena n-áirítear pleanáil don chomharsanacht 10 nóiméad agus nascacht iompair fheabhsaithe; athnuachan bailte agus sráidbhailte, cur chuige um Thús Áite do Lár an Bhaile a chur i bhfeidhm, agus tacú le lonnaíochtaí nasctha i gceantar tuaithe Luimnigh trí iompar feabhsaithe agus seirbhísí comhroinnte, agus cur chun cinn na forbartha tuaithe. Is cuspóirí téamach iad na trí chulpóir eile agus baineann siad le: caomhnú agus mórtas as ár gcultúr, ealaíona, oidhreacht agus spórt a chothú agus rannpháirtíocht sna gníomhaíochtaí sin a chur chun cinn; idirnáisiúnú, brandáil agus cur chun cinn Luimnigh mar áit chun cónaí, oibriú, staidéar a dhéanamh agus infheistíocht a dhéanamh inti; agus teicneolaíocht agus straitéisí SMART a chur chun cinn (cathair, bailte agus sráidbhailte SMART). Tá na trí chulpóir dheireanacha dírithe ar an gclár oibre “glas” a rolladh amach agus baineann siad le: bonneagar, seirbhísí agus cur chun cinn taistil ghníomhaigh agus inbhuanaithe; maolú agus oiriúnú maidir le gníomhú ar son na haeráide agus acmhainní nádúrtha a chosaint; agus fuinneamh glas a fhorbairt agus oiriúnú do chórais fuinnimh ghlais.

Leis na haidhmeanna, Spriocanna Ardleibhéil agus cuspóirí de PÁEP, rannchuidítear ar leibhéal áitiúil le creatáil beartais ardleibhéil ar an leibhéal idirnáisiúnta, náisiúnta agus réigiúnach. Ní mór don PÁEP a bheith comhsheasmhach leo. Ina measc tá: Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na Náisiún Aontaithe, creatáil beartais AE suas go dtí 2030, Creat Náisiúnta Pleanála Éire 2040 agus an Straitéis Réigiúnach Spáis agus Eacnamaíoch do Réigiún an Deiscirt. Ní mór don PÁEP tosaíochtaí agus cláir bheartais an rialtais a chur san áireamh in go leor réimsí earnála lena n-áirítear ionchuimsiú sóisialta, forbairt fiontair, forbairt tuaithe agus gníomhú ar son na haeráide. Sa chomhthéacs áitiúil, ní mór don PÁEP Luimnigh a bheith comhsheasmhach leis an gcroístraitéis agus cuspóirí i bPlean Forbartha Luimnigh 2022-2028.

Socrúithe Chur chun Feidhme

Chomh maith leis an gCreat-PÁEP, a chuirtear i láthair sa doiciméad seo, tá ullmhú Pleananna Chur Chun Feidhme dhá bhliain i gceist le PÁEP. Thar thréimhse an PÁEP seo, baineann an chéad Phlean Chur Chun Feidhme le haghaidh na mblianta 2024-2025 agus an dara ceann le haghaidh na tréimhse 2026-2028. Sna Pleananna Chur Chun Feidhme, aithnítear gníomhartha sonracha, gníomhaireachtaí ceannais agus tacaíochta, foinse maoinithe, PTFanna agus amlínte do sheachadadh na ngníomhartha. Forbraítear creat faireacháin agus meastóireachta don Chreatphlean PÁEP ina bhfuil Táscairí Torthaí sonraithe do gach cuspóir agus sraith iomlán táscairí curtha i láthair i gCuid 8.

Féadtar PÁEP a idirdhealú ó phleananna eile toisc go ndearna an chomhpháirtíocht áitiúil maoirsiú ar a ullmhú agus go ndéanfaidh sí faireachán ar sheachadadh an Phlean le linn a chur chun feidhme. Bhí an Grúpa Stiúrtha Comhairleach Áitiúil ina bhfuil páirtithe leasmhara iomadúla i gceannas ar ullmhú an chreata PÁEP, a bhfuil a bhallaíocht tarraingthe ón gCoiste Forbartha Pobail Áitiúil (CFPÁL), ón gCoiste um Beartais Straitéiseacha Eacnamaíocha agus Fiontraíochta (SPC), ón Lónra Rannpháirtíochta Pobail (PPN) agus ionadaithe eile ó ghníomhaireachtaí poiblí agus earnálacha a bhfuil saineolas agus taithí ábhartha acu, nó a bhfuil a chomhaltáil ina n-ainmníthigh dá gcuid. Glacann CFPÁL an Plean Pobail, glacann SPC Eacnamaíoch agus Fiontraíochta an Plean Eacnamaíoch agus glacann an dá struchtúr coiste an Plean Comhtháite. Tá cur chuige comhoibriú agus comhordaithe ar fud gníomhaireachtaí áitiúla i gceist maidir le cuspóirí agus gníomhartha in PÁEP, cé go bhfuil siad á spreagadh ag an rialtas áitiúil. Is é sin an breisluach a ghabhann leis an PÁEP. Beidh comhpháirtíocht agus comhoibriú i seachadadh riachtanach chun cur chun feidhme éifeachtach a bhaint amach.

(1.)

Réamhrá

1.1	Aidhm PÁEP	1
1.2	An Struchtúr agus an Próiseas chun PÁEP a Ullmhú	1

1. Réamhrá

Leis an bPlean Áitiúil Eacnamaíochta agus Pobail (PÁEP) le haghaidh Chathair agus Chontae Luimnigh, tugtar tacaíocht d'fhorbairt inbhuanaithe Luimnigh. Cuireadh síos ar PÁEPanna ar dtús i dTús Áit a Thabhairt do Dhaoine: Plean Gníomhaíochta do Rialtas Áitiúil Éifeachtach (2012) agus cuireadh ar bhonn foirmiúil é san Acht um Athchóiriú Rialtais Áitiúil 2014 ina dhiaidh sin. Is plean reachtúil é PÁEP, atá á stiúradh ag an údarás áitiúil. Tacaítear le hullmhú agus le cur chun feidhme an PÁEP trí chomhoibriú le gníomhaireachtaí poiblí eile, comhlachtaí pobail agus deonacha agus leasanna earnála sa suíomh áitiúil. Is príomhthréithe an PÁEP iad cur chuige faoi stiúir áitiúil, atá comhordaithe agus comhoibriúch. Tá an chéad PÁEP le haghaidh Chathair agus do Chontae Luimnigh (2016-2021) tagtha go dtí deireadh a ré. Is é seo an dara PÁEP lena gcumhdaítear an tréimhse sé bliana 2023-2028.

1.1 Aidhm PÁEP

Is é cuspóir an PÁEP, mar atá leagtha amach i dTreoirínte an Phlean Áitiúil Eacnamaíochta agus Pobail (PÁEP) (2021) ná “na cuspóirí agus na gníomhaíochtaí is gá chun an fhorbairt eacnamaíoch agus forbairt áitiúil agus pobail an cheantair Údarás Áitiúil ábhartha a chur chun cinn agus chun tacú léi a leagan amach, ar feadh tréimhse sé bliana, as féin go díreach agus i gcomhpháirtíocht le páirtithe leasmhara forbartha eacnamaíochta agus pobail eile”. Is é an aidhm fhoriomlán ná “folláine agus cáilíocht beatha na saoránach agus na bpobal a chur chun cinn” lena n-áirítear gach duine atá ina c(h)ónaí agus a oibríonn sa chontae, cuid acu nach saoránaigh iad.

Leis an PÁEP, soláthraítear creat do chur chun feidhme áitiúil creatphleananna náisiúnta agus réigiúnacha ina leagtar amach an chonair forbartha don stát agus don réigiún thar na 10 go 20 bliain amach romhainn. Is iad na príomhphleananna spásúlachta ar leibhéal náisiúnta agus réigiúnach ná an Creat Náisiúnta Pleanála Éire 2040 agus an Plean Forbartha Náisiúnta 2021-2030 (NPF/NDP) agus an Straitéis Réigiúnach Spáis agus Eacnamaíoch do Réigiún an Deiscirt (RSES). Aithnítear sa PÁEP cuspóirí ó na creatphleananna sin atá le cur chun feidhme ar bhonn áitiúil. Aithnítear ann cuspóirí áitiúla faoi bheartais náisiúnta agus réigiúnacha eile i réimsí lena n-áirítear ionchuimsiú sóisialta, forbairt tuaithe, athghiniúint uirbeach, sláinte agus folláine, oideachas, oiliúint agus forbairt scileanna, fostaíocht, fiontraíocht agus athrú aeráide / gníomhú ar son na haeráide.

Ní mór don PÁEP a bheith comhsheasmhach le pleananna uileghabhálacha na n-údarás áitiúil – go háirithe, Plean Forbartha Luimnigh 2022-2028 agus Plean Corparáideach Chomhairle Cathrach agus Contae Luimnigh 2019-2024. Ní mór do na pleananna áitiúla go léir ailíniú le Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe (SDGanna) na Náisiún Aontaithe, a bhfuil Éire ina sínitheoir. Tá sé mar aidhm ag SDGanna na Náisiún Aontaithe aghaidh a thabhairt ar dhúshlán phráinneacha eacnamaíocha, shóisialta agus comhshaoil ar bhealach comhchuibhithe le rialtais uile an domhain.

1.2 An Struchtúr agus an Próiseas chun PÁEP a Ullmhú

Tá na gnéithe seo a leanas ag an PÁEP:

1. Gnéithe eacnamaíocha
2. Gnéithe pobail
3. Gnéithe comhtháite le cuspóirí agus torthaí comhroinnte ar fud gnéithe Eacnamaíocha agus Pobail.

Forbraíodh an PÁEP faoi chomh-mhaoirseacht Choiste Forbartha Pobail Áitiúil Luimnigh (CFPÁL), atá freagrach as gnéithe Pobail den Phlean agus Coiste um Beartais Straitéiseacha (SPC) na Comhairle um Fhorbairt Eacnamaíoch, Fiontraíocht agus Pleanáil, atá freagrach as na gnéithe Eacnamaíocha den Phlean. Chuidigh an Grúpa Stiúrtha Comhairleach le hullmhú agus le dréachtú an PÁEP ag gach céim den fhorbairt. Áirítear ar an nGrúpa Stiúrtha Comhairleach baill den CFPÁL agus den SPC um Fhorbairt Eacnamaíoch, Fiontraíocht agus Pleanáil, gníomhaireachtaí poiblí, an earnáil forbartha áitiúil, eagraíochtaí pobail agus deonacha agus leasanna earnála (talmhaíocht, gnó). Tá Comhalta Tofa den Chomhairle ina chathaoirleach air. Áirítear ar eagraíochtaí pobail agus deonacha ar an nGrúpa Stiúrtha Comhairleach ionadaithe ó na seirbhísí don óige, pobail, ionchuimsiú sóisialta agus an earnáil comhshaoil. Tá cuid de na comhaltaí sin ainmnithe ag an Lónra Rannpháirtíochta Pobail (ionchuimsiú sóisialta agus comhshaoil).

Bhí próiseas comhairliúcháin phoiblí i gceist le hullmhú an PÁEP ar fud chathair agus chontae Luimnigh agus comhairliúcháin spriocdhírthe le grúpaí nach bhfuil ionadaíocht mhaith acu go traidisiúnta i gcomhairliúcháin dá leithéid.

Faoi Acht um Athchóiriú Rialtais Áitiúil 2014, agus an PÁEP á ullmhú agus á fhaomhadh, tá gá le comhairliúchán leis an Tionól Réigiúnach chun an chomhsheasmhacht PÁEP le RSES a chinntiú. Tá gá le comhairliúchán le baill den Cheantar Bardasach chun comhsheasmhacht a chinntiú idir gnéithe eacnamaíocha agus pobail an Phlean agus le croístraitéis agus cuspóirí Phlean Forbartha Luimnigh reachtúil 2022-2028. Teastaíonn ráitis chomhsheasmhachta ón dá shraith struchtúr (An Tionól Réigiúnach agus na Ceantair Bhardasacha).

Tugtar faoi Mheasúnacht Straitéiseach Timpeallachta / Measúnacht Chuí ar an Dréacht PÁEP chun measúnú a dhéanamh ar aon impleachtaí comhshaoil agus / nó ar chaomhnú gnáthóg fiáin agus flóra agus fána fhiáin.

Léirítear thíos na céimeanna a bhaineann le hullmhú an PÁEP, mar atá leagtha amach i dTreoirínte na bPleananna Áitiúla Eacnamaíochta agus Pobail 2021, arna n-eisiúint ag an Roinn Forbartha Tuaithe agus Pobail (DRCD) agus an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht (RTRÁO), agus a cuireadh i bhfeidhm in ullmhú Phlean Áitiúil Eacnamaíochta agus Pobail Luimnigh.

Céimeanna in Ullmhú an PÁEP

Céim 1: Ullmhúchán

- Anailís Shocheacnamaíoch
- Ráiteas Socheacnamaíoch & Spriocanna Ardleibhéil bunaithe ar Anailís Shocheacnamaíoch
- Ullmhú an Dréacht-Ráitis Shocheacnamaíoch ag an nGrúpa Stiúrtha Comhairleach
- Aontú CFPÁL agus SPC um Fhorbairt Eacnamaíoch, Fiontar agus Pleanáil

Céim 2: Comhairliúchán Poiblí

- Comhairliúchán Poiblí maidir le Spriocanna Ardleibhéil
- Athbhreithniú ar an Ráiteas Socheacnamaíoch bunaithe ar an gComhairliúchán
- Ullmhú an Dréachtphlean ag an nGrúpa Stiúrtha Comhairleach
- Aontú SPC agus CFPÁL um Fhorbairt Eacnamaíoch, Fiontar agus Pleanáil

Céim 3: Cuspóirí agus Torthaí a fhorbairt

- Cuspóirí agus Torthaí mionsonraithe a fhorbairt
- Ullmhú an Dréacht-PÁEP ag an nGrúpa Stiúrtha Comhairleach
- Aontú SPC agus CFPÁL um Fhorbairt Eacnamaíoch, Fiontar agus Pleanáil
- Dréacht Deiridh an PÁEP do Cheantair Bhardasacha agus don Tionól Réigiúnach le haghaidh ionchuir

Céim 4: Creatphlean a thabhairt chun críche

- Glacann SPC & CFPÁL Dréacht Deiridh an PÁEP tar éis ionchur Ceantair Bhardasach agus Tionóil Réigiúnaigh
- An tÚdarás Áitiúil chun an Dréacht Deiridh an PÁEP a fhaomhadh
- An PÁEP a chur faoi bhráid an Aire & le Foilsiú ag an Údarás Áitiúil

Céim 5: Cur chun Feidhme

- Pleananna Chur chun Feidhme a ullmhú (timthriall 2 bhliana)
- Breithniú ar Acmhainní atá ar fáil (€)
- Cur chun feidhme solúbtha leanúnach an PÁEP

Céim 6: Faireachán & Meastóireacht

- Príomhtháscairí Feidhmíochta (PTFanna) chun aghaidh a thabhairt ar thorthaí molta
- Bailiú sonraí leanúnach lena n-áirítear cás-staidéir
- Tuarascáil Chur chun Feidhme

Cuirtear PÁEP Luimnigh i láthair sna Codanna seo a leanas:

- **Cuid 2:** Comhthéacs Beartais Straitéisigh
- **Cuid 3:** Anailís Shocheacnamaíoch: Cathair agus Contae Luimnigh
- **Cuid 4:** Comhairliúchán Poiblí: Próiseas agus Torthaí
- **Cuid 5:** Eacnamaíocht & Pobal: Anailís Láidreachtaí, Laigí, Deiseanna & Bagairtí (LLDB)
- **Cuid 6:** Fís, Spriocanna Ardleibhéil & Cuspóirí
- **Cuid 7:** Socruithe Chur chun Feidhme
- **Cuid 8:** Creat Faireacháin & Meastóireachta

(2.)

Comhthéacs Beartais Straitéisigh

		7
2.1	Creataí Idirnáisiúnta: Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na Náisiún Aontaithe	7
2.2	Creata agus Pleananna ar Leibhéal an Aontais Eorpaigh	8
2.2.1	Colún Eorpach um Chearta Sóisialta agus Spriocanna Sóisialta go dtí 2030	8
2.2.2	An Comhaontú Glas don Eoraip	8
2.2.3	Plean Straitéiseach an Chomhbheartais Talmhaíochta	8
2.2.4	Creat Airgeadais Ilbhliantúil AE 2021-2027	9
2.2.5	Beartas Comhtháthaithe AE	9
2.3	Comhthéacs Beartais Náisiúnta: Forbairt Spásúlachta & Beartais Uileghabhálacha	10
2.3.1	An Creat Náisiúnta Pleanála: Éire 2040	10
2.3.2	An Plean Forbartha Náisiúnta 2021 - 2030	11
2.2.3	Clár an Rialtais: Ár dTodhchaí le Chéile	12
2.3	Beartais Náisiúnta: Forbairt Tuaithe agus Cheantarbhunaithe	12
2.3.1	Forbairt Tuaithe: Ár dTodhchaí Tuaithe	12
2.3.2	Bailte Tuaithe: Beartas um Thús Áite do Lár an Bhaile	13
2.3.3	Forbairt Áitiúil faoi Threoir an Phobail: LEADER	13
2.3.4	Forbairt Uirbeach	13
2.3.5	Spriocdhírí Ceantarbhunaithe ar Mhíbhuntáiste Sóisialta	14
2.4	Beartais Eacnamaíocha Náisiúnta	14
2.4.1	Téarnamh Eacnamaíoch, Patrúin Nua Oibre & Cruthú Post	14
2.4.2	Infheistíocht Isteach agus Cruthú Post	15
2.4.3	Straitéisí earnála: Turasóireacht, Earnáil an Bhia, an Cultúr, na hEalaíona, na Meáin & Spórt	15
2.4.4	Fiontraíocht agus Fiontar	16
2.4.5	Breisoideachas agus Scileanna	17
2.5	Beartais Náisiúnta: Bonneagar Poiblí agus Sóisialta	17
2.6	Beartais Náisiúnta: Ionchuimsiú Sóisialta & Beartais Shóisialta	18
2.6.1	Ionchuimsiú Sóisialta	18
2.6.2	Leanaí, Teaghlach & Óige	19
2.6.3	Sláinte & Folláine	20
2.6.4	An Lucht Siúil / Romaigh & Imircigh	21
2.6.5	Straitéisí Ábhartha Eile	21
2.7	Beartais Náisiúnta: Comhshaol & Gníomhú ar son na hAeráide	22
2.8	Pleananna agus Straitéisí Réigiúnacha	22
2.9	Pleananna / Straitéisí ar an Leibhéal Áitiúil	24
2.10	Comhthéacs Beartais Straitéisigh an PÁEP: Achoimre ar na Tosaíochtaí	26

2. Comhthéacs Beartais Straitéisigh

Is plean tábhachtach é an PÁEP chun tacú le cur chun feidhme na mbeartas náisiúnta agus réigiúnach ar an leibhéal áitiúil. Ní mór do chuspóirí agus gníomhaíochtaí sa PÁEP a bheith ag teacht le tosaíochtaí beartais náisiúnta ionas go rannchuideoidh siad go háitiúil le cláir oibre thábhachtacha beartais agus d'fhonn maoiniú a mhealladh chun iad a chur chun feidhme. Ní mór do phleananna náisiúnta, réigiúnacha agus áitiúla teacht le creataí uileghabhálacha beartais idirnáisiúnta agus AE. In Aguisín 6 de na Treoirínte PÁEP liostaítear na beartais agus na straitéisí ábhartha chun eolas a dhéanamh d'fhorbairt an PÁEP. Cuirtear na cinn is ábhartha i láthair go hachomair agus déantar athbhreithniú orthu anseo.

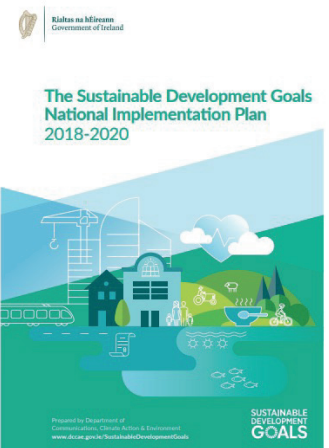
2.1 Creataí Idirnáisiúnta: Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na Náisiún Aontaithe

Tá sé mar aidhm ag Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na Náisiún Aontaithe (SDGanna), a bhfuil Éire ina sínitheoir, aghaidh a thabhairt ar dhúshláin eacnamaíocha, sóisialta agus comhshaoil phráinneacha. Tá 17 SDG - léirithe thíos.

Is príomhspríocanna san fhorbairt dhomhanda iad gníomhú ar son na haeráide (SDG 13) agus dúshláin chomhshaoil (SDG 6 Uisce Glan, 7 Fuinneamh Inacmhainne & Glan, 12 An Tomhaltas & An Táirgiúocht Fhreagrach, 13 An Saol Faoi Uisce, 14 An Saol ar Thalamh). Mar sin féin, ní bhaineann na SDGanna leis an gcomhshaoil amháin. Áirítear leo spriocanna sóisialta ar nós 1 Gan Bhochtaineacht, 10 Éagothroime a Laghdú, 3 Dea-Shláinte & Folláine, 4 Oideachas ar Ardchaighdeán, 5 Comhionannas Inscne agus spriocanna eacnamaíocha lena n-áirítear 8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch, 9 Nuálaíocht an Tionscail agus Bonneagar agus 11 Cathracha & Pobail Inbhuanaithe. Tá freagairt chomhchuibhithe ar fud na rialtas i gceist leis an gcur chun feidhme. Tá comhpháirtíocht le comhlachtaí poiblí, sochaí sibhialta agus páirtithe leasmhara gnó, mar a léirítear in SDG 17, Comhpháirtíochtaí le haghaidh na Spriocanna, mar chuid den chur chuige.

Glacann an chéad Phlean Náisiúnta Chur chun Feidhme 2018-2022 um Fhorbairt Inbhuanaithe de chuid an Rialtais cur chuige uile-rialtais ina sanntar SDG amháin nó níos mó do gach roinn rialtais. Admhaíodh sa Phlean (2018) go bhfuil feachtas an phobail ar na SDGanna in Éirinn íseal. Tá gníomhartha ann chun feachtas a fheabhsú sa chás go ndírítear ar an mbaint atá ag na SDGanna leis an saol laethúil. Is iad na tosaíochtaí straitéiseacha: (1) Múscailt feachtas; (2) Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara go léir, (3) Tacaíocht agus spreagadh do phobail / d'eagraíochtaí rannchuidiú leis na Spriocanna agus (4) Ailíniú Beartais ar fud an rialtais agus comhleanúnachas feabhsaithe beartais.

Tá an chéad phlean náisiúnta cur chun feidhme SDG eile á fhorbairt. Leis sin, méadófar feachtas an phobail, díreofar ar SDGanna a mhapaíl i gcoinne spriocanna beartais náisiúnta, réigiúnacha agus áitiúla, sainithneofar spriocanna agus neartófar sásraí tuairiscithe. Léirítear naisc le SDGanna na Náisiún Aontaithe i bpleananna náisiúnta, réigiúnacha agus áitiúla cheana féin.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

2.2 Pleananna agus Creataí ar Leibhéal an Aontais Eorpaigh

Bhí clár oibre an Aontais Eorpaigh maidir le poist agus fás, a bhfuil a chéim seachadta (suas go dtí 2023) curtha i gcrích, le fáil san Eoraip 2020: Straitéis Eorpach maidir le fás cliste, inbhuanaithe agus ionchuimsitheach. Faoi straitéis sin, leagadh síos spriocanna chun fostaíocht a mhéadú, luathfhágáil na scoile a laghdú, críochnú oideachais tríú leibhéal a mhéadú agus líon na ndaoine atá ag maireachtáil i mbochtaineacht a laghdú. D'fheidhmigh Éire os cionn an mheáin Eorpaigh maidir leis na táscairí oideachais (luathfhágáil na scoile agus oideachas tríú leibhéal) agus tá dul chun cinn an-suntasach déanta aici maidir leis an ráta fostaíochta a ardú. Faoi 2022, ba é an líon daoine a bhí ag oibriú sa stát an líon ba mhó a bhí ann riamh. Ó shamhradh 2022 i leith, comhaontaíodh creataí beartais agus maoinithe nua AE agus na spriocanna sóisialta nua atá le baint amach faoi 2030.

2.2.1 Colún Eorpach um Chearta Sóisialta agus Spriocanna Sóisialta go dtí 2030

Faoi Phlean Gníomhaíochta Cholún Eorpach na gCearta Sóisialta 2030, tá na Ballstáit tiomanta don Eoraip láidir shóisialta a bheidh dírithe ar phoist, scileanna agus ionchuimsiú sóisialta. Socraítear trí phríomhspríoc shóisialta AE, atá le baint amach faoi 2030, i gcomparáid le bonnlíne in 2019. Tá gealltanas tugtha ag gach Ballstát do spriocanna náisiúnta, chun rannchuidiú le baint amach na bpríomhspríocanna sin de chuid AE. Is iad spriocanna AE agus spriocanna náisiúnta arna nglacadh ag Éirinn, atá le baint amach faoi 2030:

Táscaire	Sprioc 2030 AE	Sprioc 2030 na hÉireann
Ráta fostaíochta (%) 20-64 bliain d'aois:	78%	78.2%
Foghlaim aosach (%) faoi oiliúint gach bliain:	60%	64.2%

2.2.2 An Comhaontú Glas don Eoraip

Leagtar amach sa Chomhaontú Glas don Eoraip thar ceann an Aontais Eorpaigh (AE) an tiomantas chun dul i ngleic le dúshlán a bhaineann leis an aeráid agus leis an gcomhshaol, rud a shainnithníonn Coimisiún an Aontais mar “thasc sainiúil na glúine seo”. Is freagairt é an Comhaontú Glas don Eoraip ar na dúshláin sin agus leagtar amach ann straitéis fáis nua chun an tAontas Eorpach a chlaochlú go sochaí chóir agus rathúil, ina mbeidh geilleagar iomaíoch, nua-aimseartha a bheidh tíosach ar acmhainní agus nach mbeidh aon ghlanastaíochtaí gás ceaptha teasa ann in 2050. Tá sé mar aidhm aige freisin caipiteal nádúrtha AE a chosaint, a chaomhnú agus a fheabhsú, agus sláinte agus folláine na saoránach a chosaint ar rioscaí agus ar thionchair a bhaineann leis an gcomhshaol, agus ag an am céanna, aistriú cóir ionchuimsitheach a bhaint amach. Is iad seo a leanas na tosaíochtaí gníomhaíochta faoi EGD:

1. Aer úr, uisce glan, ithir shláintiúil agus bithéagsúlacht
2. Foirgnimh athchóirithe atá tíosach ar fhuinneamh
3. Bia sláintiúil agus inacmhainne
4. Tuilleadh iompair phoiblí
5. Fuinneamh níos glaine agus nuálaíocht teicneolaíochta ghlan cheannródaíoch
6. Táirgí a mhairfidh ar feadh tréimhse níos faide agus ar féidir iad a dheisiú, a athchúrsáil agus a athúsáid (an geilleagar “ciorclach”)
7. Féachaint chuige go seasfaidh poist agus oiliúint scileanna an t-aistriú
8. Tionscal domhanda iomaíoch agus athléimneach.

2.2.3 Plean Straitéiseach an Chomhbheartais Talmhaíochta

Meastar go bhfuil talmhaíocht agus ceantair thuaithe lárnach don Chomhaontú Glas don Eoraip. Leis an gcreat nua reachtach agus maoinithe (ó mhí Eanáir 2023) tugtar “CBT níos cothroime, níos glaise agus níos bunaithe ar fheidhmíocht”. Is príomhghné den chreat í “Ailtireacht Ghlas” lena n-áirítear tacaíocht spriocdhírithe d'fheirmeacha níos lú agus lena gceadaítear solúbthacht níos mó do Bhallstáit bearta a oiriúnú do dhálaí áitiúla.

Comhaontaíodh Plean Straitéiseach CBT 2023-2027 agus pacáiste airgeadais d'Éirinn (€9.838 billiún), in 2022 agus tá sé miondealaithe de réir dhá Cholún: Colún 1: €5,976.7 (Íocaíochtaí Díreacha agus Idirghabhálacha Earnála) agus Colún 2: €3,861.6 (Forbairt Tuaithe). Tá Colún 1, lena soláthraítear íocaíochtaí díreacha chun tacú le hioncaim feirme agus idirghabhálacha earnála (Ciste Ráthaíochta), agus Colún 2, tacaíocht d'Fhorbairt Tuaithe tugtha laistigh d'aon Phlean Straitéiseach amháin lena dtugtar tacaíocht d'Inbhuanaitheacht eacnamaíoch, shóisialta agus chomhshaoil na gceantar tuaithe. Beidh an CSP ina phríomhuirlis chun uailmhianta na straitéisí "ón bhFeirm go dtí an Forc" agus na straitéisí bithéagsúlachta a bhaint amach.

Áirítear le gnéithe nua cur chuige athdháilte níos láidre sa CSP - aistriú na tacaíochta ó fheirmeacha níos mó / is éifeachtúla go feirmeacha meánmhéide agus níos lú, idirghabhálacha chun aghaidh a thabhairt ar an daonra feirmeoirí atá ag dul in aois agus tacú le haistriú don chéad ghlúin eile trí iontráil ag feirmeoirí cáilithe níos óige, oideachas d'feirmeoirí agus tacaíocht d'feirmeoirí ban. Áirítear le "Ailtireacht Ghlas" an CSP: Éici-Scéim chun tacú le cleachtais feirmeoireachta a chosnaíonn bithéagsúlacht (spás don dúlra), plandú crann agus fála sceanach, uasrátaí stocála beostoic a shocrú agus teorainneacha maidir le húsáid leasachán ceimiceach san fheirmeoireacht faoi Cholún 1 agus Scéim Comhshaoil Tuaithe Agra-Aeráide (ACRES) faoi Cholún 2. Is éard atá i gceist le ACRES ná rannpháirtíocht feirmeacha (ina n-aonar agus i dtionscadail chomhoibrithe) ar thalamh a bhfuil ardtosaíocht comhshaoil acu i seachadadh beart chun feabhas a chur ar thorthaí bithéagsúlachta, aeráide agus aeir agus uisce. I measc na n-idirghabhálacha eile tá Grúpaí Oibríochtúla de chuid an Comhpháirtíochta Eorpaí um Nuálaíocht (EIP-AGRI) chun réitigh nuálacha a fhorbairt agus a thástáil san earnáil talmhaíochta, Infheistíocht Chaipitil ar an bhFeirm, Deontas Feirmeoireachta Comhoibríoch chun tacú le soghluaisteacht talún agus comharbas d'feirmeoirí níos óige, Grúpaí Aistrithe Eolais ar fud earnáil na feirmeoireachta, agus tacaíocht d'fhorbairt áitiúil faoi stiúir an phobail sa Chlár LEADER.

2.2.4 Creat Airgeadais Ilbhliantúil AE 2021-2027

Sa Chreat Airgeadais Ilbhliantúil AE (MFF)¹ leagtar amach buiséad an Aontais Eorpaigh don tréimhse 2021-2027 faoi sheacht gceannnteideal. Is iad seo a leanas na ceannteidil bhuiséadacha faoi MFF atá ábhartha do chuspóirí agus do ghníomhaíochtaí an PÁEP:

Ceannnteideal 1: Margadh Aonair, Nuálaíocht agus Digiteach (€149,512 billiún) lena n-áirítear FÍS Eorpach, lena gcuirtear maoiniú ar fáil d'ardtaighde in institiúidí tríú leibhéal. Tacaíonn sé freisin le rannpháirtíocht eagraíochtaí ar nós údarais áitiúla agus eagraíochtaí neamhrialtasacha i dtaighde maidir leis na mórdhúshláin shochoaíochta.

Ceannnteideal 2: Comhtháthú, Athléimneacht agus Luachanna(€426,694 billiún): lena n-áirítear Ciste Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa, a mhaoiníonn na Cláir Oibríochtúla Réigiúnacha i réigiúin na hÉireann, Ciste Sóisialta na hEorpa + (scileanna/uasoiliúint, ionchuimsiú sóisialta agus laghdú bochtaineachta), agus Erasmus+ a thairgeann deiseanna comhair san oideachas, san oiliúint, san óige agus sna spóirt ar fud AE.

Ceannnteideal 3: Acmhainní Nádúrtha agus Comhshaoil (€400,996 billiún) lena n-áirítear an Beartas Talmhaíochta agus Muirí lena n-áirítear an Comhbheartas Talmhaíochta agus Gníomhú ar son an Chomhshaoil agus na hAeráide lena n-áirítear an clár LIFE atá ar oscailt chun tacú le gníomhú áitiúil ar son na haeráide, le caomhnú an dúlra agus le tionscadail chomhshaoil.

2.2.5 Beartas Comhtháthaithe AE

Tá sé mar aidhm ag Beartas Comhtháthaithe AE "forbairt chomhchuí fhoriomlán" na mBallstát agus na réigiún a chur chun cinn agus tacú léi trí chomhtháthú eacnamaíoch, sóisialta agus críochach a neartú agus trí éagothromaíochtaí idir-réigiúnacha a laghdú. Is príomhshraitéis í seo chun an t-aistriú glas agus digiteach ar fud AE a bhaint amach.

Faoi Chomhaontú Comhpháirtíochta na hÉireann (2021-2027), bainfidh Éire leas as tuairim is €1.4 billiún de

¹ Is ionann gealltanas MFF 2021-2027 i bpraghsanna reatha agus €1,210,894 billiún móide gealltanas breise de €806,925 billiún faoi NextGenerationEU, freagairt AE ar thionchar eacnamaíoch agus sóisialta COVID-19. Leithdháileadh díreach faoi bhun €1 billiún ar Éirinn chun tacú le hinfheistíocht sa téarnamh agus san aistriú 2020-2026.

Chistiú Comhtháthaithe faoi na cláir/sruthanna cistithe seo a leanas:

- Ciste Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa (ERDF): le haghaidh infheistíochtaí i ngníomhaíochtaí réigiúnacha agus áitiúla atá ailínithe leis na Straitéisí Réigiúnacha Spáis agus Eacnamaíocha agus NPF: Éire 2040. Is iad na tosaíochtaí: (1) Cathracha SMART/Réigiúin SMART ina dtugtar tacaíocht do nuálaíocht, digitiú agus claochlú eacnamaíoch agus infheistíocht in Ollscoileanna Teicniúla; (2) Ísealcharbóin agus athléimneacht ó thaobh na haeráide de lena n-áirítear infheistíocht chun éifeachtúlacht fuinnimh sa stoc tithíochta a fheabhsú agus cabhrú le teaghlaigh atá i mbaol bochtaineacht fuinnimh; (3) Gné uirbeach lena dtugtar tacaíocht d'athbheochan na mbailte meánmhéide agus níos lú.
- Ciste Sóisialta na hEorpa + (CSE+): le haghaidh infheistíochtaí chun feabhas a chur ar rochtain ar fhostaíocht, uasoiliúint, foghlaim ar feadh an tsaoil, dul i ngleic le bochtaineacht agus le heisiámh sóisialta agus nuálaíocht shóisialta. Dirítear le laghdú na bochtaineachta agus le hionchuimsiú sóisialta ar ghrúpaí sonracha lena n-áirítear leanaí leochaileacha, imircigh agus daoine faoi mhíchumas.
- Comhar Críochach Eorpach agus trí chlár um chomhar idir-réigiúnach (InterReg); agus
- Ciste um Aistriú Cóir (JTF), a bhaineann le contaetha i lár na tíre a bhfuil tionchar dona ag an spleáchas ar thionscail bainte móna orthu.
- An Ciste Eorpach Muirí, lascaigh agus Dobharshaothraithe (CEMID).

Nuair a chuirtear cistiú meaitseála san áireamh, is ionann luach na gclár a fhaigheann tacaíocht ó leithdháileadh 2021-2027 AE agus thart ar €3.5 billiún. Tá an ERDF, ESF+ agus clár chomhair idir-réigiúnaigh (InterReg) go léir ábhartha do na cuspóirí agus do na gníomhaíochtaí sa PÁEP.

2.3 Comhthéacs Beartais Náisiúnta: Forbairt Spásúlachta & Beartais Uileghabhálacha

Ar leibhéal spásúil / críochach, is iad an Creat Náisiúnta Pleanála: Éire 2040 agus an Plean Forbartha Náisiúnta go dtí 2027 na príomhchreataí ina bhfuil an PÁEP suite. Leagtar amach tosaíochtaí beartais i gClár an Rialtais. Ina theannta sin, tá roinnt beartais agus straitéisí earnála náisiúnta ábhartha do raon feidhme agus cuspóirí an PÁEP. Tá liosta tascach díobh sin san áireamh sna Treoirínte PÁEP agus déantar athbhreithniú / achoimre roinnt díobh sin thíos.

2.3.1 An Creat Náisiúnta Pleanála: Éire 2040

Is éard atá i dTionscadal Éireann: An Creat Náisiúnta Pleanála: Éire 2040 (NPF) ná creat straitéiseach an rialtais chun fás geilleagrach agus daonra a sheachadadh thar na 20 bliain amach romhainn. Cuspóir tábhachtach é fás cothromaithe a chur chun cinn ar fud na réigiún agus idir ceantair uirbeacha agus ceantair thuaithe. Tá baint ag an aistriú chuig sochaí atá neodrach agus athléimneach ó thaobh na haeráide de le gach gné. Is é an cuspóir foriomlán ná patrún fáis a bhaint amach chun tacú leis an méadú réamh-mheasta ar an daonra faoi aon mhilliún amháin faoi 2040. Éileoidh sé sin go gcruthófar 660,000 post breise agus 550,000 teach breise. Léirítear an cuspóir maidir le forbairt réigiúnach chothrom leis an bpleanáil go dtarlóidh 25% den fhás daonra réamh-mheasta i réigiún Bhaile Átha Cliath, 25% ar fud na gceithre chathair eile sa stát le chéile (Corcaigh, Luimneach, Gaillimh agus Port Láirge) (ina mbeidh gá lena ndaonraí agus lena bpoist fás le 50-60%) agus 50% den fhás réamh-mheasta ar an daonra i bpríomhionaid, bailte agus sráidbhailte réigiúnacha.

Tá NPF struchtúrtha thart ar dheich dToradh Straitéiseacha Náisiúnta (NSOnna). Is iad seo a leanas na NSOnna a bhaineann go háirithe leis na cuspóirí agus na gníomhaíochtaí de PÁEP:

- **NSO1 Fás Dlúth:** fás inbhuanaithe ar lonnaíochtaí uirbeacha agus tuaithe arna dtacú ag poist, tithíocht, seirbhísí pobail agus taitneamhachtaí laistigh de lorg na lonnaíochta.
- **NSO3 Geilleagair agus Pobail Tuaithe Neartaithe:** athghiniúint agus forbairt ceantar tuaithe, lena mbaintear leas as deiseanna a eascraíonn as nascacht dhigiteach fheabhsaithe, gníomhú ar son na haeráide, turasóireacht, cultúr agus na healaíona, an earnáil agraibhia agus iompar feabhsaithe.
- **NSO4 Soghluaisteacht Inbhuanaithe:** taisteal gníomhach agus iompar poiblí (bus, iarnród, iarnród éadrom) chun soghluaisteacht inbhuanaithe ardchaighdeán a chruthú chun cáilíocht na beatha a fheabhsú, chun tacú leis an aistriú go sochaí ísealcharbóin agus chun iomaíochas eacnamaíoch a fheabhsú.
- **NSO5:** Geilleagar Láidir le Tacaíocht ó Fhiontraíocht, Nuálaíocht agus Scileanna: bonn fiontar a bheidh iomaíoch, nuálach agus athléimneach a chruthú, lena gcuirfear poist agus deiseanna fostaíochta ar ardchaighdeán ar fáil do dhaoine ionas go bhféadfaidís maireachtáil agus a bheith faoi bhláth i ngach réigiún.
- **NSO7 Taitneamhacht agus Oidhreacht Fheabhsaithe:** ár dtimpeallacht nádúrtha agus ár dtimpeallacht thógtha stairiúil a chosaint, ríocht phoiblí a fhorbairt chun tarraingteacht agus “comhfhorbairt áite” a fheabhsú; taitneamhacht a fhorbairt chun sláinte agus folláine a fheabhsú agus tacú le forbairt eacnamaíoch agus leathnú na turasóireachta.
- **NSO 8 Aistriú go Sochaí Ísealcharbóin atá Athléimneach ó thaobh na hAeráide de:** aistriú go geilleagar iomaíoch, ísealcharbóin, a bheidh athléimneach ó thaobh na haeráide de agus a bheidh inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de a bhaint amach faoi 2050.
- **NSO 9 Bainistiú Inbhuanaithe Uisce, Dramhaíola agus Acmhainní Comhshaoil Eile:** caomhnú agus feabhsú a dhéanamh ar cháilíocht na n-acmhainní sin, feabhas a chur ar an gcumas déileáil le dramhaíl / laghdú dramhaíola agus cur chun cinn an gheilleagair chiorclaigh.
- **NSO 10 Rochtain ar Chúram Leanaí, Oideachas agus Seirbhísí Sláinte ar Ardchaighdeán:** oideachas agus

2.3.2 An Plean Forbartha Náisiúnta 2021 - 2030

Leagtar amach sa Phlean Forbartha Náisiúnta 2021 - 2030 (NDP) na tosaíochtaí infheistíochta atá mar bhonn agus thaca ag cur chun feidhme an Chreata Náisiúnta Pleanála: Éire 2040. Sa NDP, cuirtear an straitéis infheistíochta i láthair faoi gach ceann de na Cuspóirí Straitéiseacha Náisiúnta (NSO) sa NPF: Éire 2040. Foilsíodh nuashonrú agus athbhreithniú ar an NDP 2021-2030 i mí Dheireadh Fómhair 2021 d'fhonn 'téarnamh bunaithe ar bhonneagar' agus 'téarnamh glas' a chur chun cinn i ndiaidh COVID-19. Tá fócas treisithe aige ar uailmhianta agus spriocanna a bhaineann le gníomhú ar son na haeráide. Sa NDP, leagtar amach leithdháiltí Roinne go dtí 2025 agus infheistíocht phoiblí iomlán €165 billiún thar an tréimhse 2021-2030. I measc na n-infheistíochtaí móra atá beartaithe faoi NSOnna sonracha a bhaineann le cuspóirí agus gníomhartha sa PÁEP tá:

- **NSO1: Fás Dlúth:** Infheistíocht i soláthar 6,000 teach inacmhainne gach bliain, an Ciste Croí Cónaithe (tacaíocht chun roghanna tithíochta príobháidí a leathnú lena n-áirítear athúsáid áitreabh folamh le haghaidh tithíochta i lár na mbailte / lárionaid uirbeacha), agus an Ciste Athghiniúna agus Forbartha Uirbí do thionscadail athghiniúna ar mhórsála i gcathracha / i lárionaid uirbeacha
- **NSO 3 Geilleagair agus Pobail Tuaithe a Neartú:** Infheistíocht tríd an gCiste um Athghiniúint agus Forbairt Tuaithe do thionscadail athghiniúna ar mhórsála i mbailte agus i sráidbhailte, an Plean Náisiúnta Leathanbhanda, bonneagar an mhoil cianoibrithe agus iompar poiblí níos fearr tríd an gClár Bus Éire a Nascadh (Connecting Ireland)
- **NSO2 Soghluaisteacht Réigiúnach Fheabhsaithe:** lena n-áirítear infheistíocht €360 milliún i dtaisteal gníomhach, an N/M20 Corcaigh go Luimneach agus feabhsú ar sheirbhísí bus idir-réigiúnacha
- **NSO5:** Geilleagar Láidir le Tacaíocht ó Fhiontraíocht, Nuálaíocht agus Scileanna, Bealach lena n-áirítear an Ciste um Aistriú Glas, an Ciste um Aistriú Digiteach agus Infheistíocht in Ollscoileanna Teicneolaíochta

- **NSO 7** - Áirítear ar Thaitneamhacht agus Oidhreacht Fheabhsaithe infheistíochtaí sna Forais Chultúrtha Náisiúnta agus sna Páirceanna Náisiúnta, sa Chlár Caipitil agus Trealamh Spóirt agus an Ciste um Bonneagar Spóirt ar Mhórsála
- **NSO10:** Rochtain ar Oideachas agus ar Sheirbhísí Sláinte ar Ardchaighdeán lena n-áirítear seachadadh 150 go 200 tionscadal tógála scoile gach bliain thar an tréimhse 2021 go 2025 agus leathnú ar chúram príomhúil agus pobail ar aon dul le Sláintecare.

2.2.3 Clár an Rialtais: Ár dTodhchaí le Chéile

Dréachtaíodh Ár dTodhchaí le Chéile (2021), i gcomhthéacs na paindéime COVID-19. Tá an Rialtas tiomanta do théarnamh eacnamaíoch agus do cheartas sóisialta agus folláine a chur chun cinn trí infheistíocht i mbonneagar poiblí, agus i réimsí rithabhachtacha amhail tithíocht, cúram sláinte, iompar agus fuinneamh. Áirítear ar na príomhthosaíochtaí: Caighdeán na beatha níos fearr do chách; An geilleagar a athbheochan agus a athnuachan; Margadh glas nua; Cúram sláinte uilíoch; Tithíocht do chách; Forbairt réigiúnach chothrom; Conradh sóisialta nua; Pobail láidre agus níos sábháilte a thógáil; Deiseanna níos fearr trí oideachas agus taighde; Oileán comhroinnte; A bheith i gcroílár na hEorpa agus saoránacht dhomhanda; An saol poiblí a athchóiriú agus a athshamhlú; agus Feidhmiú an Rialtais.

2.3 Beartais Náisiúnta: Forbairt Tuaithe agus Cheantarbhunaithe

Déantar athbhreithniú roghnaitheach thíos ar bheartais náisiúnta i bhforbairt tuaithe, pobail agus cheantarbhunaithe, a bhaineann leis na cuspóirí pobail, comhtháite agus eacnamaíocha atá sa PÁEP.

2.3.1 Forbairt Tuaithe: Ár dTodhchaí Tuaithe

Faoi Ár dTodhchaí Tuaithe (2021), tá Éire thuaithe faoi bhláth ina cuid lárnach dár leas agus dár bhforbairt eacnamaíoch, shóisialta, chultúrtha agus comhshaoil go náisiúnta, agus tá sé bunaithe ar idirspiléachas idir na ceantair uirbeacha agus na ceantair thuaithe. Aithnítear sa bheartas lárnacht na ndaoine, an tábhacht a bhaineann le háiteanna tuaithe bríomhara ina bhfuil daoine ina gcónaí, an cumas poist ardchaighdeán a chruthú agus ár dtimpeallacht chomhroinnte a chothú. Díritear in Ár dTodhchaí Tuaithe ar na cuspóirí téamacha seo a leanas:

Na deiseanna a thagann as leathanbhanda ardluais do phobail tuaithe a bharrfheabhsú.

- Tacú le deiseanna fostaíochta agus gairme ar ardchaighdeán i gceantair thuaithe.
- Cabhrú le hathghiniúint, athdhaonrú agus forbairt bailte agus sráidbhailte tuaithe, le béim ar chur chuige bunaithe ar áit.
- Rannpháirtíocht, ceannaireacht agus athléimneacht na bpobal tuaithe a fheabhsú lena n-áirítear fócas ar dhaoine óga sa chinnteoireacht.
- Seirbhísí poiblí a fheabhsú i gceantair thuaithe.
- Tacú le hAistriú Cóir chuig geilleagar atá neodrach ó thaobh na haeraíde de.
- Tacú le hinbhuanaitheacht na Talmhaíochta, na Mara agus na Foraoiseachta.
- Tacú le hinbhuanaitheacht ár bpobal oileáin agus cósta.
- Ár gcultúr agus ár n-oidhreacht a chothú.

Is fearr a dhéantar forbairt na gceantar tuaithe trí úsáid a bhaint as cur chuige comhtháite a léirítear, mar shampla, in LEADER, sa Bheartas um Thús Áite do Lár an Bhaile agus i gcláir mhaoinithe i bhforbairt tuaithe. I measc na sruthanna maoinithe i bhforbairt tuaithe chun tacú le cur chun feidhme an bheartais tá: an Ciste um Athghiniúint agus Forbairt Tuaithe; an Scéim Athnuachana Bailte agus Sráidbhailte; an Scéim um Bonneagar Caithimh Aimsire Lasmuigh, LEADER, CLÁR (dírithe ar cheantair ina bhfuil thíos leis na leibhéil titime daonra is mó), Ciste na Mol Nasctha agus an Clár Feabhsúcháin Pobail agus an Ciste Infheistíochta Pobail (baineann an dá cheann deiridh sin le pobail uirbeacha chomh maith le pobail tuaithe).

2.3.2 Bailte Tuaithe: Beartas um Thús Áite do Lár an Bhaile

Cuirtear i láthair i mBeartas um Thús Áite do Lár an Bhaile (2022) an cur chuige maidir le hathghiniúint agus forbairt na mbailte tuaithe bunaithe ar mheasúnú / “seiceáil sláinte” an bhaile, ullmhú máistirphlean / físe ina sainaitheann agus ina gcothaítear úsáid sócmhainní áitiúla lena n-áirítear foirgnimh thréigthe agus fholmha, tailte neamhúsáidte agus acmhainní áitiúla eile. Tá gné institiúideach ag baint leis an mBeartas um Thús Áite do Lár an Bhaile freisin ina sonraítear an plean agus bearta molta atá le hullmhú agus le seachadadh bunaithe ar fhreagairt páirtithe leasmhara iomadúla ar leibhéal an bhaile áitiúil, Foireann an Bhaile, le tacaíocht ón Udarás Áitiúil agus úsáid a bhaint as sruthanna maoinithe rialtais atá ar fáil.

2.3.3 Forbairt Áitiúil faoi Threoir an Phobail: LEADER

Is é LEADER an clár a fhaigheann tacaíocht ó AE chun Forbairt Áitiúil faoi Threoir an Phobail a chur chun cinn a bhfuil stair cur chun feidhme rathúil in Éirinn le 30 bliain anuas aige. Bhí maoiniú ag an gClár LEADER 2016-2020: Straitéis Forbartha Áitiúla do Luimneach de thart ar €10.8 milliún agus thacaigh sé le breis agus 200 tionscadal áitiúil ar fud Luimnigh tuaithe. Cuireadh chun feidhme iad sin faoi dheireadh na bliana 2023.

Tá an Clár LEADER (ó 2023-2027) mar chuid de Phlean Straitéiseach CBT d’Éirinn (2023-2027) agus tá buiséad foriomlán (lena n-áirítear ranníocaíochtaí ó AE agus ón Státchiste Náisiúnta) de €180 milliún aige. Is ionann an leithdháileadh do Luimneach dá LEADER/Straitéis Forbartha Áitiúla (LDS) agus €6.9 milliún. Is é an cuspóir uileghabhálach ná: Fostaíocht, fás, comhionannas inscne, ionchuimsiú sóisialta agus forbairt áitiúil a chur chun cinn i gceantair tuaithe lena n-áirítear an bithgheilleagar agus foraoiseacht inbhuanaithe. Tá téamaí agus fothéamaí LEADER 2023-2027 dírithe ar ghnéithe forbartha atá sonraithe in Ár dTodhchaí Tuaithe. Tá béim níos láidre aige ar inbhuanaitheacht chomhshaoil agus ar ghníomhú ar son na haeraíde i gcomparáid leis sin atá caite agus ní mór é sin a léiriú ar fud na dtéamaí go léir. Is iad seo a leanas na téamaí agus na fothéamaí:

- **Téama 1 - Forbairt Eacnamaíoch agus Cruthú Post:** An Geilleagar Glas, Éagsúlú Talmhaíochta, Turasóireacht & Áineas Tuaithe, Forbairt Fiontar, Táirgeadh Bia Tuaithe agus Fiontair Shóisialta, Phobail & Chomhoibríocha
- **Téama 2 - Bonneagar Tuaithe & Ionchuimsiú Sóisialta:** Bonneagar Tuaithe, Seirbhísí Inrochtana, Nascacht Dhigiteach a Bharrfheabhsú agus Óige Thuaithe
- **Téama 3 - Forbairt Inbhuanaithe an Chomhshaoil Tuaithe agus Maolú agus Oiriúnú don Athrú Aeráide:** Forbairt Inbhuanaithe an Chomhshaoil Tuaithe, Tógáil Acmhainne um Athrú Aeráide agus Maolú agus Oiriúnú don Athrú Aeráide

2.3.4 Forbairt Uirbeach

Tá athghiniúint agus forbairt cathracha agus lárionad uirbeach níos mó mar thosaíocht faoin NPF: Éire 2040 agus faoin bPlean Forbartha Náisiúnta. Tá sé mar aidhm ag an gCiste Athghiniúna agus Forbartha Uirbí (CAFU) forbairt níos dlúithe agus níos inbhuanaithe ar chúig chathair na hÉireann agus ar lárionaid mhóra uirbeacha eile a sheachadadh trí pháirtmhaoiniú a thabhairt do thionscadail mhórsála athghiniúna agus forbartha. Tá an bhéim ar athghiniúint ó chroílár na cathrach, dírithe go háirithe ar dheireadh a chur le dearóiliú, athúsáid láithreán athfhorbraíochta agus tionscadail bhunathraithe faoi chreat máistirphlean chuimsithigh athghiniúna.

Tá an Roinn Tithíochta, Pleanála agus Rialtais Áitiúil (DHPLG) freagrach as CAFU a chur chun feidhme, a bhfuil leithdháileadh €2 billiún aige sa NDP go dtí 2027. Tá cion níos mó d’fhorbairt chónaithe agus ilúsáide i gceist le fás dlúth agus forbairt inbhuanaithe laistigh de loirg thógtha reatha chathracha agus bhailte na hÉireann. Is é an cuspóir ná go mbeidh ceantair uirbeacha ina n-áiteanna tarraingteacha agus bríomhara le cónaí iontu, le hoibriú iontu, le cuairt a thabhairt orthu agus le hinfheistíocht a dhéanamh iontu. Is féidir le maoiniú athghiniúna ó CAFU foinsí maoinithe eile a chomhlánú, mar shampla, do thionscadail forbartha fiontar, bonneagar tithíochta agus tithíocht, taisteal gníomhach agus nascacht iompair agus cláir earnála eile chun tacú le forbairt limistéar uirbeach a fheidhmíonn go maith ina mbeidh seirbhísí agus timpeallacht ar ardchaighdeán (ríocht phoiblí, spás glas, spás poiblí agus cultúrtha). I measc na sruthanna maoinithe ar scála níos lú atá oscailte do phobail uirbeacha agus do phobail tuaithe tá an Clár Feabhsúcháin Pobail, Ciste Infheistíochta na Lárionad Pobail agus an Clár Caipitiúil Spóirt Áitiúil.

2.3.5 Spriocdhíriú Ceantarbhunaithe ar Mhíbhuntáiste Sóisialta

De bharr cnuasú níos mó daonraí i dtimpeallachtaí uirbeacha, tá na pobail spásúla is mó faoi mhíbhuntáiste le fáil i gceantair uirbeacha níos mó, go háirithe i gcathracha ach i mbailte móra freisin. I mbailte/sráidbhailte níos lú léirítear cnuasaigh faoi mhíbhuntáiste sóisialta freisin. Trí spriocdhíriú ceantarbhunaithe, tugann cláir maoinithe príomhshrutha tacaíocht do sheachadadh seirbhísí do dhaonraí faoi mhíbhuntáiste. Tá siad sin dírithe ar ionchuimsiú sóisialta, rochtain ar oideachas, cúram leanaí, seirbhísí sláinte, tacaíocht teaghlaigh, seirbhísí pobail agus áiseanna spóirt agus áineasa.

Leagtar amach thíos na príomhchláir chun tacú le forbairt pobail áitiúil agus ionchuimsiú sóisialta i gceantair uirbeacha agus i gceantair thuaithe araon:

An Clár um Chuimsiú Sóisialta agus Gníomhachtú Pobail (SICAP) tá sé mar aidhm aige dul i ngleic le bochtaineacht agus eisiaimh sóisialta trí rannpháirtíocht áitiúil agus comhpháirtíocht idir daoine aonair faoi mhíbhuntáiste, eagraíochtaí pobail agus gníomhaireachtaí san earnáil phoiblí. Is éard atá i gceist le Sprioc 1 faoi SICAP ná tacaíocht a thabhairt do ghrúpaí pobail áitiúla, chun cur lena n-acmhainn mar eagraíochtaí chun gníomhartha um ionchuimsiú sóisialta a phleanáil agus a sheachadadh agus chun tacú le rannpháirtíocht i bhfóiraim níos leithne agus i struchtúir chinnteoireachta. Faoi Sprioc 2 de SICAP tacaítear le daoine aonair sna spriocghrúpaí is mó atá buailte leis an eisiaimh agus atá i mbaol eisiaimh ar bhonn duine le duine ar chonair chuig ionchuimsiú trí rannpháirtíocht i bhfoghlaím, tacaíochtaí folláine agus tacaíocht chun rochtain a fháil ar fhostaíocht, féinfhostaíocht agus fiontar sóisialta. I seachadadh an chlár, tá ceanglas agus Príomhtháscaire Feidhmíochta leagtha síos do spriocdhíriú ceantarbhunaithe ar phobail faoi mhíbhuntáiste, agus tá sprioc níos airde socraithe chun tacú le daoine aonair atá i mbaol eisiaimh i bpobail uirbeacha faoi mhíbhuntáiste (50% agus níos airde do chathracha) i gcomparáid le ceantar níos tuaithe (thart ar 30%) atá dírithe ar bhailte agus ar shráidbhailte tuaithe. I Luimneach, tá SICAP á sheachadadh ag na trí Chuideachta Forbartha Áitiúla (LDCanna) – Comhpháirtíocht PAUL sa chathair, Acmhainní Iarthar Luimnigh in iarthar Luimnigh agus Forbairt Bhealach Eabhra in oirthear Luimnigh.

An Clár Seirbhísí Pobail (CSP) leis an gclár tugtar tacaíocht do chuideachtaí agus do chomharchumainn phobail chun seirbhísí áitiúla sóisialta, eacnamaíocha agus comhshaoil a sheachadadh trí ranníocaíochtaí maoinithe a sholáthar i dtreo an chostais a bhaineann le bainisteoir agus poist ar choibhéis lánaimseartha (FTE) iad a fhostú. I measc na gclár eile tá Ionaid Acmhainní Teaghlaigh, arna mbunmhaoiniú ag Tulsa, Seirbhísí Óige, cláir shonracha amhail tionscadail Athstíúrtha Óige an Gharda Síochána (a thacaíonn le daoine óga atá i mbaol ciontaithe) agus seirbhísí ionscoile agus lasmuigh den scoil a sheachadtar faoi chlár scoileanna DEIS. Soláthraíonn grúpaí pobail agus deonacha cláir dá leithéid. Tugann go leor cláir mhaoinithe, amhail an Clár Caipitiúil Spóirt, tábhacht bhreise d'iarraíais ó cheantair faoi mhíbhuntáiste.

2.4 Beartais Eacnamaíocha Náisiúnta

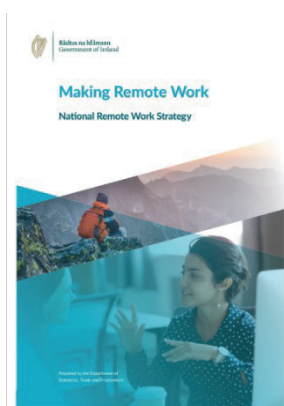
Déantar athbhreithniú thíos ar roinnt beartais eacnamaíocha a bhaineann leis an PÁEP.

2.4.1 Téarnamh Eacnamaíoch, Patrúin Nua Oibre & Cruthú Post

Tá sé mar aidhm ag Plean Téarnaimh Eacnamaíochta an Rialtais 2021 poist níos athléimní agus níos fearr a chruthú. Mar bheartas atá cothromaithe go réigiúnach, ag féachaint chuige go seasfaidh sé faoin tuath agus a thugann tús áit do na pobail, tá sé mar aidhm aige a chinntiú nach bhfágтар aon duine ar lár. Tá an Plean leagtha amach le cur ar chumas na hÉireann dul i ngleic leis na dúshláin a bhaineann le téarnamh eacnamaíoch ón bpaindéim agus ón athrú aeráide.

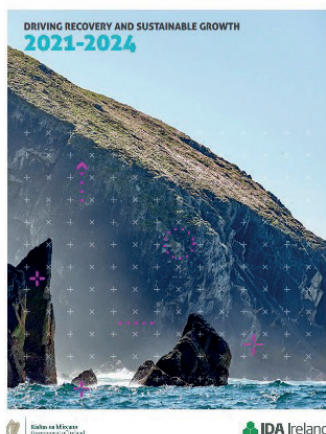

Áirítear sa Phlean beartais chun infheistíocht a dhéanamh i ngnólachtaí agus in oibrithe; cabhrú le daoine fillleadh ar obair, oiliúint nó oideachas; tacaíocht fheabhsaithe agus níos spriocdhírthe a sholáthar d'earnálacha a d'fhéadfadh a bheith taobh thiar de agus infheistíocht a dhéanamh i mbonneagar agus in athchóirithe a chuireann le cumas fadtéarmach fáis na hÉireann. Aithnítear turasóireacht agus fáilteachas, na healaíona agus cultúr agus imeachtaí beo go sonrach mar earnálacha don phacáiste tacaíochtaí, mar thoradh ar na dúshláin atá rompu ó tharla an phaindéim. I measc na ndúshlán agus na n-athruithe a aithníodh tá tithíocht, uathoibriú, an tírdhreach geopholaitiúil agus domhanda, treochoaí cánachais idirnáisiúnta, déimeagrafaic, forbairt réigiúnach, bearna tháirgiúlachta FBM, chomh maith le sprioc na hÉireann laghdú 7% ar an meán a bhaint amach ar astaíochtaí gás ceaptha teasa foriomlána idir 2021 agus 2030.

Foilsíodh an Straitéis Náisiúnta um Chianobair in 2021 i ndiaidh méadú ar chianobair le linn na paindéime COVID-19. Is é cuspóir na straitéise a chinntiú go mbeidh cianobair ina gné bhuan in ionad oibre na hÉireann ar bhealach a uasmhéadaíonn tairbhí eacnamaíocha, sóisialta agus comhshaoil. Cé gur féidir le méadú ar chianobair cáilíocht na beatha a fheabhsú, tionchar dearfach a bheith aige ar an gcomhshaol (laghdú ar chomaitéireacht i gcarr) agus tairbhí a thabhairt do shuíomh na n-áiseanna cianoibre (e.g., sráidbhailte, bailte), is féidir leis tionchar diúltach a bheith aige freisin ar líon na gcustaiméirí a théann isteach i láithreacha spásúla traidisiúnta d'oibrithe oifige, go háirithe lár na cathrach. Tá an Straitéis um Chianobair bunaithe ar thrí cholún: (1) timpeallacht fhabhrach a chruthú chun glacadh le cianobair; (2) forbairt agus treisiú bonneagair cianoibre chun glacadh a mhéadú; agus (3) na buntáistí a bhaineann le cianobair a uasmhéadú chun spriocanna beartais phoiblí a bhaint amach.

2.4.2 Infheistíocht Isteach agus Cruthú Post

Sheol GFT a straitéis, Téarnamh agus Fás Inbhuanaithe a Spreagadh 2021-2024, i gcomhthéacs neamhchinnteachtaí ní ba mhó sa gheilleagar domhanda, dálaí athraithe maidir le hInfheistíocht Dhíreach Choigríche (IDC) lena n-áirítear iomaíocht ní ba mhó agus fócas láidir ar fhás glas agus inbhuanaithe. Tá sé mar aidhm ag an straitéis oibriú le cliaint reatha “chun a gcuid sainorduithe in Éirinn a chosaint agus a fheabhsú, agus ag an am céanna an chéad ghlúin eile de MNCanna ceannródaíocha a mhealladh i gcroí-earnálacha fócais”. Tá sé mar aidhm aige deiseanna a bhaint amach as an gclaoclú digiteach, an t-aistriú glas, samhlacha gnó nua agus fócas feabhsaithe ar athléimneacht oibríochtúil (athchumrú shlabhra an tsoláthair, samhlacha nua oibre agus todhchaí na hoibre). I measc na réimsí deiseanna arna sainaithint tá néalríomhaireacht, intleacht shaorga (IS), 5G, sonraí móra, ard-déantúsaíocht, cillteiripe agus géinteiripe, sláinte nasctha, uathoibriú tionsclaíoch agus fuinneamh in-athnuaite. Tá sprioc

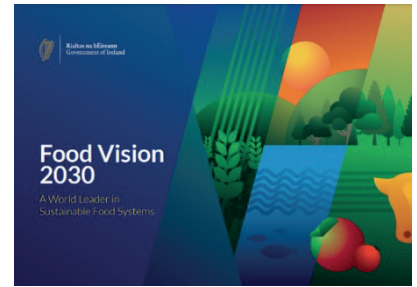
leagtha síos do 50% de na hinfheistíochtaí go léir (400) le tabhairt do láithreacha réigiúnacha ó 2021 - 2024 (a léiríonn fócas níos láidre ar na réigiúin ina raibh an sprioc don straitéis roimhe seo do 30-40% díobh le tabhairt do réigiúin lasmuigh de Bhaile Átha Cliath). Príomhghníomhaíocht chun tacú le baint amach na spriocanna sin is ea réitigh mhaoine a sheachadadh i láithreacha réigiúnacha ainmnithe.

2.4.3 Straitéisí earnála: Turasóireacht, Earnáil an Bhia, an Cultúr, na hEalaíona, na Meáin & Spórt

Turasóireacht is earnáil thábhachtach í maidir le poist agus cumas fáis. Is iad spriocanna straitéis turasóireachta na hÉireann ná tairiscint turasóireachta na hÉireann, a cáil idirnáisiúnta agus a meallacht mar cheann scríbe turasóireachta a neartú. Dírithear le Tosaíochtaí Infheistíochta Straitéisí ar infheistíocht chaipitil i mbonneagar turasóireachta agus nithe is díol spéise lena n-áirítear turasóireacht ghníomhaíocht-bhunaithe (Forbairt Táirgí Turasóireachta) agus margaíocht agus cur chun cinn (Ciste Margaíochta Thurasóireacht Éireann). Is príomhchuspóirí iad cruthú

Fís don Bhia 2030 – Ceannaire Domhanda i gCórais Bhia Inbhuanaithe, is í straitéis 10 mbliana de chuid an rialtais í d'earnáil agraibhia na hÉireann (lena n-áirítear talmhaíocht phríomha, próiseáil agus déantúsaíocht bia agus dí, iascaigh, docharshaothrú agus próiseáil éisc, foraoiseacht agus próiseáil foraoiseachta agus an earnáil eachaí). Glacann an straitéis le cur chuige córas bia comhtháite agus féachann sí le hÉirinn a bheith ina ceannaire domhanda nuálaíochta do chórais bia agus talmhaíochta inbhuanaithe. Tá 22 Sprioc sa Straitéis, atá grúpáilte i gceithre Mhisean ardleibhéil, ionas go bhféadfaidh an earnáil oibriú i dtreo: (1) Earnáil Agraibhia atá Cliste ó thaobh na hAeráide de agus atá Inbhuanaithe don Chomhshaol;

(2) Táirgeoirí Príomhúla Inmharthana agus Athléimneacha a bhfuil Folláine Fheabhsaithe acu; (3) Bia atá Sábháilte, Cothaitheach agus Mealltach, atá lontaofa agus a bhfuil Meas air sa Bhaile agus Thar Lear agus (4) Earnáil Agraibhia Nuálach, Iomaíoch agus Athléimneach, á Spreagadh ag Teicneolaíocht agus Tallann. Tá forbairt na hearnála bia ceardaí tábhachtach go háitiúil mar dheis d'fhiontraíocht agus do chruthú post agus tá naisc thábhachtacha ag bia agus fáilteachas leis an turasóireacht – e.g., turasóireacht bhia – agus tarraingteacht áite.

Cuireann an Cultúr, na hEalaíona, an Spórt agus na Meáin deiseanna ar fáil d'fhorbairt eacnamaíoch agus shóisialta agus d'fholláine daoine aonair agus pobail agus bród as ár gcultúr agus / nó as ár n-áit. Tá Creat Beartais Náisiúnta Cultúir go dtí 2025 bunaithe ar thrí phrionsabal: (1) tábhacht an chultúir agus na cruthaitheachta don duine aonair agus don tsochaí, (2) tacú le cleachtas cruthaitheach agus rannpháirtíocht chultúrtha agus (3) ár n-oidhreacht chultúrtha a chaomhnú. Cumhdaítear sa chreat beartais raon réimsí lena n-áirítear na healaíona, an Ghaeilge, na hearnálacha oidhreachtacha agus closamhairc agus cuirtear cur chuige aontaithe / comhordaithe chun cinn ann.

Baintear amach aidhmeanna beartais trí chlár a sheachadadh lena n-áirítear: Clár Éire Ildánach 2017-2022 (athbhreithnithe agus leathnaithe go dtí 2027), cultúr agus cruthaitheacht a neartú lena n-áirítear maoiniú do thionscadail phobail agus do thionscadail ealaíon agus rannpháirtíochta faoi stiúir an aosa óig; an straitéis 20 bliain don Ghaeilge, Éire Dhomhanda 2025 a chuireann cultúr na hÉireann chun cinn ar fud an domhain, Oidhreacht Éireann 2030 a dhíríonn ar ról na hoidhreachtacha tógtha agus na hoidhreachtacha nádúrtha sa tsochaí agus sa gheilleagar; an Plean Gníomhaíochta Náisiúnta um Bithéagsúlacht 2017-2021 ina bhfuil príomhról ag tionscadail ealaíon / cruthaitheacha; an Plean Gníomhaíochta Closamhairc a nascann le deiseanna agus dul chun cinn nua a tháinig chun cinn de bharr an digitithe. Mar thacaíocht don bheartas tá infheistíocht do thionscadail chaipitil faoi NPF:Éire 2040. Faoi Chlár Éire Ildánach 2023-2027, ceanglaítear ar údarais áitiúla straitéis chultúrtha agus chruthaitheach cúig bliana a ullmhú chun rannpháirtíocht

faoi stiúir an phobail sa chruthaitheacht a stiúradh agus chun oibriú chun cultúr agus cruthaitheacht a leabú i bpleananna eile lena n-áirítear an PÁEP, fiontraíocht agus turasóireacht. Tacaítear le hinfeistíocht i saoráidí feabhsaithe spóirt tríd an gCiste d'Infrastruchtúir Spóirt ar Mhórsála agus an clár Caipitil agus Trealamh Spóirt.

2.4.4 Fiontraíocht agus Fiontar

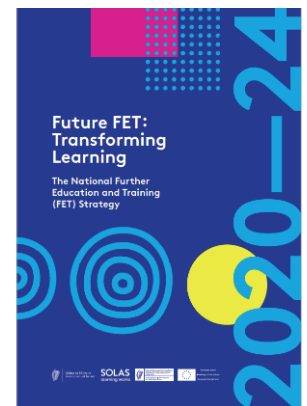
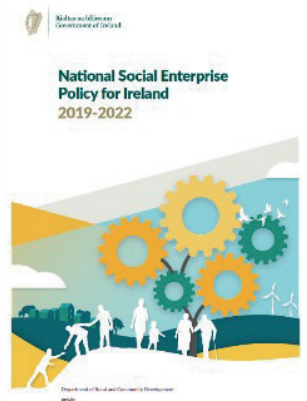
Fiontraíocht 2025 Athnuaithe - Tá sé mar aidhm ag tógáil athléimneachta in aghaidh na ndúshlán domhanda go mbeidh Éire sa seasamh is fearr ionas go n-éireoidh le gnó fostaíocht inbhuanaithe agus caighdeán mhaireachtála níos airde do chách a sheachadadh. Tá béim an Phlean leagtha ar an méid seo a leanas: (1) An méid atá ag Éirinn faoi láthair a choinneáil; (2) An bonn fiontair a athrú le haghaidh athléimneacht níos fadtéarmaí; agus (3) Ag tógáil ar láidreachtaí na hÉireann le bheith rathúil i dtrádáil idirnáisiúnta agus leochaileachtaí féideartha á mbainistiú ag an am céanna.

Is é an aidhm atá leis na beartais ná poist atá inbhuanaithe a sheachadadh san fhadtéarma – poist atá bunaithe ar scileanna chun tacú le harduithe pá atá bunaithe ar tháirgiúlacht; caighdeán níos airde maireachtála agus cáilíocht na beatha a sheachadadh do chách agus a chinntiú go mbaineann réigiúin uile na hÉireann leas as fás eacnamaíoch.

Foilsíodh Tuarascáil an Tascfhórsa Fáis FBM: FBM agus Plean Fáis Fiontraíochta i mí Eanáir 2021 a tháinig ón ngealltanas sa Chlár an Rialtais chun treoirphlean uailmhianach fadtéarmach a dhréachtú do FBManna agus d'fhiontraithe i ndiaidh COVID-19. Is Tascfhórsa Fáis FBM d'fhiontraithe, de cheannairí gnó agus de pháirtithe leasmhara eile a d'fhorbairt é. Leagtar amach i bPlean Fáis an Tascfhórsa raon moltaí lena n-áirítear bearta chun cabhrú le cuideachtaí tosú, méadú, feabhas a chur ar a gcumas digiteach, cur lena n-acmhainní digiteacha agus cur le gníomhaíocht onnmhairithe.

Is bealach tábhachtach iad fiontair shóisialta chun fiontraíocht a dhéanamh i bpobail áitiúla agus cuireann siad cuspóirí sóisialta tábhachtacha chun cinn lena n-áirítear soláthar seirbhísí áitiúla nach bhfuil inmharthana sa mhargadh príobháideach, ionchuimsiú eacnamaíoch/poist agus inbhuanaitheacht chomhshaoil. Is é aidhm an Bheartais Náisiúnta maidir le Fiontraíocht Shóisialta d'Éirinn ná cur ar chumas na fiontraíochta sóisialta éirí níos mó, tacú le poist agus tionchar dearfach a imirt ar dhaoine aonair agus ar phobail i gceantair thuaithe agus i gceantair uirbeacha araon. Is iomaí cineál fiontair shóisialta, thar speictream leathan idir fiontair áitiúla phobalbhunaithe agus fiontair níos mó, a bhíonn cuid acu i mbun trádáil idirnáisiúnta. Aithnítear sa bheartas sin na tréithe agus an rannchuidiú de gach cineál fiontair shóisialta. Díritear leis ar thrí phríomhchuspóir: (1) Feasacht ar Fhiontraíocht Shóisialta a Thógáil; (2) Fiontraíocht Shóisialta a Fhás agus a Neartú; agus (3) Ailíniú Beartais Níos Fearr a Bhaint Amach. Leagtar amach sa bheartas sraith gealltanas ón Rialtas faoi gach ceann de na Cuspóirí sin chun tacú le forbairt fiontar shóisialta thar an tréimhse 2019-2022. Déanfar na gealltanais sin a sheachadadh i gcomhpháirtíocht le páirtithe leasmhara fiontair shóisialta

2.4.5 Breisoideachas agus Scileanna

Tá sé mar aidhm ag an Straitéis Náisiúnta Breisoideachais agus Oiliúna 2020-2024 (BOO) an fhoghlaim i bpobail ar fud na hÉireann a athrú ó bhonn. Tá an cur chuige bunaithe ar thrí cholún straitéiseacha: (1) scileanna tógála; (2) ionchuimsiú a chothú; agus (3) conairí a éascú. Tá ceithre théama chumasaithe mar bhonn agus mar thaca ag an straitéis: claochlú digiteach; fócas foghlaimeora agus feidhmíochta; soláthar foirne agus struchtúir; agus forbairt caipitil. Is é bunphrionsabal na straitéise nua ná go bhfuil BOO oiriúnach do gach duine agus go spreagfaidh sé forbairt eacnamaíoch agus comhtháthú sóisialta araon.

Scileanna don Todhchaí a Thógáil: An tÉileamh ar Scileanna in Earnáil Timpeallachta Tógtha na hÉireann suas go dtí 2030, sainaithnítear ann na scileanna atá de dhíth ar earnáil na Timpeallachta Tógtha sna deich mbliana atá romhainn chun uailmhianta a bhaineann le tithíocht, forbairt bonneagair agus maolú an athraithe aeráide a bhaint amach, mar atá leagtha amach i straitéisí amhail Tionscadal Éireann 2040 agus an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide. Ciallaíonn an raon gníomhaíochtaí san earnáil go bhfuil éagsúlacht mhór scileanna ag teastáil in earnáil na timpeallachta tógtha, go leor acu a bhaineann go sonrach leis an earnáil. Sa tuarascáil, leagtar béim ar an gcaoi a dtabharfaidh an earnáil aghaidh ar éilimh láidre agus chomhsheasmhacha ar a seirbhísí agus a scileanna sna deich mbliana atá romhainn chun na tosaíochtaí sin a sheachadadh do shochaí na hÉireann agus do gheilleagar na hÉireann.

2.5 Beartais Náisiúnta: Bonneagar Poiblí agus Sóisialta

Tá an Ráiteas Straitéise 2021-2025 le haghaidh iompair leagtha amach i gcomhthéacs an athraithe aeráide, an athraithe pholaitiúil agus na paidéime domhanda. Sonraítear ann an tiomantas do thaisteal gníomhach a chumasú agus tosaíocht a thabhairt d'inhuanaitheacht sa chinnteoireacht maidir le bonneagar iompair. Is é an cuspóir atá leis ná bonneagar agus seirbhísí iompair inhuanaithe a sholáthar, rud a sheachadfaidh caighdeán maireachtála níos fearr do dhaoine, agus a thacóidh le fás eacnamaíoch agus meas a bheith ann don chomhshaol.

Tá trí aidhm uileghabhálacha ag an straitéis: (1) A bheith chun tosaigh i seachadadh agus i bhfeidhmiú an bhonneagair iompair inhuanaithe; (2) A chinntiú go bhfuil bonneagar bóithre náisiúnta agus iarnróid éadroim sábháilte agus athléimneach, agus soláthraíonn sé inrochtaineacht níos fearr agus soghluaisteacht inhuanaithe do dhaoine agus d'earraí; agus (3) A bheith aitheanta mar eagraíocht a bhfuil meas aici as a cuid daoine, custaiméirí agus comhpháirtithe. Is príomhriachtanais iad seirbhísí iompair phoiblí feabhsaithe chun freastal ar riachtanais na bpobal áitiúil, daoine de gach aois agus de gach cumas d'fhonn inrochtaineacht ar sheirbhísí agus deiseanna eacnamaíocha a fheabhsú agus spleáchas ar an gcarr a laghdú. Áirítear sa ráiteas gealltanais chun tionscnaimh nua iompair a thabhairt isteach i gceantair thuaithe. I measc na dtosaíochtaí straitéiseacha infheistíochta do cheantair thuaithe tá an Plean Soghluaisteachta Tuaithe chun Éire a Nascadh, de chuid an Údarais Náisiúnta Iompair, ar tionscnamh iompair náisiúnta é chun nascacht a mhéadú do dhaoine

Tithíocht do Chách: Plean Nua Tithíochta d'Éirinn suas go dtí 2030, tá sé mar aidhm aige borradh a chur faoin soláthar tithíochta, infhaighteacht agus inacmhainneacht tithíochta a mhéadú, agus córas tithíochta inhuanaithe a chruthú don todhchaí. Déantar achoimre sa Phlean ar an gcomhthéacs: nach bhfuil córas tithíochta na hÉireann ag freastal ar riachtanais na ndaoine, nach bhfuil dóthain tithe le ceannach nó le ligean ar cíos agus nach bhfuil dóthain tithe á dtógáil. Ina theannta sin, tá tithe ag éirí níos neamh-inacmhainne, tá daoine ag fulaingt de bheith gan dídean, tá an costas tógála ró-ard, tá an stoc tithíochta atá folamh fós gan úsáid, agus ní mór don stoc tithíochta a bheith níos neamhdhíobhálaí don chomhshaol. Tá an Plean bunaithe ar cheithre chonair: (1) Tacú le húnéireacht tí agus inacmhainneacht a mhéadú; (2) deireadh a chur leis an easpa dídine, tithíocht shóisialta a mhéadú agus ionchuimsiú sóisialta a chur chun cinn; (3) Soláthar nua tithíochta a mhéadú agus (4) Aghaidh a thabhairt ar áitribh fholmha agus úsáid éifeachtúil an stoic reatha. Socraítear spriocanna ar an leibhéal náisiúnta chun an soláthar tithíochta a mhéadú faoi 2030 agus ar bhonn bliantúil. Socraítear spriocanna freisin do gach údarás áitiúil. Ó foilsíodh é, tugadh isteach raon beart lena n-áirítear tacaíochtaí do thithíocht inacmhainne; bearta do chíosaith; bearta atá dírithe ar aghaidh a thabhairt ar inmharthanacht tógála tithe agus seachadadh tithe nua a ghníomhachtú; athchóirithe pleanála; bearta chun bainistiú talún a fheabhsú agus chun dul i ngleic le háitribh fholmha.

2.6 Beartais Náisiúnta: Ionchuimsiú Sóisialta & Beartais Shóisialta

Déanann an chuid seo athbhreithniú ar roinnt ráitis/creataí beartais ábhartha.

2.6.1 Ionchuimsiú Sóisialta

Sa Treochlár um Chuimsiú Sóisialta 2020-2025: Uaillmhian, Spriocanna, Tiomantais (RSI), leagtar amach uaillmhianta an Rialtais maidir le hionchuimsiú sóisialta agus sainaitheann tiomantais shonracha chun an riosca bochtaineachta agus díothachta a íoslaghdú. Aithnítear sa phlean seacht sprioc: 1) Deiseanna fostaíochta a leathnú chuig gach duine atá in ann obair, 2) A chinntiú go n-íocann an obair – pá cothrom,

coinníollacha cothroma d'oirbhithe, 3) Slándáil ioncaim a sholáthar do dhaoine scothaosta, 4) Tacaíocht a thabhairt do theaghlaigh – Bochtaineacht leanaí a laghdú, 5) Bochtaineacht a laghdú i measc daoine faoi mhíchumas, 6) Pobail ionchuimsitheacha a thógáil – Saoránacht ghníomhach a spreagadh, agus 7) A chinntiú go bhfuil rochtain ag gach duine ar sheirbhísí ardchaighdeáin. Maidir le socruithe seachadta, áitítear sa Treochlár gur cheart don stát tacaíocht a thabhairt don earnáil phobail agus dheonach seachas í a chur as áit ó thaobh tacaíochtaí agus seirbhísí a sholáthar.

I bPobail Inbhuanaithe, Uilechuimsitheacha agus Cumhachtaithe: Straitéis cúig bliana chun tacú leis an earnáil phobail agus dheonach in Éirinn 2019-2024 (SIEC), tugtar aghaidh ar sprioc an Treochláir um Chuimsiú Sóisialta i “bPobail Ionchuimsitheacha a Thógáil”. Sa straitéis, leagtar amach na huailmhianta fadtéarmacha don fhorbairt pobail agus áitiúil agus don earnáil phobail agus dheonach. Tá sé mar aidhm aige pobail bhríomhara, ghníomhacha a chur chun cinn chun tacú le daonlathas láidir agus machnamhach, le haird ar leith ar phobail imeallaithe. Sa Straitéis, iarrtar go ndéanfaí forbairt áitiúil agus pobail a neartú, go háirithe trí thacú le heagraíochtaí deonacha agus pobail áitiúla agus trí éascú a dhéanamh ar a rannpháirtíocht i dtionscnaimh forbartha agus i bpróisis bheartais.

2.6.2 Leanaí, Teaghlaigh & Óige

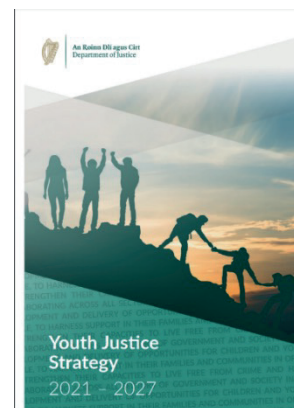
Is é aidhm lárnach Éire Óg: Creat Beartais Náisiúnta do Leanaí agus do Dhaoine Óga 2023-2028 ná ardán a sholáthar chun cearta leanaí agus daoine óga in Éirinn a bhaint amach. Leis an gCreat Beartais, déanfar struchtúir rialachais a athbhunú chun forbairt agus cur chun feidhme beartais a threorú, agus ag an am céanna cuntasacht a léiriú do bheartas leanaí agus daoine óga. Tuairiscíonn na struchtúir rialachais don Choiste Comh-Aireachta um Leanaí agus Oideachas.

Sa chreat beartais roimhe seo do leanaí agus do dhaoine óga, Torthaí Níos Fearr, Todhchaí Níos Gile, sainithníodh cúig Thoradh Náisiúnta do leanaí agus do dhaoine óga. Leantar leis sin sa chreat beartais nua agus is mar seo a leanas atá siad: (1) gníomhach agus sláintiúil le sláinte fhisiciúil agus meabhairshláinte; (2) lánacmhainneacht a bhaint amach i ngach réimse foghlama agus forbartha; (3) sábháilte agus cosanta ó dhochar; (4) slándáil eacnamaíoch agus deiseanna eacnamaíocha a bheith acu agus (5) a bheith nasctha, meas a bheith ann orthu agus a bheith ag rannchuidiú lena ndomhan. In athbhreithniú ar an gcreat (2021) sainithníodh feabhsuithe i réimsí lena n-áirítear laghdú ar an ráta a óltar alcól agus a chaitear tobac i measc daoine óga. I measc na réimsí a bhfuil cúrsaí ag dul in olcas tá: laghdú ar rátaí rannpháirtíochta i ngníomhaíocht choirp; meabhairshláinte níos measa agus ráta méadaithe na bulaíochta ar scoil tuairiscithe. Sna hathbhreithnithe ar Thorthaí Níos Fearr, Todhchaí Níos Gile, sna comhairliúcháin phoiblí ar an gcreat

nua agus sna breithnithe deiridh ó éisteacht Choinbhinsiún NA um Chearta an Linbh (UNCRC), sainithnítear na mórcheisteanna a mbíonn tionchar acu ar leanaí agus ar dhaoine óga agus sainithnítear grúpaí sonracha a bhfuil dúshláin bhreise rompu agus níos mó tacaíochta de dhíth. Áirítear ar na grúpaí sin: iad siúd atá faoi mhíchumas; a bhfuil dúshláin mheabhairshláinte acu; atá ag maireachtáil nó i mbaol bochtaineachta lena n-áirítear easpa dídine; daoine den Lucht Siúil nó den phobal Romach; daoine den phobal LGBTI+; iad siúd a ndearnadh mí-úsáid orthu nó faillí iontu; atá cosaint idirnáisiúnta á lorg acu; iad siúd ó chúlraí mionlaigh eitneacha; leanaí agus daoine óga imirceacha; ina gcónaí i dteaghlach tuismitheora aonair; ina gcónaí faoi Chúram nó larchúram; cúramóirí óga; ina gcónaí i dteaghlach le mí-úsáid substaintí; nó le duine muinteartha sa phríosún. Tá Coinbhinsiún NA um Chearta an Linbh (UNCRC), mar bhunús don fhís atá leagtha amach in Éire Óg. Sainithnítear na réimsí tosaíochta ar chóir aird a thabhairt orthu mar ‘Spotsoilse’. Is é bochtaineacht leanaí an chéad Spotsolas agus seoladh é trí Oifig Cláir nua i Roinn an Taoisigh. Ina dhiaidh sin beidh Spotsolas ar Mheabhairshláinte agus ar Fholláine Leanaí agus Daoine Óga, arna stiúradh ag an Roinn Sláinte, agus

Tá Straitéis an Rialtais um Cheartas i leith an Aosa Óig 2021-2027 fite fuaite i bprionsabail leasa leanaí agus i gcearta an linbh (Coinbhinsiún NA um Chearta an Linbh). Aithnítear freisin ann an tionchar a bhíonn ag iompar ciontach ar an tsochaí agus ar íospartaigh na coireachta. Is iad na príomhchuspóirí ná athrú iompraíochta dearfach i leanaí atá i mbaol a chur chun cinn, a gcumas a neartú chun páirt a ghlacadh sa phobal ar bhealaí dearfacha agus guth an linbh agus na ndaoine óga a thabhairt chuig dearadh beartas agus clár. I measc na ngníomhartha a dhírítear ar leanaí atá i mbaol dul i dteagmháil leis an gcóras ceartaíochtaí choiriúil tá: idirghabháil luath agus obair choisctheach; atreorú ón gcoireacht; tacaíocht teaghlaigh; próisis a chuirtear i bhfeidhm le leanaí os comhair na gcúirteanna; maoirseacht agus tacaíocht sa phobal agus tacaíocht tar éis a bheith scaoilte ó choinneáil. Sa straitéis, tugtar tosaíocht d'acmhainní a leathnú do sheirbhísí reatha lena n-áirítear Athstiúradh Óige an Gharda Síochána agus sain-idirghabhálacha speisialtóra chun aghaidh a thabhairt ar riachtanais na leanaí agus na ndaoine óga is deacra teacht orthu agus is mó atá faoi mhíbhuntáiste.

2.6.3 Sláinte & Folláine

Éire Shláintiúil: I gcreat le haghaidh sláinte agus folláine fheabhsaithe 2013-2025, cuirtear i láthair treochlár chun Éire níos sláintiúla a thógáil. Tá an creat bunaithe ar cheithre phríomhspríoc: (1) an céatadán de dhaoine atá sláintiúil ag gach céim den saol a mhéadú; (2) éagothroime shláinte a laghdú; (3) an pobal a chosaint ar bhagairtí don tsláinte agus don fholláine agus (4) timpeallacht a chruthú inar féidir le gach duine aonair agus le gach earnáil den tsochaí a bpáirt a ghlacadh chun Éire shláintiúil a bhaint amach. Sa chreat, úsáidtear cur chuige um chinntithigh shóisialta don tsláinte. Ciallaíonn sé sin go mbíonn tionchar ag gach gné de shaol an duine ar shláinte agus ar fholláine: stádas eacnamaíoch, leibhéal oideachais, tithíocht, an timpeallacht fhisiciúil ina bhfuil cónaí ar dhaoine agus ina n-oibríonn siad; gnéithe stíle maireachtála (caitheamh tobac, ól, cothú agus gníomhaíocht fhisiciúil), naisc shóisialta / rannpháirtíocht i saol an phobail agus tosca eile. Baineann sé sin go háirithe le haghaidh a thabhairt ar éagothroime shláinte. Tá cur chun feidhme an chreata bunaithe ar chomhpháirtíocht agus ar chomhar i measc na gcomhlachtaí poiblí lena n-áirítear an Roinn Sláinte, FSS, gníomhaireachtaí poiblí lena n-áirítear an Bord Oideachais agus Oiliúna, údaráis áitiúla agus eagraíochtaí earnála pobail agus deonacha. Tá ról tábhachtach ag údaráis áitiúla i seachadadh cláir áitiúil de chuid Éire Shláintiúil lena n-áirítear feachtais sláinte poiblí (e.g., athruithe ar stíl maireachtála), bonneagar chun tacú le gníomhaíocht fhisiciúil mhéadaithe, rochtain ar fhaisnéis agus tionscnaimh atá dírithe ar shláinte fhisiciúil agus ar mheabhairshláinte agus folláine araon.

In athbhreithniú a rinneadh in 2020, léiríodh go bhfuil dul chun cinn suntasach déanta maidir le cur i bhfeidhm Éire Shláintiúil ar fud an daonra níos leithne. Mar sin féin, aithníodh ann an gá atá le haghaidh a thabhairt ar éagothroime shláinte agus béim níos mó a chur ar phobail atá faoi mhíbhuntáiste agus a bhfuil sé níos deacra teacht orthu. I measc na bpríomhréimsí fócais d'Éire Shláintiúil ó 2020 go 2025 (Céim 2) tá: Cosc, trí iompraíochtaí sláintiúla agus trí straitéisí náisiúnta a chur chun feidhme chun tacú le sláinte agus folláine níos fearr; agus seachadadh cláir nua, Clár Phobail Shláintiúla Sláintecare, chun aghaidh a thabhairt ar éagothroime shláinte. Sa cheann deiridh sin, glactar cur chuige ceantarbhunaithe atá dírithe ar na ceantair ina bhfuil na leibhéil is airde díothachta, agus iad go léir i gceantair uirbeacha go háirithe na cathracha agus lena n-áirítear ceantair ainmnithe i gCathair Luimnigh.

2.6.4 An Lucht Siúil / Romaigh & Imircigh

Leis an Straitéis Náisiúnta um Ionchuimsiú Phobal an Lucht Siúil agus an Phobail Romaigh 2017-2021 aithníodh staid an Lucht Siúil agus na Romach in Éirinn mar cheann de na grúpaí is mó atá faoi mhíbhuntáiste agus is imeallaithe sa stát, rud atá léirithe thar raon táscairí. Tá leibhéil rannpháirtíochta i bhfad níos ísle acu san oideachas ar gach leibhéal (ó réamhscolaíocht suas go hardoideachas), tá leibhéal ísle gnóthachtála oideachais acu, na leibhéil dífhostaíochta is airde acu, an tsláinte is boichte agus na rátaí is airde básmhaireacht roimh am; tá siad ag fulaingt ó rátaí arda drochshláinte meabhraí agus féinmharaíthe; tá rátaí príosúnachta níos airde acu; tá na deacrachtaí is mó acu maidir le rochtain ar sheirbhísí poiblí; tá tithíocht níos boichte acu – faoi bhun an chaighdeáin, níos lú roghanna tithíochta, plódú; bíonn torthaí i bhfad níos dona ag leanaí agus ag daoine óga den Lucht Siúil i gcomparáid leis an bpobal i gcoitinne; agus déantar idirdhealú ar an Lucht Siúil agus ar na Romaigh.

Baineann téamaí straitéiseacha agus leibhéil níos airde cuspóirí agus gníomhartha na Straitéise le: Féiniúlacht Chultúrtha, Oideachas, Fostaíocht agus Geilleagar an Lucht Siúil, Leanáí agus an Óige, Sláinte, Comhionannas Inscne, Frith-Idirdhealú agus Comhionannas, Cóiríocht, Pobail an Lucht Siúil agus na Romach agus Seirbhísí Poiblí. I measc na bpríomhthionscnamh a eascraíonn ón straitéis sin tá: (1) Aitheantas an Stáit don Lucht Siúil mar ghrúpa eitneach na hÉireann; (2) infheistíocht i sásraí tacaíochta pobalbhunaithe chun a chinntiú go gcoimeádfar níos mó leanaí agus daoine óga den Lucht Siúil agus na Romach san oideachas; (3) maoiniú méadaithe chun eolas ar chultúr agus oidhreacht an Lucht Siúil agus mórtas a chothú iontu; agus (4) iarrachtaí a athspreagadh chun a chinntiú go n-idirghníomhaíonn an Lucht Siúil agus na Romaigh go hiomlán leis an earnáil sláinte poiblí chun aghaidh a thabhairt ar bundúshláin a bhaineann leis an tsláinte atá roimh na pobail sin.

Nasctha leis an Straitéis Náisiúnta um Ionchuimsiú Phobal an Lucht Siúil agus an Phobail Romaigh, d'fhorbairt an Roinn Sláinte agus FSS an chéad Phlean Gníomhaíochta Náisiúnta um Shláinte an Lucht Siúil (2022). Tá an Plean Gníomhaíochta sin, a bhfuil sé mar aidhm aige torthaí sláinte cothroma a chruthú chomh maith le pobal sláintiúil athléimneach an Lucht Siúil, ailínithe le haghaidh a thabhairt ar éagothroime shláinte agus cruthú córais cúraim sláinte uilíoch, mar atá leagtha amach in Sláintecare 2021-2023. Is éard atá i gceist leis an gcur chun feidhme ná go n-oibríonn FSS le hAonaid Sláinte an Lucht Siúil agus le Tionscadail Chúraim Sláinte Phríomhúil don Lucht Siúil agus le comhlachtaí poiblí eile a mbíonn tionchar ag a gcuid seirbhísí ar shláinte agus ar fholláine an Lucht Siúil. Tá gníomhartha i bhforbairt pobail agus áitiúil, bearta frith-idirdhealaithe, cóiríocht agus easpa dídine, fostaíocht agus tacaíocht ioncaim, agus oideachas san áireamh sa Phlean freisin.

An Straitéis Imeasctha Imirceach: Treoirphlean don Todhchaí, leagtar amach inti tiomantas an rialtais chun imeascadh imirceach a chur chun cinn i sochaí atá níos éagsúla ó thaobh cultúir de. Moltar inti gníomhaíochtaí chun tacú le himircigh a bheith rannpháirteach go hiomlán i ngach gné de shaol na hÉireann, chun imeascadh a dhéanamh mar chroíphrionsabal de shaol na hÉireann agus go n-oibreodh institiúidí le chéile chun imeascadh a chur chun cinn. Tugtar aghaidh sa straitéis ar chomhtháthú eacnamaíoch, rannpháirtíocht sa saol sibhialta agus pobail, cultúr agus spórt, polaitíocht, gníomhartha chun seirbhísí poiblí a dhéanamh inrochtana agus freagrúil do riachtanais na n-imirceach agus feachtais frithchiníochais agus oiliúint feasachta cultúrtha agus rochtain ar sheirbhísí oideachais agus sláinte.

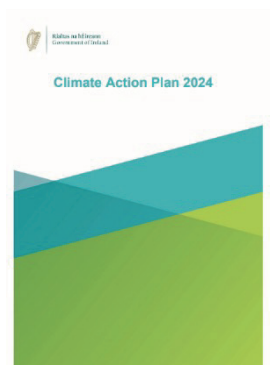
2.6.5 Straitéisí Ábhartha Eile

I measc na straitéisí ábhartha eile tá: an Straitéis Náisiúnta um Chuimsiú Míchumais (2017-2021) ina gcuirtear béim láidir ar chearta na ndaoine faoi mhíchumas agus páirt a thabhairt dóibh i gcinnteoireacht agus iad a chur ar a gcumas roghanna a dhéanamh maidir leis an gcaoi a gcaitheann siad a saol; an Straitéis um Chuimsiú LGBTI+ 2019-2021; agus an Straitéis Náisiúnta um Aosú Dearfach. Sa chás deireanach, tá Straitéisí agus cláir Aoisbháula faoi stiúir na n-údarás áitiúil leabaithe ar fud na n-údarás áitiúil go léir sa stát, agus soláthraíonn oifig náisiúnta um chláir aoisbháula agus struchtúr bainistíochta / tacaíocht réigiúnach treoir agus tacaíocht fhoriomlán maidir le straitéis agus cur chun feidhme an chláir. Tá Plean Rochtana Náisiúnta: Plean Gníomhaíochta Straitéiseach um Chothromas Rochtana, Rannpháirtíocht agus Rath san Ardoideachas 2022-2028 dírithe ar chuimsiú agus ar éagsúlacht níos mó san ardoideachas agus ar thacaíocht chun rannpháirtíocht agus rath na mac léinn a chur chun cinn. Saináithnítear sa Phlean trí phríomhghrúpa a ndéantar tearcionadaíocht orthu san ardoideachas agus a ndírítear tacaíocht orthu: (1) daoine ó chúlraí atá faoi mhíbhuntáiste socheacnamaíoch; (2) daoine de phobail Lucht Siúil agus Romach na hÉireann agus (3) daoine faoi mhíchumas, lena n-áirítear míchumais intleachta.

2.7 Beartais Náisiúnta: Comhshaol & Gníomhú ar son na hAeráide

Is é Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024 (CAP24) de chuid an Rialtais, a foilsíodh i mí na Nollag 2023, an tríú nuashonrú bliantúil ar Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2021: Ár dTodhchaí a Dhaingniú ina sainaitheann gníomhaíocht ar athrú aeráide mar riachtanas práinneach, a théann i bhfeidhm ar gach earnáil agus ar an tsochaí ina hiomláine. Faoi gClár Oibre 2030, ceanglaítear ar Éirinn sprioc atá ceangailteach ó thaobh dlí de laghdú 51% ar astaíochtaí Gás Ceaptha Teasa (GHG) a bhaint amach faoi 2030, ó bhonnlíne in 2018, agus a bheidh glan-nialas sa deireadh faoi 2050. Tá an sprioc sin i gClár an Rialtais agus leagtha amach san Acht um Gníomhú Aeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú), 2021.

Tá dul chun cinn maidir le spriocanna bliantúla a bhaint amach, a oibríonn i dtreo an laghdaithe 51% faoi 2030, i bhfad taobh thiar de na spriocanna pleanáilte. Is earnálacha iad talmhaíocht agus iompar ina mbeidh dúshlán shuntasacha ann maidir leis na spriocanna earnála atá leagtha síos a bhaint amach. Go ginearálta, ní mór aistriú mór córa iompair a dhéanamh ón gcarr go taisteal gníomhach agus iompar poiblí chomh maith le hinfheistíocht a dhéanamh sa talmhaíocht agus i gcleachtais talmhaíochta agus gníomhaíochtaí chun iad a chur i gcrích. Le hobair i dtreo na sprice agus í á baint amach, cuirfear Éire ar chosán níos inbhuanaithe, cruthófar geilleagar agus sochaí níos glaine, níos glaise agus cosnófar an daonra ar iarmhairtí an athraithe aeráide. In CAP24 déantar na bearta agus na gníomhaíochtaí a theastaíonn chun na buiséid charbóin agus na huasteorainneacha astaíochtaí earnála a sheachadadh a bheachtú agus a nuashonrú. Leis an aistriú glas, soláthraítear deiseanna chun poist agus gnóilachtaí nua a chruthú maidir le fuinneamh glas agus feabhsuithe éifeachtúlachta fuinnimh agus cáilíocht na beatha fheabhsuithe. Is príomhchuspóir é “Aistriú Cóir” a sheachadadh. Áirítear sa Phlean 2024 (CAP24) caibidil bhreise maidir le Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe (SDG NA) ina dtugtar measúnú ar gach caibidil den Phlean maidir le tionchar SDG ar leibhéal sprice SDG. Léiríodh sa mheasúnú SDG a rinneadh go bhfuil CAP24 ag cur le dul chun cinn 115 sprioc SDG as 169

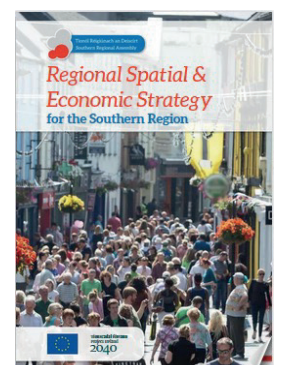
Sa Phlean Gníomhaíochta Dramhaíola le haghaidh Geilleagar Ciorclach 2020-2025, cuirtear treochlár i láthair maidir le pleanáil agus bainistiú dramhaíola, ina n-aistrítear an fócas ó dhiúscairt dramhaíola agus é mar aidhm aige leas a bhaint as an ngeilleagar nua atá ag teacht chun cinn atá bunaithe ar chiorclaíocht. Is príomhchuspóir é an fócas a aistriú ar ais suas i saolré an táirge, dramhaíl dhochrach a bhaint nó deireadh a chur lena dearadh, saolré na dtáirgí agus na n-earraí a úsáidtear a shíneadh agus cosc a chur ar dhramhaíl ar an gcéad dul síos - comhsheasmhach leis an gcoincheap de thodhchaí gan dramhaíl. Moltar rialú méadaithe agus bearta i réimsí lena n-áirítear: Geilleagar Ciorclach, Dramhaíl Chathrach, Cosaint Tomhaltóirí agus Rannpháirtíocht na Saoránach, Plaistigh agus Pacáistiú, Tógáil agus Scartáil, Teicstílí, Soláthar Poiblí Glas agus Forfheidhmiú Dramhaíola. Leis an bPlean, cuirfear deiseanna ar fáil chun poist a chruthú i réimsí nuálacha, chomh maith le lorg carbóin a laghdú agus cuidiú le spriocanna aeráide a bhaint amach.

Ráiteas beartais ábhartha eile sa réimse sin is ea an chéad Ráiteas Beartais Náisiúnta ón Rialtas ar an mBithgheilleagar (2018), a bhfuil sé mar aidhm aige ceannaire domhanda don bithgheilleagar a dhéanamh d'Éirinn trí leas a bhaint as ár n-acmhainní nádúrtha agus ár mbuntáiste iomaíoch.

2.8 Pleananna agus Straitéisí Réigiúnacha

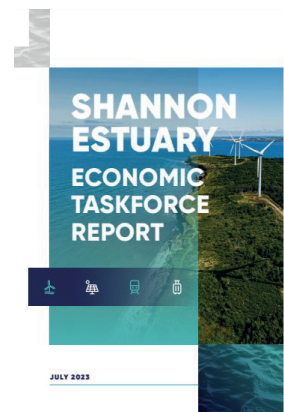
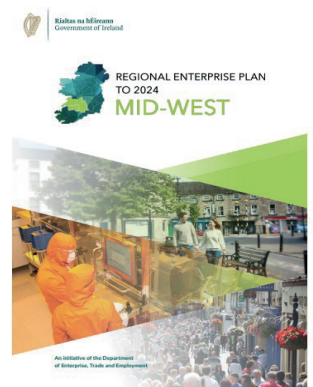
Forbraíodh an Straitéis Réigiúnach Spáis agus Eacnamaíoch (RSES) do Réigiún an Deiscirt (2020) le tagairt don aidhm fhoriomlán de NPF Éire 2040, maidir le forbairt réigiúnach chothromaithe a chur chun cinn. In RSES, cuirtear creat forbartha straitéiseach fadtéarmach i láthair d'fhorbairt fhisiciúil, eacnamaíoch agus shóisialta Réigiún an Deiscirt amach anseo, chun réigiún láidir athléimneach agus inbhuanaithe a thógáil. Forbraítear an straitéis maidir le 11 Cuspóir Straitéiseacha, atá ailínithe le NPF: Éire 2040. Cuirfear an straitéis chun feidhme i gcomhar le húdaráis áitiúla agus le gníomhaireachtaí stáit atá ag feidhmiú sa réigiún. Ní mór do PÁEP a bheith comhsheasmhach le RSES. Tá achoimre ar fhís RSES do Réigiún an Deiscirt mar seo a

leanas: Ár n-áiteanna go léir a chothú chun a lánacmhainneacht a bhaint amach; ár dtimpeallacht a chosaint agus a fheabhsú; dul i ngleic go rathúil leis an athrú aeráide; rathúnas eacnamaíoch agus cáilíocht na beatha fheabhsaithe a bhaint amach dár saoránaigh uile; freastal ar fhás agus ar fhorbairt leathnaithe i láithreacha oiriúnacha agus go mbeidh Réigiún an Deiscirt ar cheann de na réigiúin is cruthaithí, is nuálaí, is glaise agus is fusa le maireachtáil san Eoraip. Chun tacú leis na spriocanna uailmhianacha fáis agus forbartha do na cúig chathair agus iad a bhaint amach, ainmnítear Pleananna Straitéiseacha Ceantair Cathrach (MASPanna) in NPF agus áirítear iad mar chuid de RSES. Soláthraíonn na MASPanna creat d'fhás inbhuanaithe luathaithe i ngach Ceantar Cathrach agus sásra chun comhordú a chinntiú idir na húdaráis áitiúla laistigh de gach MASP. Tá trí MASP sa RSES do Réigiún an Deiscirt: Corcaigh, Luimneach agus Port Láirge. I gcás Luimnigh, síneann an limistéar MASP ó na bruachbhailte uirbeacha lasmuigh agus síneann sé go Baile na Sionainne i gContae an Chláir. Tá sprioc fáis daonra 50% do Chathair Luimnigh faoi 2040 ag Plean Straitéiseach Cheantar Cathrach Luimnigh-na Sionainne (MASP). Laistigh de MASP Luimnigh-na Sionainne, cuirtear an fhís don MASP in iúl agus saináithnítear príomhthionscadail bhunathraithe agus bhonneagair (iompair san áireamh). Faoi RSES, tá an Caisleán Nua ainmnithe mar Phríomhbhaile a dhírítear air maidir le fás daonra agus eacnamaíoch. Áirítear leis tionscnamh SMART do Réigiún an Deiscirt a fhéachann le bheith ag oibriú le daoine agus le pobail maidir le comhoibriú ar fud earnálacha chun leas a bhaint as teicneolaíochtaí digiteacha agus sonraí a ghiniúint / a úsáid chun pobail bheoga, inbhuanaithe agus inmhaireachtála a chruthú. Is Réigiún Foghlama UNESCO é Réigiún an Deiscirt agus tá stádas Chathair Foghlama UNESCO bainte amach ag Luimneach.

Sa Phlean Fiontair Réigiúnach go dtí 2024 – Réigiún an Iarthair Láir (2022), cumhdaítear contaetha Luimnigh, an Chláir agus Thiobraid Árann. Tá an Plean forbartha timpeall ar chúig chuspóir straitéiseacha: (1) An nuálaíocht a chumasú chun réigiún digiteach chun tosaigh a dhéanamh den Iarthar Láir; (2) Príomhréigiún na hÉireann maidir le hinbhuanaitheacht / ísealcharbón a dhéanamh den Iarthar Láir; (3) Fás fiontraíochta a chumasú i mbailte réigiúnacha / limistéir thuaithe; (4) Tionscnaimh chun tacú le FBManna, gnólaigh nuathionscanta agus micreaghnó agus (5) Fiontraíocht shóisialta agus dul i ngleic le ceantair ard-dífhostaíochta. Saináithnítear sa Phlean gníomhartha do gach ceann de na cuspóirí agus na comhpháirtithe a bhfuil baint acu lena gcur chun feidhme. I measc samplaí de ghníomhartha tá: tionscal a dhícharbónú trí Inbhear na Sionainne a fhorbairt mar mhol fuinnimh in-athnuaite; gréasán ionad fiontair agus ríomh-Mhoil cianoibre a chruthú; tacú leis an earnáil agraibhia réigiúnach trí fhorbairt mol bia; agus digitíú na turasóireachta.

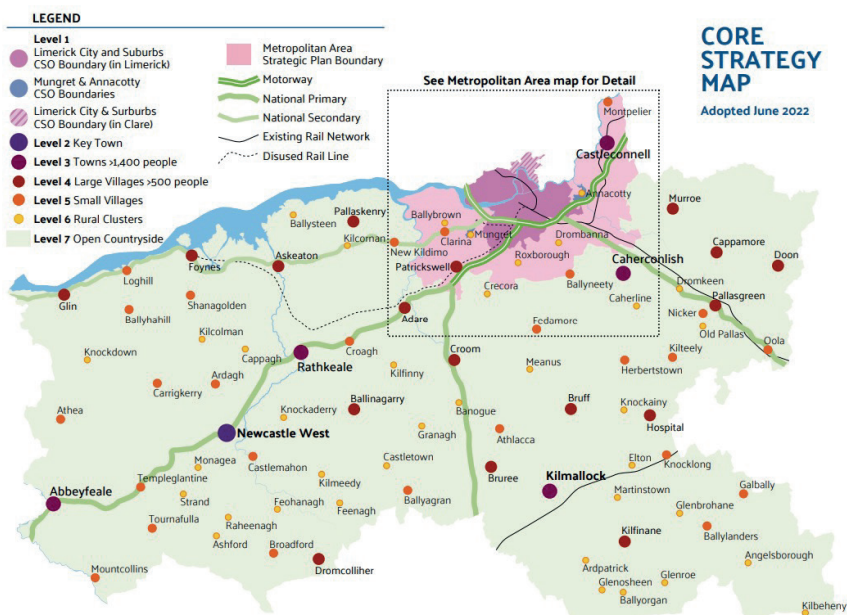
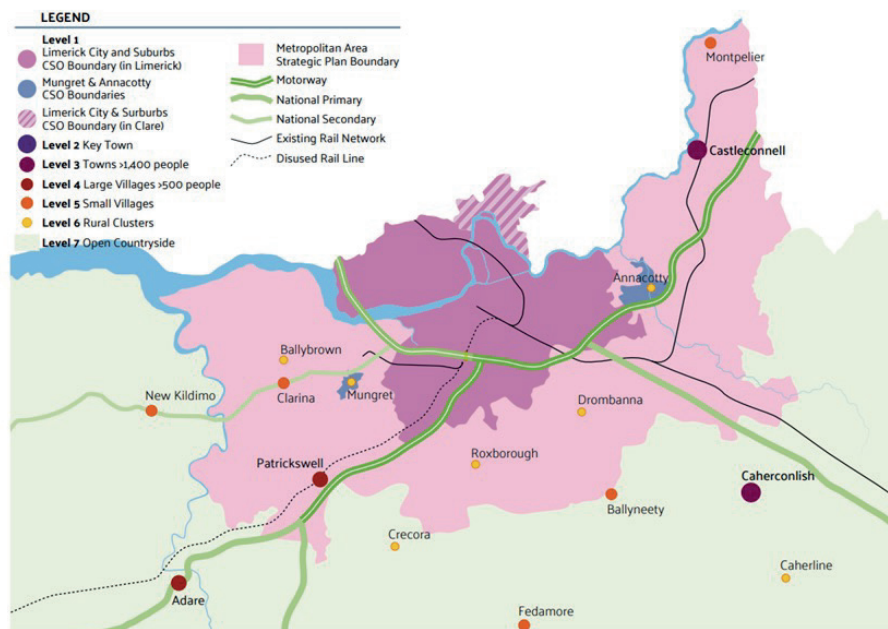
Bunaíodh Tascfhórsa Eacnamaíoch Inbhear na Sionainne in 2022 mar gheall ar ghealltanas go ndéanfaí amhlaidh i gClár an Rialtais. Is é an cuspóir leas a bhaint as an deis d'iomaiochas eacnamaíoch na hÉireann / dul chun cinn eacnamaíoch a chomhdhlúthú agus ár dtodhchaí eacnamaíoch a dhaingniú a bheith bunaithe ar fhuinneamh in-athnuaite agus bonneagar cumasúcháin in Inbhear na Sionainne i gcoitinne. Molann obair an Tascfhórsa úsáid a bhaint as acmhainn nádúrtha réigiún Inbhear na Sionainne chun ceann de na moil fuinnimh in-athnuaite is mó ar domhan a fhorbairt, atá tógtha go príomha ar fhuinneamh gaoithe amach ón gcósta ó Inbhear na Sionainne a úsáid, chun Conair Dhigiteach Ghlas Atlantach a chruthú. Déantar achoimre sa tuarascáil ar chúig réimse gníomhaíochta: 1. Fuinneamh amach ón gCósta 2. Fuinneamh ar an gCladach 3. Iompair, Lóistíocht agus Nascacht 4. Turasóireacht, Fóillíocht & Comhfhorbairt Áite agus 5. Bonneagar Cumasúcháin. I measc na dtorthaí a bhfuiltear ag súil leo beidh an cruthú de 50,000 post glas ar ardchaighdeán; trí leas a bhaint as fuinneamh gaoithe ón Atlantach agus é a úsáid, féadfaidh Réigiún Inbhear na Sionainne a bheith ina réigiún glan neodrach ó thaobh carbóin de faoi 2035 agus fuinneamh slán, glas, inacmhainne a sholáthar d'Éirinn agus do AE; le hinfheistíocht in áiteanna agus tairiscintí turasóireachta nua agus feabhsaithe féadtar áit bhríomhar a dhéanamh den réigiún chun maireachtáil ann, chun cuairt a thabhairt air agus chun infheistíocht a dhéanamh ann; líonra iompair agus nascachta inbhuanaithe agus comhtháite a sheachadadh, agus d'fhéadfadh an mol náisiúnta lóistíochta a nascann an réigiún leis an gcuid eile d'Éirinn agus níos faide i gcéin an bhunchloch a thógáil d'fhorbairt eacnamaíoch inbhuanaithe agus d'fhás déimeagrafach sa réigiún, agus cuidiú le tabhairt faoi dhúshláin náisiúnta a bhaineann le forbairt réigiúnach chothromaithe, brú tráchta agus dícharbónú.

2.9 Pleananna / Straitéisí ar an Leibhéal Áitiúil

Is é Plean Forbartha Luimnigh reachtúil 2022-2028 an plean spásúil is tábhachtaí sa suíomh áitiúil. Tá an PÁEP ina chomhlánú ar an bPlean Forbartha. Tá sé riachtanach go bhfuil na pleananna sin comhsheasmhach lena chéile. Is í an fhís atá leagtha amach i bPlean Forbartha Luimnigh ná: Faoi 2030, beidh Luimneach ina réigiún cathrach glais ar Inbhear na Sionainne nasctha trí dhaoine agus trí áiteanna. Bainfear é sin amach trí rannpháirtíocht, nuálaíocht agus forbairt uirbeach athléimneach agus trí phobail tuaithe fhéinchothabhalacha. Tacaíonn an Plean le Cathair, bailte agus sráidbhailte atá láidir a fhorbairt ar fud Luimnigh, rud a chuireann caighdeán na beatha i gcroílár na cinnteoireachta. I Léarscáil Croí-Straitéise Luimnigh, taispeántar an Ceantar Cathrach, na príomhbailte agus na sráidbhailte san ordlathas lonnaíochta agus an bonneagar iompair nasctha (Plean Forbartha Luimnigh 2022-2028)

Faoi gCroí-Straitéis, sainithnítear na príomháiteanna le haghaidh fás daonra agus tithíochta. Agus é ag teacht le NPF:Éire 2040, tá fás daonra 50% réamh-mheasta do na limistéir fhoirgnithe reatha i gCathair Luimnigh agus a Purláin lena n-áirítear Mungairit agus Áth an Choite; Tá an Caisleán Nua, an baile is mó lasmuigh de Luimneach uirbeach, spriocdhírthe mar phríomhbhaile fáis, agus táthar ag súil go dtiocfaidh méadú ar dhaonraí bhailte agus shráidbhailte Luimnigh. I dtéarmaí líon na ndaoine, is idir 229,000 agus 235,500 an líon réamh-mheasta fáis daonra do Luimneach go dtí 2026, agus go dtí 2031 is idir 246,000 agus 256,000 (idir 40,000 agus 50,000 níos mó ná an leibhéal in 2022). Tá go leor tailte críosaithe chun freastal ar os

cionn 15,500 teach nua i Luimneach thar shaolré an Phlean. Tá an Plean Forbartha go dtí 2028 dírithe ar fhás inbhuanaithe na timpeallachta tógtha, ar ghiniúint fostaíochta agus ar sholáthar seirbhísí pobail agus sóisialta i bpatrún forbartha ísealcharbóin, dlúth, comhdhlúite agus nasctha. I measc na gcuspóirí straitéiseacha tá: Athbheochan agus comhdhlúthú na Cathrach, na mbailte agus na sráidbhailte, trí thionscnaimh na ríochta poiblí agus trí thionscnaimh comhfhorbartha áite agus aghaidh a thabhairt ar áitribh fholmha agus ar dhearóiliú chun timpeallachtaí dlútha, tarraingteacha, bríomhara agus sábháilte a chruthú inar féidir maireachtáil iontu, oibriú iontu, cuairt a thabhairt orthu agus infheistiú a dhéanamh iontu; Timpeallacht iomaíoch a chruthú inar féidir gnó a dhéanamh, chun forbairt inbhuanaithe agus eacnamaíoch, fiontar agus giniúint fostaíochta a chur chun cinn agus a chumasú; Forbairt inbhuanaithe tuaithe Luimnigh áit ar féidir le cónaitheoirí sult a bhaint as ardchaighdeán maireachtála agus rochtain ar sheirbhísí ardchaighdeán agus chun nasc agus forbairt chothromaithe a chur chun cinn ar fud Luimnigh uirbhí agus tuaithe agus forbairt earnálacha atá tábhachtach i ngeilleagar na tuaithe (e.g. turasóireacht) agus Aistriú chuig geilleagar agus sochaí ísealcharbóin, réitigh soghluaisteacha dírithe ar iompar inbhuanaithe agus iompar poiblí.

Straitéis um Oiriúnú don Athrú Aeráide 2019-2024 de chuid Chomhairle Cathrach agus Contae Luimnigh: Ceanglaíodh ar údaráis áitiúla in Éirinn Straitéis um Oiriúnú don Athrú Aeráide a fhorbairt don tréimhse 2019-2024 faoin gCreat Náisiúnta Oiriúnaithe (NAF) agus faoin Acht um Ghníomhú Aeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin 2015. Tá na straitéisí áitiúla sin le “úsáid chun bonn eolais a thabhairt do phleananna forbartha agus do phleananna reachtúla eile agus do bheartais de chuid an Údaráis Áitiúil.” Is é aidhm Straitéis um Oiriúnú don Athrú Aeráide 2019-2024 de chuid Chomhairle Cathrach agus Contae Luimnigh oiriúnú don athrú aeráide a phríomhshruthú i ngach feidhm agus i ngach gníomhaíocht de chuid an údaráis áitiúil. Is iad seo a leanas téamaí Straitéis Luimnigh: Freagairt ar imeacht adhaimsire; Pleanáil Úsáide Talún; Bonneagar, Timpeallacht Thógtha; Comhshaol, Gníomhaíochtaí Forbartha Eacnamaíche agus Saincheistean atá ag Teacht chun Cinn. Díritear le gníomh sonrach ar mheasúnú riosca agus ar mhaolú riosca, ar sheasmhacht ó thaobh na haeráide de a thógáil, ar fhéachaint chuige go seasfar an aeráid agus bearta maidir le hoiriúnú don athrú aeráide agus é a mhaolú.

Chomh maith leis na pleananna áitiúla thuas, tá go leor eile a bhaineann leis na cuspóirí PÁEP, arna seachadadh faoi straitéisí agus pleananna gníomhaíochta ar leithligh de chuid an údaráis áitiúil. Ina measc tá:

- Plean Corparáideach Chomhairle Cathrach agus Contae Luimnigh 2019-2024
- Straitéis Tithíochta Chomhairle Cathrach agus Contae Luimnigh 2021
- Straitéis Iompair Cheantar Cathrach Luimnigh-na Sionainne 2022
- Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide de chuid Chomhairle Cathrach agus Contae Luimnigh (arna fhorbairt in 2023 agus Dréacht-Straitéis 2024)
- Straitéis agus Plean Gníomhaíochta Fhorbairt Turasóireachta Luimnigh 2019-2023
- Straitéis agus Plean Gníomhaíochta Luimnigh um Chathair Thairseach Shlí an Atlantaigh Fhiáin (2021)
- Straitéis Chultúrtha Luimnigh: Creat 2026-2030
- Straitéis Chultúr agus Ealaíon Luimnigh (straitéis nua á forbairt, 2023)
- Straitéis Dhigiteach Chomhairle Cathrach agus Contae Luimnigh 2017-2020
- Straitéis Forbartha Tuaithe Luimnigh lena n-ionchorpraítear LEADER 2023-2027
- Straitéis Eacnamaíoch agus Spáis do Luimnigh 2030 (nuashonraithe 2022)
- Plean Forfheidhmithe Chreat Athghiniúna Luimnigh 2013-2023
- Straitéis Bonneagair Ghoirm agus Ghlais Chathair Luimnigh agus a Cheantar Máguaird (á forbairt 2023)
- Straitéis Aoisbhá Luimnigh (straitéis nua á forbairt 2023)
- De Chuid Luimnigh – Plean Imeasctha Chathair agus Chontae Luimnigh 2019-2023
- Plean Straitéiseach Fhoghlaim i Luimneach 2018-2022
- Straitéis Mhiondíola do Cheantar Cathrach Luimnigh – na Sionainne agus do Chontae Luimnigh 2022-2028

2.10 Comhthéacs Beartais Straitéisigh an PÁEP: Achoimre ar na Tosaíochtaí

Sa chuid seo, déantar athbhreithniú ar chomhthéacs beartais straitéisigh an PÁEP. Léirítear leis sin oiriúnacht straitéiseach ó thaobh creataí idirnáisiúnta – Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe NA, an Comhaontú Glas don Eoraip, an Colún Eorpach um Chearta Sóisialta, Beartas Comhtháthaithe AE, Clár Oibre um Nuálaíocht agus

Digitíú AE agus Comhbheartas Talmhaíochta AE – trí straitéisí agus pleananna náisiúnta, réigiúnacha agus áitiúla. Is gné lárnach thrasnaí é an “clár oibre glas” i ngach straitéis reatha / nua agus ní mór dul chun cinn breise a bhaint amach maidir lena chur chun feidhme. Is iad na tosaíochtaí tábhachtacha beartais reatha:

Áiteanna & Ceisteanna Trasnaí:

- Forbairt réigiúnach chothromaithe a chur chun cinn le fás agus forbairt daonra lasmuigh de Réigiún Bhaile Átha Cliath, go háirithe sna cathracha eile agus sna bailte móra ar fud an stáit.
- Fás dlúth agus inbhuanaithe cathracha, bailte agus sráidbhailte mar áiteanna bríomhara sóisialta ina bhfuil seirbhísí inrochtana ar ardchaighdeán, taitneamhachtaí agus dea-cháilíocht na beatha. Is líne ghníomhaíochta thábhachtach í athghiniúint agus athnuachan ar chreatlach fisiciúil agus ar fheidhmeanna eacnamaíocha agus sóisialta chroílár na gcathracha agus na mbailte agus na sráidbhailte tuaithe agus tá sruthanna maoinithe dírithe go sonrach orthu sin.
- Infheistíocht i mbonneagar sóisialta poiblí – go háirithe tithíocht chun soláthar a mhéadú, caighdeán agus éifeachtúlacht fuinnimh an stoic tithíochta a fheabhsú, aghaidh a thabhairt ar riachtanais tithíochta na ngrúpaí níos leochailí sa daonra, inacmhainneacht agus soláthar meascáin de chineálacha agus tionachtaí tithíochta.
- Nascacht ár mbonneagair iompair a fhorbairt, iompar poiblí agus taisteal gníomhach / inbhuanaithe a leathnú le haird ar leith ar spleáchas ar an gcarr le haghaidh taistil laethúil a laghdú.
- Rolladh amach bhonneagar an Phlean Leathanbhanda Náisiúnta agus nascacht dhigiteach fheabhsaithe chuig gach limistéar ar fud an stáit.

Sóisialta & Pobal:

- Cúram sláinte uilíoch a chur chun cinn, rochtain a fheabhsú, cur chun cinn sláinte poiblí/folláine an daonra i gcoitinne a chur chun tosaigh agus aghaidh a thabhairt ar neamhionannais sláinte.
- Tógáil pobail timpeall ar chomhfhorbairt áite, rannpháirtíocht saoránach/phobail agus prionsabal comhdheartha seirbhísí, tionscadal agus tionscnamh áitiúil a ghlacadh.
- Ionchuimsiú sóisialta de ghrúpaí imeallaithe agus leochaileacha ina bhfuil fianaise ann go bhfuil siad ag titim níos faide ar gcúl (e.g., daoine faoi mhíchumas, an Lucht Siúil, daoine faoi mhíbhuntáiste ó chúlraí imirceacha).
- Éagsúlacht shochaíoch a aithint agus a cheiliúradh, buntáistí na héagsúlachta a aithint, comhtháthú a chur chun cinn idir pobail chultúrtha nua agus an pobal óstach.
- Spreagadh agus teagmháil a dhéanamh leis an óige chomh maith le hoiriúnú do dhúshláin maidir le haosú déimeagrafach – aosú dearfach, aosú gníomhach agus straitéisí aoisbháúla.
- Aghaidh a thabhairt ar an deighilt dhigiteach agus ionchuimsiú digiteach a chur chun cinn.
- Tacú le “Aistriú Cóir” in oiriúnú agus maolú maidir le gníomhú ar son na haeraíde.

Eacnamaíoch:

- Ár ndul chun cinn eacnamaíoch a chomhdhlúthú, éagsúlú a chur chun cinn mar fhreagairt ar dhálaí athraitheacha, nuálaíocht agus seasamhacht na ngeilleagar náisiúnta, réigiúnach agus áitiúil a thógáil a bhfuil forbairt caipitil dhaonna, cultúr foghlama agus uasoiliúint leanúnach mar bhonn agus mar thaca aici.
- Gníomhaíochtaí eacnamaíocha sa gheilleagar eolasbhunaithe agus earnálacha ard-bhreislúacha a mhéadú, bunaithe ar chumas Taighde & Forbartha & Nuálaíochta (TFN) a tharraingíonn go háirithe ar TFN in institiúidí tríú leibhéal na hÉireann agus sa tionscal príobháideach sna hardearnálacha.
- Pleanáil don ghnó (talamh, áitribh agus bonneagair ghaolmhara) agus don bhonneagar sóisialta (tithíocht, scoileanna) agus iad a chur i bhfeidhm chomh maith le tacú leis na tosca a bhaineann le forbairt caipitil dhaonna agus cáilíocht na beatha a theastaíonn chun Infheistíocht Dhíreach Choigríche a mhealladh. Ba cheart go gcuirfeadh dáileadh geografach na hinfheistíochta sin forbairt réigiúnach chothromaithe chun cinn.
- Forbairt fiontar a chur chun cinn sa gheilleagar dúchasach atá dírithe ar mhicreaghnólachtaí, gnólachtaí beaga agus meánmhéide i bhfianaise a dtábhachta i gcruthú post áitiúil, próifíl earnála agus an ról tábhachtach atá acu maidir le táirgí agus seirbhísí do dhaoine agus do ghnólachtaí. Leanann bearta beartais de bheith ag díriú ar a chinntiú go bhfuil na seirbhísí agus an bonneagar ar fáil chun tacú le tosú, oibriocht agus leathnú / uasghrádú FBManna, le béim láidir ar thacaíocht don digitíú.
- Fócas ar earnálacha a bhfuil tábhacht ar leith leo sa gheilleagar áitiúil lena n-áirítear an earnáil agraibhia, turasóireacht, tionscail chultúrtha agus deiseanna nua go háirithe i bhfuinneamh in-athnuaite agus sa gheilleagar glas.
- Fiontar sóisialta agus an geilleagar ciorclach a mhéadú.
- Leas a bhaint as digitíú agus as samhlacha nua oibre (cianobair) agus as seachadadh seirbhíse.

(3.)

Anailís Shocheacnamaíoch: Cathair agus Contae Luimnigh

		29
3.1	Tréithe an Limistéir Spásúil & an Daonra	29
3.2	Gnóthachtáil Oideachais, Soláthar & Torthaí Oideachais	33
3.3	Bochtaineacht, Eisiamh Sóisialta agus Díothacht Ceantarbhunaithe	38
3.4	Sláinte & Folláine	40
3.5	Leanaí & Teaghlaigh	43
3.6	Margadh Saothair agus Daoine ag Oibriú de réir Tionscail	46
3.7	Dáileadh Gníomhaíochta Eacnamaíche: Limistéir ina bhfuil Comhchruinnithe Post & Meath	48
3.8	Fiontar, Gníomhaíocht Ghnó agus Poist	50
3.9	Fuinneamh, Iompar & Idirlíon	53
3.10	Tithíocht	56
3.11	Conclúid	60

3. Anailís Shocheacnamaíoch: Cathair agus Contae Luimnigh

Sa chuid seo cuirtear sonraí staitistiúla ar thréithe socheacnamaíocha Chathair agus Chontae Luimnigh i láthair.² Is cuid thábhachtach den bhonn fianaise don PÁEP í an anailís ar na coinníollacha bonnlíne – amhail daonra, leibhéil oideachais, fostaíocht agus dífhostaíocht, sláinte ghinearálta an daonra in 2022 – chomh maith le treochtaí le déanaí agus comparáid le meánstaid an stáit. Cuidíonn sé sin le láidreachtaí agus deiseanna agus dúshlán nó áit a bhfuil gá le hathrú i Luimneach a shainathint. De réir mar a bheidh sonraí nua ar fáil, úsáidfear iad sin chun cur chun feidhme agus faireachán an PÁEP a threorú.

3.1 Tréithe an Limistéir Spásúil & an Daonra

Sainmhínítear sa chuid seo limistéar spásúil Chathair agus Chontae Luimnigh agus cuirtear príomhthréithe an daonra i láthair lena n-áirítear struchtúr aoise agus comhdhéanamh cultúrtha agus eitneach.

An Limistéar Spásúil & an Daonra

Clúdaítear i gCathair agus Contae Luimnigh limistéar geografach 2,755 km² lena n-áirítear Cathair Luimnigh, an lárionad daonra agus gníomhaíochta eacnamaíche is mó i Réigiún an Iarthair Láir. Is ionann dlús daonra Chathair agus Chontae Luimnigh agus 76 duine in aghaidh an km². Lasmuigh de Chathair Luimnigh agus de na bruachbhailte, tá líon mór lonnaíochtaí a bhfuil go leor lonnaíochtaí beaga iontu mar shaintréith de cheantar tuaithe Luimnigh. Is é an Caisleán Nua an baile is mó lasmuigh den cheantar cathrach agus is é sin an t-aon bhaile lasmuigh de Chathair Luimnigh agus den cheantar fo-uirbeach ina bhfuil daonra os cionn 5,000.

I Léarscáil Luimnigh thíos, taispeántar an Ceantar Cathrach, na príomhbhailte agus na sráidbhailte san ordlathas lonnaíochta agus an bonneagar iompair nasctha.

Foinse: Plean Forbartha Luimnigh 2022 - 2028

² Tarraingíonn an chuid seo ar shonraí ó Dhaonáireamh 2022 – Féach an nasc leis an Uirlis Mhapála Idirghníomhach <https://visual.cso.ie/?body=entity/ima/cop/2022&boundary=CO4160V04929> agus Innéacs Díothachta Pobal HP – Féach an nasc le Léarscáileanna Pobal <https://data.pobal.ie/portal/apps/sites/#/pobal-maps>

Tá limistéar an údaráis áitiúil roinnte i bhfo-aonaid ar a dtugtar Ceantair Bhardasacha (MDanna). Is iad sin an Ceantar Cathrach a chlúdaíonn ceantar uirbeach na cathrach agus a shíneann amach go Tobar Phádraig san iardheisceart agus Caisleán Uí Chonaill san oirthuaisceart; agus na trí Cheantar Bhardasacha tuaithe, Áth Dara-Ráth Caola, An Caisleán Nua agus An Cheapach Mhór-Cill Mocheallóg.

Is ionann daonra Chathair agus Chontae Luimnigh agus 209,536 (Daonáireamh 2022), ina raibh ráta fáis 8% idir 2016 agus 2022 (méadú 14,637 duine) – an ráta céanna (8%) leis an meán náisiúnta. B'ionann glanimirce – daoine ag teacht isteach sa tír – agus breis is leath den fhás daonra (53%) sa stát agus 42% den fhás daonra i Luimneach. Tugtar leis sin meánráta glanimirce bliantúil de 6.6 duine in aghaidh gach 1,000 duine don stát ar an iomlán agus 3.8 duine in aghaidh gach 1,000 duine do Luimneach.

Ó 2016 i leith

Daonra Luimnigh suas le 8%

Meán Náisiúnta, suas le 8%

Ceantar Cathrach, suas le 12%

An Caisleán Nua, an baile is mó,

daonra 7,209 (2022), suas le 8.9% (2016)

Dlús Daonra 76.05 duine in aghaidh an km²

An meán náisiúnta 73 in aghaidh an km²

Is airde i Luimneach Bóthar an Duga /Cé na nGalbhád 17,026.6 duine in aghaidh an km²

Meánaois i Luimneach 39.3 bliain d'aois, Meánaois náisiúnta 38.8 bliain d'aois

Bailte ina bhfuil daonra 500 duine agus os a chionn

Is óige, Maigh Rua, meánaois 32.5 bliain d'aois

Is sine, Faing, meánaois 44.5 bliain d'aois

Bailte ina bhfuil níos mó ná 1,500 duine

Is sine, Cill Mocheallóg, meánaois 42.5 bliain d'aois

Difríochtaí Inmheánacha in Athrú Daonra

Laistigh de Luimneach, tháinig fás ar Cheantar Cathrach Luimnigh (daonra 114,692 in 2022) ag ráta ní ba thapúla (11.9%) idir 2016 agus 2022 i gcomparáid leis an gcathair agus leis an gcontae ina iomláine (8%). Sna codanna is tuaithe den Chontae, léirítear rátaí dearfacha ach níos ísle d'fhás daonra – Ceantar Bardasach Áth Dara-Ráth Caola (+5.8%), Ceantar Bardasach na Ceapaí Móire-Chill Mocheallóg (+4.8%) agus Ceantar Bardasach an Chaisleáin Nua (+5.9%).

Tá na lonnaíochtaí bailte a léiríonn an fás is láidre ar an daonra suite sna codanna amuigh de bhruachbhailte na cathrach (Áth an Choite, +16%, Clár Aidhne, Cill Díoma, +22.8%, Mungairit, +34%; Caisleán Uí Chonaill, +18.1%). Tháinig fás láidir ar an daonra i gcodanna de lár na cathrach freisin, go háirithe timpeall ar cheantar na nDugaí (idir +15% agus +29% i dToghranna sa cheantar sin). I dtéarmaí na mbailte móra tuaithe, tháinig fás ar dhaonra bhaile an Chaisleáin Nua ag ráta 8.9%, díreach os cionn an mheáin náisiúnta agus mheán Luimnigh, Mainistir na Féile ag ráta comhchosúil (+9%) agus Cill Mocheallóg ag ráta ní ba mhoille (5.6%), agus tháinig fás ar dhaonraí in Áth Dara (+8.4%), Cromadh (+7%), Cathair Chinn Lis (6.3%) agus Eas Géitine (+8.9%) freisin. Tháinig laghdú suntasach ar dhaonra Ráth Caola (-14.6%), agus tháinig laghdú ní ba lú i gCill Fhionáin (-4.6%) agus i nDrom Collachair (-1.7%). Laistigh den chathair, tháinig cobhsú ar dhaonra na gceantar athghiniúna sa chathair (Maigh Rois, An Cnoc Theas, Páirc Mhuire agus Béal Átha na Cora (Weston) – inar tharla caillteanas

daonra an-suntasach sna 10 mbliana ó 2006-2016 de thart ar 50% - idir 2016 agus 2022. Tháinig fás dearfach ar an daonra idir 2016 agus 2022 sa dá eastát is mó, an Cnoc Theas agus Maigh Rois.

Dlúis Daonra

B'ionann meándlús daonra an stáit sa bhliain 2022 agus 76.05 duine in aghaidh an km² (os cionn an mheáin náisiúnta ag 73 duine in aghaidh an km²). Tá dlúis daonra níos airde i gcontaetha uirbithe go háirithe i mBaile Átha Cliath agus i gCorcaigh. In 2022, chláraigh 32 Toghróinn dlúis daonra os cionn 10,000 duine in aghaidh an km², ceann acu i Luimneach, Duga A ag 17,026.6 duine in aghaidh an km². Is bloic árasán agus cóiríocht phríobháideach ar cíós iad na foirgnimh is feiceálaí sa cheantar seo, ar feadh Bhóthar an Duga sa chathair, agus tá céatadán ard imirceach, struchtúr daonra níos óige agus teaghlaigh a bhfuil leanaí acu ann. Is iad seo a leanas na Toghranna eile i gCathair Luimnigh a chláraigh na dlúis daonra ab airde in 2022: Margadh i lár na cathrach (9,695.7 duine in aghaidh an km²), an Duga B (8,230.6 duine in aghaidh an km²) agus an tSionainn A (7,944.3 duine in aghaidh an km²). Tá tréithe sóisialta comhchosúla ag na ceantair sin (maireachtáil árasáin, imircigh, daonraí óga).

Struchtúr Aoise & Spleáchas Aoise

Cosúil leis an treocht iomlán ar an leibhéal náisiúnta, léirítear i nDaonáireamh 2022 go bhfuil daonra atá ag dul in aois i Luimneach. Is ionann meánaois an daonra i Luimneach in 2022 agus 39.3 bliain d'aois i gcomparáid le 37.7 bliain d'aois in 2016. Tá sé sin os cionn an mheáin náisiúnta ag 38.8 bliain d'aois in 2022, suas ó 37.4 bliain d'aois in 2016.

Tá an chathair, na bruachbhailte laistigh agus lasmuigh níos óige ar an meán: Tá meánaois daonra 37.9 bliain d'aois ag Cathair agus Bruachbhailte Luimnigh, lena n-áirítear cuid de Chontae an Chláir. Áirítear ar lonnaíochtaí os cionn 500 duine laistigh den limistéar uirbeach imeallach / comaitéireacht 15km den chathair ina bhfuil daonraí níos óige: Maigh Rua (meánaois 32.5 bliain d'aois) áit a raibh fás suntasach ar an daonra agus forbairt tithíochta idir 2006 agus 2016; Áth an Choite (meánaois 35.4 bliain d'aois); Cill Díoma (meánaois 36.7 bliain d'aois), Cathair Chinn Lis (36.7 bliain d'aois) agus Caisleán Uí Chonaill (37.4 bliain d'aois). I gcodanna níos tuaithe de Luimneach, tá meánaois 38.1 bliain d'aois ag an gCaisleán Nua, an baile is mó, agus tá bailte réasúnta níos mó eile (daonra 1,000 +), Mainistir na Féile (meánaois 40.7 bliain d'aois), Ráth Caola (40.7 bliain d'aois), Eas Géitine (39.4 bliain d'aois), Áth Dara (41.9 bliain d'aois) os cionn mheán Luimnigh agus an stáit. Tá Cill Mocheallóg (meánaois 42.5 bliain d'aois) i measc na mbailte sa chatagóir dhaonra idir 1,500 agus 5,000 leis an meánaois is sine sa stát (an 11ú meánaois is sine). Is iad seo a leanas roinnt lonnaíochtaí ina bhfuil daonra níos mó ná 500 duine agus is sine ar an meán: Faing (meánaois 44.5 bliain d'aois) agus an Gleann, an tÁth Leathan agus Drom Collachair, meánaois 44.3 bliain d'aois ag gach ceann acu.

I gCathair agus i gContae Luimnigh, tá méadú 23% tagtha ar líon na ndaoine atá 65 bliain d'aois nó níos sine ó 2016, go 33,588 in 2022, i gcomparáid le ráta náisiúnta méadaithe 22% ar dhaoine scothaosta. Is ionann an céatadán de dhaonra Luimnigh atá 65 bliain d'aois nó níos sine agus 16% anois (15.3% d'fhir agus 16.8% de mhná) cé gurb é 3.6% céatadán na ndaoine scothaosta is sine (80 bliain nó níos sine) in 2022. Le dul in aois ár ndaonra léirítear an tábhacht a bhaineann le hullmhú do shochaí atá ag dul in aois.

33,588 65 bliain d'aois+,
16% den daonra,
suas 6,170 ó 2016

7,563 os cionn 80 bliain d'aois+,
3.6% den daonra

Déantar neart déimeagrafach nó laige ceantair a thomhas sa chóimheas spleáchais: Spleáchas Óige (0-14 bliana d'aois), Spleáchas Seanaoise (65 bliana d'aois nó níos sine) agus Spleáchas Iomlán (meascán den dá cheann) i gcoibhneas leis an daonra atá táirgiúil go heacnamaíoch (15-64 bliain d'aois). Is láidreach eacnamaíoch é luach níos airde don Chóimheas Spleáchais Óige ar féidir leas a bhaint as sa todhchaí. Agus an daonra ag dul in aois, tá laghdú tagtha ar an gCóimheas Spleáchais Óige (go 28.9 in 2022), méadú ar an gCóimheas Spleáchais Seanaoise (go 24.6 in 2022) agus ar an gCóimheas Iomlán Spleáchais (52.4 in 2022) thar an tréimhse 2011, 2016 agus 2022. Tá Cóimheas Spleáchais Óige Luimnigh beagán níos ísle ná an meán náisiúnta (30.1) agus tá an Cóimheas Spleáchais Seanaoise beagán os cionn an mheáin náisiúnta (23.1). Féach tuilleadh sonraí in Aguisín 1.

Spleáchas Óige Luimnigh

Cóimheas 2022: 28.9,
síos ó 31 2016

Spleáchas Seanaoise Luimnigh

Cóimheas 2022: 24.6,
suas ó 21.4 2016

Cóimheas Spleáchais Iomlán Luimnigh 2022: 53.5, suas ó 52.5 2016

Arís, tá éagsúlachtaí móra laistigh de Luimneach. Tá Cóimheas Spleáchais Óige níos airde agus Cóimheas Spleáchais Seanaoise níos ísle ag Luimneach fo-uirbeach agus ag an gceantar uirbeach lasmuigh. Tá patrún measctha sa chathair ina bhfuil Cóimheasa Spleáchais Óige arda i gcodanna den ionchathair (ceantair timpeall na nDugaí agus an Mhargaidh) agus tá Cóimheasa Spleáchais Seanaoise arda i gcodanna eile – i gceantair shaibhre (taobh ó thuaidh thart ar cheantar Bhóthar na hInse) agus i gceantair faoi mhíbhuntáiste (Baile Shinéad, Cill Liaile/Sparr Thuamhan) araon.

Éagsúlacht Chultúrtha & Eitneach

Le 10 mbliana anuas, tá Éire anois ina sochaí níos éagsúla ó thaobh cultúir de agus is amhlaidh an cás i Luimneach freisin. In 2022, is saoránaigh nó déshaoránaigh Éireannacha iad 85% de dhaonra Luimnigh (5,487 Déshaoránach Éireannach, suas ó 3,258 in 2016) i gcomparáid le 84% ar an leibhéal náisiúnta; saoránaigh neamh-Éireannacha iad 11% i gcomparáid le 12% ar an leibhéal náisiúnta agus níor luaigh 4.3% a náisiúntacht (3% ar an leibhéal náisiúnta). As saoránaigh neamh-Éireannacha i Luimneach, is saoránaigh Pholannacha iad 2.1%, is saoránaigh ón Ríocht Aontaithe iad 1.2%, is saoránaigh ó thíortha AE eile iad 2.6% agus is as “an Chuid eile den Domhan” iad 3.7%. Maidir le háit bhreithe, rugadh 83.4% de dhaonra Luimnigh in Éirinn agus 16.6% lasmuigh d’Éirinn. Díobh siúd a rugadh lasmuigh d’Éirinn, rugadh thart ar 6% díobh sa chuid eile den Domhan, 4.4% sa Ríocht Aontaithe, 2.4% sa Pholainn, 2.6% in AE agus 1.2% san India.

Tá na comhchruinnithe is mó de dhaonraí neamh-Éireannacha ceantarbhunaithe le fáil i lár Chathair Luimnigh. I 10 dToghcheantar i lár na cathrach (12,855), níor rugadh thart ar 47% díobh in Éirinn agus tá saoránacht neamh-Éireannach ag 40%. Laistigh de sin, rugadh 23% den daonra iomlán (agus 50% d’imircigh) in áiteanna eile sa Domhan seachas an Ríocht Aontaithe agus tíortha AE. Tá na comhchruinnithe is airde imirceach i limistéir lárchathrach sna Toghranna (EDanna) i limistéar na nDugaí (an tSionainn A, 61% a rugadh lasmuigh d’Éirinn; an Duga A, 55% a rugadh lasmuigh d’Éirinn) agus limistéar an Mhargaidh (Teach an Chustaim agus an Margadh, 52% a rugadh lasmuigh d’Éirinn i ngach ceann acu). Is ceantair iad sin freisin ina bhfuil na dlúis daonra is airde (daoine in aghaidh an km²) i Luimneach agus sa stát. Tréith eile de na ceantair sin is ea an céatadán réasúnta ard de dhaoine fásta a bhfuil oideachas tríú leibhéal acu – e.g., an tSionainn A, 38% a bhfuil Gnáthchéim Baitsiléara acu nó os a chionn agus an Duga A/Moin Cinít agus Cé na nGalbhád, 26% a bhfuil

11% saoránaigh neamh-Éireannacha
i Luimneach,
12% an meán náisiúnta (2022)

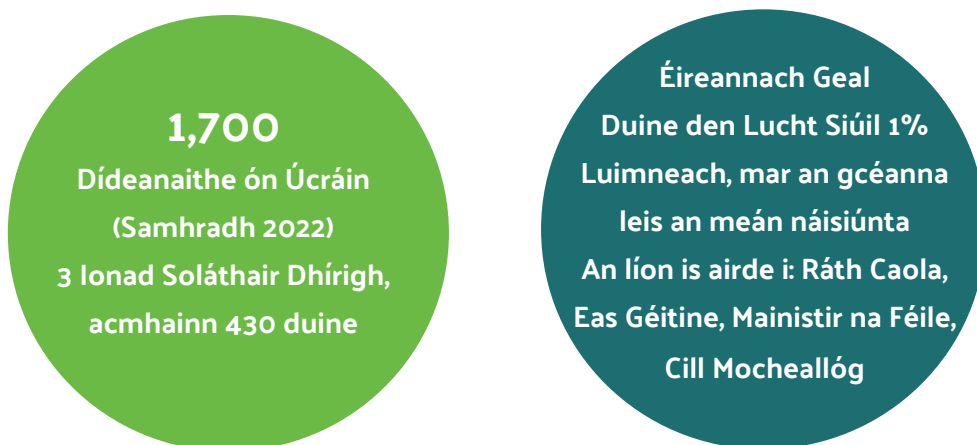

17% i Luimneach a rugadh lasmuigh d’Éirinn,
15% an meán náisiúnta (2022)

Limistéir Lárchathrach Luimnigh, 47% a rugadh lasmuigh d’Éirinn

Tá éagsúlacht chultúrtha mhéadaithe mar gheall ar theacht agus athlonnú na ndaonraí dídeanaithe go hÉirinn atá nasctha le cogai in áiteanna eile an domhain – go háirithe, dídeanaithe Siriacha agus Úcránacha. Sa samhradh 2022 (ag teacht i ndiaidh Dhaonáireamh 2022), bhí thart ar 1,700 dídeanaí ón Úcráin i Luimneach, próiseáilte trí Sheirbhísí Cóiríochta um Chosaint Idirnáisiúnta (IPAS). Tá ról lárnach ag an údarás áitiúil maidir le cóiríocht a aimsiú agus freagairt seirbhíse chomhordaithe a threorú ar fud gníomhaireachtaí poiblí ar ghéarchéim dídeanaithe Úcránacha.³ Ina theannta sin, tá daoine atá ag lorg tearmainn/cosanta idirnáisiúnta ó thíortha

eile mar chuid den daonra imirceach – tá trí Ionad Soláthair Dhírighe⁴ i gCathair Luimnigh/ nó seirbhísithe aici (ceann amháin i Míleac Co. an Chláir) ina bhfuil acmhainn áitíochta de thart ar 430 duine. Ní fios cén líon daoine atá ina gcónaí i roghanna cóiríochta eile i Luimneach, agus iad ag feitheamh le cinneadh ar a gcás.

Maidir le heitneacht, i nDaonáireamh 2022, chuir thart ar 77% de dhaoine cur síos orthu féin mar Éireannach Geal (i gcomparáid le 85% in 2016), agus chuir díreach faoi bhun 1% (1,860 duine) cur síos orthu féin mar Éireannach Geal den Lucht Siúil. Cuireann thart ar 13% cur síos orthu féin mar dhaoine de Bhunadh Eitneach Eile (Geal Eile 7%, Dubh nó Éireannach Dubh 13%, Áiseach nó Éireannach Áiseach 3.2%) agus níor luaigh 8.8% a n-eitneachas. Cé go bhfanann an Lucht Siúil mar chéatadán de dhaonra Luimnigh mar an gcéanna a bheag nó a mhór, is é an líon daoine a chuireann cur síos orthu féin mar Éireannach Geal den Lucht Siúil i Luimneach ná 1,860 in 2022 (suas ó 1,659 in 2016). Tá ráta de 9 nduine den Lucht Siúil in aghaidh 1,000 duine ag Luimneach, níos airde ná meán an stáit (6 in aghaidh 1,000 duine). Meastar go bhfuil an líon iarbhair a fhéinaithníonn mar dhuine Éireannach Geal den Lucht Siúil i Luimneach níos lú ná méid iarbhair an daonra sin. Tá líon na dteaghlach den Lucht Siúil i mbailte contae áirithe, go háirithe Ráth Caola, Cill Mocheallóg, Mainistir na Féile agus Eas Géitine agus i gcodanna den chathair.

3.2 Gnóthachtáil Oideachais, Soláthar & Torthaí Oideachais

Treocht a léirítear ar fud an stáit thar thréimhse an Daonáirimh le déanaí ná an méadú suntasach ar leibhéal gnóthachtála oideachais sa daonra aosach.

Gnóthachtáil: Próifíl na Cáilíochta Oideachais Ardleibhéil & Íseal-Leibhéil

In 2022, bhí cáilíochtaí oideachais tríú leibhéal (sainmhínithe amhail ó Ghnáthchéim Baitsiléara go cáilíocht larchéime) ag 30.1% den daonra i gCathair agus i gContae Luimnigh a bhí 15 bliana d'aois agus os a chionn agus a bhfuil deireadh tagtha lena n-oideachas, faoi bhun an mheáin náisiúnta, 34%, ach suas ó 25.2% in 2016.⁵ Bhí an céatadán a raibh oideachas tríú leibhéal aige ní b'airde do mhná (32.7%) i gcomparáid le fir (27.5%). Ba é 13% an céatadán a raibh cáilíocht theicniúil nó ghairmiúil nó printíseacht chríochnaithe acu in 2022, bhí sé sin ní b'airde d'fhir ag 15% i gcomparáid le mná ag 11%. Cé go bhfuil printíseachtaí agus ceirdeanna á gcur chun cinn atá nasctha go láidir le deiseanna fostaíochta i ngairmearnálacha, tá an sciar a bhfuil cáilíochtaí den sórt sin aige in 2022 beagán níos ísle i gcomparáid le 2016 (14.9%).

Ag an taobh eile den speictream, i Luimneach, níl aon Oideachas Foirmiúil nó tá ach Bunoideachas amháin ag 10% de na daoine fásta a scoir dá n-oideachas (mar an gcéanna a bheag nó a mhór leis an meán náisiúnta, 9.8%) agus tá laghdú ar an ráta ó 2016 (13.5%). Is é 14,253 líon iarbhair na ndaoine fásta sa chatagóir sin (laghdú 2,685 ó 2016). Tá Meánoideachas Íochtarach nó níos ísle mar an leibhéal cáilíochta is airde ag thart ar aon cheathrú de dhaoine fásta i Luimneach, os cionn an mheáin náisiúnta, 23% in 2022.

³ Sonraí ó Chomhairle Cathrach agus Contae Luimnigh

⁴ Tá Ionad Soláthair Dhírighe, arna maoirsiú ag na Seirbhísí Cóiríochta um Chosaint Idirnáisiúnta (IPAS), le teacht chun deiridh in 2024, agus tá samhail nua cóiríochta agus seirbhísí tacaíochta le cur ina n-ionad

⁵ Cuireadh an cheist faoi leibhéal oideachais ar bhealach difriúil i nDaonáireamh 2022. Sainmhínítear oideachas 3ú leibhéal in 2022 mar cháilíochtaí ó Ghnáthchéim Baitsiléara agus os a chionn

Oideachas 2022

30%

i Luimneach le Gnáthcháilíocht Bhaitisiléara nó ní b'airde, meán náisiúnta, 34%

10%

i Luimneach Gan Oideachas Foirmiúil nó le Bunoideachas amháin, Meán náisiúnta 9.8%

25%

i Luimneach, bhí Meánoideachas Íochtarach nó ní b'ísle ag 34,284 duine, Meán náisiúnta, 23%

34,284

duine i Luimneach a bhfuil Meánoideachas Íochtarach mar an leibhéal oideachais ab airde acu

13.5%

Gan Oideachas Foirmiúil/ Bunoideachas síos i Luimneach, in 2016

Ó 2016 i leith

29.6%

Meánoideachas Íochtarach nó faoina bhun síos i Luimneach, in 2016

25.2%

Gnáthchéim Baitisiléara & os a cionn suas i Luimneach, in 2016

Difríochtaí Inmheánacha i gCáilíochtaí Oideachais & Éagothroime Oideachais

Cé gur léir go bhfuil feabhas tagtha ar phróifíl oideachais Luimnigh ina iomláine ó 2016, tá éagothroime oideachais láidre le feiceáil. Tá leibhéil ísle oideachais i measc daoine fásta ina bpríomhthréith de na ceantair is mó faoi mhíbhuntáiste i Luimneach. Tá sonraí maidir le limistéir ar leith is mó atá faoi mhíbhuntáiste sóisialta le fáil in Aguisín 1.

Tá na rátaí oideachais is ísle (% le Bunoideachas nó Gan Oideachas Foirmiúil ar bith) sna ceantair is mó faoi mhíbhuntáiste dhá oiread níos mó ná meán Luimnigh agus in dhá cheantar (Páirc Mhuire, 33%, agus Ráth Caola Uirbeach, 33%) níos mó ná trí huaire níos mó ná meán Luimnigh (10%). Tá comhchruinniú daonra ón Lucht Siúil i dToghcheantar Uirbeach Ráth Caola – grúpa a bhfuil tionchar faoi leith ag an oideachas íseal-leibhéil orthu. Is feabhas é an leibhéal ag a bhfuil an t-oideachas is ísle i bPáirc Mhuire in 2022 (33%) i gcomparáid le 2016 (46.8% gan oideachas Foirmiúil nó gan ach Bunoideachas amháin). Tá an céatadán ag a bhfuil Meánoideachas Íochtarach nó níos ísle mar an leibhéal cáilíochta is airde i bhfad níos airde sna ceantair sin faoi mhíbhuntáiste – dhá oiread níos mó ná meán Luimnigh (25%) sa chuid is mó acu. Tá an céatadán is airde de dhaoine fásta ag a bhfuil Meánoideachas Íochtarach nó níos ísle ag Páirc Mhuire, ag 62%. I gceantair faoi mhíbhuntáiste tá céatadáin ísle daoine fásta a bhfuil cáilíochtaí Oideachais Tríú Leibhéal acu (Gnáthchéim Baitisiléara agus níos airde), is ísle i bPáirc Mhuire (2% agus gan athrú ó 2016) agus an Ghallmhóin B (Páirc Uí Mháille/Páirc Mhic Aoidh) ina dhiaidh sin ag 4.6%. (2.7% in 2016) i gcomparáid le 30% do Luimneach.

%

ag a bhfuil Meánoideachas Íochtarach nó níos ísle:

Dhá oiread níos mó ná an meán cathrach agus contae i gceantair faoi mhíbhuntáiste sóisialta is airde ag 62% i bPáirc Mhuire, síos ó 75% in 2016

%

ag a bhfuil 3ú Leibhéal:

Aon trian den ráta nó níos ísle sna ceantair is mó atá faoi mhíbhuntáiste
Is ísle i bPáirc Mhuire (2%) agus an Cnoc Theas/Páirc Uí Mháille (5%)
Is airde Ceantar Bhóthar na hInse / An Chúirt Bhreac / Béal Átha na Cora agus na bruachbhailte 40%-56%

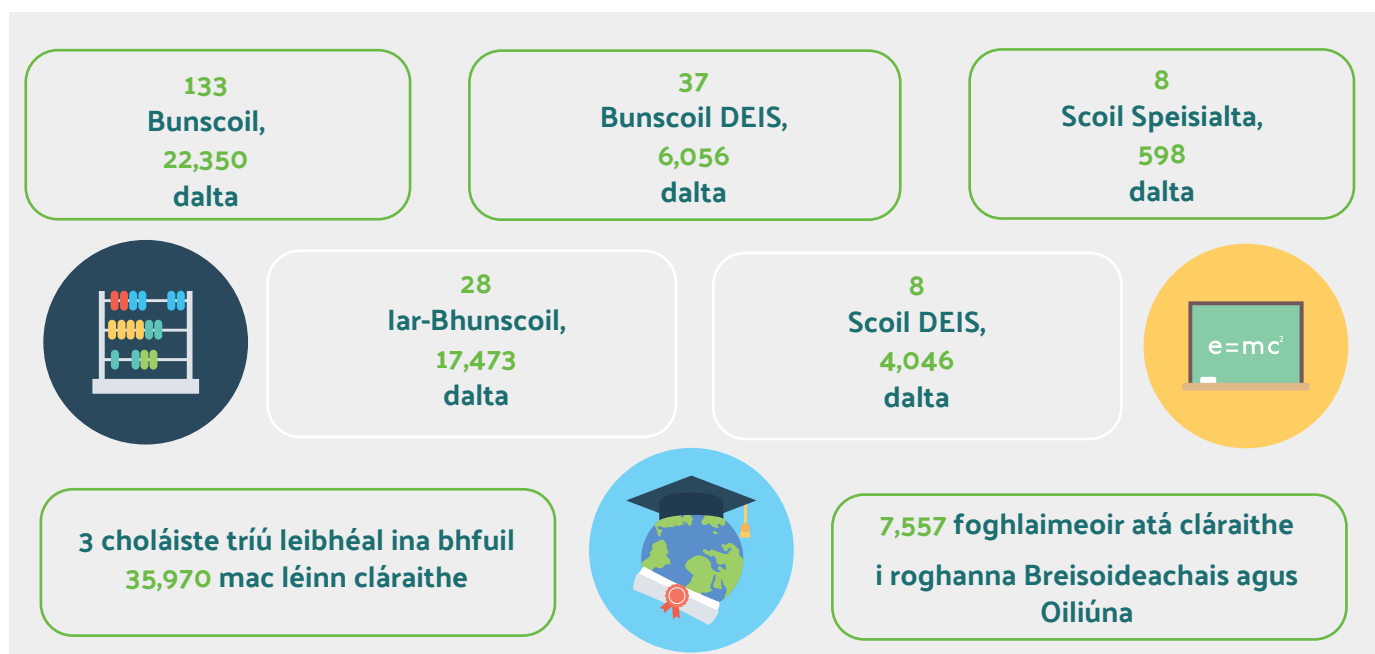
Tá próifíl ardleibhéil oideachais ag codanna eile de Luimneach agus tá ráta na ndaoine a bhfuil Gnáthchéim Baitsiléara acu agus os a chionn ó 40% go 56%. Ina measc sin tá ceantair níos saibhre laistigh den chathair (thart ar Bhóthar na hInse, an Chúirt Bhreac /Ascaill Summerville, an Cuarbhóthar Theas agus Béal Átha na Cora), ceantair fho-uirbeacha (Toghranna Bhéal Átha Síomoin, Bhaile an Bharraigh, Bhaile Choimín agus Bhaile an Róistigh), Áth Dara agus an ceantar máguaird. I measc na gceantar eile ina bhfuil céatadán na ndaoine fásta a bhfuil ardoideachas ag an meán nó os cionn an mheáin tá codanna den ionchathair ina bhfuil líon mór na n-imirceach (an tSionainn A/Cé an Easpaig/Cé Uí Uallaigh, 38%; an Duga C/Ascaill Uí Chonaill agus an ceantar máguaird, 39). %; agus an Duga B/Sráid Barrington, Cearnóg an Pheirigh agus an ceantar máguaird, 29%).

Bonneagar & Soláthar Oideachais

Tá sonraí maidir le líon na scoileanna/coláistí agus líon na ndaltaí nó na mac léinn i Luimneach ar fáil in Aguisín 1.

Tá 133 Bunscoil i Luimneach ina bhfuil 22,350 dalta sa scoilbhliain 2023/2024. Tá dáileadh leathan bunscoileanna aige ar fud na cathrach agus an chontae lena n-áirítear go leor scoileanna beaga. Sa scoilbhliain 2023/2024, tá 20 scoil ina bhfuil 50 dalta nó níos lú (567 dalta san iomlán) agus tá idir 51 agus 100 dalta (2,195 dalta san iomlán) ag 29 scoil bhreise. Is Scoil DEIS iad tríocha a seacht (37) Bunscoil⁶ (17 sa chathair agus 20 i gCeantar Tuaithe Luimnigh) ina bhfuil 6,056 dalta. Tar éis athbhreithnithe in 2021/2022 (ina raibh 17 scoil DEIS ag a raibh 2,725 dalta), tháinig méadú suntasach ar líon na scoileanna DEIS. Tá ocht (8) Scoil Speisialta ag Luimneach a chuireann seirbhísí ar fáil do dhaltaí faoi mhíchumas lena n-áirítear míchumas intleachta agus míchumas coirp (598 dalta).

Ar leibhéal iar-bhunscoile, tá athrú suntasach tagtha ar bhonneagar na scoile le blianta beaga anuas, tá laghdú tagtha ar líon na scoileanna ó 33 in 2012 go 28 faoi láthair. Bunaíodh scoileanna nua thar an tréimhse sin agus tá infheistíocht shuntasach déanta i bhfoirgnimh nua scoile. Is é 17,473 líon na ndaltaí ar an rolla in iar-bhunscoileanna don scoilbhliain 2023-2024. Tá ocht nIar-Bhunscoil DEIS i Luimneach ina bhfuil 4,046 dalta.

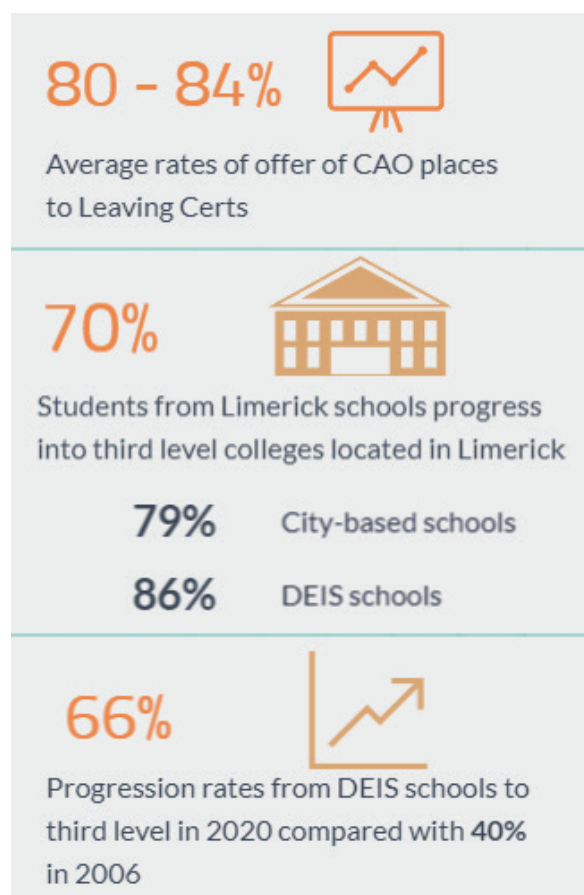

Maidir le hoideachas tríú leibhéal, is láidreacht thábhachtach é suíomh na dtrí Institiúid tríú leibhéal / Ard-Oideachais (HEInna) i Luimneach, a sholáthraíonn deiseanna agus grúpa céimithe i réimsí éagsúla speisialtóireachta (gnó, eolaíocht & innealtóireacht, na healaíona agus cultúr, oiliúint múinteoirí, eolaíochtaí sóisialta agus cúram sóisialta). In 2022/2023, ghlac na trí choláiste le 35,970 mac léinn san iomlán le chéile.⁷

⁶ DEIS (Comhionannas Deiseanna sna Scoileanna a Sheachadadh). Tá na scoileanna sin lonnaithe i ndaonra faoi mhíbhuntáiste agus/nó ag freastal air, agus tairgtear acmhainní breise iontu chun aghaidh a thabhairt ar mhíbhuntáiste oideachasúil

⁷ Staidrimh ón Údarás um Ard-Oideachas Aibreán 2024. <https://hea.ie/statistics>

Ina theannta sin, cuireann an earnáil Breisoideachais agus Oiliúna (BOO), atá ag feidhmiú faoi SOLAS, roghanna foghlama ar feadh an tsaoil ar fáil d'fhoghlaimeoirí atá 16 bliana d'aois agus níos sine ar fud an stáit. Áirítear orthu sin Cúrsaí Iar-Ardteistiméireachta (an céatadán is mó de chúrsaí), printíseachtaí, cúrsaí oiliúna, oideachas pobail agus croífhoghlaím sa litearthacht agus san uimhearthacht le cúrsaí a forbraíodh do leibhéil dhifriúla ar an gCreat Náisiúnta Cáilíochtaí agus atá deimhnithe ag na leibhéil sin, ó leibhéil 1 go 6. B'ionann líon na bhfoghlaimeoirí a chláraigh i roghanna BOO in 2020 agus ag a raibh Luimneach mar an contae cónaithe agus 7,557, nó 5.2% de na foghlaimeoirí go léir sa stát. Tugtar leis sin ráta rannpháirtíochta san fhoghlaím aosach de 49.4 in aghaidh 1,000 duine atá 16 bliana d'aois nó níos sine (2016), os cionn an mheánráta náisiúnta (39.6 in aghaidh 1,000 duine atá 16 bliana d'aois nó níos sine). Le fócas ní ba láidre ar oiliúint phrintíseachta a fhorbairt chun freastal ar riachtanais scileanna na bhfostóirí / na n-earnálacha tionsclaíocha agus gnó, ba é 24,212 an líon in oiliúint phrintíseachta sa stát in 2021 le breis agus 8,600 clárúchán nua sa bhliain sin.⁸ Bhí thart ar 1,500 i mbun oiliúint phrintíseachta in 2020 leis na Boird Oideachais agus Oiliúna i Réigiún an Iarthair Láir.

Feidhmiú: Rátaí Coinneála, Dul chun Cinn go Coláistí Tríú Leibhéal & Torthaí larchéime

Tá feabhas seasta léirithe ag rátaí coinneála don Teastas Sóisearach agus don Ardteistiméireacht le deich mbliana anuas.⁹ De réir na sonraí is déanaí – maidir leis an gchórt iontrála scoile in 2016, a rinne an Teastas Sóisearach in 2019/2020 agus a rinne an Ardteistiméireacht in 2021/2022 – is ionann na meánrátaí coinneála náisiúnta don Teastas Sóisearach agus 97.6% agus 91.7% don Ardteistiméireacht. Feidhmíonn Cathair agus Contae Luimnigh mar an gcéanna le meán an stáit i rátaí coinneála don Teastas Sóisearach (97.6%) agus beagán níos fearr ná meán an stáit maidir le coinneáil go dtí an Ardteistiméireacht, 92.6% do dhaltaí a rinne an Ardteistiméireacht in 2021/2022.

Maidir le ceantair/daonra atá faoi mhíbhuntáiste sóisialta, tá bearna fós sna rátaí coinneála idir scoileanna DEIS¹⁰ agus neamh-DEIS ach tá sé sin ag laghdú le himeacht ama. Tá an “bhearna ghnóthachtála” sna rátaí coinneála don Ardteistiméireacht idir scoileanna DEIS agus scoileanna neamh-DEIS ag 8.4% faoi láthair don chohórt iontrála scoile in 2016, rud atá beagán níos airde ná an bhearna don bhliain roimhe sin (7.6% don chohórt iontrála scoile in 2015). Tá baol níos mó ann d'fhir i scoileanna DEIS an scoil a fhágáil go luath (tá ráta coinneála 82.2% d'fhir don Ardteistiméireacht i gcomparáid le 88.3% do mhná). Is eol ó shonraí ar leibhéal náisiúnta go bhfuil na rátaí coinneála is ísle ag an Lucht Siúil go cáilíocht san oideachas dara leibhéal. Agus feabhas ag teacht ar an ráta sin, is ionann na meánrátaí coinneála náisiúnta don Teastas Sóisearach don Lucht Siúil (don chohórt iontrála scoile in 2016) agus 72.2% (níos ísle d'fhir ag 67.5%) agus 31.4% don Ardteistiméireacht

⁸ Is é sprioclíon na gclárúchán nua in aghaidh na bliana ná 10,000 ó 2021 go 2025 faoin bPlean Gníomhaíochta don Phrintíseacht 2021-2025

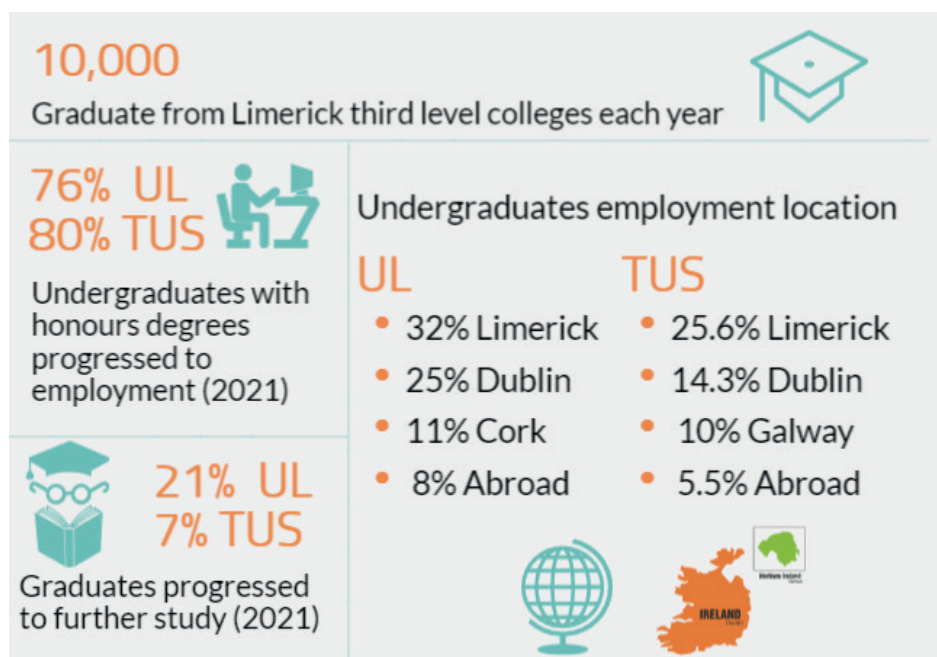
⁹ Úsáidtear an ráta coinneála don Ardteistiméireacht mar thomhas ar Luathfhágáil Scoile (ESL). Mar sin féin, ní chuireann rátaí coinneála i scoileanna príomhshrutha san áireamh rannpháirtíocht i gconairí oideachais lasmuigh den chóras scoile, cosúil le hOgtheagmháil agus oiliúint phrintíseachta, nó iontráil luath isteach sa lucht saothair (An Roinn Oideachais, 2020). Dá gcuimseofaí rannpháirtíocht i gconairí eile oideachais – e.g., arna tomhas ag críochnú leibhéil 4, 5 agus 6 den Chreat Náisiúnta Cáilíochtaí – bheadh na rátaí coinneála go dtí go gcríochnófaí cáilíocht dara leibhéal ní b'airde agus bheadh an Ráta Luathfhágála Scoile ní b'íse.

¹⁰ Is ionann scoileanna DEIS (Comhionannas Deiseanna sna Scoileanna a Sheachadadh) agus iad siúd a fhaigheann tacaíocht ó chlár thacaíochta speisialta agus ó leibhéil chaipitíochta níos airde mar gheall ar phróifíl na ndaltaí ar glacadh leo mar scoileanna atá faoi mhíbhuntáiste sóisialta / lonnaithe i bpobail faoi mhíbhuntáiste sóisialta.

(níos ísle d'fhir ag 25.9%) go mór faoi bhun an mheáin don daonra iomlán. Is iad na grúpaí eile is mó atá i mbaol an scoil a fhágáil go luath ná daoine óga sa chóras ceartais choiriúil, agus daoine óga a bhfuil fadhbanna meabhairshláinte acu.

Le deich mbliana anuas, tá méadú tagtha ar rátaí dul ar aghaidh chuig coláiste ó Mheánscoileanna Luimnigh, bunaithe ar thairiscintí áiteanna trí chóras na Lár-Oifige Iontrála (CAO)¹¹. Tharla an méadú suntasach sa tréimhse idir 2006 agus 2012 – ráta dul ar aghaidh ag 77% in 2012 i gcomparáid le 60% in 2006. Ó 2013 i leith, tá sé ag 80% (an líon ab airde in 2019 agus in 2020 ag 84%).¹² Tá athrú suntasach tagtha ar an ráta dul ar aghaidh ó scoileanna DEIS. In 2021, b'ionann an ráta dul ar aghaidh chun coláiste ó scoileanna DEIS i gCathair agus i gContae Luimnigh agus 66% i gcomparáid le 58% in 2012 agus 40% in 2016. Mar sin féin, tá an bhearna idir scoileanna DEIS agus scoileanna neamh-DEIS suntasach fós. In 2021, b'ionann an ráta dul ar aghaidh ó scoileanna Neamh-DEIS agus 85% i gcomparáid le 66% do DEIS – bearna 19%. Cé go raibh sé ag athrú thar na blianta os cionn 20% agus faoina bhun - bhí an bhearna ab ísle in 2018 ag 17% agus ab airde in 2015 ag 29%. Tá an bhearna sna rátaí dul ar aghaidh chuig oideachas tríú leibhéal idir scoileanna DEIS agus scoileanna neamh-DEIS níos mó ar bhonn seasta sa chathair. In 2021, bhain scoileanna neamh-DEIS sa chathair / sa limistéar uirbeach ráta dul ar aghaidh 88% amach i gcomparáid le 64% do scoileanna DEIS (bearna 24%). Le blianta beaga anuas, bhí an bhearna ghnóthachtála ba mhó in 2015, ag 32%.

Léiríonn na coláistí cinn scríbe do dhul ar aghaidh mhic léinn Luimnigh chuig an tríú leibhéal an tábhacht atá le HEInna a bheith lonnaithe i Luimneach. In 2021, bhí 70% de na tairiscintí dara leibhéal d'áiteanna coláiste do dhaltai i scoileanna Luimnigh do choláistí Luimnigh – Ollscoil Luimnigh, Coláiste Mhuire gan Smál agus Ollscoil Teicneolaíochta na Sionainne: Lár Tíre, An tIarthar Láir (OTS, LIT roimhe seo).

Maidir le céimithe ó Institiúidí Ardoideachais Luimnigh, bunaithe ar shuirbhéanna ar Thorthaí Iarchéime, in 2021, bhí 76% d'fhochéimithe a ghnóthaigh céimeanna onóracha ó Ollscoil Luimnigh i bhfostaíocht agus 21% eile i mbun staidéar breise naoi mí i ndiaidh baint amach céime. I gcás OTS, bhí 80% d'fhochéimithe onóracha i bhfostaíocht agus 7% i mbun staidéar breise naoi mí i ndiaidh baint amach céime. Bhí rátaí iontrála ar fhostaíocht ní b'airde dóibh siúd a bhain cáilíochtaí iarchéime amach. Taispeántar sonraí ar shuíomh

fostaíochta na gcéimithe sa léaráid. Cé go léiríonn cinn scríbe fostaíochta an tábhacht a bhaineann leis na coláistí tríú leibhéal ag giniúint lucht saothair oilte do mhargadh saothair Luimnigh (idir aon cheathrú agus aon trian díobh ag fanacht i Luimneach), taispeánann siad freisin go n-imíonn roinnt daoine cumasacha ón gcontae agus ón réigiún. Glacann céatadán suntasach de chéimithe fostaíocht in áiteanna eile in Éirinn agus téann cuid bheag acu thar lear.

¹¹ Tá sé sin bunaithe ar shonraí ó scoileanna ar thairiscintí áiteanna CAO d'institiúidí tríú leibhéal na hÉireann agus ní ar rátaí dul ar aghaidh arna n-eisiúint ag an Roinn Oideachais. Sa dara tuarascáil sin, tuairiscítear rátaí níos ísle go ginearálta agus níl aon sonraí ceantair áitiúil foilsithe

¹² Le sonraí a tiomsaíodh ó www.schooldays.ie foilsíodh sonraí ar staidreamh dul ar aghaidh ó iar-bhunscoileanna atá lonnaithe i Luimneach gan scoileanna "dianteagaisc" agus LCFE a áireamh

3.3 Bochtaineacht, Eisiamh Sóisialta agus Díothacht Cheantarbhunaithe

Is príomhcheisteanna idirghaolmhara iad an bhochtaineacht, an t-eisiamh sóisialta agus an neamhionannas sóisialta nach mór aghaidh a thabhairt orthu ar mhaithe le cothroime agus comhtháthú sochaíoch.

Rátaí Bochtaineachta & Daoine is mó atá i mBaol Bochtaineachta / ag Maireachtáil i mBochtaineacht

Tá feabhas suntasach tagtha ar chaighdeán mhaireachtála na ndaoine in Éirinn. Mar sin féin, tá céatadán áirithe de theaghlaigh/daoine ina gcónaí i mbochtaineacht agus i ndíothacht shóisialta. Sa stát in 2021, bhí 11.6% de theaghlaigh i mbaol bochtaineachta, rud a chiallaíonn go raibh a n-ioncam ag an tairseach bhochtaineachta de 60% den ioncam airmheánach indiúscartha nó faoina bun. Faoi thomhas eile bochtaineachta – díothacht neamhroghnach – b'ionann an ráta in 2021 sa stát agus 13.8%. Is éard is díothacht neamhroghnach ann ná tomhas ar theaghlaigh nach bhfuil in acmhainn íoc as dhá earra bhunúsacha nó níos mó, ar earraí iad a mheastar a bheith mar an gnách don tsochaí. Trí úsáid a bhaint as an tríú slat tomhais bochtaineachta - bhí an ráta comhsheasmhach bochtaineachta - céatadán na dteaghlach atá i mbaol bochtaineachta agus i ndíothacht neamhroghnach - ag 4% in 2021. Tá an córas leasa shóisialaigh an-tábhachtach chun dul i ngleic le bochtaineacht ioncaim. Dá ndéanfaí gach aistriú ioncaim leasa shóisialaigh a eisiamh ó ioncam, bheadh an ráta riosca bochtaineachta (60% den ioncam airmheánach indiúscartha nó níos ísle) in 2021 cothrom le 38.6% i gcomparáid le ráta 11.6% le haistriú leasa shóisialaigh (e.g., sochair dhífhostaíochta agus mhíchumais, pinsean, liúntais teaghlaigh agus leanaí etc.).

De réir suirbhéanna teaghlaigh ar ioncam agus ar dhálaí mairachtála, is eol dúinn tréithe na dteaghlach is mó atá i mbaol bochtaineachta agus díothachta. Tá na rátaí bochtaineachta is airde ag daoine nach bhfuil in ann oibriú de bharr tinnis nó míchumais faoi na trí shlat tomhais go léir (e.g., tá 39.1% i mbaol bochtaineachta, ag tairseach 60% nó níos lú den ioncam airmheánach indiúscartha), agus tá daoine dífhostaithe ina dhiaidh sin. Féadfaidh baint a bheith ag míchumas nó tinneas le meabhairshláinte chomh maith le héagumas mar gheall ar andúil / mí-úsáid substaintí. Tá na rátaí bochtaineachta is airde ag daoine fásta ar fud na dtí shlat tomhais atá i dteaghlaigh ar a bhfuil daoine a bhfuil an t-oideachas is ísle i gceannas orthu, i dteaghlaigh ina bhfuil daoine fásta ina gcónaí ina n-aonar agus i dteaghlaigh aontuismitheora a bhfuil leanaí óga acu, i dtithíocht ar cíós (go háirithe daoine atá ag fáil tithíocht ar cíós ar leis an údarás áitiúil í agus daoine a bhaineann leas as scéimeanna tacaíochta cíosa) agus i dteaghlaigh nach bhfuil aon duine fásta ag oibriú iontu nó nach bhfuil ach duine amháin ag oibriú iontu. Tá an Lucht Siúil agus daoine a thagann amach as an gcóras um Sholáthar Díreach / Chosaint Idirnáisiúnta nó atá sa chóras sin i mbaol ard bochtaineachta agus díothachta freisin. Tá rátaí níos airde de bhaol bochtaineachta i gceantair thuaithe (bunaithe ar ioncam airmheánach indiúscartha 60% nó níos lú) ach tá rátaí níos ísle díothachta neamhroghnaí agus bochtaineachta comhsheasmhaí acu i gcomparáid le ceantair uirbeacha. Is saintréithe de dhíothacht tuaithe iad leithlisiú, easpa iompair, dífhostaíocht /tearcfhostaíocht agus droch-rochtain ar sheirbhísí.

Léiríonn sonraí áitiúla do Luimneach go bhfuil líon measartha mór daoine againn a bhfuil tréithe atá bainteach le rátaí níos airde bochtaineachta/baol bochtaineachta acu. In 2022, luaigh díreach faoi bhun 10,000 duine a bhí 15 bliana d'aois nó os a chionn go raibh a bPríomhstádas Eacnamaíoch “gan a bheith ábalta oibriú mar gheall ar bhreiteacht bhuan nó míchumas” (9,808 nó 5.8% de dhaoine 15 bliana d'aois agus os a chionn) agus dúirt 4,410 duine eile go raibh siad “dífhostaithe go fadtéarmach” (2.6%); deir 47,348 duine (22.6% den daonra iomlán) go bhfuil siad faoi mhíchumas; tá 3,869 teaghlach tuismitheora aonair a bhfuil leanbh amháin ar a laghad faoi 15 bliana d'aois acu (11% de na teaghlaigh go léir i gCathair agus i gContae Luimnigh) agus 7,657 leanbh ina gcónaí sna teaghlaigh aontuismitheora sin a bhfuil leanaí óga acu; níl Oideachas Foirmiúil ná níl ach Bunoideachas amháin ag 14,253 duine a bhfuil deireadh tagtha lena n-oideachas agus deir 20,031 duine eile gurb é Meánoideachas Íochtarach an leibhéal is airde oideachais atá acu. In 2022, idir stoc tithíochta údarais áitiúil agus scéim fóirdheontais cíosa do theaghlaigh ar acmhainn íseal a bhfuil riachtanas tithíochta acu, tá thart ar 9,200 teaghlach i soláthar tithíochta sóisialta.

Díothacht Cheantarbhunaithe agus Neamhionannais Shóisialta

San Innéacs Díothachta Coibhneasta Pobal HP 2022, léirítear gur tháinig feabhsuithe ar na bearta díothachta ar fud an stáit ina iomláine de bharr an choir chun feabhais sa gheilleagar ó 2016 i leith, ach tá méadú tagtha ar an mbearna idir na ceantair is mó faoi mhíbhuntáiste agus an meán. Léirítear an patrún sin i Luimneach. Léiríonn sé leanúnachas phatrún na héagothroime sóisialta i gCathair Luimnigh atá follasach agus níos mó agus criosanna díothachta i roinnt bhailte tuaithe Luimnigh (go háirithe i Ráth Caola, i Mainistir na Féile agus i gCill Mocheallóg). Tá an saibhreas tar éis bogadh amach thar bhruachbhailte Luimnigh go dtí na ceantair uirbeacha imeallacha, patrún a breathnaíodh ar fud an stáit freisin. Féach Léarscáileanna d'Innéacs Díothachta Pobal HP in Aguisín 1.

Sa bhliain 2022, bunaithe ar anailís ar leibhéal na Limistéar Beag (an t-aonad anailíse geografach is lú)¹³, ar fud Chathair agus Chontae Luimnigh, tá 17,518 duine ina gcónaí i Limistéir Bheaga atá aicmithe mar faoi Fhíor-Mhíbhuntáiste/faoi Mhíbhuntáiste Ard (8.4% de dhaonra iomlán Luimnigh) agus tá 17,844 duine ina gcónaí i limistéir atá aicmithe mar cheantair faoi Mhíbhuntáiste (8.5%). Mhéadaigh líon iomlán na ndaoine a bhfuil cónaí orthu i Limistéir Bheaga atá aicmithe mar limistéir atá faoi Mhíbhuntáiste nó faoi Mhíbhuntáiste Ard nó faoi Fhíor-Mhíbhuntáiste in 2022 (36,362) i gcomparáid le 2016 (32,623). Tá méadú beag tagtha ar an gcion sna catagóirí sin freisin ó 16.7% in 2016 go 16.9% in 2022. Ag an taobh eile den speictream, tá 29,031 duine nó 13.9% de dhaonra Luimnigh ina gcónaí i Limistéir Bheaga atá aicmithe mar Limistéar Saibhir (28,014) nó An-Saibhir (1,071 duine). Léiríonn sé sin méadú ar dhearbhlíon an daonra agus ar an gcion de atá ina gcónaí i limistéir atá sa chatagóir Saibhir / An-Saibhir i gcomparáid le 2016 (21,135 duine, 10.8% den daonra in 2016). Sa bhliain 2022, bhí 145,143 nó díreach faoi bhun 70% den daonra ina gcónaí i Limistéir Bheaga atá aicmithe mar Díreach os cionn an Mheáin (88,043, 42%) agus Díreach faoi bhun an Mheáin (28,014, 27.3%). Is méadú é sin ar dhearbhlíon an daonra agus ar an gcion de a bhí ina gcónaí i limistéir le Meánaicmiú in 2022 i gcomparáid le 2016 (141,141 nó 72.4% den daonra in 2016). Ciallaíonn an méadú ar an gcion atá ina gcónaí i Limistéir faoi Mhíbhuntáiste, go háirithe i Limistéir faoi Fhíor-Mhíbhuntáiste, i dteannta le méadú ar an gcion atá ina gcónaí i limistéir Shaibhre agus laghdú ar an líon atá ina gcónaí i Limistéir Bheaga atá aicmithe mar Mheán go bhfuil méadú tagtha ar éagthroime shóisialta ar leibhéal spásúil i Luimneach le linn na mblianta 2016 go 2022.

Tá na leibhéil díothachta is airde i gceantair athghiniúna na cathrach – Maigh Rois, An Cnoc Theas, Béal Átha na Cora Weston agus Páirc Mhuire. In aice leo tá comharsanachtaí eile faoi Mhíbhuntáiste Ard agus Faoi Mhíbhuntáiste, go príomha ceantair ina bhfuil stoc tithíochta sóisialta níos sine agus pobail lucht oibre thraidisiúnta. Tá limistéir shaibhre laistigh den chathair suite feadh Bhóthar na hInse, Bhéal Átha na Cora/na Cúirte Brice agus codanna de Chorrbaile.

Tá bruachbhailte na cathrach go ginearálta Díreach os Cionn an Mheáin agus tá codanna Saibhir (e.g., Caladh an Treoigh/Móin na Lín/Áth an Choite). Mar sin féin, tá roinnt Limistéir Bheaga Díreach faoin Meán agus faoi Mhíbhuntáiste (e.g., laistigh de thoghcheantar Thuar an Daill/Bhaile Choimín).

Ó 2016 i leith, tá méadú tagtha ar chonair na Limistéar Beag Saibhir lasmuigh de bhruachbhailte na cathrach feadh an N69 (Mungairit, Clár Aidhne), an M20 (Craobh Chomhartha)/N20 agus N21 (Áth Dara, Cróch, Cill na Fíonaí). Tá roinnt criosanna nua de limistéir Shaibhre i dtuath Luimnigh freisin - e.g., Cill Fhionáin, Baile an Gharraí sa lár agus sa deisceart, agus Maigh Rua agus Caisleán Uí Chonaill sa limistéar uirbeach imeallach san oirthear. In 2022, níl aon Limistéir Bheaga atá aicmithe mar Limistéar Saibhir sa Chaisleán Nua agus is athrú é sin i gcomparáid le 2016.

Tá cuid de na bailte móra tuaithe i bhfad níos mó faoi mhíbhuntáiste. Tá Limistéir Bheaga atá aicmithe mar limistéir faoi Fhíor-Mhíbhuntáiste ag Ráth Caola, Mainistir na Féile agus Cill Mocheallóg – agus is limistéir iad ina bhfuil comhchruinnithe de theaghlaigh den Lucht Siúil – agus tá Limistéir Bheaga faoi Mhíbhuntáiste Ard ag an gCaisleán Nua, Eas Géitine agus Tobar Phádraig san iarthar. San oirthear, chomh maith le Cill Mocheallóg (Limistéar Beag faoi Fhíor-Mhíbhuntáiste), tá limistéir atá aicmithe mar faoi Mhíbhuntáiste Ard ag an gCeapach Mhór agus ag Cromadh agus tá limistéir faoi Mhíbhuntáiste i bPailís Ghréine/i gCill Tíle, i gCaisleán Uí Chonaill, san Ospidéal agus sa Bhrú. Tá limistéir aicmithe mar Dhíreach faoin Meán chomh maith le roinnt limistéar faoi Mhíbhuntáiste sna limistéir theorann Luimnigh, go háirithe in iarthar an Chontae.

36,362 duine (16.9%) ina gcónaí i Limistéir faoi Mhíbhuntáiste/ Mhíbhuntáiste Ard/Fhíor-Mhíbhuntáiste, Innéacs Díothachta Coibhneasta HP Pobal

**Suas ó 16.7% in 2016
Tá 29,031 (13.9%) ina gcónaí i Limistéir Shaibhre, suas ó 2016 (10.8%) i limistéir faoi Fhíor-Mhíbhuntáiste sa chathair, Ráth Caola, Mainistir na Féile & Cill Mocheallóg**

¹³ Foilsíodh Limistéir Bheaga den chéad uair do Dhaonáireamh 2011. Dearadh iad mar an leibhéal geografach is ísle chun staidreamh a thiomsú de réir na dtreoirilínte um chosaint sonraí agus de ghnáth bíonn idir 50 agus 200 áit chónaithe iontu. Tá Limistéir Bheaga neadaithe laistigh de theorainneacha na Toghrinne (ED), a chlúdaíonn limistéar spásúil níos mó. Go ginearálta bíonn Limistéir Bheaga comhdhéanta de bhailte fearainn iomlána nó de chomharsanachtaí.

De bharr an boinn daonra scaipthe i gceantar tuaithe Luimnigh, níl go leor daoine faoi mhíbhuntáiste “gafa” i slat tomhais bunaithe ar cheantar, rud a éilíonn cnuasú daoine a bhfuil tréithe míbhuntáiste acu i gceantair áirithe ar nós eastáit tithíochta sóisialta i mbailte agus i sráidbhailte.

Deimhnítear le sonraí ar leibhéil ioncaim teaghlaigh ar an leibhéal ED (Sraith Ollioncam Airmheánaigh Teaghlaigh na Príomh-Oifige Staidrimh) an patrún éagsúlachta agus neamhionannais shóisialta ar fud Luimnigh. In 2016, b’ionann an tOllioncam Airmheánach Teaghlaigh do Luimneach ina iomláine agus €41,824 (faoi bhun mheán an stáit de €45,256 agus faoi bhun na gcontaetha sin ina bhfuil na hioncaim is airde, atá go léir suite i Mórcheantar Bhaile Átha Cliath). Ar an leibhéal ED, tá na leibhéil is airde den Ollioncam Airmheánach Teaghlaigh i dtuath Luimnigh den chuid is mó laistigh den Cheantar Cathrach nó gar dó agus feadh na bpríomhchonairí iompair bóthair (N20, M20, N69, N21). Tá ioncam teaghlaigh réasúnta níos ísle ag limistéir theorann agus ag codanna de lár an Chontae. Mar sin féin, tá na leibhéil is ísle den Ollioncam Airmheánach Teaghlaigh i limistéir lár na cathrach (limistéir na nDugaí, purláin Thoghranna Stáisiún Cholbaird, an Mhargaidh agus Theach an Chustaim) – a bhfuil daonraí imirceacha suntasacha iontu go léir. Laistigh den ionchathair, tá na hioncaim is ísle sa tSionainn B (€15,687). Tá ioncaim theaghlaigh íseal freisin sna limistéir is mó faoi mhíbhuntáiste sa chathair (go háirithe Páirc Mhuire, an Cnoc Theas agus Cill Liaile/Sparr Thuamhan).

Meán-Ollioncam Airmheánach Teaghlaigh, €41,824

Luimneach, meán an stáit €45,256

Is Airde ED Chill Pheacáin €72,946

Is Ísle An tSionainn B, Cathair Luimnigh €15,687

3.4 Sláinte & Folláine

Léirítear sa phróifíl fhoriomlán ar leibhéal náisiúnta agus i Luimneach daonra a bhfuil dea-shláinte aige, cé go bhfuil roinnt meatha le feiceáil le 10 mbliana anuas, a bhaineann go príomha le dul in aois ár ndaonra. Tá an phróifíl sláinte sin do Chathair agus do Chontae Luimnigh ina iomláine agus na treochtaí gar don mheán náisiúnta.

Stádas Sláinte Ginearálta

Bunaithe ar Dhaonáireamh 2022, dúirt 166,651 duine nó thart ar 80% de dhaonra Chathair agus Chontae Luimnigh go raibh a sláinte An-Mhaith nó Go Maith, faoi bhun an mheáin náisiúnta, 83%. Tá an ráta i Luimneach síos ó 86% i nDaonáireamh 2016 agus ó 88% in 2011. Tá sé sin ag teacht freisin leis an treocht náisiúnta a léirigh laghdú ar an gcéatadán den daonra a bhfuil sláinte An-Mhaith agus Go Maith acu i gcomparáid le 2016 (87%) agus 2011 (88%) - treochtaí a léiríodh i ngach contae in Éirinn. I Luimneach, thuairiscigh 4,059 duine go raibh a sláinte Go Dona nó Go hAn-Dona, sin 2% den daonra. Is é 11.1% an cion a bhfuil sláinte Mheasartha/Dhona/An-Dona aige i Luimneach in 2022 (i gcomparáid le meán náisiúnta de 10.4%). Tá an ráta i sláinte Mheasartha/Dhona/An-Dona beagán suas i gcomparáid le 2016 (10.6% do Luimneach agus 9.6% don mheán náisiúnta in 2016).

Sláinte i Luimneach 2022

80% a bhfuil Sláinte Mhaith/An-Mhaith acu i Luimneach, meán náisiúnta, 83%

11.1% a bhfuil Sláinte Mheasartha/Dhona/An-Dona acu i Luimneach, meán náisiúnta, 10.4%

Athrú 2016-2022

Laghdú ar an ráta i Sláinte Mhaith/An-mhaith, 86% in 2016
Méadú ar an ráta i Sláinte Mheasartha/Dhona/An-Dona, 10.6% in 2016

Éagothroime sláinte i limistéir faoi mhíbhuntáiste

23% in ED Chill Liaile A & 22% i Ráth Caola Uirbeach a bhfuil Sláinte Mheasartha/Dhona/An-Dona acu

Míchumas

In 2022, thuairiscigh 47,348 duine (22.6% den daonra) míchumas (a shainmhínítear mar riocht fadtéarmach amháin ar a laghad a bheith acu).¹⁴ Tá an ráta beagán níos airde do mhná (23.1%) i gcomparáid le fir (21.9%). Tá na rátaí sin an-ghar don mheán náisiúnta (thuairiscigh 22% míchumas, 22% do mhná agus 21% d'fhir).

Caitheamh tobac

Maidir le hiompar a bhaineann le caitheamh tobac, i Luimneach, thuairiscigh 27,996 duine nó 16.4% den daonra atá 15 bliana d'aois nó níos sine go gcaitheann siad tobac go laethúil nó ó am go ham. Níor chaith an chuid eile díobh tobac riamh nó d'éirigh siad as. Tá sé sin ar aon dul leis an meán náisiúnta (16% a chaitheann tobac go laethúil nó ó am go ham). Níl sonraí níos mionsonraithe ar an leibhéal áitiúil ar fáil go fóill. Mar sin féin, tuairiscíonn an Phríomh-Oifig Staidrimh go bhfuil líon níos mó fear i gcomparáid le mná ag caitheamh tobac go laethúil i Luimneach, rud atá ag teacht leis an meán náisiúnta freisin.

Cúramóirí

Maidir le cúramóirí neamhíoctha, bhí 12,223 duine nó 6% den daonra iomlán ag tabhairt aire do dhaoine in 2022, suas ó 4% in 2016. Is ionann iad sin agus rátaí náisiúnta do chúramóirí neamhíoctha in 2022. I Luimneach, bhí níos mó ban (7,287 agus 7% de na mná go léir) i gcomparáid le fir (4,936, 5% de na fir go léir) ina gcúramóirí. Tá sé sin cosúil leis an treocht náisiúnta freisin. In 2022, bhí 187 cúramóir i Luimneach faoi bhun 15 bliana d'aois, suas ó 149 in 2016. Chomh maith leis an méadú ar líon na ndaoine a thugann cúram gan phá, bhí méadú suntasach, dúbailt, ar na huaireanta cúraim a soláthraíodh gan phá. In 2022, thug 3,714 duine i Luimneach 43 uair nó níos mó de chúram gan phá i gcomparáid le 1,921 duine a thug an leibhéal rannchuidithe sin in 2016

Éagothroime Sláinte

Deimhnítear sna torthaí foriomlána do 2022 éagsúlachtaí i stádas sláinte agus iompraíochtaí maidir le caitheamh tobac sa daonra de réir tosca sóisialta, nó cinntithigh shóisialta shláinte. Bíonn stádas sláinte difriúil de réir aoise, Príomhstádas Eacnamaíoch (fostaithe v. daoine dífhostaithe), grúpáil shocheacnamaíoch agus gnéithe eile. Chomh maith le daoine scothaosta, is gnách go mbíonn sláinte níos measa ag daoine a bhfuil cónaí orthu faoi dhíothacht shóisialta. Cé go bhfuil Luimneach gar don mheán náisiúnta maidir le príomhtháscairí sláinte, léiríonn na limistéir is mó faoi mhíbhuntáiste i Luimneach stádas sláinte níos boichte i ngach táscaire sláinte i nDaonáireamh 2022. Tá sonraí a bhaineann le sláinte agus folláine do limistéir áitiúla faoi mhíbhuntáiste i Luimneach léirithe in Aguisín 1.¹⁵

Tá an stádas sláinte is measa ag ED Chill Liaile (Cill Liaile/Sparr Thuamhan) bunaithe ar an gcéatadán den daonra a bhfuil Sláinte Mheasartha/Dhona/An-Dona acu (23%) agus ina dhiaidh sin tá Ráth Caola Uirbeach (22%), cuid den Chnoc Theas (an Ghallmhóin B, 22%), cuid de Bhéal Átha na Cora (Weston) (Cnoc an Radhairc B, 21%) agus Páirc Mhuire (21%). Sna ceantair athghiniúna go léir, tuairiscíonn an cúigiú cuid agus níos mó díobh sin go bhfuil Sláinte Mheasartha/Dhona/An-Dona acu, i gcomparáid le 11% don chathair agus don chontae ina iomláine.

Tá rátaí míchumais i bhfad níos airde sna ceantair faoi mhíbhuntáiste freisin, is airde i bPáirc Mhuire (38%) agus Toghroinn San Labhráis ina dhiaidh sin, lena n-áirítear Príosún Luimnigh ar Shráid Mulgrave (37%) agus Toghroinn Bhaile Uí Neachtain, Maigh Rois san áireamh (34%).

¹⁴ Déantar míchumas sa daonra a thomhas ag baint úsáid as ceisteanna éagsúla i nDaonáireamh 2022 i gcomparáid le Daonáireamh a rinneadh níos luaithe. Sa bhliain 2022, tá na ceisteanna dírithe ar mhéid an mhíchumais ag daoine ach níl an leibhéal mionsonraí sin ar fáil go fóill

Tá na rátaí caite tobac laethúil nó ó am go ham níos airde freisin i limistéir / i gcomhthéacs faoi fhíormhíbhuntáiste, is airde i dToghroinn San Labhráis (lena n-áirítear Príosún Luimnigh) ag 39% de dhaoine os cionn 15 bliana d'aois, agus ina dhiaidh sin Páirc Mhuire (39%) agus cuid de Bhéal Átha na Cora Thiar (Cnoc an Radhairc B, 33%). Go ginearálta sna limistéir is mó atá faoi mhíbhuntáiste, tá an ráta caite tobac beagán faoi bhun dhá oiread an meánráta sa chathair agus sa chontae nó beagán os a chionn.

Obair dheonach

Is cuid thábhachtach den saol pobail agus sóisialta í an obair dheonach. Bíonn go leor áiseanna áitiúla spóirt, áineasa, ionaid phobail agus seirbhísí i bpobail ag brath ar bhonn oibre deonaí. Is tomhas de phobal agus de chaipiteal sóisialta é ráta na hoibre deonaí i ndaonra. Tugann obair dheonach daoine le chéile timpeall ar leasanna/gníomh comhchoiteanna agus cuireann sí le sláinte agus folláine, nascacht shóisialta a chothú agus rúndaingne do dhaoine a thabhairt.

Áiríodh i nDaonáireamh 2022 ceist faoi obair dheonach. De réir sin, tuairiscíonn 27,775 duine i Luimneach go ndéanann siad obair dheonach, rud a thugann ráta de 132.6 in aghaidh 1,000 duine. Tá rátaí i bhfad níos airde i gceantair thuaithe, bunaithe ar anailís ar rátaí oibre deonaí ar leibhéal na Toghroinne (ED). Is ceantair thuaithe iad go léir an 40 toghcheantar ina bhfuil na rátaí oibre deonaí is mó (as 172 ED i Luimneach). Tá na rátaí oibre deonaí is airde in aghaidh an 1,000 duine i dToghanna na Dairthí (290.7 in aghaidh 1,000), Cill Míde (247.3 in aghaidh 1,000) agus an tÁth Leacach (238.8 in aghaidh 1,000) agus is ísle i dToghanna na Cathrach – Glentworth C (43.2 in aghaidh 1,000), Teach an Chustaim i lár na cathrach (36.6 in aghaidh an 1,000) agus Eoin A / Páirc Mhuire (33.5 in aghaidh 1,000).

Ráta oibre deonaí Luimnigh

132.6 in aghaidh 1,000 duine

Rátaí níos airde faoin tuath i Luimneach

Rátaí is ísle i limistéir chathrach faoi mhíbhuntáiste

Is airde i dToghroinn na Dairthí 290.7 in aghaidh 1,000

Is ísle i bPáirc Mhuire 33.5 in aghaidh 1,000

¹⁵ Is sprioclimistéir iad na Toghanna uile atá lonnaithe sa chathair a gcuirtear sonraí ar fáil ina leith faoi chlár Phobail Shláintiúla Sláintecare de chuid FSS. Is clár príomhshrutha é sin atá dírithe ar éagothroime shláinte a laghdú sna ceantair uirbeacha is mó atá faoi mhíbhuntáiste sa stát.

3.5 Teaghlaigh agus Leanaí

In 2022, tá 34,348 teaghlach i gCathair agus i gContae Luimnigh a bhfuil leanaí acu. Cuimsítear leo sin teaghlaigh a bhfuil leanaí óga acu, iad go léir faoi 15 bliana d'aois, teaghlaigh a bhfuil leanaí os cionn 15 bliana d'aois acu agus teaghlaigh a bhfuil leanaí faoi bhun agus os cionn 15 bliana d'aois acu. As na teaghlaigh uile a bhfuil leanaí acu, cuimsítear i 74% lánúineacha a bhfuil leanaí acu agus is teaghlaigh aontuismitheora iad 26%, méadú ar an ráta deiridh ó 2016 (17%). Is mná iad teaghlaigh aontuismitheora den chuid is mó (84% de theaghlaigh aontuismitheora i Luimneach). Maidir le teaghlaigh a bhfuil aon leanbh faoi 15 bliana d'aois acu, is teaghlaigh aontuismitheora iad 20% díobh siúd i Luimneach.

In 2022, tá 66,143 leanbh sna teaghlaigh go léir i Luimneach agus tá 14,399 (22%) leanbh ina gcónaí i dteaghlaigh aontuismitheora. Tháinig laghdú ar líon na leanaí sna teaghlaigh go léir in 2022 i gcomparáid le 2016 (1,166) ach fanann ráta na leanaí atá ina gcónaí i dteaghlaigh aontuismitheora mar a chéile.

Teaghlaigh & Míbhuntáiste Sóisialta

In Aguisín 1, cuirtear ar fáil sonraí ar struchtúr teaghlaigh do na limistéir is mó atá faoi mhíbhuntáiste sa chathair agus trasghearradh de bhailte tuaithe ina bhfuil limistéir bheaga faoi mhíbhuntáiste (Mainistir na Féile, Eas Géitine, Cromadh, Cill Mocheallóg, An Caisleán Nua, Tobar Phádraig agus Ráth Caola). Sna pobail is mó faoi mhíbhuntáiste sa chathair, tá an céatadán de theaghlaigh aontuismitheora i bhfad níos airde, ag dhá oiread an ráta agus níos airde ná meán Luimnigh (26%). Tá ráta na dteaghlach aontuismitheora is airde i bPáirc Mhuire ag 72% agus ina dhiaidh sin sa Ghallmhóin B / i bPáirc Uí Mháille an Cnoc Theas (61%). I gcodanna de lár na cathrach, tá céatadán ard teaghlach i gcóiríocht ar cíós (e.g., faoin Íocaíocht Cúnaimh Tithíochta), ina bhfuil rátaí arda de theaghlaigh aontuismitheora a bhfuil leanaí acu. Léirítear é sin sa Mhainistir C (Seansráid an Chláir/ Tobar na Pingine) áit ar teaghlaigh aontuismitheora iad 52% de na teaghlaigh. Maidir le bailte tuaithe faoi mhíbhuntáiste a scrúdaíodh, seachas Cromadh, tá rátaí teaghlach aontuismitheora os cionn mheán Luimnigh ag na lonnaithe sin ar fad. Tá an ráta is airde (teaghlaigh aontuismitheora mar chéatadán de na teaghlaigh ar fad a bhfuil leanaí acu) i Ráth Caola Uirbeach (38%), agus ina dhiaidh sin tá Tobar Phádraig, Cill Mocheallóg agus Mainistir na Féile (29%).

Maidir le teaghlaigh a bhfuil leanaí óga (aon leanbh faoi 15 bliana d'aois) acu, tá rátaí i bhfad níos airde sna limistéir is mó faoi mhíbhuntáiste sa chathair, is airde sa Ghallmhóin B/sa Chnoc Theas (62%) agus ina dhiaidh sin i gCnoc an Radhairc B/i gcuid de Bhéal Átha na Cora (Weston). Sna bailte, tá rátaí na dteaghlach aontuismitheora a bhfuil leanaí óga acu is airde i Ráth Caola Uirbeach (28%) agus ina dhiaidh sin in Eas Géitine Thiar (25%) agus i dTobar Phádraig (24%) agus tá siad gar do mheán Luimnigh sna bailte eile a scrúdaíodh. Tá laghdú tagtha ar rátaí i roinnt ceantair chathrach agus bailte áirithe atá faoi mhíbhuntáiste i gcomparáid leis an gcás in 2016 (e.g., Páirc Mhuire ag 74% de na teaghlaigh a bhfuil aon leanbh faoi 15 bliana d'aois acu) agus tá sé sin nasctha le déimeagrafaic atá ag athrú sna ceantair sin.

In 2020, bhí 840 leanbh i gCathair agus i gContae Luimnigh i dteaghlaigh a raibh tithíocht shóisialta de dhíth orthu. Astu sin, bhí 596 ina gcónaí i dteaghlaigh aontuismitheora agus 240 i dteaghlaigh comhdhéanta de lánúin a bhfuil leanbh / leanaí aici. Tá táscairí eile a léiríonn líon na leanaí i Luimneach atá i mbaol is airde eisiaimh/bochtaineachta nó a bhfuil leas nó cosaint dá gcuid i mbaol léirithe sna léaráidí thíos. De réir shonraí an Daonáirimh (2022), tá ráta na leanaí faoi mhíchumas i Luimneach níos airde ná an meán náisiúnta. Tá rátaí na ndaoine atá cláraithe le míchumas intleachta agus le míchumas coirp nó céadfach i Luimneach faoi bhun an mheán náisiúnta. Tá laghdú tagtha ar rátaí atreoruithe chuig Tulsa agus ar rátaí leanaí faoi chúram i gcomparáid le blianta roimhe sin. Cé go bhfuil líon na leanaí sna grúpaí nó sna catagóirí sóisialta sin beag i gcomparáid le líon na leanaí atá ina gcónaí i Luimneach, is iad na leanaí is leochailí.

Grúpaí Sóisialta

Leanaí den Lucht Siúil & Leanaí ar Náisiúnaigh Choigríche iad

750 Leabh den Lucht Siúil i Luimneach, 15.8 in aghaidh 1,000 leabh; Meán Náisiúnta 11.6 in aghaidh 1,000 leabh (Daonáireamh 2022)

3,137 Leabh ar Náisiúnaigh Choigríche iad i Luimneach, 66 in aghaidh 1,000 leabh; Meán Náisiúnta 72.7 in aghaidh 1,000 leabh (Daonáireamh 2022)

Leanaí faoi Mhíchumas & Míchumas Cláraithe

5,486

leabh faoi mhíchumas i Luimneach, **115.3** in aghaidh 1,000 leabh; Meán Náisiúnta **108.1** in aghaidh 1,000 (Daonáireamh 2022)

4 leabh in aghaidh gach 1,000 leabh do Luimneach faoi mhíchumas intleachta v. an meán náisiúnta **7.2** in aghaidh 1,000 leabh (2022)

2.9 leabh in aghaidh gach 1,000 leabh do Luimneach faoi mhíchumas fisiceach agus céadfach v. an meán náisiúnta **5.2** in aghaidh

Leas & Cosaint Leanaí & Leanaí i mBaol Ciontaithe

Réigiún an Iarthair Láir:

1,651 atreorú chuig Tusla ráta 17.2 in aghaidh 1,000 leabh v an Meán Náisiúnta, 18 in aghaidh 1,000 leabh (R2 2022)

549 leabh faoi chúram Tusla, 5.7 in aghaidh an 1,000 den daonra 0-17 mbliana d'aois; Meán Náisiúnta 4.9 in

Cathair agus Contae Luimnigh:

427 leabh, 20.2 in aghaidh 1,000 den daonra 10-17 mbliana d'aois atreoraithe chuig Clár Athstiúrtha Óige an Gharda

Síochána; Meán Náisiúnta 19.6 in aghaidh 1,000 duine (2019)

Torthaí Sláinte do Leanaí

Maidir le torthaí sláinte do leanaí, tá príomhstaidreamh ar leibhéal an chontae riaracháin – na meáin do Chathair agus Chontae Luimnigh – ar aon dul leis na meáin náisiúnta den chuid is mó. Tá rátaí cothaithe cíche, áfach, i bhfad níos ísle do Luimneach. Seachadadh feachtas chun cothú cíche a chur chun cinn agus chun tacú leis i Luimneach faoi Éire Shláintiúil in 2018 – “Táimid Cairdiúil do Chothú Cíche”. Tá na rátaí iontrála leanaí chuig seirbhísí cúraim shíciatracha íseal ar an iomlán agus go háirithe íseal do chónaitheoirí Luimnigh.

ag 12 mí
90%
d'Oifig Sláinte Luimnigh
V.
an meán náisiúnta
88%

Rátaí imdhíonta:

ag 24 mí
93.3%
d'Oifig Sláinte Luimnigh
V.
an meán náisiúnta
91% (2020)

Scaoileadh ospidéil:

122.4 scaoileadh ospidéil
leanaí a bhfuil cónaí orthu
i Luimneach in aghaidh
1,000 leanbh
V.
an meán náisiúnta **110.3** in
aghaidh 1,000 leanbh (2022)

12.0 scaoileadh ospidéil leanaí
a bhfuil cónaí orthu i Luimneach
agus a bhfuil nimhiú nó
cúiseanna seachtracha eile mar
an phríomhdhiagnóis gortaithe
acu in aghaidh 1,000 leanbh
V.
an meán náisiúnta de **9.6** in
aghaidh 1,000 leanbh (2022)

Iontrálacha:

21.2 leanbh in aghaidh 100,000 iontráil chuig ospidéal /
aonaid shíciatracha agus aonaid leanaí agus ógánaigh i Luimneach
V.
an meán náisiúnta de **40.4** in aghaidh 100,000 (2020)

Cothú cíche ar scaoileadh amach máithreacha as an ospidéal:

51.4% Luimneach
V.
an meán náisiúnta de **61.9%** (2021). ¹⁶

¹⁶ Sonraí tiomsaithe sa tsraith tuairiscí ar Staid Leanaí an Náisiúin. An Roinn Leanaí, Comhionannais, Michumais, Lánpháirtíochta agus Óige. <https://www.gov.ie/ga/campaigns/1f703-state-of-the-nations-children/>

¹⁷ Seirbhís Óige Luimnigh (2019). Staidéar Bonnlíne & Anailís Riachtanas Daoine Óga 10-18 mBliana d'Aois i dTuath Chontae Luimnigh

Folláine na Leanaí & na hÓige

Aithníodh i staidéar áitiúil ar riachtanais leanaí agus daoine óga i gContae Luimnigh (10-18 mbliana d'aois) a rinne Seirbhís Óige Luimnigh go mbíonn deacrachtaí níos mó ag grúpaí mionlaigh áirithe daoine óga ná a bpiaraí príomhshrutha.¹⁷ Ina measc sin tá daoine óga LGBTQ+, inimircigh go hÉirinn agus daoine óga den Lucht Siúil. Sa léaráid, leagtar béim ar thorthaí eile an staidéir sin a bhaineann le sábháilteacht agus sásamh le seirbhísí faisnéise. Toradh eile is ea gur mian le líon suntasach daoine óga faoin tuath i Luimneach rochtain a fháil ar thacaíocht chun mí-úsáid substaintí a stopadh, a laghdú nó a sheachaint.

Seirbhísí do Leanaí & do Theaghlach: Seirbhísí Cúraim Leanaí & Teaghlach

In 2020/2021, bhí 191 Seirbhís um Fhoghlaim & Cúram na Luath-Óige (ELC) agus um Chúram Leanaí ar Aois Scoile (SACS) i soláthar seirbhísí príomhshrutha do leanaí – cúram leanaí le tacaíocht ó fhóirdheontais ón stát (faoi Scéim Náisiúnta Cúraim Leanaí, Cúram agus Oideachas na Luath-Óige agus an Clár Fóirdheontais Plus um Chúram Leanaí Pobail ón Roinn Leanaí, Comhionannais, Míchumais, Lánpháirtíochta agus Óige (DCEDIY)). I suirbhé Bliantúil Pobal ar Earnáil na Luathbhlianta do 2020/2021 taifeadadh 174 áis cúraim leanaí ina bhfuil acmhainn do 4,880 leanbh i Luimneach. Tá ceithre Ionad Acmhainní Teaghlach (FRCanna), arna mbunmhaoiniú ag Tusla – an Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach, lonnaithe i bpobail faoi mhíbhuntáiste, agus a sholáthraíonn raon seirbhísí uilíocha agus spriocdhírith do theaghlach. Níl aon Ionad Acmhainní Teaghlach in iarthar Luimnigh in ainneoin leibhéil shuntasacha díothachta i roinnt bailte in iarthar Luimnigh (e.g., Mainistir na Féile, Eas Géitine, Ráth Caola). Tá tuilleadh sonraí ar fáil in Aguisín 1.

3.6 Margadh Saothair agus Daoine ag Oibriú de réir Tionscail

Is féidir sláinte an mhargaidh saothair áitiúil a thomhas ar bhealaí éagsúla lena n-áirítear an ráta fostaíochta (an céatadán den daonra in aois fostaíochta atá ag oibriú) agus rátaí dífhostaíochta.

Dífhostaíocht

B'ionann an ráta dífhostaíochta ILO don stát i mí Iúil 2023 agus 4.1%, laghdú beag i gcomparáid le mí Iúil 2022 (4.2%) agus mí Iúil 2021 (6.3%). Is ionann an ráta dífhostaíochta ILO do Réigiún an Iarthair Láir i Ráithe 2 2023 agus 4.8%, os cionn an leibhéil náisiúnta agus níos airde ná an ráta i Ráithe 2 2022 (4.3%). Tá siad sin i measc na rátaí dífhostaíochta is ísle a taifeadadh riamh.

De réir an tomhais, Príomhstádas Eacnamaíoch (PES) a úsáideadh sa Daonáireamh, is ionann an ráta dífhostaíochta do Luimneach in 2022 agus 8.6% i gcomparáid le ráta 8% don stát iomlán. Tháinig laghdú ar an ráta dífhostaíochta in 2022 i gcomparáid le 2016, ag 14.4% do Chathair agus Chontae Luimnigh agus ráta náisiúnta 12.9% in 2016.¹⁸ Tá níos mó ná leath (51%) díobh siúd go léir dífhostaithe i Luimneach (ag cuardach poist den chéad uair, dífhostaithe go gearrthéarmach agus go fadtéarmach) dífhostaithe go fadtéarmach. I Luimneach, tuairiscíonn 6% de dhaoine atá 15 bliana d'aois nó níos sine nach bhfuil siad in ann oibriú mar gheall ar bhreiteacht bhuan nó míchumas, tá 16% ar scor, tuairiscíonn 12% go bhfuil Príomhstádas Eacnamaíoch acu mar Mhac Léinn agus tá 7% ag tabhairt aire don bhaile agus don teaghlach.

¹⁸ Tá an tomhas dífhostaíochta sin bunaithe ar "phríomhstádas eacnamaíoch" féinaitheanta sa Daonáireamh. Leis an tomhas, tugtar ráta níos airde ar ais ná an ráta oifigiúil dífhostaíochta, bunaithe ar an tomhas ILO. Is é an Leibhéal Réigiúnach an leibhéal is ísle ag a ndéantar na rátaí oifigiúla dífhostaíochta a thaifeadadh go rialta (ar bhonn ráithiúil).

Ceantair ard-dífhostaíochta

Is fadhb fós í dífhostaíocht struchtúrach i gceantair áirithe. Sa Daonáireamh 2016, sainaithníodh 18 gceantar ard-dífhostaíochta i Luimneach (17 gceantar i gCathair Luimnigh agus ceann eile i gceantar tuaithe Luimnigh, Ráth Caola) ina raibh an ráta dífhostaíochta dhá oiread ar a laghad níos mó ná an meán náisiúnta. Léirítear le sonraí a chuirtear i láthair in Aguisín 1 staid na gceantar sin in 2022, ag tarraingt ar phríomhtháscairí.

Léirítear san anailís, seachas ED San Labhráis (lena n-áirítear Príosún Luimnigh), gur laghdaigh rátaí dífhostaíochta sna ceantair ard-dífhostaíochta sin go léir idir 2016 agus 2022. Mar sin féin, in 15 de na 18 gceantar, fanann rátaí dífhostaíochta in 2022 ag ráta níos mó ná dhá oiread mheán Luimnigh. Tá siad os cionn cúig oiread an mheáin i Luimneach in ED San Labhráis (47%), beagnach ceithre oiread an mheáin i bPáirc Mhuire (34%) agus díreach os cionn trí oiread an mheáin in ED na Gallmhóna B/Pháirc Uí Mháille, an Cnoc Theas (27%). Tá siad os cionn dhá oiread an mheáin i Luimneach i ngach ED a chomhfhreagraíonn do cheantair athghiniúna Chathair Luimnigh agus do na ceantair faoi mhíbhuntáiste atá in aice leo (cosúil le Cill Liaile/Sparr Thuamhan agus ceantair in aice le Béal Átha na Cora (Weston)). I lár na cathrach, tá na rátaí is airde sa tSionainn B (Sráid Liam/Sráid Chaitríona), an Mhainistir C (Seansráid an Chláir/Tobar na Pingine) agus Saingeal A (Garraí Eoin) ag idir 19-21%.

I gcodanna de lár na cathrach, tá laghdú tagtha ar rátaí dífhostaíochta ag ráta níos tapúla i gcomparáid leis an meánlaghdú ar dhífhostaíocht i Luimneach, go háirithe sna Toghranna Theach an Chustaim (Sráid Mhichíl/Geata an Uisce) agus Mainistir C (Seansráid an Chláir/Tobar na Pingine) agus freisin Glentworth A (Sráid Parnell, Sráid Uí Sheasnáin) agus C (Ascaill de hÍde). Is ceantair iad sin ina bhfuil athrú tagtha ar dhéimeagrafaic agus inar tháinig fás láidir ar an daonra. Sna ceantair athghiniúna, cé go bhfuil an ráta dífhostaíochta fós thar a bheith ard, laghdaigh sé in Eoin A (Páirc Mhuire) agus i mBaile Uí Neachtain (cuid de Mhaigh Rois san áireamh) ar ráta níos tapúla i gcomparáid le meán Luimnigh. I Ráth Caola, bhí an ráta dífhostaíochta in 2022 (17.7%) díreach os cionn dhá oiread mheán Luimnigh. Tháinig laghdú freisin air ar ráta beagán níos tapúla idir 2016 agus 2022 i gcomparáid leis an meánlaghdú ar an ráta dífhostaíochta i Luimneach.

I gceantar tuaithe Luimnigh, chomh maith le Ráth Caola Uirbeach, is iad seo a leanas na ceantair ina bhfuil rátaí dífhostaíochta réasúnta níos airde in 2022: Eas Géitine (Eas Géitine Thoir 16% agus Eas Géitine Thiar 9.9%), Mainistir na Féile (13.9%) agus An Caisleán Nua Uirbeach (10.6%) in iarthar Luimnigh, agus Brú Rí (13%) agus Cill Mocheallóg (10.3%) in oirthear Luimnigh. I measc na gceantar ina raibh rátaí dífhostaíochta ní b'airde in 2016 a laghdaigh go dtí faoi bhun mheán Luimnigh tá: Grian (8.2%), An Cheapach Mhór (7.8%) Cromadh (7.6%) agus Baile an Londraigh (8.2%) san oirthear agus Tobar Phádraig san iarthar (8.5%).

Rátaí dífhostaíochta in 2022, síos in 17 as 18 ceantar ard-dífhostaíochta in 2016	Tá rátaí dífhostaíochta in 15 de na ceantair sin níos mó ná dhá oiread an mheáin i Luimneach in 2022	Is airde in ED San Labhráis, 47% & Páirc Mhuire, 34%	Luimneach tuaithe ina bhfuil na rátaí is airde: 18% Ráth Caola Uirbeach & 16% Eas Géitine Thoir
--	---	---	--

An Ráta Fostaíochta

Is táscaire tábhachtach é an ráta fostaíochta – an céatadán den daonra in aois fostaíochta (15-64 bliana d'aois) atá i mbun oibre – ar shláinte an gheilleagair. Tá sé sin ag méadú go seasta ó tháinig deireadh leis an Mórchúlú Eacnamaíochta agus, sa stát ina iomláine, ní raibh níos mó daoine i mbun oibre riamh. De réir Dhaonáireamh 2022, meastar gurb é an ráta fostaíochta do Chathair agus do Chontae Luimnigh ag 66%, suas ó 60.4% i nDaonáireamh 2016.¹⁹ Tá méadú tagtha ar an ráta fostaíochta sna ceantair faoi léigear ag an ráta is airde dífhostaíochta (áit a raibh sé idir 25-38% in 2016) freisin. Déantar meán na cathrach agus an chontae in ED Theach an Chustaim (66%) a neasú – rud a thugann le fios go bhfuil an céatadán suntasach den daonra in aois fostaíochta i mbun oibre – agus tá sé os cionn 60% freisin i gcodanna eile de lár na cathrach (an Duga A agus an tSionainn B). Tá an ráta fostaíochta is ísle fós in Eoin A (Páirc Mhuire) ag 34% (suas ó 25% in 2016) agus ED San Labhráis (40%) ina dhiaidh sin. Féach ar Aguisín 1 le haghaidh tuilleadh sonraí.

¹⁹ Is meastachán é sin toisc nach dtugtar miondealú le staidreamh an Daonáirimh ón bPríomh-Oifig Staidrimh áitiúil ar an líon atá i mbun oibre sna bandaí aoise sonracha de dhaoine 15-64 bliain d'aois. Mar sin féin, is dócha go mbeidh an chuid is mó díobh siúd atá “ag oibriú” san aoisghrúpa sin.

Daoine Nach Féidir Oibriú Mar gheall ar Bhreitheacht Bhuan / Mhíchumas

Sna ceantair is mó atá faoi mhíbhuntáiste, tá rátaí na ndaoine nach bhfuil in ann oibriú mar gheall ar bhreitheacht bhuan nó ar mhíchumas an-ard freisin. Tá na rátaí trí huaire nó níos mó ná meán Luimnigh (6%) i dToghanna na Gallmhóna B (an Cnoc Theas), Eoin A (Páirc Mhuire) agus Chill Liaile A (Cill Liaile Sparr Thuamhan) agus ag dhá oiread an mheáin nó níos mó san iomlán i ngach ceantar seachas i gceithre cinn de na 18 gceantar ard-dífhostaíochta (2016). Féach na sonraí in Aguisín 1.

Daoine i mbun Oibre de réir Tionscail

In 2022, bhí 90,623 duine os cionn 15 bliana d'aois ina gcónaí i Luimneach i mbun oibre, méadú de bheagnach 13,500 ó 2016 (+17%). In 2022, bhí thart ar 15% ag oibriú sa Déantúsaíocht, 5% san Fhoirgníocht, 4% sa Talmhaíocht, Foraoiseacht agus lascaireacht agus 58% sna Tionscail Seirbhíse. Bhí an ceathrú cuid de na daoine go léir ag oibriú i Seirbhísí Gairmiúla in 2022. Seachas talmhaíocht, áit a raibh laghdú (-8%) san fhostaíocht, bhí méadú ar an líon daoine a bhí ag oibriú i ngach earnáil eile. Bhí na méaduithe céatadán ba mhó sa Tógáil agus Foirgníocht (+24%), Iompar agus Cumarsáid (+22%), Seirbhísí Gairmiúla, Tionscail Eile agus Riarachán Poiblí (thart ar +22% dóibh go léir).

Is mná iad 47% de sciar na ndaoine go léir atá ag oibriú i Luimneach. Tá sciar níos mó acu den fhostaíocht sna Seirbhísí Gairmiúla (71% mná) agus i Riarachán Poiblí (53% mná); agus an sciar níos lú fostaíochta sa Tógáil agus Foirgníocht (8%) agus sa Talmhaíocht, Foraoiseacht agus lascaireacht (12%). In Aguisín 1 cuirtear ar fáil sonraí ar líon na gcónaitheoirí i Luimneach atá ag oibriú de réir earnáil tionsclaíochta agus ar mhiondealuithe

**90,623 duine atá ina gcónaí i Luimneach agus ag oibriú in 2022,
méadú 13,500 duine ó 2016 i leith**

15%
déantúsaíocht

5%
foirgníocht

58%
tionscail seirbhíse

**Líon atá fostaithe
sa talmhaíocht,
laghdú 8%
ó 2016 i leith**

Gach earnáil eile, suas ó 2016

3.7 Dáileadh Gníomhaíochta Eacnamaíche: Limistéir ina bhfuil Comhchruinnithe Post & Meatha

Sa chuid seo, déantar scrúdú ar na príomhshuíomhanna nó lárionaid fostaíochta agus dearóilte agus áitribh fholmha, ar sainmharcanna de mheath eacnamaíoch iad na cinn dheireanacha sin agus atá ina dtosaíocht maidir le hathghiniúint agus forbairt lár na cathrach, na mbailte agus na sráidbhailte

Dáileadh post: Tábhacht eacnamaíoch na cathrach & na mbuachbhailte & na mbailte contae

Soláthraíonn an Phríomh-Oifig Staidrimh, bunaithe ar anailís ar phatrúin chomaitéireachta atá san áireamh i sonraí an Daonáirimh, anailís ar an bpobal oibre lae – na suíomhanna tábhachtacha post – ar fud an limistéir spásúil.

Deimhnítear le sonraí comaitéireachta ó Dhaonáireamh 2022 gur lárionad mór fostaíochta í Cathair Luimnigh, ina bhfuil 25,455 oibrí ag comaitéireacht gach lá isteach sa chathair agus sna buachbhailte. Léiríonn sé sin beagán níos mó ná líon na gcónaitheoirí a bhfuil cónaí orthu agus a oibríonn laistigh de Chathair Luimnigh agus de na Buachbhailte (24,416). Tar éis Bhaile Átha Cliath, Chorcaí agus na Gaillimhe, tá an ceathrú pobal oibre lae is mó sa Stát ag Cathair agus Buachbhailte Luimnigh, ag 49,871, méadú 12% i gcomparáid le 2016.

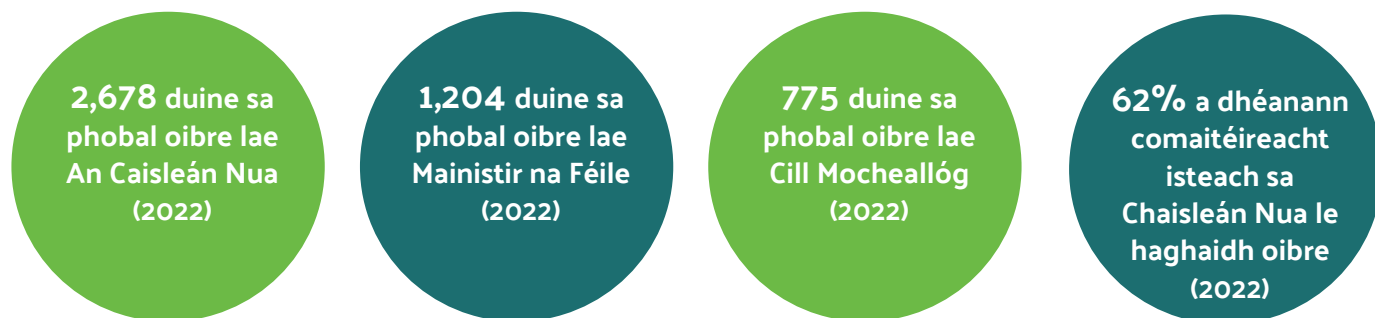
**49,871 duine sa phobal
oibre lae i gCathair
Luimnigh agus sna
Bruachbhailte, Méadú 12%
ó 2016 i leith**

**25,455 oibrí
(51%) a dhéanann
comaitéireacht isteach i
gCathair Luimnigh agus
sna Bruachbhailte**

**Inis an baile
comaitéireachta is
mó (1,140 oibrí)**

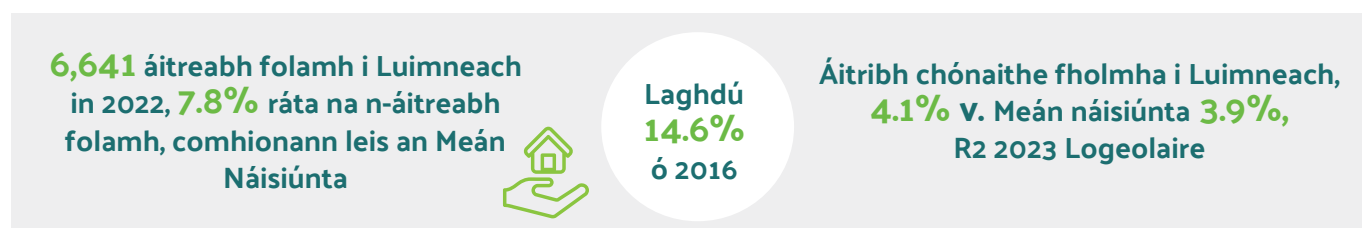
Síneann na ceantair d'oibrithe isteach i gCathair Luimnigh agus sna Bruachbhailte go deisceart agus oirthear na Gaillimhe, tuaisceart Chiarraí agus tuaisceart Chorcaí. Ach, is iad na príomhfhoinsí d'oibrithe, áfach, ná Contae Luimnigh, Contae an Chláir agus Tiobraid Árann Thuaidh. Ba é Inis an baile comaitéireachta ba mhó in 2022 agus thaistil 1,140 duine isteach i gCathair Luimnigh agus sna Bruachbhailte le haghaidh oibre. Ba iad na príomhbhailte friothálacha d'oibrithe i gCathair Luimnigh agus sna Bruachbhailte ná: Áth an Choite (743), an tSionainn (569), Caisleán Uí Chonaill (579), an Port Nua (490) agus Baile an Átha (410).

I mbailte an Chaisleáin Nua Thiar, Mhainistir na Féile, Chill Mocheallóg agus Ráth Caola, tá níos mó post / pobal oibre lae níos mó ná líon na gcónaitheoirí atá i mbun oibre. I dtuath Luimnigh in 2022, tá an pobal oibre lae is mó (2,678) sa Chaisleán Nua, agus Mainistir na Féile (1,204) agus Cill Mocheallóg (775) ina dhiaidh sin agus bhí 769²⁰ post lae ag Ráth Caola in 2016. Sna bailte sin go léir, déanann formhór na ndaoine comaitéireacht isteach sa bhaile chun oibre (62% sa Chaisleán Nua, 75% i gCill Mocheallóg agus 79% i Mainistir na Féile in 2022 agus

Dearóiliú agus Áitribh Fholmha: Áitribh Chónaithe & Thráchtála Fholmha

Is saintréithe de mheath é an dearóiliú agus foirgnimh agus láithreáin fholmha i gcathracha, i mbailte agus i sráidbhailte agus tithe cónaithe tréigthe. I gCathair Luimnigh agus sa Chontae, ba é 6,641 líon iomlán na dtithe folmha in 2022, rud a thug ráta folúntais 7.8%, comhionann leis an meán náisiúnta (7.8%). Tháinig laghdú 14.6% ar an ráta d'áitribh chónaithe fholmha i Luimneach in 2022 i gcomparáid le 2016, agus laghdaigh sé ag ráta ní ba thapúla i gcomparáid le meán an stáit (-9%). Sa stát ina iomláine, tá rátaí na n-áitreabh cónaithe folmha níos airde i gceantair thuaithe agus léirítear é sin i Luimneach ina bhfuil na rátaí d'áitribh chónaithe fholmha ard i roinnt bailte agus sráidbhailte faoin tuath i Luimneach. De réir foinse eile sonraí – Logeolaire an Phoist – in R2 2023, tuairiscíodh i Logeolaire an Phoist ráta d'áitribh chónaithe fholmha de 3.9% don stát ina iomláine, an ráta is ísle a taifeadadh riamh agus 4.1% do Luimneach. Anuas atá an treocht go seasta.

Tuairiscítear i dTuarascáil an Logeolaire ar Fhoirgnimh Thráchtála ráta d'áitribh fholmha thráchtála náisiúnta in R3 2023 de 14.1% (+0.2 pointe céatadán i gcomparáid le R3 2022). Aníos atá an treocht agus tá an ráta reatha ar an ráta is airde a taifeadadh. Tháinig méadú ar rátaí na n-áitreabh folamh thráchtála ar fud na tíre, agus mhéadaigh siad in 20 de na 26 contae agus Luimneach ina measc. Tá Luimneach i measc na gcontaetha ag a bhfuil ráta ard d'áitribh fholmha thráchtála ag 16.9%, níos airde ná an meán do Chúige Mumhan (13.9%) agus an séú ráta is airde sa stát. Tháinig méadú 0.3 pointe céatadán ar an ráta d'áitribh fholmha thráchtála i Luimneach i gcomparáid le R2 2023. I measc na n-áiteanna a bhfuil na rátaí d'áitribh fholmha thráchtála is airde acu i Luimneach (agus sa Mhumhain) tá Mainistir na Féile 22.1% (mar an gcéanna le R3 2022), an Caisleán Nua (21.6%, mar an gcéanna le R3 2022) agus Cathair Luimnigh (19.4% agus méadú ó 19.1% in R2 2022). De réir seiceálacha sláinte, suirbhéanna agus athbhreithnithe ar chásanna de láithreáin dhearóilte i Luimneach, tá líon mór áitreabh folamh sna bailte Mainistir na Féile, Ráth Caola, an Caisleán Nua agus Eas Géitine san iarthar agus Cill Mocheallóg agus an Brú san oirthear. Is lú i bhfad an fhadhb d'áitribh fholmha i sráidbhailte / i mbailte laistigh den Cheantar Cathrach (e.g., Caisleán Uí Chonaill, Cathair Chinn Lis).

²⁰ Níl sonraí 2022 do Ráth Caola ar fáil go fóill

Áitribh fholmha thráchtála i Luimneach **16.9%**, meán náisiúnta **(14.1%)**
agus meán Mumhan **(13.9%)**, R2 2023

Na rátaí is airde:

i Mainistir na Féile

22.1%

sa Chaisleán Nua

21.6%

i gCathair Luimnigh

19.6%

3.8 Fiontar, Gníomhaíocht Ghnó agus Poist

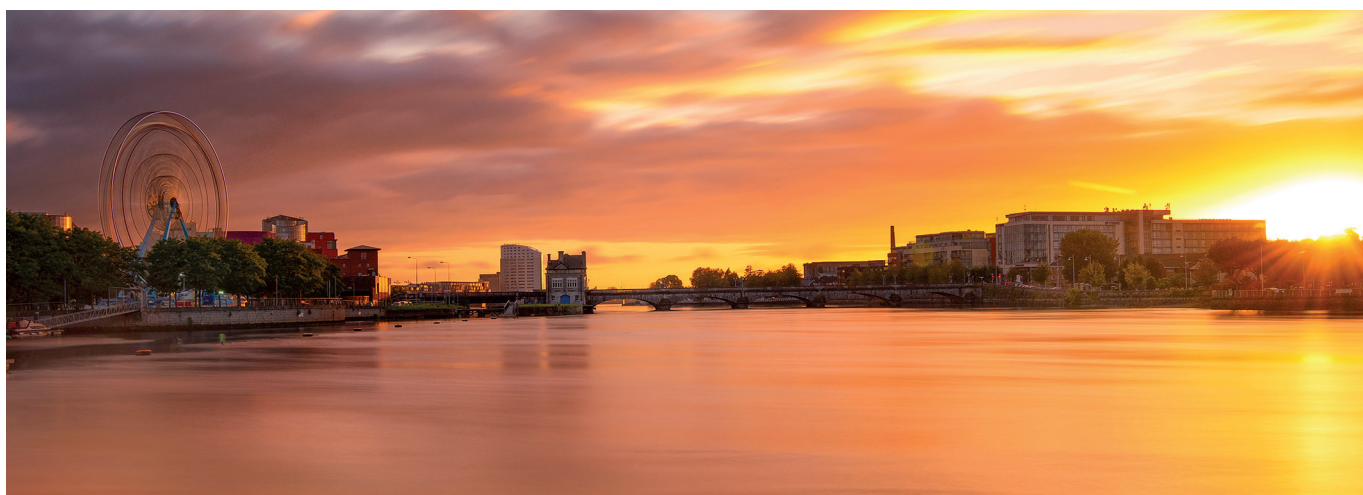
Tá ag éirí go maith le Luimneach maidir le fás fiontar agus cruthú post. Is cuspóirí tábhachtacha iad fiontair nuathionscanta, leathnú fiontar sna hearnálacha Infheistíochta Díri Coigríche (IDC) agus gnó dhúchasaigh chun athléimneacht a thógáil agus cruthú post marthanach i Luimneach.

Gníomhaíocht Ghnó agus Poist Lonnaithe i Luimneach

Léirítear i sraith Dhéimeagrafaíocht Ghnó na Príomh-Oifige Staidrimh²¹ gurbh ionann líon na bhfiontar gníomhach a bhí lonnaithe i Luimneach agus 12,896 ²² in 2021, méadú 571 ó 2020 agus méadú 1,327 ó 2019. B'ionann líon na ndaoine a bhí fostaithe (úinéirí-bainisteoirí agus fostaithe) i ngnólachtaí lonnaithe i Luimneach agus 79,552 in 2021, figiúr a bhí ní ba lú ná an líon in 2019 (83,480). Tá baint ag líon níos lú fostaithe in 2020 agus in 2021 le crapadh an gheilleagair de bharr COVID-19, cé gur coinníodh fiontair agus fostaithe leis an tacaíocht airgeadais (íocaíochtaí COVID) ón rialtas.

Struchtúr Méid Fiontar: FBManna agus Fiontair Mhóra

San anailís ar na sonraí is déanaí (2019, 2020 agus 2021), léirítear an tábhacht atá le micrifhiontair agus fiontair i ngeilleagar áitiúil Chathair agus Chontae Luimnigh. In 2021 agus 2020, ba mhicrifhiontair (níos lú ná 10 nduine fhostaithe) iad 92.7% de na fiontair ghníomhacha ar fad i Luimneach agus bhí 25% de na poist go léir sna fiontair sin. Tá thart ar 47% de na poist go léir i bhfiontair atá lonnaithe i Luimneach i gcuideachtaí ina bhfuil níos lú ná 50 duine fostaithe agus b'ionann Fiontair Bheaga agus Mheánmhéide (FBManna) - suas le 249 duine fostaithe - agus 64% de na poist go léir. Ní raibh fiontair mhóra (250 duine fostaithe agus os a chionn) freagrach ach as 0.2% de na fiontair ó 2019 go 2021 agus as 36% de phoist i bhfiontair i Luimneach.

²¹ Déimeagrafaíocht Ghnó na Príomh-Oifige Staidrimh.

<https://www.cso.ie/en/releasesandpublications/ep/p-bd/businessdemography2021/keyfindings/>

²² Baineann an líon sin le fiontair atá aicmithe mar Gheilleagar Gnó gan Earnáil O agus Gníomhaíochtaí Eagraíochtaí Ballraíochta (B go S-O-S94) faoi aicmithe Chód NACE a áireamh

12,896
Fiontar
Gníomhach in
2021, méadú ó
2020

79,552
duine fostaithe
in 2021, laghdú ó
2019 (83,480)

Fiontair 0-10
nduine fhostaithe,
92.7% de na fiontair go
léir & 25% de na poist
go léir

Fiontair 250 duine
fostaithe & os a chionn,
0.2% de na fiontair go
léir & 36% de na poist
go léir

Daoine arna bhfostú de réir earnála

14% sa
déantúsaíocht

13.3%
sa trádáil
mhórdhíola &
mhiondhíola

8.2%
Foirgníocht

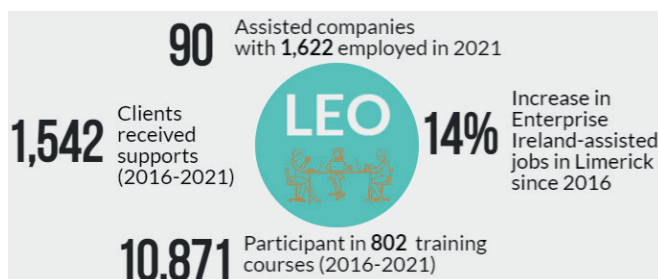
62%
Seirbhísí Eile

Próifíl Earnála na nGnólachtaí atá Lonnaithe i Luimneach

San anailís ar phróifíl earnála na fostaíochta i bhfiontair i Luimneach, léirítear an tábhacht a bhaineann le déantúsaíocht, arb ionann é agus 14% de na daoine a bhí fostaithe i gcuideachtaí lonnaithe i Luimneach in 2021 (níos airde ná an meán náisiúnta 11.8%), 13.3% sa Trádáil Mhórdhíola agus Mhiondhíola (níos ísle ná an meán náisiúnta 16.6%), 8.2% san fhoirgníocht (níos airde ná an meán náisiúnta 7.4%) agus an chuid eile i Seirbhísí Eile (61.9%). Bhí 6,229 duine fostaithe ag fiontair lóistín agus bia in 2021 (7.8% de dhaoine a bhí ag gabháil d'fhiontair phríobháideacha). Sa tSraith Déimeagrafaíochta Gnó is déanaí ón bPríomh-Oifig Staidrimh (2021), tá 9.52% d'fhiontair san earnáil turasóireachta ag Luimneach, arb é an dara ráta is airde i gCúige Mumhan i ndiaidh Chiarraí (12.8% d'fhiontair iomlána an chontae agus an ráta is airde sa stát) agus atá díreach chun tosaigh ar Chontae an Chláir (9.48%).

Infheistíocht agus Cruthú Post: Infheistíocht Dhíreach Choigríche (IDC) & Fiontraíocht Dhúchasach

D'éirigh go han-mhaith le Luimneach le blianta beaga anuas maidir le hInfheistíocht Dhíreach Choigríche (IDC) agus poist a mhealladh chuig an gContae. Idir 2013 agus mí Aibreáin 2022, tá os cionn 24,500 post agus €3.4 billiún d'infheistíocht fógartha ag cuideachtaí atá ag teacht go Luimneach/lonnaithe ann, nó atá ag leathnú go Luimneach. Níos déanaí in 2022 agus 2023, i measc na n-infheistíochtaí móra a fógraíodh tá Eli Lilly (€400m), Johnson & Johnson (€135m) Analog Devices (€100m) agus Ortec. I measc na bpríomhearnálacha le haghaidh infheistíochta agus fáis fostaíochta tá bithchógaisíocht, feistí leighis, TFC, foirgníocht, miondíol, teicneolaíocht an airgeadais agus an earnáil chruthaitheach.²³

Ó 2016 i leith, tá méadú mór 40.5% tagtha ar fhostaíocht i gcliantchuideachtaí GFT, agus is é TFC/Crua-earraí/Bogearraí an earnáil is tábhachtaí d'infheistíocht IDC, agus Innealtóireacht agus Teicneolaíocht Leighis ina dhiaidh sin.

Tá méadú 14% tagtha freisin ar phoist a fhaigheann cúnamh ó Fhiontraíocht Éireann i Luimneach ó 2016 i leith. Taispeántar sonraí ar chliantchuideachtaí a fuair cúnamh ó Oifig Fiontair Áitiúil Luimnigh (OFÁ) sa léaráid.

²³ Sonraí ó Stiúthóireacht Forbartha Eacnamaíochta LCCC / Pleanáil Chun Cinn

Miondíol

Bhí tionchar faoi leith ag srianta le linn COVID-19 agus treochtaí atá ag athrú i siopadóireacht ar an earnáil miondíola i Luimneach. Sa Straitéis Mhiondíola do Luimneach – Ceantar Cathrach na Sionainne agus Contae Luimnigh 2022 –2028, tugtar anailís ar an earnáil agus ar na dúshláin atá i mbun athraithe. Léirítear inti deacrachtaí ar leith i Lár Chathair Luimnigh ina bhfuil 220 as an 1,014 aonad miondíola i Lár na Cathrach folamh (ráta áitreabh folamh ag 22%).

In R3 2023, bhí 23.3% den stoc tráchtála foirgneamh i Luimneach san earnáil Miondíola agus Trádála, ní b'ísle ná an ráta in R2 2022 ag 24% (Tuarascáil an Logeolaire ar Fhoirgnimh Thráchtála). B'ionann Miondíol agus Mórdhiol agus 30.6% den stoc tráchtála foirgneamh i Mainistir na Féile agus 29.6% sa Chaisleán Nua, rud a léiríonn tábhacht an mhiondíola do bhailte an Chontae. In 2021, bhí 1,820 fiontar gníomhach agus 10,565 duine i mbun na hEarnála Mórdhiola agus Miondíola (lena n-áirítear deisiú Mótarfheithiclí) i Luimneach (Sraith Déimeagrafaíochta Gnó ón bPríomh-Oifig Staidrimh 2021).

1,014 aonad miondíola i Lár Chathair Luimnigh, 22% ráta na n-áitreabh folamh (2022)

Trádáil Mhiondíola & Mórdhiola mar % den stoc tráchtála (2023):

Cathair Luimnigh 23.9%

Mainistir na Féile 30.6%

An Caisleán Nua 29.6%

1,820 fiontar agus 10,565 post sa trádáil mhórdhiola & mhiondíola i Luimneach (2021)

Talmhaíocht

Sa Daonáireamh 2022, tuairiscítear go bhfuil 3,920 duine i Luimneach ag oibriú sa Talmhaíocht, Foraoiseacht & Iascaireacht. Tá thart ar 5,000 teaghlach feirme i gContae Luimnigh agus timpeall 7% den tréad náisiúnta (meastacháin IFA). Is ionann meánmhéid na feirme i Luimneach agus 27.1 heicteár, níos lú ná an meán náisiúnta (32.4 heicteár) ²⁴Is é an déiríocht agus tógáil eallaigh an príomhchóras feirmeoireachta i Luimneach. Aimsíodh i dTuarascáil Inbhuanaitheachta Shuirbhé Náisiúnta Feirme Teagasc 2021 go bhfuil na meántorthaí eacnamaíocha in aghaidh an heicteáir i bhfeirmeoireacht déiríochta i bhfad níos airde ná iad siúd i gcórais feirme eile. Tá méadracht inbhuanaitheachta sóisialta níos fearr ag an déiríocht freisin: riosca leithlisithe níos ísle agus níos lú teaghlach a bhfuil próifíl aoise níos sine acu i gcomparáid le córais feirme eile. Tá tógáil eallaigh oiriúnach don fheirmeoireacht pháirtaimseartha agus tá traidisiún de sin i Luimneach. Mar gheall ar phoist nach ndéantar ar an bhfeirm a bheith ar fáil sa déantúsaíocht, sa chonraitheoireacht talmhaíochta agus san fhoirgníocht coinníodh na feirmeacha teaghlaigh ag imeacht nach raibh inmharthana go heacnamaíoch.

De réir mheastacháin IFA, is ionann aschur talmhaíochta do Chontae Luimnigh agus thart ar €560 milliún ag praghsanna ag geata na feirme. I dtéarmaí ioncaim ó fhóirdheontais, bunaithe ar “fhoilseachán tairbhithe CBT” de chuid na Roinne Talmhaíochta in 2020, bhí 54,959 faighteoir aonair (feirmeoirí / aonaid feirme) d'íocaíochtaí díreacha ceantarbhunaithe i Luimneach ag fáil €49 milliún in íocaíochtaí díreacha agus €73 milliún san iomlán faoi gach beart CBT. Cé gur céatadán beag den fhostaíocht dhíreach í an talmhaíocht i Luimneach, tá sí thar a bheith tábhachtach don gheilleagar áitiúil. Meastar gurb é luach €1.2 billiún an tionchar eacnamaíoch. ²⁵Tacaíonn an fheirmeoireacht le poist bhreise i bhfo-earnálacha gaolmhara sa gheilleagar tuaithe (measta ag 7,000 lasmuigh den fheirm), i bpróiseáil bia agus dí agus sa tionscal talmhaíochta níos leithne lena n-áirítear: soláthraithe ionchuir, conraitheoirí talmhaíochta, ceantálaíocht, iompar agus innealtóireacht, cuntasáíocht, seirbhísí dlí, tréidliachta agus comhairleacha. Is earnáil í an talmhaíocht a bhfuil an tionchar is mó uirthi ag athrú aeráide ina bhfuil gá le hathruithe ar chleachtais feirme agus ar bhainistiú talún chun spriocanna um ghníomhú ar son na haeráide a bhaint amach.

²⁴ Suirbhé ar Struchtúr Feirme 2016

3,920 duine ag oibriú sa Talmhaíocht,
Foraoiseacht & Iascaireacht i Luimneach 2022

Contae Luimnigh **5,000** feirm
theaghlaigh, **7%** den tréad náisiúnta

Aschur talmhaíochta i Luimneach
€560 milliún

Tionchar eacnamaíoch earnála ar Luimneach
measta ag **€1.2 billiún** (IFA)

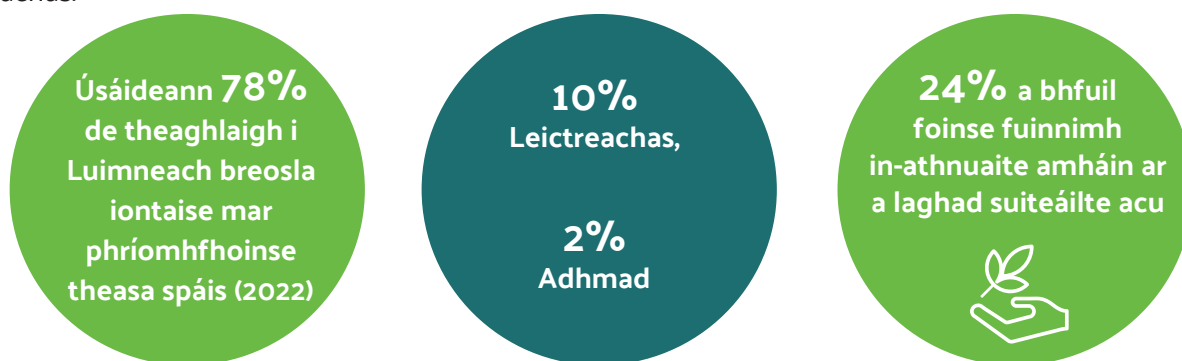
3.9 Fuinneamh, Iompar & Idirlión

Tá ról tábhachtach ag fuinneamh in-athnuaite i dtáirgeadh fuinnimh go náisiúnta agus i Luimneach. Chun spriocanna 2030 a bhaint amach d'Éirinn, táthar ag súil go dtiocfaidh méadú suntasach ar fhuinneamh ó fhoinsí in-athnuaite. Tá acmhainní ag Luimneach chun tacú le forbairt foinsí in-athnuaite fuinnimh. I Luimneach, tá 12 feirm ghréine ceadaithe ag a bhfuil cumas aschuir de 113.49 MW, agus tá 15 feirm ghaoithe ag a bhfuil aschur iomlán de 205.75 MW. Léiríonn na sonraí a chuirtear i láthair thíos ar úsáid fuinnimh agus éifeachtacht fuinnimh foirgneamh tís agus gnó an gá atá le spleáchas ar bhreoslaí iontaise a laghdú, úsáid fhuinnimh in-athnuaite a leathnú agus éifeachtacht fuinnimh ár bhfoirgneamh a fheabhsú—ar fud comhlachtaí poiblí, gnólachtaí, pobal/spórt, agus cineálacha eile úsáideoirí, chomh maith le háiteanna cónaithe.

Éifeachtúlacht Fuinnimh Foirgneamh: Spleáchas ar Bhreoslaí Iontaise

Léiríonn sonraí ó Dhaonáireamh 2022 spleáchas suntasach na dteaghlach príobháideach i Luimneach (76,295 teaghlach) ar bhreoslaí iontaise mar phríomhfhoinsí theasa spáis, agus tá 78% ag brath orthu sin (43.4% ag baint úsáid as Ola, 27.9% ag baint úsáid as Gás Nádúrtha, 5% Gual, 1.4% Móin agus 0.6% Gás Peitríliam Leachtach LGP). Úsáideann beagán os cionn 10% Leictreachas agus 2% Adhmad. Tá foinse fuinnimh in-athnuaite amháin ar a laghad suiteáilte ag díreach faoi bhun aon cheathrún (24%).

De réir sonraí náisiúnta agus contae ar áitribh a bhfuil Rátáil Fuinnimh Foirgnimh (RFF) acu, tá an treocht i dtreo laghdú ar bhreoslaí iontaise agus éifeachtúlacht fuinnimh fheabhsaithe. Léiríonn sonraí²⁶ an CSO ar na príomhfhoinsí fuinnimh a úsáideadh i bhfoirgnimh thís agus gnó ó 2010 go 2022, gurb é leictreachas an phríomhfhoinsí teasa spáis (82%) sna háiteanna cónaithe is déanaí a tógadh (2020-2022) i gcomparáid leo siúd a tógadh idir 2015-2019 inar bhain 48% de na háiteanna cónaithe a raibh iniúchadh RFF acu úsáid as leictreachas.

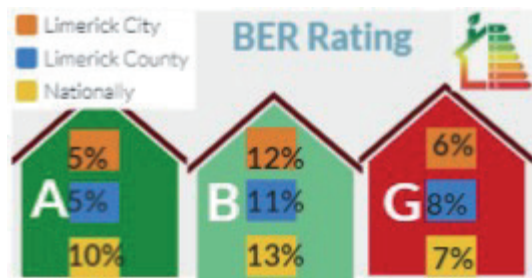
Rátálacha Fuinnimh Foirgnimh (BERanna): Luimneach

Léirigh sonraí ar BERanna do Chathair Luimnigh agus do Chontae Luimnigh (2009-2022), bunaithe ar 18,705 áit chónaithe sa chathair agus 25,223 sa chontae agus meánaois áitribh 38 bliain, nach bhfuil rátáil A ag ach 5% sa chathair agus 5% sa chontae. Tá sé sin i gcomparáid le meán náisiúnta 10% a bhfuil meánaois áit chónaithe 33 bliain acu. Tá rátáil B (B1 go B3) ag dó dhéag faoin gcéad (12%) i gCathair Luimnigh agus 11% i gContae Luimnigh i gcomparáid le 13% ar an leibhéal náisiúnta. Is é an rátáil is coitianta ná C agus tá rátáil ó C1 go C3 ag 40% d'áitribh sa chathair agus ag 38% sa chontae. Tá rátáil G (rátáil is measa) ag sé faoin gcéad (6%) d'áiteanna cónaithe sa Chathair agus 8% sa Chontae i gcomparáid le 7% ar an leibhéal náisiúnta.

²⁵ Baineadh úsáid as iolraitheoir 2.2 do Luimneach bunaithe ar struchtúr feirme agus as an iolraitheoir d'aschur déiríochta (2.0) agus aschur maireola (2.5), atá curtha i láthair sa Léirmheas agus Ionchas Bliantúil do Thalmhaíocht, Bia agus Mara 2020 (DAFM 2019)

²⁶ Sonraí ón Phríomh-Oifig Staidrimh. <https://data.cso.ie/table/DBERELO1>

Fuarthas amach i staidéar áitiúil i Luimneach chun iniúchadh a dhéanamh ar fhoirgnimh phobail agus ar áiseanna cultúrtha pobail ar fud na cathrach agus an chontae (2020-2021) go bhfuil droch-éifeachtúlacht fuinnimh ag na foirgnimh sin den chuid is mó agus go mbraitheann siad go mór ar bhreoslaí iontaise mar phríomhfhoinsí theasa.

Léiríonn anailís ar ghnéithe sóisialta d'éifeachtúlacht fuinnimh áiteanna cónaithe (bunaithe ar shonraí Dhaonáireamh 2016) gurb iad na daoine is mó atá i mbaol bochtaineacht fuinnimh ná daoine scothaosta, daoine dífhostaithe, teaghlaigh aontuismitheora a bhfuil leanaí acu, teaghlaigh aon duine, daoine a bhfuil deacrachtaí siúil acu agus daoine ó eitneachas dubh agus Áiseach. Tá rátálacha comhcheangailte A agus B níos ísle ag daoine ó na cúlaí sóisialta sin, agus i mórán cásanna, tá an céatadán is airde de rátálacha G acu. Is iad na grúpaí sóisialta a bhfuil cónaí orthu in áiteanna cónaithe ag a bhfuil céatadán níos airde de rátálacha G ná feirmeoirí (9%), oibrithe talmhaíochta (11%), daoine atá níos sine ná 75 bliain d'aois (8%), daoine a bhfuil deacrachtaí siúil acu (7%), daoine a bhfuil Drochshláinte acu (7%) agus daoine a bhfuil ina gcónaí ina n-aonar (7%).

Most at risk of energy poverty

- Older people,
- people living alone
- in poorer health
- with mobility difficulties
- farmers and agricultural workers
- one parent families with children
- black and Asian ethnic minorities

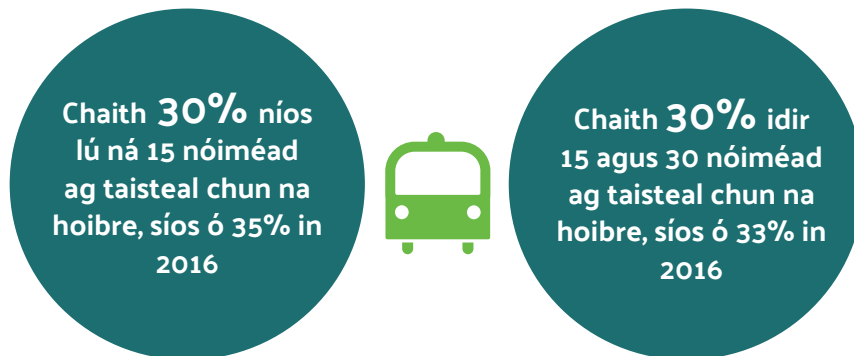
Iompar agus Gnáthmhodhanna Taistil

Tá gréasán iompair éifeachtach agus iompar poiblí riachtanach chun áiteanna dlútha agus nasctha a chruthú sa 21ú hAois (rud atá ag teacht le cuspóirí NPF Éire 2040, an RSES do Réigiún an Deiscirt agus Plean Forbartha Luimnigh 2022-2028). De réir Dhaonáireamh 2022, i gCathair agus i gContae Luimnigh, níor bhain ach 13.8% úsáid as taisteal gníomhach (12.3% ag siúl agus 1.5% ag rothaíocht) mar ghnáthmhodh taistil chun oibre, scoile, coláiste nó cúram leanaí. Tá sé sin níos ísle ná an ráta in 2016, 16% (14.4% ag siúl agus 1.5% ag rothaíocht) agus, ar an iomlán, is beag athrú atá tagtha air i gcomparáid le 2011. In 2022, úsáideann thart ar 62% an carr mar thiománaí (37%) nó paisinéir (21%) nó veain (4%) mar ghnáthmhodh iompair, rud atá níos ísle ná an ráta in 2016 (68%). Is é an príomhathrú idir 2016 agus 2022 ná an céatadán a úsáideann an carr mar thiománaí (43% in 2016). Níor úsáid ach 7% bus/cóiste nó traein, mar a bhí in 2016, agus d'oibrigh 7% go príomha ón mbaile, rud atá níos mó ná dhá oiread an ráta i 2016 (3%). Is é an fíorlíon daoine a oibríonn ón mbaile ná 24,552 nó 27.3% de na daoine go léir atá ag obair i Luimneach, agus luann 58% nach n-oibríonn siad as baile riamh (agus 15% neamhshonraithe).

Tá 13.8% ag siúl nó ag rothaíocht chun na hoibre in 2022, síos ó 16% in 2016	Déanann 62% an turas chun na hoibre i gcarr, laghdú ó	Úsáideann 7% iompar poiblí, mar an gcéanna le 2016 	Oibríonn 7% ón mbaile go príomha, méadú ó 3% in 2016	Oibríonn 24,552, 27% de na daoine go léir atá ag obair i Luimneach
--	--	--	--	---

Is ábhar díomá na sonraí sin ar rátaí taistil ghníomhaigh agus iompair phoiblí i bhfianaise mhéid an athraithe a theastaíonn san iompar mar fhreagairt ar ghníomhú ar son na haeráide agus cur chun cinn roghanna eile seachas an carr. Is dúshlán é athrú i bhfabhar taistil inbhuanaithe agus leathnú ar sheirbhísí iompair phoiblí mar gheall ar an mbonn daonra an-scartha i gceantar tuaithe Luimnigh agus na patrúin reatha traschomaitéireachta chun oibre idir an chathair agus an contae agus contaetha in aice láimhe. B'fhéidir nach bhfuil an leibhéal oibre ón mbaile sa bhliain 2022 chomh hard agus a bheifí ag súil leis, de bharr an aistrithe go dtí oibriú ón mbaile le linn thréimhse dhianghlásálacha COVID-19.

Maidir le hamanna comaitéireachta, chaith 30% níos lú ná 15 nóiméad ag taisteal chun oibre, scoile nó coláiste (síos ó 35% in 2016) agus chaith 30% 15 go 30 nóiméad ag taisteal (síos ó 33% in 2016). Bhí comaitéireacht ní b'fhaide ná uair an chloig ag thart ar 5%. Tá an treocht iomlán i bhfabhar amanna comaitéireachta níos faide do chónaitheoirí Luimnigh chun oibre, scoile nó coláiste. Is féidir é sin a nascadh le fás daonra, méadú ar líon na ndaoine ag obair, neamhréireanna maidir le suíomh cónaithe agus láithreacha oibre nó scoile/coláiste, agus spleáchas láidir leanúnach ar an gcarr.

Rochtain Idirlín

Tá fáil ar leathanbhanda ardluais iontaofa mar bhonn agus mar thaca ag forbairt eacnamaíoch agus cuireann sé le dea-cháilíocht na beatha do phobail Luimnigh. De réir Dhaonáireamh 2022, tá leathanbhanda ag díreach faoi bhun trí cheathrú (74%) de theaghlaigh phríobháideacha agus tá nasc idirlín eile ag 4% eile. Níl aon rochtain idirlín ag díreach os cionn an deichiú cuid (10.6%). De réir anailíse ar leibhéal na Toghrinne (ED), tá rátaí na dteaghlach gan aon nasc idirlín dhá oiread mheánmhéid Luimnigh agus níos airde i gceantair iargúlta thuaithe agus i gceantair faoi mhíbhuntáiste sa chathair agus sa chontae. Tá eisiamh digiteach sna ceantair sin mar gheall ar easpa bonneagair i gceantair áirithe agus bochtaineacht/díothacht i gceantair eile. Tá an céatadán is airde de theaghlaigh gan idirlíon ag Ráth Caola Uirbeach (39%), agus Cill Mhaoláin (29%) agus Eoin A/Páirc Mhuire (27%) ina dhiaidh sin. In áiteanna saibhir sa chathair agus sna bruachbhailte, tá rátaí na dteaghlach gan aon nasc idirlín 5% agus níos lú, is ísle in ED Bhaile Mhic Shíomoin, ag 3%.

Chun dul i ngleic leis an easpa bonneagair i gceantair thuaithe, tá 16 Phointe Nasctha Leathanbhanda (BCPanna) suiteáilte i gceantair thuaithe Luimnigh lena n-áirítear Ráth Caola, Eas Géitine, Cill Díoma, an Cheapach Mhór, an tOspidéal agus an Gallbhaile - tionscnamh de chuid Leathanbhanda Náisiúnta na hÉireann, an Roinn Forbartha Tuaithe agus Pobail (DRCD), agus Vodafone, atá ag obair i gcomhpháirtíocht le húdaráis áitiúla.²⁷ Tá 40 pointe rochtana wifi poiblí saor in aisce curtha ar fáil ag foireann Seirbhísí Digiteacha na Comhairle ar fud Luimnigh faoi thionscnamh WiFi4EU in 2021, arna bpáirtmhaoiniú ag an AE, an DRCD, agus LCCC. Is iad na láithreacha de chuid WiFi4EU ná Mainistir na Féile, Áth Dara, Eas Géitine, an Brú, Cathair Chinn Lis, an Cheapach Mhór, Caisleán Uí Chonaill, Cromadh, Faing, Cill Mocheallóg, Ceantar Cathrach Chathair Luimnigh, an Caisleán Nua Thiar, Tobar Phádraig, agus Ráth Caola.

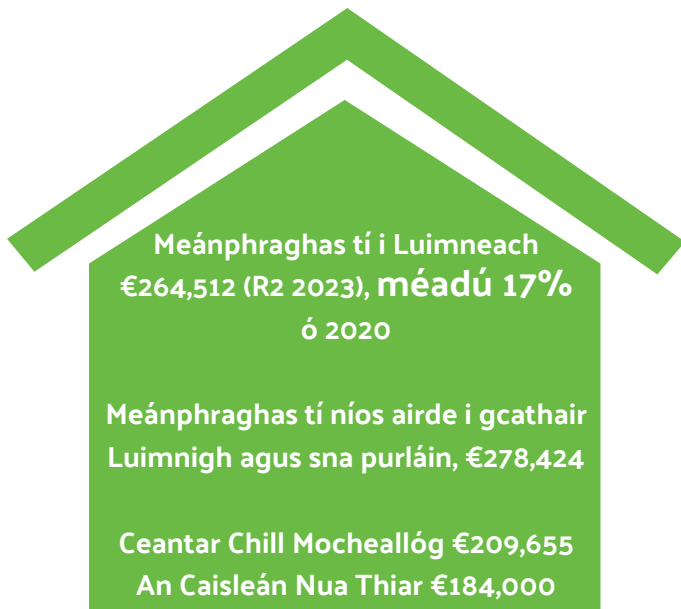
²⁷ Sonraí ó Straitéis Dhigiteach LCCC

3.10 Tithíocht

Is bunriachtanas é tithíocht. Tá margadh tithíochta a fheidhmíonn go maith, ag a bhfuil soláthar lóistín a oireann do theaghlaigh ag céimeanna éagsúla den saol, mar bhonn agus mar thaca ag geilleagar rathúil agus ag pobail inbhuanaithe. Tá na deacrachtaí reatha sa mhargadh tithíochta in Éirinn – soláthar teoranta, éileamh láidir agus na costais mhéadaithe a bhaineann le tithe a cheannach agus a fháil ar cíós – taifeadta go maith. Tá na deacrachtaí sin i láthair sa mhargadh tithíochta áitiúil i Luimneach.

Costais cheannaigh tithe agus chíosa tithe i Luimneach

De réir sonraí is déanaí maidir le foirgnimh chónaithe (R2 2023) ón Logeolaire, is é an meánphraghas tí i Luimneach ná €264,512 i gcomparáid le meán náisiúnta €366,219 agus meánphraghas €293,446, gan Baile Átha Cliath a chur san áireamh. Is méadú suntasach é sin (thart ar 17%) i gcomparáid le 2020. Is é meánchostas tí nua do cheannaitheoirí céaduaire i Luimneach ná €296,675 agus €222,500 do theach atá ann cheana féin (R2 2023). Ar fud na gcathracha go léir sa stát, tá an meánphraghas tí is ísle ag Cathair Luimnigh, €232,206 in R2 2023, agus tá an praghas is airde ag Ceantar Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath (€539,298). Mar sin, tá buntáistí costais iomaíocha ag Luimneach sa mhargadh tithíochta níos leithne. De réir anailíse ar idirbhearta in 2023 de réir postchóid, b'ionann an meánphraghas tí do Luimnigh, lena n-áirítear an ceantar fo-uirbeach agus an ceantar uirbeach imeallach (V94) in R2 2023, agus €278,424 i gcomparáid le €209,655 do cheantar Chill Mocheallóg (V35) agus €184,000 do cheantar an Chaisleáin Nua (V42).

De réir Dhaonáireamh 2022, idir 2016 agus 2022, tháinig méadú 46% ar an meánchíos seachtainiúil do thiarna talún príobháideach i Luimneach (€221 in Aibreán 2022) i gcomparáid le 2016. Tá an meánchíos seachtainiúil i Luimneach, áfach, fós faoi bhun an mheáin náisiúnta (€273). Léiríonn sonraí ón Logeolaire ar chíosanna cónaithe an treocht chéanna - is é an meánchíos míosúil (gach cineál réadmhaoine) do Chathair agus do Chontae Luimnigh in R4 2022 ná €1,219 i gcomparáid le €892 sa bhliain 2020 (+37%). Léiríonn sonraí áitiúla éagsúlachtaí suntasacha ar fud Luimnigh agus tá costais chíosa níos airde ag ceantair laistigh den chathair nó gar di.

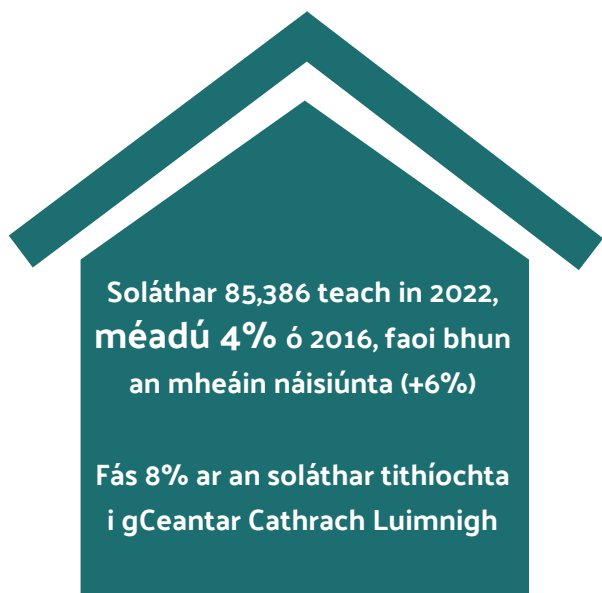
Meánchíos seachtainiúil i Luimneach €221
i gcoinne meán náisiúnta €273 in 2022,
méadú 46% i gcomparáid le 2016

Meánchíos míosúil le haghaidh gach
cineál réadmhaoine i Luimneach €1,219,
méadú 37% ó 2020, Logeolaire 2023

Soláthar Tithe Luimnigh

Mhéadaigh an soláthar iomlán tithe i Luimneach go 85,363 aonad in 2022 ó 82,112 in 2016 (+4%), agus d'fhás sé ag ráta ní ba mhoille ná an meán náisiúnta (5%). Bhí an ráta fáis ní ba thapúla sa Cheantar Cathrach (8%) i gcomparáid leis an gCathair agus leis an gContae ar an iomlán. Tá na méaduithe is mó ar an soláthar tithíochta idir 2016 agus 2022 sa Cheantar Cathrach agus den chuid is mó laistigh de na bruachbhailte nó gar dóibh – sna Toghranna de Luimneach Theas (Tuath) (+26%), Béal Átha Síomoin (+14%) agus Clár Aidhne (+16%). Is iad na Toghranna sa chathair inar tháinig méadú ar an soláthar tithíochta ar rátaí ní ba thapúla ná Cnoc an Radhairc A (Sráid an Tiarna Éadbhard, Ascaill an Bhúrcaigh atá ceangailte le scéim tithíochta sóisialta nua, +15%) agus an tSionainn B (an lárchathair timpeall ar Shráid Chaitríona, Sráid Glentworth, +13%).

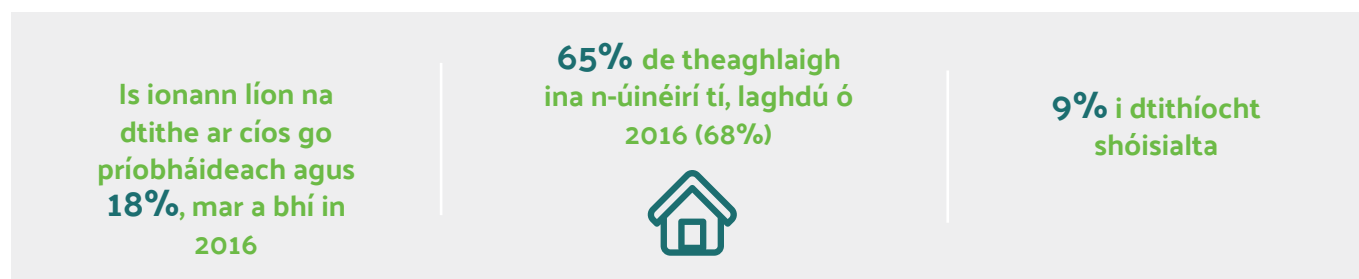
Ba é líon na n-áitreabh folamh i gCathair agus i gContae Luimnigh a taifeadadh i nDaonáireamh 2022 ná 6,641 – mar atá luaite thuas. Is ionann an ráta folúntais sin agus 7.8%, comhionann leis an meán náisiúnta (7.8%). Agus an brú ar an soláthar tithíochta, tá na rátaí folúntais chónaithe, mar a tuairiscíodh sa Logeolaire (R2 2023), ag 4.1% do Luimneach arb iad na cinn is ísle a taifeadadh riamh.

Tionacht Tithíochta

Cé go bhfuil méadú tagtha ar an soláthar tithíochta iarbhir, i ngach cineál tionachta, tá an céatadán sna cineálacha éagsúla tionachta mórán mar an gcéanna fós. Mhéadaigh líon na dteaghlach i gcóiríocht phríobháideach ar cíós go 13,497 in 2022 ó 12,787 in 2016. Mar sin féin, tá an céatadán daoine a fhaigheann cóiríocht ar cíós ó thiarna talún príobháideach (17.7%) in 2022 a bheag nó a mhór mar an gcéanna agus a bhí in 2016 (18%). In 2022, bhí 65% de thithe i Luimneach

faoi úinéireacht le morgáiste nó le hiasacht (26%, 19,617 teaghlach) nó faoi úinéireacht ghlan (39%, 29,689 teaghlach), díreach faoi bhun an mheáin don stát ina iomláine (66%), agus laghdú ar an ráta úinéireachta tí i Luimneach i gcomparáid le 2016 (68%). In 2022, is tithíocht shóisialta iad 9.1% de na teaghlaigh (i gcomparáid le 9.2% in 2016), atá ar cíós ón údarás áitiúil (7.5%), nó ó ghníomhaireacht tithíochta dheonach nó gníomhaireacht comharthithíochta (1.6%). Tugtar tacaíocht do roinnt de na teaghlaigh sin i gcóiríocht phríobháideach ar cíós faoi scéimeanna fóirdheontais cíosa/tacaíochta cíosa (Scéim Cóiríochta Cíosa (SCC) agus an Íocaíocht Cúnaimh Tithíochta (ÍCT)) do theaghlaigh ar acmhainn íseal a bhfuil riachtanas tithíochta acu. Ciallaíonn sé sin go bhfuil cuid den mhargadh cíosa príobháideach comhdhéanta de thithíocht shóisialta.

Is airde na rátaí cíosa tithíochta sóisialta in eastáit tithíochta cathrach - tá an ráta is airde in ED na Gallmhóna B ag 55% (lena n-áirítear forbairtí tithíochta nua i bPáirc Uí Mháille/Páirc Mhic Aoidh leis an gclár athghiniúna), agus ina dhiaidh sin ED Bhaile na Neanta lena n-áirítear Maigh Rois (48.7%) agus Páirc Mhuire (48.5%). Is airde rátaí na dteaghlach cíosa phríobháidí i lár na cathrach go háirithe in EDanna na Sionainne A (75.5%), an Duga A (64.9%), na Sionainne B (62.5%), agus an Mhargaidh (53%). Is ceantair ionchathrach iad sin ina bhfuil na dlúis daonra is airde agus cion ard imircigh. In ED an Mhargaidh, tá cuid réasúnta ard de thithíocht ar cíós freisin ón údarás áitiúil nó ó chomhlachtaí tithíochta deonacha (16%), rud a thugann comhchéatadán na dteaghlach i gcóiríocht ar cíós go 69%. In ED na Mainistreach C, i lár na cathrach, faigheann 36% de na teaghlaigh cóiríocht ar cíós go príobháideach agus faigheann 26% eile cóiríocht ar cíós ón údarás áitiúil nó ó chomhlacht tithíochta deonach. De ghnáth is é an meascán anseo ná daoine óga ar ioncam íseal. Tá an méadú suntasach (+83% i gcomparáid le 2016) ar líon na ndaoine os cionn 65 bliain d'aois a fhaigheann cóiríocht ar cíós ó thiarna talún príobháideach ina threocht eile a thug an Phríomh-Oifig Staidrimh faoi deara ar an leibhéal náisiúnta agus i Luimneach. Ba é líon na dteaghlach ina bhfuair daoine 65 bliana d'aois agus os a chionn cóiríocht ar cíós go príobháideach i Luimneach in 2022 ná 703, méadú 81% i gcomparáid le 2016.

Na rátaí is airde tithíochta sóisialta in eastáit tithíochta údarais áitiúil cathrach, 49%-55%
Na rátaí is airde tithíochta ar cíós príobháideach i limistéir ionchathrach, 53%-76%

Gá le Tithíocht sa Toghchán i Luimneach

Meastar gurb é an t-éileamh tithíochta i Luimneach thar an tréimhse sé bliana 2022 go 2028 ná 15,591 aonad tithíochta nó 2,598 aonad in aghaidh na bliana, mar atá curtha i láthair i bPlean Forbartha Luimnigh 2022-2028.²⁸ Tá infheistíocht phoiblí in acmhainn bonneagair/seirbhísí fuíolluisce agus uisce agus i mbonneagar eile ag teastáil chun forbairtí nua tithíochta a chumasú, mar go bhfuil easpa acmhainne ina leithéid de bhonneagar in go leor lonnaithe i Luimneach. Chomh maith le pleanáil do shuímh thithíochta, cineálacha tithíochta agus dlúis - rud atá ag teacht le beartais pleanála spásúla - ní mór gnéithe sóisialta d'fhorbairt tithíochta a mheas chun pobail inbhuanaithe a chur chun cinn. Áirítear leis sin riachtanais daoine a bhfuil leibhéil éagsúla ioncaim acu, gnéithe de chúrsa an tsaoil (daoine óga, teaghlaigh agus daoine scothaosta), daoine faoi mhíchumas, cóiríocht do mhic léinn agus cóiríocht don Lucht Siúil a mheas chomh maith le meascán sóisialta agus tionachta d'eastáit tithíochta. Tá dúshlán ag baint le seachadadh an leibhéil sin soláthair agus na cineálacha éagsúla riachtanas.²⁹

Soláthar Tithíochta Sóisialta Luimnigh & Spriocanna do Thithíocht Shóisialta agus Inacmhainne

Léiríonn sonraí do R4 2020 go bhfuil 5,525 aonad tithíochta ag Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, agus go bhfuil 113 acu ar léas. Chomh maith leis sin déanann Comhlachtaí Ceadaithe Tithíochta (AHBanna) – eagraíochtaí deonacha agus pobail – tithíocht shóisialta a sheachadadh agus a bhainistiú. Tá 52 AHB i Luimneach a bhfuil soláthar iomlán de thart ar 1,500 aonad acu. Tugtar aghaidh freisin ar riachtanas tithíochta sóisialta tríd an margadh cíosa phríobháidí faoin Scéim Cóiríochta Cíosa (SCC) (766 réadmhaoin phríobháideach SCC ag deireadh na bliana 2021) agus an Íocaíocht Cúnaimh Tithíochta (2,426 ag deireadh na bliana 2021). Ar fud na roghanna tithíochta sóisialta éagsúla, is é líon na dteaghlach i soláthar tithíochta sóisialta i Luimneach in 2022 ná 9,192.³⁰

Déanann Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh measúnuithe ar riachtanas agus leanann sé próiseas chun iarratasóirí a cháiliú ar thithíocht shóisialta. Is é an líon a faomhadh nó a cháiligh le haghaidh tithíocht shóisialta i Luimneach in 2022 ná 2,238. Is é sin an “glanriachtanas” tithíochta, mar ní áirítear ann na teaghlaigh sin atá ag fanacht le haistrithe agus iad siúd i gcóiríocht phríobháideach ar cíosa a fhaigheann tacaíocht faoin ÍCT/SCC. Is é an uimhir “chomhlán” ar an “líosta feithimh tithíochta” ná 5,863, lena n-áirítear iad siúd atá ag fanacht le haistrithe agus atá ar an ÍCT/SCC.

Sa tseachtain dheireanach i mí Mheán Fómhair 2022, i Luimneach, cuireadh cóiríocht ar fáil do 330 duine fásta gan dídean i gcóiríocht éigeandála arna maoiniú agus arna maoirsiú ag údarais tithíochta. Tá an treocht maidir le heaspa dídean sa stát agus i Luimneach ag dul in airde. Ar fud Luimnigh agus Chontae an Chláir, bhí 91 teaghlach gan dídean i gcóiríocht éigeandála sa tréimhse chéanna (Meán Fómhair 2022). Ba theaghlaigh aontuismitheora iad trí cheathrú díobh sin. Laistigh de na teaghlaigh sin, bhí 124 duine fásta agus 180 leanbh cleithiúnach.³¹

²⁸ Féach ar Imleabhar 6 Plean Forbartha Luimnigh 2022-2028, Straitéis Tithíochta Chathair agus Chontae Luimnigh agus Measúnú ar an Éileamh ar Thithe 2022-2028 <https://www.limerick.ie/sites/default/files/media/documents/2022-07/Housing-Strategy-and-Housing-Need-Demand-Assessment.pdf>

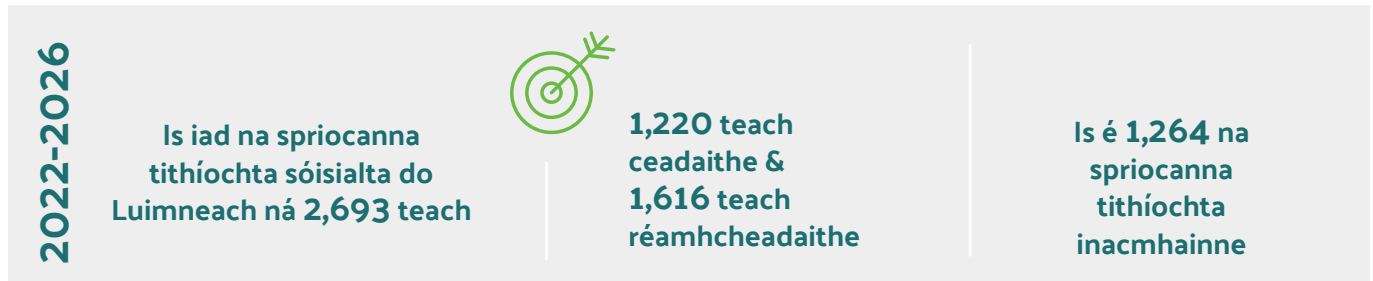
²⁹ Féach ar Phlean Gníomhaíochta um Sheachadadh Tithíochta ag Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh 2022-2026, ina leagtar amach mionsonraí faoin soláthar pleanáil tithíochta sóisialta agus inacmhainne faoi Thithíocht do Chách de chuid an Rialtais. <https://www.limerick.ie/council/services/housing/housing-delivery/housing-delivery-action-plan>

³⁰ Sonraí ó Mhol Sonraí na Gníomhaireachta Tithíochta. <https://www.housingagency.ie/data-hub/welcome-housing-agency-data-hub>

³¹ <https://www.gov.ie/en/publication/3d034-homeless-report-september-2022/>

Soláthar Tithíochta: Spriocanna Tithíochta & Seachadadh an tSoláthair

Tá spriocanna leagtha síos do gach údarás áitiúil maidir le soláthar aonad tithíochta sóisialta agus inacmhainne faoi straitéis an rialtais, Tithíocht do Chách don tréimhse 2022-2026. Is é an sprioc tithíochta sóisialta do Chathair agus do Chontae Luimnigh faoi 2026 ná 2,693 teach. Faoi láthair, tá 1,220 aonad tithíochta ceadaithe agus 1,616 ag an gcéim réamhceadaithe. Idir na blianta 2022-2026, is é sprioc na Comhairle do thithíocht inacmhainne ná 1,264 aonad, thart ar 253 in aghaidh na bliana. Den sprioc sin, tá 264 aonad le seachadadh go díreach ag an údarás áitiúil agus an chuid eile ag gníomhaireachtaí eile lena n-áirítear an Gníomhaireacht Forbartha Talún agus Comhlachtaí Ceadaithe Tithíochta.

De réir Thuarascáil Chónaithe an Logeolaire (R2 2023), tá dul chun cinn á dhéanamh maidir leis an soláthar tithíochta sa stát a mhéadú; leanann líon na bhfoirgneamh tithíochta atá á dtógáil de bheith ag méadú bliain ar bhliain (+2% do na 12 mhí suas go dtí mí an Mheithimh 2023 i gcomparáid leis na 12 mhí go dtí mí an Mheithimh 2022). Tuairiscíonn an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht (RTRÁO) go bhfuil méadú ar líon agus ar ráta na dtosuithe tithíochta do na 12 mhí suas go dtí mí an Mheithimh 2023 (R2) i gcomparáid le R2 2022 (thosaigh +15% níos mó sna 12 mhí go dtí mí an Mheithimh 2023 i gcomparáid leis an tréimhse chéanna in 2022). Nuair a tugadh áiteanna cónaithe nua chun críche, bhí méadú 39% ar an líon iomlán sna 12 mhí go dtí R1 2023 i gcomparáid leis an tréimhse chéanna go dtí R1 2022, (Sraith na Príomh-Oifige Staidrimh um Chríochnú Aonad Cónaithe Nua). Is é Mórcheantar Bhaile Átha Cliath, áfach, – a bhfuil an bonn daonra is mó aige – atá chun tosaigh ar na táscairí go léir a bhaineann le méadú an tsoláthair tithíochta. Mar shampla, bhí 43.7% den tithíocht ar fad a bhí á dtógáil in R2 2023 i Mórcheantar Bhaile Átha Cliath, agus b'ionann an méid i Luimneach agus 3% den tithíocht ar fad a bhí á dtógáil sa stát (agus 4% de dhaonra iomlán an stáit).

I Luimneach, cuireadh 693 pointe seolta cónaithe nua (Eircode) leis sna 12 mhí go dtí mí an Mheithimh 2023, rud a mhéadaigh stoc cónaithe an Chontae 0.8% (faoi bhun mheán an stáit, 1.3%). I mí an Mheithimh 2023, bhí 696 forbairt tithíochta á dtógáil i Luimneach (a bhféadfaidh áit chónaithe amháin nó níos mó a bheith i gceist leo). Sna 12 mhí go dtí mí an Mheithimh 2023, taifeadadh 767 tosú tithíochta san iomlán do Luimneach, níos mó ná an líon don bhliain roimhe sin (+0.5%).

3.11 Conclúid

Léiríonn próifíl shocheacnamaíoch Chathair agus Chontae Luimnigh, don bhliain bhonnlíne 2022/2023, an dul chun cinn suntasach atá déanta maidir le saincheistanna forbartha, go háirithe maidir le leathnú na fiontraíochta agus na fostaíochta. Tá sé tábhachtach é sin a chomhdhlúthú, chun tacú le hearnálacha atá thar a bheith tábhachtach sa gheilleagar áitiúil, agus leanúint ar aghaidh le héagsúlú agus neartú an gheilleagair áitiúil a chur chun cinn.

Tá méadú tagtha ar dhaonra Luimnigh de réir an mheáin náisiúnta, ach ní ag ráta chun tacú le forbairt réigiúnach chothromaithe / chun fás Mhórcheantar Bhaile Átha Cliath a fhrithchothromú.

Ar aon líne leis an treocht iomlán ar an leibhéal náisiúnta, tá daonra Luimnigh ag dul in aois. Tá sé tábhachtach aghaidh a thabhairt ar riachtanais daoine scothaosta agus ullmhú do shochaí atá ag dul in aois.

Is saintréith de chuid Luimnigh í an éagsúlacht chultúrtha níos mó, lena n-áirítear plódú isteach daoine a tháinig le déanaí ón Úcráin faoi chosaint idirnáisiúnta. Tá imircigh comhchruinnithe go háirithe i gcodanna de lár Chathair Luimnigh, i gceantair ina bhfuil an dlús daonra is airde, agus tá fuinneamh nua tugtha acu don ionchathair. Tugann siad scileanna freisin agus cuireann siad le lucht saothair oilte do Luimneach. Tá sé tábhachtach leas a bhaint as an éagsúlacht sin agus oibriú chun imeascadh a chur chun cinn ar fud gach pobail i Luimneach.

Tá leibhéil ghnóthachtála san oideachas sa daonra ag dul i bhfeabhas ar an meán. Tá bonneagar agus seirbhísí oideachais maithe ag Luimneach ar gach leibhéal. Tá buntáistí ag baint leis maidir le suíomhanna na coláistí tríú leibhéal sa chathair, rud a chiallaíonn go bhfuil rochtain ag an daonra áitiúil/réigiúnach ar oideachas tríú leibhéal.

Príomhcheist do Luimneach is ea marthanacht an mhíbhuntáiste eacnamaíoch agus shóisialta ar leibhéal spásúil, a théann i bhfeidhm ar limistéir ar leith, agus ar ghrúpaí áirithe sa tsochaí lena n-áirítear daoine faoi mhíchumas, daoine a bhfuil drochshláinte acu, an Lucht Siúil, teaghlaigh a bhfuil struchtúr sóisialta lag acu agus daoine óga atá i mbaol. Léirítear éagothroime sóisialta i Luimneach i leibhéil dífhostaíochta, leibhéil cáilíochtaí oideachais, próifíl sláinte agus táscairí eile. Cé go gcabhraíonn dul chun cinn eacnamaíoch le ceantair faoi mhíbhuntáiste agus go dtugann sé deiseanna nua do ghrúpaí atá faoi mhíbhuntáiste réasúnta níos mó, ní leor é tionchar a imirt ar ionchuimsiú sóisialta domhain.

Is príomh-shaincheistanna iad áitribh fholmha agus dearóiliú a théann i bhfeidhm ar lár na cathrach agus ar chroílár na mbailte agus na sráidbhailte go háirithe. Tá leibhéal na n-áitreabh cónaithe folamh anois ar an leibhéal is ísle dá raibh riamh. Mar sin féin, tá an ráta foirgneamh tráchtála folamh an-ard. Léiríonn an cás sin athruithe sa gheilleagar i dtéarmaí láithreacha oibre, athruithe ar fheidhmeanna miondíola agus tráchtála/seirbhíse i lár na cathrach agus sna bailte, agus sa phatrún lonnaithe i Luimneach. Is tosaíocht le haghaidh airde í athghiniúint lár na cathrach agus láir na mbailte agus na sráidbhailte, agus éilíonn na réitigh dearadh agus feidhmeanna na gceantar sin a athshamlú.

Is príomh-shaincheistanna nach mór aghaidh a thabhairt orthu iad soláthar neamhleor tithíochta, freastal ar éileamh ginearálta, méadú ar thithíocht ar fud gach cineáil tionachta agus freastal ar riachtanais grúpaí éagsúla sa tsochaí. Leis an ráta íseal áitreabh cónaithe folamh faoi láthair, tá soláthar nua níos teoranta le baint as foirgnimh den sórt sin a úsáid arís. Féadfaidh úsáid na bhfoirgneamh tráchtála folamh a athrú a bheith ina rogha chun aonaid chónaithe a mhéadú. Tá gá go práinneach le cláir nua tógála tithíochta / tithíochta chun soláthar agus infheistíocht a mhéadú sa bhonneagar tacaíochta d'fhorbairt tithíochta.

Teastaíonn aird shuntasach ó inbhuanaitheacht chomhshaoil agus ó bhearta gníomhaithe ar son na haeráide thar na blianta atá romhainn. Níl dul chun cinn déanta ar thaisteal gníomhach agus tá spleáchas ollmhór ar an gcarr fós. Tá sé sin dúshlánach go háirithe le baint amach i Luimneach, mar gheall ar na patrúin mhaireachtála scaipthe mar aon le neamhréireanna i suíomhanna fostaíochta, áiseanna oideachais agus patrúin chónaithe. Dúshlán eile a gcaithfear aghaidh a thabhairt orthu is ea ár spleáchas ar chórais atá bunaithe ar bhreoslaí iontaise mar phríomhfhoinsí fuinnimh ár bhfoirgneamh agus na rátálacha éifeachtúlachta fuinnimh atá réasúnta íseal a bhaineann le stoic mhóra ár bhfoirgneamh.

(4.)

Comhairliúchán Poiblí: Próiseas agus Torthaí

4.1	Dearadh an Phlean Comhairliúcháin Phoiblí / Rannpháirtíochta Poiblí	63
4.2	An Próiseas Comhairliúcháin Phoiblí a Sheachadadh	63
4.2.1	Modhanna: Cruinnithe, Ceardlanna & Suirbhéanna Ar Líne	63
4.2.2	Formáid & Aghaidh a Thabhairt ar Bhacainní ar Rannpháirtíocht & Olltoradh	65
4.3	Torthaí an Phróisis Comhairliúcháin / Rannpháirtíochta: Forbhreathnú	67
4.3.1	Athbhreithniú ar aighneachtaí & ionchur ó na ceardlanna	67
4.3.2	Príomhthéamaí atá ag teacht chun cinn	67
4.4	Ceantair Áitiúla: Nithe Dearfacha, Diúltacha & Cad atá Riachtanach chun Feabhas a Chur Orthu?	68
4.4.1	Leibhéal an Cheantair Áitiúil: Dearcthaí ó chruinnithe ceantair áitiúil	68
4.4.2	Ceantair Áitiúla: Dearcthaí na hóige, na n-imirceach, na ndaoine faoi mhíchumas & an Lucht Siúil	70
4.5	Caighdeán Bheatha an Phobail: Nithe Dearfacha, Diúltacha & Cad atá Riachtanach chun Feabhas a Chur Air?	73
4.5.1	Dearcthaí ó Phobail Áitiúla ar Chaighdeán Bheatha an Phobail	73
4.5.2	Dearcthaí Grúpaí Sóisialta ar Chaighdeán Bheatha an Phobail	74
4.6	Luimneach: Nithe Dearfacha, Diúltacha & Cad atá Riachtanach chun Feabhas a Chur Air?	76
4.6.1	Dearcthaí ó Cheantair/Phobail Áitiúla maidir le Luimneach	76
4.6.2	Dearcthaí de Spriocghrúpaí Sonracha maidir le Luimneach	78
4.7	Riachtanais agus Dearcthaí na nDaoine Scothaosta	79
4.8	Próiseas Comhairliúcháin Phoiblí: Conclúid & Cur i bhFeidhm na dTorthaí	80

4. Comhairliúchán Poiblí: Próiseas agus Torthaí

Cuireann an chuid seo an cur chuige maidir leis an bpróiseas comhairliúcháin phoiblí agus a chuid torthaí a rinne eolas d'ullmhú an PÁEP i láthair.

4.1 Dearadh an Phlean Comhairliúcháin Phoiblí / Rannpháirtíochta Poiblí

Tugadh faoin bpróiseas comhairliúcháin phoiblí bunaithe ar an Ráiteas Socheacnamaíoch. Áiríodh sa Ráiteas Socheacnamaíoch: anailís ar choinníollacha socheacnamaíocha, dréacht-Fhís, Spriocanna Ardleibhéil agus Cuspóirí PÁEP Luimnigh. Rinneadh na comhairliúcháin le gníomhaireachtaí poiblí agus le leasanna gnó agus earnála, ag baint úsáid as ardáin ar líne den chuid is mó, agus áiríodh leo freisin líon beag cruinnithe le príomhpháirtithe leasmhara. Bhí an próiseas dírithe ar chruinnithe comhairliúcháin phoiblí i suíomhanna fisiceacha in áiteanna éagsúla i Luimneach agus ar cheardlanna rannpháirtíochta le grúpaí sóisialta nach mbíonn ionadaíocht mhaith acu go hiondúil i bpróisis chomhairliúcháin.

Chruthaigh an cur chuige maidir leis na comhairliúcháin le leasanna pobail Treoir um Rannpháirtíocht Ionchuimsitheach Phobail sa Phleanáil Áitiúil agus sa Chinnteoireacht (DRCD 2023), agus chuir sé na naoi bprionsabal i bhfeidhm maidir le rannpháirtíocht ionchuimsitheach phobail: fíor, fiúntach, pleanáilte, soiléir, ionchuimsitheach, comhoibríoch, cuntasach, inrochtana agus oiriúnach don fheidhm. Forbraíodh Plean Comhairliúcháin Phoiblí / Rannpháirtíochta Poiblí ina sainaitheandh: cuspóir, luachanna agus toradh an phróisis, pobail a mbeifí ag dul i gcomhairle leo, bacainní ar rannpháirtíocht agus conas a thabharfaí aghaidh orthu agus modhanna rannpháirtíochta lena n-áirítear struchtúr na gcruinnithe agus uirlisí taighde rannpháirtíochta.

Cuirtear na príomhphointí ar thorthaí na gcomhairliúchán poiblí agus na rannpháirtíochta spriocdhírithe le grúpaí sóisialta ar leith i láthair san achoimre thíos. In éineacht le comhairliúcháin gníomhaireachtaí poiblí agus earnála ar leibhéal eagraíochtúil agus leis an anailís ar na coinníollacha socheacnamaíocha bonnlíne, rinneadh na torthaí sin a chomhtháthú in anailís ar na Láidreachtaí, Laigí, Deiseanna, Bagairtí (LLDB) atá mar bhonn agus thaca ag an PÁEP.

4.2 Seachadadh an Phróisis Comhairliúcháin Phoiblí

Cuireadh tús le seachadadh an Phlean Comhairliúcháin Phoiblí / Rannpháirtíochta Poiblí i lár mhí an Mhárta 2023 agus críochnaíodh é faoi dheireadh mhí na Bealtaine. Bhí comhairliúchán poiblí ar an PÁEP ar siúl ag an am céanna a bhí comhairliúcháin ar siúl chun an Straitéis Forbartha Áitiúil do cheantar tuaithe Luimnigh a ullmhú san iarratas ar Chlár LEADER 2023-2027. Rinneadh obair shuirbhé le daoine scothaosta freisin laistigh den fhráma ama céanna a bhí cuid d'ullmhú Straitéis Aoisbhá nua do Luimneach ar siúl. Baineadh leas as an deis na comhairliúcháin sin a thabhairt le chéile ionas go mbeidís ag cur lena chéile.

4.2.1 Modhanna: Cruinnithe, Ceardlanna & Suirbhéanna Ar Líne

Ba iad seo a leanas na modhanna a úsáideadh do na comhairliúcháin phoiblí / rannpháirtíochtaí poiblí:

- Comhairliúchán ar líne mar fhreagairt ar an Dréacht-Ráiteas Socheacnamaíoch ar an ardán ar líne, MyPoint ar www.Limerick.ie
- Cruinnithe Oscailte / Poiblí seachadta mar Cheardlanna: ar siúl in áiteanna geografacha éagsúla ar fud Chathair agus Contae Luimnigh (oirthear, thiar agus chathair) chun rochtain a éascú agus chun saincheisteanna áitiúla a shainaithint.
- Cruinnithe/Ceardlanna Leasanna Téamacha / Earnála dírithe ar Théamaí Forbartha Tuaithe: agus ceangailte le hullmhú na Straitése Forbartha Áitiúla / LEADER. Ba iad na hearnálacha téamacha ná Turasóireacht agus Caitheamh Aimsire, Fiontraíocht agus Fostaíocht, Nascacht Dhigiteach, Comhshaol, an Óige, Bonneagar agus Seirbhísí Pobail agus Bia agus Talmhaíocht. Áiríodh leis na rannpháirtíochtaí sin eagraíochtaí ionadaíocha de leasanna earnála lena n-áirítear Eagraíochtaí Feirmeoireachta i mbia agus i dtalmhaíocht, chomh maith le gnólachtaí, grúpaí deonacha agus pobail agus daoine aonair. Bhí gníomhaireachtaí poiblí rannpháirteach iontu freisin lena n-áirítear Fáilte Éireann, Bord Oideachais agus Oiliúna Luimnigh agus an Chláir (BOOLC), Oifig Fiontair Áitiúil Luimnigh (OFÁ), agus rannóga seirbhíse ábhartha laistigh den údarás áitiúil lena n-áirítear Turasóireacht, Foireann Seirbhísí Digiteacha, Ealaíona agus Cultúir, Comhshaol, Forbairt Tuaithe agus Pobail

- Ceardlanna le Spriocghrúpaí Daoine atá ar an lmeall / faoi Ghannionadaíocht nach mbíonn rannpháirteach go traidisiúnta sa phróiseas comhairliúcháin ar phleananna áitiúla: daoine óga (déagóirí agus daoine fásta óga ó chúlraí éagsúla), imircigh lena n-áirítear roinnt atá faoi Chosaint Idirnáisiúnta agus atá ina gcónaí i Soláthar Díreach, daoine faoi mhíchumas lena n-áirítear míchumais intleachta agus fhisiceacha, agus cónaitheoirí eastát tithíochta údaráis áitiúil i mbailte/sráidbhailte agus sa chathair. Eagraíodh na ceardlanna sin trí leas a bhaint as gníomhaíochtaí a chuir páirtithe leasmhara áitiúla ar fáil do na spriocghrúpaí sin - m.sh., daoine óga trí Sheirbhísí Luimnigh don Óige agus Comhairle na nÓg; daoine faoi mhíchumas le foireann na gCuideachtaí Forbartha Áitiúla agus le heagraíochtaí seirbhísí míchumais san earnáil charthanachta; imircigh le teagascóirí cúrsa Bhéarla ón BOOLC, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, agus Doras (carthanas abhcóideachta agus seirbhísí tacaíochta thar ceann imirceach); ceannairí ó phobail imirceacha arna n-eagrú ag LCCC agus lena n-áirítear ionadaithe ar an nGrúpa Oibre Lánpháirtíochta; cumainn áitritheoirí a fheidhmíonn in eastáit tithíochta sóisialta na n-údarás áitiúil, arna n-éascú ag an bhFoireann Cothaithe Pobail, Stiúthóireacht Tithíochta LCCC.
- Ceardlanna do Chomhaltaí Tofa de LCCC.
- Suirbhé ar líne: ag baint úsáide as an tsraith chéanna ceisteanna oscailte a úsáidtear i suíomh na ceardlainne agus a óstáiltear ar MyPoint ar www.limerick.ie
- Cruinnithe / ceardlanna le bainistíocht/foireann gníomhaireachtaí príomhpháirtithe leasmhara lena n-áirítear Bord Oideachais agus Oiliúna Luimnigh agus an Chláir (BOOLC), an FSS, Oifig Fiontair Áitiúil Luimnigh/Luimneach a Nuáil, agus Fóram Luimnigh.
- I measc na roghanna rannpháirtíochta bhí aighneachtaí scríofa trí ríomhphost nó tríd an bpost freisin.

4.2.2 Formáid agus Aghaidh a thabhairt ar Bhacainní ar Rannpháirtíocht & Olltoradh

Bhain na cruinnithe poiblí oscailte agus na ceardlanna úsáid as modhanna comhairliúcháin rannpháirtíochta. Forbraíodh na hUirlisí Taighde Rannpháirtíochta do na cruinnithe poiblí oscailte mar cheisteanna simplí “oscailte” a d’fhiosraigh saincheisteanna ar thrí leibhéal: (1) an ceantar áitiúil: iarradh ar rannpháirtithe na gnéithe dearfacha agus diúltacha a bhaineann le bonneagar / áiseanna agus seirbhísí i bpobail áitiúla a ainmniú agus cad is féidir a dhéanamh chun iad a fheabhsú; (2) an saol pobail agus sibhialta: iarradh ar rannpháirtithe na gnéithe dearfacha agus diúltacha a bhaineann le rannpháirtíocht i saol an phobail / eagraíochtaí pobail a ainmniú agus cad atá ag teastáil chun é sin a fheabhsú agus (3) Cathair agus Contae Luimnigh ar an iomlán: iarradh ar rannpháirtithe gnéithe dearfacha agus diúltacha de Luimneach a ainmniú agus cad atá ag teastáil chun é a fheabhsú.

Maidir le formáid na gcruinnithe/na gceardlann, bhí an struchtúr mar a leanas:

- Cur i láthair ginearálta agus forbhreathnú ar an PÁEP; saincheisteanna téamacha a scrúdaíodh san anailís shocheacnamaíoch agus sna príomhstaitisticí; an Fhís, na Spriocanna Ardleibhéil agus na Cuspóirí – le bileog ag tabhairt an téacs ar na Spriocanna Ardleibhéil agus achoimre ar na Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe (SEDOanna), na Cuspóirí Forbartha Comhtháite Inbhuanaithe (SIDOanna), agus na Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe (SCDOanna). Cuireadh naisc leis an Ráiteas Socheacnamaíoch iomlán ar fáil sa bhileog chomh maith le sonraí teagmhála le haghaidh tuilleadh faisnéise.
- Seisiún ceardlainne i bhfoghrúpaí ag boird chruinne, agus plé grúpa iomlán ina dhiaidh sin. Cheadaigh struchtúr na gcruinnithe ceisteanna agus malartú faisnéise idir rannpháirtithe agus foireann LCCC.
- Chun freagairt mhaith ón bpobal a bhaint amach agus aghaidh a thabhairt ar bhacainní féideartha ar rannpháirtíocht, rinneadh na bearta seo a leanas:
- Bhí cur chun cinn leathan i gceist le hardú feasachta a bhain úsáid as modhanna éagsúla: fógraí sna nuachtáin áitiúla, agallaimh raidió áitiúil, cur chun cinn ar na meáin shóisialta (Twitter, Facebook, LinkedIn), cora poist chuig grúpaí pobail agus deonacha tríd an PPN agus trí fhoinsí eile, cur chun cinn ag Comhaltaí Tofa de LCCC, an CFPÁL, agus foireann na Roinne Forbartha Tuaithe agus Pobail; ríomhphoist spriocdhírithí agus glaonna gutháin chuig ceannairí pobail ar fud limistéar an údaráis áitiúil agus chuig páirtithe leasmhara eile chun rannpháirtíocht sa cheardlann agus sna comhairliúcháin ar líne a spreagadh; cora phoist chuig páirtithe leasmhara eacnamaíochta chun iad a chur ar an eolas faoi na comhairliúcháin phoiblí, na roghanna maidir le rannpháirtíocht agus chun aighneachtaí a spreagadh.
- Rochtain éasca, cruinnithe fisiceacha a thairiscint i suíomhanna cuí agus na roghanna chun aighneachtaí ar líne agus i scríbhinn a dhéanamh. Bhí ionaid cruinnithe i láithreacha lárnacha, a bhí inrochtana do dhaoine faoi mhíchumas, agus a sholáthair ionaid neodracha (óstáin den chuid is mó). Cuireadh imeachtaí tráthnóna agus lae ar siúl chun freastal ar rannpháirtithe a raibh tiomantais oibre agus eile acu.
- Ba é an teanga a úsáideadh sna hábhair chur i láthair agus sna huirlisí comhairliúcháin (do cheardlanna agus do shuirbhéanna ar líne) ná “Béarla soiléir”, rud a sheachain béarlagair agus an gá le heolas a fháil roimh ré ar chreataí beartais.
- Maidir le holltoradh, taispeántar thíos líon na gcruinnithe, líon na rannpháirtithe, agus rannchuidithe eile. Thar na modhanna go léir a úsáideadh, bhí thart ar 500 rannpháirtí páirteach sa phróiseas comhairliúcháin.

Modh Comhairliúcháin	Suíomh	Líon na gcruinnithe	Cineálacha rannpháirtithe	Líon na rannpháirtithe
Comhairliúchán Ar Líne ar an Ráiteas Socheacnamaíoch	Mypoint.Limerick.ie		Gníomhaireachtaí stáit/leathstáit lena n-áirítear GFT Éireann, Fáilte Éireann, Cuideachta Phort na Sionainne & Fhainge, eagraíochtaí ionadaíoch na hearnála feirmeoireachta (IFA, ICMSA), institiúidí tríú leibhéal T&F, carthanais a dhéanann ionadaíocht thar ceann na hearnála gnó, seirbhísí do na himircigh agus don ógra, eagraíochtaí ealaíon & cultúrtha, struchtúr ionadaíoch na bpobal i gCeantair Athghiniúna Luimnigh, eagraíochtaí pobail i gceantair faoi mhíbhuntáiste, leasanna comhshaoil, gnólachtaí & daoine aonair	20
Suirbhé Ar Líne (ceisteanna oscailte)	Mypoint.Limerick.ie		Ba chomhaltai iad 40 (72%) díobh / rinne siad ionadaíocht ar eagraíocht, & ní raibh 15 acu (28%) cleamhnaithe le heagraíocht ar bith; agus b'ea-graíochtaí pobail/deonacha iad 64% de na freagróirí go léir	55
Cruinnithe Poiblí Oscailte	Teampall an Gh-leanntáin, Áth Dara, Cill Mocheallóg, An Cheapach Mhór, Cathair Luimnigh & Baile Hiobaird	5	Grúpaí pobail agus deonacha lena n-áirítear cumainn forbartha, grúpaí paróiste, Botháin na bhFear, na Bailte Slachtmhara, grúpaí comhshaoil, seirbhísí cúraim shóisialta / míchumais, scoileanna, gnólachtaí áitiúla, feirmeoirí, oibreoirí turasóireachta tuaithe, daoine i mbun foraoiseachta, eagraíochtaí ealaíon agus cultúrtha, an óige agus daoine aonair neamhch-leamhnaithe	106
Ceardlanna le grúpaí ar leith	Oifigí Sheirbhísí Luimnigh don Óige	3	Daoine óga i sruthanna oideachais eile, imircigh óga (Soláthar Díreach / ionaid dídeanaithe & cóiríocht óstáin) & Comhairle na nÓg	40
Ceardlanna le grúpaí ar leith	Coláistí Breisoideachais	3	Imircigh i Luimneach ó chúlraí cultúrtha éagsúla	36
Ceardlanna le grúpaí ar leith	An Caisleán Nua Thiar	1	Daoine faoi mhíchumas intleachta, nó a bhfuil gortuithe inchinne acu agus atá ina gcónaí i Luimneach (oirthear, thiar agus laistigh den Cheantar Cathrach) & oibrithe seirbhísí míchumais a éascaíonn rannpháirtíocht	17
Ceardlanna le grúpaí ar leith	Éagsúil	1	Cumainn Áitritheoirí / Botháin na bhFear in eastáit tithíochta údarais áitiúil: Cathair Luimnigh, an Dún, Pailís Chaonraí, Pailís Ghréine, Caisleán Uí Chonaill (Cruinniú grúpa)	30
Ceardlann/Suirbhé le grúpaí ar leith	An Caisleán Nua Thiar, Luimneach Uirbeach	2	Oifigigh Forbartha SICAP, Thiar Acmhainní Luimnigh	14
Ceardlanna le grúpaí ar leith	Ionad Pobail Mhuire Lourdes, Cathair	1	Líonra Taistealaithe Luimnigh tacaíthe ag Áras Mairtaithe Éireann (Exchange House Ireland). Déanann an grúpa sin ionadaíocht do Thaistealaithe ó gach suíomh/limistéar laistigh de Chathair & Bhruachbailte Luimnigh	12
Eagraíochtaí ionadaíoch / ionadaithe poiblí & príobháideacha	Cruinnithe ar líne (1) & i bpearsa (5) in ionaid éagsúla	6	Grúpa Oibre Lánpháirtíochta Luimnigh (ilghníomhaireachtaí) & ceannairí imirceach ó phobail chultúir éagsúla (30 rannpháirtí) Fóram Luimnigh (gnó, páirtithe leasmhara oideachais), FSS, BOOLC agus OFÁ Luimnigh/Luimneach a Nuáil (26 rannpháirtí)	56
Ionadaithe poiblí	Halla an Chontae	2	Ionadaithe Tofa / CFPÁL	20
Cruinnithe Earnála / Téamacha	Áth Dara	8	Grúpaí pobail agus deonacha, eagraíocht don ógra, iompar tuaithe, eagraíochtaí spóirt, feirmeoirí áitiúla, gnólachtaí áitiúla in earnálacha éagsúla (turasóireacht, fáilteachas, bia, fiontar déantúsaíochta, fiontar lasmuigh den fheirm, fuinneamh in-athnuaite, sláinte & folláine, TFC) & ionadaithe gníomhaireachtaí poiblí	93

4.3 Torthaí an Phróisis Comhairliúcháin / Rannpháirtíochta: Forbhreathnú

Thug na haighneachtaí foirmiúla don phróiseas comhairliúcháin phoiblí aghaidh ar shaincheisteanna agus ar chodanna sonracha sa Dréacht-Ráiteas Socheacnamaíoch.

4.3.1 Athbhreithniú ar aighneachtaí & ionchur ó na ceardlanna

Áiríodh orthu sin: easnaimh sonraí nó nuashonruithe a moladh a chur san áireamh san anailís shocheacnamaíoch, agus tosaíochtaí/gníomhaíochtaí/tionscadail bheartais a moladh a chur san áireamh mar chuspóirí an PÁEP agus/nó a chlár oibríochtúil. Breathnaíodh ar na haighneachtaí sin go léir agus rinneadh athruithe ar dhréachtú an PÁEP, nuair a bhí siad cuí.

Mar thoradh ar an bpróiseas comhairliúcháin oscailte, bhí go leor saincheisteanna agus dearchtaí sonracha ar na láidreachtaí agus na laigí ar leibhéal éagsúla (an ceantar áitiúil nó an chomharsanacht, Luimneach ina iomláine, agus cáilíocht an tsaoil pobail agus shibhialta), de réir leasanna éagsúla (uirbeach, tuaithe, earnála) agus codanna den daonra (óige, imircigh, daoine faoi mhíchumas). Iarradh ar na rannpháirtithe focail thábhachtacha/ceisteanna tábhachtacha a scríobh ar bhileoga a bailíodh agus a ndearnadh anailís orthu. Bhí saincheisteanna sonracha a aithníodh tras-scríofa. Is éard a bhí i gceist leis an anailís ná iad a bhraisliú go téamach agus saincheisteanna a nascadh chun na príomhthéamaí a shainaithint maidir le gnéithe dearfacha, laigí nó riachtanais nár comhlíonadh agus moltaí le haghaidh feabhsuithe.

4.3.2 Príomhthéamaí ag teacht chun cinn

Tagann cúinsí chaighdeán na beatha chun cinn mar nithe thar a bheith tábhachtach – caitheamh aimsire agus taitneamhachtaí, an comhshaol nádúrtha, spiorad láidir pobail, eagraíochtaí gníomhacha pobail agus deonacha, daoine cairdiúla agus comharsana maithe. I gcás grúpaí faoi mhíbhuntáiste, léirítear eispéireas eisiaimh sna torthaí – deacrachtaí maidir le teacht ar sheirbhísí atá ag teastáil, deiseanna fostaíochta agus rannpháirtíocht i saol an phobail. Tá ardmheas ag baint le cónaí i gceantair a bhfuil rochtain mhaith acu ar sheirbhísí poiblí (scoileanna maithe, dochtúirí ginearálta, ionaid leighis, cúram leanaí), seirbhísí tomhaltóra (siopaí, bainc, oifigí poist, agus caiféanna/bialanna), taitneamhachtaí agus deiseanna oibre. Tá baint aige sin le ceantair dhlútha áitiúla agus insiúlacht.

Maidir le Luimneach ina iomláine, dírithe go háirithe ar shaincheisteanna agus tionscadail straitéiseacha a sainaithníodh a bheith tábhachtach sna comhairliúcháin maidir le hathnuachan agus athghiniúint Lár Chathair Luimnigh.

Maidir le pobail áitiúla, tá príomhábhair imní dírithe ar (1) bonneagair bhunúsacha shóisialta agus phobail (bonneagar tithíochta, séarachais agus uisce, nascacht cosán, rotharbhealaí, bóithre, leathanbhanda/nascacht); (2) soláthar áitiúil agus rochtain ar sheirbhísí ardchaighdeán (iompar poiblí, sláinte, oideachas) agus (3) caitheamh aimsire agus taitneamhachtaí (páirceanna, clóis súgartha, cosáin, áiteanna, agus spásanna laistigh agus lasmuigh inar féidir le daoine teacht le chéile). Is téama láidir eile iad dearóiliú agus áitribh fholmha agus na torthaí ar an méid sin (gan aon siopaí, ceantair nach bhfuil tarraingteach, easpa gníomhaíochta tráchtála i lár na mbailte agus na sráidbhailte, leibhéal ísle cónaithe i gcodanna de lár na cathrach agus i gcroílár na mbailte agus na sráidbhailte). Is ábhar imní freisin iad imní faoi shábháilteacht an phobail agus, do ghrúpaí áirithe, a bheith ina gcónaí in áiteanna nach bhfuil “aon rud le déanamh” acu.

Maidir leis an saol pobail/sibhialta, is gnéithe den phobal a bhfuil meas mór orthu iad spiorad láidir pobail agus grúpaí pobail agus deonacha bríomhara gníomhacha a chuireann gníomhaíochtaí áitiúla agus áiseanna pobail ar siúl. Sainaithnítear an gá atá le rátaí na hoibre deonaí a mhéadú, éagsúlacht an bhoinn oibrithe deonacha a mhéadú, eagraíochtaí níos ionchuimsithí a fhorbairt agus cumas eagraíochtaí deonacha agus pobail a fheabhsú i réimsí scileanna áirithe mar réimsí le haghaidh feabhsuithe. Sainaithníodh feabhas a chur ar shreabhadh eolais agus ar chumarsáid maidir le “cad atá ag tarlú” sa cheantar áitiúil, na seirbhísí atá ar fáil, liostaí de ghrúpaí pobail agus deonacha, cad a dhéanann siad agus conas a bheith rannpháirteach iontu mar réimse le haghaidh feabhsaithe.

Maidir leis an gcomhshaol, tá fianaise ann go bhfuil feasacht ar dhúshláin an athraithe aeráide agus ar an bpráinn atá le freagairt don chlár oibre sin ar fud na réimsí agus na ngrúpaí go léir a ndeachthas i gcomhairle leo. Is iad na saincheisteanna a sainaithníodh go háirithe ná caillteanas bithéagsúlachta agus ár spleáchas ar chórais breosla iontaise le haghaidh iompair agus téimh; feasacht a ardú agus beart a dhéanamh go háitiúil chun oiriúnú d'éifeachtaí an athraithe aeráide agus iad a mhaolú (geilleagar ciorclach, caomhnú/baint uisce, iompar poiblí); agus nascadh leis an gcumas chun forbairt a dhéanamh sa gheilleagar glas, go háirithe i bhfuinneamh in-athnuaite.

Agus iad ag díriú ar shaincheistean eacnamaíocha, sainaithnítear sna torthaí an rath maidir le fostóirí móra a mhealladh go Luimneach a sholáthraíonn go leor post agus pá maith sa gheilleagar áitiúil. Mar sin féin, is fadhb í dáileadh na bpost nó na n-áiteanna ina bhfuil siad lonnaithe do cheantair áirithe (ceantair iargúlta thuaithe) nó maidir le daoine a thaistealaíonn achair fhada chuig poist nó a bhfuil easpa seirbhísí iompair acu chun rochtain a fháil orthu. I measc na bhfadhbanna eile ar gá aird a thabhairt orthu tá oiliúint scileanna agus uasóiliúint i réimsí ganntanas scileanna, aghaidh a thabhairt ar dheacrachtaí earcaíochta, tacú le héagsúlú agus forbairt deiseanna eacnamaíocha a chur chun cinn sa gheilleagar glas, sa turasóireacht agus i bhfo-earnálacha eile amhail bia agus scannán agus tionscail chruthaitheacha. Maidir le micreaghnólachtaí agus gnólachtaí beaga, tá bonneagar (spás oibre/aonaid táirgthe) agus seirbhísí chun tacú le gnólachtaí beaga, líonraí gnó a thógáil agus tacaíocht d'uasghrádú i measc na riachtanas a sainaithníodh.

I gcomhréir leis an anailís shocheacnamaíoch, léiríonn na torthaí an éagsúlacht atá ann ar fud limistéar an údarais áitiúil maidir le láidreachtaí agus laigí agus deiseanna agus réimsí le haghaidh feabhsaithe. Caithfidh idirghabhálacha forbartha aghaidh a thabhairt ar chineálacha éagsúla easnamh agus deiseanna a chuirtear i láthair i gceantair áitiúla. De réir tuairimí a cuireadh i láthair sna comhairliúcháin, tá gá le gníomhaíocht speisialta, agus cuir chuige nua chun aghaidh a thabhairt ar riachtanais na ngrúpaí áirithe is mó atá faoi mhíbhuntáiste. Bíonn deacrachtaí ag an Lucht Siúil agus daoine faoi mhíchumas thar réimsí iomadúla – oideachas, sláinte, obair, lóistín, iompar, leithcheal agus easpa eiseamláirí – agus bíonn bacainní acu ar rochtain ar sheirbhísí. Measadh go raibh bacainní níos mó roimh fhir den Lucht Siúil agus go bhfuil sé níos deacra dul i dteagmháil leo i gcomparáid le mná den Lucht Siúil. Sainaithníodh tuilleadh rannpháirtíochta i ndearadh beartas, pleananna agus seirbhísí mar shaincheist – i.e. “guth” a thabhairt do phobail agus do ghrúpaí ar leith – agus, i gcás Taistealaithe, cur chuige ina bhfuil idirghabhálacha (san oideachas, sa mheabhairshláinte) do Thaistealaithe á stiúradh ag Taistealaithe.

Tá trasghearradh de thorthaí an phróisis comhairliúcháin phoiblí ar gach leibhéal: ceantar áitiúil, saol an phobail agus Luimneach ina iomláine léirithe thíos.

4.4 Ceantair Áitiúla: Nithe Dearfacha, Diúltacha & Cad atá Riachtanach chun Feabhas a Chur Orthu?

Tá an anailís atá bunaithe ar chruinnithe poiblí oscailte/ar cheardlanna ar fud cheantair áitiúla Luimnigh lena n-áirítear grúpaí pobail, leasanna gnó, leasanna earnála agus roinnt gníomhaireachtaí léirithe thíos, agus dearthaí ó shainghrúpaí sóisialta sonracha ina dhiaidh sin. Tá an anailís a chuirtear i láthair sna léaráidí bunaithe ar an líon uaireanta a ainmníodh saincheistean sonracha, agus cnuasaithe/comhiomlánaithe faoi cheanteidil théamacha.

4.4.1 Leibhéal an Cheantair Áitiúil: Dearthaí ó Chruinnithe Ceantair Áitiúil

Maidir le láidreachtaí an cheantair áitiúil, is é an tsaincheist is minice a luaitear ná spórt agus bonneagair áineasa spóirt a thacaíonn le raon leathan gníomhaíochtaí laistigh agus lasmuigh, agus, ina dhiaidh sin, tá deiseanna a bhaineann le poist, gnó, agus pleananna eacnamaíocha agus acmhainneacht an cheantair (m.sh. pleananna chun limistéar Phort na Sionainne agus Fhainge a fhorbairt feadh an Inbhir/an iarthair). Is é an chéad láidreacht nó ní dearfach eile is tábhachtaí ná infhaighteacht seirbhísí áitiúla do dhaoine (scoileanna maithe,

Dochtúirí Ginearálta, Ionaid Leighis, cúram leanaí). Ina dhiaidh sin sainaithníonn daoine buntáistí maidir le suíomh a gceantar (gar do mhótarbhealaí, líonraí iompair go príomhchathracha na hÉireann) agus seirbhísí iompair (busanna, traenacha). Is é cáilíocht bhonneagar an bhaile/an tsráidbhaile, an fhearainn phoiblí, agus na cothabhála (m.sh., bhí go leor tagairtí d'obair na mBailte Slachtmhara) an chéad láidreacht eile is tábhachtaí. Sainaithnítear sócmhainní turasóireachta agus acmhainneacht ceantar agus acmhainní nádúrtha (tírdhreacha, rochtain ar an tuath, aibhneacha agus uiscebhealaí) mar nithe dearfacha freisin. Is lú láidreachtaí a luadh ná déimeagrafaic an phobail (m.sh., meascán cothrom de ghrúpaí sóisialta agus aoisghrúpaí, éagsúlacht chultúrtha, etc.) agus infhaighteacht tithíochta nó tithíochta inacmhainne le ceannach nó le ligean ar cíós.

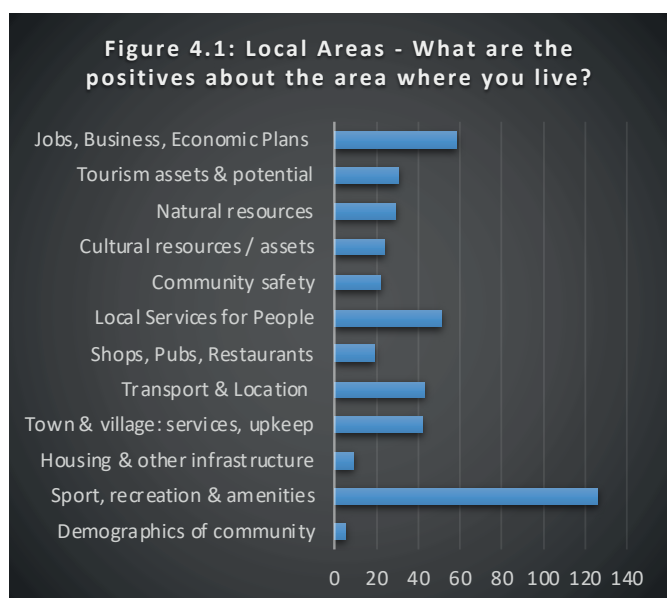
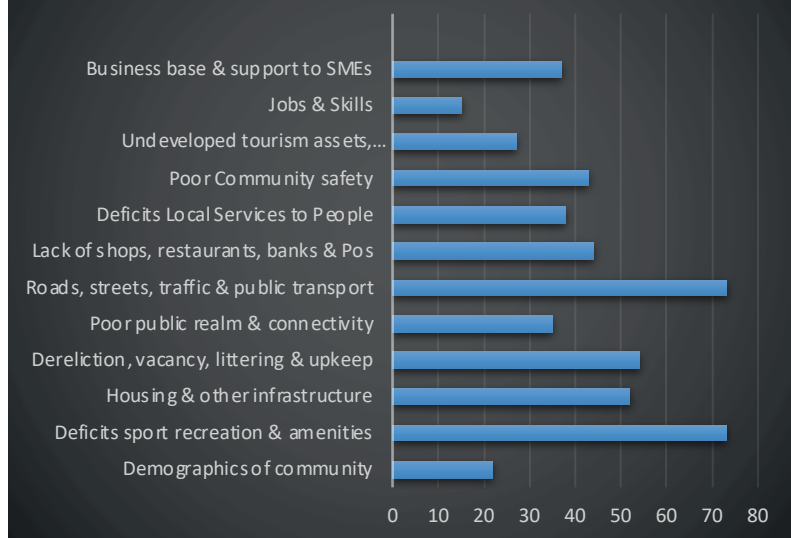

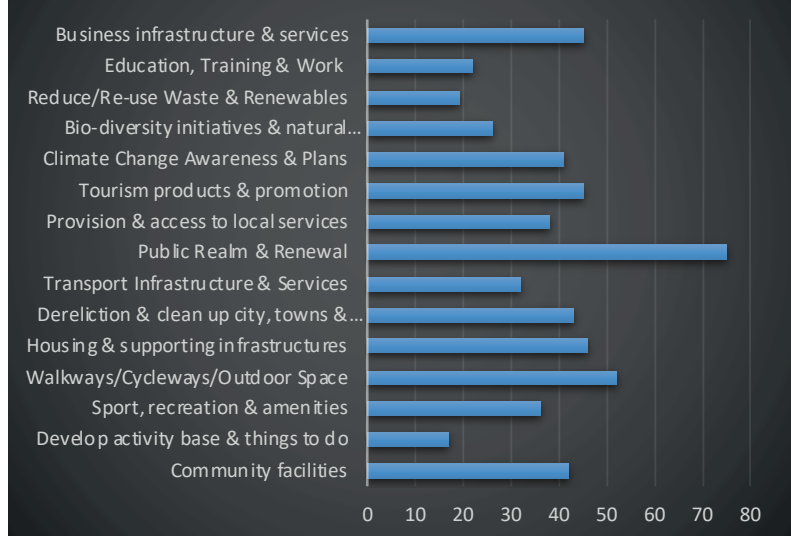
Figure 4.2 Local Areas - What are the negatives about the area where you live?

Is iad na rudaí diúltacha is minice a luaitear agus atá thart ar comhcheim ná easnaimh in áiseanna spóirt agus áineasa (páirceanna, linn snámha, drochrochtain do dhaoine faoi mhíchumas) agus áiseanna (súgradh) sa cheantar áitiúil, agus saincheisteanna a bhaineann le bonneagar agus seirbhísí iompair – lena n-áirítear bóithre (contúirteach, gan chúram), sráideanna (easpa áiteanna trasnaithe sábháilte), trácht gnóthach trí bhailte/shráidbhailte agus go háirithe iompar poiblí – bearnaí sna bealaí, drochmhínicíocht seirbhísí, easpa stadanna bus, gan scáthláin bhus. Ina dhiaidh sin tá dearóiliú, áitribh fholmha, bruscar/salú madraí agus cothabháil lag ar chodanna den chathair, de bhailte agus de shráidbhailte agus tithíocht (easpa soláthair tithíochta le ceannach nó le ligean ar cíós, neamh-inacmhainne, róphlódú

agus easpa acmhainne an bhonneagair séarachais agus uisce). Is iad na chéad sraith saincheisteanna eile, in ord minicíochta a luadh iad: easpa siopaí, tithe tábhairne, Oifigí Poist, banc, caiféanna/bialanna i mbailte/i sráidbhailte; drochshábháilteacht phobail (iompar frithshóisialta, easpa láithreachta gardaí); easnaimh i seirbhísí áitiúla do dhaoine (cúram leanaí, seirbhísí lasmuigh den scoil, tacaíocht teaghlaigh, rochtain thráthúil ar chúram sláinte, seirbhísí meabhairshláinte); drochríocht phoiblí a bhaineann le soilsiú sráide, dearadh sráide agus nascacht coisithe (cosáin, siúlbealaí) agus díghrádú comhshaoil (caillteanas bithéagsúlachta, truailliú, speicis ionracha, ró-fhoraoiseacht buaircineach). I measc dhéimeagrafaic an phobail a sainithníodh mar nithe diúltacha tá daonraí atá ag dul in aois, struchtúr sóisialta gan chothromaíocht agus caillteanas daonra. Tá saincheisteanna eacnamaíocha dírithe ar laigí sa bhonn gnó (gnólachtaí beaga nach bhfuil in ann dul san iomaíocht, easpa gnólachtaí nuathionscanta, deacrachtaí maidir le héagsúlú) agus easnaimh sa bhonneagar (spás oibre/aonaid táirgthe) do FBManna. Sainithnítear sócmhainní turasóireachta tearcfhorbartha/neamhfhorbartha i Luimneach (tírdhreacha, uiscebhealaí, cultúr agus oidhreacht, turasóireacht tuaithe), agus easnaimh sa bhonneagar turasóireachta agus i gcur chun cinn. Tá nithe diúltacha a bhaineann le poist agus scileanna dírithe ar an easpa post áitiúil i gceantair áirithe, ganntanais scileanna/deacrachtaí earcaíochta, agus deiseanna uasoiliúna neamhleor ar fáil go háitiúil.

Figure 4.3 Local Areas - What is needed to improve the area where you live?

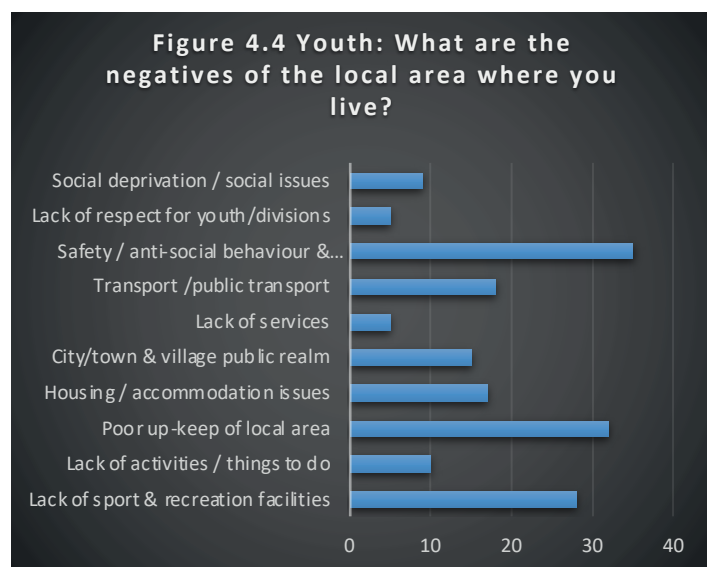

Ba é an riachtanas ba mhinice a luadh chun an ceantar áitiúil a fheabhsú ná an ríocht phoiblí a fheabhsú (nascacht bonneagair do choisithe, nascacht le Glasbhealach Luimnigh, soilsiú poiblí, moilliú tráchta, páirceáil agus comhfhorbairt áite i lár bailte agus sráidbhailte). Ina dhiaidh sin tá forbairt siúlbealaí, rotharbhealaí agus spásanna lasmuigh luaite. Tá gá le níos mó áiseanna agus taitneamhachtaí spóirt agus áineasa atá feabhsaithe freisin. Is iad na príomhfheabhsuithe fisiceacha atá ag teastáil ná tithíocht agus bonneagair tacaíochta, aghaidh a thabhairt ar dhearóiliú agus glanadh/cothabháil láir na cathrach, na mbailte agus na sráidbhailte, agus forbairt ar fheabhsuithe/uasghráduithe nua ar áiseanna pobail. Is príomhréimsí le haghaidh feabhsuithe iad soláthar seirbhísí áitiúla (sláinte, Gardaí, tacaíocht teaghlaigh), rochtain thráthúil ar sheirbhísí agus iompar

feabhsaithe, go háirithe iompar poiblí. I measc na réimsí gníomhaíochta comhshaoil a sainaithníodh tá: feasacht ar an athrú aeráide agus ullmhú pleananna pobail, tionscnaimh bhithéagsúlachta agus gníomhaíochtaí chun acmhainní nádúrtha a chosaint (déileáil le speicis ionracha, spéartha dorchá, tacaíocht d'fheirmeoirí maidir le cosaint agus bainistiú acmhainní nádúrtha), idirghabhálacha chun dramhaíl a laghdú agus a athúsáid (dramhaíl bhia, tionscadail phobail fuinnimh in-athnuaite, geilleagar ciorclach), agus tionscnaimh phobail um shábháil uisce. Maidir le saincheisteanna eacnamaíocha, áirítear leis na feabhsuithe ar an mbonneagar gnó agus ar na seirbhísí a mholtar: spás oibre do ghnólachtaí beaga, tacaíocht d'éagsúlú lena n-áirítear fiontair feirmeoireachta (díol díreach ó fheirmeacha, turasóireacht tuaithe), tacaíocht do ghnólachtaí baile/sráidbhaile chun gníomhaíochtaí tráchtála a choinneáil, leathnú seirbhísí ó mhoil dhigiteacha agus úsáid níos leithne a bhaint astu, forbairt fiontair shóisialta agus líonraí gnó. Áirítear le bonneagar turasóireachta agus le táirgí agus cur chun cinn turasóireachta: turasóireacht oidhreachta agus chultúrtha, féilte agus ealaíona, turasóireacht atá bunaithe ar ghníomhaíocht (bunaithe ar shléibhte, uiscebhealaí/aibhneacha), turasóireacht bhia agus nascacht suíomhanna turasóireachta ar fud Luimnigh. Is iad na réimsí eile a sainaithníodh: tuilleadh forbartha ar chonairí oideachais agus oiliúna isteach i gceirdeanna agus i bprintíseachtaí, deiseanna oibre a éagsúlú, go háirithe i réimsí atá ag brath ar fhóistoir mór áitiúil, agus rochtain ar oiliúint, taithí oibre agus deiseanna oibre a fheabhsú do ghrúpaí atá faoi mhíbhuntáiste sa mhargadh saothair.

4.4.2 Ceantair Áitiúla: Dearchtaí daoine óga, imirceach, daoine faoi mhíchumas & Taistealaithe

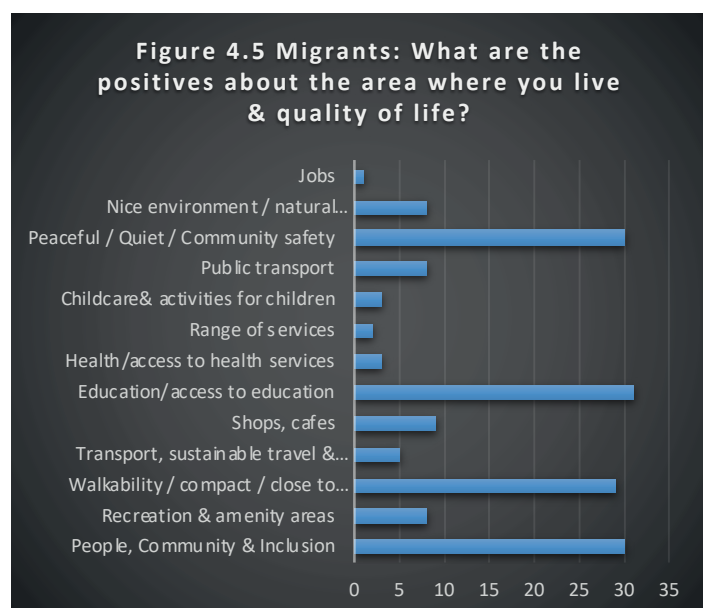
Sainaithníodh líon suntasach saincheisteanna coitianta mar nithe dearfacha, diúltacha, agus réimsí le feabhsú ar leibhéal an cheantair áitiúil ar fud na spriocghrúpaí go léir a ndeachthas i gcomhairle leo.

Ar an gcéad dul síos, maidir le daoine óga, is iad na rudaí dearfacha is minice a luaitear ná: an cultúr spóirt, an bonneagar spóirt agus áineasa, ina dhiaidh sin insiúlacht na gceantar áitiúil / ag maireachtáil gar do shiopaí, seirbhísí, agus taitneamhachtaí, cothabháil an cheantair áitiúil, agus cónaí in “áit mhaith” ina bhfuil daoine cairdiúil agus “go deas le chéile”.

Is iad na saincheisteanna diúltacha a luadh in ord minicíochta ná drochshábháilteacht, iompar frithshóisialta agus coireacht (lena n-áirítear mangaireacht drugaí, tiomáint chontúirteach/rásaíocht carranna), droch-chothabháil an

cheantair áitiúil (limistéir ghlasa nach bhfuil á gcothabháil, caitheamh bruscair, dumpáil mhídhleathach, easpa boscaí bruscair), easpa áiseanna spóirt agus áineasa (do dhaoine néara-éagsúla, spóirt mar chispheil agus gleacaíocht, áiseanna don aos óg “nach mbaineann le spóirt”) agus easpa iompair (iompar poiblí). Sainaithníodh freisin saincheisteanna sochaíocha lena n-áirítear díothacht shóisialta agus tithíocht (soláthar, cáilíocht agus cóiríocht Soláthair Dhírighe).

Maidir le réimsí le feabhsú, is iad na moltaí is minice a luann daoine óga ná: spásanna a fhorbairt do dhaoine óga le teacht le chéile, éagsúlacht bhreise agus níos mó in áiseanna spóirt agus áineasa, feabhas a chur ar chothabháil na gceantar áitiúil lena n-áirítear forfheidhmiú maidir le caitheamh bruscair/dumpáil/maoir madraí, feabhas a chur ar an ríocht phoiblí (spás cathartha do dhaoine óga, bonneagar do choisithe, moilliú tráchtá) agus gníomhaíochtaí do dhaoine óga a leathnú.

Maidir le himircigh, bhí comhsheasmhacht láidir sna nithe dearfacha faoina gceantar áitiúil mar áit chónaithe agus a gcáilíocht beatha ó lá go lá.

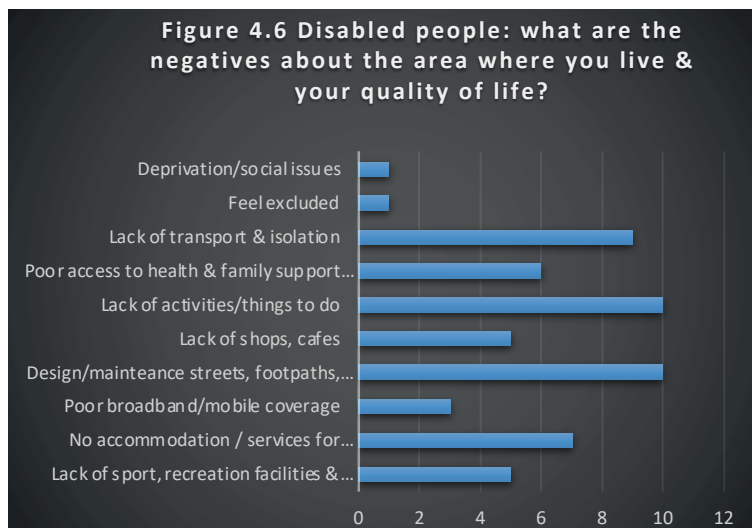

Léiríonn na torthaí gur tháinig go leor imirceach a ndeachthas i gcomhairle leo le déanaí, agus gur tairbhithe iad d'iaratasóirí ar Chosaint Shealadach (Úcránach) nó ar Chosaint Idirnáisiúnta. Is iad na ceithre rud dhearfacha is minice a luaitear ná: oideachas agus rochtain ar oideachas (go háirithe scoileanna maithe, rochtain ar oideachas agus cáilíocht an teagaisc san oideachas aosach), ag maireachtáil i limistéar síochánta agus ciúin ina bhfuil an-mhuintearas idir na daoine, sábháilteacht, cairdiúlacht na ndaoine, pobal agus ionchuimsiú agus a bheith ina gcónaí i gceantair (go leor i lár na cathrach) gar do sheirbhísí, siopaí agus taitneamhachtaí nó comharsanachtaí áitiúla atá dlúth agus insiúlta.

Is iad na rudaí diúltacha ó dhearcthaí na n-imirceach in ord minicíochta a luadh na saincheisteanna: drochsheirbhísí iompair phoiblí, tréimhsí fada caite ag taisteal chun na hoibre do na himircigh sin ar gá dóibh taisteal chuig seirbhísí agus poist, agus a bhraitheann scoite amach; ina dhiaidh sin tá easpa tithíochta nó tithíochta inacmhainne nach féidir a fháil ar cíos agus fadhbanna le lóistín, agus deacrachtaí maidir le rochtain ar chúram sláinte. Ceist eile is ea moilleanna ar fhreagairt seirbhíse (inimirce agus cúram sláinte). Ceist eile a luaitear go minic is ea an easpa áiseanna agus gníomhaíochtaí do leanaí agus do theaghlaigh (súgradh, gníomhaíochtaí saor in aisce/isealchostais, spás laistigh agus rudaí le déanamh tar éis 6pm). Maidir le poist, is iad na príomhfhadhbanna atá ag imircigh ná easpa rochtana ar phoist chun teacht leis an leibhéal scileanna agus cáilíochtaí atá acu, aitheantas a gcáilíochtaí agus spleáchas ar phoist ar phá íseal.

Is iad na ceithre mholadh is mó ó imircigh maidir le feabhsuithe, in ord minicíochta a luadh ná: seirbhísí iompair phoiblí níos fearr, infheistíocht i spórt, áineas agus taitneamhachtaí (súgradh, páirceanna agus limistéir ghníomhaíochta), soláthar tithíochta agus inacmhainneacht tithíochta a mhéadú agus rochtain ar sheirbhísí sláinte a fheabhsú. Ina dhiaidh sin tá glanadh sráideanna/dul i ngleic le bruscar, tuilleadh siopaí agus caiféanna agus cúram leanaí agus rochtain ar oideachas a leathnú (ranganna Béarla san áireamh).

Maidir le daoine faoi mhíchumas, is iad na rudaí dearfacha a bhaineann leis an gceantar áitiúil mar áit le cónaí inti agus le cáilíocht na beatha ó lá go lá a luadh, in ord tábhachta: ag maireachtáil in áit dhlúth, gar do shiopaí agus do sheirbhísí, a bheith ina gcónaí i gceantar atá ciúin, síochánta agus cairdiúil nó in áit mhaith chun cónaí ann, seirbhísí maithe lae do dhaoine faoi mhíchumas agus tacaíocht ón teaghlach. Luaitear an dá shaincheist dheireanacha leis an leibhéal céanna minicíochta.

Maidir le rudaí diúltacha, is iad na saincheisteanna is minice a luaitear ná: drochdhearadh, cothabháil sráideanna, cosáin, trácht agus torann, rud a fhágann nach bhfuil rochtain orthu nó nach bhfuil siad sábháilte do dhaoine faoi mhíchumas; easpa rudaí le déanamh ag daoine faoi mhíchumas; easpa seirbhísí iompair do dhaoine faoi mhíchumas agus easpa cóiríochta agus seirbhísí chun tacú le maireachtáil neamhspleách daoine faoi mhíchumas. Is saincheisteanna iad freisin easpa siopaí, caiféanna agus áiteanna le dul ina gceantar áitiúil, easpa áiseanna spóirt agus caitheamh aimsire a bhfuil rochtain orthu acu. Tuairiscíonn líon beag mar shaincheisteanna

go mthaíonn siad eisiata agus díothach go sóisialta nó go bhfuil siad ina gcónaí i bpobal faoi mhíbhuntáiste.

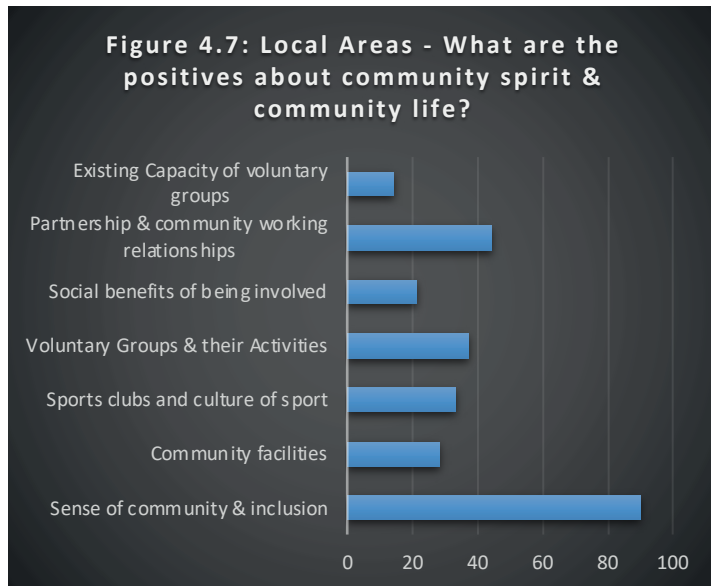
Maidir le gach rud a theastaíonn chun a gceantar agus cáilíocht na beatha do dhaoine faoi mhíchumas a fheabhsú, is iad na trí réimse is mó a luaitear agus a bhfuil an mhinicíocht chéanna acu ná áiseanna spóirt, áineas agus fóillíochta (lena n-áirítear linn snámha) atá inrochtana do dhaoine faoi mhíchumas, feabhas a chur ar iompar poiblí agus iompar míchumais agus rochtain ar thaithí oibre agus ar phoist. Is iad na chéad cheisteanna eile a luaitear níos minice, go léir leis an minicíocht chéanna: níos mó siopaí agus rochtain do dhaoine faoi mhíchumas orthu/seirbhísí cúnta míchumais, gníomh maidir le dearóiliú, oibreacha sráide agus cosáin agus rochtain ar sheirbhísí tacaíochta sláinte agus teaghlaigh. Ina dhiaidh sin tá seirbhísí tithíochta agus tacaíochta le cur ar chumas daoine faoi mhíchumas maireachtáil go neamhspleách. Sainaitníodh rochtain níos fearr ar oideachas agus ar oiliúint agus ioncam méadaithe freisin.

4.5 Caighdeán Bheatha an Phobail: Nithe Dearfacha, Diúltacha & Cad atá Riachtanach chun Feabhas a Chur Air?

Baineann an tsraith ceisteanna seo le caipiteal sóisialta na gceantar áitiúil atá dírithe ar spiorad/iontaobhas pobail, a bheith páirteach i ngrúpaí deonacha agus pobail, comhoibriú chun aghaidh a thabhairt ar riachtanais áitiúla agus gníomhaíochtaí a reáchtáil. Thug sé aghaidh freisin ar ionchuimsiú/eisiamh sóisialta chomh maith le himeascadh daoine ó chúlraí agus cultúir éagsúla i saol an phobail.

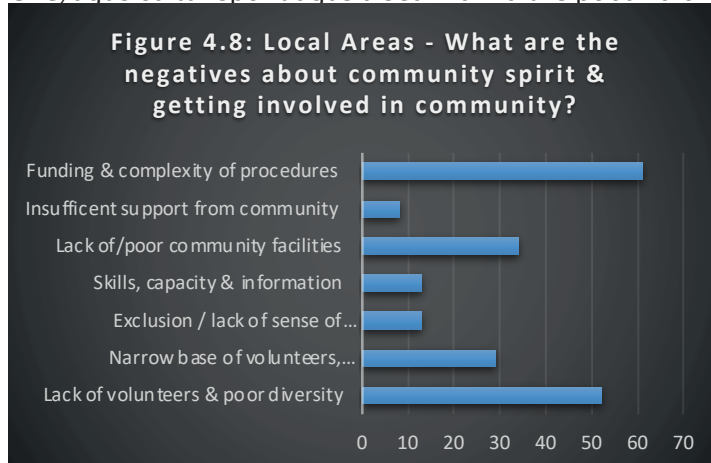
4.5.1 Dearcthaí ó Phobail Áitiúla ar Chaighdeán Bheatha an Phobail

Sna cruinnithe poiblí bunaithe ar cheantar, is é an rud dearfach is minice a luaitear ná braistint phobail agus

ionchuimsithe. Áirítear leis sin comharsana maithe, braistint mhaith phobail agus spiorad pobail, deiseanna le haghaidh ionchuimsithe agus imeasctha le pobail nua chomh maith le tacaíocht phobail do chlubanna, cúiseanna áitiúla agus tiomsú airgid. Is í an chéad saincheist eile is minice a luaitear ná comhpháirtíocht mhaith ina n-oibríonn grúpaí pobail go maith le chéile agus ina mbíonn tacaíocht agus caidrimh maithe oibre leis an údarás áitiúil/na Cuideachtaí Forbartha Áitiúla. Ina dhiaidh sin tá an tsaincheist a bhaineann le grúpaí pobail ghníomhacha a bhíonn ag cur gníomhaíochtaí ar siúl go háitiúil. Luaitear go háirithe na Bailte Slachtmhara, Botháin na bhFear/Botháin na mBan, Cumainn Áitritheoirí, gníomhaíochtaí do sheandaoine, tuismitheoirí, teaghlaigh agus grúpaí óige. Is rudaí dearfacha iad clubanna spóirt, go háirithe

CLG, agus cultúr spóirt agus áiseanna maithe pobail a bheith ann. Leagtar béim freisin ar na buntáistí sóisialta a bhaineann le bheith páirteach (cairde nua a dhéanamh, bród a chothú sa phobal, le haghaidh na meabhairshláinte agus na folláine).

I dtéarmaí na ngnéithe diúltacha, is í rochtain ar mhaoiniú agus castacht na nósanna imeachta a bhaineann léi sin an tsaincheist is minice a luaitear (agus léiríonn sí sin go háirithe torthaí na gcomhairliúchán a bhaineann leis an gclár LEADER). Ina dhiaidh sin tá easpa oibrithe deonacha agus drochéagsúlacht / drochionadaíocht na sochaí i gcoitinne laistigh den bhonn oibrithe deonacha. Ábhar imní ar leith a sainaitníodh is ea easpa daoine óga/

spleáchas ar dhaoine atá níos sine ná 55 bliana d'aois i ngrúpaí pobail agus deonacha agus ídiú an bhoinn oibrithe deonacha tar éis COVID-19. Is iad bonn cúng oibrithe deonacha a bhfuil na daoine céanna páirteach ann, tnáitheadh na n-oibrithe deonacha, aighnis agus deighilt agus iomaíocht idir grúpaí na chéad téamaí eile a luaitear go minic (a chlúdaíonn roinnt fadhbanna sonracha). Ceist thábhachtach eile is ea easpa áiseanna pobail nó drocháiseanna pobail (áiteanna/spásanna le teacht le chéile, spás oiriúnach le haghaidh gníomhaíochtaí reatha). Luaitear eisiamh agus easpa tacaíochta ón bpobal i gcoitinne mar shaincheisteanna diúltacha freisin. Meastar go bhfuil iompar frithshóisialta sa phobal mar bhac ar thógáil pobail, cé nach gcabhraíonn tréithe eile an phobail le braistint phobail a thógáil (limistéar suanleasa ina bhfágann daoine gach lá le haghaidh oibre, agus ina bhfuil árasáin go príomha), áit a bhfuil easpa bonneagair agus deiseanna do dhaoine aithne a chur ar a chéile agus nach bhfuil aon bhunús le gníomhaíochtaí pobail. Saincheisteanna diúltacha eile a luaitear is

Is iad ionadaíocht níos fearr, éagsúlacht mhéadaithe agus bonn deonach a mhéadú na riachtanais is coitianta a luaitear chun rannpháirtíocht i saol an phobail agus rannpháirtíocht in eagraíochtaí pobail agus deonacha a fheabhsú. Ina dhiaidh sin tá gá le cumarsáid a fheabhsú ar obair agus ar ghníomhaíochtaí grúpaí. Is iad na

chéad réimsí eile is minice a luaitear le feabhsú ná simpliú na n-iarratas ar mhaoiniú, laghdú ar riarachán / rómhaorlathas agus tógáil acmhainne. Tá tábhacht freisin le tacaíocht/rannpháirtíocht agus comhoibriú le heagraíochtaí eile, lena n-áirítear an Chomhairle agus comhlachtaí poiblí eile, comhordú feabhsaithe agus líonraí ar fud grúpaí. Tá gá le háiseanna pobail nua nó uasghráduithe orthu a sholáthar i gceantair áirithe, agus tá feabhsuithe ar bhonneagar pobail agus ar shaintréithe áite tábhachtach ó thaobh spásanna agus deiseanna a chruthú do dhaoine bualadh le chéile (spás lasmuigh, spás cathartha, suíocháin agus spás laistigh).

D'aithin an grúpa Taistealaithe a ndeachthas i gcomhairle leo sa chathair (mná iad go léir) deacrachtaí breise maidir le teagmháil a dhéanamh le fir ar Taistealaithe iad. D'aithin na Taistealaithe riachtanais ar bhonn uilechoiteann

– oideachas, sláinte go háirithe meabhairshláinte, obair, lóistín agus rochtain ar sheirbhísí san áireamh. Thug siad le fios nach bhfuil aon dul chun cinn dáríre déanta maidir le cuir chuige chlár atá ann cheana féin agus ní mór tacú le cur chuige nua atá teoraithe ag na Taistealaithe. Príomhtheachtaireacht is ea go gcaithfear an Lucht Siúil a chumasú oibriú laistigh dá bpobail agus díriú ar réimsí a dteastaíonn athrú uathu – le fócas ar leith ar oideachas lena chinntiú go mbaineann leanaí den Lucht Siúil a lánacmhainneacht amach ar scoil, agus luaitear meabhairshláinte, cúram leanaí agus lóistín. Tá seans níos fearr ag an Lucht Siúil a oibríonn laistigh de sheirbhísí agus ar an talamh le pobail den Lucht Siúil, seachas a bheith ag fáil seirbhísí a dheartar agus a sheachadtar dóibh, teagmháil a dhéanamh le Taistealaithe eile agus tacaíocht a thabhairt dóibh. Ar an mbealach sin, is féidir leo eiseamláirí a chruthú dá bpáistí agus dá bpiaraí, agus bacainní agus steiréitíopaí a sháru. Beidh oiliúint agus cáilíocht oibrithe den Lucht Siúil chun na ról sin a dhéanamh mar chuid riachtanach den fhorbairt acmhainne. Sainaithníodh tacaíocht le rochtain ar mhaoiniú do thionscnaimh faoi stiúir an Lucht Siúil (costais chaipitiúla trealamh, áitribh) chun a dtionscadail féin a reáchtáil mar riachtanas breise.

4.5.2 Deartháí Grúpaí Sóisialta ar Chaighdeán Bheatha an Phobail

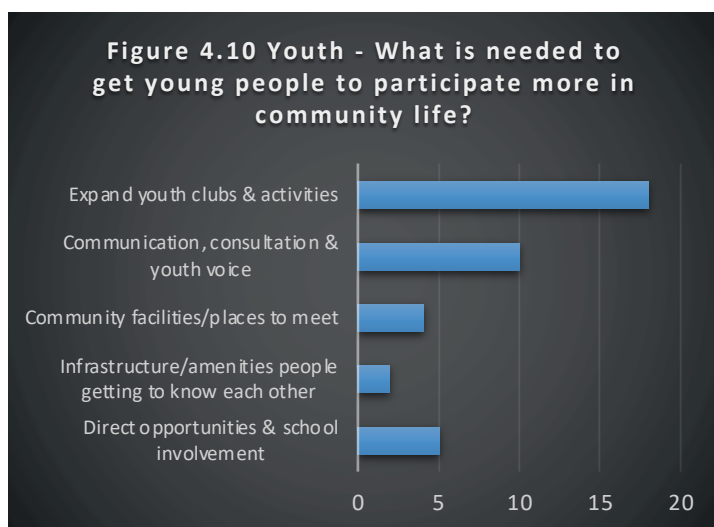
Maidir le deartháí na Taistealaithe, na ndaoine óga, na n-imirceach agus na ndaoine faoi mhíchumas ar cháilíocht bheatha an phobail agus ar rannpháirtíocht shibhialta/phobail, tá roinnt téamaí coitianta dírithe go háirithe ar an ngá le níos mó airde a thabhairt ar éagsúlacht agus ar ionchuimsiú.

Maidir le Taistealaithe, tá tionscadail um Shláinte na dTaistealaithe, arna maoiniú ag FSS bunaithe le blianta fada i gceantair chathrach agus chontae. Is saincheist thábhachtach í an ionadaíocht don Lucht Siúil i Luimneach. Tá eagraíochtaí ionadaíocha áitiúla i bhfad níos forbartha faoin tuath i Luimneach (m.sh., Grúpa Ban Thaistealaithe Cill Mocheallóg, Grúpa Fhir Thaistealaithe Chill Mocheallóg agus is struchtúr é Ráth Caola Le Chéile a thugann pobail an Lucht Siúil agus pobail lonnaithe sa bhaile le chéile). Chruthaigh Líonra Taistealaithe Luimnigh sa chathair atá á stiúradh ag mná den Lucht Siúil, a fuair maoiniú le déanaí mar Chlár Píolótach Forbartha Pobail, struchtúr ionadaíoch ar fud gach suímh/ceantair ina bhfuil daonraí den Lucht Siúil sa chathair agus sna bruachbhailte. Mar sin féin, measann an Lucht Siúil sa chathair go bhfuil siad níos faide chun deiridh ina leith sin i gcomparáid le heagraíochtaí an Lucht Siúil in áiteanna eile sa tír. Chomh maith le hionadaíocht, is tosaíocht é cumhacht a thabhairt don Lucht Siúil oibriú laistigh dá bpobal agus tacú leo faoi

láthair. Samhlaítear freisin go mbeidh an Lucht Siúil ag obair sa phobal i gcoitinne. Mar sin féin, ní mór bacainní a shárú ar an dá thaobh – an pobal/an tsochaí sa phríomhshruth agus an Lucht Siúil féin chun é sin a cheadú.

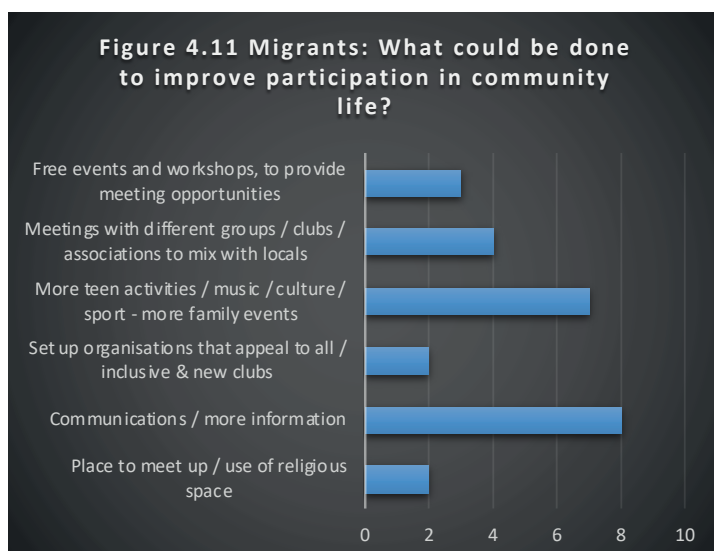
Maidir le daoine óga, is iad na rudaí dearfacha a bhaineann le saol an phobail in ord minicíochta a luaitear ná: ag maireachtáil i bpobal ina dtacaíonn daoine lena chéile agus ina bhfuil spiorad pobail maith, agus clubanna spóirt agus cultúr spóirt ina dhiaidh sin. Is iad na chéad rudaí dearfacha eile is minice a luaitear ná: ag maireachtáil i gceantar ina bhfuil daoine cairdiúil/cabhrach agus a bhfuil comharsana maithe acu (a thacaíonn le pobail thacúla a bhfuil spiorad pobail maith acu) agus grúpaí gníomhacha deonacha agus pobail a réachtálann raon gníomhaíochtaí. Ainmnítear go sonrach clubanna don óige agus gníomhaíochtaí iarscoile/ seach-churaclaim agus na Bailte Slachtmhara. Leagann daoine óga béim ar mheas agus ar ionchuimsiú mar ghnéithe dearfacha, lena n-áirítear idirghníomhú le cultúir eile agus na buntáistí a bhaineann le bheith rannpháirteach i gclubanna, amhail bualadh le daoine nua agus deiseanna a bheith acu dul i mbun gníomhaíochtaí agus iad a bheith páirteach sna clubanna sin.

Is iad na gnéithe diúltacha de shaol an phobail a shainaithníonn daoine óga, in ord minicíochta a luaitear iad ná: gníomhaíochtaí teoranta arna gcur ar bun ag grúpaí atá ann cheana, a bhfuil an spórt chun tosaigh iontu,

agus nach leor chun spéis a chur ar dhaoine óga; níl a dhóthain eolais acu faoi na rudaí atá ar siúl / níl “aon ghuth” acu nó ní iarrtar orthu comhairle a thabhairt nuair a bhíonn gníomhaíochtaí á ndearadh, agus eisiaimh nó easpa braistint phobail. Easnamh eile is ea an easpa áiseanna do dhaoine óga le bualadh le chéile, agus ina dhiaidh sin tá aighneas agus easpa muiníne i measc daoine a bhfuil baint acu le grúpaí deonacha agus pobail, agus easpa éagsúlachta, go háirithe easpa ionadaíochta do dhaoine óga, do dhaoine ó chúlraí faoi mhíbhuntáiste, agus do mhionlaigh chultúrtha.

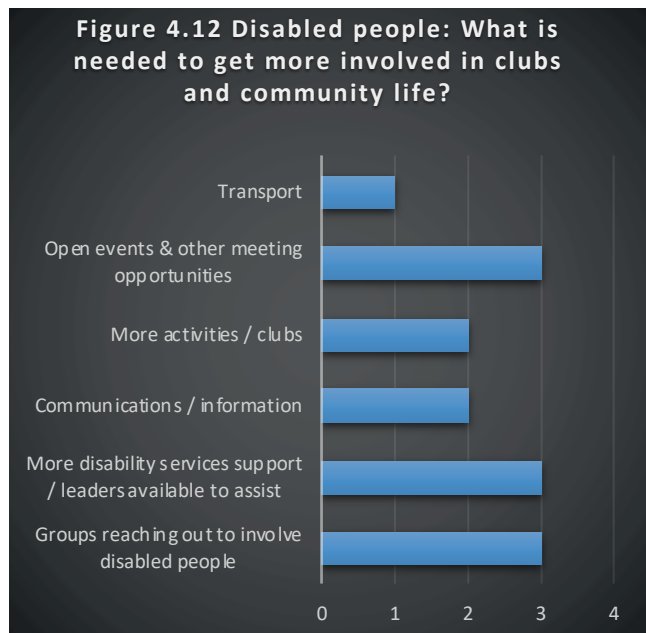
Maidir leis an méid atá ag teastáil chun daoine óga a spreagadh a bheith níos rannpháirtí i saol an phobail, ba é an moladh ba mhinice a luadh ná: clubanna don óige a leathnú agus cineálacha nua gníomhaíochtaí a fhorbairt a bhfuil spéis ag daoine óga iontu, agus ina dhiaidh sin cumarsáid, comhairliúchán agus guth a thabhairt don aos óg maidir le gníomhaíochtaí a dhearadh/a fhorbairt agus a chur ar siúl. Is iad seo a leanas moltaí eile: cur chuige díreach a ghlacadh i leith daoine óga chun iarraidh orthu a bheith páirteach agus obair dheonach a fhorbairt trí scoileanna. Tá sé tábhachtach freisin áiseanna pobail a fheabhsú agus áiteanna/spásanna sábháilte a fhorbairt inar féidir le daoine óga bualadh le chéile agus an bonneagar áitiúil i bpobail a fheabhsú go ginearálta chun tacú le daoine aithne a chur ar a chéile chun rannpháirtíocht a mhéadú.

Maidir le himircigh, dúirt go leor acu nach raibh a ndóthain eolais acu faoi sin nó nár bhraith siad go raibh a gcuid scileanna Béarla maith go leor le bheith páirteach i saol an phobail. Mar sin féin, i dtéarmaí na nithe dearfacha a bhaineann le saol an phobail ina bpobail óstacha, is é an rud dearfach is minice a luaitear ná go bhfuil siad ina gcónaí i bpobail mhaithe, áit a bhfuil

daoine cabhrach, deas, measúil agus tacúil. Is é an chéad rud dearfach eile a luaitear go minic ná gur chuir rannpháirtíocht sa phobal ar a gcumas idirghníomhú le teaghlaigh agus cultúir eile. Thuairiscigh líon beag imirceach go raibh taithí dhearfach acu maidir le bheith páirteach i gclubanna spóirt, gur bhuail siad le daoine nua, agus gur foinse mhaith faisnéise iad clubanna/cumainn.

Maidir le rudaí diúltacha, is é an tsaincheist is minice a luaitear ná nach gcuirtear ar an eolas faoi ghrúpaí pobail agus deonacha agus faoi chlubanna áitiúla iad. Deir líon beag go mbraitheann siad go bhfuil easpa éagsúlachta ag grúpaí pobail agus deonacha, nach bhfuil siad ionchuimsitheach agus nach bhfuil fáilte roimh eachtrannaigh iontu.

Maidir le gach rud atá ag teastáil chun rannpháirtíocht i saol an phobail a fheabhsú, is é an riachtanas is minice a luaitear ná cumarsáid agus tuilleadh faisnéise. Ina dhiaidh sin tá níos mó gníomhaíochtaí do dhéagóirí, imeachtaí ceoil, cultúrtha agus spóirt, agus imeachtaí teaghlaigh go háitiúil a bhféadfadh imircigh páirt a ghlacadh iontu agus aithne a chur ar dhaoine. I measc na moltaí eile tá: cruinnithe a bheith acu le grúpaí/clubanna/cumainn éagsúla ionas gur féidir le daoine ó chúlraí imirceacha meascadh le muintir na háite agus aithne a chur orthu. Dá n-eagrófaí imeachtaí agus ceardlanna saor in aisce thabharfadh sé deiseanna do dhaoine ó chúlraí cultúrtha éagsúla bualadh le chéile. Molann líon beag eagraíochtaí nó clubanna nua a bhunú a mbeadh tarraingt ní ba leithne acu agus a chumseodh gach duine. Shainaithin imircigh freisin go raibh gá le háiteanna le teacht le chéile.

I gcás daoine faoi mhíchumas, is é an rud dearfach is minice a ainmnítear faoi bheith páirteach i gclubanna agus i ngrúpaí ná deis a bheith acu dul amach agus rudaí nua a dhéanamh. Rudaí dearfacha eile a luadh ná scileanna nua a fhoghlaim, bualadh le daoine nua agus idirghníomhú le daoine deasa i measc na n-oibrithe deonacha.

Is é an rud diúltach do dhaoine faoi mhíchumas, maidir le bheith páirteach i gclubanna agus i ngrúpaí, go príomha go dteastaíonn tacaíocht/cúnamh uathu chun páirt a ghlacadh agus níl sé sin ar fáil. Níl an t-iompar acu chun dul go dtí áiteanna ina mbuaileann clubanna/grúpaí le chéile, agus níl na foirgnimh/áiteanna inrochtana do dhaoine faoi mhíchumas. Ina theannta sin, tugann siad faoi deara go bhfuil easpa rannpháirtíochta agus ionadaíochta ag daoine faoi mhíchumas eile sna grúpaí sin.

Mar gheall air sin, is iad na réimsí a mholtar le feabhsú ná: níos mó seirbhísí/ceannairí míchumais ar fáil chun cabhrú le daoine faoi mhíchumas a bheith páirteach, grúpaí/clubanna ag dul i dteagmháil le daoine faoi mhíchumas chun iad a spreagadh agus chun tacú leo a bheith páirteach, agus imeachtaí oscailte agus deiseanna chun bualadh le daoine ionas go mbeidh daoine faoi mhíchumas ar an eolas faoi dheiseanna/chlubanna agus a ngníomhaíochtaí atá ar siúl. Moltaí eile is ea: níos mó gníomhaíochtaí/clubanna a fhreastalaíonn ar leasanna daoine faoi mhíchumas agus iompar inrochtana do dhaoine faoi mhíchumas.

4.6 Luimneach: Nithe Dearfacha, Diúltacha & Cad atá Riachtanach chun Feabhas a Chur Air?

Bhí sé mar aidhm ag an tsraith ceisteanna seo díriú ar leibhéal níos straitéisí ar Chathair agus ar Chontae Luimnigh ar an iomlán, chun dearthaí a fháil ar cad iad na gnéithe dearfacha, diúltacha agus na réimsí atá le feabhsú.

Figure 4.13: Local Areas - What are the positives of Limerick as a whole?

Figure 4.14: Local Areas - What are the negatives of Limerick as a whole?

4.6.1 Dearcthaí ó Cheantair/Phobail Áitiúla maidir le Luimneach

Chlúdaigh gnéithe dearfacha Luimnigh a sainathnódh sna cruinnithe ceantair áitiúil roinnt gnéithe forbartha, sócmhainní fisiceacha, sóisialta, pobail agus cultúrtha Luimnigh agus a chuid institiúidí.

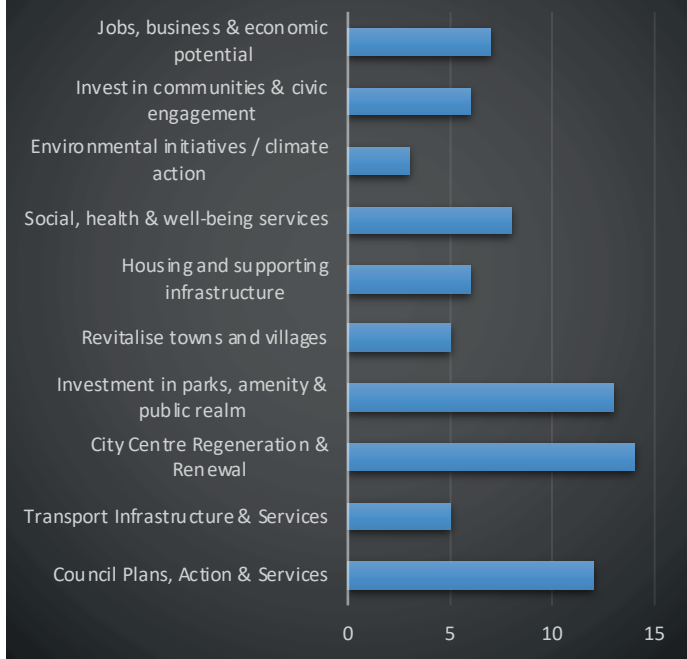
Ba é an tsaincheist ba mhinice a sainathnódh ná an pobal, muintir Luimnigh, a dtoilteanas tacú le cúiseanna agus an éagsúlacht chultúrtha níos mó agus Luimneach ilchultúrtha; agus ina dhiaidh sin a chultúr spóirt agus a áiseanna spóirt – lena n-áirítear na stadanna móra spóirt i Luimneach, an CLG/Tus Páirc na nGael, Páirc Thuamhan agus an músaem rugbaí nua-oscailte.

Is rud dearfach é cáilíocht an chomhshaoil - a aibhneacha, Inbhear na Sionainne, a thírdhreacha Maidir leis na rudaí diúltacha faoi Luimneach, is í an díothacht shóisialta sa chathair an tsaincheist is minice a luaitear, agus easnaimh sa bhonneagar iompair, seirbhísí iompair phoiblí agus trácht ina dhiaidh sin. Rinneadh tagairt don easpa nasc mótarbhealaigh Luimneach-Corcaigh faoi láthair agus tearcúsáid Aerfort na Sionainne chomh maith le drochsheirbhísí iompair phoiblí faoin tuath i Luimneach, brú tráchta ar phríomhbhealaí agus i mbailte agus sráidbhailte Luimnigh, agus easpa áiteanna páirceála (i lár na cathrach). Is é an chéad saincheist eile is minice a luaitear ná an meath ar Lár Chathair Luimnigh lena n-áirítear caillteanas gníomhaíochta tráchtála i gcroílár na cathrach, easpa siopaí, drochthairiscintí miondíola agus meath ginearálta. Is iad dearóiliú agus áitribh fholmha, caitheamh bruscair agus póilíneacht, coireacht agus iompar frithshóisialta na saincheisteanna nua is minice a luaitear.

Áirítear leis an gceann deireanach imní a bhaineann le heaspa láithreach infheicthe an Gharda Síochána, dúnadh stáisiún áitiúil, méadú ar úsáid drugaí agus ar mhangaireacht drugaí, agus faitíos faoi shábháilteacht. Is í tithíocht agus bonneagar tacaíochta an chéad saincheist eile is minice a luaitear. I measc na saincheisteanna sonracha a ardaítear tá easpa soláthair le haghaidh ceannaigh nó cíosa, costais agus inacmhainneacht, neamhréireanna i gceantair áirithe maidir le dlús na tithíochta sóisialta, easpa bonneagair tacaíochta (acmhainn séarachais agus fuíolluisce, bonneagar uisce), agus deacrachtaí ag éirí as srianta pleanála agus rialacháin. Maidir le hacmhainneacht eacnamaíoch agus gnólachtaí beaga, áirítear ar na saincheisteanna sonracha a ndéantar tagairt dóibh anseo: Níl acmhainn turasóireachta i Luimneach forbartha agus tá Port na Sionainne á tearcúsáid.³² Teastaíonn tacaíocht ó ghnólachtaí beaga chun éagsúlú agus leathnú a dhéanamh chun leas a bhaint as deiseanna eacnamaíocha. Saincheisteanna eile is ea an dul chun cinn mall i seachadadh pleananna agus cur chun feidhme tionscadal (m.sh. oibreacha sráide i lár na cathrach), easpa áiseanna pobail i gcodanna áirithe de Luimneach, agus dídhaonrú agus leithlisiú faoin tuath.

³² Tá pleananna i bhfeidhm chun turasóireacht a mhéadú agus infheistíocht mhór a dhéanamh i bhforbairt Phort na Sionainne agus Fhainge agus an ceantar máguaid.

Figure 4.15: Local Areas - What is needed to improve Limerick?

Maidir leis na gnéithe is féidir a fheabhsú, is é an gníomh is minice a luaitear ná athghiniúint agus athnuachan lár na cathrach. Áirítear leis sin tagairt d'infheistíocht leanúnach i gceantair athghiniúna, aghaidh a thabhairt ar dhearóiliú, tionscadail i lár na cathrach a thabhairt chun críche, spás maireachtála d'ardchaighdeán a fhorbairt agus tionscnaimh chun líon na ndaoine a thabhairt ar ais go lár na cathrach. Ina dhiaidh sin tá infheistíocht i bpáirceanna, in áiseanna, agus sa ríocht phoiblí le tagairt shonrach do linnte snámha poiblí, páirceanna feabhsaithe agus limistéir thaitneamhachta, glasbhealaí níos forbartha, rotharbhealaí agus bealaí coisithe/siúil. I measc na saincheisteanna sonracha a ardaítear maidir le pleananna, gníomhartha agus seirbhísí na Comhairle a chur chun cinn, áirítear: tionscadail bhonneagair a sheachadadh go tráthúil, “plean arna mhaoiniú i gceart” fadtéarmach a fhorbairt do Chathair agus Chontae Luimnigh, imeachtaí comhcheangailte chun naisc a thógáil idir Cathair agus Contae Luimnigh, ionadaíocht níos láidre a thógáil ar struchtúir na Comhairle agus dáileadh

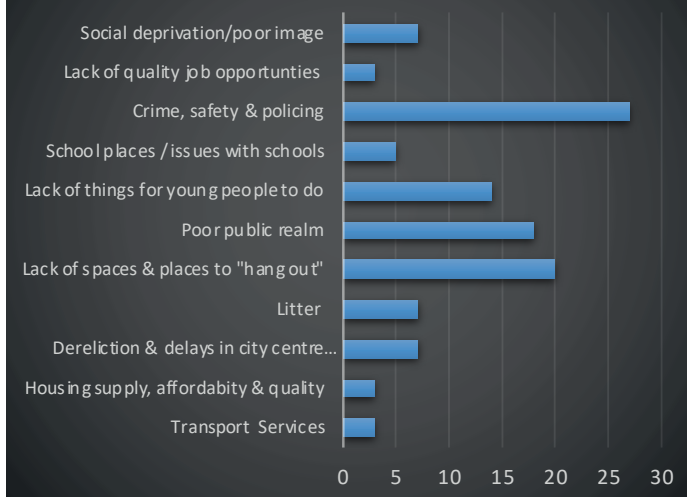
níos cothroime infheistíochta poiblí ar fud na cathrach agus an chontae. Léirítear an tsaincheist dheireanach freisin i moltaí a bhaineann le hathbheochan bhailte agus shráidbhailte Luimnigh lena n-áirítear freagairtí ar dhearóiliú agus seirbhísí agus gníomhaíochtaí tráchtála a thabhairt go bailte tuaithe. Tá infheistíocht i bpobail agus rannpháirtíocht shibhialta dírithe ar thacú le grúpaí pobail agus deonacha agus feabhas/leathnú ar sholáthar áiseanna agus seirbhísí pobail. Tá saincheisteanna a bhaineann le poist, gnólachtaí, agus acmhainneacht eacnamaíoch dírithe ar dháileadh post (easpa post áitiúil i gceantair áirithe), tacaíocht d'fhorbairt gnólachtaí beaga agus fócas níos láidre ar fhorbairt turasóireachta agus ar dheiseanna eacnamaíocha eile do Luimneach a úsáideann a chuid sócmhainní. Faoi na seirbhísí sóisialta, sláinte agus folláine, sainathnódh raon sainseirbhísí lena n-áirítear: rochtain ar chúram ospidéal, leathnú ar sheirbhísí sláinte áitiúla agus ar rochtain orthu, tacaíocht teaghlaigh, agus seirbhísí le haghaidh andúile agus easpa dídine.

4.6.2 Deartháí Spriocghrúpaí Sonracha maidir le Luimneach

Le ceisteanna a cuireadh ar na spriocghrúpaí sonracha faoi ghnéithe dearfacha, diúltacha, agus réimsí le feabhsú i Luimneach ina iomláine, sainathnódh go leor de na téamaí céanna arís ach le béim éagsúil ar na saincheisteanna sonracha. Arís, díriodh go leor airde ar Chathair Luimnigh. I gcás na n-imirceach a ghlacann páirt sna comhairliúcháin, tá go leor acu lonnaithe i lár na cathrach.

Ar an gcéad dul síos, maidir le daoine óga, is iad na príomhghnéithe dearfacha de Luimneach ina iomláine ná: scoileanna maithe, áiseanna oideachais, coláistí tríú leibhéal “íontacha”/deiseanna oideachais, agus siopaí, caiféanna agus áiteanna itheacháin – luaite leis an minicíocht chéanna. Ina dhiaidh sin tá cultúr, ealaíona agus oidhreacht i Luimneach agus na hoibreacha reatha chun Lár Chathair Luimnigh a athnuachan. Is iad na gnéithe dearfacha eile is minice a luaitear ná: braistint phobail agus daoine i Luimneach agus spóirt agus áiseanna spóirt.

Figure 4.16: Youth - What are the negatives about Limerick?

Maidir le gnéithe diúltacha, is iad na saincheistean is minice a luaitear ná coireacht, sábháilteacht agus fadhbanna le póilínacht. Sainaithníonn daoine óga coireacht drugaí, go mothaíonn siad neamhshábháilte, foréigean agus ionsaithe, agus Gardaí ag “piocadh ar an óige”. Is í easpa spásanna le bheith ag “crochadh thart” i lár na cathrach an chéad fhadhb eile a luaitear go minic agus ina dhiaidh sin saincheistean maidir leis an ríocht phoiblí lena n-áirítear easpa ríocht phoiblí ina bhfuil suíocháin, foscadh, agus imeascadh/forbairt lag limistéar glas. Tá baint ag saincheistean spáis freisin leis an easpa rudaí atá le déanamh ag daoine óga i Luimneach. Sainaithnítear díothacht shóisialta agus drochíomhá le tagairtí sonracha d’easpa dídine sa chathair agus do leithcheal. I measc na bhfadhbanna le scoileanna tá an próiseas rochtana ar áiteanna scoile agus forbairt neamhleor ar scoileanna ina bhfuil meascán inscní. Is í cáilíocht na bpost an phríomh-shaincheist seachas fáil ar dheiseanna oibre.

I dtéarmaí na réimsí atá le feabhsú a shainaithníonn daoine óga: is é an réimse is minice a luaitear le feabhsú ná athnuachan lár na cathrach, lena n-áirítear sábháilteacht phobail a fheabhsú agus timpeallacht níos cairdiúla don aos óg a chruthú, agus ina dhiaidh sin forbairt spásanna chun a bheith ag “crochadh thart”, gníomhaíochtaí nach gníomhaíochtaí spóirt iad do leanaí, don óige agus do theaghlaigh (lena n-áirítear ceol, ealaín agus cultúr agus spás staidéir), agus tuilleadh gníomhaíochtaí/áiteanna atá saor in aisce. Is saincheist shonrach iad spásanna agus gníomhaíochtaí nach gceadaítear alcól iontu. Is iad na réimsí eile a luaitear in ord minicíochta ná: sláinte agus folláine fheabhsaithe agus tacaíochtaí sóisialta, seirbhísí iompair phoiblí feabhsaithe agus nascacht iompair ar fud Luimnigh uirbeach agus tuaithe, agus aghaidh a thabhairt ar chaitheamh bruscair agus cothabháil na gceantar a fheabhsú.

Maidir le himircigh, léirítear na saincheistean do Luimneach ina n-iomláine ina rannchuidiú a bhaineann le leibhéal an cheantair áitiúil agus le saol an phobail. Is iad na príomhréimsí le feabhsú ná: seirbhísí iompair phoiblí agus nascacht, lóistín, siopaí i lár na cathrach agus rochtain ar sheirbhísí sláinte. Ar na chéad chéimeanna chun tacú le rannpháirtíocht na bpobal cultúrtha nua i Luimneach tá deiseanna a chruthú d’imircigh chun dul i dteagmháil le muintir na háite agus aithne a chur orthu, imeachtaí idirchultúrtha a eagrú, agus deiseanna le bualadh le chéile a éascú. Teastaíonn sreafaí pobail agus eolas feabhsaithe freisin.

4.7 Riachtanais agus Dearthaí na nDaoine Scothaosta

I gcomhthéacs Straitéise nua Aoisbhá a ullmhú do Luimneach (2023), rinneadh suirbhé agus comhairliúcháin le daoine scothaosta. Áiríodh leis na riachtanais daoine scothaosta a sainaithníodh mar chuid den phróiseas sin go leor gnéithe coitianta a sainaithníodh i bpróiseas comhairliúcháin phoiblí an PÁEP.

Sainaithníodh sa suirbhé le daoine eile an t-éileamh láidir ar ghníomhaíochtaí sóisialta, fisiceacha agus ealaíonta a bheith ar fáil, agus níl go leor díobh sin tar éis tosú arís i ndiaidh COVID. Tá infhaighteacht iompair phoiblí i gceantair thuaithe an-tábhachtach do go leor daoine scothaosta chun rochtain a fháil ar sheirbhísí agus chun dul i ngleic le leithlisiú. Is príomhriachtanas í an fhaisnéis. Bhí tionchar ag dúnadh sealadach na nOifigí Faisnéise do Shaoránaigh agus bealaí ar nós nuachtlitreacha an Pharóiste le linn COVID-19 ar phríomhfhoinsí faisnéise a d’úsáid daoine scothaosta. Fuarthas amach sa suirbhé go bhfuil lorg faisnéise ar líne agus Facebook anois ina bhfoinse thábhachtach faisnéise do go leor daoine scothaosta, mar go bhfuil fóin phóca ag an gcuid is mó acu. Cé go bhfuil seirbhísí sláinte áitiúla go maith go ginearálta, go háirithe rochtain ar Dhochtúirí Ginearálta, tá imní ar dhaoine scothaosta faoi sheirbhísí ospidéal go háirithe má theastaíonn uathu rochtain a fháil ar ospidéal i gcás éigeandála. Fuarthas amach sa suirbhé go bhfuil leibhéal fostaíochta agus oibre deonai i measc daoine scothaosta i Luimneach íseal.

Is iad na príomhréimsí riachtanais a bhaineann le téamaí an chlár aoisbhá ná:

1. Spásanna lasmuigh agus foirgneamh: rochtain ar spásanna glasa agus sábháilteacht iontu, sráideanna insiúlta, suíocháin lasmuigh agus foirgnimh inrochtana (ina bhfuil ardaitheoirí, staighrí le ráillí etc.)
2. Iompar: Is saincheist thábhachtach é iompar poiblí inrochtana agus inacmhainne do dhaoine níos déanaí sa saol a mbíonn tionchar aige ar rannpháirtíocht i saol an phobail, agus ar rochtain ar sheirbhísí. Sainaithníodh go sonracha iompar chuig seirbhísí ospidéal / coinní leighis. Is saincheistean eile iad limistéir siúil shábháilte, insiúltacht i mbailte agus i sráidbhailte, agus sábháilteacht ó thrácht agus trasrianta coisithe. Do dhaoine scothaosta a bhfuil carranna acu, is riachtanais shonracha iad páirceáil atá gar do shiopadóireacht agus seirbhísí agus cuasa páirceála “aoisbháula”.

3. Tithíocht: Is iad na príomhriachtanais ná tithe sábháilte ar ardchaighdeán ar féidir leo cabhrú le sláinte fhísiciúil agus mheabhrach, folláine agus naisc shóisialta a choimeád nó a fheabhsú, agus oiriúnuithe chun ligean do dhaoine scothaosta maireachtáil go neamhspleách chomh fada agus is féidir. Is cuid de sin é seirbhísí timchúraim pobalbhunaithe do dhaoine scothaosta chun ligean dóibh maireachtáil go neamhspleách ina dtithe féin.
4. Meas agus ionchuimsiú sóisialta: is cuid bhunriachtanach den fholláine iad meas sa tsochaí i gcoitinne, rannpháirtíocht i ngníomhaíochtaí idirghlúine agus ionchuimsiú sóisialta. Tá sé tábhachtach go rachfaí i gcomhairle leo maidir lena gcuid riachtanas agus tuairimí agus go leireofaí meas ar a gcuid dearchtaí.
5. Rannpháirtíocht shóisialta: ceangailte go láidir le dea-shláinte agus le folláine ar feadh an tsaoil. Cuireann sí ar chumas daoine scothaosta a bheith nasctha, braistint mhuintearais a bheith acu agus caidrimh thacúla agus chomhbhácha a chothú nó a bhunú. D'fhéadfadh go mbeadh gá le tacú le rochtain ar ghníomhaíochtaí lena n-áirítear iompar agus foirgnimh inrochtana/spás lasmuigh dóibh siúd a bhfuil fadhbanna soghluaisteacha acu. Is iad na cineálacha gníomhaíochtaí a bhfuil meas ag daoine scothaosta orthu ná imeachtaí pobail, ealaíona agus cultúr, aclaíocht agus cláir gníomhaíochta coirp.
6. Faisnéis agus Cumarsáid: Leanann na meáin áitiúla – nuachtáin agus raidió – de bheith ina bhfoinse thábhachtach faisnéise do dhaoine scothaosta, chomh maith le nuachtlitreacha eaglaise, cláir fógraí siopaí agus scéal scéil. Tá úsáid ardán ar líne, go háirithe Facebook, ag éirí níos tábhachtaí. Tá rochtain ar uirlisí digiteacha agus scileanna digiteacha a fhoghlaim tábhachtach chun faisnéis agus seirbhísí a aimsiú agus chun teagmháil a choinneáil le teaghlach agus le cairde.
7. Rannpháirtíocht agus fostaíocht shibhialta: cé go bhfuarthas amach sa suirbhé go bhfuil leibhéil ísle rannpháirtíochta san obair dheonach, léirigh na comhairliúcháin phoiblí go bhfuil go leor díobh siúd a bhfuil baint acu le grúpaí pobail sna haoisghrúpaí níos sine. Príomhábhar imní ó chomhairliúcháin an PÁEP ba ea go nglacfadh daoine óga páirt. Ar aon dul le comhairliúchán an PÁEP, is iad na príomhchineálacha eagraíochtaí a bhfuil baint ag daoine scothaosta leo ná na Bailte Slachtmhara, Comhairlí Pobail/cumainn, agus botháin na bhfear/na mban.
8. Tacaíocht phobail agus seirbhísí sláinte: Tá tacaíocht phobail mar aon le seirbhísí cúraim sláinte inrochtana agus inacmhainne bunriachtanach do cháiliúcht na beatha agus do mhaireachtáil neamhspleách do dhaoine scothaosta. Is féidir le rochtain ar sheirbhísí den sórt sin a bheith ina hábhar imní agus daoine ag dul in aois. Ba iad na príomhréimsí imní a sainathnódh ná: rochtain ar sheirbhísí Dochtúra Ghinearálta (ag éirí níos deacra mar gheall ar níos lú dochtúirí ginearálta a bheith ar fáil), rochtain iontach ar sheirbhísí Altranais Sláinte Poiblí, imní faoi ghanntanas seirbhísí cúntóra baile agus easpa cúramóirí agus dealraíonn sé gurb é an toradh air sin ná go dtagann daoine scothaosta isteach i dtithe altranais nuair ab fhearr leo fanacht sa bhaile; imní faoi dhul chuig an ospidéal go háirithe a bhaineann leis an mbrú atá ar na seirbhísí sin; agus seirbhísí pobalbhunaithe agus cúram leantach tar éis scaoileadh amach as an ospidéal.

4.8 Próiseas Comhairliúcháin Phoiblí:

Conclúid & Cur i bhFeidhm na dTorthaí

Baineadh úsáid as torthaí an phróisis chomhairliúcháin, mar a achoimrítear thuas, chun bonn eolais a chur faoi réasúnaíocht agus sainmhíniú Spriocanna Ardleibhéil agus Chuspóirí an PÁEP. Is cuid thábhachtach iad na torthaí den bhonn fianaise don PÁEP. Dearadh agus stiúradh an próiseas ionas go bhféadfadh sé rannpháirtíocht phoiblí ionchuimsitheach a bhaint amach. Áiríodh leis for-rochtain chun rannpháirtíocht grúpaí sóisialta nach mbíonn rannpháirteach go traidisiúnta sna próisis sin a chur chun cinn.

(5.)

Eacnamaíoch agus Pobail: Anailís ar
Láidreachtaí, Laigí, Deiseanna agus
Bagairtí (LLDB)

LIMERICK TRAVEL

THE BEDFORD

The Buttery

THE BEDFORD

5. Eacnamaíoch agus Pobail: Anailís ar Láidreachtaí, Laigí, Deiseanna agus Bagairtí (LLDB)

Tá Anailís LLDB (Láidreachtaí, Laigí, Deiseanna agus Bagairtí) léirithe thíos. Is ráiteas achomair é seo, atá ag tarraingt ar an anailís eacnamaíoch shóisialta, ar an athbhreithniú beartais agus go háirithe ar thorthaí an phróisis comhairliúcháin áitiúil. Is cuid thábhachtach é den bhunús fianaise i bhforbairt Spriocanna Ardleibhéil agus chuspóirí an PÁEP.

Láidreachtaí	Laigí	Deiseanna	Bagairtí
Oideachas, Oiliúint & Scileanna	Oideachas, Oiliúint & Scileanna	Oideachas, Oiliúint & Scileanna	Oideachas, Oiliúint & Scileanna
Bunscoileanna & meánscoileanna maithe, scaipthe go maith ar fud Luimnigh uirbeach agus tuaithe	Líon suntasach daoine fásta a bhfuil leibhéal íseal oideachais acu trasna Luimnigh	Tacaíonn leibhéal níos airde oideachais le sláinte & folláine & dul chun cinn sóisialta	Níl an fás daonra ag teacht le méadú ar acmhainn scoile i gceantair áirithe, rud a fhágann go mbíonn comaitéireacht fhada & tionchair dhiúltacha eile ar phobail
Éascaíonn Institiúidí Ardoideachais atá lonnaithe i Luimneach rochtain ar oideachas 3ú leibhéal	Fágann grúpa daoine óga a bhfuil tréithe mhíbhuntáiste (go háirithe ó cheantair faoi mhíbhuntáiste, Taistealaithe) acu an scoil go luath	Nearthaíonn soláthar céimithe ó UL/OTS/MIC & oiliúint scileanna an bonn eacnamaíoch agus tacóidh sé le fás sa todhchaí	Beidh tionchar ag teip ar sheirbhísí oideachais in oiriúnú tapa do dhaoine scoile níos ilchultúrtha ar thorthaí oideachais agus ar chomhtháthú
Soláthar maith seirbhísí Breisoideachais & Oiliúna / Oideachais Aosaigh, in ionaid fhisiciúla & ar líne	Leibhéal íseal oideachais i gceantair faoi mhíbhuntáiste, go háirithe Cathair Luimnigh & Ráth Caola	Le méadú ar mhic léinn & ar mhaoiniú do choláistí 3ú leibhéal ó idirnáisiúnú, cuirfear le cáil & le héagsúlacht daonra	Leanann sainghrúpaí (faoi mhíchumas, néara-éagsúla) de bheith ag tabhairt aghaidh ar dhúshláin a chuireann srian lena rochtain ar oideachas & as a dtagann eisiamh & neamhionannais
Oiliúint, scileanna, cúrsaí uasoiliúna/athoiliúna lena n-áirítear printiseachtaí & cúrsaí um Fhorbairt Ghairmiúil Leanúnach (BOOLC/OTS/UL)	Bearna sna rátaí dul chun cinn go dtí an 3ú leibhéal idir scoileanna DEIS & scoileanna neamh-DEIS. Rochtain ar oideachas 3ú leibhéal ag grúpaí faoi mhíbhuntáiste ag méadú ach fós íseal	Feabhsóidh méadú ar líon na mac léinn ag coláistí 3ú leibhéal tarraingteacht chaipiteal daonna (tallann) Luimnigh	Mura dtugtar aghaidh ar luathfhágáil/aischéimniú san oideachas scoile nó coláiste le linn COVID-19, beidh roinnt grúpaí ag titim níos faide ar gcúl
Roghanna eile oideachais do ghrúpaí atá i mbaol an scoil a fhágáil go luath nó nach bhfuil in ann fanacht sa scoil phríomhshrutha (Ógtheagmháil, an Ardteistiméireacht Fheidhmeach)	Níl an oiread céanna éilimh ar oiliúint ceirdeanna & printiseachta agus atá ag “3ú leibhéal” & tá an líon fós sách íseal	Leanfaidh bonneagar scoileanna áitiúla de bheith ag tacú le maireachtáil bhríomhar i bpobail tuaithe agus uirbeacha	Beidh tionchar diúltach ag an acmhainn atá ag titim chun deiridh san earnáil oideachais & oiliúna chun freastal ar éilimh ar eolas & scileanna nua (m.sh. modhanna nua i bhfoirgníocht/i gceirdeanna/i bhfuinneamh glas, Intleacht Shaorga) ar a n-ionchais fhostaíochta & ar an ngeilleagar áitiúil
Rátaí ísle luathfhágála scoile - ag an meánráta náisiúnta anois - & rátaí arda dul chun cinn chuig oideachas 3ú leibhéal	Is bacainní ar oideachas & ar oiliúint do ghrúpaí faoi mhíbhuntáiste iad eisiamh digiteach agus saincheisteanna eile (íompar)	Méadóidh uasghráduithe scoileanna/foirgnimh acmhainn na scoile & dá bharr sin beidh Luimneach tarraingteach do theaghlach a bhfuil leanaí acu	
Lucht saothair oile a bhfuil oideachas an-mhaith air	Bearna i gcoinneáil na gcéimithe ó choláistí 3ú leibhéal i Luimneach / an réigiún nuair a théann siad ar aghaidh chuig fostaíocht	Cruthófar le scileanna “glasa” & feacht chomhshaoil deiseanna nua oideachais	

Láidreachtaí	Laigí	Deiseanna	Bagairtí
Geilleagar Áitiúil & Poist	Geilleagar Áitiúil & Poist	Geilleagar Áitiúil & Poist	Geilleagar Áitiúil & Poist
Fás suntasach ar phoist i Luimneach & gan aon ghanntanas post	Dáileadh míchothrom post i Luimneach – comhchruinniú i gceantair áirithe & easpa post i gceantair eile (roinnt ceantair thuaithe)	Tá Luimneach iomaíoch ó thaobh costais de i gcomparáid le cathracha eile go háirithe Baile Átha Cliath	Laghdaíonn athruithe ar cháin chorpáraideach idirnáisiúnta iomaíochas na hÉireann maidir le IDC a mhealladh
Ráta dífhostaíochta foriomlán íseal	Spleáchas láidir ar bhonn fiontar mór, cuideachtaí ilnáisiúnta den chuid is mó, in earnálacha ard-bhreislucha	Cabhróidh íomhá fheabhsaithe Luimnigh le hinfheistíocht, daoine & cuairteoirí a mhealladh	Iomaíocht láidir ó cheantair eile (Baile Átha Cliath, cathracha eile agus ceantair sa stát) le haghaidh infheistíochta
Infheistíocht shuntasach tarraingthe go Luimneach lena n-áirítear cuideachtaí nua & leathnú gnó atá ann cheana	Ganntanas scileanna & deacrachtaí earcaíochta in earnálacha (seirbhísí, turasóireacht, fáilteachas, foirgníocht, ceirdeanna, miondíol)	Meallfaidh fostóirí móra in Eolaíocht na Beatha, ard-déantúsaíocht, teicneolaíocht, seirbhísí gairmiúla & tionscail nua (scannán) cuideachtaí eile, rud a neartóidh & a leathnóidh an geilleagar áitiúil	Tá T&F agus Nuálaíocht níos seabhunaithe in ionaid eile agus ní éiríonn le Luimneach buntáiste a bhaint amach
Cuideachtaí móra an-rathúil i Luimneach a thairgeann pá maith & coinníollacha fostaíochta maithe	Gnólachtaí beaga nach bhfuil in ann dul san iomaíocht le fiontair níos mó, gan acmhainn d'oiriúnú & d'éagsúlú	Tacóidh coláistí 3ú leibhéal / Ionaid SFI in T&F & Nuálaíocht, a bhfuil naisc le tionscal acu, le leathnú lena n-áirítear forbairt táirgí/seirbhísí nideoige	Mar gheall ar easpa banc talún scála atá críosaithe agus seirbhísithe in áiteanna tarraingteacha le haghaidh déantúsaíochta féideartha, díreofar infheistíocht dhíreach eachtrach (IDC) chuig áiteanna eile
Earnálacha ardteicneolaíochta bunaithe in TFC, Teicneolaíocht Leighis, Cógaíocht, Ard-Déantúsaíocht & Innealtóireacht, Bia & Deoch	Níl naisc fosholáthair le fiontair níos mó & le líonraí gnó ar fud Luimnigh forbartha go maith	Cuirfidh cultúr fiontraíochta & seach-chuideachtaí ó choláistí 3ú leibhéal gnólachtaí nuathionscanta ardacmhainneachta chun cinn	Teip in oiriúnú/ullmhú d'athraithe sa gheilleagar áitiúil mar gheall ar thimthriallta níos tapúla fáis eacnamaíoch agus meath sa gheilleagar domhanda
Ionaid eacnamaíoch / páirceanna tionscail seabhunaithe in Plassey & sa Ráithín	Tá acmhainn & acmhainneacht theoranta do mhonarú nua láithreáin úrnua fágtha ag páirceanna tionsclaíochta seabhunaithe	Deiseanna méadaithe do ghnólachtaí nuathionscanta & d'fhás FBManna le húsáid teicneolaíochtaí digiteacha (díolacháin ar líne, margaiocht)	Bíonn tionchar ag baic sa slabhra soláthair, agus boilsciú costas ar thráchtarraí, ar fhuinneamh agus ar sholáthar bia ainmhithe ar struchtúir chostais i dtionscail & i seirbhísí, rud a chuireann isteach ar thrádáil, a laghdaíonn iomaíochas, a chuireann stop le tionscadail foirgníochta
Cumas maith T&F & Nuálaíochta i bhfiontair thionsclaíochta & institiúidí 3ú leibhéal (ionaid SFI)	Easnaimh i mbonneagar gnó - spás oibre / aonaid táirgthe do chuideachtaí beaga go háirithe táirgeadh bia	Méadú ar an turasóireacht atá nasctha le Luimneach mar Chathair Thairsí go Slí an Atlantaigh Fhiáin, bonneagar turasóireachta tuaithe (Glasbhealach Luimnigh, Conairí Bhealach Eabhra), acmhainní nádúrtha do thurasóireacht ghníomhaíochta, turasóireacht a bhfuil cáil idirnáisiúnta uirthi (Mainéar Áth Dara), imeachtaí (Corn Ryder) & taitneamhachtaí (Eispéireas Rugbaí Idirnáisiúnta, Caisleán Rí Eoin, Dánlann Ealaíne Chathair Luimnigh, Músaem Hunt)	De bharr géarchéimeanna & eachtraí idirnáisiúnta gan choinne (pandéim) tá éiginnteachtaí agus dúshláin nua (imírce, tithíocht, cúram sláinte) a mbíonn tionchar diúltach acu ar an ngeilleagar áitiúil
Ionaid eacnamaíoch / páirceanna tionscail seabhunaithe in Plassey & sa Ráithín	Eolas, cumas & deacrachtaí eile maidir le héagsúlú feirme a bhaint amach	Tá réimse leathan le leathnú ag cultúr agus geilleagar na hoíche	Bonneagar poiblí (tithíocht & bonneagar tacaíochta lena n-áirítear seirbhísí séarachais & uisce) nach bhfuil i bhfeidhm chun tacú le fás daonra & leathnú an lucht saothair i Luimneach
Earnáil láidir talmhaíochta / córas talmhaíochta & agraithionscail lena n-áirítear bia ceardaí	Meath ar shiopaí áitiúla, gluaiseacht miondíola ó Lár na Cathrach & láir bailte & sráidbhailte & aistriú miondíola ar líne	Is féidir cur leis an rath sna tionscail ealaíonta & chruthaitheacha (scannán, faisean, ceol, litríocht)	Bíonn tionchar diúltach ag scileanna an lucht saothair nach bhfreastalaíonn ar riachtanais fostóra/tionscail ar IDC agus ar leathnú gnó
Traidisiún / cultúr láidir tionscal bia agus dí & margai clúiteacha chun bia áitiúil a thaispeáint & a dhíol (Margadh an Bhainne)	Bonneagar turasóireachta lena n-áirítear líon & meascán de chóiríocht turasóireachta in easnamh ar fud Luimnigh		
Earnálacha nua agus earnálacha atá ag teacht chun cinn (scannán) & tionscail chultúir & cruthaitheacha	Líon neamhleor taitneamhachtaí laistigh & gníomhaíochtaí chun líon na gcuairteoirí & am aga a mhéadú		
Tionscal na turasóireachta & sócmhainní turasóireachta gníomhaíochta a fhorbairt lena n-áirítear Gleanntáin na Mumhan, Tír Bhealach	Níl na táirgí turasóireachta atá ann cheana ceangailte (gan líonra) le chéile & le tairiscintí eile (m.sh. bia & turasóireacht bia)		

Láidreachtaí	Laigí	Deiseanna	Bagairtí
Geilleagar Áitiúil & Poist	Geilleagar Áitiúil & Poist	Geilleagar Áitiúil & Poist	Geilleagar Áitiúil & Poist
Sócmhainní turasóireachta cultúrtha sainiúla: Oidhreacht thógtha Lár na Cathrach lena n-áirítear Luimneach Seoirseach, caisleáin, séipéil & bailte & sráidbhailte oidhreachta (Áth Dara, Cill Mocheallóg, Eas Géitine, An Gleann) & stair & cultúr	Ní aithnítear Luimneach mar cheann scríbe turasóireachta agus tá gá le tuilleadh cur chun cinn Easpa post i lár na cathrach, inrochtana do dhaonra a bhfuil cónaí orthu ann Rátaí arda dífhostaíochta & neamhghníomhaíochta eacnamaíche i ngrúpaí sóisialta (Taistealaithe, daoine faoi mhíchumas, daoine ó chúlraí faoi mhíbhuntáiste) Ceantar ard-dífhostaíochta struchtúracha i gceantair chathrach faoi mhíbhuntáiste & i gcodanna den chontae (Ráth Caola) Baic ar rochtain ar phoist (oideachas, cáilíochtaí, iompar, droch-chóiríocht in ionaid oibre do dhaoine faoi mhíchumas, réamhchlaonadh/leithcheal)	Tacaíonn CBT AE le talmhaíocht chun oiriúnú do tháirgeadh glas & do seachthorthaí (fuinneamh glas), éagsúlú, comharbas san fheirmeoireacht & úsáid talún mhalartach Deiseanna chun táirgeadh bia áitiúil, gnólachtaí & poist a mhéadú, slándáil & díol bia a fheabhsú (Margaí Feirmeoirí, siopaí feirme) Deiseanna infheistíochta, FBManna, fiontair shóisialta, post & forbartha scileanna san aistriú “glas” (fuinneamh in-athnuaite, foirgnimh iarfheistithe, geilleagar ciorclach) Inbhear na Sionainne mar mhol don fhuinneamh in-athnuaite (gaoth amach ón gcósta), ina bhfuil acmhainneacht chun todhchaí eacnamaíoch & iomaíochas an fhoréigiúin a chinntiú, poist a chruthú, infheistíocht i mbonneagar cumasúcháin, méadú ar thurasóireacht, feabhas a chur ar cháilíocht na beatha & gnó agus seirbhísí a leathnú (Tascfhórsa Inbhear na Sionainne)	

Láidreachtaí	Laigí	Deiseanna	Bagairtí
Inrochtaineacht & Iompar	Inrochtaineacht & Iompar	Inrochtaineacht & Iompar	Inrochtaineacht & Iompar
Suíomh Luimnigh mar “Cathair Thairisí” a bhfuil tábhacht straitéiseach aige sa chomhthéacs náisiúnta & i gcomhthéacs réigiúnach an Iarthair Láir Nascacht trádála agus turasóireachta domhanda agus náisiúnta trí Aerfort na Sionainne, port Leibhéal 1 de chuid na Sionainne agus Fhainge, Inbhear na Sionainne agus Dugthailte Luimnigh Inrochtaineacht mhótarbhealaigh chuig ionaid uirbeacha eile go háirithe Baile Átha Cliath & N20 Luimneach-Corcaigh atá pleanáilte chun nascacht a fheabhsú Forbairtí bonneagair bóithre & iompair lena n-áirítear Scéim Feabhsúcháin Bhóthar Fhainge go Luimneach don N21/N69 lena n-áirítear Seachbhóthar Áth Dara, Bealach Dáileacháin Luimnigh Thuaidh LNDR ag nascadh an N18 leis an M7 agus Seachbhóthar an Chaisleáin Nua Thiar, Seachbhóthar Mhainistir na Féile & athchóiriú iarnród Luimnigh-Faingne le haghaidh lasta Nascacht iarnróid & bus chuig cathracha & bealaí bus chuig na príomhbhailte & Cathair Luimnigh Seirbhísí Naisc Áitiúil do dhaonraí tuaithe Oibreacha sráide ag dul ar aghaidh & bainistiú feabhsaithe tráchta i lár na cathrach & roinnt bailte & sráidbhailte tuaithe Glasbhealaí (Glasbhealach Luimnigh, Glasbhealach Chaladh an Treoigh) / lánáí rothar & bealaí siúil forbartha sa chathair / i mbruachbhailte & i roinnt bailte agus sráidbhailte tuaithe Luimneach i measc na gcontaetha is fearr sa stát maidir le hachar daonraí ó phríomhsheirbhísí poiblí (scoileanna,	Easpa forbartha ar bhealaí/ sheirbhísí ag Aerfort na Sionainne Plódú tráchta & trácht trom trí bhailte & sráidbhailte ar leith Sábháilteacht ar bhóithre lena n-áirítear luasanna tráchta, trasbhealaí sábháilte d'úsáideoirí leochaileacha bóithre, easpa beart maolaithe tráchta, bóithre contúirteacha/limistéir ina bhfuil rátaí arda timpiste i gcodanna den chathair, ceantair bhrúachbhailteacha, bailte & sráidbhailte & ceantair thuaithe Insiúltacht lag i lár na cathrach, i mbailte & i sráidbhailte, a chuireann isteach go háirithe ar úsáideoirí leochaileacha bóithre (leanaí, daoine scothaosta, daoine faoi mhíchumas) Nascacht lag cosán laistigh de lár na mbailte & na sráidbhailte go dtí an t-imeall Infheistíocht neamhleor in iompar poiblí, minicíocht íseal seirbhísí & easpa bealaí faoin tuath i Luimneach, easpa stadanna bus & scáthlán, easpa seirbhísí go dtí an “míle deireanach” & dúshlánach le forbairt Easpa páirceála i lár na cathrach, i gcodanna de bhailte/sráidbhailte & díspreagadh do shiopadóireacht/ chuairteoirí Droch-chúram ar bhóithre tuaithe Spleáchas mór ar an gcarr le haghaidh taisteal laethúil (obair, scoil, coláiste) & sochaí atá dírithe ar charranna Ceantair ina bhfuil easpa leathanbhanda / leathanbhanda lag & easpa líonraí fón póca/drochlíonraí fón póca (i.e. ceantair ina bhfuil nascacht íseal)	Tacóidh suíomh geografach, modhanna rochtana, achair chuig margaí & seirbhísí & am taistil le hinfheistíocht, oibrithe, cuairteoirí, mic léinn & daoine a mhealladh Acmhainneacht chun bealaí ó Aerfort na Sionainne a leathnú, agus buntáistí do thrádáil agus do thurasóireacht mar thoradh air sin Acmhainneacht do naisc iarnróid comaitéireachta i dtreo Chathair Luimnigh, rud a fheabhsóidh nascacht le ceantair fho-uirbeacha & sráidbhailte imeallacha Acmhainneacht chun iarnród do phaisinéirí a athoscailt ó Luimneach go Faing, chun leas na turasóireachta & rochtain ar phoist, go háirithe nasctha le hinfheistíocht i bhfuinneamh in-athnuaite Phort Fhainge & Inbhear na Sionainne Mar thoradh ar infheistíocht i dtaisteal gníomhach cuirfear Glasbhealaí nua/sínte isteach i gceantair uirbeacha & fho-uirbeacha, Glasbhealaí idirchontae (Luimneach-tuaisceart Chiarraí), rud a leathnóidh iompar inbhuanaithe, a bheidh ag dul chun sochair thurasóireachta, sláinte & folláine & an chomhshaoil Feabhsóidh infheistíocht in iompar poiblí nascacht laistigh de Luimneach & idir contaetha, rud a rachaidh chun tairbhe an chomhshaoil, agus cháilíocht na beatha, agus a gheobhaidh réidh le bacainní ar rochtain ar phoist agus ar sheirbhísí, go háirithe do ghrúpaí faoi mhíbhuntáiste. Feabhsófar rochtain ar sheirbhísí do dhaoine & do bhonneagar & seirbhísí gnó má chuirtear NBP i bhfeidhm & aghaidh a thabhairt ar cheantair ina bhfuil nascacht íseal	Má theipeann ar na bealaí trí Aerfort na Sionainne a leathnú caillfear an acmhainneacht trádála, turasóireachta agus forbartha eacnamaíche Má theipeann ar thionscadail mhóra bonneagair iompair a sheachadadh (iarnród, bóithre náisiúnta, seachbhóithre) caillfear deiseanna eacnamaíocha, agus beidh cáilíocht bheatha níos measa & éifeachtaí diúltacha ar an gcomhshaoil mar thoradh air sin Mura dtagann dóthain athruithe ar iompraíochtaí i bhfabhar taisteal inbhuanaithe agus úsáid iompair phoiblí, ní bhainfear amach spriocanna maidir le gníomhú ar son na haeráide & beidh cáilíocht bheatha níos measa mar thoradh air sin Mura gcuirtear leis an iompar poiblí beidh tionchar diúltach ar na spriocanna maidir le gníomhú ar son na haeráide don earnáil iompair Mura leathnaítear iompar poiblí go ceantair thuaithe beidh tionchar diúltach aige ar rochtain ar sheirbhísí & ar fhostaíocht, go háirithe, do ghrúpaí faoi mhíbhuntáiste & do bheocht lonnaíochtaí tuaithe Beidh tionchar diúltach ar tharraingteacht bailte & sráidbhailte áirithe agus ar cháilíocht na beatha mura dtugtar aghaidh ar bhrú tráchta Má theipeann ar insiúltacht na cathrach, na mbruachbhailte, na mbailte & na sráidbhailte a fheabhsú, d'fhéadfadh tionchar a bheith aige ar shábháilteacht, go háirithe d'úsáideoirí leochaileacha bóithre, agus d'fhéadfadh sé a bheith ag feidhmiú mar bhac ar rochtain ar sheirbhísí, ar shiopaí & ar shaol sóisialta & pobail

Láidreachtaí	Laigí	Deiseanna	Bagairtí
Tithíocht & Bonneagar Tacaíochta	Tithíocht & Bonneagar Tacaíochta	Tithíocht & Bonneagar Tacaíochta	Tithíocht & Bonneagar Tacaíochta
Go leor ailte criosaithe le haghaidh forbairt chónaithe, chun freastal ar an bhfás daonra réamh-mheasta Forbairtí tithíochta sóisialta ar ardchaighdeán (m.sh., Sráid an Tiarna Éadbhard, Maigh Rois & an Cnoc Theas), athchóirithe & uasghrádaithe tithíochta seachadta i Luimneach le blianta beaga anuas Forbairtí nua tithíochta (tithíocht phríobháideach, shóisialta agus inacmhainne) seachadta le déanaí nó ar siúl faoi láthair Comhlachtaí Ceadaithe Tithíochta a sheachadann & a bhainistíonn forbairtí tithíochta sóisialta, le seirbhísí tacaíochta do thionóntaí leochaileacha	Easpa soláthair tithíochta thar gach cineál tithíochta & tionachta (sóisialta, príobháideach, inacmhainne, cíos príobháideach) Easpa acmhainne bonneagair uisce & séarachais chun forbairtí tithíochta a chumasú i go leor áiteanna i mbailte agus sráidbhailte tuaithe Luimnigh Fáil theoranta ar thithíocht le ceannach nó le ligean ar cíos go háirithe sa cheantar uirbeach & sa Chaisleán Nua Thiar agus gar dóibh Easpa tithíochta sóisialta, líon mór ag a bhfuil riachtanas tithíochta sóisialta & spleáchas láidir ar scéimeanna fóirdheontais cíosa (ÍCT/SCC) chun freastal ar riachtanais tithíochta sóisialta Ní dhéantar freastal iomlán ar riachtanais tithíochta grúpaí leochaileacha – Taistealaithe, tithíocht mhíchumais chun maireachtáil go neamhspleách, dídeanaithe/ daoine a thagann faoi Chosaint Idirnáisiúnta Méadú ar líon na ndaoine fásta agus leanaí gan dídean & i gcóiríocht éigeandála Cáilíocht tithíochta lena n-áirítear droch-éifeachtúlacht fuinnimh an stoic & róphlódú	D'fhéadfadh forbairtí tithíochta nua pleanáilte freastal ar fhás daonra réamh-mheasta do Luimneach, cónaitheoirí nua a mhealladh & daoine a choinneáil i Luimneach Freastalóidh glacadh dearaidh uilíoch i bhforbairtí tithíochta ar riachtanais éagsúla daoine le linn a saolré Feabhsóidh seachadadh an chláir tithe aoisbháúla & sciath-thithíochta maireachtáil neamhspleách do ghrúpaí leochaileacha Méadóidh bearta & dreasachtaí airgeadais a chuirtear ar fáil faoi “Thithíocht do Chách” an soláthar iomlán agus tacóidh siad le ceannach tithíochta, tithíocht do ghrúpaí sóisialta faoi mhíbhuntáiste & tithíocht thréigthe a úsáid arís Tacóidh cur chuige réamhghníomhach ag LCCC chun aghaidh a thabhairt ar áitribh fholmha & ar dhearóiliú le foirgnimh agus láithreáin dhearóile/fholmha a thabhairt chun úsáid chónaithe	Má theipeann ar an soláthar tithíochta a mhéadú chun freastal ar an éileamh atá ann anois & a bheidh ann amach anseo, beidh sé ina bhac ar fhás eacnamaíoch Laghdóidh costais arda agus méadaitheacha a bhaineann le ceannach tí agus cíosa na buntáistí a bhaineann le Luimneach ó thaobh inacmhainneachta de i gcomparáid le ceantair eile & iomaíochas Beidh éifeachtaí diúltacha ag teip agus moilleanna ar an soláthar tithíochta a mhéadú, lena n-áirítear fás daonra íseal, imirce daoine óga, brúnna sóisialta & airgeadais, struchtúr sóisialta lag i bpobail & deighiltí idir glúnta & sa tsochaí Mura dtugtar aghaidh ar riachtanais tithíochta na ndaonraí leochaileacha, neartófar eisiámh agus beidh costais shuntasacha shóisialta agus eacnamaíocha mar thoradh air (m.sh. gan a bheith in ann oibriú, costas cúraim sláinte) Feidhmeoidh cur i bhfeidhm mall/moilleanna ar phríomhthionscadail bhonneagair straitéisigh – tithíocht, bonneagar & seirbhísí uisce, séarachas & an Plean Náisiúnta Leathanbhanda mar shríon ar fhás daonra & ar dháileadh fáis daonra ar fud an chontae

Láidreachtaí	Laigí	Deiseanna	Bagairtí
Struchtúr lonnaíochta, bailte & sráidbhailte	Struchtúr lonnaíochta, bailte & sráidbhailte	Struchtúr lonnaíochta, bailte & sráidbhailte	Struchtúr lonnaíochta, bailte & sráidbhailte
Fás láidir ar dhaonra & comhchruinnithe fostaíochta i gceantair chathrach Luimnigh Daonra óg mór i Luimneach fo-uirbeach/uirbeach imeallach & in go leor bailte agus sráidbhailte Líon mór bailte & sráidbhailte, ina bhfuil éagsúlacht oidhreacht tógtha & tréithe áite Roinnt bailte ina bhfuil bonn maith gnó & fostaíochta (An Caisleán Nua Thiar, Mainistir na Féile, Ráth Caola, Áth Dara, Cromadh) Roinnt bailte ag a bhfuil feidhmeanna éagsúla & seirbhísí poiblí maithe (leabharlann, ionaid oideachais & oiliúna, seirbhísí míchumais, limistéir áineasa & thaitneamhachta) Bailte & sráidbhailte tarraingteacha dea-choimeáda Comharsanachtaí i mbruachbhailte Luimnigh a forbraíodh bunaithe ar dhlúthlonnaíochtaí / dlúthfhás (gar do sheirbhísí poiblí & príobháideacha, poist, rotharbhealaí, bealaí siúil agus taitneamhachtaí) Críochnaíodh roinnt ceantar/bailte agus sráidbhailte a bhfuil oibreacha feabhsaithe do ríocht phoiblí iontu	Rátaí arda áitreabh folamh tráchtála & cónaithe i lár na cathrach, bailte contae (Mainistir na Féile, An Caisleán Nua, Cill Mocheallóg) & roinnt sráidbhailte Laghdaigh ardáin mhiondíola ar líne, dúnadh siopaí atá lonnaithe i bhfoirgnimh & cailteanas gníomhaíochtaí tráchtála (m.sh., bainc) líon na ndaoine a théann isteach i lár na cathrach & i mbailte Dlúis an-ard daonra i Lár Chathair Luimnigh, go háirithe i gCeantar na nDugaí i Lár Chathair Luimnigh, áit a bhfuil líon ard imirceach Dlúis mhíchothroma daonra ar fud chathair Luimnigh (m.sh. íseal i gceantair athghiniúna & ard i gceantair i lár na cathrach) Mar gheall ar an líon mór lonnaíochtaí, ar an méid lonnaíochta íseal & ar an daonra an-scaipthe faoin tuath i Luimneach tá sé deacair agus costasach bonneagar & seirbhísí a sheachadadh An ríocht phoiblí bhocht i lár na cathrach, bailte & sráidbhailte lena n-áirítear easpa spáis chathartha, suíochán, soilsithe sráide Droch-chothabháil, caitheamh bruscair agus salú ag madraí i gcomharsanachtaí cathrach, bailte contae & sráidbhailte	Le fócas beartais ar dhlúthfhás & maoiniú poiblí chun aghaidh a thabhairt ar áitribh fholmha agus ar dhearóiliú cruthaítear coinníollacha chun foirgnimh atá ann cheana a athúsáid le haghaidh úsáidí cónaithe, eacnamaíochta agus pobail, & lár na cathrach, bailte & sráidbhailte a athbheochan Soláthraíonn bainc thalún agus foirgnimh faoi úinéireacht phoiblí (lena n-áirítear iad siúd atá tréigthe/folamh) deiseanna chun lár na cathrach/baile & sráidbhailte a athdhearadh / a athúsáid le haghaidh maireachtála sa 21ú haois Le forbairt Pointí Nasctha Leathanbhanda (BCPanna) & Mol Nasctha i gceantair thuaithe & cianobair, cuirtear feabhas ar an gcumas chun bailte agus sráidbhailte tuaithe a athghiniúint Soláthraíonn fás daonra lena n-áirítear imirce isteach ó phobail chultúrtha nua ar fearr leo cónaí sa chathair & sa bhaile deiseanna d'athghiniúint shóisialta i lár na cathrach agus sna mbailte	Mura dtugtar aghaidh ar an leibhéal ard áitreabh folamh, cuirfear stop le hathghiniúint i lár na cathrach/an bhaile Má theipeann ar mheascán de ghníomhaíochtaí miondíola & tráchtála a mhealladh, gnólachtaí a mhealladh chun áitribh a fháil ar cíos i lár na cathrach agus an geilleagar oíche a fhorbairt, beidh tionchar diúltach ar athghiniúint uirbeach/baile Mura méadaítear bonn úsáideoirí na Mol Digiteach agus/nó má thiontaítear cianoibríú ar ais, beidh easpa tionchair ar athnuachan sráidbhailte/bailte Mura mbaintear amach “Cathair Bheo” beidh tionchar diúltach ar athghiniúint inbhuanaithe na cathrach Beidh tionchar diúltach ar bheocht i lár na cathrach, lár na mbailte & na sráidbhailte & an tsaoil shibhialta, chultúrtha agus pobail mura gcuirtear an ríocht phoiblí ar ardchaighdeán ar fáil Má theipeann ar shaincheisteanna áitreabh folamh agus dearóiliú a réiteach (saincheisteanna úinéireachta / dlí, struchtúir faoi chosaint, rialacháin phleanála), beidh meath uirbeach agus méaduithe costais ann & ní bheidh athnuachan inmharthana ó thaobh an gheilleagair de Beidh tionchar diúltach ag struchtúr sóisialta lag (m.sh., comhchruinnithe daoine scothaosta, daoine atá faoi mhíbhuntáiste sóisialta, imirceach), dearadh fisiciúil lag (m.sh., eastáit scartha, bloic árasán nach bhfuil comhtháite le forbairtí eile) & cúinsí eile ar phobail inbhuanaithe a bhaint amach

Láidreachtaí	Laigí	Deiseanna	Bagairtí
Caitheamh aimsire, taitneamhachtaí & saoráidí pobail	Caitheamh aimsire, taitneamhachtaí & saoráidí pobail	Caitheamh aimsire, taitneamhachtaí & saoráidí pobail	Caitheamh aimsire, taitneamhachtaí & saoráidí pobail
Cultúr láidir spóirt, a chuireann le bród áitiúil & le braistint phobail Áiseanna maithe spóirt lena n-áirítear staidiamai – Páirc Thuamhan, OTS / Páirc na nGael – áiseanna den scoth ag Airéine UL, an Mol Lúthchleasaíochta Réigiúnach sa Chaisleán Nua Thiar & áiseanna gailf Soláthar & dáileadh maith páirceanna imeartha do spóirt foirne (CLG, sacar, rugbaí) Roinnt páirceanna móra ardchaighdeáin (An Chora), limistéir áineasa nádúrtha (Clare Glens), baile (Diméin an Chaisleáin Nua Thiar) & páirceanna cathrach Forbraíodh áiteanna súgartha pobail, páirceanna céadfacha & taitneamhachtaí eile le blianta beaga anuas Líon mór agus dáileadh réasúnta maith áiseanna pobail, á reáchtáil ag grúpaí pobail & deonacha agus ag a bhfuil bonn láidir gníomhaíochtaí ar fud Luimnigh uirbigh & tuaithe	Feabhsuithe/uasghráduithe ag teastáil chun go leor den bhonneagar spóirt agus áineasa atá ann cheana féin a fheabhsú lena n-áirítear clubanna & spásanna laistigh Éagsúlacht lag áiseanna spóirt (m.sh., drochsholáthar do chispheil, gleacaíocht, cruicéad, snámh i gcodanna áirithe de Luimneach) Easpa spásanna glasa, spás áineasa faoin aer (páirceanna níos lú), áiteanna súgartha laistigh, spraoi & taitneamhachtaí do theaghlaigh, daoine óga & aoisghrúpaí níos sine Easpa limistéir shúgartha faoi fhothain – m.sh., i lár na cathrach – limistéir chun a bheith ag “crochadh thart” don aos óg & gníomhaíochtaí saor ó alcól / ar chostas íseal / saor in aisce do theaghlaigh & don óige Easpa áiseanna pobail i gceantair áirithe (pobail fho-uirbeacha, lár na cathrach) & gá le huasghrádú áiseanna Drochrochtain do dhaoine faoi mhíchumas, easpa áiseanna míchumais/easpa spásanna spóirt & áineasa atá oiriúnach do dhaoine faoi mhíchumas agus i roinnt foirgneamh	Deiseanna chun áiseanna spóirt ilchuspóireacha a fhorbairt & úsáid na n-áiseanna atá ann cheana féin a leathnú i gcomhar le clubanna spóirt reatha & le grúpaí pobail áitiúla Deiseanna chun spás glas a mhéadú i gcathracha, i mbailte & i sráidbhailte le haghaidh caitheamh aimsire & súgartha agus úsáid a bhaint as acmhainní nádúrtha (aibhneacha, lochanna, uiscebhealaí, tírdhreacha) chun spás áineasa lasmuigh a fhorbairt. Ciallaíonn siad sin go mbeidh sé níos éasca a bheith i do chónaí i gceantair áitiúla & feabhsóidh siad cáilíocht na beatha	Beidh tionchar diúltach ag limistéir neamhleor spóirt, áineasa agus thaitneamhachta ar cháilíocht bheatha an phobail & ar shláinte & folláine Beidh tionchar diúltach ag easpa airde ar shaincheisteanna rochtana míchumais & rochtana ar thaitneamhachtaí & spásanna áineasa ag daonraí leochaileacha ar ionchuimsiú sóisialta & ar shláinte & folláine na ngrúpaí daonra sin Beidh easpa comhtháthaithe pobail & foirgneamh pobail mar thoradh ar easpa áiseanna agus taitneamhachtaí pobail, go háirithe i gceantair ina bhfuil dlúis daonra láidre & imirce isteach

Láidreachtaí	Laigí	Deiseanna	Bagairtí
Pobal / Cáilíocht na Beatha	Pobal / Cáilíocht na Beatha	Pobal / Cáilíocht na Beatha	Pobal / Cáilíocht na Beatha
Éagsúlacht chultúrtha níos mó i Luimneach Céatadán ard daoine a bhfuil sláinte mhaith nó an-mhaith acu Eagraíochtaí pobail dea-fhorbartha & gníomhacha, spiorad láidir pobail, comharsanacht agus ceangal le ceantair áitiúla Amanna taistil gearra chuig an obair/scoil/coláiste go ginearálta Leibhéil arda sábháilteachta pobail ar an iomlán Sócmhainní nádúrtha lena n-áirítear an tSionainn, tírdhreacha tuaithe (sléibhte, uiscebhealaí) a bhféadfaidh daoine taitneamh a bhaint astu	Líon mór (20,000) ina gcónaí i gceantair faoi mhíbhuntáiste i gcathair Luimnigh, díothacht shóisialta agus éagothroime shóisialta sa chathair Limistéir bheaga dhíothachta i gceantair eile - eastáit tithíochta sóisialta i mbailte agus i sráidbhailte, limistéir phríobháideacha ar cíos & díothacht “i bhfolach” i gceantair thuaithe Grúpaí sóisialta atá i mbaol mór eisiamh sóisialta & atá deacair teacht orthu (imircigh i Soláthar Díreach nó a fhágann é, imircigh gan scileanna Béarla, an Lucht Siúil, daoine faoi mhíchumas, daoine a bhfuil deacrachtaí meabhairshláinte acu, daoine scothaosta atá ina gcónaí ina n-aonar) Eisiamh digiteach a théann i bhfeidhm ar ghrúpaí áirithe – daoine ar bheagán oideachais, daoine scothaosta, daoine ina gcónaí i gceantair thuaithe a bhfuil easpa leathanbhanda & nascachta acu Níl riachtanais sláinte agus rochtain thráthúil ar sheirbhísí sláinte (cúram príomhúil, cúram ospidéal) á gcomhlíonadh do chách Teaghlaigh i mbochtaineacht breosla & bia Mí-úsáid substaintí (alcól, drugaí mídhleathacha) & bonn seirbhíse áitiúil neamhleor do sheirbhísí andúile Iompar frithshóisialta, mangaireacht drugaí, cionta oird phoiblí & coireacht a bhaineann le húsáid drugaí (goid) Easpa láithreachta infheicthe gardaí i bpobail áitiúla	Neartóidh éagsúlacht shóisialta mhéadaithe ár gcultúr agus tabharfaidh sí eolas, buanna, scileanna & acmhainneacht nua chun an lucht saothair & fiontar a leathnú D’fhéadfadh foinse scileanna, lucht saothair agus fiontar a bheith i measc na ndaoine atá faoi dhíothacht eacnamaíoch & shóisialta faoi láthair Cuirfidh méadú ar ionchas saoil lena n-áirítear daonraí níos sine a bhfuil sláinte mhaith acu leis an teaghlach, saol an phobail, obair dheonach & an geilleagar Tá an acmhainn ag grúpaí pobail agus deonacha a dtionchar a leathnú, an acmhainneacht chun an bonn oibrithe deonacha & a ngníomhaíochtaí a éagsúlú, rud a d’fheabhsódh an saol sibhialta agus cáilíocht beatha an phobail Acmhainneacht chun cur leis an rath atá ar ghrúpaí deonacha agus pobail i bhforbairt agus i reáchtáil ionad pobail, fiontair shóisialta & seirbhísí i bpobail	Má theipeann ar an éileamh méadaithe ar chúram sóisialta do ghrúpaí éagsúla (seandaoine, daoine faoi mhíchumas) & do sheirbhísí eile (oideachas speisialta) a chomhlíonadh & má tá moilleanna ann, méadófar éagothroime & an tionchar diúltach ar cháilíocht na beatha Méadófar brúnna airgeadais & acmhainne ar sheirbhísí sláinte ospidéal má theipeann ar shamhlacha nua pobalbhunaithe do chúram sláinte & sóisialta a sholáthar Má theipeann ar líon na dtinneas ainsealach a laghdú, agus ar iompraíochtaí stíle maireachtála a athrú (gníomhaíocht fhisiciúil, mí-úsáid substaintí), méadófar an brú ar sheirbhísí sláinte & déanfar cáilíocht na beatha níos measa Mura dtugtar aghaidh ar shábháilteacht phobail (m.sh. iompar frithshóisialta, coireacht drugaí) beidh tionchar diúltach ar chomhtháthú & folláine pobail Má theipeann ar an deighilt dhigiteach a dhúnadh & aghaidh a thabhairt ar bhochtaineacht bhia & bhreosla, méadófar an t-eisiamh sóisialta & na neamhionannais Má theipeann ar chomhtháthú a thógáil ar fud pobail éagsúla, beidh tionchar diúltach aige ar chomhtháthú sóisialta Mura leathnaítear obair dheonach & ceannaireacht phobail beidh tionchar aige ar inbhuanaitheacht na gcomhlachtaí pobail & deonacha & ar cháilíocht na beatha Mura gcuirtear feabhas ar éagsúlacht san obair dheonach & sa chinnteoireacht, cuirfear srian ar thacaíocht do ghrúpaí pobail agus ar a n-inbhuanaitheacht agus ar a mbonn gníomhaíochta

Láidreachtaí	Laigí	Deiseanna	Bagairtí
An Timpeallacht Nádúrtha & an tAistriú “Glas”	An Timpeallacht Nádúrtha & an tAistriú “Glas”	An Timpeallacht Nádúrtha & an tAistriú “Glas”	An Timpeallacht Nádúrtha & an tAistriú “Glas”
Neart na n-acmhainní nádúrtha, limistéir shuntasacha do ghnáthóga /bithéagsúlacht (dobharcheantair abhann, portaigh, bogaigh) & SACanna/SPCanna ainmnithe	Caillteanas ginearálta & tapa bithéagsúlachta Limistéir a bhfuil tionchar ag speicis ionracha orthu – Glúineach Bhiorach, feabhrán, Fuinseog Himiléach, críonadh siar Fuinseoige	Cruthaíonn “aistriú glas” deiseanna infheistíochta (IDC/dúchasach) i nginiúint fuinnimh in-athnuaite, i ngnó agus i bpoist Cruthóidh forbairt fuinnimh in-athnuaite (m.sh. Inbhear na Sionainne) slándáil fuinnimh, mar bhonn agus mar thaca ag fás eacnamaíoch & cáilíocht na beatha Soláthróidh iarfheistiú chun éifeachtúlacht fuinnimh foirgneamh a fheabhsú deiseanna le haghaidh uasoiliúna/athoiliúna & poist fhéideartha lena n-áirítear deiseanna do dhaoine dífhostaithe	Beidh tionchar diúltach ag tarluithe & minicíocht adhaimsire ar an ngeilleagar / teaghlaigh / gnó / bonneagar & ardóidh siad costais phoiblí Beidh tionchar diúltach ag caillteanas leanúnach na bithéagsúlachta & idiú acmhainní ganna (uisce) ar cháilíocht na beatha & ar phobail inbhuanaithe Beidh bearta oiriúnaithe agus maolaithe níos tapúla & níos doimhne riachtanach de bharr an mheatha ar an athrú aeráide sna 2020idí
Léirthuisicint ar chaighdeán na n-acmhainní nádúrtha ag an daonra & feasacht mhéadaithe ar an ngá leis na hacmhainní sin a chosaint	Chuir róphlandú buaircíneach/sprús & crann neamhdhúchasach san fhoraoiseacht isteach ar ghnáthóga nádúrtha & ar thírdhreacha tuaithe	Truailliú abhann (ó thionscal, feirmeoireacht agus foinsí eile), stoic íseal éisc & droch-cháilíocht uisce i gceantair áirithe	Teipeann ar ghníomhú ar son na haeráide aistriú cóir a bhaint amach agus tá tionchar diúltach níos mó ar earnálacha (talmhaíocht go háirithe) & ar ghrúpaí sóisialta, rud a chuireann isteach ar cheannach isteach agus ar chomhtháthú sóisialta
Feasacht ghinearálta ar an ngéarchéim aeráide & ar an ngá atá le gníomhú ar son na haeráide a chur chun cinn	Tá go leor údarás & struchtúr éagsúil freagrach as aibhneacha, uiscebhealaí & cáilíocht uisce & níl siad comhordaithe Leibhéal úsáide lotnaidicídí / leasachán ceimiceach i dtáirgeadh feirme & i dteaghlaigh (i ngairdíní baile)	Soláthraíonn an earnáil comhshaoil lena n-áirítear an geilleagar ciorclach (siopaí chun earraí a athúsáid, uaschúrsáil), deiseanna d’fhiontar sóisialta agus pobail, a fhreastalaíonn ar riachtanais maidir le hearraí & seirbhísí & poist do ghrúpaí faoi mhíbhuntáiste	Is é an toradh a bhíonn ar bhearta um ghníomhú ar son na haeráide sa bithéagsúlacht & i réimsí eile (rialú truaillithe) ná meath ar acmhainní nádúrtha, rud a bhfuil tionchar diúltach aige ar fhorbairt na turasoíreachta
Tacaíocht shochaíoch ghinearálta don aistriú cothrom & cóir	Tá fadhbanna tuilte & tarluithe adhaimsire, atá ag tarlú ar bhonn níos minice & níos déine, ag cur isteach ar theaghlaigh, ar phobail, ar ghnólachtaí & ar sheirbhísí poiblí agus tá tionchar acu ar shábháilteacht, ar cháilíocht na beatha & ar chostais eacnamaíocha arda	Deiseanna chun conairí bithéagsúlachta a fhorbairt feadh siúlbealaí & rotharbhealaí	Mar thoradh ar neamhréireanna maidir le suíomh post & áiteanna a bhfuil daoine ina gcónaí & dul chun cinn mall ar iompar “glas” ní bhainfear amach spriocanna maidir le gníomhú ar son na haeráide
Grúpaí pobail & deonacha áitiúla gafa le tionscnaimh bithéagsúlachta/cosanta comhshaoil a sheachadadh (na Bailte Slachtmhara, Comhpháirtíochtaí Nuálaíochta Eorpacha, grúpaí comhshaoil atá gníomhach i limistéir ina bhfuil gnáthóga tábhachtacha)	Líon mór & % de na foirgnimh atá mí-éifeachtach ó thaobh fuinnimh de (poiblí, príobháideacha, pobail, áiseanna spóirt) & spleáchas ar bhreoslaí iontaise sa soláthar foirgneamh	Cruthaítear samhlacha taispeána ar féidir iad a mhacasamhlú ar bhonn níos leithne le tionscadail faoi stiúir an phobail / tionscadail a bhaineann leis an bpobal a sheachadann tionscnaimh chomhshaoil nuálacha	Ní leor feasacht na sochaí agus an phobail ar bhearta maidir leis an athrú aeráide & ní dhéantar athruithe ar iompraíochtaí
Scoileanna atá páirteach i dtionscnaimh chomhshaoil (Bratach Ghlas)	Bearnaí faisnéise & easnaimh eolais in acmhainn na sochaí & an phobail freagairt don athrú aeráide	Acmhainneacht iontach chun dul i dteagmháil níos mó le scoileanna & eagraíochtaí don ógra chun bearta dearfacha um ghníomhú ar son na haeráide a chur chun cinn	Costais an aistrithe – m.sh. iarfheistiú, gnólachtaí a bhfuil leibhéil arda astaíochtaí acu – meastar go bhfuil siad róchostasach nó nach bhfuil siad réadúil
Acmhainní chun fuinneamh in-athnuaite a úsáid & a fhorbairt, go háirithe in Inbhear na Sionainne (gaoth amach ón gcósta) & bithdhramhaíl (talmhaíocht)	Cainníocht na dramhaíola a tháirgtear thar gach cineál earraí & seirbhísí & earnálacha	Tá foinsí maoinithe AE & náisiúnta ar fáil chun tionscnaimh um ghníomhú ar son na haeráide a fhorbairt ar gach leibhéal - rialtas áitiúil/ gníomhaireachtaí, gnólachtaí, pobail	Má theipeann ar an acmhainn eangaí a leathnú cuirfear srian le cur chun feidhme mórtionscadal & an geilleagar áitiúil
T&F & Nuálaíocht i gcoláistí 3ú leibhéal & gnólachtaí a bhfuil eolas & teicneolaíochtaí acu chun cur le gníomhartha maidir leis an athrú aeráide, gnó “glas” & oideachas / foghlaim	Dumpáil mhídhleathach, truailliú & forfheidhmiú lag pionós		

Láidreachtaí	Laigí	Deiseanna	Bagairtí
An Timpeallacht Nádúrtha & an tAistriú “Glas”	An Timpeallacht Nádúrtha & an tAistriú “Glas”	An Timpeallacht Nádúrtha & an tAistriú “Glas”	An Timpeallacht Nádúrtha & an tAistriú “Glas”
	Áiseanna chun acmhainní ganna a shábháil (uisce báistí), athúsáid & scaradh fuíollábhar nach bhfuil forbartha go maith ar leibhéal sráidbhaile/baile, comharsanachta Easpa pointí luchtaithe Feithiclí Leictreacha, scaipthe ar fud Luimnigh		Má theipeann ar an mbochtaineacht fuinnimh a mhaolú do theaghlaigh ar ioncam íseal méadófar éagothroime & eisiamh sóisialta Mura n-ardaítear líon & dáileadh na bpointí luchtaithe feithiclí leictreacha laghdófar an t-athrú chuig feithiclí leictreacha & beidh tionchar diúltach aige ar an sprioc maidir le gníomhú ar son na haeráide

Láidreachtaí	Laigí	Deiseanna	Bagairtí
Straitéisí, pleananna & saincheisteanna institiúideacha	Straitéisí, pleananna & saincheisteanna institiúideacha	Straitéisí, pleananna & saincheisteanna institiúideacha	Straitéisí, pleananna & saincheisteanna institiúideacha
Roinnt institiúidí “ancaire” atá lonnaithe i gCathair Luimnigh lena n-áirítear coláistí tríú leibhéal (UL, OTS, MIC) agus Ospidéal Ollscoile FSS Cur chuige comhchoiteann/stair an chomhoibrithe idir comhlachtaí poiblí i réimsí beartais shóisialta & eacnamaíoch (lena n-áirítear GFT, EI) agus i bpleanáil & freagairt éigeandála (FSS, An Garda Síochána, LCCC) Struchtúir le haghaidh comhpháirtíochtaí páirtithe leasmhara (CFPÁL, CYPSC, Fóram Luimnigh) ar fud na hearnála poiblí, pobail / deonaí & príobháidí Cuideachtaí sonracha a bunaíodh chun tionscnaimh straitéiseacha a spreagadh i Luimneach (m.sh., Luimneach Fiche Tríocha, Luimneach a Nuáil, Luimneach a Iniúchadh (Discover Limerick) DAC)	Ciallaíonn beartas & timpeallacht institiúideach atá casta, nósanna imeachta & cleachtais institiúideacha éagsúla i ngníomhaireachtaí éagsúla go bhfuil sé deacair comhordú a bhaint amach go praiticiúil Ní hionann teorainneacha riaracháin ar fud na ngníomhaireachtaí go léir, rud a fhágann go bhfuil pleanáil/seachadadh comhordaithe níos deacra Ualach an riaracháin & castachtaí maidir le rochtain ar mhaoiniú & cuntasacht ina leith Bíonn tionchar ag stair na moilleanna ar sholáthar tionscadal & seirbhísí, spriocanna nár baineadh amach, agus costais mhéadaitheacha ar mhuinín an phobail as stát / gníomhaireachtaí rialtais Trasnaíonn roinnt pleanáil & seachadadh tionscadal & seirbhísí teorainneacha contae Go leor pleananna earnála & straitéisí forbartha/i bhfeidhm & cur chuige neamhchomhtháite	Le Plean Forbartha Luimnigh 2022-2028 atá dírithe ar chathair “ghlas” agus contae atá ionchuimsitheach, athléimneach & inbhuanaithe a bhaint amach tacófar le cur chuige nua i leith na forbartha Imreoidh suíomhanna do ‘Luimneach Fiche Tríocha’ atá faoi úinéireacht phoiblí & forbairtí (Cearnóg Opera, á tógáil, máistirphlean Cheathrú Cois Abhann Cleaves, pleanáil) atá ag dul ar aghaidh tionchar dearfach ar athghiniúint i lár na cathrach Tacóidh áiteanna a mheallann a lán turasóirí agus atá faoi bhainistíocht an Údaráis Áitiúil le cur chuige straitéiseach maidir le hinfeistíocht agus cur chun cinn Luimnigh Creatáil Pleanála Náisiúnta agus Réigiúnacha i bhfeidhm & maoiniú suntasach rialtais ar fáil le haghaidh athghiniúna agus forbartha i Luimneach uirbeach agus tuaithe Díríodh sa Mháistirphlean d’Inbhear na Sionainne “Fís na Sionainne agus Fhainge 2041” & “Fís 2041 Athbheithniú Straitéiseach 2022” ar mhórmhol loingseoireachta & eacnamaíoch idirnáisiúnta a fhorbairt & ar leas a bhaint as fuinneamh in-athnuaite Tá beartais & creatáil náisiúnta agus cláir áitiúla i bhfeidhm chun tacú le hionchuimsiú sóisialta, frith-idirdhealú, comhionannas agus ceartas sóisialta	Beidh sé mar thoradh ar acmhainní neamhleora (maoiniú, acmhainn foirne) agus ar bhrúnna eile nach ndéanfar tionscadail nua a phleanáil, a mhaoiniú ná a sheachadadh Mar thoradh ar chastacht (m.sh., tiomsú ar láithreán, éadálacha, pleanáil, breithmheas, soláthar) & ar mhoilleanna seachadta méadófar costais, ní bheidh tionscadail ar scála níos mó inmharthana agus beidh tionchar diúltach acu ar fhorbairt & ar cháil tionscadail chaipitil D’fhéadfadh athruithe gan choinne (m.sh., meathlú sa gheilleagar domhanda) & meath ar airgeadas poiblí dul i bhfeidhm ar phleananna & ar an ngeilleagar áitiúil D’fhéadfadh tionchar a bheith ag athruithe féideartha ar thosaíochtaí beartais ar sheachadadh forbairtí pleanáilte i Luimneach Níl beartais forbartha réigiúnacha chothromaithe an rialtais éifeachtach chun infheistíocht a atreorú chuig na réigiúin agus chun fás daonra & forbairt eacnamaíoch a bhaint amach sna réigiúin An acmhainneacht le haghaidh athruithe sa timpeallacht pholaitiúil & easpa tacaíochta polaitiúla do chineálacha áirithe forbartha D’fhéadfadh tionchar a bheith ag easpa acmhainne in eagraíochtaí pobail & deonacha ar ghiniúint tionscadal nua, ar mhaoiniú chuig pobail áitiúla agus ar sheachadadh

(6.)

Fís, Spriocanna Ardleibhéil & Cuspóirí

95

6.1	Cúlra agus Saincheisteanna Straitéiseacha	95
6.2	Fís Straitéiseach agus Spriocanna Ardleibhéil	96
6.3	Cuspóirí Forbartha Pobail agus Eacnamaíochta Inbhuanaithe	98
6.3.1	Eacnamaíocht: Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe (SEDonna)	102
6.3.2	Pobal: Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe (SCDonna)	116
6.3.3	Cuspóirí Forbartha Inbhuanaithe Comhtháite	136

6. Fís, Spriocanna Ardleibhéil & Cuspóirí

Déantar sa chuid seo breac-chuntas go hachomair ar an gcúlra agus ar dhúshlán straitéiseacha, cuirtear Fís agus Spriocanna Ardleibhéil an PÁEP i láthair agus ina dhiaidh sin cuirtear na Cuspóirí Eacnamaíochta Inbhuanaithe, Cuspóirí Pobail Inbhuanaithe, agus Cuspóirí Comhtháite Inbhuanaithe i láthair.

6.1 Cúlra agus Saincheisteanna Straitéiseacha

Sainaitnítear i gcreat PÁEP 2022-2028 cuspóirí straitéiseacha do Chathair agus do Chontae Luimnigh d'fhorbairt eacnamaíoch agus pobail áitiúil thar na sé bliana atá romhainn. Ní mór don PÁEP a bheith solúbtha chun freagairt do dhúshlán aitheanta go háirithe don athrú aeráide – nuair is gá réitigh agus freagairtí ar leibhéil an phobail áitiúil a oibriú amach – agus do dhúshlán gan choinne ar dóigh dóibh go dtiocfaidh siad chun cinn le linn an chur chun feidhme. Tháinig go leor dúshlán gan choinne le trí bliana anuas lena n-áirítear an Phaindéim COVID-19 agus an cogadh san Úcráin, agus bhí tionchar mór acu sin ar ár bpobail agus ar an ngeilleagar. Léirigh eispéireas COVID-19 láidreacht an phobail. Leis sin, tugadh seirbhísí ar ais chuig sráidbhailte agus bailte áitiúla agus léiríodh na féidearthachtaí a bhain le bheith in ann cónaí agus oibriú san áit chéanna. Soláthraíodh oideachas, gnó, cúram sláinte, cultúr agus na healaíona trí úsáid na dteicneolaíochtaí digiteacha a leathnú.

Léiríodh le heispéireas le déanaí leochaileacht earnálacha eacnamaíocha áirithe: lena n-áirítear fáilteachas, turasóireacht, foirgníocht agus miondíol lonnaithe i bhfoirgnimh. Is réimsí sainiúla dúshlán iad soláthar saothair, ganntanas scileanna, patrúin tomhaltóra atá ag athrú, costais mhéadaithe fuinnimh, costais ábhar/tráchtarraí agus bia ainmhithe agus easpa soláthair tithíochta. Bhí tionchar freisin ag treochtaí le déanaí ar áit - tá laghdú tagtha ar líon na ndaoine a théann isteach i lár na mbailte/na gcathracha mar gheall ar an aistriú chuig níos mó miondíola ar líne agus cianobair agus tá cur chuige traidisiúnta maidir le hathghiniúint uirbeach ag brath ar oibrithe miondíola agus oifige ar scála mór faoi cheist.

Bhí drochthionchar ag athruithe ar ghrúpaí áirithe sa tsochaí amhail daoine a bhfuil easpa scileanna digiteacha acu; mná agus leanaí atá buailte ag foréigean teaghlaigh; daoine a fhulaingíonn leithlisiú faoin tuath; daoine atá ag lorg tearmainn/daoine i Soláthar Díreach nó a fhágann é; agus daoine leochaileacha agus teaghlaigh a bhfuil fadhbanna casta sóisialta acu, daoine nach bhfuil a gcóiríocht féin acu nó daoine gan dídean. Is eol go bhfuil codanna eile den daonra i mbaol níos airde eisiaimh lena n-áirítear daoine faoi mhíchumas, teaghlaigh den Lucht Siúil, daoine a bhfuil riochtaí ainsealacha sláinte orthu, agus daoine sa chóras dlí choiriúil. Tá cuid de na grúpaí sin i mbaol ard idirdhealaithe freisin.

Beidh dúshlán níos mó le sárú ag earnálacha agus codanna áirithe den daonra a bhaineann leis an athrú aeráide lena n-áirítear talmhaíocht agus teaghlaigh fheirme, iompar agus daoine atá ag brath go mór ar an gcarr agus teaghlaigh ar ioncam íseal atá ag brath ar chórais fhuinnimh níos sine agus atá ag maireachtáil i dtithíocht atá neamhéifeachtúil ó thaobh fuinnimh de.

Le blianta beaga anuas, tá éileamh níos mó ar sheirbhísí údarais áitiúil chun freagairt do tharluithe adhaimsire lena n-áirítear tuilte, agus iad ag obair i gcomhar le seirbhísí éigeandála eile. Neartaíodh cosaintí ar thuilte i gceantair ina bhfuil rioscaí. Tá seirbhísí údarais áitiúil gafa go gníomhach i réimsí eile de mhaolú agus oiriúnú maidir leis an athrú aeráide i gcomhar le seirbhísí agus pobail eile – m.sh. speicis ionracha, cailliúint bithéagsúlachta, cáilíocht uisce agus bainistiú do bharcheantar abhann.

Ag an am céanna, tá Éire ag forbairt a róil, a réimse agus a tionchair i suíomh idirnáisiúnta. Tá gné áitiúil ag baint le hidirnáisiúnú, lena bhfuiltear ag tógáil nasc le hinstitiúidí, áiteanna, gnólachtaí agus daoine thar lear. Tá naisc den sórt sin tábhachtach dár bhféiniúlacht, agus dár gcáil agus féadann siad tairbhí inláimhsithe a thabhairt do cheantair agus pobail áitiúla.

6.2 Fís Straitéiseach agus Spriocanna Ardleibhéil

Sa chúla sin, is í an fhís straitéiseach don PÁEP ná:

Pobail shláintiúla athléimneacha a chruthú ag a bhfuil bonneagar agus seirbhísí maithe agus geilleagar athléimneach inbhuanaithe, rud a sholáthraíonn poist ar ardchaighdeán agus ioncaim réasúnta do dhaoine. Tugtar tacaíocht do theaghlaigh, do phobail agus do ghnólachtaí chun iad féin a oiriúnú don aistriú “glas” agus don bheatha inbhuanaithe. Cuirtear comhionannas, rannpháirtíocht shibhialta agus ionchuimsiú sóisialta chun cinn i Luimneach éagsúil ilchultúrtha ina bhfuil daoine agus áiteanna nasctha lena chéile. Cuireann nuálaíocht agus cruthaitheacht ar chumas ár bpobail teacht ar réitigh ar dhúshláin, agus leanann Luimneach ar aghaidh ag cur lena tharraingteacht agus lena cháil sa chomhthéacs réigiúnach, náisiúnta

Tacaíonn ceithre Sprioc Ardleibhéil leis an bhfís sin:

- **HLG1: Daoine & Pobal: Folláine, ionchuimsiú, rannpháirtíocht & comhfhorbairt áite.** Chun sláinte agus folláine a bhaint amach do chách, ionchuimsiú sóisialta a chur chun cinn trí bhochtaineacht agus eisiamh a laghdú, comhionannas a chur chun cinn, rannpháirtíocht shibhialta a mhéadú inár sochaí atá ag éirí níos éagsúla agus níos ilchultúrtha, ceannaireacht shibhialta a mhéadú agus comhfhorbairt áite a chur chun cinn chun pobail uirbeacha agus tuaithe atá sábháilte agus inbhuanaithe a chruthú i Luimneach.

- **HLG2: Gníomhú ar son an chomhshaoil & na haeráide: Inbhuanaitheacht, oiriúnú & aistriú.** Pobail inbhuanaithe agus geilleagar ag obair i dtreo neodrachta ó thaobh carbóin de a chur chun cinn. Éilíonn sé sin athruithe ar an mbealach ina mairimid agus ar an mbealach a dhéanaimid gníomhaíochtaí eacnamaíocha agus tráchtála trí bhearta a dhéanamh chun oiriúnú don athrú aeráide agus a éifeachtaí a mhaolú. Tacóidh oideachas agus oiliúint agus forbairt scileanna, poist, fiontar agus infheistíocht in earnálacha “glasa” lena n-áirítear fuinneamh in-athnuaite le geilleagar inbhuanaithe, le haistriú cóir, agus le cáilíocht na beatha.

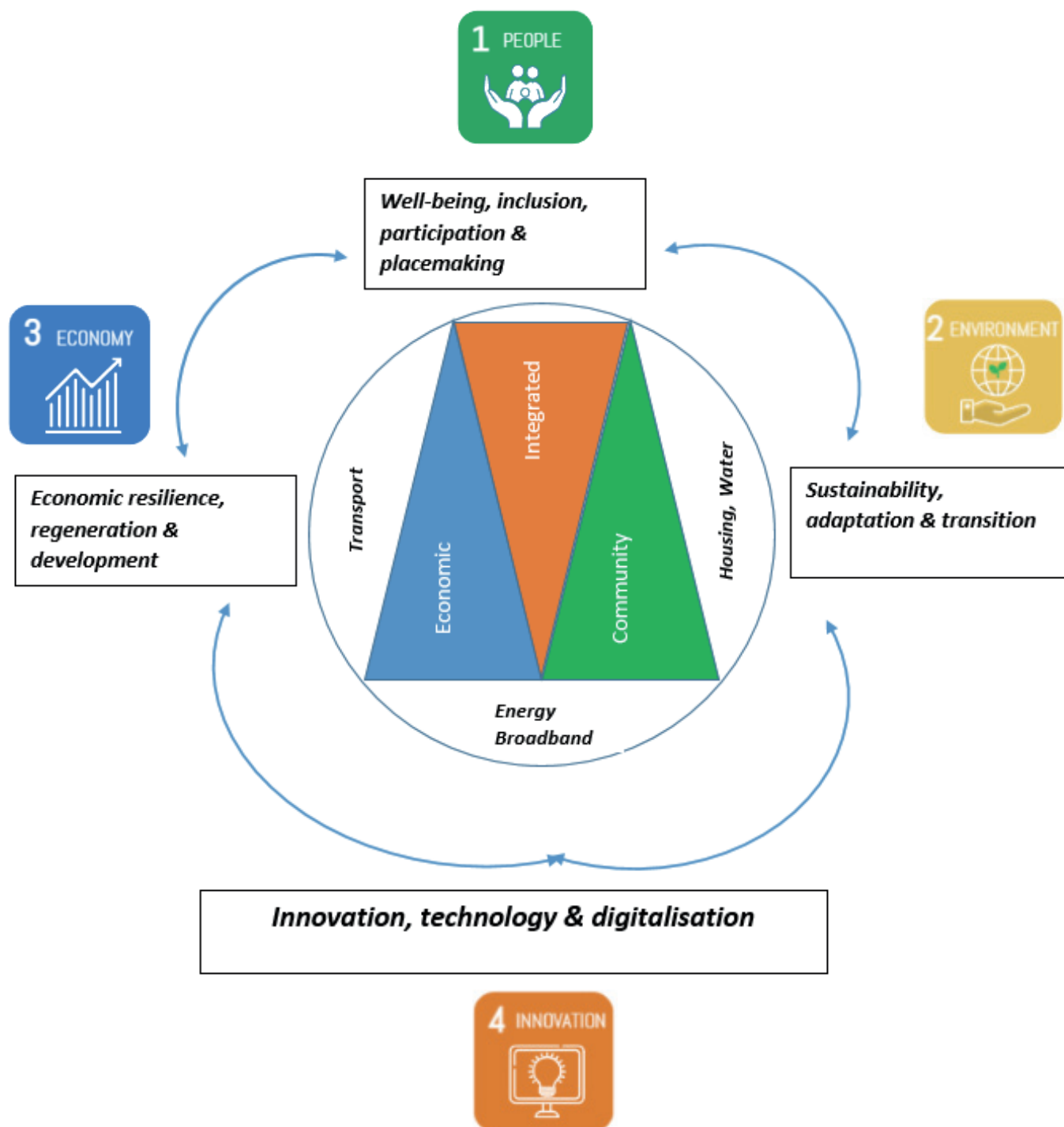

- **HLG3: Geilleagar: Athléimneacht eacnamaíoch, athghiniúint & forbairt.** Geilleagar áitiúil láidir athléimneach ag a bhfuil bonn éagsúlaithe a chur chun cinn, poist bhreise ardchaighdeáin a chruthú agus líon na ndaoine atá ag obair agus rochtain ar phoist acu siúd atá san eisiamh eacnamaíoch a mhéadú. Tá sé mar aidhm ag an Sprioc sin freisin dáileadh cothrom post agus dlúthfhás a bhaint amach ionas go mbeidh pobail bheo bríomhara againn inár gcathair, inár mbailte agus inár sráidbhailte. Is éard atá i gceist leis sin ná níos mó infheistíochta a thabhairt go Luimneach, fiontair iomaíocha a thógáil, tallann a choinneáil agus a mhealladh, agus infheistíocht a dhéanamh in athghiniúint agus forbairt inbhuanaithe maidir leis an gcreatlach fisiciúil i lár na cathrach agus i lonnaitheachtaí baile agus sráidbhailte.

- **HLG4: Nuálaíocht: Cruthaitheacht, teicneolaíocht & digitíú.** Nuálaíocht a chur chun cinn inár ngeilleagar, inár sochaí agus inár bpobail áitiúla chun ár n-iomaíochas agus ár gcáilíocht bheatha a fheabhsú. Áirítear leis sin an nuálaíocht agus an chruthaitheacht a chur chun cinn, cur i bhfeidhm na teicneolaíochta agus an digitithe a leathnú chun ár ngeilleagar a neartú agus rochtain ar sheirbhísí ardchaighdeáin do dhaoine a fheabhsú, agus bearta a ghlacadh chun na teicneolaíochtaí agus na seirbhísí digiteacha sin a dhéanamh inrochtana do chách.

Idirghníomhaíonn na Spriocanna Ardleibhéil lena chéile agus oibríonn siad as a chéile, mar a thaispeántar sa Léaráid thíos, ina léirítear tréith dhinimiciúil an PÁEP mar chreatphlean. Tá an creat sin cuimsitheach ó thaobh raon feidhme de agus in oiriúint do choinníollacha atá ag athrú.

Tá fócas téamach ag an HLG – HLG1 Daoine & Pobal; HLG2 Gníomhú ar son an Chomhshaoil & na hAeráide; HLG3 Athléimneacht & Athghiniúint Eacnamaíoch; arna thacú ag HLG4 Nuálaíocht. Déanann cuspóirí agus gníomhaíochtaí an PÁEP trasghearradh ar na HLGanna ina bhfuil gach HLG ábhartha do ghnéithe Eacnamaíocha, Pobail agus Comhtháite den PÁEP. Léirítear an ábharthacht le haghaidh gach HLG agus na Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe (SCDONna), Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe (SEDONna) agus na Cuspóirí Comhtháite Inbhuanaithe (SIONna) á gcur i láthair sa chreat don PÁEP thíos.

Tacaítear le cuspóirí áitiúla faoin PÁEP trí phríomhréimsí de bheartais an rialtais agus trí chroífheidhmeanna na n-údarás áitiúil sa mhéid seo a leanas: Tithíocht, Seirbhísí Uisce, agus Bonneagar Uisce, córais Fuinnimh/giniúint Fuinnimh/líonraí Fuinnimh, Leathanbhanda/an Plean Náisiúnta Leathanbhanda, Iompar (bóithre, iarnród, aerfoirt/bonneagar nascachta), chomh maith le bonneagar sóisialta poiblí bunriachtanach i dTithíocht, Sláinte (ospidéal, ionad sláinte) agus Oideachas (coláistí, scoileanna). Déantar athbhreithniú ar phríomhbheartais agus pleananna ar leibhéal an AE, náisiúnta agus réigiúnach i gCuid 2, Athbhreithniú ar Bheartas Straitéiseach. Déantar cuspóirí an PÁEP a sheachadadh freisin faoi straitéisí agus faoi phleananna gníomhaíochta ar leith eile de chuid an údaráis áitiúil agus déantar athbhreithniú ar roinnt acu sin freisin i gCuid 2, thuas.

6.3 Pobal Inbhuanaithe agus Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe

Tá Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe (SCDONna), Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe (SEDONna) agus Cuspóirí Comhtháite léirithe thíos. Tagann siad sin le Spriocanna agus Cuspóirí ar leibhéal níos airde den ordlathas pleanála – an Creat Náisiúnta Pleanála, Éire 2040 (NPF), an Plean Forbartha Náisiúnta go dtí 2027 (NDP), agus an Straitéis Réigiúnach Spáis agus Eacnamaíoch do Réigiún an Deiscirt (RSES). Déantar na cuspóirí a léarscáiliú le tagairt do Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe NA (17 SDG) agus Spriocanna Ardleibhéil an PÁEP. Taispeántar an chomhoiriúnacht leis na 10 dToradh Straitéiseacha Náisiúnta (NSONna) sa NPF/NDP, Cuspóirí Straitéiseacha Réigiúnacha (RSO), agus Cuspóirí Beartais Réigiúnacha (RPO) an RSES do Réigiún an Deiscirt agus Plean Forbartha Luimnigh 2022-2028 in Aguisín 2 freisin. Tá achoimre ar na SEDONna, SCDONna, agus Cuspóirí Comhtháite léirithe sa Tábla thíos.

Ina dhiaidh sin cuirtear i láthair na:

1. Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe - An Plean Eacnamaíoch
2. Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe – An Plean Pobail
3. Cuspóirí Comhtháite Inbhuanaithe – An Plean Comhtháite Eacnamaíoch & Pobail

HLG	SEDOanna Eacnamaíocha	HLG	Comhtháite
	E1. Gníomhachtú an mhargaidh saothair		I1. Athghiniúint Lár Chathair Luimnigh
	E2. Fiontraíocht & Micrifhiontair, Fiontair Bheaga agus Mheánmhéide (FBManna)		I2. Comharsanachtaí uirbeacha faoi mhíbhuntáiste
	E3. Bonneagar & timpeallacht thacúil ghnó do FBManna		I3. Comharsanachtaí cathrach & fo-uirbeacha nasctha
	E4. Díriú ar dhúshláin earnála & éagsúlú		I4. Athnuachan bailte & sráidbhailte & lonnaíochtaí nasctha
	E5. Méadú gnó, atá ag díriú ar earnálacha breisluacha & líonraí gnó		I5. Cultúr, na healaíona, oidhreacht & spórt
	E6. Bonneagar gnó fisiciúil, infheistíocht (IDC) & nascacht		I6. Idirnáisiúnú, brandáil & cur chun cinn
	E7. Luimneach mar cheann scríbe turasóireachta - Leathnú & margaíocht táirgí		I7. Teicneolaíocht & straitéisí SMART
	E8. Tionscail chultúrtha & chruthaitheacha		I8. Taisteal gníomhach / taisteal inbhuanaithe
			I9. Maolú / oiriúnú maidir le gníomhú ar son na haeráide & acmhainní nádúrtha
			I10. Fuinneamh glas/ córais fuinnimh

	HLG	SCDOнна Pobail
		C1. Oideachas & foghlaim
		C2. Leanaí, daoine óga & teaghlaigh
		C3. Sláinte & folláine
		C4. Aosú go maith & aoisbhá Luimnigh
		C5. Ionchuiamsiú sóisialta & cumasú pearsanta
	 	C6. Spórt, áineas & foirgnimh phobail
	  	C7. Feasacht phobail /sochaí maidir le gníomhú ar son na haeráide
		C8. Saol sibhialta & caipiteal sóisialta
		C9. Imeascadh imirceach & pobal éagsúil cultúrtha & eitneach
		C10. Sábháilteacht phobail & cosc ar an gcoireacht

6.3.1 Eacnamaíocht: Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe (SEDOнна)

HLG	SEDOнна Eacnamaíocha
 	E1. Gníomhachtú an mhargaidh saothair
  	E2. Fiontraíocht & Micrifhiontair, Fiontair Bheaga agus Mheánmhéide (FBManna)
  	E3. Bonneagar Fisiciúil & timpeallacht ghnó thacúil do FBManna
 	E4. Díriú ar dhúshláin eanála agus éagsúlú
 	E5. Méadú gnó, atá ag díriú ar eanálacha breisluacha & líonraí gnó
 	E6. Bonneagar gnó fisiciúil, infheistíocht (IDC) & nascacht
  	E7. Luimneach mar cheann scríbe turasóireachta - Leathnú & margaíocht táirgí
 	E8. Tionscail chultúrtha & chruthaitheacha

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe
SEDO Uimh. E1	Gníomhachtú an Mhargaidh Saothair Tacú le daoine dífhostaithe chun poist a fháil go háirithe daoine atá dífhostaithe go fadtéarmach, daoine faoi mhíchumas, daoine ar bheagán oideachais agus nach bhfuil scileanna agus taithí oibre acu agus daoine atá as obair le fada an lá nó nach bhfuil ag lorg oibre a thuilleadh (neamhghníomhach go heacnamaíoch)
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	1 Gan bhochtaineacht; 2 Saor ó Ocras; 3 Dea-shláinte & folláine; 10 Éagothroime a laghdú; 17 Comhpháirtíocht do na Spriocanna
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach?
	Táimid ar leibhéal lánfhostaíochta gan aon ghanntanas post i Luimneach. Tá méadú suntasach tagtha ar líon na ndaoine atá ag obair agus laghdú ar rátaí dífhostaíochta ó 2016 i leith. Mar sin féin, tá ceantar ard-dífhostaíochta againn i Luimneach, mar a sainithníodh i nDaonáireamh 2016. Cé go bhfuil rátaí dífhostaíochta laghdaithe sna ceantair sin, in 15 de na 18 ceantar ard-dífhostaíochta (2016), tá rátaí dífhostaíochta fós níos mó ná dhá oiread mheán Luimnigh (8.6%) in 2022. Sna ceantair is mó atá faoi mhíbhuntáiste, tá céatadán mhóra daoine in aois oibre nach bhfuil ag obair agus cion níos airde i gcomparáid le meán Luimnigh nach bhfuil in ann oibriú mar gheall ar bhreiteacht bhuan nó míchumas. Tá rátaí dífhostaíochta an-ard do ghrúpaí áirithe lena n-áirítear: daoine faoi mhíchumas, Taistealaithe, daoine a bhfuil oideachas an-íseal acu, daoine a fhágann an córas príosúin, daoine a fhágann Soláthar Díreach leis an gceart chun oibre, oibrithe níos sine, agus daoine a bhfuil scileanna acu nach bhfuil ag teastáil a thuilleadh. Chomh maith le cailteanas acmhainneachta eacnamaíche a léiriú, is iad daoine dífhostaithe agus neamhghníomhacha go heacnamaíoch na daoine is mó atá i mbaol bochtaineachta. Leis an tacaíocht cheart agus rochtain ar fhoghlaim, féadfaidh go leor daoine poist a aimsiú agus dul ar ais ag obair, rud a rachadh chun tairbhe dóibh féin agus dá dteaghlach, agus a chuirfeadh leis an ngeilleagar. Dírionn beartais gníomhacha mhargadh an tsaothair agus clár ionchuimsithe sóisialta ar dhaoine dífhostaithe go fadtéarmach, ar dhaoine óga nach bhfuil i mbun fostaíochta, oideachais nó oiliúna (NEETS), agus ar ghrúpaí eile a bhfuil na rátaí dífhostaíochta agus neamhghníomhaíochta is airde acu. Faoin Phlean Gníomhaíochta Cholún Eorpach na gCeart Sóisialta, tá sé ar cheann de na trí sprioc ardleibhéal go dtí 2030 ráta fostaíochta daoine idir 24 agus 64 bliana d'aois a mhéadú go 78%. Is é an sprioc a comhaontaíodh d'Éirinn ná 78.2% faoi 2030. Áirítear leis an bplean náisiúnta chun aghaidh a thabhairt ar riosca na bochtaineachta agus an eisiaimh shóisialta agus é a íoslaghdú, an Treochlár um Chuimsiú Sóisialta 2020-2025: Uaillmhian, Spriocanna, Tiomantais, “deiseanna fostaíochta a leathnú chuig gach duine atá in ann oibriú” mar cheann dá sheacht sprioc. Dírionn Oifigí Intreo Áitiúla a fheidhmíonn faoin Roinn Coimirce Sóisialaí (DSP) agus Seirbhís Fostaíochta Limistéar Áitiúil an Iarthair Láir (LAES), arna seachadadh ag Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, ar thacaíocht do dhaoine dífhostaithe go fadtéarmach. Dírionn an clár um Ionchuimsiú Sóisialta agus Gníomhachtú Pobail (SICAP), arna sheachadadh ag na Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, ar na grúpaí is mó atá eisiata, agus tugann sé aghaidh ar na bacainní atá rompu maidir le rochtain ar fhostaíocht agus gnéithe eile den eisiaimh.

Réimsí Gnímh	- Eolas & cuardach poist ag díriú ar dhaoine atá dífhostaithe go fadtéarmach - Oideachas & oiliúint: litearthacht/uimhearthacht, inniúlachtaí digiteacha, foghlaim ar feadh an tsaoil, foghlaim Béarla d'imirigh agus oiliúint scileanna le haghaidh oibre - Rannpháirtíocht le fostóirí, aontaí earcaíochta post i spriocréimsí agus grúpaí ar leith - Deiseanna fostaíochta ilteangacha / ardú céime - For-rochtain do ghrúpaí faoi mhíbhuntáiste & tacaíocht chun rochtain a fháil ar sheirbhísí níos leithne (sláinte, oideachas, etc.) - Tacaíocht bhreise chun dul i ngleic le bacainní ar dhaoine aonair maidir le rochtain ar obair & coinneáil i bhfostaíocht
Gníomhaireachtaí Ceannais	DSP, Seirbhís Fostaíochta Limistéar Áitiúil an Iarthair Láir, BOOLC, CFPÁL & Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, fostóirí
Táscairí Toraidh	An ráta fostaíochta (%) a mhéadú i Luimneach An ráta dífhostaíochta fadtéarmaí (%) a laghdú i Luimneach An bhearna idir ceantair ard-dífhostaíochta agus meántháscairí margaidh saothair do Luimneach a laghdú
Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe
SEDO Uimh. E2	Fiontraíocht & Micrifhiontair, Fiontair Bheaga agus Mheánmhéide (FBManna) Spreagadh agus tacaíocht a thabhairt don fhiontraíocht do dhaoine de gach aois agus de gach cúlra mar bhealach chun poist a chruthú, agus tacú le tosú agus feidhmíocht ghnó na micrifhiontar, na bhfiontar beag agus na bhfiontar sóisialta
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	4 Oideachas ar Ardchaighdeán; 5 Comhionannas Inscne; 8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch; 9 Nuálaíocht agus Bonneagar Tionscail; 12 An Tomhaltas agus An Táirgiúocht Fhreagrach
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach?
	Dírítear leis an gcuspóir sin ar thacaí nó seirbhísí “boga” chun an fhiontraíocht a chur chun cinn agus chun tacú le micrifhiontair agus fiontair bheaga & mheánmhéide (FBManna). Tá micreaghnólachtaí agus gnólachtaí beaga (0-10 nduine fhostaithe) tábhachtach do gheilleagar áitiúil Luimnigh, toisc go bhfuil siad freagrach as breis is 93% de na fiontair ar fad agus 25% de na poist ar fad, agus is ionann FBManna (0-249 duine fhostaithe) agus 64% de na poist go léir i Luimneach. Cuireann gnólachtaí nuathionscanta beocht leis an ngeilleagar áitiúil. Is foinse thábhachtach nuálaíochta iad FBManna (0-249 fostaí) freisin. Tá sé tábhachtach fiontraíocht a chur chun cinn i measc daoine óga agus grúpaí amhail imircigh agus mná ionas go mbreathnaíonn siad air mar rogha gairme. Is rogha eile é fiontar sóisialta. Is fiontair iad sin faoi stiúir eagraíochtaí pobail agus deonacha nach mbíonn i gcónaí inmharthana ar bhonn brabúis ach a sholáthraíonn na seirbhísí nó na táirgí a theastaíonn - mar shampla, seirbhísí cosúil le caiféanna pobail i gceantair faoi mhíbhuntáiste, cúram sóisialta agus tionscadail chomhshaoil amhail athúsáid dramhaíola, uaschúrsáil agus an geilleagar ciorclach. Is féidir leo fostaíocht a chruthú do dhaoine dífhostaithe nó do ghrúpaí ar leith (iarphríosúnaigh, Taistealaithe). I measc na seirbhísí agus na tacaíochtaí gnó a theastaíonn ó

	ghnólachtaí nuathionscanta agus ó mhicrifhiontair agus ó fhiontair bheaga atá ann cheana tá faisnéis, comhairle, planáil gnó, oiliúint i scileanna gnó agus rochtain ar airgeadas (deontais/iasachtaí). Is féidir le seirbhísí eile cabhrú le ghnólachtaí beaga fás, mar shampla: tacaíocht chun díolacháin a mhéadú trí dhíolachán ar líne (ríomhthráchtáil, margaíocht dhigiteach) agus chun forbairt a dhéanamh i margaí easpórtála. Cuireann líonraí gnó d'Fhiontair Bheaga agus Mheánmhéide (FBManna) (0-250 duine fostaithe) chun cinn malartú faisnéise, comhar i réimsí leasa choitinn (m.sh., oibriú le soláthraithe oideachais agus oiliúna chun na scileanna a theastaíonn ó ghnólachtaí a sholáthar), naisc fosholáthair agus leathnú díolacháin/margaí. In Oifig Fiontair Áitiúil Luimnigh (LEO) soláthraítear raon seirbhísí do ghnólachtaí beaga áitiúla agus tacaítear leo rochtain a fháil ar airgeadas agus ar líonrú gnó. Soláthraítear le BOOLC oideachas agus oiliúint fiontraíochta freisin agus i scoileanna/coláistí tríú leibhéal agus cuirtear féinhostaíocht agus fiontraíocht chun cinn sna Cuideachtaí Forbartha Áitiúla atá dírithe ar dhaoine dífhostaithe agus tearcfhostaithe, ar ghrúpaí pobail, ar fhiontair shóisialta agus ar líonraí fiontair shóisialta.
Réimsí Gnímh	• Cur chun cinn na fiontraíochta mar rogha gairme • Tacaíocht d'fhiontair nuathionscanta – oiliúint, comhairle, rochtain ar airgeadas • Cláir agus tionscnaimh oideachais / scileanna fiontraíochta i scoileanna agus i gcoláistí (UL/MIC/OTS) • Forbairt fiontar sóisialta • Tionscnaimh speisialta chun imircigh, mná agus daoine óga a spreagadh chun fiontair a chur ar bun • Líonraí gnó
Gníomhaireachtaí Ceannais	Oifig Fiontair Áitiúil Luimnigh (LEO), BOOLC, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, Institiúidí Ardoideachais
Táscairí Toraidh	Méadú ar líon na mionghnólachtaí na ngnólachtaí beaga i Luimneach (0-10 nduine) Méadú ar líon na ndaoine atá ag gabháil do mhicreaghnólachtaí & do ghnólachtaí beaga (0-10 nduine fhostaithe) i Luimneach Líon na n-oibríochtaí fiontair shóisialta atá curtha ar bun Méadú ar líon na ngnólachtaí/tionscnóirí fiontair a ghlacann páirt in oiliúint & meantóireacht (OFÁ/BOOLC) Méadú ar líon na ngnólachtaí atá ag forbairt i margaí easpórtála le cúnamh ón OFÁ Méadú ar % de ghnólachtaí faoi stiúir na mban a fhaigheann tacaíocht ó chlár
Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe
SEDO Uimh. E3	Bonneagar fisiciúil & timpeallacht ghnó thacúil d'Fhiontair Bheaga & Mheánmhéide An bonneagar fisiciúil a fhorbairt lena n-áirítear spás oibre, Moil TFC agus teicneolaíochtaí, agus an t-éiceachóras gnó (lena n-áirítear líonraí comhoibrithe) a thógáil chun timpeallacht den scoth a chruthú le haghaidh gnó agus nuálaíochta i Luimneach
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	4 Oideachas ar Ardchaighdeán; 5 Comhionannas Inscne; 8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch; 9 Nuálaíocht agus Bonneagar Tionscail; 12 An Tomhaltas agus An Táirgíocht Fhreagrach

Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach?
	Tá micrifhiontair agus fiontair bheaga agus mheánmhéide tábhachtach don gheilleagar áitiúil. Is breithniú tábhachtach é dáileadh geografach nó suíomh fiontar den sórt sin ar fud Chathair agus Chontae Luimnigh chun poist áitiúla a chruthú agus chun gníomhaíocht ghnó agus tráchtála a mhéadú sa chathair agus sna bailte tuaithe. D'fhéadfadh athúsáid foirgneamh atá ann cheana a bheith i gceist le forbairt spás oibre do ghnólachtaí beaga agus cuidiú le leibhéal áitreabh folamh tráchtála a laghdú. Tá gá le spásanna oibre fiontair ar théarmaí inacmhainne éasca isteach/éasca amach do ghnólachtaí nuathionscanta, spás comhoibrithe, aonaid táirgthe do chuideachtaí beaga in earnálacha amhail bia, agus déantúsaíocht, agus aonaid níos mó do ghnólachtaí atá ag fás chun bonneagar a chruthú do FBManna thar chéimeanna éagsúla forbartha. Tá gá le háiseanna taighde agus forbartha (d'fhiontair atá bunaithe ar eolaíocht), spás cruinnithe, spás taispeántais/cruthaitheach agus rochtain ar theicneolaíocht agus TFC chun timpeallacht thacúil a chruthú do ghnólachtaí beaga. Is minic a chomhcheanglaítear bonneagar gnó den sórt sin le hoiliúint fiontair nuathionscanta agus cláir luasaire – m.sh., a thairgtear i gcoláistí Tríú Leibhéal i Luimneach (Ionad Luasaire Fiontar Hartnett ag Campas Luimnigh de chuid OTS agus Ionad Nexus ag Ollscoil Luimnigh). D'fhorbair Luimneach a Nuáil – Cuideachta Gníomhaíochta Ainmnithe a bhunaigh Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh - an tIonad Comhoibritheach Inneall ar Shráid Cecil sa chathair a thairgeann spás comhoibrithe agus a chuireann nuálaíocht, comhoibriú agus líonrú gnó chun cinn. Oibríonn sé le coláistí tríú leibhéal, comhpháirtithe tionscail agus eagraíochtaí pobail agus neamhbhrabúis a ritheann cláir/moil/spásanna oibre fiontraíochta. Comhoibríonn sé le húdaráis áitiúla eile i bhforbairt agus i mbainistiú líonra de mhoil dhigiteacha ar fud Luimnigh, an Chláir agus Thiobraid Árann. Tá Moil INNEALL lonnaithe sa chathair agus i gceantair thuaithe Luimnigh, bunaithe ar shamhlacha éagsúla (tá roinnt príobháideach, tá roinnt ina n-oibríochtaí pobail). Sa timpeallacht ghnó iar-COVID, is iomchuí athbhreithniú a dhéanamh ar riachtanais gnólachtaí áitiúla atá ann agus a bheidh ann maidir le spás oibre, suíomhanna seirbhísithe agus teicneolaíochtaí digiteacha/eile in áiteanna éagsúla. Is féidir naisc fosholáthair agus líonrú a chur chun cinn trí chomhshuíomh fiontar sna hearnálacha céanna nó comhlántacha agus trí chomhshuíomh fiontar níos mó agus fiontar níos lú.
Réimsí Gnímh	• Spás oibre / spás comhoibrithe do dhaoine féinfhostaithe, d'fhiontair nuathionscanta, agus gnólachtaí beaga atá ag méadú • Moil Fiontraíochta agus seirbhísí digiteacha
Gníomhaireachtaí Ceannais	Luimneach a Nuáil, OFÁ Luimnigh, Luimneach Fiche Tríocha DAC, Institiúidí Ardoidreachais i Luimneach, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla & comhpháirtithe príobháideacha agus deonacha/pobail
Táscairí Toraidh	Soláthar spás oibre fiontar a mhéadú (m2, líon & cineálacha aonad & suíomhanna) Líon na bhfiontar nuathionscanta/micreaghnólachtaí i spás áitithe & líon post a cruthaíodh Infheistíocht mhéadaithe trí ghnólachtaí a fhás/a mhéadú / poist faoi chosaint & poist a cruthaíodh Tionchar ar líon na bpost lae i gceantair áitiúla tosaíochta (m.sh., bailte i Luimneach tuaithe)

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe
SEDO Uimh. E4	Díriú ar dhúshláin eanála agus éagsúlú Tacú le gnólachtaí sna spriocearnálacha a gcuid oibríochtaí a éagsúlú agus aghaidh a thabhairt ar dhúshláin, go háirithe ganntanais scileanna agus deacrachtaí earcaíochta, margai atá ag athrú agus costais níos airde, agus tionchar beart um ghníomhú ar son na haeráide a dhéanann difear d'inmharthanacht agus d'fheidhmíocht gnólachtaí
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	4 Oideachas ar Ardchaighdeán; 5 Comhionannas Inscne; 8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch; 9 Nuálaíocht agus Bonneagar Tionscail; 12 An Tomhaltas agus An Táirgíocht Fhreagrach
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach? I measc na n-earnálacha gnó a bhfuil dúshláin níos mó rompu agus atá tábhachtach ó thaobh post i Luimneach tá trádáil miondíola agus mórdhíola, fáilteachais agus foirgníocht, agus earnálacha na talmhaíochta agus an agraibhia. Tá tábhacht ag baint le miondíol agus le fáilteachas chun líon na ndaoine agus an bheocht a thabhairt chuig láir ár gcathracha, ár mbailte agus ár sráidbhailte. De bharr ioncaim ó fheirmeoireacht agus éifeachtaí iolraitheora in earnálacha gaolmhara (bia áitiúil, seirbhísí conartha talmhaíochta agus soláthairtí) tá an earnáil sin thar a bheith tábhachtach don gheilleagar tuaithe. Tá difríochtaí idir na cineálacha dúshlán de réir eanála. Is é an príomhfhócas anseo ná scileanna a chruthú agus dul i ngleic le deacrachtaí earcaíochta in earnálacha spriocdhírith agus tacaíocht a sholáthar (faisnéis/comhairle, oibreacha caipitil/trealamh) d'éagsúlú agus d'oiriúnú do thosca atá ag athrú. Léirítear na deacrachtaí a bhíonn ag gnólachtaí miondíola sna rátaí arda áitreabh folamh tráchtála - beagnach ag 20% sa chathair agus sna príomhbhailte nó os a chionn. Tá samhlacha nua miondíola á bhforbairt ina nashtar siopaí i bhfoirgnimh le díolacháin ar líne. Leagtar amach an acmhainneacht a bhaineann le samhlacha miondíola a athrú dár mbailte contae i ndoiciméad beartais an rialtais maidir le Tús Áite do Lár an Bhaile (2022). Agus an tábhacht a bhaineann le miondíol d'athghiniúint i lár na cathrach agus le líon na ndaoine atá ag teacht chuig ár gcathair agus ár mbailte á haithint, tá Straitéis Mhiondíola forbartha ag Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh do Cheantar Cathrach Luimnigh-na Sionainne agus do Chontae Luimnigh (2022-2028). Le linn COVID-19, cuireadh tacaíocht ar fáil do chaiféanna, tithe tábhairne agus bialanna chun spás lasmuigh a fhorbairt dá gnólachtaí. Chuir sé sin le timpeallacht na sráideanna agus thacaigh sé le trádáil. Maidir le talmhaíocht, cuireann an clár oibre um ghníomhú ar son na haeráide isteach go háirithe ar an earnáil sin. Teastóidh athrú ar chleachtais úsáide talún agus bainistíochta feirme ó oiriúnú. Bíonn tionchar freisin ag deacrachtaí an tsabhra soláthair (bia ainmhithe) agus costais fuinnimh mhéadaithe ar thalmhaíocht. Tacaítear le hathruithe sa talmhaíocht faoi Phlean Gníomhaíochta Straitéiseach an CBT d'Éirinn (2022) ina bhfuil bearta lena n-áirítear forbairt eolais agus acmhainne chun tacú le cuir chuige nua, forbairt feirmeoireachta orgánaí, agus fuinneamh in-athnuaite ar fheirmeacha. I measc na ndeiseanna d'éagsúlú tá turasóireacht tuaithe agus díolachán díreach (siopaí feirme, margai áitiúla) freisin. Is cuspóir tosaíochta é éagsúlú fiontar feirmeoireachta faoi LEADER 2024-2028. Tá tionchar ag ganntanais scileanna, saincheisteanna an tsabhra soláthair agus costais arda fuinnimh ar earnáil na foirgníochta. Scileanna don Todhchaí a Thógáil: Aithnítear i ndoiciméad beartais an Rialtais, An tÉileamh ar Scileanna in Earnáil Timpeallachta Tógtha na hÉireann suas go dtí 2030 (2020) na scileanna atá de dhíth ar earnáil na Timpeallachta Tógtha thar na deich mbliana atá romhainn chun uailmhianta a bhaineann le tithíocht, forbairt bonneagair agus maolú ar an athrú aeráide a bhaint amach. Bíonn tionchar ag dúshláin in earnáil na foirgníochta ar thionscadail mhóra chaipitil atá beartaithe do Luimneach. Tá foirgníocht aitheanta ag Fóram Réigiúnach Scileanna an Iarthair Láir mar cheann de na réimsí tosaíochta maidir le hearcaíocht agus oiliúint oibrithe oilte, agus tá na bealaí iomadúla chun dul isteach sa tionscal aitheanta aige.

Réimsí Gnímh	• Oiliúint scileanna agus tacaíocht chun oibrithe a earcú • Printíseachtaí a chur chun cinn agus a sholáthar • Tacaíocht chun táirgí nó seirbhísí nua a fhorbairt • Tacaíocht chun an bonn custaiméirí a leathnú / ardáin, modhanna agus asraonta nua le haghaidh díolacháin a fhorbairt
Gníomhaireachtaí Ceannais	OFÁ Luimnigh, Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, BOOLC, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, TEAGASC, Fóram Réigiúnach Scileanna an Iarthair Láir

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe
SEDO Uimh. E5	Leathnú gnó, atá dírithe ar earnálacha breisluacha & ar líonraí gnó Leas a bhaint as an acmhainn T&F agus Nuálaíochta i dtionscal agus in Institiúidí Ardoideachais atá lonnaithe i Luimneach, líonraí gnó a thógáil, agus an phíblíne thallainne a fhorbairt ionas go méadóidh agus go bhfásfaidh gnólachtaí in earnálacha ardleibhéil a lucht saothair
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	4 Oideachas ar Ardchaighdeán; 8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch; 9 Nuálaíocht agus Bonneagar Tionscail; 12 An Tomhaltas agus An Táirgiúocht Fhreagrach
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach? Dírítear leis an gcuspóir sin ar na cúinsí “boga” a bhaineann le leathnú agus forbairt gnó – na seirbhísí, an t-eolas agus na scileanna. D’éirigh le Luimneach infheistíocht dhíreach choigríche a mhealladh agus fógraíodh timpeall 24,500 post agus infheistíocht €3.4 billiún idir mí Aibreáin 2013 agus mí Aibreáin 2022, agus bhí fógraí móra infheistíochta eile ní ba dhéanaí in 2022 agus in 2023. Tá roinnt cuideachtaí ilnáisiúnta móra lonnaithe i Luimneach, atá i mbun ardtairghe agus forbartha, amhail Johnson & Johnson, Cook Medical, Analog Devices, Regeneron, Stryker Corporation, Eli Lilly agus Edwards Life Science. Tá fiontair rathúla dhúchasacha ann freisin – i ndéantúsaíocht, i mbia agus i seirbhísí gnó. Cé nach bhfuil i bhfiontair mhóra ach 0.2% de na gnólachtaí príobháideacha ar fad, is ionann iad agus 36% de na poist i bhfiontair phríobháideacha i Luimneach. Soláthraítear le hinstitiúidí oideachais tríú leibhéal Luimnigh soláthar de chéimithe oilte in earnálacha an gheilleagair eolasbhunaithe agus tacaítear le huasoiliúint trí oiliúint scileanna do chéimithe agus trí Chláir Forbartha Gairmiúla. Tá ardacmhainn T&F agus Nuálaíochta (TFN) acu freisin. Déanann Institiúidí Ardoideachais Luimnigh trí Ionad Taighde de chuid Fhondúireacht Eolaíochta Éireann (SFI) sa stát a stiúradh/a óstáil agus iad ag obair le hinstitiúidí eile: Lárionad Taighde Bogearraí SFI LERO ag UL, Lárionad Taighde SFI SSPC do Chógaisíocht Institiúid Bernal UL, Lárionad Taighde DEIMHNIGH SFI um Dhéantúsaíocht SMART, Ceantar Digiteach Chaladh an Treoigh agus Ionad Ard-Déantúsaíochta GFT a osclaíodh le déanaí (Márta 2023), Déantúsaíocht Dhigiteach Éireann ag Páirc Náisiúnta Theicneolaíochta GFT, Luimneach. Ó 2020 go dtí an lá inniu, tá SFI tar éis €57.3 milliún a dhámhachtain i maoiniú taighde (lena n-áirítear roinnt tionscadal le maoiniú ilbhliantúil suas go dtí 2026) ar institiúidí atá lonnaithe i Luimneach.

	Is é an dámhachtain is mó do Chéim 2 LERO €37.5 milliún (2021-2026). Cuimsíonn acmhainn LERO 300 taighdeoir lena n-áirítear Ollscoil Luimnigh agus aon cheann déag (11) d'institiúidí acadúla eile in Éirinn. Líne ghníomhaíochta eile is ea líonraí a thógáil lena n-áirítear naisc T&DN / ollscoile agus tionscail, líonraí earnála amhail LINC (gnólachtaí Innealtóireachta), líonraí fosholáthair gnólachtaí beaga/gnólachta móra agus braisliú gnólachtaí. Comhdhlúthaíonn líonraí dá leithéid oibríochtaí reatha i Luimneach agus tacaíonn siad le leathnú agus le mealladh infheistíochtaí nua in earnálacha comhchosúla agus gaolmhara. Agus í ag tabhairt le chéile páirtithe leasmhara amhail pobail áitiúla, comhlachtaí fiontair náisiúnta agus áitiúla, institiúidí ardoideachais, agus fiontair phríobháideacha chun deiseanna eacnamaíocha a shainaithint, is féidir le Speisialtóireacht Chliste príomhról a bheith aici maidir le braislí tionscail a chruthú i gcodanna den chathair agus den chontae. Tógann sí sin buntáiste iomaíoch, tacaíonn sí le héagsúlú agus cothaíonn sí athléimneacht eacnamaíoch. Cuidíonn sí freisin leis an bpróiseas beartais nuálaíochta áitiúil agus réigiúnach, mar a mhínítear in RSES do Réigiún an Deiscirt. Tá Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, Luimneach a Nuáil, Institiúidí Ardoideachais agus comhpháirtithe tionscail ag obair chun cultúr nuálaíochta a
Réimsí Gnímh	- Nuálaíocht, T&F in Ionaid Taighde Ardoideachais, agus aistriú tionscail agus teicneolaíochta - Oideachas, oiliúint agus uasoiliúint sna scileanna a theastaíonn ó thionscail ard-bhreislúacha i Luimneach - Líonraí gnó in earnálacha ard-bhreislúacha – innealtóireacht, cógaisíocht, bogearraí ríomhaireachta, bia, earnálacha nua atá ag forbairt i Luimneach (Teicneolaíocht Spóirt)
Gníomhaireachtaí Ceannais	Luimneach a Nuáil, Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, Institiúidí Ardoideachais i Luimneach, comhpháirtithe & líonraí Tionscail
Táscairí Toraidh	Luach infheistíochta nua ó chuideachtaí móra atá lonnaithe i Luimneach Líon na ndaoine atá ag gabháil d'fhiontair mhóra sna hardearnálacha i Luimneach Maoiniú taighde ó SFI atá leithdháilte ar institiúidí atá lonnaithe i Luimneach Líon na gcéimithe in STEM agus i ndisciplíní ábhartha eile ó institiúidí Luimnigh Méadú ar líon na ngnólachtaí atá ag gabháil do líonraí gnó

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe
SEDO Uimh. E6	Bonneagar gnó fisiciúil, infheistíocht (IDC) & nascacht Tailte fiontair, láithreáin sheirbhísithe agus cóiríocht ghnó i suíomhanna straitéiseacha i Luimneach mar aon leis an mbonneagar straitéiseach riachtanach a shainaithint agus pleanáil dóibh siúd – gréasáin agus seirbhísí iompair, fónais, nascacht dhigiteach, tithíocht agus bonneagar sóisialta
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch; 9 Nuálaíocht agus Bonneagar Tionscail; 12 An Tomhaltas agus An Táirgíocht Fhreagrach

Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach?
	Dírítear leis an gcuspóir sin ar an mbonneagar fisiciúil “crua” chun infheistíocht a mhealladh ó oibríochtaí gnó ar scála níos mó agus tá sé comhlántach le E5 thuas. Is é fócas an chuspóra sin ná tailte fiontair, láithreáin agus bonneagar fisiciúil. Bhí sé thar a bheith tábhachtach cuideachtaí eachtracha a mhealladh chun lonnú i Luimneach – go háirithe ard-déantúsaíocht agus seirbhísí sa gheilleagar eolasbhunaithe – chun an geilleagar áitiúil agus geilleagar Réigiúnach an Iarthair Láir a neartú agus chun líon na bpost ar ardchaighdeán a mhéadú. Féach cuspóir E5. Is foinse thábhachtach nuálaíochta iad na cuideachtaí sin, déanann siad suíomh i Luimneach níos tarraingtí do chuideachtaí eile atá ag lorg suíomhanna agus cruthaíonn siad deiseanna gnó agus trádála do FBManna. Tá sé iomaíoch go hidirnáisiúnta agus laistigh den stát ina iomláine infheistíocht shoghluaiste choigríche a mhealladh. Áirítear le straitéis is déanaí GFT Éireann sprioc do 50% de na cuideachtaí a mhealltar go hÉirinn lonnú i gceantair lasmuigh de Mhórcheantar Bhaile Átha Cliath. Tá sé tábhachtach gur féidir le Luimneach a sciar den infheistíocht sin a mhealladh. Is príomhriachtanais iad infhaighteacht tailte fiontair críosaithe, láithreáin sheirbhísithe agus cóiríocht ghnó. Agus é ag brath ar riachtanais / deiseanna, is féidir le tailte/lóistín fiontair a bheith ar láithreáin athfhorbraíochta nó ar láithreáin úrnua. Tugadh faoi deara in athbhreithniú ar an talamh atá ar fáil i gCeantar Cathrach Luimnigh-na Sionainne go bhfuil acmhainn theoranta fágtha ag láithreacha seanbhunaithe Pháirc Ghnó an Ráithín agus an Pháirc Náisiúnta Teicneolaíochta ag Plassey chun tacú le déantúsaíocht ar láithreáin úrnua. Is sprioclimistéar é an Caisleán Nua Thiar freisin do thailte fiontair agus don fhorbairt bonneagair ghaolmhar. Is é an t-aon Phríomhbhaile i gContae Luimnigh é ar a ndírítear le haghaidh fás eacnamaíoch agus fás daonra faoi RSES don Réigiún an Deiscirt, agus tá sé tábhachtach mar mhol eacnamaíoch in iarthar an Chontae, agus tá bonn bunaithe sa déantúsaíocht aige. Tá ról lárnach ag an gComhairle, mar an t-údarás pleanála atá freagracht as forbairt eacnamaíoch áitiúil, maidir le cuideachtaí móra a mhealladh chun infheistíocht a dhéanamh i Luimneach agus chun tacú le leathnú orthu siúd atá lonnaithe i Luimneach cheana féin, agus oibríonn sí i gcomhar le GFT, cuideachtaí fónais (BSL, Uisce Éireann), gníomhaireachtaí iompair agus comhpháirtithe eile (Institiúidí Ardoideachais agus coláistí). Tá nascacht mhaith iompair, bonneagar taistil ghníomhaigh agus seirbhísí iompair phoiblí, leathanbhanda ardluais, fuinneamh glas inacmhainne, slándáil an tsoláthair fuinnimh ar fad ina dtosca a chothaíonn tarraingteacht. Is gnéithe tábhachtacha breise iad bonneagar sóisialta agus poiblí (tithíocht, scoileanna, cúram sláinte) agus cáilíocht na beatha. Is iad príomhchláir infheistíochta poiblí an rialtais i dtithíocht, bonneagar iompair straitéiseach, fuinneamh agus leathanbhanda atá mar bhonn taca ag an gcuspóir sin. I measc na bhforbairtí ar shuíomhanna straitéiseacha, atá dírithe go háirithe ar lár chathair Luimnigh, faoi Phlean Eacnamaíoch agus Spáis do Luimneach 2030 (a nuashonraíodh in 2022) tá Cearnóg Opera (á tógáil) agus forbairt Pháirc Cois Abhann Cleeves (dearadh agus pleanáil). Féadfaidh suíomhanna laistigh den cheantar cathrach, Port Fhainge agus bailte tuaithe níos mó suíomhanna tarraingteacha a thairiscint freisin, rud a thagann le criosú d'úsáid dá leithéid i bPlean Forbartha Luimnigh.

Réimsí Gnímh	• Cóiríocht oifige nua-aimseartha le haghaidh oibríochtaí tráchtála • Bonneagar iompair / feabhsuithe seirbhíse trí Aerfort na Sionainne • Leathnú/infheistíocht Phort Fhainge • Uasghrádaithe bóithre iompair náisiúnta agus iarnróid; bonneagar taistil ghníomhaigh; seirbhísí iompair phoiblí • Soláthar méadaithe tithíochta – de chineálacha éagsúla – ar fud tithíocht phríobháideach, inacmhainne agus shóisialta
Gníomhaireachtaí Ceanais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, GFT Éireann, Tascfhórsa Eacnamaíoch Inbhear na Sionainne, Údaráis Iompair & cuideachtaí Fónais
Táscairí Toraidh	IDC meallta go Luimneach & infheistíochtaí ag cuideachtaí atá lonnaithe i Luimneach cheana féin Poist a fógraíodh a bhaineann le hinfheistíochtaí Tailte/suíomhanna breise forbartha le haghaidh fiontair/tionscail de réir suímh Cóiríocht bhreise ghnó de réir suímh & úsáid spáis ag cuideachtaí móra

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe
SEDO Uimh. E7	Luimneach mar cheann scríbe turasóireachta - Leathnú & margaíocht táirgí Tuilleadh rudaí a fhorbairt le feiceáil agus le déanamh do chuariteoirí go Luimneach, tacú le scaipeadh oibríochtaí turasóireachta inbhuanaithe ar fud Luimnigh uirbhig agus tuaithe, agus níos mó cuairteoirí a thabhairt go Luimneach ó cheann ceann na bliana
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 12 An Tomhaltas agus An Táirgíocht Fhreagrach
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach?
	Tá Luimneach ag forbairt i dturasóireacht chathrach agus tuaithe agus is foinse thábhachtach é sin do chruthú post agus d'ioncam. In 2019, bhí 602,000 cuairteoir ón iasacht ag Luimneach a ghin ioncam €254 milliún agus 349,000 cuairteoir baile a ghin ioncam €51 milliún. Chuir paidéim COVID-19 isteach go mór ar thurasóireacht agus ar thaisteal idirnáisiúnta. Sa bhliain 2022, bhí líon na gcuairteoirí go Luimneach fós faoi bhun leibhéil 2019. B'ionann an turasóireacht agus 9.2% de na fiontair phríobháideacha i Luimneach in 2021. Mar sin féin, níor bhain Luimneach a acmhainneacht turasóireachta amach. I measc na láidreachtaí ar féidir leas a bhaint astu, tá Luimneach suite go maith i dtéarmaí mótarbhealaigh / príomhbhealaí iompair náisiúnta agus tá rochtain dhíreach ag cuairteoirí ón iasacht chuig an réigiún trí Aerfort na Sionainne. I measc na n-áiteanna a mbíonn an-tóir ag cuairteoirí orthu tá: Caisleán Luimnigh, Músaem Hunt, Dánlann Ealaíne Chathair Luimnigh, Músaem Bád Aeir agus Muirí Fhainge, agus Loch Goir. Feabhsaíodh an bonneagar straitéiseach turasóireachta le hinfheistíocht phríobháideach le déanaí – amhail Glasbhealach Luimnigh, Conairí Rothar Shléibhe Bhealach Eabhra agus uasghrádú/leathnú ar óstáin lena n-áirítear Mainéar Áth Dara a bheidh ina óstach ar Chorn Ryder sa bhliain 2027. Tá sócmhainní nádúrtha agus cultúrtha ag Luimneach a thairgeann deiseanna turasóireachta, amhail an tSionainn / uiscebhealaí, tírdhreacha, oidhreacht chultúrtha, stair agus oidhreacht ailtireachta (caisleáin, séipéil, iarnróid, suíomh réamhstairiúil Loch Goir), agus cultúr nua-aimseartha sa cheol, sa litríocht, agus sna healaíona.

	Tá féilte agus imeachtaí tábhachtach freisin chun cuairteoirí a thabhairt go Luimneach – Féach Cuspóir I5 Cultúr, Ealaíona, Oidhreacht agus Spórt thíos. Tá Cathair Luimnigh ainmnithe mar Chathair Thairsí go Slí an Atlantaigh Fhiáin ag Fáilte Éireann agus déantar margaíocht ar áiteanna a mbíonn an-tóir ag cuairteoirí orthu i Luimneach Thoir (Loch Goir) faoin mbranda Croíthailte Folaíthe de chuid Fháilte Ireland. Méadóidh nasc le brandaí móra margaíocht agus cur chun cinn Luimnigh do níos mó cuairteoirí. Comhoibríonn oibreoirí tuaithe i Luimneach chun bailte agus sráidbhailte ar ceann scríbe turasóireachta tuaithe iad a chur chun cinn – i mbailte agus sráidbhailte an tSléibhe Riabhaigh agus Ghlasbhealach Luimnigh. Tá tacaíocht tugtha d'oibríochtaí turasóireachta tuaithe inbhuanaithe faoin gclár LEADER. Leagtar amach i Straitéis Forbartha Turasóireachta Luimnigh agus Plean Gníomhaíochta 2019-2023 de chuid Chomhairle Cathrach agus Contae Luimnigh na príomhcheantair ina leathnófar turasóireacht i Luimneach. Le linn 2022, bhunaigh an Chuideachta Ghníomhaíochta Ainmnithe (DAC) Luimneach a Iniúchadh mar bhratstruchtúr do bhainistiú agus margaíocht áiteanna ar leith agus chun Luimneach a chur chun cinn mar cheann scríbe turasóireachta.
Réimsí Gnímh	• Bonneagar turasóireachta – glasbhealaí, gormbhealaí • Nithe lasmuigh is díol spéise agus áiseanna • Nithe laistigh is díol spéise • Cóiríocht turasóirí tuaithe • Turasóireacht a nascadh le féilte agus le himeachtaí chun cuairteoirí a thabhairt go Luimneach • Margaíocht agus cur chun cinn turasóireachta
Gníomhaireachtaí Ceannais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh / Luimneach a Iniúchadh DAC, Fáilte Éireann, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla
Táscairí Toraidh	Méadú ar líon na gcuariteoirí chuig príomhionaid turasóireachta i Luimneach Méadú ar áitiúocht cuairteoirí óstán áitiúil Méadú ar ioncam ó chuairteoirí ón iasacht agus ó chuairteoirí baile go Luimneach
Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe
SEDO Uimh. E8	Tionscail chultúrtha & chruthaitheacha Tacú le daoine cruthaitheacha ioncam a thuilleamh óna scileanna agus óna mbuanna agus tógáil ar na tionscail/gnólachtaí cultúrtha agus cruthaitheacha atá ag teacht chun cinn i Luimneach
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach? Dírítear leis an gcuspóir sin faoin ngné Eacnamaíoch den PÁEP ar an méid a chuireann na tionscail chultúrtha agus chruthaitheacha le gníomhaíocht eacnamaíoch agus le poist, le fócas ar scannán. Tacaíonn cuspóirí eile faoin gComhphobal agus faoi ghnéithe Comhtháite le tairbhí sóisialta, pobail agus comhshaoil a bhaineann le cultúr agus na healaíona agus oidhreacht. Tá próifíl agus sócmhainní ag Cathair Luimnigh le forbairt mar chathair chruthaitheach agus chultúrtha agus d'éirigh thar barr leis le déanaí maidir le forbairt thionscal na scannán. Léirítear é sin i mórshéonna léiriúcháin ar Netflix agus ar Apple TV a dhéantar ag áiseanna agus/nó ag suíomhanna i Luimneach. Tá Luimneach a Nuáil i gceannas ar fhorbairt Stiúideonna Troy, ina dtairgtear spás stiúideo ar mhórscála, rochtain ar chriúnna scannánaíochta agus roghnú aisteoirí agus an tAcadamh Scileanna Scannánaíochta sa chathair, atá i gcomhar leis an BOOLC. Oibríonn sé le comhpháirtithe i dtionscal scannán na hÉireann lena n-áirítear Bord Scannán

	na hÉireann agus Fís Éireann, chun Luimneach a fhorbairt agus a mhargú mar shuíomh scannánaíochta. Bíonn sé ina óstach freisin ar fhéilte scannán idirnáisiúnta i Luimneach (Féile Scannán Idirnáisiúnta Richard Harris, Féile Scannán Catalyst). I measc na sócmhainní tábhachtacha eile ar féidir leas a bhaint astu do thionscail chultúrtha agus chruthaitheacha tá Scoil Ealaíne agus Deartha Luimnigh, Scoil na hAiltireachta agus Dearaidh Táirgí ag UL, Acadamh Domhanda Ceoil agus Rince na hÉireann agus an tIonad Scríbhneoireachta Cruthaithí ag UL a ghineann stór buanna ealaíne agus cruthaitheacha. Cuireann tionscail chultúrtha agus chruthaitheacha le tarraingteacht Luimnigh mar áit le cónaí inti, chun cuairt a thabhairt air, mar shuíomh infheistíochta agus mar bhealach chuig fiontar/féinfhostaíocht agus cruthú post. Faightear scileanna cruthaitheacha laistigh de gach cineál tionscail agus gach gníomhaíocht tráchtála lena n-áirítear dearadh grafach, cumarsáid, foilsíú, seirbhísí TFC, innealtóireacht / dearadh déantúsaíochta agus ailtireacht. I measúnú ar thionchar eacnamaíoch ar an méid a chuir na tionscail chruthaitheacha (sa chiall is leithne) le geilleagar na hÉireann os cionn 10 mbliana ó shin (Sainchomhairleoirí Eacnamaíochta Indecon, 2011) léiríodh ranníocaíocht mheasta €4,703.9 milliún, 49,306 post díreach agus 78,900 post san iomlán in 2010. Faoi Éire Ildánach, tacaíonn Ciste Gníomhaíochta Eacnamaíche na bPobal Cruthaitheach le húdarais áitiúla agus le comhpháirtithe eile lena n-áirítear na hOifigí Fiontar Áitiúla agus eagraíochtaí deonacha agus pobail chun tionscadail nuálacha a fhorbairt a bhaineann leas as acmhainneacht na dtionscal cruthaitheach chun tacú le forbairt eacnamaíoch áitiúil agus réigiúnach. Chomh maith lena dtionchar eacnamaíoch, tá luach bunúsach ag cultúr agus cruthaitheacht mar léiriú ealaíonta agus cultúrtha. Féadann siad mórtas ceantair a chothú agus cáilíocht na beatha, sláinte agus folláine daoine agus pobal a fheabhsú. Tugtar aghaidh air sin i gcodanna eile den PÁEP. Féach Cuspóir 15 Cultúr, Ealaíona, Oidhreacht agus Spórt thíos.
Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe
Réimsí Gnímh	• Earnáil thionscal na scannán a fhorbairt i Luimneach • Bonneagar, spás cruthaitheach, ionaid d'ealaíontóirí cruthaitheacha aonair & d'ealaíona pobail chun tacú le féinfhostaíocht/gnólachtaí nuathionscanta • Tacú le gnólachtaí nuathionscanta i ngnólachtaí faisin, ealaíne agus dearaidh
Gníomhaireachtaí Ceannais	Luimneach a Nuáil, OFÁ Luimnigh, Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, Institiúidí Ardoideachais, BOOLC
Táscairí Toraidh	Méadú ar líon na bhfiontar agus na bpost in earnálacha na dtionscal cruthaitheach agus cultúrtha (ó Shraith Déimeagrafaíochta Gnó na Príomh-Oifige Staidrimh) Líon agus luach na léiriúchán mór ag stiúideonna scannánaíochta i Luimneach Líon na ndaoine a chríochnaíonn cáilíochtaí i scileanna a bhaineann le scannánaíocht Líon na bhfiontar a dtacaíonn OFÁ leo in earnálacha an tionscail chruthaitheach/chultúrtha

6.3.2 Pobal: Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe (SCDOнна)

HLG	SCDOнна Pobail
	C1. Oideachas & foghlaim
	C2. Leanaí, daoine óga & teaghlaigh
	C3. Sláinte & folláine
	C4. Aosú go maith & aoisbhá Luimnigh
	C5. Ionchuimsiú sóisialta & cumasú pearsanta
 	C6. Spórt, áineas & foirgnimh phobail
  	C7. Feasacht phobail /sochaí maidir le gníomhú ar son na haeráide
	C8. Saol sibhialta & caipiteal sóisialta
	C9. Imeascadh imirceach & pobal éagsúil cultúrtha & eitneach
	C10. Sábháilteacht phobail & cosc ar an gcoireacht

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe
SCDO Uimh. C1	Oideachas & foghlaim Oideachas agus foghlaim a dhéanamh inrochtana do gach duine le linn an tsaol ar fad, agus do dhaoine ó gach cúlra, daoine óga a choinneáil san oideachas chun Ardteistiméireacht nó a chomhionann a fháil, agus tacú le daoine a bhfuil oideachas íseal agus/nó litearthacht lag acu filleadh ar an bhfoghlaim
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	1 Gan bhochtaineacht; 3 Dea-shláinte & folláine; 10 Éagothroime a laghdú;
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach? Dírítear leis an gcuspóir sin ar oideachas agus ar fhoghlaim do chách, go háirithe chun tacú leo siúd a bhfuil oideachas íseal acu nó atá i mbaol oideachas íseal san fhoghlaim. Cé gur saintréith é an t-oideachas íseal do dhaoine a bhfuil cónaí orthu i gceantair uirbeacha atá faoi dhíothacht shóisialta, dírítear leis an gcuspóir sin ar dhaoine cibé áit a bhfuil cónaí orthu. Tugtar aghaidh sa Chuspóir Comhtháite a bhaineann le comharsanachtaí cathrach faoi mhíbhuntáiste ar chur chuige bunaithe ar cheantar i leith na díothachta lena n-áirítear freagairt do dhaoine faoi mhíbhuntáiste oideachasúil sa suíomh sin. Tá leibhéil oideachais dhaonra Luimnigh ag méadú, rud a thagann leis an treocht ar leibhéal náisiúnta. Sa bhliain 2022, tá cáilíocht oideachais tríú leibhéal ag 30% de dhaoine fásta i Luimneach (Gnáthchéim Baitsiléara nó níos airde), níos ísle ná an meán náisiúnta (34%). Tá leibhéil níos airde oideachais ag codanna de Luimneach – m.sh., ceantair fho-uirbeacha ina bhfuil cáilíochtaí tríú leibhéal ag díreach faoi bhun 50%. Ag an taobh eile den speictream, tá bunoidreachas ar a mhéad nó gan aon oideachas foirmiúil ag 10% den daonra fásta, a bheag nó a mhór mar an gcéanna leis an meán náisiúnta, agus tá Meánoideachas Íochtarach nó níos ísle ag 25% mar an leibhéal cáilíochta is airde, níos airde ná an meán náisiúnta (23%). Tá éagothroime oideachais le feiceáil ar leibhéal atá bunaithe ar cheantar ina bhfuil an t-oideachas íseal comhchruinnithe i bpobail faoi mhíbhuntáiste i gCathair Luimnigh agus i gcriosanna bailte tuaithe, go háirithe Ráth Caola. Maidir leis an daonra atá fós ar scoil, tá feabhas suntasach tagtha ar choinneáil na ndaoine óga chun an Ardteistiméireacht a dhéanamh i Luimneach. Feidhmíonn Luimneach anois ag meán an stáit (92.6% coinnithe go dtí an Ardteistiméireacht) nó os a chionn. Tá grúpaí áirithe i mbaol níos airde an scoil a fhágáil go luath – Taistealaithe agus daltaí ó chúdraí faoi mhíbhuntáiste. Téann formhór mór na ndaoine óga a fhágann an scoil ar aghaidh chuig oideachas tríú leibhéal (80-84% ó scoileanna Luimnigh ar fad le blianta beaga anuas). Téann céatadán méadaitheach de dhaltáí ó scoileanna a fhreastalaíonn ar cheantair faoi mhíbhuntáiste, Scoileanna DEIS, ar aghaidh chuig oideachas tríú leibhéal (60%-66%). Mar sin féin, tá an bhearna sna rátaí dul chun cinn chuig oideachas tríú leibhéal idir scoileanna neamh-DEIS agus DEIS fós suntasach (bearna 20%). Toisc go bhfuil baint ag oideachas íseal le torthaí níos measa do dhaoine – amhail dífhostaíocht, obair neamhbhuana, ioncaim ísle, sláinte níos measa agus leas leanaí níos boichte - tá rochtain ar oideachas agus ar fhoghlaim dóibh siúd a

	Aithnítear sa Straitéis Litearthacht Aosach don Saol (2021) – atá dírithe ar litearthacht, uimhearthacht agus litearthacht dhigiteach – an nasc idir riachtanais litearthachta nach bhfuiltear ag freastal orthu agus eisiámh sóisialta. I sochaí agus geilleagar atá ag athrú go tapa, tá foghlaim ar feadh an tsaoil ag éirí níos tábhachtaí. Tá Straitéis um Foghlaim ar Feadh an tSaoil do Luimneach comhaontaithe ag príomhpháirtithe leasmhara lena n-áirítear an t-údarás áitiúil, Bord Oideachais agus Oiliúna Luimnigh agus an Chláir (BOOLC) agus na hinstiúidí oideachais tríú leibhéal i Luimneach. Tá stádas ag Luimneach mar Chathair Foghlama UNESCO agus tagann sé sin leis an gcuspóir réigiúnach níos leithne, atá san áireamh in RSES do Réigiún an Deiscirt, chun Réigiún an Deiscirt a fhorbairt mar réigiún foghlama. Faoi Phlean Gníomhaíochta nua Cholún Eorpach na gCeart Sóisialta 2030, tá na Ballstáit tiomanta do thrí phríomhsprioc shóisialta. Ceann de na spriocanna sin atá le baint amach faoi 2030 ná go mbeadh ar a laghad 60% de na daoine fásta go léir rannpháirteach in oiliúint gach bliain. Tá sprioc 64.2% socraithe ag Éirinn ar an táscaire sin. Tá sé mar aidhm ag Straitéis Náisiúnta Breisoideachais agus Oiliúna na hÉireann 2020-2024 (BOO) an foghlaim i bpobail a athrú ó bhonn le cur chuige atá bunaithe ar thrí cholún straitéiseacha: (1) scileanna a thógáil; (2) ionchuimsiú a chothú agus (3) bealaí a éascú, agus fócas láidir a chur ar fhorbairt scileanna digiteacha. Tá oiliúint phrintíseachta i gceirdeanna, i réimsí scileanna, agus i seirbhísí a theastaíonn sa gheilleagar, a chuireann deiseanna ar fáil do dhaoine óga go háirithe, á gcur chun cinn freisin.
Réimsí Gnímh	• Cláir oideachais agus foghlama aosach • Tionscadail sa scoil / tionscadail lasmuigh den scoil chun tacú le daltaí atá i mbaoil tearcghnóthachta nó an scoil a fhágáil gan cháilíochtaí • Áiseanna oideachais agus foghlama i suíomhanna pobail i gceantair uirbeacha agus tuaithe • Tionscnaimh oideachais agus foghlama i réimsí ar leith – m.sh., scileanna digiteacha, athrú aeráide, oiliúint Bhéarla d'imirce • Tionscnaimh chun tacú le dul chun cinn grúpaí faoi mhíbhuntáiste ina gcuid oideachais – tríd an scoil, go dtí an coláiste, agus san fhoghlaim aosach • Tionscnaimh spriocdhírithe chun iontráil chuig printíseachtaí a chur chun cinn
Gníomhaireachtaí Ceannais	BOOLC, Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh/CFPÁL, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, Scoileanna, Coláistí agus Institiúidí Ardoideachais
Táscairí Toraidh	Rannpháirtíocht mhéadaithe daoine fásta san fhoghlaim ar feadh an tsaoil Rannpháirtíocht mhéadaithe san fhoghlaim ar feadh an tsaoil acu siúd a bhfuil an t-oideachas is ísle acu Laghdú ar éagothroime oideachais g ar leibhéal bunaithe ar cheantar & le haghaidh grúpaí i mbaoil
Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe
SCDO Uimh. C2	Leanaí, daoine óga agus teaghlaigh Feabhas a chur ar an mbonneagar sóisialta, ar thaitneamhachtaí, ar spás áineasa agus ar sheirbhísí do theaghlaigh, leanaí agus daoine óga i Luimneach ionas gur féidir leo a n-acmhainneacht a bhaint amach agus sult a bhaint as caighdeán maith na beatha. Páirt a thabhairt i saol an phobail do dhaoine óga, agus i ndearadh áiseanna agus seirbhísí dóibh, agus sa chinnteoireacht
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	1 Gan bhochtaineacht; 3 Dea-shláinte & folláine; 4 Oideachas ar Ardchaighdeán; 10 Éagothroime a laghdú; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe

Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach?
	Tá an cuspóir sin sa PÁEP dírithe ar leanaí agus daoine óga, cibé áit i Luimneach a bhfuil cónaí orthu. Tugtar le cuspóirí eile aghaidh ar rannpháirtíocht le leanaí, don óige, agus do theaghlaigh agus tacaíocht dóibh i suíomhanna bunaithe ar cheantar agus maidir le saincheistanna téamacha amhail na healaíona agus cultúr agus gníomhú ar son na haeráide. Tá beagán faoi bhun an ceathrú cuid (23%) de dhaonra Chathair agus Chontae Luimnigh faoi bhun 18 mbliana d'aois agus tá díreach faoi bhun aon trian (32%) faoi 25 bliain d'aois (2022). I gceantair áirithe – na bruachbhailte laistigh agus lasmuigh, roinnt bailte contae, sráidbhailte agus ceantair lasmuigh de bhailte agus sráidbhailte – tá céatadán ard de theaghlaigh a bhfuil leanaí óga agus leanaí scoile acu. Tá bonneagar forbartha d'áiseanna cúraim leanaí agus bunscoileanna agus meánscoileanna againn ar fud Chathair agus Chontae Luimnigh. Le fás daonra agus ionchais atá ag athrú, tá gá le leathnú a dhéanamh ar an mbonneagar sóisialta (áiseanna cúraim leanaí, scoileanna), taitneamhachtaí, áiseanna agus seirbhísí do leanaí agus do theaghlaigh i Luimneach. Leanfar leis sin de bharr fás daonra réamh-mheasta (sa todhchaí). I measc na riachtanas a sainithníodh sna comhairliúcháin don PÁEP bhí áiseanna lena n-áirítear súgradh, spás amuigh, spás sábháilte, spás saor ó alcól sa tráthnóna agus limistéir áineasa do leanaí, don óige agus do theaghlaigh. Fuarthas amach i staidéar a rinneadh le déanaí ar riachtanais daoine óga faoin tuath i Luimneach agus i gcomhairliúcháin ar PÁEP go dteastaíonn níos mó deiseanna ó dhaoine óga a bheith páirteach i ndearadh seirbhísí agus áiseanna dóibh agus guth a bheith acu sa saol sibhialta. Tá torthaí leanaí (folláine ar fud táscairí éagsúla) i Luimneach den chuid is mó ar aon dul leis an meán náisiúnta. Mar sin féin, tá torthaí níos measa do ghrúpaí áirithe lena n-áirítear leanaí atá ina gcónaí i gceantair dhíothacha, i dteaghlaigh ina bhfuil déine oibre íseal, i dteaghlaigh aontuismitheora atá ag brath ar leas sóisialach, leanaí den Lucht Siúil agus leanaí i gcóiríocht éigeandála do dhaoine gan dídean. Bíonn deacrachtaí sonracha agus breise roimh leanaí faoi mhíchumas, cúramóirí leanaí agus daoine óga a bhfuil féiniúlachtaí neamh-dhénártha acu. Tá leanaí a atreoraítear chuig Tusla agus/nó faoi chúram Tusla, leanaí atá i mbaol ciontaithe agus a atreoraítear chuig Athstíúradh Óige an Gharda Síochána (fir go príomha) agus mionaoisigh sa chóras dlí choiriúil leochaileach go háirithe. I Luimneach, le blianta beaga anuas agus go háirithe le 12 mhí anuas, tá níos mó leanaí agus teaghlach ó chúlraí imirceach. Tá siad sin comhchruinnithe go háirithe i lár Chathair Luimnigh, ach freisin i mbailte agus sráidbhailte contae. Is lucht iarrtha tearmainn / sa stát faoi chosaint idirnáisiúnta iad foghrúpa díobh sin agus tá tráma suntasach tar éis dul i bhfeidhm orthu. Is é an clár príomhshrutha rialtais chun folláine leanaí agus daoine óga idir 0 agus 24 bliain d'aois a chur chun cinn in Éirinn ná Torthaí Níos Fearr: Todhchaí Níos Gile. Tá sé sin struchtúrtha thart ar chúig thoradh náisiúnta do leanaí agus don aos óg: (1) a bheith gníomhach agus sláintiúil ó thaobh sláinte fhisiciúil agus mheabhrach de; (2) lánacmhainneacht á baint amach i ngach réimse foghlama agus forbartha; (3) sábháilte agus cosanta ó dhochar; (4) slándáil eacnamaíoch agus deiseanna eacnamaíocha a bheith acu agus (5) ceangailte, meas a bheith orthu agus cur lena ndomhan. Is struchtúr idirghníomhaireachta áitiúil é Coiste Seirbhísí Luimnigh do Leanaí agus do Dhaoine Óga (CYPSC), faoi stiúir Tusla, chun comhordú seirbhísí a chur chun cinn ionas gur féidir leo na torthaí náisiúnta

Réimsí Gnímh	- Taitneamhachtaí do leanaí agus don óige - Cláir chun tacú leis na leanaí is mó atá i mbaol – an Lucht Siúil, leanaí / daoine óga atá i mbaol ciontaithe, leanaí imirceacha - Cláir chun tacú le teaghlaigh a bhfuil fadhbanna casta acu - Tionscadail obair don óige - Óige sa saol sibhialta agus in obair dheonach - Fanacht sábháilte, sláinte & folláine do leanaí agus do dhaoine óga
Gníomhaireachtaí Ceannais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, Cur chun Cinn Sláinte FSS, Tusla – CYPSC, Seirbhís Óige Luimnigh, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, An Garda Síochána (Athstiúradh Óige an Gharda Síochána)
Táscairí Toraidh	Méadú ar líon na n-áiseanna / spásanna áineasa do leanaí, óige agus teaghlaigh atá ionchuimsitheach/inrochtana do chách Rochtain fheabhsaithe ar sheirbhísí do leanaí agus do theaghlaigh a bhfuil riachtanais níos airde acu Torthaí oideachais feabhsaithe do leanaí agus do dhaoine óga atá i mbaol oideachas íseal (Taistealaithe, leanaí a bhfuil cónaí orthu i gceantair faoi mhíbhuntáiste) Torthaí feabhsaithe sláinte & folláine do leanaí agus do dhaoine óga a bhaineann le hiompraíochtaí dearfacha stíle maireachtála (caitheamh tobac, vápáil, gníomhaíocht fhisiciúil) Rannpháirtíocht mhéadaithe daoine óga sa chinnteoireacht
Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe
SCDO Uimh. C3	Sláinte & folláine Sláinte agus folláine a fheabhsú do chách agus na tosca go léir a d'fhéadfadh dul i bhfeidhm ar shláinte daoine á gcur san áireamh. An bonneagar, na taitneamhachtaí agus na seirbhísí a chur i bhfeidhm ionas gur féidir le daoine stíleanna maireachtála sláintiúla a bheith acu
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 10 Éagothroime a laghdú; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 1 Gan bhochtaíocht
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach? Tá sláinte agus folláine tábhachtach dár sochaí agus dár bpobail agus téann siad lámh ar lámh le dul chun cinn eacnamaíoch. Tá níos mó i gceist leis an tsláinte ná easpa galair - cuimsíonn sí acmhainneacht gach duine aonair dea-shláinte fhisiciúil agus mheabhrach agus dea-fholláine a bhaint amach i ngach céim den saol. Tá baint ag folláine le cáilíocht na beatha agus leis na gnéithe sin den saol laethúil a ligeann don duine aonair rath a bhaint amach. Cuirtear san áireamh le cur chuige cinntitheach sóisialta i leith na sláinte na tosca go léir a mbíonn tionchar acu ar shláinte agus ar fholláine. Áirítear orthu sin oideachas, fostaíocht, ioncam, tithíocht ardchaighdeán, taitneamhachtaí agus áiseanna áineasa, iompraíochtaí a bhaineann leis an tsláinte lena n-áirítear cothú, gníomhaíocht choirp, caitheamh tobac, aer glan agus cáilíocht uisce agus rochtain ar sheirbhísí sláinte. Tá próifíl sláinte ag Luimneach go ginearálta ar aon dul leis an meán náisiúnta agus tá 80% den daonra ag rátáil a sláinte mar shláinte mhaith nó an-mhaith (i gcomparáid le meán náisiúnta 83%) agus tá 11% ag rátáil a sláinte mar shláinte réasúnta maith, dhona nó an-dona (2022). Tá an treocht i Luimneach agus sa náisiún i dtreo laghdú ar an gcéatadán a rátáil a sláinte mar shláinte An-Mhaith/Mhaith agus baineann sé sin lenár ndaonra atá ag dul in aois.

	Bíonn tionchar ag éagothroime shláinte ar shláinte an daonra. Sna ceantair is mó atá faoi mhíbhuntáiste sa chathair agus i Ráth Caola (an dara ceann ina bhfuil daonra mór den Lucht Siúil), tá an céatadán a rátáil a sláinte mar shláinte réasúnta maith, dhona go han-dona (17-23%), rátaí míchumais agus rátaí caite tobac i bhfad níos airde ná an meán i Luimneach agus an meán náisiúnta. Tá éagothroime shláinte sna ceantair sin ceangailte le díothacht shóisialta (oideachas íseal, ioncam íseal, dífhostaíocht etc.). Tá meabhairshláinte níos boichte níos forleithne freisin i ndaonraí atá faoi mhíbhuntáiste sóisialta. I measc na ngrúpaí sa daonra a mbíonn sláinte níos measa acu de ghnáth tá an Lucht Siúil, daoine scothaosta agus daoine faoi mhíchumas. Baineann an bhochtaineacht, gnéithe stíle mhaireachtála (droch-chothú, caitheamh tobac, mí-úsáid alcóil agus substaintí, easpa gníomhaíochta coirp) agus easpa ceangail shóisialta nó leithlisiú le minicíocht níos airde galair ainsealaigh lena n-áirítear murtall, diaibéiteas, galar croí agus ailsí. Is cláir náisiúnta iad an Clár Éire Shláintiúil agus clár Pobal Sláintiúil Sláintecare a chuirtear chun feidhme go háitiúil chun sláinte agus folláine a chur chun cinn i bpobail áitiúla. Faoi Éire Shláintiúil, tá ról lárnach ag údarais áitiúla i gcur chun feidhme na gclár bliantúil um chothú sláinte, tionscnaimh sláinte áitiúla agus deontais bheaga do thionscadail phobail. Díritear le Pobail Shláintiúla Sláintecare go sonrach ar éagothroime shláinte a laghdú agus tá sé dírithe ar na ceantair uirbeacha is mó atá faoi mhíbhuntáiste lena n-áirítear ceantair i gCathair Luimnigh. Cuireann an clár stíleanna mairachtála sláintiúla chun cinn – e.g., éirí as caitheamh tobac, oideasú sóisialta agus gníomhaíocht choirp – agus idirghabhálacha eile sna réimsí sin. Tacaíonn SICAP le sláinte agus folláine i bpobail faoi mhíbhuntáiste agus díríonn sé ar ghrúpaí faoi mhíbhuntáiste (an Lucht Siúil, daoine faoi mhíchumas, imircigh agus grúpaí eile). Áirítear leis sin gníomhaíochtaí a reáchtáil do leanaí agus do theaghlaigh, cláir i gcothú sláintiúil, aghaidh a thabhairt ar bhochtaineacht bhia, cumhachtú pearsanta chun folláine a fheabhsú, tionscnaimh chun aonrú sóisialta a laghdú agus gníomhú mar chlár tairisí chun rochtain ar sheirbhísí lena n-áirítear seirbhísí meabhairshláinte a fheabhsú do dhaoine atá ag fulaingt de bharr eisiaimh. Díríonn Comhpháirtíocht Spóirt Luimnigh go sonrach ar ghrúpaí faoi mhíbhuntáiste, agus reáchtálann sí cláir i bpobail chun rannpháirtíocht i ngníomhaíocht choirp a mhéadú.
Réimsí Gnímh	• Cur chun cinn sláinte agus seirbhísí chun tacú le stíleanna mairachtála sláintiúla - cothú, éirí as caitheamh tobac, dul i ngleic le mí-úsáid drugaí, rannpháirtíocht i ngníomhaíocht choirp agus sa phobal • Gníomhaíochtaí chun aghaidh a thabhairt ar Bhochtaineacht Bhia • Spás áineasa agus taitneamhachtaí • Rochtain ar sheirbhísí sláinte – seirbhísí sláinte coirp agus meabhairshláinte • Cláir agus seirbhísí sláinte coirp agus meabhairshláinte atá pobalbhunaithe
Gníomhaireachtaí Ceannais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh/CFPÁL, Cur chun Cinn Sláinte FSS, Comhpháirtíocht Spóirt Luimnigh, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla
Táscairí Toraidh	Laghdú ar an ráta caitheamh tobac Leibhéil mhéadaithe gníomhaíochta coirp Rochtain fheabhsaithe ar sheirbhísí sláinte agus folláine Laghdú ar éagothroime shláinte maidir le cinntithigh shóisialta (oideachas, stádas fostaíochta) & táscairí sláinte – m.sh., % duine nach bhfuil in ann oibriú mar gheall ar bhreiteacht bhuan/míchumas buan, ráta caite tobac % i sláinte réasúnta maith/dhona/an-dona

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe
SCDO Uimh. C4	Aosú go maith & aoisbhá Luimnigh An bonneagar agus na seirbhísí a chur i bhfeidhm ionas gur féidir le daoine dul in aois go maith ina dtithe agus ina bpobail féin chomh fada agus is féidir agus páirt a thabhairt i saol an phobail agus sa chinnteoireacht do dhaoine scothaosta
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	1 Gan bhochtaineacht; 3 Dea-shláinte & folláine; 7 Fuinneamh inacmhainne agus glan; 10 Éagothroime a laghdú; 17 Comhpháirtíocht do na Spriocanna
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach? Tá daonra na hÉireann ag dul in aois. I Luimneach, tá 16% de dhaonra an daonra 65 bliain d'aois agus níos sine, suas ó 14% in 2016. Tá méadú suntasach ar líon na ndaoine is sine – daoine atá 80 + bliain d'aois. Tá struchtúr daonra níos sine ag codanna den chathair (Cill Liaile/Thomondgate, Baile Shinéad, Fearann Seoin agus ceantar Bhóthar na hInse) agus ag roinnt bailte agus sráidbhailte (Cill Mocheallóg, An Gleann, Faing, Áth Leathan, Drom Collachair). Tá daoine scothaosta ina gcónaí i gceantair thuaithe freisin agus d'fhéadfadh go mbeidís ní ba leochailí i leith leithlisithe agus rochtain ní ba bhoichte ar sheirbhísí. Éilíonn daonra atá ag dul in aois oiriúnuithe ar bhonneagar (tithíocht, cosáin agus bealaí, taitneamhachtaí, áiseanna pobail, iompar) agus ar sheirbhísí (oideachas, cúram sóisialta, cúram sláinte) ionas go bhfreastalaítear ar riachtanais daoine scothaosta. Is minic a bhíonn cúram speisialta ag teastáil ó dhaoine scothaosta laga laistigh dá dtithe agus dá bpobail agus, más gá, i suíomhanna cónaithe. Mar sin féin, is tomhaltóirí tábhachtacha táirgí agus seirbhísí iad daoine scothaosta, a bhíonn ag siopadóireacht go háitiúil de ghnáth, a chuireann le turasóireacht agus taisteal agus fanann cuid acu gníomhach go heacnamaíoch agus iad ag dul anonn go maith in aois. Léiríodh sa phróiseas comhairliúcháin maidir leis an PÁEP go bhfuil daoine in aoisghrúpaí níos sine tábhachtach don saol sibhialta i bpobail uirbeacha agus tuaithe, agus tá go leor oibrithe deonacha in aoisghrúpaí níos sine. Tá rannpháirtíocht sa phobal tábhachtach chun ceangal sóisialta a choimeád. I measc na ndaoine scothaosta atá i mbaol níos airde bochtaineachta/eisiaimh tá: daoine scothaosta ar ioncam íseal, i dtithíocht ar dhroch-chaighdeán nó i dtithíocht mhí-oiriúnach, i gcóiríocht phríobháideach ar cíós, a bhfuil tionchar ag bochtaineacht fuinnimh orthu, scoite agus easpa iompair, i sláinte níos boichte, faoi mhíchumas/comhghalrachaí ainsealacha acu agus a bhfuil litearthacht dhigiteach lag acu. Is é an cur chuige beartais ná tacú le daoine scothaosta maireachtáil go neamhspleách chomh fada agus is féidir, ionchuimsiú daoine scothaosta a chur chun cinn i ngach gné de shaol sóisialta, eacnamaíoch agus pobail agus sa chinnteoireacht. Is í Aoisbhá Éireann an eagraíocht atá freagrach as an gClár Náisiúnta Aoisbháúil, atá cleamhnaithe le Líonra Domhanda [EDS] na hEagraíochta Domhanda Sláinte um Chathracha agus Pobail Aoisbháúla. Bhí Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh ar cheann de na ceannairí tosaigh maidir le straitéis aoisbháúil a fhorbairt. Mar chuid de Straitéis Aoisbháúil Luimnigh, tá struchtúr idirghníomhaireachta i bhfeidhm chun maoirseacht a dhéanamh ar straitéis agus ar phleanáil, an Comhaontas Aoisbhá agus Comhairle do Dhaoine Scothaosta, chun guth a thabhairt do chónaitheoirí níos sine. Tá daoine scothaosta atá faoi eisiaimh sóisialta nó i mbaol eisiaimh shóisialta agus daoine scothaosta scoite i measc spriocghrúpaí SICAP.

Réimsí Gnímh	• Prionsabail aoisbháúla a chuirtear i bhfeidhm i bpleanáil agus i ndearadh comharsanachtaí / tithíochta, áiseanna áitiúla, taitneamhachtaí / limistéar áineasa, foirgneamh, iompair • Oiriúnuithe & tacaíochtaí tithíochta do mhaireachtaíil neamhspleách • Gníomhaíochtaí oideachais, sóisialta agus cultúrtha • Cúram sláinte agus sóisialta • Tionscnaimh maidir le hionchuimsiú digiteach • Gníomhaíochtaí chun aghaidh a thabhairt ar riachtanais daoine scothaosta leochaileacha agus daoine scothaosta scoite
Gníomhaireachtaí Ceanais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, FSS, An Garda Síochána, Bord Oideachais agus Oiliúna Luimnigh agus an Chláir, Institiúidí Ardoideachais, Comhlachas Tráchtála Luimnigh, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, Nasc Áitiúil agus eagraíochtaí eile
Táscairí Toraidh	Líon na spásanna agus taitneamhachtaí áineasa atá aoisbháúil (méadú) Líon na n-idirghabhálacha chun feabhas a chur ar oiriúnacht tithíochta do dhaoine scothaosta (méadú) Insiúltacht fheabhsaithe na spriocbhailte Rannpháirtíocht daoine scothaosta san fhoghlaim ar feadh an tsaoil Feabhas ar litearthacht dhigiteach daoine scothaosta Rochtain fheabhsaithe ar sheirbhísí do dhaoine scothaosta

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe
SCDO Uimh. C5	Ionchuimsiú sóisialta & cumasú pearsanta Oibriú chun ionchuimsiú sóisialta a fhorbairt sa tsochaí, bochtaineacht a laghdú agus tacú le daoine agus le teaghlaigh atá faoi mhíbhuntáiste sóisialta agus eacnamaíoch, cibé áit a bhfuil cónaí orthu, chun a gcuid deiseanna saoil agus a bhfolláine a fheabhsú
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	1 Gan bhochtaineacht; 2 Saor ó Ocras; 3 Dea-shláinte & folláine; 10 Éagothroime a laghdú; 17 Comhpháirtíocht do na Spriocanna
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach? Dírítear leis an gcuspoir sin ar dhaoine atá ina gcónaí i mbochtaineacht nó atá i mbaol bochtaineachta cibé áit a bhfuil cónaí orthu. Tá a fhios againn go bhfuil braislí daoine ag maireachtáil i ndíothacht i gceantair áirithe, go háirithe codanna de cheantair uirbeacha / eastáit tithíochta sóisialta / iareastáit agus codanna dár mbailte móra. Mar sin féin, tá níos mó daoine bochta nó daoine i mbaol bochtaineachta ina gcónaí lasmuigh de na ceantair sin. Toisc nach bhfuil siad cnuasaithe i gceantair ar leith, is gnách go mbíonn sé níos deacra teacht orthu agus díriú orthu le haghaidh tacaíochta. Cé go bhfuil feabhas suntasach tagtha ar chaighdeán mhaireachtála na hÉireann, in 2021, bhí 11.6% de theaghlaigh i mbaol bochtaineachta, rud a chiallaíonn go raibh a n-ioncam ag tairseach na bochtaineachta 60% den ioncam indiúscartha airmheánach nó faoina bun; Bhí díothacht fhorfheidhmithe ag 13.8% de theaghlaigh nach bhfuil in acmhainn íoc as dhá earra bhunúsacha nó níos mó, ar earraí iad a mheastar a bheith mar an gnách don tsochaí agus bhí 4% i measc na dteaghlach a mbíonn bochtaineacht chomhsheasmhach acu, rud a chiallaíonn go bhfuil siad faoin tairseach meánioncaim 60% agus go bhfuil siad ag maireachtáil i ndíothacht fhorfheidhmithe. I measc na dteaghlach is mó atá i mbaol bochtaineachta agus díothachta tá: daoine nach bhfuil in ann oibriú mar gheall ar bhreitheacht nó míchumas, daoine dífhostaithe go fadtéarmach, daoine fásta a bhfuil cónaí orthu ina n-aonar agus i dteaghlach tuismitheora amháin a bhfuil leanaí óga acu agus daoine i gcóiríocht ar cíós (go háirithe i gcóiríocht ar cíós ón údarás áitiúil agus i scéimeanna tacaíochta cíosa). Tá an Lucht Siúil agus daoine a thagann amach as córas Soláthair Dhíreach / Cosanta Idirnáisiúnta nó atá sa chóras sin i mbaol bochtaineachta freisin. Is saintréithe de dhíothacht na tuaithe iad leithlisiú, easpa iompair agus droch-rochtain ar sheirbhísí. Léirítear sna sonraí is déanaí (2022) go bhfuil thart ar 10,000 duine fásta i Luimneach nach bhfuil in ann oibriú mar gheall ar bhreitheacht bhuan nó míchumas, tá 4,400 eile (a bheag nó a mhór) dífhostaithe go fadtéarmach; níl ach Meánoideachas Íochtarach nó níos ísle ag thart ar 20,000 duine fásta; tá thart ar 3,900 teaghlach aontuismitheora a bhfuil leanbh amháin ar a laghad faoi 15 bliana d'aois acu; agus tá thart ar 9,200 teaghlach i gcineál éigin tithíochta sóisialta. Cuimsíonn coincheap an ionchuimsithe shóisialta acmhainní nó ioncam dóthanach a bheith ann ach freisin rochtain ar sheirbhísí agus rannpháirtíocht sa tsochaí (Treochlár na hÉireann um Chuimsiú Sóisialta). Ar leibhéal beartais AE / náisiúnta, faoi Phlean Gníomhaíochta Chólún Eorpach na gCeart Sóisialta, tá sprioc laghdaithe bochtaineachta comhaontaithe ag na Ballstáit. Is é an sprioc atá leagtha síos ag Éirinn ná an líon daoine i mbochtaineacht a laghdú 90,000 faoi 2030. Faoin mbeartas náisiúnta, an Treochlár um Chuimsiú Sóisialta, is é an uailmhian atá ann ná an ráta comhsheasmhach bochtaineachta a laghdú go 2% nó níos lú faoi 2025 (4% faoi láthair) agus go mbeadh Éire ar cheann de na stáit is ionchuimsithe san AE.

	Tá go leor beartas agus clár i bhfeidhm chun bochtaineacht a laghdú – tacaíocht ioncaim, oideachas, bearta fostaíochta gníomhacha agus idirghabhálacha sláinte. Is é an Clár um Chuimsiú Sóisialta agus Gníomhachtú Pobail (SICAP) an clár príomhshrutha a sheachadtar i Luimneach uirbeach agus tuaithe áitiúil chun tacú le hionchuimsiú: díritear leis ar fhorbairt pobail agus ar thacaíocht duine le duine do dhaoine i spriocghrúpaí ar leith is mó atá i mbaol eisiaimh, agus ar ghníomhaíochtaí chun tacú le leanaí agus teaghlaigh is mó atá i mbaol eisiaimh.
Réimsí Gnímh	- Seirbhísí faisnéise agus comhairle do dhaoine aonair atá faoi eisiaimh chun rochtain a fháil ar sheirbhísí a dteastaíonn uathu - Tacaíocht chun dul lucht isteach sa lucht saothair agus ioncam a thuilleamh ó fhostaíocht - Cláir agus gníomhaíochtaí atá grúpabhunaithe chun ionchuimsiú sóisialta a fhorbairt agus chun daoine a spreagadh chun páirt a ghlacadh sa tsochaí - Tacaíocht do ghrúpaí atá i mbaol is airde – e.g., Lucht Siúil, imircigh, daoine gan dídean, daoine a bhfuil fadhbanna meabhairshláinte acu, daoine óga nach bhfuil in oiliúint oideachais nó i bhfostaíocht
Gníomhaireachtaí Ceanais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh/CFPÁL, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, An Roinn Coimirce Sóisialaí, Bord Oideachais agus Oiliúna Luimnigh, FSS
Táscairí Toraidh	Rannpháirtíocht mhéadaithe daoine i spriocghrúpaí atá i mbaol eisiaimh san fhoghlaím ar feadh an tsaoil Laghdú ar dhífhostaíocht fhadtéarmach Rochtain fheabhsaithe ar sheirbhísí ag grúpaí atá i mbaol eisiaimh Rannpháirtíocht mhéadaithe daoine i spriocghrúpaí atá i mbaol eisiaimh i ngníomhaíochtaí pobail agus sóisialta
Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe
SCDO Uimh. C6	Spórt, áineas & foirgnimh phobail Áiseanna spóirt agus áineasa agus foirgnimh phobail ilchuspóireacha a chur i bhfeidhm i gceantair ina bhfuil easpa áiseanna den sórt sin agus ina bhfuil riachtanas pobail, áiseanna atá ann cheana a fheabhsú chun freastal ar riachtanais phobail atá ag athrú, iad a uasghrádú go caighdeáin nua-aimseartha agus chun a bheith níos tíosaí ar fhuinneamh
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 10 Éagthroime a laghdú; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach? Tá an cuspóir sin dírithe ar na háiseanna fisiceacha le haghaidh spóirt, áineasa/taitneamhachta agus foirgnimh phobail. Tá áiseanna den sórt sin tábhachtach maidir le ceangal sóisialta, muintearas pobail a chothú, tacú le gníomhaíocht choirp agus is gné thábhachtach iad de cháilíocht na beatha do phobail áitiúla. De réir an phróisis comhairliúcháin maidir leis an PÁEP, tá gach grúpa a ndeachthas i gcomhairle leo (pobail áitbhunaithe, daoine óga, imircigh) ag iarraidh soláthar méadaithe agus rochtain áitiúil níos fearr ar áiseanna den sórt sin. Is é an tsamhail chuí spás cruinnithe agus áineasa chuimsitheach atá inrochtana do gach grúpa agus go hidéalach áiseanna ilúsáide. De réir mar a fhásann an daonra agus ar aon dul le dlúthfhás – comhchruinnithe i gcomharsanachtaí cathrach, bailte agus sráidbhailte - tá gá leis an mbonneagar taitneamhachta agus áineasa a leathnú i gceantair chónaithe áitiúla.

Tá líon mór páirceanna imeartha – go háirithe sacar agus CLG – ar fud Luimnigh agus riachtanais éagsúla le haghaidh síneadh páirce agus feabhsuithe amhail soilsiú, dromchlaí uile-aimsire, clubtheach, seomra feistis etc. Cuireann infheistíocht phoiblí i Mol Lúthchleasaíochta Réigiúnach an Chaisleáin Nua Thiar feabhas ar an soláthar do lúthchleasaíocht i Luimneach. Tá dhá linn snámha poiblí faoi úinéireacht / faoi pháirtúinéireacht an údaráis áitiúil agus cinn eile ar fáil le haghaidh úsáid phoiblí (Airéine UL, óstáin agus ionaid fóillíochta ar fud na cathrach agus an chontae). Ciallaíonn bonn daonra scaipthe Luimnigh agus scála na hinfheistíochta a theastaíonn i linnte snámha poiblí go gcuirtear iad sin ar fáil do cheantair daonra níos mó. Cuirtear páirceanna móra (e.g., An Chora, Eastát an Bhagóidigh), páirceanna beaga agus spásanna oscailte ar fáil ar fud limistéar an údaráis áitiúil.

Mar sin féin, tá limistéir shuntasacha de spás glas neamhúsáidte nó éighníomhach a d'fhéadfadh a bheith ina spás áineasa, limistéir súgartha nádúrtha agus limistéir dúlra.

Is taitneamhachtaí suntasacha iad críochnú na nglasbhealaí (Glasbhealach Luimnigh 40km, Glasbhealach Uirbeach Chaladh an Treoigh 1.3km) (chomh maith le bealaí taistil ghníomhaigh) agus tá roinnt bealaí breise ag céimeanna measúnaithe féidearthachta agus pleanála. Leathnaíodh conairí áineasa/siúlbealaí/rotharbhealaí lasmuigh i gceantair uirbeacha agus tuaithe araon a thugann rochtain ar an dúlra freisin.

Tá clóis súgartha scaipthe ar fud Luimnigh agus áirítear leo clóis súgartha níos mó arna mbainistiú ag an údarás áitiúil agus clóis súgartha arna mbainistiú ag an bpobal. Tá líon beag MUGAnna / páirceanna scátála i limistéir fhoirgnithe/chónaithe.

Tagann easnaimh sa soláthar chun cinn de réir mar a fhásann daonra i limistéir áirithe/de réir mar a athraíonn daonra. Tá gá le hoibreacha a uasghrádú i gclóis súgartha atá ann cheana féin.

Soláthraíonn Seirbhísí Leabharlainne / oifigí brainse Leabharlainne ar fud na cathrach agus an chontae úsáidí cultúrtha, oideachais, sóisialta agus faisnéise agus tairgeann siad seirbhísí sna suíomhanna fisiceacha agus ar líne. Cuireann siad áiteanna cruinnithe ar fáil freisin le húsáid ag an bpobal chomh maith le spás le haghaidh gníomhaíochtaí cultúrtha, taispeántais agus imeachtaí eile.

Maidir le foirgnimh phobail, is iondúil go mbíonn soláthar maith ann go háirithe i gceantair faoi mhíbhuntáiste sa chathair agus i gceantair thuaithe Luimnigh. Tá easpa áiseanna pobail i gceantair áirithe – e.g., i gceantair fho-uirbeacha nach bhfuil an eagraíocht phobail chomh forbartha céanna agus i gcodanna den chathair. Teastaíonn uasghrádú agus athdhearadh ó go leor foirgneamh pobail chun rochtain a nuachóiriú agus a fheabhsú (rochtain do dhaoine faoi mhíchumas, teicneolaíochtaí cúnta agus áiseanna do dhaoine a bhfuil laguithe orthu) agus chun éifeachtúlacht fuinnimh a fheabhsú. Féadfaidh pobal níos leithne foirgnimh eile (scoileanna, clubanna spóirt) a úsáid le haghaidh úsáidí sóisialta, pobail agus cultúrtha.

Réimsí Gnímh	• Páirceanna, clóis súgartha, áiteanna súgartha nádúrtha • Áiseanna spóirt lasmuigh agus laistigh, go háirithe áiseanna ilúsáide • Bonneagar áineasa lasmuigh i gceantair thuaithe, ina soláthraítear rochtain ar an dúlra, aibhneacha / uiscebhealaí • Oibreacha feabhsúcháin fisiceacha ar fhoirgnimh phobail • Ionaid phobail ilchuspóireacha nua
Gníomhaireachtaí Ceannais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, Comhpháirtíocht Spóirt Luimnigh, Clubanna Spóirt / eagraíochtaí spóirt (CLG, FAI, IRFU) agus grúpaí pobail áitiúla
Táscairí Toraidh	Méadú ar líon na limistéar taitneamhachta/na spásanna áineasa (de réir cineáil & suíomhanna) Méadú ar líon na n-áiseanna nua spóirt & na n-áiseanna feabhsaithe spóirt (de réir cineáil agus suíomhanna) Méadú ar spás glas le haghaidh úsáid an phobail Méadú ar áiseanna pobail ilchuspóireacha nua & ar áiseanna feabhsaithe

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe
SCDO Uimh. C7	Feasacht shoचाीoch / phobail ar ghníomhú ar son na haeráide Feasacht agus oideachas a chur ar fáil do dhaoine ar fud na haoisghrúpaí, na gcúlraí agus na bpobal go léir maidir leis an athrú aeráide agus inbhuanaitheacht ionas go mbeidh tuiscint níos fearr againn ar an gcaoi ar gá dúinn ár n-iompar a athrú agus gníomhú chun an comhshaol a chosaint dár nglúin féin agus do na glúnta atá le teacht
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 12 An Tomhaltas agus An Táirgiúocht Fhreagrach; 13 Gníomhú ar son na hAeráide; 17 Comhpháirtíocht do na Spriocanna
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach? Éilíonn géarchéim dhomhanda an athraithe aeráide gníomhaíocht phráinneach chun iompar a athrú, chun éifeachtaí an athraithe aeráide a mhaolú agus chun oiriúnuithe a dhéanamh mar gheall ar an athrú aeráide atá tarlaithe cheana féin agus nach féidir a chur ina cheart. Tá gá le gníomhaíocht ar gach leibhéal – i gcomhlachtaí agus institiúidí poiblí, i ngnólachtaí, i bpobail, i dteaghlaigh agus i ndaoine aonair. Tá an clár oibre le haghaidh gníomhaíochta leathan – iompar agus taisteal, ídiú fuinnimh, an bia a ithimid agus an áit a bhfaighimid é, ár bhfoirgnimh, táirgí agus dramhaíl tomhaltóirí, an dúlra, acmhainní nádúrtha agus bithéagsúlacht. Tá ceangal dlíthiúil ar Éirinn spriocanna socraithe maidir le gníomhú ar son na haeráide a bhaint amach – i.e. laghdú 51% ar astaíochtaí Gás Ceaptha Teasa (GCT) faoi 2030, ó bhonnlíne in 2018, agus glan-nialas faoi 2050. Chláraigh Éire le Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na NA (SDGanna NA). Tá daoine ar an eolas faoin ngá atá le gníomhú ar son na haeráide ach tá an-tuiscint agus an méid is féidir le daoine aonair, teaghlaigh agus pobail a dhéanamh in easnamh. Tá eolas ar dheiseanna nua a thagann chun cinn maidir leis an athrú aeráide (e.g., fuinneamh glas, geilleagar ciorclach, slabhraí soláthair áitiúla, réimsí scileanna nua, poist agus gnólachtaí sa gheilleagar glas) agus an cumas leas a bhaint as na deiseanna sin de dhíth freisin. Ní mór aird níos mó a thabhairt ar an gclár oibre um Aistriú Cóir – ionas go mbeidh inbhuanaitheacht chomhshaoil cothrom agus ionchuimsitheach agus nach bhfuil an t-ualach go díreireach ar ghrúpaí áirithe amhail daoine ar ioncam íseal agus limistéir/daoine atá ag brath ar earnálacha a bhfuil tionchar níos measa ag an athrú aeráide orthu. Faoi SDGanna NA, sainaitheann sa dara plean forfheidhmithe de chuid na hÉireann gur tosaíochtaí straitéiseacha iad: feasacht an phobail ar na SDGanna agus ar a n-ábharthacht a leathnú, rannpháirtíocht páirtithe leasmhara i gcur chun feidhme agus obair leantach agus tacaíocht do phobail áitiúla agus dá n-eagraíochtaí chun a rannchuidiú féin a dhéanamh chun na spriocanna a bhaint amach. Tá Ciste um Gníomhú ar son na hAeráide (2022) curtha i bhfeidhm ag an Rialtas chun infheistíocht a dhéanamh i dtionscadail phobail maidir le gníomhú ar son na haeráide agus i bhforbairt oideachais agus acmhainne. Tá sé mar aidhm ag an gclár pobail a chumasú chun pobail inbhuanaithe ísealcharbóin a mhúnlú agus a fhorbairt ar bhealach comhleanúnach. Tacaítear le tionscadail áitiúla a bhaineann leas as an gcruthaitheacht agus as na healaíona chun feasacht ar an athrú aeráide a fhorbairt agus chun saoránaigh a chumasú chun athrú iompraíochta a dhéanamh sa chlár Gníomhaíocht Chruthaitheach ar son na hAeráide II: Gníomhairí um Athrú(2022). Is comhthionscnamh é sin de chuid Éire Ildánach agus na Roinne Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide. Tá Oifigigh Áitiúla um Gníomhú ar son na hAeráide i bhfeidhm in údarais áitiúla lena n-áirítear Luimneach. Áirítear le Clár nua SICAP, SICAP 2024-2028, Aistriú Cóir mar réimse téamach i bhforbairt pobail agus is téama leathan í inbhuanaitheacht chomhshaoil in LEADER 2023-2028.

Réimsí Gnímh	- Cláir oideachais agus feasachta maidir leis an athrú aeráide, an t-aistriú “glas” / inbhuanaitheacht chomhshaoil agus comhtháthaíonn siad réitigh atá bunaithe ar an dúlra - Acmhainn eagraíochtaí pobail agus deonacha i bpleanáil le haghaidh maireachtála inbhuanaithe - Feasacht agus tionscnaimh maidir le gníomhú ar son na haeráide do ghnólachtaí / d’oibríochtaí tráchtála - Pleananna, tionscnaimh agus feachtais áitiúla i réimsí gníomhaithe ar son na haeráide amhail dramhaíl, geilleagar ciorclach, tionscadail bia áitiúla, foirgnimh agus áiseanna pobail - Na healaíona áitiúla & tionscadail chruthaitheacha dírithe ar an athrú aeráide
Gníomhaireachtaí Ceannais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, Bord Oideachais agus Oiliúna Luimnigh, Institiúidí Ardoideachais, Lónra Rannpháirtíochta Pobail (PPN)
Táscairí Toraidh	Líon na n-imeachtaí múscaillte feasachta & oideachais don phobal i gcoitinne (Méadú ón mbliain bhonnlíne, 2023) Líon na straitéisí/pleananna faoi stiúir an phobail maidir le gníomhú ar son na haeráide de réir téama/suímh (Méadú ón mbliain bhonnlíne 2023) Líon na dtionscnaimh pobail maidir le gníomhú ar son na haeráide de réir téama/suímh (Méadú ón mbliain bhonnlíne 2023)
Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe
SCDO Uimh. C8	Saol sibhialta & caipiteal sóisialta Obair dheonach a fhorbairt ag daoine ar fud na haoisghrúpaí agus na cúlraí sóisialta agus cultúrtha go léir, scileanna agus acmhainn eagraíochtaí deonacha agus pobail a fhorbairt agus tacú leo a bheith páirteach i ngach gné de shaol an phobail
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 5 Comhionannas Inscne; 10 Éagothroime a laghdú; 16 An tSíocháin, an Ceartas, agus Institiúidí Láidre; 17 Comhpháirtíocht do na Spriocanna
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach?
	Tá líon mór grúpaí gníomhacha pobail agus deonacha áitiúla ar fud Luimnigh uirbeach agus tuaithe, a bhfuil ról thábhachtacha acu i bpobail agus a chuireann le cáilíocht na beatha. Tugann siad daoine le chéile, cothaíonn siad tuiscint don mhaith choiteann agus mórtas áite, tagann siad le chéile chun rudaí a dhéanamh dóibh féin, cuireann siad tacaíocht ar fáil do ghrúpaí leochaileacha, cuireann siad ionchuimsiú sóisialta chun cinn agus déanann siad ionadaíocht do phobail áitiúla agus do ghuth an phobail i struchtúir chathartha agus ionadaíoch ar nós coistí na Comhairle. Eagraítear grúpaí pobail agus deonacha áitiúla sa Lónra Rannpháirtíochta Pobail (PPN) – comhlacht ionadaíoch na hearnála - agus tá tacaíocht ó Oibrí Acmhainní atá lonnaithe laistigh den Chomhairle ag Rúnaíocht an Lónra. Cuireann grúpaí áitiúla agus pobail seanbhunaithe seirbhísí tábhachtacha ar fáil dá bpobail áitiúla – ó ghníomhaíochtaí sóisialta don phobal i gcoitinne, daoine scothaosta, an óige, fir agus mná (Botháin na bhFear agus na mBan), oideachas agus oiliúint d’aosaigh, gníomhaíochtaí sláinte agus folláine, moil dhigiteacha, cúram leanaí agus cúram lasmuigh den scoil, tionscadail chomhshaoil áitiúla, na Bailte Slachtmhara, tionscadail turasóireachta áitiúla, gníomhaíochtaí cultúrtha agus oidhreacht agus forbairt agus bainistíocht spáis áineasa.

	Reáchtálann roinnt grúpaí fiontair phobail a sholáthraíonn seirbhísí do phobail áitiúla nach féidir leis an margadh iad a sholáthar agus a chruthaíonn fostaíocht áitiúil. Ní fhéadfaí go leor seirbhísí stáit a sholáthar i bpobail faoi mhíbhuntáiste gan rannpháirtíocht na hearnála pobail agus deonaí. Tá grúpaí pobail agus deonacha tábhachtach chun teacht ar réitigh ar dhúshláin shocharaíocha reatha lena n-áirítear an t-athrú aeráide, aosú daonra agus imeascadh imirceach / dídeanaithe. De réir an phróisis comhairliúcháin maidir leis an PÁEP, is í pobal áitiúil / spiorad pobail an ghné is luachmhaire de shaol an phobail. Tá dúshláin roimh ghrúpaí pobail agus deonacha áitiúla, áfach, agus tá tacaíocht de dhíth orthu chun aghaidh a thabhairt orthu. Áirítear orthu sin: aosú an bhoinn oibrithe deonacha, easpa oibrithe deonacha, easpa éagsúlachta sa bhonn oibrithe deonacha, easpa ionchuimsitheachta a mheastar a bheith ann, easnaimh scileanna i mbainistíocht, tiomsú airgid agus riarachán, bonn ioncaim lag do chostais oibríochtúla agus dúshláin a bhaineann le hinbhuanaitheacht airgeadais. Léiríodh sna sonraí ó Dhaonáireamh 2022 rátaí níos airde d'obair dheonach sa daonra faoin tuath áitiúil i gcomparáid le pobail uirbeacha agus rátaí níos ísle i gceantair faoi mhíbhuntáiste, go háirithe sna ceantair is mó atá faoi mhíbhuntáiste sa chathair. Léirítear leis sin an gá atá le díriú ar chuir chuige forbartha pobail a spreagann daoine sna réimsí sin, go háirithe a bheith rannpháirteach sa saol pobail agus sibhialta, agus a thacaíonn leo é sin a dhéanamh. Aithníonn an Rialtas an rannchuidiú tábhachtach a dhéanann an earnáil phobail agus dheonach i gcoitinne, mar a chuirtear i láthair é sa doiciméad beartais, Pobail Inbhuanaithe, Ionchuimsitheacha agus Chumhachtaithe: Straitéis cúig bliana chun tacú leis an earnáil phobail agus dheonach in Éirinn 2019-2024. Leagtar amach sa straitéis na huaillmhianta fadtéarmacha d'fhorbairt pobail agus áitiúil, sainaithnítear ról na hearnála i gcruthú pobail chathartha bhríomhara agus daonlathais, agus go háirithe a ról i bpobail imeallaithe. Aithnítear sa Treochlár um Chuimsiú Sóisialta ról na hearnála maidir le pobail chuimsitheacha a fhorbairt agus tacú le hionchuimsiú sóisialta. Aithnítear ról na hearnála i réimsí eile beartais lena n-áirítear cruthaitheacht agus na healaíona (Éire Ildánach), fiontar sóisialta agus gníomhú ar son na haeráide (Ciste um Ghníomhú ar son na hAeráide).
Réimsí Gnímh	• Forbairt acmhainne d'eagraíochtaí pobail agus deonacha áitiúla • Pleanáil cheantarbhunaithe áitiúil agus tionscadail phobail • Tionscnaimh oibrithe deonacha • Bonn ballraíochta an PPN a fhorbairt agus tacú lena fheidhmiú agus a mhisean chun ionadaíocht a dhéanamh don earnáil • Tacú le grúpaí atá ann cheana a fhorbairt agus a bheith inbhuanaithe
Gníomhaireachtaí Ceannais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh/CFPÁL, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, PPN
Táscairí Toraidh	Méadú ar líon na n-oibrithe deonacha in eagraíochtaí pobail agus deonacha áitiúla Éagsúlacht mhéadaithe san obair dheonach in eagraíochtaí pobail agus deonacha áitiúla Líon na n-eagraíochtaí atá rannpháirteach sa PPN

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe
SCDO Uimh. C9	Imeascadh imirceach & pobal éagsúil cultúrtha & eitneach Tacú le daoine ó náisiúntachtaí éagsúla, ó chúlraí cultúrtha/eitneacha agus ó fhéiniúlachtaí chun fáilte a chur rompu agus socrú a dhéanamh i Luimneach, rochtain a fháil ar na seirbhísí a theastaíonn uathu, ionadaíocht a fhorbairt agus a bheith páirteach i ngach gné de shaol sóisialta, eacnamaíoch agus pobail gan leithcheal
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 5 Comhionannas Inscne; 10 Éagothroime a laghdú; 16 An tSíocháin, an Ceartas, agus Institiúidí Láidre; 17 Comhpháirtíocht do na Spriocanna
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach? Tá Luimneach, cosúil le hÉirinn i gcoitinne, ag éirí níos éagsúla ó thaobh cultúir de. I nDaonáireamh 2022, is saoránaigh neamh-Éireannacha iad 11% de na cónaitheoirí. Ó Dhaonáireamh 2022 i leith, tá tuilleadh imirce isteach déanta mar chuid de fhreagairt na hÉireann ar theacht daoine ón Úcráin faoi Chosaint Shealadach agus faoi Chosaint Idirnáisiúnta ó thíortha eile. Tá daonraí imirceach comhchruinnithe i lár chathair Luimnigh, sa Chaisleán Nua Thiar (de bhunadh Polannach/as oirthear an AE iad go príomha) agus i mbailte tuaithe eile. Tá Fóram Tacaíochta Pobail, faoi stiúir an údaráis áitiúil, i bhfeidhm chun comhordú a dhéanamh ar obair na seirbhísí áitiúla go léir (poiblí agus deonach) do dhaonraí easáitithe Úcránacha. Leathnófar a shainchúram chun gach duine a thagann go Luimneach faoi Chosaint Idirnáisiúnta a chur san áireamh. Cruthaíonn éagsúlacht chultúrtha mhéadaithe rudaí dearfacha lena n-áirítear saibhriú de bharr teagmháil le cultúir, scileanna agus oibrithe breise nua sa gheilleagar áitiúil agus saibhriú an tsaoil chathartha. Cruthaíonn sí dúshlán freisin go háirithe i gceantair ina bhfuil brúnna ann cheana féin – tithíocht, sláinte agus oideachas. D'fhéadfadh riachtanais ar leith a bheith ag imircigh i réimsí lena n-áirítear sláinte, foghlaim an Bhéarla agus aitheantas cáilíochtaí. Is próiseas déthreo é comhtháthú chun comhthuiscint agus comhar idirchultúrtha a thógáil idir pobail imirceacha agus pobail óstacha agus bearta a ghlacadh chun dul i ngleic le ciníochas. Tháinig na saincheisteanna sin go léir chun cinn sna comhairliúcháin maidir leis an PÁEP. Tá straitéis imeasctha imirceach, De Chuid Luimnigh – Plean Imeasctha Chathair agus Chontae Luimnigh 2019-2023 agus Grúpa Oibre um Imeascadh Imirceach i bhfeidhm i Luimneach. In 2023, tá Fóram nuabhunaithe Luimnigh um Imeascadh Imirceach ann a thugann breis agus 30 duine le chéile ó níos mó ná 20 náisiúntacht. Chomh maith le himircigh, tá dúshlán bhreise le sárú ag an Lucht Siúil agus ag pobail a bhfuil féiniúlachtaí sonracha acu lena n-áirítear eisiamh agus leithcheal. Is grúpa is mó atá faoi mhíbhuntáiste iad an Lucht Siúil, a mbíonn tionchar ag droch-chóiríocht, oideachas íseal, dífhostaíocht, sláinte níos boichte, droch-mheabhairshláinte agus ionchas saoil níos giorra orthu. Ní dúradh ach thart ar 1% de dhaonra Luimnigh gur dhuine de Lucht Siúil Geal na hÉireann iad i nDaonáireamh 2022. Tá méid iarbhir an daonra níos mó ná sin agus tá daonraí measartha mór den Lucht Siúil i gceantair Luimnigh (laistigh de Luimneach uirbeach agus i mbailte). De bharr díothacht shóisialta, is spriocghrúpa tosaíochta é an Lucht Siúil in go leor réimsí beartais: sláinte, oideachas, fostaíocht, etc. De réir na gcomhairliúcháin, tá gá le hidirghabhálacha chun bacainní idir an Lucht Siúil agus an daonra socráithe a shárú, chun ionadaíocht an Lucht Siúil a fheabhsú agus chun a eagraíocht féin a fhorbairt. Cuireadh in iúl freisin an gá atá le hidirghabhálacha faoi stiúir an Lucht Siúil i bpríomhréimsí – sláinte, oideachas agus rochtain ar obair.

	I measc na bpobal eile a fhulaingíonn eisiámh, a bhraitheann leochaileach maidir le sábháilteacht phearsanta agus a bhféadfadh tionchar a bheith ag leithcheal orthu tá daoine LGBTQI+ (ón óige go dtí daoine in aoisghrúpaí níos sine). Tá gá anseo le hidirghabhálacha chun ionadaíocht a fheabhsú agus chun bacainní a sháru freisin.
Réimsí Gnímh	- Tionscnaimh chultúrtha, shóisialta, áineasa & eile chun imeascadh pobal cultúrtha éagsúil a chur chun cinn (imircigh, an Lucht Siúil) - Feachtais frithchinióchais - Idirghabhálacha san oideachas, sa tsláinte & i réimsí eile - Struchtúir ionadaíocha, líonraí agus tógáil acmhainne a fhorbairt
Gníomhaireachtaí Ceannais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, FSS, BOOLC agus Institiúidí Ardoideachais
Táscairí Toraidh	Líon agus rannpháirtíocht in imeachtaí chun dul i ngleic le ciníochas, frith-idirdhealú agus/nó éagsúlacht a cheiliúradh Rannpháirtíocht mhéadaithe daoine ó phobail chultúrtha/eitneacha éagsúla/fhéiniúlachtaí eile in eagraíochtaí pobail agus deonacha Rannpháirtíocht mhéadaithe pobal cultúrtha/eitneach éagsúil/fhéiniúlachtaí eile i struchtúir déanta beartas lena n-áirítear coistí agus an PPN Rochtain fheabhsaithe ar sheirbhísí oideachais & ar thorthaí oideachais Rochtain fheabhsaithe ar sheirbhísí sláinte Rannpháirtíocht mhéadaithe sa lucht saothair
Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe
SCDO Uimh. C10	Sábháilteacht phobail & cosc ar an gcoireacht Oibriú i gcomhar le gníomhaireachtaí poiblí, lena n-áirítear póilíneacht phobail an Gharda Síochána agus eagraíochtaí deonacha agus pobail chun tionscnaimh áitiúla a chur ar bun chun coireacht a chosc agus pobail shábháilte shibhialta a chruthú i Luimneach uirbeach agus tuaithe
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 5 Comhionannas Inscne; 10 Éagothroime a laghdú; 16 An tSíocháin, an Ceartas, agus Institiúidí Láidre; 17 Comhpháirtíocht do na Spriocanna
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach? Is gnéithe thar a bheith tábhachtach é, maidir le cáilíocht na beatha agus meabhairshláinte agus folláine, an mothú go bhfuil daoine aonair agus an pobal sábháilte sa saol laethúil. Tá sábháilteacht ó dhíobháil, caoinfhulaingt agus coireacht íseal mar bhonn agus mar thaca ag geilleagar áitiúil rathúil inar féidir le gnólachtaí oibriú go héifeachtach agus ina mealltar daoine oile chun cónaí agus oibriú i Luimneach. Cuid thábhachtach d'fhorbairt pobail chathartha is ea muinín an phobail a chothú as póilíneacht. Chomh maith le póilíneacht phobail, is féidir le húsáid na teicneolaíochta (CCTV) sábháilteacht an phobail a fheabhsú agus coireacht a chosc. Bhí cáil dhiúltach ar Chathair Luimnigh maidir le coireacht thromchúiseach agus eagraithe. Cuireadh an cás sin faoi smacht le hacmhainní póilíneachta breise, freagraí nua ón gcóras dlí choiriúil agus oibriú i gcomhar le pobail áitiúla. Tá difríochtaí idir coireacht uirbeach i gcomparáid le coireacht tuaithe agus i bpóilíneacht agus i bhfreagairtí pobail.

	Léirítear i staidreamh coireachta go bhfuil cineálacha áirithe cionta ina gcúis go seasta leis an líon is mó cionta tuairiscithe ar fud Roinn an Gharda Síochána i Luimneach - gadaíocht, cionta oird phoiblí, damáiste do mhaoín agus don chomhshaol, iarrachtaí / bagairtí ionsaithe a dhéanamh, ciapadh agus cionta drugaí rialaithe. Bíonn tionchar ar leith ag coireacht a bhaineann le drugaí agus le hiompar frithshóisialta ar cháilíocht na beatha. Tuairiscítear cineálacha áirithe coireachta níos mó agus níos mó lena n-áirítear foréigean inscnebhunaithe / foréigean baile. Is gnéithe réasúnta nua den choireacht iad an chibearchoireacht agus fanacht sábháilte ar líne agus tá méadú ag teacht ar a minicíocht. Féadfaidh daoine scothaosta nach bhfuil scileanna digiteacha acu a bheith an-leochaileach i leith na cibearchoireachta agus cuireann fanacht sábháilte ar líne isteach go háirithe ar leanaí agus ar dhaoine óga. Tá baol níos mó ann do ghrúpaí áirithe sa tsochaí go dtarraingeofaí isteach i ngníomhaíocht choiriúil iad agus tá muinín níos lú acu as póilíneacht agus / nó tá siad leochaileach mar íospartaigh na coireachta. Ina measc sin tá daoine atá ag maireachtáil faoi dhíothacht, daoine a bhfuil oideachas íseal acu, daoine óga a fhágann an scoil go luath, daoine atá ag fulaingt ó andúil, imircigh, an Lucht Siúil. Cuireann Comhchoiste Póilíneachta Chomhairle Cathrach agus Contae Luimnigh (ar a bhfuil ionadaíocht ón nGarda Síochána, ó chomhaltáí tofa agus ó oifigigh na Comhairle, ó bhaill den Oireachtas agus ón earnáil phobail agus dheonach) fóram agus plean ar fáil chun aghaidh a thabhairt ar shaincheisteanna sábháilteachta pobail agus póilíneachta i Luimneach. I measc na struchtúr idirghníomhaireachta eile tá ionadaíocht an Gharda Síochána/an chórais dlí chóiriúil (e.g., Coiste Seirbhísí Luimnigh do Leanaí agus do Dhaoine Óga, Éire Shláintiúil, Fóram Fhreagairt na hÚcráine, idirghníomhaireacht Imeachtha agus coistí ar leibhéal an phobail i gClár Athghiniúna Luimnigh). Leis na struchtúir sin, cuirtear sábháilteacht an phobail chun cinn agus freagraítear do dhúshláin mar chuid den phóilíneacht phobail freisin.
Réimsí Gnímh	• Tionscnaimh idirghníomhaireachta chun déileáil le saincheisteanna sonracha – e.g., iompar frithshóisialta, foréigean baile, coireacht ar ciníochas atá taobh thiar di • Pleananna áitiúla um shábháilteacht pobail agus cosc ar an gcoireacht • Feachtais, ardú feasachta, oideachas – e.g., sábháilteacht ar bhóithre, cibearchoireacht, fanacht sábháilte ar líne
Gníomhaireachtaí Ceannais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, An Garda Síochána, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla agus comhlachtaí deonacha eile
Táscairí Toraidh	Laghdú ar chionta oird phoiblí Feabhas ar mhothú sábháilteachta i lár na cathrach agus in áiteanna eile Méadú ar thionscnaimh áitiúla um chosc ar an gcoireacht i bpobail áitiúla/ atá dírithe ar ghrúpaí ar leith Muinín fheabhsaithe as an bpóilíneacht i bpobail/i measc grúpaí atá i mbaol coireachta

6.3.3 Cuspóirí Forbartha Inbhuanaithe Comhtháite

HLG	Cuspóirí Forbartha Inbhuanaithe Comhtháite
	I1. Athghiniúint Lár Chathair Luimnigh
	I2. Comharsanachtaí uirbeacha faoi mhíbhuntáiste
	I3. Comharsanachtaí cathrach & fo-uirbeacha nasctha
	I4. Athnuachan bailte & sráidbhailte & lonnaithe nasctha
	I5. Cultúr, na healaíona, oidhreacht & spórt
	I6. Idirnáisiúnú, brandáil & cur chun cinn
	I7. Teicneolaíocht agus straitéisí SMART
	I8. Taisteal gníomhach / taisteal inbhuanaithe
	I9. Maolú / Oiriúnú do ghníomhú ar son na haeráide agus acmhainní nádúrtha
	I10. Fuinneamh glas / córais fuinnimh

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Inbhuanaithe Comhtháite
Comhtháite Uimh. I1	Athghiniúint Lár Chathair Luimnigh Lár na cathrach ilchultúrtha atá beo sábháilte a chruthú ina bhfuil gnólachtaí, spásanna agus áiteanna bríomhara chun gur féidir le daoine bualadh le chéile agus spás glas agus caitheamh aimsire
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 6 Uisce glan & sláintíocht; 7 Fuinneamh inacmhainne agus glan; 8 Obair gan Náiriú & Fás Eacnamaíoch; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 13 Gníomhú ar son na hAeráide
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach? Is é Cathair Luimnigh an t-ionad uirbeach is mó i Réigiún an Iarthair Láir. Tá feidhm eacnamaíoch agus beocht na cathrach tábhachtach dá cúlchríoch thuaithe agus don réigiún ina iomláine. Mar ionad eacnamaíoch, tá daonra mór a oibríonn i rith an lae i gceantar uirbeach Luimnigh - an chathair agus na bruachbhailte (44,600 in 2016). Bíonn os cionn leath díobh siúd atá ag obair sa chathair agus sna bruachbhailte ag comaitéireacht isteach sa cheantar ó áiteanna eile. Ní mór níos mó a dhéanamh chun an “chathair bheo” a bhaint amach ina bhfuil cónaí ar dhaoine agus ina n-oibríonn siad san áit chéanna go príomha. Seachas oifigí poiblí i lár na cathrach, tá ceantair ina bhfuil an líon is mó post in áiteanna fo-uirbeacha i dTuar an Daill/Raithean, Caladh an Treoigh / Plassey / Áth an Choite agus Béal Átha Síomoin. Tá meath tagtha ar chroílár na cathrach, rud a léirítear i leibhéil arda áitreabh folamh tráchtála (19.4% i R3 2022). Is iad na foirgnimh atá folamh den chuid is mó na foirgnimh stoic níos sine nach bhfuil oiriúnach go maith d’oifigí nua-aimseartha nó d’úsáid tráchtála eile agus d’áitribh mhiondíola. Faoi bPlean Eacnamaíoch agus Spáis do Luimneach 2030 (arna nuashonrú in 2022), tá tionscadail athghiniúna ar mhórsála ag dul ar aghaidh arna maoiniú ag an rialtas (lena n-áirítear an Ciste Athghiniúna agus Forbartha Uirbí) agus ag maoiniú iasachta/infheistíochta (Bainc Infheistíochta Eorpacha). Ina measc sin tá tionscadail ríochta poiblí amhail an clárchosán i gceantar cois abhann (críochnaithe) agus oibreacha Shráid Uí Chonaill, cóiríocht oifige nua-aimseartha i nGairdíní Idirnáisiúnta (críochnaithe) agus tionscadal Chearnóg Opera, forbairt ilúsáide ar spás oifige poiblí agus príobháideach, miondíol/fáilteachas, áit chónaithe, spás cathartha agus leabharlann lárnach nua do Luimneach. D’fhorbair Luimneach a Nuáil Ionad Comhoibrithe Inneall agus spás comhoibrithe in áiteanna i lár na cathrach freisin. Tá tionscnaimh ar bun chun an stoc tithíochta i Luimneach Seoirseach a athnuachan. Tá dúshlán ann maidir leis an gclár oibre sin a sheachadadh a bhaineann le costais athfhorbartha foirgneamh ar struchtúir faoi chosaint iad agus a mheastar a bheith neamheacnamaíoch d’infheisteoirí príobháideacha agus do theaghlaigh ar mian leo socrú síos i lár na cathrach. Tá tionscadail straitéiseacha eile ar mhórsála ag céimeanna éagsúla den phleanáil agus den dearadh lena n-áirítear Páirc Cois Abhann Cleaves agus Forbairt Cheathrú Chobaird, an dara ceann faoi stiúir na Gníomhaireachta Forbartha Talún agus beidh forbairt shuntasach chónaithe ar láithreáin athfhorbraíochta/inlíonta san áireamh. Cuireadh isteach go dona ar ghnólachtaí agus ar fhostaíocht i lár na cathrach mar gheall ar chianobair mhéadaithe le linn COVID-19 agus ina dhiaidh agus laghdú ar líon na gcustaiméirí a tháinig chun cinn mar gheall ar athruithe ar phatrúin siopadóireachta – ar líne agus an patrún siopadóireachta níos fadbhunaithe ag páirceanna miondíola lasmuigh den bhaile. Tá méadú tagtha, áfach, ar dhaonra chroílár na cathrach le blianta beaga anuas, go háirithe de bharr na ndaonraí imirceach a thagann isteach, méadú ar thithíocht shóisialta i gcóiríocht phríobháideach ar cíós (ÍCT/SCC) agus oibrithe gairmiúla a bhfuil cónaí orthu i lár na cathrach. Is áit níos éagsúla agus níos ilchultúrtha anois í.

	Cé go bhfuil fás daonra agus éagsúlacht dearfach, cruthaíonn treochtaí miondíola, éiginnteacht san éileamh ar chóiríocht oifige nua-aimseartha tráchtála agus saincheistean eile dúshláin d'athghiniúint mharthanach i lár na cathrach. Tacaítear le hathghiniúint i lár na cathrach – chun lár na cathrach a dhéanamh níos dlúithe (le deiseanna oibre, gar do sheirbhísí, siopadóireacht agus caitheamh aimsire/taitneamhacht), níos inbhuanaithe agus níos tarraingtí - sa Chuspóir Straitéiseach Náisiúnta chun Dlúthfhás a chur chun cinn faoin gCreat Náisiúnta Pleanála, Éire 2040, sa Straitéis Réigiúnach Spáis agus Eacnamaíoch do Réigiún an Deiscirt agus i bPlean Forbartha Luimnigh 2022-2028.
Réimsí Gnímh	• Cearnóg Opera lena n-áirítear leabharlann lárnach nua do Luimneach agus spás cathartha • Suíomhanna straitéiseacha eile a chur chun cinn – Páirc Cois Abhann Cleaves, Ceathrú Cholbaird, Cé Artúir • Ríocht phoiblí, spás sibhialta agus cultúrtha / spás glas / caitheamh aimsire • Foirgnimh & tailte atá folamh agus dearóil a athúsáid • Gnólachtaí miondíola, fáilteachais i lár na cathrach • Tionscnamh Chathair Bheo Luimnigh maidir leis an gCeathrú Sheoirseach • Sábháilteacht an phobail i lár na cathrach
Gníomhaireachtaí Ceanais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh/Luimneach Fiche Tríocha DAC, An Ghníomhaireacht Forbartha Talún, Comhlachas Tráchtála Luimnigh, An Garda Síochána, Comhpháirtíocht PAUL
Táscairí Toraidh	Méadú ar an daonra i Lár Chathair Luimnigh Méadú ar líon na ndaoine atá ag obair agus ina gcónaí i gCathair Luimnigh (% den daonra a oibríonn i rith an lae) Laghdú ar an ráta áitreabh folamh tráchtála Méadú ar chaitheamh aimsire/thaitneamhacht/spás cathartha Tionscadail lárchathrach straitéiseacha a sheachadadh (Uimh. & luach)
Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Inbhuanaithe Comhtháite
Comhtháite Uimh. 12	Comharsanachtaí cathrach faoi mhíbhuntáiste Ár gcomharsanachtaí atá faoi mhíbhuntáiste sa chathair a thógáil amach as bochtaineacht agus as eisiamh
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	1 Gan bhochtaineacht; 2 Saor ó Ocras; 3 Dea-shláinte & folláine; 7 Fuinneamh glan & inacmhainne; 8 Obair gan Náiriú & Fás Eacnamaíoch; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 13 Gníomhú ar son na hAeráide
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach?
	Dírítear leis an gculpóir sin ar chur chuige comhtháite agus spriocdhírthe a chur ar fáil chun aghaidh a thabhairt ar bhochtaineacht agus ar eisiamh sna pobail cheantarbhunaithe is mó atá faoi mhíbhuntáiste i gcathair Luimnigh. Is dea-chleachtas é cur chuige comhtháite agus comhordaithe chun déileáil le riachtanais ilghnéitheacha agus ardleibhéil / níos casta sna ceantair sin. Tá gá le seirbhísí solúbtha atá deartha chun freagairt do na riachtanais agus le cur chuige forbartha pobail. Tá cuspóirí eile an PÁEP, ar fud cuspóirí forbartha pobail agus eacnamaíche, ábhartha freisin chun aghaidh a thabhairt ar riachtanais sna ceantair sin.

Tá leibhéal ard éagothroime sóisialta ar fud chathair Luimnigh. Baineann éagothroime shóisialta le go leor drochrudaí sóisialta lena n-áirítear rátaí coireachta níos airde, drochshláinte agus rátaí báis níos airde, torthaí níos boichte do leanaí agus do dhaoine óga agus easpa spiorad pobail. Is iad eastáit tithíochta an údarais áitiúil sa chathair na ceantair is mó atá faoi mhíbhuntáiste agus tá próifíl an-mhíbhuntáiste ag codanna áirithe. Rinneadh roinnt feabhsuithe ar shlata tomhais díothachta sna ceantair is mó faoi mhíbhuntáiste a thaifeadadh i nDaonáireamh 2022 (e.g., rátaí dífhostaíochta níos ísle, próifíl oideachais fheabhsaithe). Mar sin féin, de réir mar a chuaigh an tsochaí i gcoitinne chun cinn leis an gcor suntasach chun feabhais sa gheilleagar, mhéadaigh an bhearna idir na ceantair sin agus an meán ó 2016 i leith. Tá sé sin amhlaidh toisc go bhfuil na ceantair is mó atá faoi mhíbhuntáiste ag bonn níos ísle agus nuair a mhéadaíonn deiseanna eacnamaíocha, tagann feabhas ar na meáncheantair nó ar na ceantair níos mó buntáiste ar luas níos tapúla ná iad siúd is mó atá faoi mhíbhuntáiste. Bhí tionchar ní ba mheasa freisin ag aonrú sóisialta agus dúnadh foirgneamh agus seirbhísí fisiceacha le linn COVID-19 ar cheantair / ghrúpaí atá faoi mhíbhuntáiste inar thit siad ní b'fhaide ar gcúl ar go leor bealaí.

I gcathair Luimnigh in 2022, tá thart ar 21,440 duine ina gcónaí i gceantair atá aicmithe mar Dhaoine faoi Mhíbhuntáiste/An-Mhíbhuntáiste/Fhíor-Mhíbhuntáiste faoin Innéacs Díothachta Coibhneasta HP Pobal, méadú ó 2016 i leith. Tá beagán faoi bhun 60% díobh siúd (thart ar 12,690 duine) ina gcónaí i gceantair atá faoi Fhíor-Mhíbhuntáiste nó faoi An-Mhíbhuntáiste. Baineann míbhuntáiste le táscairí lena n-áirítear: oideachas íseal, rátaí arda dífhostaíochta d'fhir agus do mhná, aicme shóisialta níos ísle bunaithe ar ghairmeacha, teaghlaigh aontuismitheora agus tithíocht róphlódaithe. Is iad na Ceantair Athghiniúna i gCathair Luimnigh – Páirc Mhuire agus Maigh Rois ar an taobh thuaidh agus an Cnoc Theas agus Béal Átha na Cora (Weston) ar an taobh theas – na ceantair is mó atá faoi mhíbhuntáiste (Faoi An-Mhíbhuntáiste agus Faoi Fíor-Mhíbhuntáiste). Tá comharsanachtaí eile in aice leo faoi an-mhíbhuntáiste freisin nó tá criosanna an-mhíbhuntáiste iontu – Baile na Neanta, Cill Liaile /Thomondgate, codanna d'Oileán an Rí agus codanna de Gharraí Eoin.

Mar sin féin, de réir na fianaise is déanaí, tá éagothroime shóisialta mhór fós ann, mar atá leagtha amach thuas. Tá gá le leanúint de chur chuige comhtháite ceantarbhunaithe tar éis 2024 thar thréimhse níos fadtéarmaí chun leanúint leis an athghiniúint agus chun na bearnaí idir na ceantair sin agus an príomhshruth a laghdú. Is cuspóirí tábhachtacha de chuid na Comhairle iad cláir mhaoinithe agus tacaíochta spriocdhírithe agus na ceantair sin a nascadh le deiseanna oideachais, oibre, gníomhaíochtaí cultúrtha agus seirbhísí sa chathair i gcoitinne. Tá Nuashonrú Stádais ar an LRFIP ullmhaithe ag an gComhairle agus moladh síneadh an chláir go dtí 2024 agus ina dhiaidh don rialtas. Sa Nuashonrú Stádais, tá fíis, cuspóirí agus gníomhaíochtaí an LRFIP fós mar an gcéanna. Tá siad sin cumhdaithe i bPlean Forbartha Luimnigh 2022-2028 agus tá an LRFIP fós mar dhoiciméad beartais substainteach d'fhorbairt inbhuanaithe na ceantair athghiniúna.

Treoraíonn coiste idirghníomhaireachta áitiúil ina bhfuil pearsanra sinsearach de na príomhghníomhaireachtaí poiblí agus leasanna pobail, an Grúpa Comhairleach agus Monatóireachta Straitéiseach Áitiúil, cur chuige comhordaithe agus straitéiseach maidir le hathghiniúint na sprioc-cheantar agus áirítear leis sin tosaíochtaí áitiúla a leagan síos. Tá beartais agus cláir phríomhshrutha i bhfeidhm chun bochtaineacht a laghdú – tacaíocht ioncaim, tacaíochtaí oideachais, bearta fostaíochta gníomhacha, tacaíocht teaghlaigh agus idirghabhálacha sláinte – agus ionchuimsiú sóisialta i gcoitinne a chur chun cinn. Mar sin féin, i gcás ceantair atá faoi fhíor-mhíbhuntáiste nó faoi an-mhíbhuntáiste, is réiteach níos oiriúnaí iad réitigh cheantarbhunaithe toisc go gceadaíonn siad cláir eacnamaíocha agus shóisialta atá nuálach agus spriocdhírithe a chruthú/a chur chun feidhme mar aon le hidirghabhálacha fisiciúla.

	Is féidir le síneadh ar Chlár Athghiniúna Luimnigh dlús a chur leis an bhfeabhas a dhéantar thar cholúin fhisiciúla, eacnamaíocha agus shóisialta lena n-áirítear tithíocht shuntasach tionachta measctha, naisc nua, ríocht phoiblí fheabhsaithe, gníomhaíocht tráchtála nua, fostaíocht mhéadaithe, gnóthachtáil oideachais mhéadaithe ar an dara leibhéal agus ar an tríú leibhéal. Bheadh tionchar iarmhartach ag dul chun cinn den sórt sin ar fud na Cathrach ina hiomláine. Is é an Clár um Chuimsiú Sóisialta agus Gníomhachtú Pobail (SICAP) an clár príomhshrutha a chuirtear ar fáil chun tacú le hionchuimsiú agus rochtain ar sheirbhísí do dhaoine atá san eisiámh. Faoin gclár, díreann ar cheantair faoi mhíbhuntáiste le haghaidh tacaíochta – le sprioc de níos mó ná 50% de dhaoine aonair a fhaigheann tacaíocht le bheith ina gcónaitheoirí i gceantair faoi mhíbhuntáiste. Soláthraíonn Comhpháirtíocht PAUL SICAP i gCathair Luimnigh agus oibríonn sí le cuibhreannas de chomhpháirtithe pobail sna ceantair faoi mhíbhuntáiste.
Réimsí Gnímh	• Forbairt pobail chun rannpháirtíocht i saol an phobail a chothú • Tionscnaimh maidir le hoideachas agus foghlaim agus sláinte agus folláine (Pobail Shláintiúla Sláintecare) • Tacaíocht teaghlaigh, forbairt na hóige & seirbhísí lasmuigh den scoil do leanaí • Tionscnaimh oiliúna agus oibre • Fiontar sóisialta • Caitheamh Aimsire/taitneamhacht/ ríocht phoiblí lena n-áirítear spás glas/áiteanna súgartha/páirceanna oscailte • Ionaid phobail/moil phobail • Bainistíocht eastáit & cothabháil tithíochta lena n-áirítear laghdú ar dhearóiliú/líon na n-áitreabh folamh & athchóiriú • Pobail shábháilte/póilíneacht Phobail
Gníomhaireachtaí Ceanais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, FSS, Tusla, BOOLC, An Garda Síochána, An tSeirbhís Promhaidh, Comhpháirtíocht PAUL, An Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht, An Roinn Dlí agus Cirt, eagraíochtaí pobail i gceantair athghiniúna
Táscairí Toraidh	Méadú ar líon na ndaoine atá ag obair i gceantair athghiniúna Laghdú ar dhífhostaíocht fhadtéarmach Rannpháirtíocht daoine fásta san fhoghlaim ar feadh an tsaoil (méadú) Rannpháirtíocht in oiliúint scileanna don obair Leibhéil mhéadaithe oideachais i measc daoine fásta (laghdú ar % a bhfuil an t-oideachas is ísle acu) Rannpháirtíocht daoine fásta in eagraíochtaí pobail/obair dheonach

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Inbhuanaithe Comhtháite
Comhtháite Uimh. 13	Comharsanachtaí cathrach & fo-uirbeacha nasctha Comharsanachtaí cónaithe a thógáil sa chathair agus sna bruachbhailte atá in- siúlta, ceangailte lena chéile ina bhfuil dea-iompar poiblí chomh maith le taitne- amhachtaí, seirbhísí agus deiseanna oibre inrochtana ionas gur féidir leo feidh- miú mar chomharsanachtaí “10 nóiméad”
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 13 Gníomhú ar son na hAeráide
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach? Tá an cuspóir sin tábhachtach chun dea-chaighdeán na beatha a chur chun cinn i gcomharsanachtaí cónaithe i gcathair agus i mbruachbhailte Luimnigh, chun tacú le hoiriúnú don athrú aeráide agus chun pobail inbhuanaithe a chruthú. Tá cruthú comharsanachtaí 10 nóiméad ar cheann de phríomhchuspóirí an Phlean nuashonraithe Eacnamaíoch agus Spáis do Luimneach 2030. Tá sé san áireamh i bPlean Forbartha Luimnigh 2022-2028, agus i gcreataí pleanála spásúlachta náisiúnta agus réigiúnacha – an cuspóir dlúthfháis faoin gCreat Náisiúnta Pleanála, Éire 2040 agus faoin Straitéis Réigiúnach Spáis agus Eacnamaíoch do Réigiún an Deiscirt. Ciallaíonn dlúthfhás go ndéantar fás i ndaonraí cónaithe agus i dtithíocht a sheachadadh laistigh de na limistéir fhoirgnithe atá ann cheana féin i gcathracha, i mbailte agus i sráidbhailte ar láithreáin inlíonta nó ar láithreáin athfhorbraíochta seachas “sraoilleáil” agus forbairt scaipthe a chruthú. Tá sé níos inbhuanaithe díriú ar fhorbairt laistigh de cheantair fhoirgnithe na lonnaíochtaí ar láithreáin a bhfreastalaíonn áiseanna reatha agus iompar poiblí orthu ar bhealach níos fearr. Soláthraítear i dTreoirlínte an Rialtais um Forbairt Chónaithe Inbhuanaithe agus Lonnaíochtaí Dlútha d’Údaráis Phleanála (2024), a chuirtear in ionad Threoirlínte 2009, treoir maidir le pleanáil agus forbairt lonnaíochtaí agus tithíochta, ina leathnaítear ar straitéis ardleibhéil sa Chreat Náisiúnta Pleanála (NPF). Moltar sna Treoirlínte dlúis chónaithe a chur i bhfeidhm a chuireann méid lonnaíochta agus comhthéacsanna áite éagsúla laistigh de gach lonnaíocht san áireamh, agus na ndifríochtaí idir cathracha, bailte móra agus meánmhéide agus bailte agus sráidbhailte níos lú á n-aithint. I gcathracha, moltar raon dlús tithíochta (áitribh in aghaidh an heicteáir/dph) i gceantair éagsúla na lonnaíochta (Lár na Cathrach, Comharsanachtaí Uirbeacha na Cathrach, Fo-uirbeach na Cathrach / Síneadh Uirbeach). Is é pleanáil do chomharsanachtaí 10 nóiméad an cur chuige as seo amach - ina bhfuil caitheamh aimsire, taitneamhacht, spás glas, oideachas, sláinte, seirbhísí cúraim leanaí agus deiseanna oibre laistigh d’achar siúil nó rothaíochta ón áit ina bhfuil cónaí ar dhaoine. Tá gá le seirbhísí maithe iompair poiblí agus líonraí taistil inbhuanaithe le haghaidh siúil agus rothaíochta ar fud na cathrach chun soghluaisteacht daonra a chumasú agus spleáchas ar an gcarr a laghdú ag an am céanna. Féach Cuspóir 18, Taisteal inbhuanaithe / Taisteal Gníomhach. Tacaítear leis sin faoi Straitéis Iompair Cheantar Cathrach Luimnigh-na Sionainne (2022). Sainaithníodh i gcomhairliúcháin an PÁEP go bhfuil fáilte roimh a bheith gar do thaitneamhachtaí, caitheamh aimsire, siopaí, seirbhísí agus deiseanna oibre. Tá sé sin fíor go háirithe maidir le himircigh, daoine óga, daoine faoi mhíchumas agus daoine scothaosta. Cruthaíonn comharsanachtaí “insiúlta”, ríocht poiblí agus spás inar féidir le daoine bualadh lena chéile / aithne a chur ar a chéile na cúinsí do chónaitheoirí chun níos mó ama a chaitheamh ina gcomharsanachtaí. Cabhraíonn sé sin le spiorad poiblí, caipiteal sóisialta agus cumainn phobail a fhorbairt ar féidir leo ionadaíocht a dhéanamh ar leasanna an phobail áitiúil.

	Sainaithníodh san anailís shocheacnamaíoch patrúin mhaireachtála an-scaipthe i Luimneach, a mhéadaíonn spleáchas ar an gcarr agus na dúshláin ghaolmhara i seachadadh seirbhísí áitiúla. Tá méadú ar an soláthar tithíochta laistigh de lorg na gceantar uirbeach agus na lonnaíochtaí atá ann cheana ar cheann de na tosaíochtaí is airde de chuid an rialtais. Tá infheistíocht shuntasach rialtais (An tÚdarás Náisiúnta Iompair) ann freisin i bhforbairt bonneagair taistil inbhuanaithe agus iompair phoiblí leathnaithe. I gcomhairle le pobail áitiúla, tá scéimeanna nua á gcur i bhfeidhm ar fud an mhórchéantair uirbigh.
Réimsí Gnímh	- Máistirphleanáil do chomharsanachtaí 10 nóiméad - Áiseanna pobail & moil fiontraíochta atá bunaithe sa chomharsanacht - Taisteal inbhuanaithe a phleanáil – rotharbhealaí, siúlbealaí - ar fud comharsanachtaí i gCathair agus i mBruachbhailte Luimnigh - Siúlbealaí agus rotharbhealaí laistigh de chomharsanachtaí, chuig scoileanna, chuig naíolanna, chuig áiteanna oibre, chuig seirbhísí poiblí agus pobail - Seirbhísí iompair phoiblí leathnaithe - Forbairt pobail – e.g., cumainn chónaitheoirí agus eagraíochtaí eile a dhéanann ionadaíocht don phobal a leathnú
Gníomhaireachtaí Ceanais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, Bus Connects Luimneach/Nasc Áitiúil/An tÚdarás Náisiúnta Iompair, An Roinn Oideachais (Scoileanna), FSS (Cúram Príomhúil), Eagraíochtaí pobail áitiúla
Táscairí Toraidh	Líon na máistirphleananna do chomharsanachtaí 10 nóiméad Líon na bhforbairtí bonneagair i gcomharsanachtaí uirbeacha chun tacú le comharsanacht 10 nóiméad (de réir cineáil - oideachas, sláinte, miondíol, taitneamhacht - agus de réir suíomh comharsanachta) Insiúltacht fheabhsaithe na comharsanachta (de réir suímh) Rochtain fheabhsaithe ar obair, ar sheirbhísí, ar thaitneamhacht trí líonraí taistil inbhuanaithe (bus, rotharbhealaí/siúlbealaí) Rannpháirtíocht mhéadaithe in eagraíochtaí pobail sna comharsanachtaí
Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Inbhuanaithe Comhtháite
Comhtháite Uimh. 14	Athnuachan bailte & sráidbhailte & lonnaíochtaí nasctha Dearóiliú a laghdú agus foirgnimh agus láithreáin fholmha a athúsáid i láir bailte / sráidbhaile chun sráidbhailte agus bailte beo bríomhara a chruthú ina mbeidh siopaí, seirbhísí, ríocht phoiblí ar ardchaighdeán agus deiseanna oibre. Ár sráidbhailte agus bailte tuaithe a dhéanamh níos inbhuanaithe trí lonnaíochtaí in aice láimhe a nascadh le siúlbealaí sábháilte, rotharbhealaí agus iompar poiblí agus / nó pobail agus tacú le forbairt iomlánaíoch tuaithe faoi stiúir pobail áitiúla
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 13 Gníomhú ar son na hAeráide
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach?
	Tá athghiniúint agus forbairt ár mbailte agus ár sráidbhailte thar a bheith tábhachtach chun ár ngeilleagair tuaithe a neartú agus chun pobail tuaithe inbhuanaithe a chruthú. Tá líon mór lonnaíochtaí tuaithe i Luimneach. Is é is mó atá i gceist leis sin ná patrún de bheagán bailte móra agus go leor bailte agus sráidbhailte beaga atá scaipthe go mór. Léirítear i bpróifil agus i riachtanais forbartha na lonnaíochtaí a lán éagsúlachta. Ciallaíonn sé sin go bhfuil gá le cineálacha cur chuige agus gníomhartha éagsúla chun tacú lena n-athnuachan agus lena bhforbairt. Ní oibreoidh “cur chuige amháin a oireann do chách”. Is é pleananna áitiúla atá bunaithe ar anailís a dhéanamh ar na riachtanais agus na deiseanna forbartha agus ar pháirt a thabhairt do pháirtithe leasmhara áitiúla an cur chuige cuí.

Bíonn tionchar ag an áit a bhfuil an lonnaíocht suite sa chríoch agus ag gnéithe lena n-áirítear cóngarachacht do líonraí iompair agus suíomh fostaíochta ar riachtanais shonracha. Bíonn tionchar ag gnéithe eile lena n-áirítear tréithe déimeagrafacha agus sóisialta, bonneagar tógtha, bonn seirbhíse / feidhme, stair agus acmhainní cultúrtha agus oidhreacht ar acmhainneacht forbartha. Tá inbhuanaitheacht na gceantar tuaithe lena n-áirítear tuath oscailte ceangailte go láidir le hathnuachan agus beocht na lonnaíochtaí tuaithe.

Lasmuigh de Cheantar Cathrach Luimnigh, is é an Caisleán Nua Thiar an baile is mó ina bhfuil daonra 7,209 (2022) agus an t-aon bhaile faoin tuath i Luimneach ina bhfuil daonra 5,000 agus os a chionn. Ina dhiaidh sin in ord mhéid an daonra tá Mainistir na Féile (2,206), Cill Mocheallóg (1,761), Cathair Chinn Lis (1,569), Maigh Rua (1,432), Cromadh (1,256), Eas Géitine (1,236), Ráth Caola (1,231) agus Áth Dara (1,224). Tá an daonra is mó a oibríonn i rith an lae sna bailte faoin tuath i Luimneach ag an gCaisleán Nua Thiar, ina bhfuil bonn tionsclaíoch agus seirbhíse. Is é an Caisleán Nua Thiar an t-aon Phríomhbhaile i Luimneach atá sainaitheanta i Straitéis Réigiúnach Spáis agus Eacnamaíoch do Réigiún an Deiscirt (RSES) agus i bPlean Forbartha Luimnigh 2022-2028. Tá sé dírithe ar fhás daonra (go 8,607 nó 30% ó leibhéal daonra 2016 faoi 2028) agus ar leathnú eacnamaíoch mar ionad uirbeach/mhol eacnamaíoch atá suite go straitéiseach in iarthar an Chontae a bhfuil tionchar suntasach aige i gcomhthéacs foréigiúnach.

Cé go bhfuil Mainistir na Féile agus Ráth Caola lag ó thaobh struchtúir de, is ionaid eacnamaíocha thábhachtacha iad ina bhfuil níos mó post i rith an lae i gcomparáid le líon cónaitheoirí na mbailte atá ag obair. Forbraíodh Moil Fiontraíochta, atá á reáchtáil ag eagraíochtaí deonacha/pobail nó ag oibreoirí príobháideacha, i roinnt bailte agus tá siad faoi scáth Líonra Mhoil Inneall, arna chomhordú ag Luimneach a Nuáil.

Léirítear sna sonraí do Luimneach ina iomláine patrún de tras-chomaitéireacht sa chathair agus sa chontae chun na hoibre agus an bhaile, rud a léiríonn neamhréireanna maidir leis an áit ina bhfuil cónaí ar dhaoine agus an áit a n-oibríonn siad. Leagann sé sin béim ar an ngá atá le deiseanna eacnamaíocha a chruthú, seirbhísí agus taitneamhachtaí a fhorbairt chun ligean do dhaoine maireachtáil agus oibriú sa cheantar céanna.

Tá Luimneach i measc na gcontaetha a bhfuil ráta ard áitreabh folamh tráchtála aige (16.9% R3 2023), áit a bhfuil go leor bailte agus sráidbhailte smálta ag áitribh fholmha/dearóiliú a bhaineann le dúnadh siopaí, tithe tábhairne agus gníomhaíochtaí tráchtála sa chroílár. Is i Mainistir na Féile agus sa Chaisleán Nua Thiar atá na rátaí áitreabh folamh is airde i Luimneach agus i gCúige Mumhan (ag 22.1% agus 21.6% faoi seach, in R3 2023). Chomh maith le háitribh fholmha, is é an treocht atá ann le fada ná an t-athrú daonra, go háirithe teaghlaigh ag a bhfuil leanaí, ó chroílár bailte agus sráidbhailte go dtí an t-imeall agus isteach i gceantair thuaithe. De bharr na treochta sin freisin, tá spleáchas ar an gcarr méadaithe mar phríomh-mhodh iompair laethúil. Tá sé sin neamh-inbhuanaithe i bhfianaise na ndúshlán a bhaineann le gníomhú ar son na haeráide. Gné eile den chur chuige is ea feabhas a chur ar sheirbhísí iompair phoiblí agus phobail agus ar bhealaí inbhuanaithe / taistil ghníomhaigh faoin tuath i Luimneach. Féach Cuspóir 18, Taisteal inbhuanaithe / Taisteal Gníomhach.

Is príomhchuspóir de chuid Thodhchaí Cheantair Thuaithe na hÉireann agus an Chreata Beartais Náisiúnta, Éire 2040, na Straitéise Réigiúnaí Spáis agus Eacnamaíche do Réigiún an Deiscirt agus Phlean Forbartha Luimnigh 2022-2028 é bailte agus sráidbhailte tuaithe atá inbhuanaithe go sóisialta agus go heacnamaíoch a chruthú. Is iad athghiniúint agus forbairt na mbailte agus na sráidbhailte amach ón gcroílár na cuspóirí i mbeartas an rialtais, Tús Áite do Lár an Bhaile. Tá an cur chuige sin bunaithe ar Phlean um “Thús Áite do Lár an Bhaile” a bheith forbartha le rannpháirtíocht ilpháirtithe leasmhara lena n-áirítear gnólachtaí áitiúla agus an pobal. Faoin Chreat um Thús Áite do Lár an Bhaile, tá Plean um Thús Áite do Lár an Bhaile curtha i gcrích do Mhainistir na Féile, tá tús curtha leis do Ráth Caola agus is iad Cill Mocheallóg agus Eas Géitine na chéad bhailte eile in ord tosaíochta do Phleananna den sórt sin. Tá foirne baile atá comhdhéanta de phríomhpháirtithe leasmhara

	ó ghníomhaireachtaí poiblí, ó ghnólachtaí agus ón bpobal agus faoi stiúir an údaráis áitiúil i bhfeidhm do Mhainistir na Féile agus do Ráth Caola. Is iad na bailte tosaíochta do bhunú na bhFoirne Baile ná an Caisleán Nua Thiar, Cill Mocheallóg, Eas Géitine agus an Cheapach Mhór. Tá sruthanna maoinithe i bhfeidhm chun tacú leis an gCreat um Thús Áite do Lár an Bhaile lena n-áirítear an Ciste um Athghiniúint agus Forbairt Tuaithe (RRDF) do thionscadail bhunathraithe scála, an Scéim Athnuachana Bailte agus Sráidbhailte, infheistíocht i moil fiontraíochta/moil dhigiteacha faoi Phobail Nasctha agus bearta chun foirgnimh agus láithreáin fholmha a athnuachan le haghaidh forbairt tithíochta cónaithe/agus tithíochta nua faoi Phlean Gníomhaíochta an rialtais um Thithíocht do Chách. Maidir le sráidbhailte tuaithe, is príomhchur chuige é coincheap na Sráidbhailte SMART atá le seachadadh mar chuid den chlár nua LEADER, a úsáideann cur chuige forbartha áitiúla faoi stiúir an phobail. De bharr líon mór de lonnaíochtaí níos lú i Luimneach, tá inbhuanaitheacht na sráidbhailte amach anseo, ina dtairgfear seirbhísí áitiúla, deiseanna eacnamaíocha agus sóisialta, le fáil i naisc thras-sráidbhaile / thraslonnaíochta, acmhainní comhroinnte / seirbhísí comhroinnte agus comhar, arna dtacú ag iompar poiblí agus pobail agus ag naisc thaistil inbhuanaithe. Sainaithear i dTodhchaí Cheantair Thuaithe na hÉireann glacadh cur chuige áitbhunaithe i leith forbairt tuaithe chun freastal ar riachtanais shonracha, cumhacht a thabhairt do phobail tuaithe gníomhartha a dhearadh agus a sheachadadh agus daoine óga a bheith rannpháirteach i gcinnteoireacht. Is príomhshruth maoinithe é an clár LEADER atá dírithe ar acmhainn an phobail a fhorbairt agus tacú le forbairt áitiúil faoi stiúir an phobail.
Réimsí Gnímh	• Máistirphleananna do phríomhbhailte bunaithe ar chur chuige um Thús Áite do Lár an Bhaile • Foirgnimh agus láithreáin atá folamh agus dearóil a athúsáid le haghaidh tithíochta, úsáid eacnamaíoch, turasóireachta agus úsáid an phobail • Pleananna don ríocht phoiblí, oibreacha don ríocht phoiblí, spás cathartha agus cultúrtha • Limistéir ghlasa, spás taitneamhachta agus caithimh aimsire • Bonneagar taistil inbhuanaithe idir lonnaíochtaí agus seirbhísí iompair poiblí agus pobail • Pleananna sráidbhaile SMART & líon na sráidbhailte atá páirteach • Samhlacha áitiúla de sheirbhísí comhroinnte lena n-áirítear cúram leanaí, cúram do dhaoine aosta / áiseanna /spórt & caitheamh aimsire / fiontraíocht / seirbhísí eacnamaíocha / turasóireacht
Gníomhaireachtaí Ceannais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, OFÁ Luimnigh/Luimneach a Nuail, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, BOOCL, FSS, Nasc Áitiúil, grúpaí pobail agus deonacha

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Inbhuanaithe Comhtháite
Comhtháite Uimh. 15	Cultúr, na healaíona, oidhreacht & spórt Ár gcultúr, ár n-oidhreacht, ár stair agus ár spórt i Luimneach a chaomhnú agus bród a chothú astu, tacú le daoine agus le pobail páirt níos mó a ghlacadh iontu agus iad a chur chun cinn mar bhealach chun ár bhfolláine shóisialta, phobail agus eacnamaíoch a fheabhsú
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 8 Obair gan Náiriú & Fás Eacnamaíoch; 10 10 Éagothroime a laghdú; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 17 Comhpháirtíocht do na Spriocanna
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach?

	Is cuid dár bhféiniúlacht iad an cultúr, na healaíona, an oidhreacht agus an spórt a thugann taitneamh agus a shaibhríonn saol daoine aonair agus pobail. Is féidir le gníomhaíochtaí i ngach ceann de na réimsí sin deiseanna eacnamaíocha a thabhairt chomh maith le tairbhí sóisialta, sláinte agus folláine agus pobail. Léirítear luach eacnamaíoch an spóirt i Luimneach in Ionad Bairr Feabhais UL sa Spórt a bhfuil cáil idirnáisiúnta air, Rugbaí Mumhan agus an gnó atá ag forbairt san anailísíocht spóirt (Teicneolaíocht Spóirt). Is féidir le spórt agus leis na healaíona, cultúr agus oidhreacht ionchuimsiú sóisialta a chur chun cinn, mórtas pobail agus spiorad pobail a chothú agus idirghabhálacha teiripeacha a sholáthar chun meabhairshláinte dhearfach agus ionchuimsiú sóisialta a chur chun cinn. Cuireann na healaíona, an cultúr agus spórt deiseanna ar fáil do dhaoine óga, do dhaoine faoi mhíchumas agus do ghrúpaí leochaileacha páirt a ghlacadh sa saol sóisialta. Is bealach iad na healaíona agus an chruthaitheacht freisin chun feasacht ar bhearta maidir le gníomhú ar son na haeráide agus rannpháirtíocht iontu a chur chun cinn. Tá traidisiún agus próifíl láidir spóirt ag Luimneach ar fud réimsí éagsúla spóirt – CLG, rugbaí, sacar, haca, snámh, spóirt abhannbhunaithe, lúthchleasaíocht agus gníomhaíochtaí lasmuigh. De réir thorthaí na gcomhairliúchán, meastar gur gné dhearfach de shaol an phobail i Luimneach é an spórt. Tá próifíl láidir ag na healaíona, ag an gcultúr agus ag an oidhreacht i Luimneach – ó thaobh staire, ailtireachta / timpeallacht thógtha, ceoil, litríochta agus cineálacha eile ealaíon. Tá bonneagar agus acmhainní cultúrtha suntasacha ag Luimneach lena n-áirítear ionaid cheoil, amharclannaíochta agus léiriúcháin eile, idir mhórsála agus mhionsála; ionaid chultúrtha do chuairteoirí amhail Músaem Hunt, Caisleán an Rí Eoin, Dánlann Ealaíne Chathair Luimnigh; cláir féilte agus imeachtaí; ionaid ealaíne agus dearaidh a bhfuil cáil idirnáisiúnta orthu (Scoil Ealaíne agus Deartha Luimnigh, Dearadh Táirgí ag UL); ailtireacht i Scoil na hAiltireachta UL agus ceol agus rince (Acadamh Domhanda Ceoil agus Rince na hÉireann ag UL). Tá go leor tionscadal ealaíon pobalbhunaithe ann (e.g., Damhsa Luimnigh (Dance Limerick), Ceol-Ghlúin (Music Generation), An GAFF, Honey Fitz ag Loch Goir, Amharclann Gheata an Bhráthar i gCill Mocheallóg etc.).
Réimsí Gnímh	• Tionscadail ealaíon pobail dírithe go háirithe ar ionchuimsiú sóisialta (grúpaí faoi mhíbhuntáiste, daoine faoi mhíchumas, grúpaí eile) • Tionscadail chruthaitheacha chun feasacht a chothú agus chun gníomhú ar son na haeráide a chur chun cinn • Féilte agus imeachtaí cultúrtha a tharraingíonn ar stair, litríocht, na healaíona cruthaitheacha • Margaíocht agus cur chun cinn an chultúir, na n-ealaíon & an spóirt • Ionaid chultúrtha, bonneagar agus spás • Na healaíona agus spórt mar idirghabháil theiripeach
Gníomhaireachtaí Ceannais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, CLG/IRFU/FAI, Comhpháirtíocht Spóirt Luimnigh, Institiúidí Ardoideachais, BOOCL, Seirbhís Óige Luimnigh, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla agus eagraíochtaí deonacha agus pobail eile

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Inbhuanaithe Comhtháite
Comhtháite Uimh. 16	Idirnáisiúnú, brandáil & cur chun cinn Próifíl idirnáisiúnta Luimnigh a fhorbairt, ár ról i saincheisteanna forbartha domhanda agus cabhair dhaonnúil a leathnú agus Luimneach a chur chun cinn mar áit tharraingteach fháilteach do dhaoine le cónaí, le hoibriú, le cuairt a thabhairt uirthi, le staidéar a dhéanamh agus le haghaidh gníomhaíochtaí cultúrtha
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte agus Folláine; 4 Oideachas ar Ardchaighdeán; 8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch; 16 An tsíocháin, an Ceartas, agus Institiúidí Láidre

Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach?
	Tá Luimneach ag cur lena cháil mar chathair bheag rathúil tharraingteach i gcomhthéacs idirnáisiúnta. Bíonn an Chomhairle, go háirithe, agus comhpháirtithe eile san earnáil phoiblí (Fáilte Ireland, an GFT, institiúidí oideachais tríú leibhéal Luimnigh) ag cur Luimnigh chun cinn mar áit iontach le cónaí, le hoibriú, le hinfheistiú, le cuairt a thabhairt uirthi agus le teacht chuici chun staidéar a dhéanamh. Tá idirnáisiúnú Luimnigh ag teacht le cuspóirí Réigiún an Iarthair Láir chun forbairt réigiúnach chothromaithe a chur chun cinn, a mheallfaidh sciar níos mó den Infheistíocht Dhíreach Choigríche chuig réigiúin lasmuigh de Bhaile Átha Cliath. Cuireann sé le geilleagar láidir ar bhealaí eile trí mhargaí a leathnú chun táirgí agus seirbhísí gnólachtaí atá lonnaithe i Luimneach a dhíol. Léirítear le branda Chomhairle Cathrach agus Contae Luimnigh – Imeall an Atlantaigh, Glacadh Eorpach – a uaillmhian chun idirnáisiúnú a chur chun cinn; Tá Luimneach á chur chun cinn mar Chathair Thairsí go Slí an Atlantaigh Fhiáin, rud a thugann níos mó cuairteoirí chuig an gcontae agus chuig an bhforéigiún; tá an Chomhairle ag plé le Diaspóra Domhanda Luimnigh a shlógadh; tá baint ag an gComhairle agus ag eagraíochtaí poiblí, deonacha agus pobail eile le Líonraí Comhair AE (Interreg, Urbact, Fís Eorpach) agus le comhpháirtíochtaí idirnáisiúnta i réimsí téamacha éagsúla (fuinneamh, gníomhú ar son na haeráide, imirce). Chomh maith lenár raon agus ár gcáil a leathnú agus infheistíocht agus cuairteoirí a thabhairt, cuireann naisc idirnáisiúnta deiseanna ar fáil chun faisnéis a mhalartú agus eolas nua a thabhairt go Luimneach. Cuireann clár ar nós ERASMUS / ERASMUS+ deiseanna ar fáil do dhaoine óga staidéar a dhéanamh agus oiliúint i dtíortha eile de chuid AE, agus tá a gcuid spéiseanna, eolais agus boinn scileanna leathnaithe dá réir sin. Tá ról ag Luimneach freisin i saincheisteanna forbartha domhanda – e.g., Cóir-Thrádail – agus i bhfreagairt do thiomantas idirnáisiúnta na hÉireann chun imircigh, dídeanaithe agus iarrthóirí tearmainn a óstáil agus tacú leo - Úcránaigh, Afganastánaigh agus náisiúntachtaí eile a thagann go hÉirinn faoi chosaint idirnáisiúnta agus shealadach.
Réimsí Gnímh	• Cabhair forbartha agus idirghabhálacha daonnúla • Rannpháirtíocht i Líonraí Comhair AE agus i malartuithe (comhlachtaí poiblí, comhlachtaí pobail agus deonacha, daoine óga) • Misin trádála idirnáisiúnta, imeachtaí agus ardáin trádála dhigiteacha idirnáisiúnta • Dul i dteagmháil le Diaspóra Domhanda Luimnigh
Gníomhaireachtaí Ceannais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, Institiúidí Ardoideachais i Luimneach, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, Seirbhís Óige Luimnigh
Táscairí Toraidh	Méadú ar líon agus ar mhaoiniú ó thionscadail Chomhair an Aontais Eorpaigh ina bhfuil baint ag LCCC/comhpháirtithe áitiúla Méadú ar líon agus ar éagsúlacht na ngníomhaíochtaí cur chun cinn idirnáisiúnta (cineálacha, cuspóirí, suíomhanna) Tionscnaimh eiseamláire a léiríonn buntáistí do Luimneach maidir le comhar idirnáisiúnta

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Inbhuanaithe Comhtháite
Comhtháite Uimh. 17	Teicneolaíocht agus straitéisí SMART Réitigh nua a aimsiú ar dhúshlái atá romhainn agus teicneolaíocht agus seirbhísí digiteacha / ar líne a úsáid chun folláine shóisialta, phobail agus eacnamaíoch a fheabhsú, agus bearta á nglacadh againn chun rochtain a dhéanamh ionchuimsitheach ar theicneolaíocht agus ar sheirbhísí digiteacha
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte agus Folláine; 4 Oideachas ar Ardchaighdeán; 8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch; 9 Tionsclaíocht, Nuálaíocht, agus Bonneagar; 16 An tSíocháin, an Ceartas, agus Institiúidí Láidre; 17 Comhpháirtíocht do na Spriocanna
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach? Éilíonn dúshlái dhomhanda agus shocharíochta in Éirinn sa 21ú hAois agus luas an athraithe go bhféachfaidh comhlachtaí poiblí, gnólachtaí, eagraíochtaí earnála pobail agus deonaigh agus pobail iad féin le bealaí nua a aimsiú chun rudaí a dhéanamh agus réitigh a fháil ar dhúshlái shocharíochta. Cruthaíonn teicneolaíochtaí nua, go háirithe leathnú na dteicneolaíochtaí digiteacha, deiseanna nua, feabhas a chur ar rochtain ar sheirbhísí, úsáid níos fearr a bhaint as acmhainní ganna agus tacú le nuálaíocht. Cuireann Cathracha SMART, Bailte SMART agus Sráidbhailte SMART nuálaíocht chun cinn i suíomhanna áitiúla. Díreann le coincheap “SMART” ar straitéisí a réitíonn fadhbanna le teicneolaíocht go háirithe uirlisí digiteacha. Mar sin féin, téann sé níos faide ná an teicneolaíocht chun eolas áitiúil, acmhainní agus oibriú ar bhonn comhoibriú a chur san áireamh chun dálaí eacnamaíochta, sóisialta nó comhshaoil a fheabhsú. Maidir le straitéisí SMART, is féidir rochtain ar sheirbhísí a fheabhsú - mar shampla, teicneolaíocht a úsáid chun cur ar chumas daoine faoi mhíchumas páirt a ghlacadh san oideachas, san obair agus sa saol sóisialta; tacú le daoine scothaosta dul in aois go maith; réitigh shoghluaisteacha a fhorbairt dóibh siúd a bhfuil lagú orthu agus cineálacha nua iompair lúfar a chruthú. Le straitéisí SMART sa suíomh áitiúil, is féidir díriú freisin ar dhramhaíl a dhíchur, línte soláthair áitiúla a ghiorrú, margaí bia áitiúla a leathnú, úsáid fuinnimh a laghdú agus giniúint fuinnimh ó fhoinsí athnuachana a leathnú. Is féidir le hiarratais tarraingt freisin ar eolaíocht saoránach chun tuairisc a thabhairt ar shaincheisteanna amhail bithéagsúlacht, speicis ionracha, riachtanais maidir le bonneagar a dheisiú, tionchar tarluithe adhamsire go háitiúil, etc. Chuir taithí na paindéime COVID-19 dlús le haistriú chuig seirbhísí digiteacha. Tá infheistíocht shuntasach déanta ag an rialtas chun an bonneagar digiteach a fheabhsú inár gcathracha, inár mbailte agus inár sráidbhailte chun tacú le seachadadh ar líne oideachais, oiliúna, fiontraíochta agus seirbhísí eile - ie, moil fiontraíochta, spás comhoibrithe, spás cianoibrithe, moil seirbhísí sláinte pobail. I gComhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, is é ról Fhoireann na Seirbhísí Digiteacha teicneolaíochtaí digiteacha a chur i bhfeidhm ar fheidhmeanna agus ar sheirbhísí na Comhairle. In 2022, ceapadh Oifigigh Leathanbhanda na n-údarás áitiúil - duine amháin i ngach údarás áitiúil - chun tacú le rolladh amach an Phlean Náisiúnta Leathanbhanda (NBP) ar fud a gceantar, agus iad ag feidhmiú mar phointe teagmhála aonair do na conraitheoirí agus na cuideachtaí teileachumarsáide rathúla de chuid an NBP. Tá sé de chúram orthu freisin straitéis dhigiteach a fhorbairt agus a chur chun feidhme chun glacadh le nascacht ardluais a spreagadh ar fud gach grúpa sa daonra

	Léirítear sna sonraí ó Dhaonáireamh 2022 agus i staidéar ar eisiamh digiteach i Luimneach nár bhain gach cuid den tsochaí leas as an aistriú digiteach. I measc na ngrúpaí atá buailte ag eisiamh digiteach agus atá i mbaol mór a bheith fágtha ina dhiaidh tá: daoine a bhfuil oideachas íseal acu, daoine scothaosta, ceantair díothachta sóisialta agus ceantair iargúlta tuaithe. Tá sé tábhachtach oibriú laistigh de chreat ionchuimsithe dhigití agus réiteach ar féidir leo oibriú do chách. Tá an t-aistriú chuig dul chun cinn digiteach, teicneolaíoch agus chuig nuálaíocht i measc na dtosaíochtaí beartais chun an Eoraip iomaíoch agus chliste a chruthú atá athléimneach agus ionchuimsitheach go sóisialta. Faoi Phlean Náisiúnta Athléimneachta na hÉireann, a ullmhaíodh mar chuid den phacáiste téarnaimh eacnamaíoch do AE tar éis COVID, tá tosaíocht amháin dírithe ar “dhlús a chur le hathchóirithe digiteacha agus claochlú digiteach agus iad a leathnú”. Áirítear i gCiste nua Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa agus i gClár Oibriúcháin faoi Thionóil Réigiúnacha na hÉireann Cathracha SMART, Réigiúin SMART a thacaíonn le nuálaíocht, digitiú agus claochlú eacnamaíoch, mar thosaíocht. Tacóidh clár LEADER 2023-2028 le coincheapa agus pleananna Sráidbhaile SMART a ullmhú.
Réimsí Gnímh	• Cathair SMART, Cathair Dhigiteach agus coincheap Sráidbhaile SMART • Ríomh-mhoil, moil fiontraíochta, moil sláinte agus seirbhíse i bpobail uirbeacha agus tuaithe • Leabharlanna mar ionaid eolais do ghnólachtaí, pobail, scoileanna, seirbhísí sláinte • Clár forbartha scileanna agus acmhainne do dhaoine i ngach aoisghrúpa don ré dhigiteach. • tionscnaimh ríomhshláinte
Gníomhaireachtaí Ceanais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, Institiúidí Ardoideachais, BOOLC, FSS, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla
Táscairí Toraidh	Laghdú ar theaghlach nach bhfuil aon nasc idirlín acu/ atá dírithe ar cheantair thuaithe agus ar cheantair faoi mhíbhuntáiste Líon na straitéisí Cathrach SMART, Baile SMART agus Sráidbhaile SMART atá forbartha Líon na samhlacha d'fheidhmchláir dhigiteacha / theicneolaíochta i suíomhanna pobail áitiúla / do ghrúpaí ar leith / dírithe ar cheantair fadhbanna curtha chun feidhme Líon na samhlacha d'fheidhmchláir theicneolaíochta / dhigiteacha arna macasamhlú Méadú ar líon agus ar mhaoiniú ó thionscadail Chomhair an Aontais Eorpaigh ina bhfuil baint ag LCCC/comhpháirtithe áitiúla Méadú ar líon agus ar éagsúlacht na ngníomhaíochtaí cur chun cinn idirnáisiúnta (cineálacha, cuspóirí, suíomhanna) Tionscnaimh eiseamláire a léiríonn buntáistí do Luimneach maidir le comhar idirnáisiúnta

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Inbhuanaithe Comhtháite
Comhtháite Uimh. 18	Taisteal gníomhach / taisteal inbhuanaithe Tionscnaimh taistil ghníomhaigh/taistil inbhuanaithe a sheachadadh sa chathair, i mbruachbhailte agus i mbailte agus i sráidbhailte (rotharbhealaí, siúlbealaí, cosáin) agus seirbhísí iompair phoiblí agus pobail a fheabhsú ionas gur féidir linn ár spleáchas ar an gcarr a laghdú agus tionscnaimh maidir leis an gcathair bheo, bailte beo agus sráidbhailte beo a chur chun cinn
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte agus Folláine; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 13 Gníomhú ar son na hAeráide
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach? Tá iompar i measc na n-earnálacha a bhfuil tionchar diúltach láidir acu ar astaíochtaí Gás Ceaptha Teasa a dhéanann dochar don chomhshaol. Socraíodh sna huasteorainneacha astaíochtaí earnála arna gcomhaontú ag an Rialtas an leibhéal laghdaithe riachtanach atá le baint amach san earnáil iompair faoi 2030 ag 50%. Tá sé sin dúshlánach toisc go mbraitheann daoine go mór ar an gcarr le haghaidh taistil laethúil agus ar fheithiclí iompair a úsáideann breoslaí iontaise. Ní léirítear sna sonraí ó Dhaonáireamh 2022 do Luimneach aon athrú suntasach chuig taisteal gníomhach / inbhuanaithe le haghaidh taisteal laethúil chun na hoibre, na scoile, an choláiste nó cúram leanaí ó 2016 i leith. Go sonrach: in 2022, bíonn 13.8% ag taisteal trí shiúl nó trí rothaíocht (síos ó 16% in 2016), 62% ag taisteal i gcarr (síos ó 68% in 2016), 7% ag úsáid iompair phoiblí (mar an gcéanna le 2016) agus bíonn 7% ag obair ón mbaile den chuid is mó (suas ó 3% in 2016). Faoi Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024 de chuid an Rialtais, cuirtear an creat a leanas i bhfeidhm leis an gcur chuige i mbeartas iompair atá ag oibriú chun an t-athrú agus an astaíocht laghdaithe a theastaíonn a bhaint amach: Seachain (turas agus úsáid breosla a laghdú) Aistriú (go taisteal inbhuanaithe/gníomhach) agus Feabhsú (úsáid Feithiclí Leictreacha a mhéadú, Bonneagar luchtaithe a fheabhsú). Maidir le hAistriú modha, éilíonn an Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTFanna) atá leagtha amach méadú 50% ar thurais taistil ghníomhaigh laethúla, méadú 130% ar thurais iompair phoiblí laethúla agus laghdú 25% ar thurais carranna laethúla. Mar gheall ar phatrúin scaipthe maireachtála i lonnaíochtaí tuaithe agus faoin tuath oscailte, áit nach bhfuil roghanna malartacha iompair forbartha, agus mar gheall ar an líon suntasach sa lucht saothair a bhíonn ag taisteal chun na hoibre, is saincheist dhúshlánach í sin le dul i ngleic léi. Trí dhlúthfhás laistigh de na lonnaíochtaí foirgnithe a phleanáil agus a bhaint amach, is féidir tacú le haistriú modha i dtreo taisteal gníomhach (rotharbhealaí agus cosáin atá inrochtana go sábháilte) lena n-áirítear líonraí rothaíochta idiruirbeacha agus ionuirbeacha agus seirbhísí iompair phoiblí níos fearr. Féachann roinnt cuspóirí sa PÁEP sin le dlúthfhás a thacú / a chur chun cinn – athghiniúint i lár na cathrach (Cuspóir I2), athghiniúint comharsanachtaí faoi mhíbhuntáiste (Cuspóir I3) an chomharsanacht 10 nóiméad (Cuspóir I4), athnuachan bailte agus sráidbhailte agus lonnaíochtaí nasctha (Cuspóir I5) - ionas gur féidir le daoine cónaí, oibriú, rochtain a fháil ar sheirbhísí agus dul i mbun caitheamh aimsire san áit chéanna. Ní mór do thaisteal gníomhach / inbhuanaithe (rotharbhealaí, cosáin, trasrianta sábháilte) agus seirbhísí iompair phoiblí níos fearr a bheith mar bhonn agus mar thaca ag na cuspóirí sin. D'ardaigh na pobail agus na grúpaí is mó atá ag brath ar iompar poiblí / pobail (óige, daoine faoi mhíchumas, imircigh). an gá atá le seirbhísí iompair phoiblí feabhsaithe (bealaí breise, minicíocht agus iontaofacht fheabhsaithe) sna comhairliúcháin. Ní mór tacú le comharsanachtaí nasctha ar fud an struchtúir uirbigh – mar atá leagtha amach i Straitéis Iompair Cheantar Cathrach Luimnigh-na Sionainne (2022) - agus le nascacht idir lonnaíochtaí trí naisc iompair fheabhsaithe agus réitigh taistil ilmhódúla chomhtháite. Is féidir le nascacht iompair rochtain ar sheirbhísí a fheabhsú, éifeachtúlacht níos fearr a chur chun cinn

	- mar shampla trí acmhainní comhroinnte agus seirbhísí comhroinnte trasna lonnaitheachtaí - agus rannchuidiú le cáiliúocht na beatha fheabhsaithe do chónaitheoirí tuaithe. Féach Cuspóir 17, Teicneolaíocht agus Straitéisí SMART. Is tosca iad bonneagar iompair lena n-áirítear roghanna taistil inbhuanaithe agus iompar poiblí a mbíonn tionchar acu ar chinntí suímh cuideachtaí móra a mhealltar isteach sa réigiún/ Luimneach faoi Infheistíocht Dhíreach Choigríche (Féach E6 Bonneagar Gnó, infheistíocht & nascacht). I measc na saincheisteanna eile a gcaithfear aghaidh a thabhairt orthu tá an gá atá le brú tráchtacha a laghdú i láir ár gcathracha, ár mbailte agus ár sráidbhailte, an gá atá le páirceáil a laghdú go háirithe in áiteanna a d'fhéadfaí a úsáid mar spás cathartha, cultúrtha nó áineasa, feabhas a chur ar dhearadh cosán agus trasrianta chun roghanna soghluaisteachta a fheabhsú do dhaoine a bhfuil a soghluaisteacht lagaithe agus chun sábháilteacht i gcoitinne a fheabhsú do rothaithe, do choisithe agus do gach catagóir úsáideoirí (leanaí scoile, tuismitheoirí a úsáideann naíchoistí, daoine scothaosta, siopadóirí, cuairteoirí). Ardaíodh na saincheisteanna sin go léir sna comhairliúcháin phobail maidir leis an PÁEP. Tá infheistíocht shuntasach phoiblí i dtaisteal inbhuanaithe i gceantair uirbeacha agus thuaithe, arna maoiniú ag an Údarás Náisiúnta Iompair (NTA), agus tá ról lárnach ag údaráis áitiúla. Chuidigh an méadú ar chumas na bhfoirne taistil ghníomhaigh in údaráis áitiúla le bonneagar rothaíochta agus siúil nua agus feabhsaithe (bonneagair siúil, rothaíochta agus glasbhealaigh) a sholáthar trí Chlár Taistil Ghníomhaigh an NTA. I measc na gclár tá: Bealaí Sábháilte chun na Scoile, NaiscRothar (ionuirbeach) agus an Gréasán Náisiúnta Raonta Rothar (idiruirbeach). Maidir le hiompar poiblí agus pobail, tá an Clár Soghluaisteachta Tuaithe chun Éire a Nascadh de chuid an NTA ag seachadadh seirbhísí bus tuaithe nua i mbailte agus i sráidbhailte (bealaí nua, feabhsuithe minicíochta, síntí bealaigh) agus tá méadú ag teacht ar líon na bpaisinéirí ar an líonra seirbhísí bus de chuid Éire a Nascadh agus Nasc Áitiúil. Chomh maith le bonneagar agus seirbhísí, ní mór go leor oibre a dhéanamh chun siúl agus rothaíocht a chur chun cinn mar mhalairt ar an gcarr agus chun an t-athrú iompraíochta sa tsochaí agus sa phobal a bhaint amach chun ceannach isteach ar an gclár oibre sin.
Réimsí Gnímh	• Athdhearadh bóithre chun lánaí rothaíochta scartha a chruthú, cosáin, bealaí coisithe / trasrianta a fheabhsú, agus chun freastal ar riachtanais úsáideoirí leochaileacha bóithre • Cosáin / rotharbhealaí / glasbhealaí le haghaidh rochtain ar scoileanna, siopaí, áiteanna súgartha agus taitneamhachta • Líonra bealaí nasctha d'úsáideoirí taistil ghníomhaigh - gréasáin raonta rothar, glasbhealaí - a thairgeann rogha eile seachas an carr • Pleanáil / féidearthacht chun naisc iarnróid a nascadh ar fud an cheantair cathrach • Siúl agus rothaíocht a chur chun cinn, athrú iompraíochta agus feachtais i scoileanna, i gcoláistí, i bhfostóirí móra a chur chun cinn • Seirbhísí iompair phoiblí agus pobail a leathnú (bealaí & seirbhísí) • Pointí Luchtaithe Feithiclí Leictreacha i suíomhanna ar fud na cathrach agus an chontae
Gníomhaireachtaí Ceannais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, Bus Connects Luimneach (An tÚdarás Náisiúnta Iompair), Nasc Áitiúil, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, Cumainn Phobail & Cónaitheoirí, Scoileanna & Coláistí

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Inbhuanaithe Comhtháite
Comhtháite Uimh. 19	Maolú / Oiriúnú do ghníomhú ar son na haeráide agus acmhainní nádúrtha Gníomhaíochtaí agus tionscnaimh áitiúla a sholáthar a chosnaíonn an bhitheagsúlacht agus ár dtimpeallacht nádúrtha agus ár n-acmhainní – gnáthóga, tírdhreacha, aibhneacha agus lochanna, cáilíocht an aeir
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte agus Folláine; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 13 Gníomhú ar son na hAeráide; 15 An Saol ar Thalamh; 14 An Saol faoi Uisce
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach? Ní féidir an timpeallacht nádúrtha a fháil ar ais agus tá sí riachtanach chun an saol a chothú. Tá tuiscint níos fearr sa tsochaí ar an bpráinn atá le gníomhaíocht chun éifeachtaí an athraithe aeráide a mhaolú agus chun oiriúnú do na hathruithe inár n-aeráid a tharla. Cheana féin, tá caillteanas suntasach bithéagsúlachta ann. Ní mór é sin a stopadh agus a chur ina cheart chomh fada agus is féidir. Mar chuid den aistriú chuig maireachtáil inbhuanaithe, beidh tionchar níos measa ag athrú ar roinnt earnálacha / réimsí gníomhaíochta / cleachtais thraidisiúnta – e.g., feirmeoireacht, iompar. Baineann na príomhréimsí gníomhaíochta in acmhainní nádúrtha le cáilíocht an uisce inár n-aibhneacha agus inár lochanna, cáilíocht an aeir, torann ó iompar agus gníomhaíochtaí eile, tionchar na bainistíochta talún agus na gcleachtas feirmeoireachta ar an saol ar an talamh, tionchar na dtarluithe adhaimsire, an chaoi a ndéanaimid meas agus bainistiú ar an dúlra agus ar shuíomhanna nádúrtha, chomh maith le truailliú solais / spéartha dorcha. Baineann an cuspóir sin le gníomhaireachtaí poiblí, eagraíochtaí pobail, cumainn earnála, institiúidí oideachais agus taighde, leasanna gnó agus tráchtála. Tá ról tábhachtach ag grúpaí amhail na Bailte Slachtmhara, eagraíochtaí turasóireachta pobail, scoileanna, gnólaigh áitiúla agus feirmeoirí / grúpaí feirmeoirí maidir leis an timpeallacht nádúrtha agus an bhitheagsúlacht a chosaint, a chaomhnú agus a fheabhsú. Léirítear na saincheistanna sin i bpríomhbheartais chreat an rialtais lena n-áirítear an Creat Náisiúnta Pleanála, Éire 2040 (e.g., i gCuspóirí Straitéiseacha Náisiúnta chun aistriú chuig sochaí ísealcharbóin atá athléimneach ó thaobh aeráide de agus bainistiú inbhuanaithe uisce, dramhaíola agus acmhainní comhshaoil eile a chur chun cinn). Ar leibhéal AE, is ráiteas é an Comhaontú Glas don Eoraip (EGD) thar ceann an Aontais Eorpaigh (AE) ar thiomantas an Choimisiúin Eorpaigh dul i ngleic le dúshlán a bhaineann leis an aeráid agus leis an gcomhshaoil. I measc na dtosaíochtaí EGD tá: “Aer úr, uisce glan, ithir shláintiúil agus bithéagsúlacht”. Áirítear i gCreat Airgeadais Ilbhliantúil nua AE d’Éirinn 2022 -27 clár do ghníomhú ar son an chomhshaoil agus na haeráide atá oscailte do raon leathan páirtithe leasmhara lena n-áirítear údarais áitiúla, eagraíochtaí neamhrialtasacha agus grúpaí pobail. Áirítear i bPlean Straitéiseach nua CAP d’Éirinn (2022) dreasachtaí agus clár chun oibriú leis an dúlra, coigeartú ar chleachtais feirmeoireachta atá níos neamhdhiobhálaí don chomhshaoil, fuinneamh in-athnuaite ar fheirmeacha agus rannpháirtíocht feirmeacha (ina n-aonar agus i dtionscadail chomhoibrithe) i mbearta chun torthaí bithéagsúlachta, aeráide, aeir agus cáilíochta uisce a fheabhsú. Is téama sonrach é Forbairt Inbhuanaithe, Maolú ar an Athrú Aeráide agus Oiriúnú i gClár LEADER 2024-2028. Áirítear leis cuspóir acmhainní nádúrtha a chosaint agus bithéagsúlacht a fheabhsú.

	Tabharfar aghaidh freisin ar acmhainní nádúrtha, ar chosaint agus ar fheabhsú na bithéagsúlachta i bpleananna gníomhaithe ar son na haeráide faoi stiúir na n-údarás áitiúla agus a dtabharfar tacaíocht dóibh faoin gCiste um Ghníomhú ar son na hAeráide. Áirítear leis an gCiste tacaíocht chómhaoinithe do thionscadail nuálacha faoin gclár AE-LIFE.
Réimsí Gnímh	• Gnáthóga a chosaint agus gnáthóga nua, tírdhreacha, fála sceach, bithéagsúlacht plandaí agus beatha ainmhíche a chruthú • Ceantair uirbeacha, bailte agus sráidbhailte a ghlasú • Speicis ionracha a rialú • Monatóireacht a dhéanamh ar abhantracha/dhobharcheantair abhann agus iad a chosaint i gcomhar le húinéirí talún & bainistíocht cáilíochta uisce • Cáilíocht aeir agus monatóireacht torainn • Spéir Dhorcha agus tionscnaimh chomhchosúla • Córais Bainistíochta Uisce Inbhuanaithe (SuDS), tionscnaimh áitiúla i stóráil uisce, baint uisce báistí, forbairt locháin agus bogaigh • Cleachtais feirmeoireachta atá neamhdhióbhálach don chomhshaoil
Gníomhaireachtaí Ceanais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, Oifig na nOibreacha Poiblí, an Gníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil/Dobharlaigh/Dobharcheantair Abhann, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, Teagasc, IFA/ICMSA, Bord Oideachais agus Oiliúna Luimnigh agus an Chláir, grúpaí pobail agus deonacha lena n-áirítear Comhpháirtíochtaí Nuálaíochta Eorpacha
Táscairí Toraidh	Méadú ar thionscnaimh phobail maidir le cosaint acmhainní nádúrtha/cáilíocht chomhshaoil/bithéagsúlacht Maoiniú a ghlacadh do thionscnaimh phobail i gcosaint/i mbainistíocht acmhainní nádúrtha/i mbithéagsúlacht Samhlacha do bhainistiú acmhainní nádúrtha an phobail áitiúil (e.g., EIPanna) Samhlacha le haghaidh cosaint nó feabhsú comhshaoil/acmhainní nádúrtha/bithéagsúlachta atá bunaithe ar an bhfeirm Samhlacha do réitigh nádúrbhunaithe ar athrú aeráide

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Inbhuanaithe Comhtháite
Comhtháite Uimh. 110	Fuinneamh glas / córais fuinnimh Dlús a chur leis an aistriú chuig fuinneamh “glas”, ár bhfoirgnimh a dhéanamh níos tíosaí ar fhuinneamh, leas a bhaint as ár n-acmhainní nádúrtha chun fuinneamh a ghiniúint agus deiseanna eacnamaíocha a leathnú agus cáilíocht na beatha a fheabhsú mar chuid den aistriú
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 7 Fuinneamh inacmhainne agus glan; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 12 An Tomhaltas agus An Táirgíocht Fhreagrach; 13 Gníomhú ar son na hAeráide
Réasúnaíocht	Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach?
	Tá feabhas a chur ar éifeachtúlacht fuinnimh ár bhfoirgnimh agus ár n-áiseanna lasmuigh agus aistriú chuig foinsí fuinnimh in-athnuaite mar phríomhchuid de na bearta um ghníomhú ar son na haeráide a theastaíonn chun spriocanna na hÉireann maidir le hAstaíochtaí Gás Ceaptha Teasa a bhaint amach faoi 2030. Baineann sé sin le gach catagóir foirgneamh/áiseanna - tráchtála, poiblí, baile, pobail, coimpléisc spóirt, spás poiblí lasmuigh, soilsiú sráide. Leis na cogaí san Eoraip agus costais mhéadaithe fuinnimh tá an gá ann anois le díriú ar fhuinneamh in-athnuaite agus aghaidh a thabhairt ar shlándáil an tsoláthair. Leis an athrú go fuinneamh “glas”, cruthaítear deiseanna nua – d’fhorbairt eacnamaíoch, oideachas agus scileanna, cruthú post chomh maith le feabhsuithe ar shláinte agus ar cháilíocht na beatha ó fhoirgnimh atá níos teo, ar chaighdeán níos fearr agus atá tíosach ar fhuinneamh.

Maidir le héifeachtúlacht fuinnimh na bhfoirgneamh tís i Luimneach, níl ach 5% díobh a bhfuil Rátáil Fuinnimh Foirgnimh “A” (RFF) acu; is é an rátáil is coitianta ná “C” (40% d’fhoirgnimh thís sa chathair agus 38% faoin tuath i Luimneach/san iarchontae) agus tá an rátáil fuinnimh is measa “G” ag 6% d’fhoirgnimh thís sa chathair agus ag 8% faoin tuath i Luimneach. Tá úsáid breoslaí iontaise mar phríomhfhoinsí teasa spáis ag 78% de na teaghlaigh i Luimneach (Daonáireamh 2022). Mar sin féin, tá foinse fuinnimh in-athnuaite amháin ar a laghad suiteáilte ag thart ar aon cheathrú de na teaghlaigh (Daonáireamh 2022).

Is iad na teaghlaigh is mó atá i mbaol bochtaineachta fuinnimh ná: daoine scothaosta, daoine a bhfuil cónaí orthu ina n-aonar, daoine a bhfuil deacrachtaí soghluaisteachta acu, teaghlaigh aontuismitheora a bhfuil leanaí acu, feirmeoirí agus oibrithe talmhaíochta agus imircigh. Léiríonn an staid reatha an gá atá le cláir chun éifeachtúlacht fuinnimh ár bhfoirgnimh a iarfheistiú agus a fheabhsú agus chun bearta a ghlacadh i dteannta a chéile chun aghaidh a thabhairt ar bhochtaineacht fuinnimh.

Tá feabhas a chur ar éifeachtúlacht fuinnimh ár bhfoirgnimh agus ár n-áiseanna lasmuigh agus aistriú chuig foinsí fuinnimh in-athnuaite mar phríomhchuid de na bearta um ghníomhú ar son na haeráide a theastaíonn chun spriocanna na hÉireann maidir le hAstaíochtaí Gás Ceaptha Teasa a bhaint amach faoi 2030. Baineann sé sin le gach catagóir foirgneamh/áiseanna - tráchtála, poiblí, baile, pobail, coimpléisc spóirt, spás poiblí lasmuigh, soilsiú sráide. Leis na cogáil san Eoraip agus costais mhéadaithe fuinnimh tá an gá ann anois le díriú ar fhuinneamh in-athnuaite agus aghaidh a thabhairt ar shlándáil an tsoláthair. Leis an athrú go fuinneamh “glas”, cruthaítear deiseanna nua – d’fhorbairt eacnamaíoch, oideachas agus scileanna, cruthú post chomh maith le feabhsuithe ar shláinte agus ar cháilíocht na beatha ó fhoirgnimh atá níos teo, ar chaighdeán níos fearr agus atá tíosach ar fhuinneamh.

Maidir le héifeachtúlacht fuinnimh na bhfoirgneamh tís i Luimneach, níl ach 5% díobh a bhfuil Rátáil Fuinnimh Foirgnimh “A” (RFF) acu; is é an rátáil is coitianta ná “C” (40% d’fhoirgnimh thís sa chathair agus 38% faoin tuath i Luimneach/san iarchontae) agus tá an rátáil fuinnimh is measa “G” ag 6% d’fhoirgnimh thís sa chathair agus ag 8% faoin tuath i Luimneach. Tá úsáid breoslaí iontaise mar phríomhfhoinsí teasa spáis ag 78% de na teaghlaigh i Luimneach (Daonáireamh 2022). Mar sin féin, tá foinse fuinnimh in-athnuaite amháin ar a laghad suiteáilte ag thart ar aon cheathrú de na teaghlaigh (Daonáireamh 2022).

Is iad na teaghlaigh is mó atá i mbaol bochtaineachta fuinnimh ná: daoine scothaosta, daoine a bhfuil cónaí orthu ina n-aonar, daoine a bhfuil deacrachtaí soghluaisteachta acu, teaghlaigh aontuismitheora a bhfuil leanaí acu, feirmeoirí agus oibrithe talmhaíochta agus imircigh. Léiríonn an staid reatha an gá atá le cláir chun éifeachtúlacht fuinnimh ár bhfoirgnimh a iarfheistiú agus a fheabhsú agus chun bearta a ghlacadh i dteannta a chéile chun aghaidh a thabhairt ar bhochtaineacht fuinnimh.

Tá acmhainní suntasacha fuinnimh in-athnuaite ag réigiún an Iarthair Láir – an tSionainn, cumhacht gaoithe, bithbhreoslaí. Tá tionscnaimh chun leas a bhaint as foinsí den sórt sin á gcur chun cinn agus á leathnú. Sainithníodh in obair Thascfhórsa Inbhear na Sionainne na buntáistí agus na deiseanna atá ann do cheantar an Inbhir forbairt ina mhórmhol loingseoireachta agus eacnamaíoch idirnáisiúnta ag a bhfuil fócas ar fhoinsí in-athnuaite (gaoth an Atlantaigh amach ón gCósta). Cuirtear infheistíocht i gCalafort na Sionainne agus Fhainge, bonneagar tacaíochta (iarnród, bóthar) agus fuinneamh glas i láthair sa Mháistirphlean, Fís na Sionainne agus Fhainge 2041 agus Fís 2041 Athbhreithniú Straitéiseach (2022). Chuirfeadh seachadadh an tionscadail straitéisigh fuinnimh ghlais sin san Inbhear le slándáil fuinnimh sa réigiún. Forbraíodh tionscadail fuinnimh pobail i Luimneach chomh maith lena n-áirítear an tionscadal +CityxChange a fhaigheann tacaíocht ó AE i gCeathrú Sheoirseach Luimnigh a bhfuil sé mar aidhm aige pobal fuinnimh a chruthú a gineann níos mó leictreachais ná mar a theastaíonn uaidh.

	Léirítear an t-aistriú chuig geilleagar ísealcharbóin agus atá athléimneach ó thaobh na haeráide de i gcreataí beartais idirnáisiúnta, go háirithe i Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe NA agus i gcreat beartais agus airgeadais AE 2022-2027. Tá “aistriú níos glaise, ísealcharbóin i dtreo geilleagar carbóin glan-nialasach agus na hEorpa athléimní” a chruthú ar cheann de phríomhthosaíochtaí beartais an Aontais do 2022-2027. I measc na ngníomhaíochtaí tosaíochta faoin gComhaontú Glas don Eoraip tá: Foirgnimh athchóirithe atá tíosach ar fhuinneamh, fuinneamh níos glaine agus nuálaíocht theicneolaíoch ghlan nua-aoiseach agus post agus oiliúint scileanna a sheasfaidh an aimsir don aistriú. Tá “comhaontú glas nua” san áireamh freisin sa chlár reatha rialtais, Ár dTodhchaí le Chéile, sa Phlean Náisiúnta Téarnaimh agus Athléimneachta d’Éirinn (Tosaíocht 1, “an t-aistriú glas a chur chun cinn”) agus i gCláir Oibríochtúla Réigiúnacha arna dtacú ag Ciste Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa (gníomh tosaíochta a bhaineann amach: “ísealcharbón agus athléimneacht ó thaobh na haeráide de lena n-áirítear infheistiú chun éifeachtúlacht fuinnimh i dtithíocht a mhéadú, cabhrú le teaghlaigh atá i mbaol bochtaineacht fuinnimh, agus rannchuidiú leis an aistriú glas agus cóir ag an am céanna”). Áirítear leis an bPlean Fiontair Réigiúnach go dtí 2024 do Réigiún an Iarthair Láir gníomhaíochtaí chun tacú le tionscal dícharbónaithe trí Inbhear na Sionainne mar mhol fuinnimh in-athnuaite agus tionscnaimh fuinnimh in-athnuaite agus inbhuanaithe eile a fhorbairt chomh maith le huasoiliúint a chur ar ghnólachtaí beaga le haistriú chuig geilleagar inbhuanaithe ísealcharbóin. Tá Campais Nuálaíochta Glaise bunaithe ag Bord Oideachais agus Oiliúna Luimnigh agus an Chláir (BOOLC) lena n-áirítear i mBaile an Róistigh i Luimneach, agus cuireann siad raon cúrsaí ar fáil i scileanna glasa – go háirithe, oiliúint Foirgneamh atá Nach Mór Neodrach ó thaobh Fuinnimh de (NZEB) agus ionad Bairr Feabhais NZEB a cuireadh ar bun don réigiún.
Réimsí Gnímh	• Dul chun cinn ó obair Thascfhórsa Eacnamaíoch Inbhear na Sionainne • Athchóirithe / iarfheistiú foirgneamh chun éifeachtúlacht fuinnimh a fheabhsú • Soilsiú poiblí, spásanna caithimh aimsire agus taitneamhachtaí chun aistriú chuig foinsí fuinnimh in-athnuaite • Fiontraíocht agus cruthú post san earnáil fuinnimh ghlais • Tionscnaimh fuinnimh pobail • Tionscnaimh áitiúla chun aghaidh a thabhairt ar bhochtaineacht fuinnimh
Gníomhaireachtaí Ceannais	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh, Cuideachta Phort na Sionainne agus Fhainge, Institiúidí Ardoideachais, BOOLC, Comhlachas Tráchtála Luimnigh, Cuideachtaí Forbartha Áitiúla, OFÁ Luimnigh
Táscairí Toraidh	Éifeachtúlacht fuinnimh níos fearr d’fhoirgnimh (bunaithe ar iniúchtaí RFF) Céatadán laghdaithe na dteaghlach a úsáideann breoslaí iontaise mar phríomhfhoinsí teasa spáis Méadú ar chéatadán na dteaghlach a bhfuil foinsí fuinnimh in-athnuaite suiteáilte acu Méadú ar fhiontair agus ar phoist san earnáil fuinnimh ghlais Tionscadail phobail a shamhaltú i bhfuinneamh glas

(7.)

COMMUNITY
roots
SHOP & CAFE

SHOP

PONAIRE

CCTV
CAMERA
IN OPERATION

Socruithe Cur chun Feidhme

7.1	Prionsabail atá mar Bhonn agus mar Thaca ag PÁEP	159
7.2	Cur Chuige & Raon Feidhme PÁEP a Shainmhíniú	159
7.3	Gníomhaireachtaí Ceannais & Comhordú Áitiúil	160

SCHOOL
CHURCH

CAFÉ

FOOD

L1304

DOG FOULING
• It is a threat to the health of our children.
• It spoils our country.
• It transmits disease.
Leash, Control, and Clean up after your Dog.

7. Socruithe Chur chun Feidhme

Déanann an chuid seo cur síos ar na prionsabail agus ar an gcur chuige maidir le cur chun feidhme an PÁEP.

7.1 Prionsabail atá mar bhonn agus mar thaca ag an PÁEP

Cuireann forbairt, cur chun feidhme agus athbhreithnithe an PÁEP na prionsabail seo a leanas i bhfeidhm:

1. Dualgas na hearnála poiblí um chomhionannas agus cearta an duine: rud a chiallaíonn go bhfuil an t-údarás áitiúil tiomanta deireadh a chur le hidirdhealú, comhionannas deiseanna a chur chun cinn agus cearta an duine a chosaint a gcuirtear seirbhísí agus foireann an údaráis áitiúil ar fáil dóibh. Tá an prionsabal curtha in iúl i bPlean Corparáideach Chomhairle Cathrach agus Contae Luimnigh.
2. Rannpháirtíocht chuimsitheach in ullmhú Chreatphlean an PÁEP agus Pleananna Forfheidhmithe agus athbhreithnithe lena n-áirítear comhairliúcháin le grúpaí nach mbíonn baint thraidisiúnta acu le próisis den sórt sin. Ba ghné thábhachtach é sin d'ullmhú Chreat an PÁEP. Agus an próiseas comhairliúcháin phoiblí á chur i bhfeidhm, baineadh amach ionadaíocht leathan do phobail áitiúla, leasanna agus grúpaí sa tsochaí (lena n-áirítear daoine óga, imircigh agus daoine faoi mhíchumas) trí mheascán de chomhairliúcháin ar líne agus de cheardlanna. Tá achoimre ar thorthaí an phróisis comhairliúcháin i gCuid 4. Leanfar leis an gcur chuige sin le linn thréimhse cur chun feidhme.
3. Comhpháirtíochtaí comhoibríocha le hionadaithe eagraíochtaí ar fud na hearnála poiblí, deonaí agus pobail agus leasanna gnó agus earnála (e.g., comhshaol, pobal feirmeoireachta, tuaithe agus uirbeach). Léirítear cur chuige comhoibríoch i mballraíocht Ghrúpa Oibre Comhairleach an PÁEP agus i ról an CFPÁL agus an SPC Eacnamaíoch agus Fiontraíochta maidir le maoirseacht a dhéanamh ar ghnéithe Comhphobail agus Eacnamaíocha den PÁEP faoi seach.
- 4.

7.2 Cur Chuige & Raon Feidhme an PÁEP a Shainmhíniú

Sainmhíniú comhoibriú/comhpháirtíocht agus comhordú idirghníomhaireachta an cur chuige a chuirtear i bhfeidhm sa PÁEP. Baineann cuspóirí uile an PÁEP faoin bPlean Eacnamaíoch, Pobail agus Comhtháite le gníomhaireachtaí a oibríonn le chéile. Díreann ar chuspóirí agus ar ghníomhaíochtaí atá á stiúradh ag an údarás áitiúil nó ina bhfuil ról lárnach aige.

Is iad an CFPÁL agus an SPC Eacnamaíoch agus Fiontraíochta na struchtúir atá ag gabháil do straitéis agus comhordú cuspóirí agus gníomhaíochtaí sa PÁEP a fhaigheann tacaíocht ó Ghrúpa Comhairleach an PÁEP. Tá roinnt struchtúr idirghníomhaireachta i bhfeidhm a thacaíonn le comhordú i réimsí atá clúdaithe ag an PÁEP, amhail an Coiste Seirbhísí do Leanaí agus do Dhaoine Óga (faoi stiúir Tusla), Fóram Scileanna Réigiúnach an Iarthair Láir (faoi stiúir BOOLC/HEInna), an Grúpa Stiúrtha um Imeachadh Imirceach (faoi stiúir na nÚdarás Áitiúil-na hEarnála Forbartha Áitiúil), Straitéis Aoisbháil Luimnigh (Comhaontas Aoisbhá, an Comhchoiste Póilíneachta (faoi stiúir údaráis áitiúil), an Grúpa Comhairleach agus Monatóireachta Straitéiseach Áitiúil de Chlár Athghiniúna Luimnigh (faoi stiúir údaráis áitiúil) agus Plean Fiontair Réigiúnach an Iarthair Láir (ar fud údaráis áitiúla sa réigiún). Tá struchtúr comhairleach ann freisin, ar nós Fhóram Luimnigh a thugann eolas agus aiseolas ó leasanna earnála ar phleananna, straitéisí agus mórthionscadail na Comhairle. Cé go mbaineann siad sin go léir leis an PÁEP agus go ndéantar tagairt dóibh ann, ní dhéantar aon phleananna agus straitéisí mionsonraithe de na struchtúir sin a atáirgeadh laistigh den PÁEP mar go ndéanadh sé sin an obair i socruithe atá ann cheana a dhúbláil.

Tá go leor straitéisí / pleananna earnála laistigh d'fheidhmeanna/sheirbhísí féin an údaráis áitiúil – plean tithíochta, eacnamaíoch agus spásúlachta do Chathair Luimnigh, turasóireacht, gníomhú ar son na haeráide, cultúr agus na healaíona, fiontraíocht. Mar an gcéanna, ní dhéantar na sonraí sin a atáirgeadh laistigh den PÁEP mar go ndéanadh sé sin gníomh agus tuairisciú ar phleananna earnála a dhúbláil.

Is gnéithe bunúsacha den PÁEP iad infheistíochtaí straitéiseacha an rialtais i mbonneagar amhail iompar, tithíocht, leathanbhanda, líonraí fuinnimh, oideachas agus sláinte toisc go bhfeabhsaíonn siad coinníollacha d'fhorbairt eacnamaíoch áitiúil agus do cháilíocht na beatha. Ní shonraítear tionscadail infheistíochta bonneagair straitéisigh sa PÁEP toisc go bhfuil cinnteoireacht orthu siúd thar an leibhéal áitiúil.

Soláthraíonn an Creat PÁEP an straitéis uileghabhálach ar an leibhéal áitiúil. Is féidir cur síos a dhéanamh air mar bhratphlean do phleananna áitiúla eile (pleananna ceantarbhunaithe agus earnála, go leor acu arna maoirsiú ag struchtúir idirghníomhaireachta). Tá fócas an PÁEP ar chuspóirí agus ar ghníomhaíochtaí:

- A bhfuil gné shoiléir áitiúil eacnamaíoch agus pobail acu, go háirithe nuair a bhíonn gníomhaíochtaí faoi stiúir an phobail agus a bhíonn ionadaíocht mhaith ag leasanna an phobail.
- A bhaineann breisluach amach trí chomhoibriú agus trí ghníomhaireachtaí agus comhpháirtithe áitiúla atá ag obair le chéile.
- A thacaíonn le cur chuige comhtháite maidir le forbairt áitiúil – mar shampla, réitigh ar dhearóiliú agus ar áitribh fholmha a nascadh le fiontar agus poist a chruthú in áiteanna ar leith, mol seirbhíse nó spás pobail i láir bailte / sráidbhailte.
- A ndéantar tagairt dóibh sa PÁEP mar gur cuid riachtanach iad den bhonn le haghaidh forbairt áitiúil (e.g., bonneagar/seirbhísí iompair, leathanbhanda).
- Ní thuairiscíonn gníomhaíochtaí an PÁEP i bPleananna Forfheidhmithe ar sheirbhísí “gnó mar is gnách”, mar go ndéanfadh sé sin dúbláil ar phleananna gníomhaíochta agus ar thuairisciú i gclár atá ann cheana. Baineann siad le príomhghníomhartha a chuireann luach leo/atá tábhachtach go straitéiseach d'fhorbairt eacnamaíoch agus pobail áitiúil agus a bhfuil comhoibriú nó comhordú idirghníomhaireachta i gceist leo.

7.3 Gníomhaireachtaí Ceannais & Comhordú Áitiúil

Gné nua den PÁEP in 2023-2028 i gcomparáid leis an PÁEP roimhe seo (2016-2021) is ea Pleananna Forfheidhmithe dhá bhliain a ullmhú. Tá béim níos láidre ar chur chun feidhme na ngníomhaíochtaí sa PÁEP sin agus ar obair leantach orthu sin trí dhul i dteagmháil le gníomhaireachtaí eile agus trí ghníomhaíochtaí tacaíochta laistigh d'fheidhmeanna an údaráis áitiúil féin. Saináithnítear na príomhghníomhaireachtaí agus na príomhréimsí gníomhaíochta faoi gach ceann de na cuspóirí i gCreatphlean an PÁEP. Saináithneofar gníomhaíochtaí sonracha, gníomhaireachtaí ceannais agus foinsí féideartha maoinithe faoi na Cuspóirí sna Pleananna Forfheidhmithe rollacha dhá bhliain. Is iad seo a leanas na struchtúir chun tacú le gníomhaíochtaí a sheachadadh agus le tuairisciú ar chur chun feidhme an PÁEP:

- An CFPÁL maidir leis an bPlean Pobail agus gnéithe den Phlean Comhtháite
- An SPC Eacnamaíoch agus Fiontraíochta maidir leis an bPlean Eacnamaíoch agus gnéithe den Phlean Comhtháite
-

Coinneofar struchtúr Ghrúpa Stiúrtha Comhairleach an PÁEP chun comhairle a thabhairt maidir le hullmhú na bPleananna Forfheidhmithe agus tuairisciú /athbhreithniú ar Phleananna Forfheidhmithe a chur chun cinn.

Toisc go bhfuil ról an údaráis áitiúil méadaithe i bhforbairt eacnamaíoch agus pobail áitiúil, go réimsí nua seirbhísí (imeascadh imirceach, sláinte agus folláine, ionchuimsiú sóisialta) agus réimsí a dteastaíonn rannpháirtíocht láidir le pobail uathu– e.g., comhfhorbairt áite, pobail i ngníomhú ar son na haeraide, taisteal inbhuanaithe / gníomhach - tá gá le comhordú/comhtháthú níos fearr a bhaint amach laistigh de sheirbhísí agus d'fheidhmeanna na Comhairle. Cuirfear an méid sin chun cinn i bPleananna Forfheidhmithe an PÁEP trí struchtúr inmheánach comhordaithe/tuairiscithe a bhunú ar fud Stiúirthóireachtaí na Comhairle. Sannfar comhordú agus tuairisciú foriomlán ar Phleananna Forfheidhmithe an PÁEP do bhaill foirne sa Stiúirthóireacht Eacnamaíoch agus sa Stiúirthóireacht Cultúir Tuaithe agus Forbartha Pobail.

(8.)

Monatóireacht agus Meastóireacht ar an PÁEP

8.1	Aidhm & Ról Faireacháin agus Meastóireachta	163
8.2	Cur Chuige i leith Faireacháin & Meastóireachta	164
8.3	Struchtúir & Socruithe do Thuairisciú	165
8.4	Táscairí	165

8. Monatóireacht agus Meastóireacht ar an PÁEP

Tá an cur chuige agus an creat monatóireachta agus meastóireachta leagtha amach sa chuid seo.

8.1 Cuspóir & Ról Monatóireachta agus Meastóireachta

Is é cuspóir na monatóireachta agus na meastóireachta ná cuntasacht a thabhairt do chur chun feidhme an PÁEP agus tacú le cinnteoireacht ar chuspóirí agus gníomhaíochtaí áitiúla atá le seachadadh faoin bPlean.

Tá monatóireacht agus meastóireacht ceangailte ach tascanna éagsúla atá iontu.

- Socraítear le monatóireacht cibé an bhfuil an plean ar an mbóthar ceart. Baineann sé le tuairisciú rialta ar dhul chun cinn maidir le seachadadh gníomhaíochtaí sa Phlean Forfheidhmithe, airgeadas (maoiniú) agus aschuir / Príomhtháscairí Feidhmíochta (PTFanna) a baineadh amach. Is próiseas tuairiscithe foirmiúil é an mhonatóireacht ar ais chuig na struchtúir mhaoirseachta agus na páirtithe leasmhara áitiúla. Chomh maith le tuairisciú ar éifeachtacht i seachadadh (nó eile) laistigh de na scálaí ama atá beartaithe, cuireann an mhonatóireacht eolas ar chinnteoireacht agus an gá coigeartuithe a dhéanamh sa Phlean. Ar chúiseanna éagsúla, d'fhéadfadh sé nach mbeadh roinnt gníomhaíochtaí atá beartaithe ábhartha a thuilleadh agus d'fhéadfadh go mbeadh gá le dlús a chur le gníomhaíochtaí eile nó tosaíocht a thabhairt dóibh.
- Scrúdaítear sa mheastóireacht an bhfuil an Plean ag baint amach na gcuspoirí agus a mhéid a dhéanann sé amhlaidh – cén t-athrú atá bainte amach mar gheall ar an bPlean - ag tarraingt ar na táscairí toraidh atá sonraithe. Baineann sé sin le Creatphlean sé bliana an PÁEP. Mura bhfuil na torthaí a bhfuiltear ag súil leo á mbaint amach, ba cheart go scrúdófaí sa mheastóireacht an fáth a bhfuil sé sin amhlaidh – mar shampla, toisc gur tháinig athrú ar choinníollacha agus ar riachtanais, mar gheall ar bhacainní /shrianta gan choinne nó mar gheall ar athruithe ar bheartas. Is féidir meastóireacht a dhéanamh ag céimeanna éagsúla – e.g., ag céim lár téarma an Chreata PÁEP agus / nó ag an gcéim dheireanach /tar éis chur chun feidhme an PÁEP (2028).

Tá an creat monatóireachta agus meastóireachta mar chuid de thimthriall pleanála, cur chun feidhme, tuairiscithe ar dhul chun cinn

(monatóireacht), ina sainaithnítear an méid a baineadh amach nó an tionchar (meastóireacht), ina bhfoghlaímítear ón taithí agus lena gcuirfear an fhoghlaim sin i bhfeidhm i bpleananna ina dhiaidh sin.

8.2 Cur Chuige maidir le Monatóireacht & Meastóireacht

Forbraítear an creat monatóireachta agus meastóireachta sa PÁEP le tagairt do na dálaí agus na riachtanais bhonnlíne áitiúla – an bonn fianaise don PÁEP – mar atá leagtha amach san anailís shocheacnamaíoch (Cuid 3) agus le torthaí an phróisis comhairliúcháin (Cuid 4). Rinneadh é sin mar chuid d’ullmhúchán an PÁEP. Tá achoimre ar an mbonn fianaise don PÁEP san anailís LLDB - Láidreachtaí, Laigí, Deiseanna agus Bagairtí (Cuid 5). Forbraítear an PÁEP freisin le tagairt do na creataí beartais príomhshrutha ar an leibhéal náisiúnta, réigiúnach agus áitiúil (Cuid 2). Is breithniú breise é comhsheasmhacht a bhaint amach le Pleananna eile agus na torthaí á leagan amach agus i meastóireacht – ie, an bhfuil an PÁEP ag cur go háitiúil le pleananna agus cuspóirí ardleibhéil agus an féidir linn a rá cad atá á chur ar fáil ag an PÁEP.

Príomhdhúshlán sa mheastóireacht sa chleachtas is ea a bheith in ann rannchuidiú aon phlean ar leith – an PÁEP sa chás sin – leis na hathruithe a breathnaíodh a thaispeáint (e.g., laghdú ar dhífhostaíocht, méadú ar leibhéil oideachais, méadú ar Infheistíocht Dhíreach Choigríche, méadú ar líon na ndaoine fostaithe). Ní mór don chur chuige meastóireachta a bheith réalaióch agus a chur san áireamh go ndéantar plean áitiúil, cosúil leis an PÁEP, a sheachadadh i gcomhthéacs casta beartais, i gcoinníollacha geilleagair oscailte agus ina dtéann tionchair réigiúnacha, náisiúnta agus dhomhanda i bhfeidhm ar an timpeallacht áitiúil. Is féidir le tosca seachtracha agus rudaí anaithnide ag an gcéim phleanála tionchar suntasach a bheith acu ar sheachadadh agus ar éachtaí nó ar thionchar.

Dirítear sa PÁEP ar ghnéithe áitiúla eacnamaíocha agus pobail na forbartha agus ar bhreisluach an chomhoibrithe agus ar an gcur chuige comhtháite/comhordaithe. Is bratphlean é an PÁEP freisin do phleananna agus straitéisí áitiúla eile. Tá pleananna feidhmithe agus Príomhtháscairí Feidhmíochta sonraithe freisin ag pleananna/straitéisí áitiúla a bhaineann le cuspóirí PÁEP Luimnigh - amhail an Clár um Ionchuimsiú Sóisialta agus Gníomhachtú Pobail (SICAP), LEADER, an Oifig Fiontair Áitiúil, Luimneach 2030. Tá comhsheasmhacht (agus roinnt forluí) idir na táscairí a shonraítear i bpleananna áitiúla eile agus an PÁEP. Táthar ag súil go gcuirfidh na pleananna sin go léir le forbairt, mar a léirítear sa phróifíl shocheacnamaíoch ar leibhéal an chontae atá ag athrú agus i suíomhanna tosaíochta le haghaidh forbartha laistigh de limistéar an údaráis áitiúil – e.g., Lár Chathair Luimnigh, comharsanachtaí faoi mhíbhuntáiste Luimnigh, bailte agus sráidbhailte tuaithe.

Is é an cur chuige maidir leis na táscairí toraidh a shocrú sa Chreat PÁEP ná torthaí idirmheánacha a shonrú i roinnt cuspóirí – amhail soláthar méadaithe spás oibre fiontair, rannpháirtíocht mhéadaithe i bhfoghlaím ar feadh an tsaoil – agus roinnt torthaí deiridh – amhail líon méadaithe fiontar agus post i micrifhiontair (0-10 nduine fhostaithe), laghdú ar dhífhostaíocht fhadtéarmach i gceantair ard-dífhostaíochta i Luimnigh. D’fhéadfadh an PÁEP cur lena leithéid de thorthaí ach beidh seirbhís shonrach de chuid na Comhairle chun tosaigh amhail an Oifig Fiontair Áitiúil maidir le forbairt micreaghnólachtaí agus gnólachtaí beaga, nó ceann de na comhpháirtithe áitiúla, amhail an BOOLC, i ndáil le hoiliúint scileanna agus rannpháirtíocht i bhfoghlaím ar feadh an tsaoil, na Seirbhísí Fostaíochta Réigiúnacha/Cuideachtaí Forbartha Áitiúla agus an Roinn Coimirce Sóisialaí maidir le dífhostaíocht fhadtéarmach. Tá tionchar ar tháscairí ardleibhéil amhail laghdú ar dhífhostaíocht fhadtéarmach, éagothroime shóisialta laghdaithe mar thoradh ar shraith níos leithne tosca agus ar iarracht ilghníomhaireachta.

Maidir le táscairí athraithe (tionchar), ní bhíonn sonraí staidrimh ar fáil go ginearálta i bhfíor-am. Tá aga moille i dtacair sonraí bhliantúla ón CSO (e.g., Sraith Déimeagrafaíochta Gnó) agus tá sonraí Dhaonáireamh an CSO, atá ag teastáil chun athrú a mhapáil ar an leibhéal áitiúil, ag eatraimh cúig go sé bliana. Tuairiscítear tacair sonraí eile a bhaineann le cuspóirí PÁEP ar bhealach níos rialta, mar shampla go míosúil (Beo-Chlár a thuairiscíonn an líon atá cláraithe le haghaidh cúnamh dífhostaíochta/sochair dhífhostaíochta) agus go ráithiúil (Logeolaire is féidir a úsáid chun athruithe ar áitribh fholmha chónaithe agus tráchtála a rianú). Úsáidfear iad sin de réir mar is cuí chun tuairisciú a dhéanamh ar na PTFanna sa PÁEP.

Chun tionchar a thomhas go háitiúil, is gá tagarmharcanna cuí a shocrú chun comparáid a dhéanamh. Is féidir le go leor tosca tionchar a imirt ar fhorbairt thar thréimhse an PÁEP – amhail cor chun donais eacnamaíoch a mbeadh tionchar aige ar fhás fostaíochta agus ar rátaí dífhostaíochta ar fud an stáit i gcoitinne. Is tagarmharc cuí é an meán náisiúnta a úsáid chun comparáid a dhéanamh idir táscairí forbartha i gContae Luimnigh ina iomláine, mar a chuirtear i bhfeidhm san anailís shocheacnamaíoch don PÁEP sin. I réimsí ar leith, ina bhfuil uailmhianta ag Luimneach dul chun cinn níos suntasaí a dhéanamh sna sé bliana amach romhainn, bheadh tionchar a bhaint amach atá níos fearr ná an meán náisiúnta (e.g., ráta fáis daonra níos airde, ráta dífhostaíochta

níos ísle) ina shlata tomhais suntasach dul chun cinn. Ar leibhéal áitiúil / pobail, tá sé tábhachtach tionchar ar cheantair faoi mhíbhuntáiste sa chathair agus sa chontae a thomhas trí scrúdú a dhéanamh an bhfuil laghdú ar an mbearna idir na ceantair sin agus meán Luimnigh maidir le príomhtháscairí (e.g., rátaí dífhostaíochta, rátaí folúntais tráchtála, leibhéil oideachais, stádas sláinte).

Chomh maith le táscairí cainníochtúla dul chun cinn, is cuí modhanna cáilíochtúla a úsáid chun an tionchar ar phobail áitiúla agus ar ghrúpaí sóisialta a scrúdú. Soláthrófar le modhanna cáilíochtúla imscrúdaithe léargais ar cháilíocht na beatha, rochtain ar sheirbhísí, rannpháirtíocht i saol an phobail, ionchuimsiú sóisialta – gach saincheist a dtugtar tosaíocht dóibh sa PÁEP. D'fhéadfadh ceardlanna a óstáil i suíomhanna áitiúla agus le grúpaí ar leith a bheith i gceist leis sin, rud a leanfadh leis an gcur chuige a chuirtear i bhfeidhm agus an Creat PÁEP á ullmhú.

I roinnt cuspóirí sa Chreat PÁEP, féadfaidh an toradh a bheith ina shamhail nua de ghníomhaíocht áitiúil, mar shampla, coincheap sráidbhaile SMART (LEADER) nó tionscnamh áitiúil pobail maidir leis an athrú aeráide a chur i bhfeidhm nó cur chuige i leith athghiniúint lár an bhaile a d'fhéadfaí a mhéadú nó a mhacasamhlú i réimsí eile. Chomh maith le tuairisciú ar dhul chun cinn ar ghníomhaíochtaí a cuireadh chun feidhme agus ar PTFanna, áireofar ar mhonatóireacht agus ar mheastóireacht cás-staidéir ar ghníomhaíocht áitiúil eacnamaíoch agus pobail a tháirgeadh a léiríonn nuálaíocht, dea-chleachtas agus a thacaíonn le macasamhlú níos leithne. Is féidir iad sin a úsáid freisin i ngníomhaíochtaí cumarsáide/cur chun cinn maidir le forbairt eacnamaíoch agus pobail áitiúil.

8.3 Struchtúir & Socruithe le haghaidh Tuairiscithe

Is iad Grúpa Stiúrtha Comhairleach an PÁEP, an CFPÁL agus an SPC Eacnamaíoch agus Fiontraíochta na príomhstruchtúir idirghníomhaireachta a rinne maoirseacht ar ullmhú an Chreata PÁEP. Leanfaidh na struchtúir sin de ról a bheith acu maidir le cur chun feidhme i monatóireacht agus i meastóireacht, tuarascálacha ar dhul chun cinn a fháil agus aiseolas a thabhairt ina leith. Tá sé beartaithe tuairisciú monatóireachta lár na bliana agus deireadh na bliana ar Phleananna Forfheidhmithe. Beidh tuairisciú ag deireadh an dara bliain den Phlean (2024-2025) mar bhonn eolais do tháirgeadh an Phlean Forfheidhmithe ina dhiaidh sin (2026-2028).

Beidh foireann tacaíochta na Comhairle laistigh den Stiúrtóireacht um Fhorbairt Tuaithe, Cultúir agus Pobail agus de Stiúrtóireacht Eacnamaíoch na Comhairle freagrach as sonraí monatóireachta a thiomsú maidir le cur chun feidhme – ghníomhaíochtaí a chuirtear chun feidhme, maoiniú / infheistíocht agus aschuir. Rachaidh siad i dteagmháil le príomhsheirbhís na Comhairle nó le príomhghníomhaireacht sheachtrach chun tuairisciú ar sheachadadh na ngníomhaíochtaí sna Pleananna Forfheidhmithe agus rianú táscairí do na cuspóirí sonracha. Déanfaidh siad an fhaisnéis sin a thiomsú le cur i láthair don CFPÁL, an SPC Eacnamaíoch agus Fiontraíochta agus Grúpa Stiúrtha Comhairleach an PÁEP, agus tuairisceoidh siad dhá uair sa bhliain.

Maidir le meastóireacht, tá sé beartaithe go dtarlóidh sé sin ag deireadh thréimhse an PÁEP (tar éis 2028). Ní bheidh na táscairí tionchair staitistiúla is ábhartha ar an leibhéal áitiúil, ón gcéad Daonáireamh eile (2028), ar fáil go dtí tar éis 2028. Comhaontófar téarmaí tagartha meastóireachta deiridh agus socruithe chun é a chomhlánú leis an CFPÁL/SPC agus le Grúpa Stiúrtha Comhairleach an PÁEP.

8.4 Táscairí

Déanfar tacar táscairí ardleibhéil chun dul chun cinn agus tionchar sa PÁEP a thomhas a chomhordú leis na cinn a úsáidtear do Phlean Forbartha Luimnigh 2022-2028. Caithfidh na pleananna áitiúla sin a bheith comhsheasmhach lena chéile agus tá forluí sna táscairí ábhartha. Ar leibhéal na cathrach agus an chontae, forbrófar Painéal táscairí chun dul chun cinn agus leibhéal forbartha ar leibhéal an chontae a rianú, a bhaineann leis an dá Phlean (laistigh de shrianta tráthúlachta maidir le fáil ar shonraí staitistiúla áirithe).

Taispeántar thíos na príomhtháscairí bonnlíne agus nuashonraithe don PÁEP, a bhaineann go léir le Plean Forbartha Luimnigh.

Grúpa	Táscaire	Foinse	Scála Spásúil
1	Líon na nDaoine	CSO SAPS	SA & ED
	Dlús daonra (daoine/limistéar)		
	Comhdhéanamh cultúrtha / eitneach lena n-áirítear an Lucht Siúil	CSO	SA & ED
	Cóimheasa seanaoise/ spleáchais don aos óg	CSO	SA & ED
2	Leibhéal oideachais: % íseal, % 3ú leibhéal	CSO SAPS	SA & ED
	Réimse Staidéir Oideachais (Eolaíocht, innealtóireacht, sláinte etc.)	CSO SAPS	SA & ED
	Rátaí coinneála go dtí an Ardteistiméireacht	An Roinn Oideachais	Leibhéal contae
	Dul ar aghaidh chuig iarratas CAO Iar-bhunscoileanna: DEIS/Neamh-DEIS	www.schooldays.ie	Leibhéal Scoile/Contae
	Céimithe ó choláistí 3ú leibhéal/coinnithe i Luimneach/réigiún	Suirbhé ar Thorthaí HEA/Céimithe	Institiúid/Contae / Réigiún
	Rannpháirtíocht daoine fásta i bhfoghlaim ar feadh an tsaoil/in uasoiliúint /oiliúint	BOOLC/SOLAS HEA (Spring-board)	Luimneach & Tiobraid Árann/Réigiún / Contae
3	Innéacs Díothachta Ioncaim	Pobal HP	ED
	Ioncam teaghlaigh	CSO	ED
4	Stádas sláinte: % go maith/go han-mhaith, % go réasúnta maith/go dona/go han-dona	CSO SAPS	SA & ED
	Rátaí caite tobac	CSO SAPS	SA & ED
	Rátaí míchumais & Cúramóirí	CSO SAPS	SA & ED
	Rátaí oibrithe deonacha	CSO SAPS	SA & ED
5	Comhdhéanamh teaghlaigh: maireachtáil ina n-aonar, teaghlaigh/teaghlaigh aontuismitheora	CSO SAPS	SA & ED
	Ráta Leanaí den Lucht Siúil	CSO	Contae
	Atreoruithe leasa leanaí/cosanta leanaí	Tusla	Réigiún / an tIarthar Láir
	Atreoruithe Athstíuradh Óige an Gharda Síochána	Tuarascáil Bhliantúil GYD	Contae
	Rátaí iontrála/scaoilte ospidéil do leanaí	FSS	Contae
	Rátaí cothaithe cíche	FSS	Contae
6	Fostaíocht/Dífhostaíocht: míosúil	Beo-Chlár	Oifig Leasa Shóisialaigh/Cathair & Contae
	Rátaí dífhostaíochta / dífhostaíochta fadtéarmaí	CSO SAPS	SA & ED
	Príomhstádas Eacnamaíoch (mac léinn, fostaithe, dífhostaithe, cúramóir, ar scor, gan a bheith in ann oibriú / míchumas)	CSO SAPS	SA & ED
	Ráta fostaíochta	CSO SAPS	SA & ED
	Tionscal fostaíochta (déantúsaíocht, foirgníocht, seirbhísí, etc.)	CSO SAPS	SA & ED
	Aicme shóisialta	CSO	SA & ED
7	Ionaid fostaíochta: Daonraí atá ag obair i rith an lae	CSO SAPS, POWSCAR	ED
	Daonra oíche	CSO SAPS, POWSCAR	ED
	Sreafaí comaitéireachta	CSO	Réigiún
	Rátaí áitreabh folamh tráchtála: cathair, bailte	Logeolaire	Contae/cathair/príomhbhailte
8	Fiontraíocht ghníomhach & daoine fostaithe: struchtúr méide & earnáil an tionscail	Déimeagrafaíocht Ghnó CSO	Contae
	sciar % d'earnálacha sonracha: miondíol, talmhaíocht, turasóireacht, tionscail chultúrtha & chruthaitheacha	Déimeagrafaíocht Ghnó CSO	Contae

Grúpa	Táscaire	Foinse	Scála Spásúil
	Cuairteoirí ón iasacht & cuairteoirí baile go Luimneach	CSO	Contae
	Cuairteoirí ar áiteanna a mbíonn an-tóir orthu ag turasóirí	OPW/Fáilte Éireann	Suíomh/Contae
	Luach IDC & cliantchuideachtaí GFT i Luimneach	LCCC/GFT	Contae
	Dámhachtainí Taighde SFI (€) d'Institiúidí Luimnigh	Sonraí Oscailte SFI	Institiúid/Contae
9	Teaghlaigh atá ag brath ar bhreoslaí iontaise (%)	CSO SAPS	SA & ED
	Teaghlaigh a bhfuil foinse fuinnimh in-athnuaite suiteáilte acu	CSO SAPS	SA & ED
	Rátálacha fuinnimh RFF ar fhoirgnimh intíre	CSO	Contae
	Gnáthmhodhanna iompair laethúil: carr, bus/iarnród, taisteal gníomhach	CSO SAPS	SA & ED
	Am comaitéireachta	CSO SAPS	SA & ED
	Oibriú ón mbaile	CSO	SA & ED
	Daonra i rith an lae: % ag maireachtáil agus ag obair sa limistéar céanna	POWSCAR & SAPS	ED
	Teaghlaigh a bhfuil nasc idirlín acu	CSO SAPS	SA & ED
10	Stoc tithíochta	CSO SAPS	SA & ED
	Áitribh fholmha	CSO SAPS	ED
	Tionacht tithíochta (Cóiríocht phríobháideach/phoiblí a ligean ar cíos, úinéir-áitithe)	CSO SAPS	SA & ED
	Stoc tithíochta sóisialta & inacmhainne	LCCC	Contae/MD
	Soláthar tithíochta sóisialta, riachtanas & daoine gan dídean	LCCC	Contae
	Meánphraghas tí / costais chíos	CSO RPPI	Éirchód
	Tús curtha le tithíocht	DHPLG	Contae
	Áitribh nua atá curtha i gcrích	CSO / Éirchód	Contae
	Talamh Folamh	Copernicus	SA & ED
11	Slata tomhais cóngarachta (aerfort, oifig an phoist, lár na cathrach, mótarbhealach)	GIS/CSO	ED
	Paisinéirí trí Aerfort na Sionainne	CSO	Aerfort/Réigiún
12	Rátaí coireachta: de réir cineálacha cionta	CSO	Dúiche Garda

AGUISÍN

AGUISÍN 1: TÁBLAÍ ANAILÍSE SOCHEACNAMAÍCHE

171

AGUISÍN 2: CUSPÓIRÍ PÁEP & PLEANANNA EILE

179

AGUISÍN 3: BALLRAÍOCHT DE GHRÚPA COMHAIRLEACH PÁEP, AN COISTE FORBARTHA
POBAIL ÁITIÚIL AGUS SPC UM FHOBAIRT EACNAMAÍOCH, FIONTRAÍOCHT & PLEANÁIL

194

AGUISÍN 4: RÁITEAS COMHSHEASMHACHTA LEIS AN bPLEAN RÉIGIÚNACH SPÁIS AGUS
EACNAMAÍOCH DO RÉIGIÚN AN DEISCIRT

196

AGUISÍN 5: CINNEADH SCAGTHA SEA

197

AGUISÍN 1: TÁBLAÍ ANAILÍSE SOCHEACNAMAÍCHE

Tábla 1: Cóimheasa Spleáchais do Luimneach agus don Stát 2011, 2016 agus 2022

Grúpa	Luimneach			Stát		
	2011	2016	2022	2011	2016	2022
Cóimheas Iomlán Spleáchais	48.2	52.4	53.5	49.3	52.7	53.2
Cóimheas Spleáchais don Óige (0-14 bliana d'aois)	30.2	31	28.9	31.9	32.3	30.1
Cóimheas Spleáchais Seanaoise (65+ bliana d'aois)	18	21.4	24.6	17.4	20.4	23.1

Tábla 2: Toghroinn i Lár Chathair Luimnigh ag a bhfuil % Ard de na hImirceach, 2022

Ainm na Toghroinne	Limistéar	Daonra Iomlán	% Áit bhreithe lasmuigh d'Éirinn	% Áit bhreithe lasmuigh d'Éirinn	% Áit bhreithe lasmuigh d'Éirinn	Rugadh sa chuid eile den domhan mar % áit bhreithe neamh-Éireannach	% de dhaoine fásta a bhfuil Oideachas 3ú Leibhéal acu
An Duga A	Cé na nGalbhád, Moin Cinit, Sráid Uí Chomhraí.	3016	54.94	45.42	30.90	56.2	26
An Duga B	Cearnóg an Pheirigh./ Sráid Barrington/ Sráid Iósaif/ Sráid Hartstonge.	1251	40.77	34.05	17.83	43.7	29
An Duga C	Sráid Wolfe Tone/As-caill Uí Chonaill	1114	20.74	15.62	10.41	50.2	39
An Duga D	Bóthar an Duga/An Chúirt Bhreac/Ascaill Summerville.	755	32.98	22.65	16.56	50.2	55
An tSionainn A	Cé an Easpaig/Cé Uí Uallaigh/Cé Hairbhí	1231	60.52	55.56	29.16	48.2	38
An tSionainn B	Sráid Liam/Sráid Chaitríona/Sráid Glentworth/Sráid Mhala.	1234	52.27	45.14	30.71	58.8	23
Glentworth A	Sráid Parnell, Sráid Uí Sheasnáin, Stáisiún Chobaird	639	24.73	18.47	11.58	46.8	17
Toghroinn Eoin C	Cé Sheoirse/Sráid Mhuire.	489	33.54	31.49	11.45	34.1	19
Teach an Chustaim	Cé Artúir, Sráid Phádraig, Sráid Mhichíl, Geata an Uisce	887	52.09	47.69	21.08	40.5	15
An Margadh	Cearnóg Naomh Eoin/ Plás na hArdeaglaise/ Plás Sheáin Heuston/ Sráid an tSeanmhuilinn Gaoithe.	2239	51.85	44.89	24.03	46.3	24
Iomlán		12855	46.53	39.53	23.25	50.0	15

Tábla 3: Daoine 15 bliana d’aois agus níos sine a bhfuil deireadh tagtha lena gcuid oideachais: An leibhéal is airde cáilíochta oideachais (Daonáireamh 2016 & 2022)

Ainm na Toghroinne	Limistéar	Daonra 15+, cuireadh deireadh lena n-oideachas in 2022	% Gan Oideachas Foirmiúil/Gan Bhunoideachas 2022	% Meánoideachas Íochtarach & faoina bhun 2022	% Meánoideachas Íochtarach 2016	% Gnáthchéim Baitsiléara & Os A Cionn 2022
Baile Uí Neachtain	cuid de Mhaigh Rois & de Bhaile Uí Neachtain	1,893	27.7	50.1	60.7	7.1
An Ghallmhóin B	Páirc Dhonnchaidh Uí Mháille / Páirc Mhic Aoidh An Cnoc Theas	433	28.9	49.4	64.6	4.6
Glentworth C	Béal Átha na Cora (Weston) (cuid)/Ascaill de hÍde, an Ghráig	374	28.9	51.6	60.6	6.4
Eoin A	Páirc Mhuire	496	32.9	61.5	75.6	1.8
Eoin B	Eastát Uí Laoi, Páirc Assumpta, Oileán an Rí	814	19.3	34.5	46.9	12.3
Cill Liaile A	Cill Liaile / Ascaill Uí Aonghasa, Ascaill Uí Ógáin, Bóthar an Choiréil.	993	28.8	50.7	61.0	6.4
Cill Liaile B	Cill Liaile / Sparr Thuamhan / An Bóthar Ard, Cé an Bhrúnaigh, An Bóthar Trasna	679	15.8	34.8	49.2	13.3
Cnoc an Radhairc A	Béal Átha na Cora (Weston) (cuid), Sráid an Tiarna Éadbhard, Ros Uí Bhriain	691	20.8	38.4	51.1	10.3
Cnoc an Radhairc B	Béal Átha na Cora (Weston) (cuid) /Bóthar de hÍde, Ascaill Uí Loingeacháin	412	24.0	48.1	50.0	11.2
An Ráth Bhán	Páirc Sheáin Carew / Cheann Cora An Cnoc Theas	1,167	23.0	45.9	53.3	6.0
Saingéal A	Garraí Eoin, Bóthar Phádraig, Saingéal	1,156	18.0	43.9	51.5	10.4
San Labhráis	Sráid Mulgrave, Príosún Luimnigh	792	20.2	49.5	48.6	13.0

Tábla 4: Bonneagar & Soláthar Oideachais: An Bhliain Acadúil 2023/2024

Leibhéal	Sonraí	Líon na scoileanna	Líon na nDaltaí/ Scoláirí
Bunscoil		133	22,350
	Scoileanna cathairbhunaithe	24	6,647
	Scoileanna Contaebhunaithe	110	15,728
	Scoileanna Speisialta	8	598
	Scoileanna DEIS	37	6,056
	Scoileanna DEIS sa chathair	17	3,829
	Scoileanna DEIS sa chontae	20	2,227
	Suas le 50 dalta	20	567
Meánscoil		28	17,473
	Limistéar uirbeach*	17	11,141
	Luimneach tuaithe	11	6,332
	Scoileanna DEIS	8	4,046
	Limistéar uirbeach DEIS	6	3,061
	DEIS i Luimneach tuaithe	2	985
Tríú Leibhéal 2022/2023 (HEA)		3	35,970
	UL		17,645
	OTS: Lár na Tíre agus an tIarthar Láir		13,335
	Coláiste Mhuire gan Smál		4,990
	Céimithe gach bliain Coláistí Luimnigh		10,000

Foinse: Staitisticí na Roinne Oideachais (2024) do scoileanna, Staitisticí an Údaráis um Ard-Oideachas (2024) don Tríú Leibhéal
Nóta: cuimsíonn an “limistéar uirbeach” roinnt scoileanna i mbruachbhailte lasmuigh agus i mbailte tuaithe Luimnigh lena n-áirítear: Coláiste Chaladh an Treoigh, Coláiste Pobail Mhungairit, Coláiste Salesian i bPailís Chaonraí, Coláiste Chiaráin i gCromadh

Tábla 5: Táscairí Sláinte & Folláine do Limistéir faoi Mhíbhuntáiste i gCathair Luimnigh (Limistéir Phobail Shláintiúla Sláintecare) Daonáireamh Ráth Caola 2022

Ainm na Toghroinne (ED)	Limistéar	Daonra iomlán 2022	Daonra 15 bliana d'aois & níos sine	% i Sláinte Réasúnta Maith, Dona, An-Dona	% faoi Mhíchumas	Líon daoine ag caitheamh tobac gach lá/ó am go chéile	% 15 bliana d'aois & níos sine ag
An Mhainistir C	Seansráid an Chláir Tobar na Pingine	670	563	10.9	22.4	108	19.2
An Mhainistir D	Tobar na Pingine, Sráid Uí Mhaoltuile, Sráid Uí Mhaoldomhnaigh, An Clochán	1477	1267	18.4	29.0	278	21.9
Béal Átha na Cora B	cuid de Bhéal Átha na Cora (Weston) / Na Páirceanna Glasa	1353	1178	18.9	33.7	250	21.2
Baile Uí Neachtain	cuid de Mhaigh Rois & de Bhaile Uí Neachtain	3030	2377	19.8	34.1	747	31.4
An Ghallmhóin A	Páirc Uí Chinnéide, Baile Shinéad	1432	1195	18.2	32.8	282	23.6
An Ghallmhóin B	Páirc Dhonechaidh Uí Mháille / Páirc Mhic Aoidh An Cnoc Theas	739	556	21.9	33.2	169	30.4
Glentworth A	Sráid Parnell, Sráid Uí Sheasnáin, Stáisiún Cholbaird	641	549	17.3	29.8	133	24.2
Glentworth B	Ascaill Cholbaird, Céide Mhuire, Ascaill Mhuire.	1218	1039	19.2	33.7	240	23.1
Glentworth C	Béal Átha na Cora (Weston) (cuid)/Ascaill de hÍde, an Ghráig	555	444	19.8	32.4	119	26.8
Eoin A	Páirc Mhuire	747	580	21.4	38.7	224	38.6
Eoin B	Eastát Uí Laoi, Páirc Assumpta, Oileán an Rí	1038	932	16.3	25.0	145	15.6
Cill Liaile A	Cill Liaile / Ascaill Uí Aonghasa, Ascaill Uí Ógáin, Bóthar an Choiréil.	1455	1155	23.2	38.4	365	31.6
Cill Liaile B	Cill Liaile / Sparr Thuamhan / An Bóthar Ard, Cé an Bhrúnaigh, An Bóthar Trasna	890	767	18.2	30.1	158	20.6
Cnoc an Radhairc A	Béal Átha na Cora (Weston) (cuid), Sráid an Tiarna Éadbhard, Ros Uí Bhriain	1061	920	18.5	30.4	212	23.0
Cnoc an Radhairc B	Béal Átha na Cora (Weston) (cuid) /Bóthar de hÍde, Ascaill Uí Loingeacháin	647	511	21.3	29.8	169	33.1
An Ráth Bhán	Páirc Sheáin Carew / Cheann Cora An Cnoc Theas	1848	1432	19.9	33.1	425	29.7
Saingéal A	Garraí Eoin, Bóthar Phádraig, Saingéal	1651	1372	18.1	30.7	341	24.9
San Labhráis	Sráid Mulgrave, Príosún Luimnigh	988	876	16.5	36.7	343	39.2
Ráth Caola Uirbeach	Ráth Caola	1408	1144	22.0	30.4	275	24.0
	Cathair & Contae Luimnigh	209536	170062	11.1	22.6	27996	16.5

Tábla 6: Teaghlaigh agus Leanaí: Teaghlaigh agus teaghlaigh aontuismitheora de réir aois leanaí: Trasghearradh de EDanna faoi Mhíbhuntáiste i Luimneach

Ainm na Toghroinne	Limistéar	Gach teaghlach a bhfuil leanaí acu, Líon na dteaghlach	Teaghlaigh aontuismitheora, Líon na dteaghlach	Tuismitheoir amháin mar % de theaghlaigh 52.4	Gach teaghlach a bhfuil aon leanaí faoi bhun 15 bliana d'aois acu, Líon na dteaghlach	Tuismitheoir amháin a bhfuil leantbh ar bith faoi 15 bliana d'aois/aici mar % de theaghlaigh a bhfuil leanaí faoi 15 bliana d'aois acu
An Mhainistir C	Seansráid an Chláir Tobar na Pingine	63	33	52.4	42	47.6
Baile Uí Neachtain	cuid de Mhaigh Rois & de Bhaile Uí Neachtain	571	324	56.7	305	56.1
An Ghallmhóin B	Páirc Dhonnchaidh Uí Mháille / Páirc Mhic Aoidh An Cnoc Theas	137	84	61.3	74	62.2
Eoin A	Páirc Mhuire	164	118	72.0	85	68.2
Cnoc an Radhairc B	Béal Átha na Cora (Weston) (cuid) /Bóthar de hÍde, Ascaill Uí Loingeacháin	109	62	56.9	58	55.2
An Ráth Bhán	Páirc Sheáin Carew / Cheann Cora An Cnoc Theas	352	197	56.0	195	52.8
Saingéal A	Garraí Eoin, Bóthar Phádraig, Saingéal	295	146	49.5	132	45.5
Mainistir na Féile	Mainistir na Féile	486	141	29.0	275	23.3
Eas Géitine Thiar	Eas Géitine	218	61	28.0	126	24.6
Cromadh	Cromadh	281	70	24.9	155	20.0
Cill Mocheallóg	Cill Mocheallóg	377	111	29.4	214	20.6
An Chaisleáin Nua Thiar Uirbeach	An Caisleán Nua Thiar	990	288	29.1	648	20.4
Tobar Phádraig	Tobar Phádraig	283	85	29.3	131	23.7
Ráth Caola Uirbeach	Ráth Caola	222	85	38.3	122	28.7
	Cathair & Contae Luimnigh	34348	8811	25.7	19734	19.6

Foinse: Daonáireamh CSO (2022)

Nóta: “Áirítear le “gach teaghlach a bhfuil leanaí acu” lánúineacha a bhfuil leanaí acu agus tuismitheoirí aonair a bhfuil leanaí acu. Déantar na catagóirí mionsonraithe a thuairiscítear sa daonáireamh a mhiondealú de réir líon na dteaghlach ina bhfuil gach leantbh faoi bhun 15 bliana d’aois, na dteaghlach ina bhfuil gach leantbh os cionn 15 bliana d’aois agus na dteaghlach ina bhfuil leanaí acu faoi bhun 15 bliana d’aois agus os a chionn. Is ionann “gach teaghlach a bhfuil aon leanaí faoi bhun 15 bliana d’aois acu” agus líon na dteaghlach a bhfuil leanaí acu ina bhfuil gach leantbh faoi bhun 15 bliana d’aois agus teaghlaigh ina bhfuil leanaí faoi bhun 15 bliana d’aois agus os a chionn araon.

Tábla 7: Soláthar Seirbhíse Príomhshrutha do Leanaí agus do Theaghlaigh i Luimneach 2020/21

Seirbhís	Mionsonraí	Líon na n-áiseanna	Toilleadh/ Líon na nÁiteanna	Clárú, Líon.
Seirbhísí um Fhoghlaim & Cúram na Luath-Óige & Seirbhísí um Chúram Leanaí ar Aois Scoile (2020/21)		191		
Áiseanna cúraim leanaí:		174	4,880	3,904
	Cathair	53		
	Iar-Chontae	122		
	% Pobal	27%		
	% Príobháideach	74%		
Ionad Acmhainní Teaghlaigh:		4		
	Cathair – An Taobh Thuaidh & An Cnoc Theas	2		
	Contae: Cromadh & Ospidéal	2		

Foinse: áiseanna ELC, SAC & Cúraim Leanaí: Tuarascáil Bhliantúil ar Earnáil Luathbhlianta Pobal (2020/21)

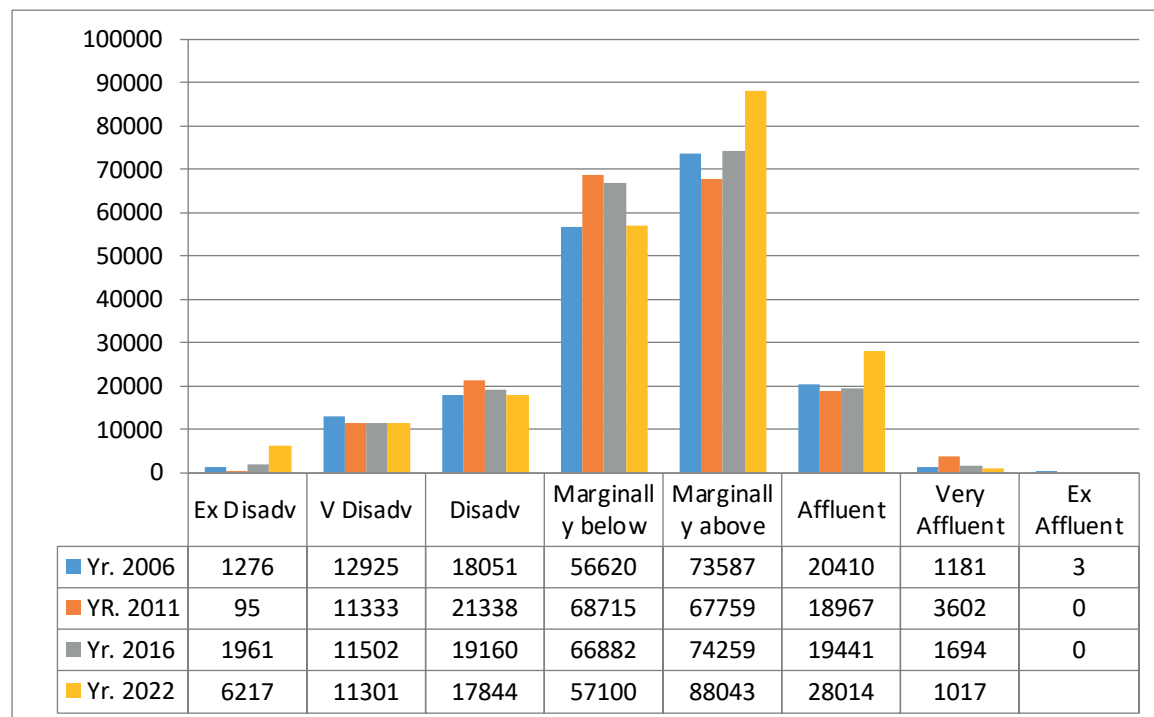
Tábla 8: Táscairí Fostaíochta & Dífhostaíochta bunaithe ar an bPríomhstádas Eacnamaíoch do na Limistéir Dífhostaíochta is Airde i Luimneach 2016, 2022

Ainm na Toghroinne (ED)	Limistéar	Daonra 15-64 bliana 2022	% ag obair 15-64 2022 (meas-tachán)	% dífhos-taithe 2022	% dífhos-taithe 2016	% nach bhfuil in ann oibriú de bharr bre-oiteachta/míchumas buan 2022
An Mhainistir C	Seansráid an Chláir Tobar na Pingine	484	55.0	19.1	41.9	9.6
Baile Uí Neachtain	cuid de Mhaigh Rois & de Bhaile Uí Neachtain	1864	45.1	23.5	43.6	13.3
Teach an Chus-taim	Cé Artúir, Sráid Phádraig, Sráid Mhichíl, Geata an Uisce	713	66.3	12.4	27.3	8.6
An Duga A	Cé na nGalbhád, Moin Cinit, Sráid Uí Chomhraí.	2360	62.5	14.8	30.7	6.8
An Ghallmhóin B	Páirc Dhonnchaidh Uí Mháille / Páirc Mhic Aoidh An Cnoc Theas	450	38.2	27.1	45.0	20.5
Glentworth A	Sráid Parnell, Sráid Uí Sheasnáin, Stáisiún Cholbaird	460	53.9	17.3	33.7	11.8
Glentworth C	Béal Átha na Cora (Weston) (cuid)/Ascaill de hÍde, an Ghráig	343	51.6	21.3	40.2	14.6
Eoin A	Páirc Mhuire	468	34.2	33.6	58.3	19.7
Eoin B	Eastát Uí Laoi, Páirc Assumpta, Oileán an Rí	694	56.1	20.3	31.4	11.8
Cill Liaile A	Cill Liaile / Ascaill Uí Aonghasa, Ascaill Uí Ógáin, Bóthar an Choiréil.	917	44.1	24.3	38.8	15.8
Cill Liaile B	Cill Liaile / Sparr Thuamhan / An Bóthar Ard, Cé an Bhrúnaigh, An Bóthar Trasna	592	54.9	20.7	31.1	10.7
Cnoc an Radhairc A	Béal Átha na Cora (Weston) (cuid), Sráid an Tiarna Éadbhard, Ros Uí Bhriain	746	41.3	22.6	33.1	12.2
Cnoc an Radhairc B	Béal Átha na Cora (Weston) (cuid) /Bóthar de hÍde, Ascaill Uí Loingeacháin	415	46.0	25.1	40.7	14.5
An Ráth Bhán	Páirc Sheáin Carew / Cheann Cora An Cnoc Theas	1121	47.1	23.4	33.8	12.6
An tSionainn B	Sráid Liam/Sráid Chaitríona/Sráid Glentworth/Sráid Mhala.	1050	60.7	20.8	27.5	6.5
Saingéal A	Garraí Eoin, Bóthar Phádraig, Saingéal	1141	51.4	19.6	33.6	13.8
San Labhráis	Sráid Mulgrave, Príosún Luimnigh	689	39.9	46.5	39.2	10.6
Ráth Caola Uirbeach	Ráth Caola	881	50.6	17.7	31.1	11.7
	Cathair & Contae Luimnigh	136474	66.4	8.6	14.4	5.8

Tábla 9: Daoine atá 15 bliana d’aois agus níos sine atá ina gcónaí i Luimneach ag Obair de réir Tionscail 2022-2016

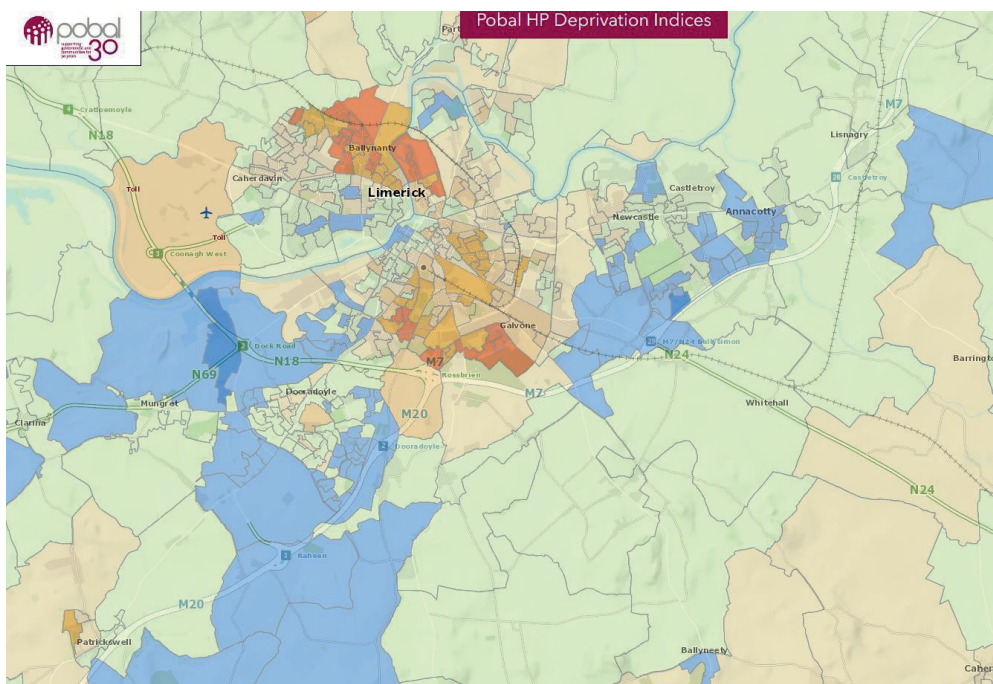
Grúpa	2022				2016	2016-2022	
	Fir	Mná	Go léir: F&M	%	Go léir: F&M	Líon na n-athruithe	% Athrú
Talmhaíocht, Foraoiseacht agus lascaire-acht	3,456	464	3,920	4.3	4,263	-343	-8.0
Tógáil agus foirgníocht	4,234	344	4,578	5.1	3,702	876	23.7
Tionscail déantúsaíochta	9,823	3,718	13,541	14.9	11,506	2,035	17.7
Tráchtáil agus gnó	9,760	8,556	18,316	20.2	16,529	1,787	10.8
Iompar agus cumarsáid	4,965	1,950	6,915	7.6	5,652	1,263	22.3
Riarachán Poiblí	1,921	2,194	4,115	4.5	3,376	739	21.9
Seirbhísí gairmiúla	6,742	16,799	23,541	26.0	19,278	4,263	22.1
Eile	8,217	7,480	15,697	17.3	12,879	2,818	21.9
Iomlán	49,118	41,505	90,623	100.0	77,185	13,438	17.4

Graf 1: Cathair agus Contae Luimnigh - Líon na ndaoine a bhfuil cónaí orthu i Limistéir Bheaga mar atá Aicmithe faoi Innéacs Díothachta Coibhneasta Pobal HP, 2006-2011-2016-2022

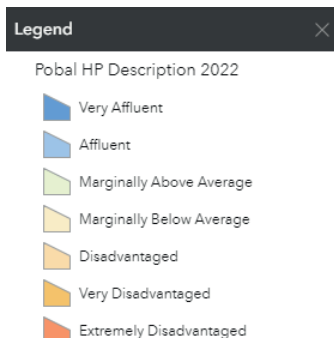
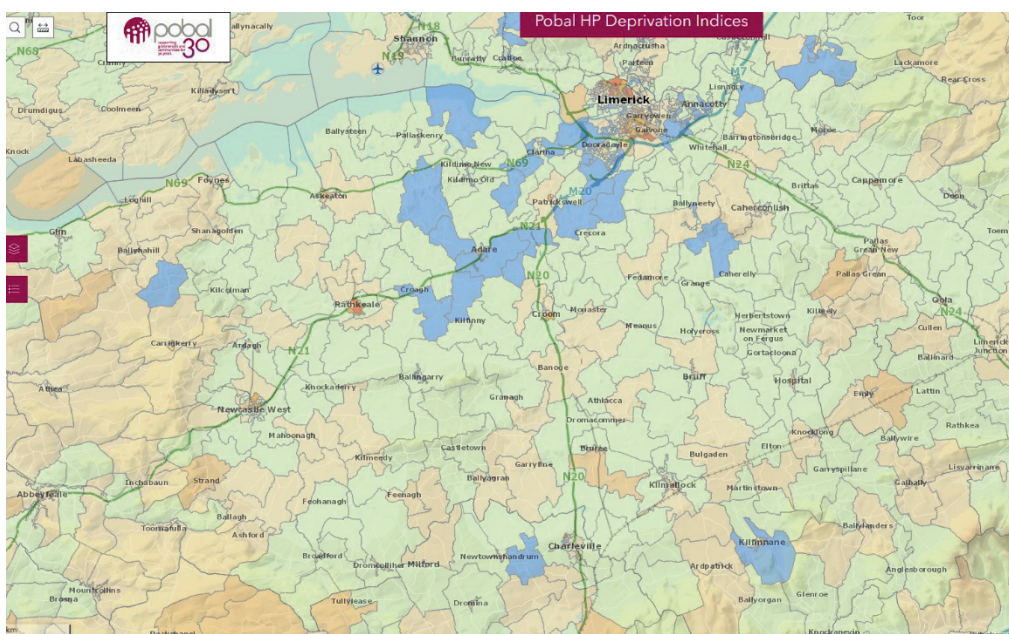

Foinse: Innéacs Díothachta Pobal HP do Limistéir Bheaga

Léarscáil 1: Cathair & Bruachbhailte Luimnigh: Léarscáil de Shaibreas Coibhneasta & Díothacht ar Leibhéal an Limistéir Bhig: Innéacs Díothachta

Léarscáil 2: Luimneach: Léarscáil de Shaibreas Coibhneasta & Díothacht ar Leibhéal an Limistéir Bhig: Innéacs Díothachta Pobal HP 2022

Tábla 10: Innéacs um Míbhuntáiste Coibhneasta Pobal HP 2016-2022 – Na 20 Toghroinn is Mó faoi Míbhuntáiste

Ainm na Toghroinne	Limistéar	Daonra 2022	Innéacs Coibhneasta 2022	Innéacs Iomlán 2022	Aicmiú 2022	Innéacs Coibhneasta 2016	Innéacs Iomlán 2016	Athrú ar Innéacs Coibhneasta 2016-2022
Eoin A	Páirc Mhuire, Cathair	747	-44.92	-41.73	Faoi Fhíor-Mhíbhuntáiste	-31.9	-35.7	-13.01
An Ghallmhóin B	Páirc Uí Mháille/An Cnoc Theas, Cathair	739	-33.24	-31.68	Faoi Fhíor-Mhíbhuntáiste	-28.1	-31.7	-5.12
Cill Liaile A	Cill Liaile / Ascaill Uí Aonghasa, Ascaill Uí Ógáin, Bóthar an Choiréil.	1,455	-29.61	-28.02	An-Mhíbhuntáiste	-22.5	-26.7	-7.10
Baile Uí Neachtain	Cuid de Bhaile Uí Neachtain/cuid de Mhaigh Rois	3,030	-28.64	-27.13	An-Mhíbhuntáiste	-23.4	-27.6	-5.20
Glentworth C	Béal Átha na Cora (Weston) (cuid)/Ascaill de hÍde, an Ghráig	555	-27.73	-26.67	An-Mhíbhuntáiste	-23.9	-28.2	-3.80
Cnoc an Radhairc B	Béal Átha na Cora (Weston) (cuid) /Bóthar de hÍde, Ascaill Uí Loingeacháin	647	-26.89	-25.42	An-Mhíbhuntáiste	-20.5	-24.7	-6.35
An Ráth Bhán	An Cnoc Theas/Páirc Carew/Cheann Cora	1,848	-25.65	-24.72	An-Mhíbhuntáiste	-21.0	-25.2	-4.64
Ráth Caola Uirbeach	Ráth Caola	1,408	-23.01	-21.89	An-Mhíbhuntáiste	-17.9	-21.7	-5.08
San Labhráis	Sráid Mulgrave agus an ceantar máguaird	988	-22.38	-21.62	An-Mhíbhuntáiste	-14.3	-18.7	-8.08
Saingéal A	cuid de Gharraí Eoin	1,651	-21.18	-20.65	An-Mhíbhuntáiste	-18.9	-23.2	-2.32
An Mhainistir D	Tobar na Pingine, Sráid Uí Mhaolduile, Sráid Uí Mhaoldomhnaigh, An Clochán	1,477	-20.38	-19.85	An-Mhíbhuntáiste	-15.9	-20.3	-4.43
Eoin B	Eastát Uí Laoi/Páirc Assumpta, Oileán an Rí	1,038	-20.18	-19.74	An-Mhíbhuntáiste	-16.6	-21.0	-3.55
Cnoc an Radhairc A	Béal Átha na Cora (Weston) (cuid), Sráid an Tiarna Éadbhard, Ros Uí Bhriain	1,061	-18.06	-18.21	Faoi Mhíbhuntáiste	-19.1	-23.3	1.06
An Ghallmhóin A	Páirc Uí Chinnéide, Baile Shinéad	1,432	-17.95	-17.73	Faoi Mhíbhuntáiste	-14.4	-18.8	-3.55
Cill Liaile B	Cill Liaile / Sparr Thuamhan / An Bóthar Ard, Cé an Bhrún-aigh, An Bóthar Trasna	890	-17.44	-17.63	Faoi Mhíbhuntáiste	-17.4	-21.8	-0.07
Glentworth B	Ascaill Cholbaird, Céide Mhuire, Ascaill Mhuire.	1,218	-16.22	-16.17	Faoi Mhíbhuntáiste	-14.0	-18.1	-2.26
Béal Átha na Cora B	cuid de Bhéal Átha na Cora (Weston) / Na Páirceanna Glasa	1,353	-12.58	-12.43	Faoi Mhíbhuntáiste	-12.7	-16.6	0.11
An Mhainistir C	Seansráid an Chláir Tobar na Pingine	670	-10.55	-11.68	Faoi Mhíbhuntáiste	-13.1	-18.4	2.53
Eas Géitine Thoir	Eas Géitine	626	-10.38	-10.73	Faoi Mhíbhuntáiste	-8.0	-12.0	-2.35
Glentworth A	Sráid Parnell, Sráid Uí Sheasnáin, Stáisiún Cholbaird	641	-10.35	-11.35	Faoi Mhíbhuntáiste	-10.3	-15.6	-0.02
Cathair & Contae Luimnigh		209,536	-0.83		Beagán faoi Bhun an Mheáin	-1.31		0.48

AGUISÍN 2: CUSPÓIRÍ PÁEP & PLEANANNA EILE

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Eacnamaíochta Inbhuanaithe
SEDO Uimh. E1	Gníomhachtú an Mhargaidh Saothair
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	1 Gan bhochtaineacht; 2 Saor ó Ocras; 3 Dea-shláinte & folláine; 10 Éagothroime a laghdú; 17 Comhpháirtíocht do na Spriocanna
NPF / NDP	10 Rochtain ar oideachas ardchaighdeán agus ar sheirbhísí sláinte; 5 Geilleagar láidir a fhaigheann tacaíocht ó fhiontraíocht, nuálaíocht & scileanna
RSES	RSO 3 Geilleagair agus Pobail Tuaithe Neartaithe; RSO 5 Geilleagar Láidir; RSO 10 Réigiún sláintiúil & foghlama; RSO 11 Réigiún idirnáisiúnta ionchuimsitheach; RPO 186 Foghlaim ar Feadh an tSaoil; RPO 187 Oideachas agus Oiliúint; RPO 188 Scileanna Réigiúnacha Le haghaidh; RPO 189 Breisoideachas agus Oiliúint; RPO 190 Tionscnaimh um Foghlaim ar Feadh an tSaoil agus Cathracha Sláintiúla; RPO 159 Ról Iompair maidir le Rochtain do Chách a Chumasú
LDP 2022-28	ECON 023 Oideachas agus Scileanna; ECON 026 Dul i nGleic le Dífhostaíocht; Cuspóir HO11 Ionchuimsiú Sóisialta; ECON 027 Fiontar Sóisialta; SF 01 Creatstraitéis Shóisialta
SEDO Uimh. E2	Fiontraíocht & micrifhiontair & fiontair bheaga agus mheánmhéide
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	4 Oideachas ar Ardchaighdeán; 5 Comhionannas Inscne; 8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch; 9 Nuálaíocht agus Bonneagar Tionscail; 12 An Tomhaltas agus An Táirgíocht Fhreagrach
NPF / NDP	5 Geilleagar Láidir le Tacaíocht ó Fhiontraíocht, Nuálaíocht agus Scileanna
RSES	RSO 5 Geilleagar láidir; RSO 11 Réigiún ionchuimsitheach idirnáisiúnta RPO 60 Fiontar Sóisialta; RPO 64 Éascú a dhéanamh ar chruthú gnó nua, ar fhás agus ar atheagrú tionscail; RPO 65 Fiontraithe thar lear a mhealladh agus Fiontraithe Éireannacha a choinneáil; RPO 67 Tacaíocht Fiontraíochta agus Nuálaíochta
LDP 2022-28	SCSI 010 Áiseanna Oideachais; ECON 021 Geilleagar Eolasbhunaithe; ECON 023 Oideachas agus Scileanna; ECON 025 Braisliú agus Nuálaíocht; ECON 026 Dul i nGleic le Dífhostaíocht; ECON 041 Oibriú ón mBaile/Ríomhoibriú
SEDO Uimh. E3	Bonneagar & timpeallacht thacúil ghnó do FBManna
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	4 Oideachas ar Ardchaighdeán; 5 Comhionannas Inscne; 8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch; 9 Nuálaíocht agus Bonneagar Tionscail; 12 An Tomhaltas agus An Táirgíocht Fhreagrach
NPF / NDP	5 Geilleagar Láidir le Tacaíocht ó Fhiontraíocht, Nuálaíocht agus Scileanna
RSES	RSO 5 Geilleagar láidir; RSO 11 Réigiún ionchuimsitheach idirnáisiúnta RPO 60 Fiontar Sóisialta; RPO 64 Éascú a dhéanamh ar chruthú gnó nua, ar fhás agus ar atheagrú tionscail; RPO 65 Fiontraithe thar lear a mhealladh agus Fiontraithe Éireannacha a choinneáil; RPO 67 Tacaíocht Fiontraíochta agus Nuálaíochta
RSES	IN 02 Nascacht Dhigiteach; IN 03 Leathanbhanda; IN 05 Tacaíocht Teileachumarsáide; SCSÍ 04 Comharsanacht de Dheich Nóiméad; SCSÍ 07 Bailte agus Sráidbhailte Cliste; ECON 028 Cathair Chliste; SCSÍ 010 Áiseanna Oideachais; ECON 021 Geilleagar Eolasbhunaithe; ECON 023 Oideachas agus Scileanna; ECON 025 Braisliú agus Nuálaíocht; ECON 026 Dul i nGleic le Dífhostaíocht; ECON 033 Aonaid Gorlainne Fiontair; ECON 041 Oibriú ón mBaile/Ríomhoibriú

SEDO Uimh. E4	Díriú ar dhúshláin eárnála & éagsúlú
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	4 Oideachas ar Ardchaighdeán; 5 Comhionannas Inscne; 8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch; 9 Nuálaíocht agus Bonneagar Tionscail; 12 An Tomhaltas agus An Táirgiúocht Fhreagrach
NPF / NDP	5 Geilleagar Láidir le Tacaíocht ó Fhiontraíocht, Nuálaíocht agus Scileanna
RSES	RSO 5 Geilleagar láidir; RSO 10 Réigiún Sláintiúil & Foghlama; RSO 11 Réigiún idirnáisiúnta ionchuimsitheach RPO 44 Comhbheartas Talmhaíochta; RPO 50: Éagsúlú; RPO 55 Miondíol; RPO 58 Limistéir Bhitheacnamaíochta agus Thuaithe; RPO 63 Scileanna agus Tallann; RPO 75 Athruithe Eacnamaíochta agus Struchtúracha a réamh-mheas; RSO 187 Oideachas agus Oiliúint; RPO 188 Fóraim Scileanna Réigiúnacha; RPO 189 Breisoideachas agus Oiliúint
LDP 2022-28	ECON 016 Geilleagar Oíche; ECON029 Forbairt Oifige, ECON 014 Corrrhrádáil; ECON 046 Féilte; ECON 013 Miondíol Tuaithe; ECON 042 Straitéis Bhia Luimnigh; ECON 043 Ceann Scríbe Bia Luimnigh; CGR 020 Athnuachan Baile agus Sráidbhailte; IN 02 Nascacht Dhigiteach; IN 03 Leathanbhanda; IN 05 Tacaíocht Teileachumarsáide; ECON 021 Geilleagar Eolasbhunaithe; ECON 023 Oideachas agus Scileanna; ECON 041 Oibriú ón mBaile/Ríomhoibriú; ECON 028 Cathair Chliste; SCSi 07 Bailte agus Sráidbhailte Cliste
SEDO Uimh. E5	Méadú gnó, atá ag díriú ar eárnálacha breisluacha & líonraí gnó
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	4 Oideachas ar Ardchaighdeán; 8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch; 9 Nuálaíocht agus Bonneagar Tionscail; 12 An Tomhaltas agus An Táirgiúocht Fhreagrach
NPF / NDP	5 Geilleagar Láidir le Tacaíocht ó Fhiontraíocht, Nuálaíocht agus Scileanna; 3 Geilleagair agus Pobail Tuaithe Neartaithe
RSES	RSO 5 Geilleagar láidir; RSO 11 Réigiún ionchuimsitheach idirnáisiúnta RPO 51 Braislí Eacnamaíochta agus Éiceachórais; RPO 52 Corparáid Ilnáisiúnta (MNCanna) agus Naisc Thionscal Dúchasacha; RPO 68 Infheistíocht Réigiúnach; RPO 187 Oideachas agus Oiliúint; RPO 188 Fóraim Scileanna Réigiúnacha; RPO 189 Breisoideachas agus Oiliúint
LDP 2022-28	CGR 02 Athnuachan Bailte agus Sráidbhailte; CGR 03 Tailte Uirbeacha agus Dlúthfhás; IN 02 Nascacht Dhigiteach; IN 03 Leathanbhanda; IN 05 Tacaíocht Teileachumarsáide; ECON 021 Eolas Geilleagar; ECON 023 Oideachas agus Scileanna; ECON 025 Braisliú agus Nuálaíocht; ECON 041 Oibriú ón mBaile/Ríomhoibriú; ECON 028 Cathair Chliste; SCSi 07 Bailte agus Sráidbhailte Cliste CGR 020 Athnuachan Bailte agus Sráidbhailte
SEDO Uimh. E6	Bonneagar gnó, infheistíocht (IDC) & nascacht
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch; 9 Nuálaíocht agus Bonneagar Tionscail; 12 An Tomhaltas agus An Táirgiúocht Fhreagrach
NPF / NDP	1 Dlúthfhás; 5 Geilleagar Láidir le Tacaíocht ó Fhiontraíocht, Nuálaíocht agus Scileanna; 6 Nascacht Idirnáisiúnta Ardchaighdeán; 3 Nascacht Réigiúnach a Fheabhsú; 3 Neartú Tuaithe Geilleagair agus Pobail
RSES	RSO 5 Geilleagar láidir; RSO 2 Inrochtaineacht réigiúnach fheabhsaithe; RSO 6 Nascacht idirnáisiúnta ardchaighdeán RPO 52 Corparáidí Ilnáisiúnta (MNCanna) agus Naisc Thionscail Dhúchasacha; RPO 140 Nascacht Idirnáisiúnta; RPO 141 Straitéis Lastais Réigiúnach; RPO 142 Calafóirt; RPO 143 Calafóirt agus Aerfoirt; RPO 144 Bonneagar Calafóirt; RPO 145 Straitéis Calafort agus Cuanta do Réigiún an Deiscirt; RPO 146 Nascacht Idirnáisiúnta Ardchaighdeán – Calafóirt; RPO 147 Deiseanna Eacnamaíochta na gCalafort; RPO 149 Straitéis Aerfoirt do Réigiún an Deiscirt; RPO 150 Nascacht Idirnáisiúnta Ardchaighdeán – Aerfoirt; RPO 166 Infheistíocht i Nascacht Straitéiseach Ilmhódúil Idir-Réigiúnach le Limistéir Uirbeacha agus Conairí Eacnamaíochta; RPO 168 Infheistíocht i mBoithre Réigiúnacha agus Áitiúla; RPO 170 Iarnród

LDP 2022-28	ECON 010 Líonraí; ECON 11 Naisc Idiruirbeacha; ECON 017 Láithreacha Fostaíochta Straitéiseacha i gCathracha agus i mBruachbhailte (i Luimneach), Mungairit agus Áth an Choite; ECON 018 Riachtanais Shonracha Suímh; ECON 19 Láithreacha Fostaíochta i gContae Luimnigh; ECON 20 Suíomh Tionscail nó Fiontar i Láithreáin Athfhorbraíochta; ECON 021 Geilleagar Eolasbhunaithe; ECON 022 Réigiún Foghlama; ECON 023 Oideachas agus Scileanna; ECON 024 Institiúidí Breisoideachais agus Ardoideachais; ECON 025 Braisliú agus Nuálaíocht; ECON 029 Forbairt Oifige; ECON 028 Cathair Chliste; Cuspóir IN01 Bonneagar Aeráid-Díonach; TR01 Bonneagar Iompair Aeráid-Díonach; CGR 01 Sraoilleáil Uirbeach a Chosc; CGR 03 Tailte Uirbeacha agus Dlúthfhás; CGR 020 Athnuachan Bailte agus Sráidbhailte; IN 02 Nascacht Dhigiteach; IN 03 Leathanbhanda; IN 05 Tacaíocht Teileachumarsáide; IN 013 Líonraí Fuinnimh agus Gáis; IN 015 Forbairt Eangaí Leictreachais; IN 016 Forbairt Gáis; TR017 Líne Luimnigh go Faing; TR 025 Seirbhísí Idirchathracha, Réigiúnacha agus Comaitéireachta; TR026 Bonneagar Iompair Bus; TR027 Aerfort na Sionainne; TR028 Calafóirt agus Dugaí; TR029 N/M20 Corcaigh go Luimneach; TR030 Faing go Luimneach lena n-áirítear Seachbhóthar Áth Dara; TR031 Scéim Bóthar an Chaisleáin Nua Thiar agus Mhainistir na Féile; TR032 Cathair go hAcomhal Luimnigh; TR033 Líonra Mótarbhealaí Bóithre Artaireacha; TR038 Feabhsú ar Bhóithre Réigiúnacha agus Áitiúla; TR039 Bóithre Náisiúnta; TR041 Bóithre Réigiúnacha Straitéiseacha; R05 Straitéis Iompair Cheantar Cathrach Luimnigh - na Sionainne.
SEDO Uimh. E7	Luimneach mar cheann scríbe turasóireachta - Leathnú & margaíocht táirgí
HLGanna PÁEP	
SDGanna Náisiún na Aontaithe	8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 12 An Tomhaltas agus An Táirgiúocht Fhreagrach
NPF / NDP	5 Geilleagar Láidir le Tacaíocht ó Fhiontraíocht, Nuálaíocht agus Scileanna; 3 Geilleagar agus Pobal Tuaithe Neartaithe; 7 Taitneamhacht agus Oidhreacht;
RSES	RSO 5 Geilleagar Láidir; RSO 11 Réigiún Ionchuimsitheach Idirnáisiúnta RPO 53 Turasóireacht; RPO 54 Turasóireacht agus an Comhshaoil; RPO 140 Nascacht Idirnáisiúnta; RPO 194 Ealaíona, Oidhreacht agus Cultúr; RPO 193 Comhpháirtíochtaí Réigiúnacha Comhoibríoch
LDP 2022-28	TR027 Aerfort na Sionainne; ECON 023 Oideachas agus Scileanna; ECON 043 Ceann Scríbe Bia Luimnigh; ECON 045 Turasóireacht; ECON 046 Féilte; ECON 047 Máistirphlean Turasóireachta na Sionainne; ECON 048 Glasbhealaí; ECON 049 Áiseanna Turasóireachta agus Limistéir Íogaire Chomhshaoil; ECON 050 Áiseanna agus Taitneamhachtaí a bhaineann le Suíomhanna Turasóireachta agus Áineasa a bhfuil an-tóir orthu agus le Radhairc Sárscéimhe; ECON 051 Braislí Áiseanna Turasóireachta; ECON 052 Suíomh na Cóiríochta Turasóireachta; ECON 053 Nuálaíochtaí Digiteacha chun tacú leis an turasóireacht; ECON Naisc Idiruirbeacha; ECON 010 Líonraí
SEDO Uimh. E8	Tionscail chultúrtha & chruthaitheacha
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe
NPF / NDP	5 Geilleagar Láidir le Tacaíocht ó Fhiontraíocht, Nuálaíocht agus Scileanna; 7 Taitneamhacht agus Oidhreacht
RSES	RSO 5 Geilleagar Láidir; RSO 11 Réigiún Ionchuimsitheach Idirnáisiúnta RPO 191 Earnálacha Cultúrtha agus Chruthaitheacha; RPO 194 Ealaíona, Oidhreacht agus Cultúr; RPO 193 Comhpháirtíochtaí Réigiúnacha Comhoibríoch
LDP 2022-28	CSQ 01a & 01b Ceathrú Cholbaird; LEDP 01 Comhpháirtíocht Forbartha Fiontraíochta Luimnigh; ECON 032 Tionscail Chultúrtha agus Chruthaitheacha; SCSi 031 Ealaín agus Cultúr; SCSi 034 In-íúchadh Cultúrtha; IN 02 Nascacht Dhigiteach; ECON 028 Cathair Chliste; SCSi 07 Bailte agus Sráidbhailte Cliste; IN 03 ECON 023 Oideachas agus Scileanna; ECON 045 Turasóireacht; ECON 046 Féilte; ECON016 Geilleagar Oíche

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Pobail Inbhuanaithe
SCDO Uimh. C1	Oideachas & foghlaim
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	1 Gan bhochtaineacht; 3 Dea-shláinte & folláine; 10 Éagthroime a laghdú;
NPF / NDP	10 Rochtain ar oideachas agus ar sheirbhísí sláinte ar ardchaighdeán
RSES	RSO 10 Réigiún sláintiúil & foghlama; RSO 11 Réigiún lonchuimsitheach Idirnáisiúnta RPO 177 Seirbhísí Cúraim Leanaí, Oideachais agus Sláinte; RPO 181 Rochtain Chomhionann; RPO 183 Straitéisí Digiteacha; RPO 186 Foghlaim ar Feadh an tSaoil; RPO 187 Oideachas agus Oiliúint; RPO 189 Breisoideachas agus Oiliúint; RPO 190 Tionscnaimh um Foghlaim ar feadh an tSaoil agus Cathracha Sláintiúla
LDP 2022-28	IN 02 Nascacht Dhigiteach; IN 03 Leathanbhanda; ECON 023 Oideachas agus Scileanna; SCSi 010 Áiseanna Oideachais; SCSi 011 Suíomh na Scoileanna; SCSi 012 Ilúsáid Áiseanna Scoile; SCSi 013 Áiseanna Breisoideachais agus Ardoideachais; ULCC 01 Campas Cathrach; RA 01 Réimsí Deiseanna Athghiniúna; SF 01 Creat Sóisialta; EF 01 Creat-straitéis Eacnamaíoch
SEDO Uimh. C2	Leanaí, daoine óga agus teaghlaigh
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	1 Gan bhochtaineacht; 3 Dea-shláinte & folláine; 4 Oideachas ar Ardchaighdeán; 10 Éagthroime a laghdú; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe
NPF / NDP	10 Rochtain ar oideachas agus ar sheirbhísí sláinte ar ardchaighdeán
RSES	RSO 10 Réigiún sláintiúil & foghlama; RSO 11 Réigiún lonchuimsitheach Idirnáisiúnta RPO 177 Seirbhísí Cúraim Leanaí, Oideachais agus Sláinte; RPO 179 Sochaí Éagsúil agus lonchuimsitheach Go Sóisialta; RPO 180 Obair Dheonach agus Saoránacht Ghníomhach; RPO 185 Áiseanna Scoile Nua; RPO 186 Foghlaim ar feadh an tSaoil; RPO 189 Breisoideachas agus Oiliúint; RPO 190 Tionscnaimh um Foghlaim ar feadh an tSaoil agus Cathracha Sláintiúla
LDP 2022-28	IN 02 Nascacht Dhigiteach; IN 03 Leathanbhanda; ECON 023 Oideachas agus Scileanna; SCSi 04 Comharsanacht de Dheich Nóiméad; SCSi 07 Bailte agus Sráidbhailte Cliste; SCSi 010 Áiseanna Oideachais; SCSi 011 Suíomh na Scoileanna; SCSi 012 Ilúsáid Áiseanna Scoile; SCSi 04 Áiseanna Pobail; SCSi 02 Inrochtaineacht do Chách; SCSi 03 Moil Phobail; SCSi 14 Áiseanna Cúraim Leanaí; SCSi 015 Áiseanna Cúraim Sláinte; SCSi 018 Tionscnamh um Chathair Ghníomhach; SCSi 019 Tailte atá criosaithe le haghaidh Spás Oscailte agus Áineasa a chosaint; SCSi 020 Cosaint Faichí/Áiseanna Spóirt; SCSi 021 Soláthar Spáis Oscailte a Fheabhsú; SCSi 022 Limistéir Taitneamhachta Cathrach Nua; SCSi 027 Clóis Súgartha; SCSi 031 Ealaín agus Cultúir; CGR 02 Athnuachan Bailte agus Sráidbhailte; Cuspóir HO11 lonchuimsiú Sóisialta; TR 04 Dearadh Uilíoch; GCR 02 Comhfhorbairt áite, Dearadh Uilíoch agus Ríocht Phoiblí

SCDO Uimh. C3	Sláinte & folláine
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 10 Éagthroime a laghdú; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 1 Gan bhochtaineacht
NPF / NDP	10 Rochtain ar oideachas agus ar sheirbhísí sláinte ar ardchaighdeán
RSES	RSO 10 Réigiún sláintiúil & foghlama; RSO 11 Réigiún lonchuimsitheach Idirnáisiúnta RPO 177 Seirbhísí Cúraim Leanaí, Oideachais agus Sláinte; RPO 179 Sochaí Éagsúil agus lonchuimsitheach Go Sóisialta; RPO 180 Obair Dheonach agus Saoránacht Ghníomhach; RPO 186 Foghlaim ar Feadh an tSaoil; RPO 190 Tionscnaimh um Foghlaim ar feadh an tSaoil agus Cathracha Sláintiúla
LDP 2022-28	SCSI 016 Áiseanna Cúraim Sláinte; SCSI 017 Straitéis Aoisbháúil; SCSI 018 Cathair Ghníomhach; IN 02 Nascacht Dhigiteach; IN 03 Leathanbhanda; ECON 023 Oideachas agus Scileanna; SCSI 04 Comharsanacht de Dheich Nóiméad; SCSI 07 Bailte agus Sráidbhailte Cliste; ECON 028 Cathair Smart; SCSI 010 Áiseanna Oideachais; SCSI 011 Suíomh na Scoileanna; SCSI 012 Ilúsáid Áiseanna Scoile; SCSI 04 Áiseanna Pobail; SCSI 02 Inrochtaineacht do Chách; SCSI 03 Moil Phobail; SCSI 14 Áiseanna Cúraim Leanaí; SCSI 019 Tailte atá críosaithe le haghaidh Spás Oscailte agus Áineasa a chosaint; SCSI 020 Cosaint Faichí/Áiseanna Spóirt; SCSI 021 Soláthar Spáis Oscailte a Fheabhsú; SCSI 022 Limistéir Taitneamhachta Cathrach Nua; SCSI 027 Clóis Súgartha; SCSI 031 Ealaín agus Cultúir; SQ 01b Ceathrú Cholbaird; RA 01 Réimsí Deiseanna Athghiniúna; SF 01 Creat Sóisialta; MO1 Maigh Rois; MK 01 Páirc Mhuire agus Oileán an Rí; BW 01 Béal Átha na Cora (Weston); OK 01 Páirc Uí Mháille agus Páirc Keyes; KC 01 Páirc Carew agus Cheann Cora; Cuspóir HO11 lonchuimsiú Sóisialta; TR 04 Dearadh Uilíoch; GCR 02 Comhfhorbairt áite, Dearadh Uilíoch agus Ríocht Phoiblí
SEDO Uimh. C4	Aosú go maith & aoisbhá Luimnigh
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	1 Gan bhochtaineacht; 3 Dea-shláinte & folláine; 7 Fuinneamh inacmhainne agus glan; 10 Éagthroime a laghdú; 17 Comhpháirtíocht do na Spriocanna
NPF / NDP	10 Rochtain ar oideachas agus ar sheirbhísí sláinte ar ardchaighdeán
RSES	RSO 10 Réigiún sláintiúil & foghlama; RSO 11 Réigiún lonchuimsitheach Idirnáisiúnta RPO 179 Sochaí Éagsúil agus lonchuimsitheach Go Sóisialta; RPO 180 Obair Dheonach agus Saoránacht Ghníomhach; RPO 182 Daonra atá ag Dul in Aois; RPO 183 Straitéisí Digiteacha; RPO 186 Foghlaim ar Feadh an tSaoil; RPO 190 Tionscnaimh um Foghlaim ar feadh an tSaoil agus Cathracha Sláintiúla
LDP 2022-28	SCSI 017 Straitéis Aoisbháúil; SCSI 016 Áiseanna Cúraim Sláinte; SCSI 018 Cathair Ghníomhach; IN 02 Nascacht Dhigiteach; IN 03 Leathanbhanda; IN 05 Tacaíocht Teileachumarsáide; ECON 023 Oideachas agus Scileanna; SCSI 04 Comharsanacht de Dheich Nóiméad; SCSI 07 Bailte agus Sráidbhailte Cliste; ECON 028 Cathair Smart; SCSI 010 Áiseanna Oideachais; S SCSI 012 Ilúsáid Áiseanna Scoile; SCSI 04 Áiseanna Pobail; SCSI 02 Inrochtaineacht do Chách; SCSI 03 Moil Phobail; SCSI 019 Tailte atá críosaithe le haghaidh Spás Oscailte agus Áineasa a chosaint; SCSI 020 Cosaint Faichí/Áiseanna Spóirt; SCSI 021 Soláthar Spáis Oscailte a Fheabhsú; SCSI 022 Limistéir Taitneamhachta Cathrach Nua; SCSI 031 Ealaín agus Cultúir; CGR 01 Sraoilleáil Uirbeach a Chosc; CGR 02 Athnuachan Bailte agus Sráidbhailte; CGR 03 Tailte Uirbeacha agus Dlúthfhás; Cuspóir HO11 lonchuimsiú Sóisialta; TR 04 Dearadh Uilíoch; GCR 02 Comhfhorbairt áite, Dearadh Uilíoch agus Ríocht Phoiblí

SCDO Uimh. C5	Ionchuimsiú sóisialta & cumasú pearsanta
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	1 Gan bhochtaineacht; 2 Saor ó Ocras; 3 Dea-shláinte & folláine; 10 Éagothroime a laghdú; 17 Comhpháirtíocht do na Spriocanna
NPF / NDP	10 Rochtain ar oideachas agus ar sheirbhísí sláinte ar ardchaighdeán
RSES	RSO 11 Réigiún idirnáisiúnta cuimsitheach; RSO 10 Réigiún sláintiúil & foghlama; RPO 186 Foghlaim ar Feadh an tSaoil; RPO 187 Oideachas agus Oiliúint; RPO 189 Breisoideachas agus Oiliúint; RPO 190 Tionscnaimh um Foghlaim ar feadh an tSaoil agus Cathracha Sláintiúla
LDP 2022-28	Cuspóir HO11 Ionchuimsiú Sóisialta; ECON 027 Fiontar Sóisialta; SF 01 Creatstraitéis Sóisialta; SCSi 019 Tailte a Chosaint le haghaidh Spás Oscailte agus Áineasa; SCSi 020 Cosaint Faichí agus Áiseanna Spóirt; SCSi 021 Cosaint Spáis Oscailte; SCSi 022 Limistéir Taitneamhachta Nua; SCSi 023 Straitéisí Áiseanna Spóirt agus Áineasa; SCSi 019024 Plean Comhpháirtíochta Spóirt Luimnigh 2018 – 2021; CGR 02 Athnuachan Bailte agus Sráidbhailte; IN 02 Nascacht Dhigiteach; IN 03 Leathanbhanda; ECON 023 Oideachas agus Scileanna; ECON 041 Oibriú ón mBaile/Ríomhoibriú; SCSi 04 Comharsanacht de Dheich Nóiméad; SCSi 07 Bailte agus Sráidbhailte Cliste; ECON 028 Cathair Chliste; SCSi 010 Áiseanna Oideachais; SCSi 012 Ilúsáid Áiseanna Scoile; SCSi 04 Áiseanna Pobail; SCSi 02 Inrochtaineacht do Chách; SCSi 03 Moil Phobail; TR 04 Dearadh Uilíoch; GCR 02 Comhfhorbairt Áite, Dearadh Uilíoch agus Ríocht Phoiblí
SCDO Uimh. C6	Spórt, áineas & foirgnimh phobail
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 10 Éagothroime a laghdú; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe
NPF / NDP	7 Taitneamhacht agus Oidhreacht Fheabhsaithe; 5 Geilleagar Láidir arna Thacú ag Fiontraíocht, Nuálaíocht agus Scileanna
RSES	RSO 10 Réigiún Sláintiúil & Foghlama RPO 198 Eagraíochtaí Spóirt agus Pobail, RPO 199 Tionscadal Spóirt Níos Mó
LDP 2022-28	Cuspóir HO11 Ionchuimsiú Sóisialta; SF 01 Creatstraitéis Sóisialta; SCSi 019 Tailte a Chosaint le haghaidh Spás Oscailte agus Áineasa; SCSi 020 Cosaint Faichí agus Áiseanna Spóirt; SCSi 021 Cosaint Spáis Oscailte; SCSi 022 Limistéir Taitneamhachta Nua; SCSi 023 Straitéisí Áiseanna Spóirt agus Áineasa; SCSi 019024 Plean Comhpháirtíochta Spóirt Luimnigh 2018 – 2021; CGR 01 Sraoilleáil Uirbeach a Chosc; CGR 02 Athnuachan Bailte agus Sráidbhailte; CGR 03 Tailte Uirbeacha agus Dlúthfhás; IN 02 Nascacht Dhigiteach; IN 03 Leathanbhanda; IN 05 Tacaíocht Teileachumarsáide; SCSi 04 Comharsanacht de Dheich Nóiméad; SCSi 07 Bailte agus Sráidbhailte Cliste; ECON 028 Cathair Chliste; SCSi 010 Áiseanna Oideachais; SCSi 012 Ilúsáid Áiseanna Scoile; SCSi 04 Áiseanna Pobail; SCSi 02 Inrochtaineacht do Chách; SCSi 03 Moil Phobail; TR 04 Dearadh Uilíoch; GCR 02 Comhfhorbairt Áite, Dearadh Uilíoch agus Ríocht Phoiblí; SCSi 031 Ealaín agus Cultúir; SCSi 016 Áiseanna Cúraim Sláinte; SCSi 018 Cathair Ghníomhach; SCSi 037 Seirbhís Leabharlainne; SCSi 030 Spóirt Uisce; SCSi 029 Conairí, Conairí Siúlóirí agus Conairí Siúil; SCSi 028 Siúlbealaí Taitneamhachta Nua; SCSi 039 Gairdíní Pobail agus Cuibhrinn

SCDO Uimh. C7	Feasacht phobail /sochaí maidir le gníomhú ar son na haeráide
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 12 An Tomhaltas agus An Táirgiócht Fhreagrach; 13 Gníomhú ar son na hAeráide; 17 Comhpháirtíocht do na Spriocanna
NPF / NDP	8 Aistriú chuig Sochaí Ísealcharbóin agus Athléimneach ó thaobh Aeráide de
RSES	RSO 8 Sochaí Ísealcharbóin, Athléimneach Aeráide & Inbhuanaithe RPO 87 Todhchaí Fuinnimh Ísealcharbóin; RPO 88 Plean Náisiúnta Maolaithe agus Creat Náisiúnta Oiriúnaithe; RPO 89 Athléimneacht i leith an Athraithe Aeráide a Chothú; RPO 90 Dícharbónú Réigiúnach; RPO 107 Plean Réigiúnach Bainistíochta Dramhaíola do Réigiún an Deiscirt 2015-2021; RPO 108 Plean Gníomhaíochta AE don Gheilleagar Ciorclach
LDP 2022-28	Cuspóir TR 07 Bearta um Athrú Iompraíochta; Cuspóir TR 08 Bonneagar Siúil agus Rothaíochta; Cuspóir TR 09 Líonra Raonta Rothar Luimnigh; Cuspóir TR 010 Bonneagar Taistil Inbhuanaithe Limistéir Athghiniúna Luimnigh; Cuspóir TR 011 Iompar Poiblí Feabhsaithe; Cuspóir TR 012 Clár BusConnects Luimnigh; TR 015 Acomhal Iompair, Cuspóir TR 016; Líonra Iarnróid, Cuspóir TR 018; Áiseanna Páirceála agus Taistil, Cuspóir TR 019; Áiseanna Páirceála agus Siúil, Cuspóir TR 020; Clubanna Carranna/Roinnte Carranna; Cuspóir TR 021 Feithiclí Leictreacha agus Gáis Nádúrtha Chomhbhrúite; Cuspóir TR 025 Seirbhísí Idirchathracha, Réigiúnacha agus Comaitéireachta; Cuspóir TR 026 Bonneagar Iompair Bus; Cuspóir IN 01 Gníomhú ar son na hAeráide i bPleanáil Bonneagair; Cuspóir IN 012 Uisce Dromchla agus SuDS; Cuspóir 013 Líonraí Fuinnimh agus Gáis; Cuspóir IN 017 Bainistíocht Dramhaíola agus an Geilleagar Ciorclach; Cuspóir IN 018 Bonneagar Dramhaíola; Cuspóir CAF 01 Comhlíonadh Reachtaíochta Ardleibhéil um an Aeráid agus Treoir; Cuspóir CAF 02 Comhpháirtíocht le Soláthraithe Seirbhíse; Cuspóir CAF 03 Forbairt Inbhuanaithe; Cuspóir CAF 04 Díonadh ar an Aeráid; Cuspóir CAF 05 Éifeachtúlacht Fuinnimh san Fhorbairt Reatha; Cuspóir CAF 06 Éifeachtúlacht Fuinnimh i bhForbairtí Nua; Cuspóir CAF 07 Foirgneamh nach mór Neodrach ó thaobh Fuinnimh; Cuspóir CAF 08 Fuinneamh In-athnuaite; Cuspóir CAF 09 Athléimneacht ó thaobh na hAeráide de a Bhaint Amach; Cuspóir CAF 011 Réitigh Dhúlraibhuanaithe; CAF 012 Glasú Uirbeach; Cuspóir CAF 014 Giniúint Fuinnimh; Cuspóir CAF 015 Táirgeadh Fuinnimh Áitiúil; Cuspóir CAF 016 Geilleagar Ciorclach; Cuspóir CAF 017 Ábhair Foirgníochta Ísealfhuinnimh; Cuspóir CAF 018 Cothromaíocht Fuinnimh agus Astaíochtaí; Cuspóir CAF 019 Criosanna atá ag Dícharbónú; Cuspóir CAF 026 Bithfhuinneamh; Cuspóir CAF 027 Táirgeadh Fuinnimh In-athnuaite; Cuspóir CAF 035 Tionscnaimh Fuinnimh Phobalbhuanaithe; Cuspóir CAF 039 Gabháil Carbóin; Cuspóir CAF 038 Teicneolaíochtaí atá ag Teacht Chun Cinn; Cuspóir CAF 020 Measúnuithe Riosca Tuile; Cuspóir CAF 021 Riosca Tuile Aitheanta; Cuspóir CAF 023 Scéimeanna Cosanta Tuile; Cuspóir CAF 024 Mionoibreacha Tuile agus Maolaithe agus Scéimeanna Cosanta Cósta; Cuspóir CAF 025 Measúnú Straitéiseach Riosca Tuile
SCDO Uimh. C8	Saol sibhialta & caipiteal sóisialta
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 5 Comhionannas Inscne; 10 Éagothroime a laghdú; 16 An tSíocháin, an Ceartas, agus Institiúidí Láidre; 17 Comhpháirtíocht do na Spriocanna
NPF / NDP	10 Rochtain ar Oideachas agus ar Sheirbhísí Sláinte ar Ardchaighdeán
RSES	RSO 7 Feabhsú Éagsúlachta, Teanga, Cultúir & Oidhreachta; RSO 11 Ionchuimsiú Réigiún Idirnáisiúnta RPO 179 Sochaí Éasgúil agus Ionchuimsitheach go Sóisialta; RPO 180 Obair Dheonach agus Saoránacht Ghníomhach; RPO 181 Rochtain Chomhionann
LDP 2022-28	SF 01 Creatstraitéis Shóisialta; Cuspóir SCSÍ 03 Moil Phobail; Cuspóir SCSÍ 04 Comharsanacht de Dheich Nóiméad; Cuspóir SCSÍ 07 Bailte agus Sráidbhailte Cliste; Cuspóir ECON 028 Cathair Chliste; ECON 022 Réigiún Foghlama; ECON 046 Féilte; CGR 02 Comhfhorbairt Áite, Dearadh Uilíoch agus Ríocht Phoiblí

SCDO Uimh. C9	Imeascadh imirceach & pobal éagsúil cultúrtha & eitneach
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 5 Comhionannas Inscne; 10 Éagothroime a laghdú; 16 An tSíocháin, an Ceartas, agus Institiúidí Láidre; 17 Comhpháirtíocht do na Spriocanna
NPF / NDP	10 Rochtain ar Oideachas agus ar Sheirbhísí Sláinte ar Ardchaighdeán
RSES	RSO 7 Feabhsú Éagsúlachta, Teanga, Cultúir & Oidhreacht; RSO 11 Réigiún Idirnáisiúnta lonchuimsithe RPO 179 Sochaí Éasgúil agus lonchuimsitheach go Sóisialta; RPO 180 Obair Dheonach agus Saoránacht Ghníomhach; RPO 181 Rochtain Chomhionann
LDP 2022-28	SF 01 Creatstraitéis Sóisialta; IN 02 Nascacht Dhigiteach; ECON 028 Cathair Chliste; SCSi 07 Bailte agus Sráidbhailte Cliste; IN 03 Leathanbhanda; ECON 023 Oideachas agus Scileanna; Cuspóir EF 01 Creatstraitéis Eacnamaíoch; Cuspóir SCSi 03 Moil Phobail; Cuspóir SCSi 04 Comharsanacht de Dheich Nóiméad; Cuspóir SCSi 031 Ealaín agus Cultúir; ECON 046 Féilte; CGR 02 Comhfhorbairt Áite, Dearadh Uilíoch agus Ríocht Phoiblí; Cuspóir EF 01 Creatstraitéis Eacnamaíoch; Cuspóir ECON 022 Réigiún Foghlama; Cuspóir ECON 023 Oideachas agus Scileanna; Cuspóir ECON 026 Dul i nGleic le Dífhostaíocht; Cuspóir SCSi 05 Ilúsáid Áiseanna
SCDO Uimh. C10	Sábháilteacht phobail & cosc ar an gcoireacht
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 5 Comhionannas Inscne; 10 Éagothroime a laghdú; 16 An tSíocháin, an Ceartas, agus Institiúidí Láidre; 17 Comhpháirtíocht do na Spriocanna
NPF / NDP	10 Rochtain ar Oideachas agus ar Sheirbhísí Sláinte ar Ardchaighdeán
RSES	RSO 7 Feabhsú Éagsúlachta, Teanga, Cultúir & Oidhreacht; RSO 11 lonchuimsiú Réigiún Idirnáisiúnta RPO 179 Sochaí Éasgúil agus lonchuimsitheach go Sóisialta; RPO 180 Obair Dheonach agus Saoránacht Ghníomhach; RPO 181 Rochtain Chomhionann
LDP 2022-28	CGR 02 Comhfhorbairt áite, Dearadh Uilíoch agus Ríocht Phoiblí; SF 01 Creatstraitéis Sóisialta, Cuspóir PF 01; Creatstraitéis Fhisiciúil;

Creat Beartais	Cuspóirí Forbartha Comhtháite Inbhuanaithe
Comhtháite Uimh. 11	Athghiniúint Lár Chathair Luimnigh
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 6 Uisce glan & sláintíocht; 7 Fuinneamh inacmhainne agus glan; 8 Obair gan Náiriú & Fás Eacnamaíoch; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 13 Gníomhú ar son na hAeráide
NPF / NDP	1 Dlúthfhás; 5 Geilleagar láidir le tacaíocht ó fhiontraíocht, nuálaíocht & scileanna; 8 Aistriú chuig sochaí ísealcharbóin agus athléimneach ó thaobh na haeráide de; 9 Bainistiú inbhuanaithe ar uisce, dramhaíl agus acmhainní comhshaoil eile
RSES	RSO 1 Dlúthfhás; RSO 3 Geilleagair agus pobail tuaithe neartaithe; RSO 9 Forbairt inbhuanaithe, phleanáilte agus threoraithe ag bonneagar; 7 Feabhsú Éagsúlachta, Teanga, Cultúir agus Oidhreacht RPO 10: Dlúthfhás i gCeantair Chathrach; RPO 34 Athghiniúint, Forbairt Láithreán Athfhorbraíochta agus Inlíonta; RPO 35 Tacaíocht do Dhlúthfhás; RPO 203 Athbheochan Croílár Stairiúil; RPO 204 Rochtain phoiblí; RPO 205 Oidhreacht Thógtha; RPO 206 Oidhreacht Ailtireachta; RPO 207 Imscrúdú Seandálaíochta
LDP 2022-28	Cuspóir UCA01 – UCA 05 Saintréithe Uirbeacha agus Cuspóirí: Cuspóir CGR 010 Athbheochan; Cuspóir LLO1 Lánaí; Cuspóir CRQ01 Ceathrú Cois Abhann Cleaves; Cuspóir ULCC 01 Campas Cathrach UL; Cuspóir AQ 01 Cé Artúir; Cuspóir ES 01 Carrchlós Sráid Ellen; Cuspóir LDA 01 Gníomhaireacht Forbartha Talún; Cuspóir CSQ 01 Ceathrú Chalbaird; Cuspóirí RQ 01 Réimsí Deiseanna Athghiniúna; Cuspóir SF 01 Creatstraitéis Sóisialta; Cuspóir EF Creatstraitéis Eacnamaíoch; Cuspóir PF 01 Creatstraitéis Fhisiciúil; Cuspóir ECON 01 Lár na Cathrach; Cuspóir ECON 014 Corrrhádáil; Cuspóir ECON 015 Éadanaí Sráide Ghníomhacha; Cuspóir ECON 016 Geilleagar Oíche; Cuspóir ECON 017 Suíomhanna Straitéiseacha Fostaíochta – Cathair agus Bruachbhailte; Cuspóir ECON 020 Suíomh Tionscail nó Fiontraíochta ar Láithreáin Athfhorbraíochta; Cuspóir ECON 021 Geilleagar Eolasbhunaithe; Cuspóir ECON 022 Réigiún Foghlama; Cuspóir ECON 023 Oideachas agus Scileanna; Cuspóir ECON 024 Breisoideachas agus Ardoideachas; Cuspóir 025 Braisliú agus Nuálaíocht; Cuspóir ECON 028 Cathair Chliste; Cuspóir ECON 029 Forbairt Oifige, Cuspóir ECON 032 Tionscail Chultúrtha agus Chruthaitheacha; Cuspóir ECON 033 Aonaid Górlainne Fiontair; Cuspóir ECON 045 Turasóireacht; Cuspóir ECON 052 Suíomh na Cóiríochta Turasóireachta; Cuspóir IN02 Nascacht Dhigiteach; Cuspóir IN03 Nuálaíocht Dhigiteach Cheantar Cathrach na Sionainne Luimnigh; Cuspóir IN04 Leathanbhanda; Cuspóir SCSi 01 Áiseanna Pobail; Cuspóir SCSi 02 Inrochtaineacht Do Chách; Cuspóir SCSi 03 Moil Phobail; Cuspóir SCSi 04 Comharsanacht de Dheich Nóiméad; Cuspóir SCSi 05 Ilúsáid Áiseanna; Cuspóir SCSi 06 Straitéis maidir le hÁiseanna Pobail; Cuspóir SCSi 08 Comhfhorbairt Áite don Phobal; Cuspóir SCSi 031 Ealaín agus Cultúir; SCSi 034 Iniúchadh Cultúrtha; EH013 Straitéis um Bonneagar Gorm Glas; EH036 Oidhreacht Seandálaíochta a Chaomhnú; Cuspóir EH 037 Oidhreacht Seandálaíochta neamhthaifeadta/nua-aimsithe a chaomhnú; Cuspóir EH 038 Suíomh na Séadchomharthaí Seandálaíochta a chosaint; Cuspóir EH 042 Cosaintí Baile agus Leagan Amach; Cuspóir EH 043 Oidhreacht Thionsclaíoch; Cuspóir 45 Feasacht an Phobail a Ardú agus Rannpháirtíocht Ghníomhach a Spreagadh; Cuspóir 052 Fardal Náisiúnta na hOidhreacht Ailtireachta (NIAH); Cuspóir EH 053 Limistéir Caomhantais Ailtireachta; Cuspóir CGR 02 Comhfhorbairt Áite, Dearadh Uilíoch agus Ríocht Phoiblí; Cuspóir CGR 04 Bainistiú Ghníomhach Talún; Cuspóir CGR 05 Tobhach ar Shuíomhanna Folmha; Cuspóir CGR 06 Láithreáin Dhearóile.

Comhtháite Uimh. 12	Comharsanachtaí cathrach faoi mhíbhuntáiste
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	1 Gan bhochtaineacht; 2 Saor ó Ocras; 3 Dea-shláinte & folláine; 7 Fuinneamh glan & inacmhainne; 8 Obair gan Náiriú & Fás Eacnamaíoch; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 13 Gníomhú ar son na hAeráide
NPF / NDP	1 Dlúthfhás; 10 Rochtain ar oideachas ardchaighdeán agus ar sheirbhísí sláinte NDP: Tithíocht agus forbairt inbhuanaithe uirbeach, oideachas, sláinte & cúram leanaí
RSES	RSO 1 Dlúthfhás; RSO 9 Forbairt inbhuanaithe, phleanáilte & faoi stiúir an bhonn-eagair; RSO 10 Réigiún sláintiúil & foghlama; RSO 11 Réigiún idirnáisiúnta ionchuimsitheach RPO 34 Athghiniúint, Forbairt Láithreán Athfhorbraíochta agus Inlíonta
LDP 2022-28	Cuspóir CGR 03 Tailte Uirbeacha agus Dlúthfhás; Cuspóir CGR 04 Bainistiú Gníomhach ar Úsáid Talún; Cuspóir LDA 01 Gníomhaireacht Forbartha Talún; Cuspóir CSQ 01 Ceathrú Chobair; Cuspóir RQ 01 Réimsí Deiseanna Athghiniúna; Cuspóir SF 01 Creatstraitéis Sóisialta; Cuspóir EF Creatstraitéis Eacnamaíoch; Athbheochan Cuspóir; Cuspóir BM 01 Cuanta Mhaigh Rois; Cuspóir M01 Maigh Rois; Cuspóir MK01 Páirc Mhuire agus Oileán an Rí; Cuspóir BW01 Béal Átha na Cora (Weston); Cuspóir OK 01 Páirc Uí Mháille agus Páirc Keyes; Cuspóir KC01 Páirc Cheann Cora agus Carew; Cuspóir LEDP 01 Páirc Forbartha Fiontraíochta Luimnigh; Cuspóir HO 01 Ionchuimsiú Sóisialta; Cuspóir 013 Tithíocht Shóisialta agus Inacmhainne a Sholáthar, Cuspóir ECON 03 Lárionad Ceantair; Cuspóir ECON 05 Ionad Comharsanachta Áitiúil; Cuspóir 017 Láithreacha Fostaíochta Straitéiseacha i gCathair agus i mBruachbhailte Luimnigh; Cuspóir ECON 022 Réigiún Foghlama; Cuspóir ECON 023 Oideachas agus Scileanna; Cuspóir ECON 024 Breisoideachas agus Ardoideachas; Cuspóir 026 Dul i nGleic le Dífhostaíocht; Cuspóir ECON 27 Fiontar Sóisialta; Cuspóir ECON 028 Cathair Chliste; Cuspóir ECON 032 Tionscail Chultúrtha agus Chruthaitheacha; Cuspóir ECON 033 Aonaid Górlainne Fiontar; Cuspóir ECON 041 Oibriú ón mBaile/Riomhoibriú; Cuspóir IN02 Nascacht Dhigiteach; Cuspóir IN03 Nuálaíocht Dhigiteach Cheantar Cathrach Luimnigh-na Sionainne; Cuspóir SCS1 01 Áiseanna Pobail; Cuspóir SCS1 02 Inrochtaineacht Do Chách; Cuspóir SCS1 03 Mol Pobail; Cuspóir SCS1 04 Comharsanacht de Dheich Nóiméad; Cuspóir SCS1 06 Straitéis maidir le hÁiseanna Pobail; Cuspóir SCS1 010 Áiseanna Oideachais; Cuspóir SCS1 011 Suíomh na Scoileanna; Cuspóir SCS1 013 Áiseanna Breisoideachais agus Ardoideachais; Cuspóir SCS1 014 Áiseanna Cúraim Leanaí; Cuspóir TR05 Straitéis Iompair Cheantar Cathrach Luimnigh-na Sionainne; Cuspóir TR06 Aistriú Modha a Sheachadadh; Cuspóir TR07 Beartha um Athrú Iompraíochta; Cuspóir TR08 Bonneagar Rothaíochta agus Siúil; Cuspóir TR09 Gréasán Raonta Rothar Luimnigh; Cuspóir TR010 Bonneagar Iompair Inbhuanaithe Limistéar Athghiniúna; Cuspóir TR01 Iompar Poiblí a Fheabhsú; Cuspóir TR012 Clár BusConnects Luimnigh; Cuspóir TR015 Acomhal Iompair; Cuspóir TR022 Micrea-shoghluaisteacht; Cuspóir TR 035 Taobh Theas Luimnigh a Nascadh; Cuspóir TR036 Bóthar Dáileacháin Thuaisceart Luimnigh; Cuspóir IN02 Nascacht Dhigiteach; Cuspóir IN03 Nuálaíocht Dhigiteach Cheantar Cathrach Luimnigh-na Sionainne; Cuspóir IN04 Leathanbhanda; Cuspóir IN05 Tacaíocht Teileachumarsáide

Comhtháite Uimh. 13	Comharsanachtaí cathrach & fo-uirbeacha nasctha
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 13 Gníomhú ar son na hAeráide
NPF / NDP	1 Dlúthfhás; 10 Rochtain ar Oideachas Ardchaighdeán agus ar Sheirbhísí Sláinte NDP: Tithíocht agus forbairt inbhuanaithe uirbeach, oideachas, sláinte & cúram leanaí
RSES	RSO 1 Dlúthfhás; RSO 3 Geilleagair agus pobail tuaithe neartaithe; RSO 9 Forbairt inbhuanaithe, phleanáilte & faoi stiúir bonneagair; RPO 10: Dlúthfhás i gCeantair Chathrach; RPO 31 Creat Áite Inbhuanaithe; RPO 151 Úsáid Talún agus Iompar a Chomhtháthú; RPO 152 Cuspóirí Pleanála Áitiúla; RPO 176 Coincheapa cathrach agus baile de 10 nóiméad
LDP 2022-28	Cuspóir TR05 Straitéis Iompair Cheantar Cathrach Luimnigh-na Sionainne; Cuspóir TR06 Aistriú Modha a Sheachadadh; Cuspóir TR07 Bearta um Athrú Iompraíochta; Cuspóir TR08 Bonneagar Rothaíochta agus Siúil; Cuspóir TR09 Gréasán Raonta Rothar Luimnigh; Cuspóir TR10 Bonneagar Iompair Inbhuanaithe Limistéar Athghiniúna; Cuspóir TR01 Iompar Poiblí a Fheabhsú; Cuspóir TR12 Clár BusConnects Luimnigh; Cuspóir TR15 Acomhal Iompair; Cuspóir TR22 Micrea-shoghluaisteacht; Cuspóir TR 035 Taobh Theas Luimnigh a Nascadh; Cuspóir TR036 Bóthar Dáileacháin Thuaisceart Luimnigh; Cuspóir IN02 Nascacht Dhigiteach; Cuspóir IN03 Nuálaíocht Dhigiteach Ceantar Cathrach Luimnigh-na Sionainne; Cuspóir IN04 Leathanbhanda; Cuspóir IN05 Tacaíocht Teileachumarsáide; Cuspóir TR 016 Líonra Iarnróid; Cuspóir TR018 Áiseanna Páirceála agus Taistil; Cuspóir TR019 Áiseanna Páirceála agus Siúil; Cuspóir TR 038 Feabhsúcháin ar Bhóithre Réigiúnacha agus Áitiúla; Cuspóir TR044 Bóithre Ceangail; Cuspóir UCA01 – UCA 05 Saintréithe Uirbeach agus Cuspóirí: Cuspóir CGR 010 Athbheochan; Cuspóir LLO1 Lánaí Luimnigh; Cuspóir IN03 Nuálaíocht Dhigiteach Cheantar Cathrach Luimnigh-na Sionainne; Cuspóir SCS1 01 Áiseanna Pobail; Cuspóir SCS1 02 Inrochtaineacht Dó Chách; Cuspóir SCS1 03 Mol Pobail; Cuspóir SCS1 04 Comharsanacht de Dheich Nóiméad; Cuspóir ECON 028 Cathair Chliste
Comhtháite Uimh. 14	Athnuachan bailte & sráidbhailte & lonnaíochtaí nasctha
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 13 Gníomhú ar son na hAeráide
NPF / NDP	1 Dlúthfhás; 3 Geilleagair agus Pobail Tuaithe Neartaithe; 10 Rochtain ar Oideachas Ardchaighdeán agus ar Sheirbhísí Sláinte
RSES	RSO 1 Dlúthfhás; RSO 3 Geilleagair agus pobail tuaithe neartaithe; RSO 9 Forbairt inbhuanaithe, phleanáilte agus threoraithe ag bonneagar; 7 Feabhsú Éagsúlachta, Teanga, Cultúir agus Oidhreacht RPO 11: Príomhbhailte; RPO 22 An Caisleán Nua Thiar; RPO 26 Bailte agus Sráidbhailte; RPO 29 Líonraí Lonnaíochtaí Tuaithe; RPO 31 Creat Áite Inbhuanaithe; RPO 153 Toileadh Nasc Bóthair Idiruirbeach; RPO 157 Pleananna Iompair Áitiúil; RPO 158 Nascacht Tuaithe Inréigiúnach; RPO 159 Ról an Iompair maidir le Rochtain a Chumasú do Chách; RPO 176 Coincheapa cathrach agus baile de 10 nóiméad; RPO 177 Seirbhísí Cúraim Leanaí, Oideachais agus Sláinte; RPO 203 Athbheochan na gCroílár Stairiúil; RPO 204 Rochtain Phoiblí; RPO 205 Oidhreacht Thógtha; RPO 206 Oidhreacht Ailtireachta; RPO 207 Imscrúdú Seandálaíochta
LDP 2022-28	SF 01 Creatstraitéis Shóisialta; Cuspóir SCS1 03 Moil Phobail; Cuspóir SCS1 04 Comharsanacht de Dheich Nóiméad; Cuspóir SCS1 07 Bailte agus Sráidbhailte Cliste; Cuspóir ECON 028 Cathair Chliste; ECON 022 Réigiún Foghlama; ECON 046 Féilte; CGR 02 Comhforbairt Áite, Dearadh Uilíoch agus Ríocht Phoiblí

Comhtháite Uimh. 14	Athnuachan bailte & sráidbhailte & lonnaíochtaí nasctha
LDP 2022-28	Cuspóir TR01 Bonneagar Iompair Aeráid-Díonach; TR08 Bonneagar Siúil agus Rothaíochta; TR 09 Gréasán Raonta Rothar Luimnigh; TR011 Iompar Poiblí Feabhsaithe; TR015 Acomhal Iompair; TR016 Líonra Iarnróid; TR017 Líne Luimnigh go Faing; TR 025 Seirbhísí idirchathrach, Réigiúnacha agus Comaitéireachta; TR026 Bonneagar Iompar Bus; TR018 Calafóirt agus Dugaí; TR029 N/M20 Corcaigh go Luimneach; TR030 Faing go Luimneach lena n-áirítear Seachbhóthar Áth Dara; TR031 An Caisleán Nua Thiar agus 21 Scéim Bhóthar Mhainistir na Féile; TR032 Cathair go hAcomhal Luimnigh; TR033 Líonra Mótarbhealaí Bóithre Artaireacha; TR041 Bóithre Réigiúnacha Straitéiseacha; CGR 011 Príomhbhaile An Caisleán Nua Thiar; CGR 012 Plean Ceantair Áitiúil an Chaisleáin Nua; CGR 013 Bailte Leibhéal 3; CGR 014 Scála Forbartha i mBailte Leibhéal 3; CGOR 015 Riachtanais Forbartha laistigh de Lonnaíochtaí Leibhéal 4; CGR 016 Pleananna Ceantair Áitiúil i Lonnaíochtaí Leibhéal 4; CGR 017 Forbairt laistigh de Lonnaíochtaí Leibhéal 5; CGR 018 Scála Fáis i Lonnaíochtaí Leibhéal 5; CGR 019 Forbairt i Lonnaíochtaí Leibhéal 6, CGR 01 Sraoilleáil Uirbeach a Chosc; CGR 020 Athnuachan Bailte agus Sráidbhailte; CGR 03 Tailte Uirbeacha agus Dlúthfhás; CGR 04 Bainistíocht Ghníomhach Talún; CGR 05 Tobhach ar Shuíomhanna Folmha; CGR 06 Láithreáin Dhearóile; CGR 010 Athbheochan; IN 02 Nascacht Dhigiteach; IN 03 Leathanbhanda; IN 05 Tacaíocht Teileachumarsáide; IN 09 Dramhúisce Poiblí; IN 013 Líonraí Fuinnimh agus Gáis; IN 015 Forbairt Eangaí Leictreachais; ECON 09 An Caisleán Nua Thiar; ECON 011 Naisc Idiruirbeacha; ECON 012 Bailte agus Sráidbhailte Contae; ECON 013 Miondíol Tuaithe; ECON 014 Limistéir Chorrthrádála; ECON 015 Éadanaí Sráide Gníomhacha; ECON 020 Suíomh Tionscail nó Fiontraíochta i Láithreáin Athfhorbraíochta; ECON 023 Oideachas agus Scileanna; ECON 025 Braisliú agus Nuálaíocht; ECON 026 Dul i nGleic le Dífhostaíocht; ECON 029 Forbairt Oifige; ECON 025 Braisliú agus Nuálaíocht; ECON 033 Aonaid Górlainne Fiontair; ECON 034 Moil Chianoibre Tuaithe; ECON 041 Oibriú ón mBaile/Ríomhoibriú; SCSi 04 Comharsanacht de Dheich Nóiméad; TR 04 Dearadh Uilíoch; GCR 02 Comhforbairt Áite, Dearadh Uilíoch agus Ríocht Phoiblí; ECON 041 Oibriú ón mBaile/Ríomhoibriú
Comhtháite Uimh. 15	Cultúr, na healaíona, oidhreacht & spórt
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 8 Obair gan Náiriú & Fás Eacnamaíoch; 10 10 Éagothroime a laghdú; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 17 Comhpháirtíocht do na Spriocanna
NPF / NDP	7 Taitneamhacht agus Oidhreacht Fheabhsaithe; 5 Geilleagar Láidir arna Thacú ag Fiontraíocht, Nuálaíocht agus Scileanna
RSES	RSO 7 Feabhsú Éagsúlachta, Teanga, Cultúr & Oidhreacht; RSO 10 Réigiún Sláintiúil & Foghlama; RSO 11 Réigiún idirnáisiúnta ionchuimsitheach; RPO 192 Beartais agus Cuspóirí Cultúrtha; RPO 193 Comhpháirtíochtaí Réigiúnacha Comhoibriúchá; RPO 194 Ealaíona, Oidhreacht agus Cultúr; RPO 198 Eagraíochtaí Spóirt agus Pobail, RPO 199 Tionscadail Spóirt Níos Mó
LDP 2022-28	Cuspóir HO11 Ionchuimsiú Sóisialta; SF 01 Creatstraitéis Sóisialta; SCSi 019 Tailte a Chosaint le haghaidh Spás Oscailte agus Áineasa; SCSi 020 Cosaint Faichí agus Áiseanna Spóirt; SCSi 021 Spás Oscailte a Chosaint; SCSi 022 Limistéir Thaitneamhachta Nua; SCSi 023 Straitéisí um Áiseanna Spóirt agus Áineasa; SCSi 019024 Plean Comhpháirtíochta Spóirt Luimnigh 2018 – 2021; CGR 01 Sraoilleáil Uirbeach a Chosc; CGR 02 Athnuachan Bailte agus Sráidbhailte; CGR 03 Tailte Uirbeacha agus Dlúthfhás; IN 02 Nascacht Dhigiteach; IN 03 Leathanbhanda; IN 05 Tacaíocht Teileachumarsáide; SCSi 04 Comharsanacht de Dheich Nóiméad; SCSi 07 Bailte agus Sráidbhailte Cliste; ECON 028 Cathair Chliste; SCSi 010 Áiseanna Oideachais; SCSi 012 Ilúsáid Áiseanna Scoile; SCSi 04 Áiseanna Pobail; SCSi 02 Inrochtaineacht Do Chách; SCSi 03 Moil Phobail; TR 04 Dearadh Uilíoch; GCR 02 Comhforbairt Áite, Dearadh Uilíoch agus Ríocht Phoiblí; SCSi 031 Ealaín agus Cultúr; SCSi 018 Cathair Ghníomhach; SCSi 037 Seirbhís Leabharlainne; SCSi 036 Músaem Luimnigh; SCSi 035 Seirbhís Mhúsaem Luimnigh; Straitéis Dhánlann Ealaíne Chathair Luimnigh; SCSi 030 Spóirt Uisce; SCSi 029 Conairí, Conairí Siúlóirí agus Conairí Siúil; SCSi 028 Siúlbealaí Taitneamhachta Nua; SCSi 039 Gairdíní Pobail agus Cuibharrinn; ECON Féilte

Comhtháite Uimh. 16	Idirnáisiúnú, brandáil & cur chun cinn
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte agus Folláine; 4 Oideachas ar Ardchaighdeán; 8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch; 16 An tSíocháin, an Ceartas, agus Institiúidí Láidre
NPF / NDP	5 Geilleagar Láidir le Tacaíocht ó Fhiontraíocht, Nuálaíocht agus Scileanna; 10 Rochtain ar Oideachas Ardchaighdeán agus ar Sheirbhísí sláinte
RSES	RSO 5 Geilleagar Láidir; RSO 11 Réigiún Ionchuimsitheach Idirnáisiúnta RPO 73 Brandáil Idirnáisiúnta an Réigiúin agus Cáil
LDP 2022-28	ECON 045 Turasóireacht; ECON 046 Féilte; CGR 02 Comhfhorbairt áite, Dearadh Uilíoch agus Ríocht Phoiblí; ECON 016 Geilleagar Oíche; ECON 022 Réigiún Foghlama; CSI 031 Ealaín agus Cultúr; IN 02 Nascacht Dhigiteach; ECON 028 Cathair Chliste; SCSÍ 07 Bailte agus Sráidbhailte Cliste; IN 03 Leathanbhanda IN 05 Tacaíocht Teileachumarsáide; ECON 021 Geilleagar Eolasbhunaithe; ECON 023 Oideachas agus Scileanna; ECON 025 Braisliú agus Nuálaíocht;
Comhtháite Uimh. 17	Teicneolaíocht & straitéisí SMART
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte agus Folláine; 4 Oideachas ar Ardchaighdeán; 8 Obair gan Náiriú agus Fás Eacnamaíoch; 9 Tionsclaíocht, Nuálaíocht, agus Bonneagar; 16 An tSíocháin, an Ceartas, agus Institiúidí Láidre; 17 Comhpháirtíocht do na Spriocanna
NPF / NDP	5 Geilleagar Láidir le Tacaíocht ó Fhiontraíocht, Nuálaíocht agus Scileanna; 3 Geilleagar agus Pobal Tuaithe Neartaithe; 10 Rochtain ar Oideachas Ardchaighdeán agus ar Sheirbhísí Sláinte
RSES	RSO 2 Inrochtaineacht Réigiúnach Fheabhsaithe; RSO 5 Geilleagar Láidir; RSO 6 Nascacht Idirnáisiúnta Ardchaighdeán RPO 133 Cathracha Cliste; RPO 134 Cathracha Cliste agus Réigiún Cliste; RPO 135 Tarchur Digiteach Idirnáisiúnta Ardtoilte ar Ardchaighdeán; RPO 136 Plean Náisiúnta Leathanbhanda; RPO 137 Bonneagar Soghluaiste; RPO 138 Straitéisí Digiteacha
LDP 2022-28	IN 02 Nascacht Dhigiteach; ECON 028 Cathair Chliste; SCSÍ 07 Bailte agus Sráidbhailte Cliste; IN 03 Leathanbhanda; IN 05 Tacaíocht Teileachumarsáide; ECON 021 Geilleagar an Eolais; ECON 023 Oideachas agus Scileanna; ECON 025 Braisliú agus Nuálaíocht; TR01 Aerfort na Sionainne: ECON 041 Oibriú ón mBaile/Ríomhoibriú; Cuspóir SF 01 Creatstraitéis Sóisialta; Cuspóir EF 01 Creatstraitéis Eacnamaíoch; Cuspóir ECON 033 Aonaid Górlainne Fiontair; Cuspóir ECON 034 Moil Cianoibrithe Tuaithe; Cuspóir SCSÍ 03 Moil Phobail; Cuspóir SCSÍ 04 Comharsanacht de Dheich Nóiméad; Cuspóir SCSÍ 031 Ealaín agus Cultúr

Comhtháite Uimh. I8	Taisteal gníomhach / taisteal inbhuanaithe
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte agus Folláine; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 13 Gníomhú ar son na hAeráide
NPF / NDP	4 Soghluaisteacht Inbhuanaithe; 8 Aistriú chuig Sochaí Ísealcharbóin agus Athléimneach ó thaobh na hAeráide de; 2 Inrochtaineacht Réigiúnach Fheabhsaithe
RSES	RSO 7 Sochaí Ísealcharbóin, Athléimneach ó thaobh na hAeráide de & Inbhuanaithe; 4 Soghluaisteacht Inbhuanaithe RPO 91 Dícharbónú san Earnáil Iompair; RPO 92 Bonneagar Feithiclí Leictreacha; RPO 139 Nascacht Idirnáisiúnta Ísealcharbóin; RPO 160 Soghluaisteacht Chliste agus Inbhuanaithe; RPO 162 Comhtháthú Taistil Ilmhódaigh; RPO 164 Straitéisí Iompair Ceantair Chathrach; RPO 171 Bus; RPO 172 Iompar Tuaithe; RPO 174 Siúil agus Rothaíocht; RPO 201 Conairí Náisiúnta, Siúlbealaí, Conairí Glasbhealaigh agus Gormbhealaigh
LDP 2022-28	CGR 02 Comhfhorbairt Áite, Dearadh Uilíoch agus Ríocht Phoiblí; TR 06 Deighilt Mhódúil a Sheachadadh; Cuspóir TR 07 Bearta um Athrú Iompraíochta; Cuspóir TR 08 Bonneagar Siúil agus Rothaíochta; Cuspóir TR 09 Gréasán Raonta Rothar Luimnigh; Cuspóir TR 010 Bonneagar Taistil Inbhuanaithe Limistéir Athghiniúna Luimnigh; Cuspóir TR 011 Iompar Poiblí Feabhsaithe; Cuspóir TR 012 Clár BusConnects Luimnigh; Cuspóir TR 015 Acomhal Iompair; Cuspóir TR 016 Líonra Iarnróid; Cuspóir TR 018 Áiseanna Páirceála agus Taistil; Cuspóir TR 019 Áiseanna Páirceála agus Siúil; Cuspóir TR 020 Clubanna Carranna/Roinnte Carranna; Cuspóir TR 021 Feithiclí Leictreacha agus Gáis Nádúrtha Chomhbhrúite; Cuspóir TR 025 Seirbhísí Idirchathracha, Réigiúnacha agus Comaitéireachta; Cuspóir TR 026 Bonneagar Iompair Bus
Comhtháite Uimh. I9	Maolú / Oiriúnú do ghníomhú ar son na haeráide agus acmhainní nádúrtha
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte agus Folláine; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 13 Gníomhú ar son na hAeráide; 15 An Saol ar Thalamh; 14 An Saol faoi Uisce
NPF / NDP	8 Aistriú chuig an tSochaí Ísealcharbóin agus Athléimneach ó thaobh na hAeráide de; 9 Bainistíocht Inbhuanaithe Uisce, Dramhaíola agus Acmhainní Comhshaoil Eile
RSES	RSO, Sochaí Ísealcharbóin, Inbhuanaithe & Athléimneach ó thaobh na hAeráide RPO 111 Acmhainní Uisce; RPO 112 Cáilíocht an Uisce; RPO 113 Treoir maidir le Tuitte ar aghaidh chuig RPO119 Scéimeanna Cosanta Tuitte; RPO 121 Comhoibriú Éifeachtach chun Pleananna Bainistíochta Abhantraí agus an Chreat-Treoir Uisce a Chur chun Feidhme; RPO 123 Plean Bainistíochta Abhantraí agus Pleanáil Spásúil; RPO 124 Bonneagar Glas; RPO 125 Bithéagsúlacht; RPO 127 Speicis Ionracha; RPO 128 Plean Uile-Éireann um Phailneoirí 2015-2020; RPO 129 Tírdhreach; RPO 130 Cáilíocht an Aeir; RPO 131 Torann; RPO 132 Páirceanna agus Anaclanna “Spéire Dorcha”; RPO 201 Conairí Náisiúnta, Siúlbealaí, Conairí Glasbhealaigh agus Gormbhealaigh; RPO 200 Bonneagar Glas agus Caitheamh Aimsire; RPO202 Oidhreacht nádúrtha, Bithéagsúlacht agus Sócmhainní Oidhreachtacha Tógtha
LDP 2022-28	Cuspóir CAF 01 Comhlíonadh Reachtaíochta Ardleibhéil um an Aeráid agus Treoir; Cuspóir CAF 02 Comhpháirtíocht le Soláthraithe Seirbhíse; Cuspóir CAF 03 Forbairt Inbhuanaithe; Cuspóir CAF 04 Díonadh ar an Aeráid; Cuspóir CAF 05 Éifeachtúlacht Fuinnimh san Fhorbairt Reatha; Cuspóir CAF 06 Éifeachtúlacht Fuinnimh i bhForbairtí Nua; Cuspóir CAF 07 Foirgneamh nach mór Neodrach ó thaobh Fuinnimh de; Cuspóir CAF 08 Cuspóir Fuinnimh In-athnuaite; Cuspóir CAF 09 Athléimneacht ó thaobh na hAeráide de a Bhaint Amach; Cuspóir CAF 011 Réitigh Dhúlraibhuanaithe; CAF 012 Glasú Uirbeach; Cuspóir CAF 014 Giniúint Fuinnimh; Cuspóir CAF 015 Táirgeadh Fuinnimh Áitiúil; Cuspóir CAF 016 Geilleagar Ciorclach; Cuspóir CAF 017 Ábhair Thógála Ísealfhuinnimh; Cuspóir CAF 018 Cothromaíocht Fuinnimh agus Astaíochtaí; Cuspóir CAF 019 Criosanna atá ag Dícharbónú; Cuspóir CAF 026 Bithfhuinneamh; Cuspóir CAF 027 Táirgeadh Fuinnimh In-athnuaite; Cuspóir CAF 035 Tionscnaimh Fuinnimh Phobalbhuanaithe; Cuspóir CAF 039 Gabháil Carbóin; Cuspóir CAF 038 Teicneolaíochtaí atá ag Teacht chun Cinn

Comhtháite Uimh. I10	Fuinneamh glas / córais fuinnimh
HLGanna PÁEP	
SDGanna na Náisiún Aontaithe	3 Dea-shláinte & folláine; 7 Fuinneamh inacmhainne agus glan; 11 Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe; 12 An Tomhaltas agus An Tàirgiócht Fhreagrach; 13 Gníomhú ar son na hAeráide
NPF / NDP	8 Aistriú chuig Sochaí Ísealcharbóin agus Athléimneach ó thaobh na hAeráide de; 5 Geilleagar Láidir le Tacaíocht ó Fhiontraíocht, Nuálaíocht agus Scileanna
RSES	RSO, Sochaí Ísealcharbóin, Inbhuanaithe & Athléimneach ó thaobh na hAeráide RPO 95 Giniúint Inbhuanaithe Fuinnimh In-athnuaite; RPO 98 Straitéis Fuinnimh In-athnuaite Réigiúnach; RPO 99 Fuinneamh Gaoithe In-athnuaite; RPO 44 Comhbheartas Talmhaíochta; RPO 105 Teicneolaíochtaí Teasa Leictreacha Glana agus Téamh Ceantair; RPO 106 Díonadh ar an Todhchaí agus Iarfheistiú; RPO 109 Plean Cur chun Feidhme Bithfuinnimh
LDP 2022-28	Cuspóir CAF O1 Comhlíonadh Reachtaíochta Ardleibhéil um an Aeráid agus Treoir; Cuspóir CAF O2 Comhpháirtíocht le Soláthraithe Seirbhíse; Cuspóir CAF O3 Forbairt Inbhuanaithe; Cuspóir CAF O4 Díonadh ar an Aeráid; Cuspóir CAF O5 Éifeachtúlacht Fuinnimh san Fhorbairt Reatha; Cuspóir CAF O6 Éifeachtúlacht Fuinnimh i bhForbairtí Nua; Cuspóir CAF O7 Fhoirgneamh nach mór Neodrach ó thaobh Fuinnimh de; Cuspóir CAF O8 Fuinneamh In-athnuaite Cuspóir; Cuspóir CAF O9 Athléimneacht ó thaobh na hAeráide de a Bhaint Amach; Cuspóir CAF O11 Réitigh Dhúlrbhunaithe; CAF O12 Glasú Uirbeach; Cuspóir CAF O14 Giniúint Fuinnimh; Cuspóir CAF O15 Táirgeadh Fuinnimh Áitiúil; Cuspóir CAF O16 Geilleagar Ciorclach; Cuspóir CAF O17 Ábhair Thógála Ísealfhuinnimh; Cuspóir CAF O18 Cothromaíocht Fuinnimh agus Astaíochtaí; Cuspóir CAF O19 Criosanna atá ag Dícharbónú; Cuspóir CAF O26 Bithfhuinneamh; Cuspóir CAF O27 Táirgeadh Fuinnimh In-athnuaite; Cuspóir CAF O35 Tionscnaimh Fuinnimh Phobalbhunaithe; Cuspóir CAF O39 Gabháil Carbóin; Cuspóir CAF O38 Teicneolaíochtaí atá ag Teacht Chun Cinn

AGUISÍN 3: BALLRAÍOCHT DE GHRÚPA COMHAIRLEACH PÁEP, COISTE FORBARTHA POBAIL ÁITIÚIL AGUS SPC UM FHORBAIRT EACNAMAÍOCH, FIONTRAÍOCHT & PLEANÁIL

Ballraíocht de Ghrúpa Comhairleach an PÁEP:

Ainm	Eagraíocht
Aileen Magnier	An Garda Síochána
Barry Murphy	Feirmeoirí Aontaithe na hÉireann
Brian Thompson	Líonra Rannpháirtíochta Poiblí / SPC Eacnamaíoch
Bridie Collins	CPS Eacnamaíoch (Cathaoirleach)
David Studer	Tusla
David Tobin	Líonra Rannpháirtíochta Pobail
Eddie Ryan	CPS Eacnamaíoch
Eugene Quinn	Seirbhís Teifeach na nÍosánach
Fiona O'Grady	Seirbhís Óige Luimnigh (LYC)
Jennifer Moroney-Ward	Comhpháirtíocht Paul/ Grúpa Stiúrtha um Imeascadh Imirceach
James McCarthy	An Roinn Coimirce Sóisialaí
Jimmy Browne	Ollscoil Teicneolaíochta na Sionainne
Kerstin Mey	Ollscoil Luimnigh
Mark Tiernan	Cónaidhm Ghnólachtaí agus Fhostóirí na hÉireann (IBEC)
Michael Collins	An Coiste Forbartha Pobail Áitiúil (CFPÁL)
Mike Cantwel	An Oifig Fiontair Áitiúil
Niamh Wallace	Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte (FSS)
Paraic Rattigan	Plean Fiontair Réigiúnach
Sandra Heelan	An Garda Síochána
Sean Golden	Comhlachas Tráchtála Luimnigh
Siobhan Heaney	Grúpa Forbartha Pobail Chill Míde
Triona Lynch	Bord Oideachais agus Oiliúna Luimnigh agus an Chláir (BOOLC)

Ballraíocht an Choiste Forbartha Pobail Áitiúil (CFPÁL)

Ainm	Eagraíocht
An Comhairleoir Stephen Keary	Comhalta Tofa
An Comhairleoir Brigid Teehy	Comhalta Tofa
An Comhairleoir Michael Collins	Comhalta Tofa
An Comhairleoir Joe Pond	Comhalta Tofa
Stephane Duclot	Comhairle Cathrach agus Contae Luimnigh
George O'Callaghan	Bord Oideachais agus Oiliúna Luimnigh agus an Chláir
Michelle Lynch	Feidhmeannacht na Seirbhísí Sláinte
Pádraig Casey	Cuideachta Forbartha Bhealach Eabhra
Jennifer Moroney Ward	Comhpháirtíocht PAUL
Shay Riordan	Acmhainní Iarthar Luimnigh
Maurice O'Connell	Líonra Rannpháirtíochta Pobail
David Tobin	Líonra Rannpháirtíochta Pobail
Folamh	Líonra Rannpháirtíochta Pobail
Linda Ledger	Líonra Rannpháirtíochta Pobail
James Prior	Líonra Rannpháirtíochta Pobail
Fiona O'Grady	Seirbhís Óige Luimnigh
Dee Ryan	Comhlachas Tráchtála Luimnigh
Folamh	An Roinn Coimirce Sóisialaí

Ballraíocht an SPC um Fhorbairt Eacnamaíoch, Fiontraíocht & Pleanála:

Baill Thofa	Ionadaithe eanála	
Bridie Collins (Cathaoirleach)	Michael Joyce	Forbairt/Foirgníocht
Eddie Ryan	Seán Golden	Gnó/Tráchtáil
James Collins	Eoghan Carr	Gnó/Tráchtáil
Joe Pond	Aidan Gleeson	Talmhaíocht/Feirmeoireacht
Martin Ryan	Declan Hehir	Pobal/Deonach
Catherine Slattery	Brian Thompson	Pobal/Deonach
Daniel Butler	Madeleine Lyes	Comhshaol/Comhrá
John Egan	Folúntas	Ionchuimsiú Sóisialta
Liam Galvin		
Stephen Keary		
Michael Murphy		
Olivia O'Sullivan		
Jerome Scanlan		
Emmett O'Brien		
Saša Novak Uí Chonchúir		
John O'Donoghue		

AGUISÍN 4: RÁITEAS COMHSHEASMHACHTA LEIS AN bPLEAN RÉIGIÚNACH SPÁIS AGUS EACNAMAÍOCH DO RÉIGIÚN AN DEISCIRT

Ráiteas ar Phlean Áitiúil Eacnamaíoch agus Pobail Luimnigh (PÁEP)

Tá ról na dTionól Réigiúnach sa phróiseas PÁEP leagtha amach faoi Alt 44 den Acht um Athchóiriú Rialtais Áitiúil 2014 (lena leasaítear Alt 66C den Acht Rialtais Áitiúil 2001), go háirithe Alt 66C 2(c) agus 3(c), ina sonraítear go mbainfidh breithniú an Tionól Réigiúnaigh ar PÁEP lena chomhsheasmhacht le (i) croistraitéis agus cuspóirí phlean forbartha an údarais áitiúil lena mbaineann, (ii) Straitéis Réigiúnach Spáis agus Eacnamaíoch ar bith (RSES) nó, mar is cuí, Treoirlínte Pleanála Réigiúnacha (RPGanna) a fhéadfaidh a bheith i bhfeidhm, agus (iii) idir gnéithe eacnamaíocha agus pobail den Phlean.

Bhreithnigh comhaltaí den Tionól Réigiúnach PÁEP Luimnigh ag a gcruinniú ar an 12 Aibreán 2024 nuair a comhaontaíodh é:

- Moladh a thabhairt d'obair Chomhairle Cathrach agus Contae Luimnigh agus CFPÁL Luimnigh i bhforbairt an PÁEP agus
1. De réir Alt 44 den Acht um Athchóiriú Rialtais Áitiúil 2014 (lena leasaítear Alt 66C den Acht Rialtais Áitiúil 2001), tá an Tionól Réigiúnach sásta go bhfuil comhsheasmhacht léirithe ag Plean Áitiúil Eacnamaíochta agus Pobail Luimnigh leis an méid seo a leanas:
 2. croistraitéis agus cuspóirí an Phlean Forbartha
 - (iii) An Straitéis Réigiúnach Spáis agus Eacnamaíoch do Réigiún an Deiscirt (iii) idir gnéithe pobail agus gnéithe eacnamaíocha an PÁEP
 - (iv) Faoi réir na moltaí seo a leanas:

Ba cheart tagairtí don **Phlean Forbartha Náisiúnta 2018-2027** ar Leathanach 8 a leasú don **Phlean Forbartha Náisiúnta 2021-2030** (is é sin an Plean Forbartha Náisiúnta nuashonraithe).

- Ba cheart tagairt do **Phlean Gníomhaithe an Rialtais ar son na hAeráide** ar leathanach 19 a nuashonrú chun an **Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024** a foilsíodh i mí na Nollag 2023 a léiriú (arb é an tríú nuashonrú bliantúil é ar Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2021).
- Faoi Chuid 2.8 ina ndéantar achoimre ar an Straitéis Réigiúnach Spáis agus Eacnamaíoch (RSES), agus sna Cuspóirí, ba cheart tagairt shonrach a dhéanamh d'ainmniú an **Chaisleáin Nua Thiar mar Phríomhbhaile** agus a ról mar atá leagtha amach in RSES agus i gCathair agus i bPlean Forbartha Chathair agus Chontae Luimnigh 2022-2028.
- Maidir le cuspóir E5 (Leathnú gnó, atá dírithe ar earnálacha ardluacha ard & líonraí gnó) bheadh sé iomchuí tagairt a chur san áireamh laistigh den chuspóir sin do phrionsabal na **speisialtóireachta cliste** agus an ról a d'fhéadfadh a bheith aici maidir le tacú le braislí príomhthionscal laistigh den Chathair agus den Chontae. Féach Cuid 4.2 (Straitéis Eacnamaíoch).
- Maidir le Cuspóir C1 (Oideachas & Foghlaim) ba cheart tagairt a chur san áireamh do **stádas Luimnigh mar Chathair Foghlama UNESCO**, agus cuspóir réigiúnach níos leithne chun **Réigiún an Deiscirt a fhorbairt mar réigiún foghlama**. (Féach Cuspóir Straitéiseach 10 agus RPO 190 de RSES).
- Maidir le Cuspóir I3 (Comharsanachtaí cathracha & fo-uirbeacha nasctha), ba cheart tagairt a chur san áireamh do **dhlúthfhás** i bpríomhthéacs an chuspóra sin, agus ba cheart béim bheise a chur ar phrionsabail an dlúthfháis laistigh den téacs tacaíochta. Ba cheart tagairt a dhéanamh freisin don tábhacht shonrach a bhaineann le dlúthfhás agus dlúis chónaithe níos airde i gCathair Luimnigh mar atá leagtha amach sna **Treoirlínte um Fhorbairt Chónaithe Inbhuanaithe agus Dlúthlonnaíochtaí**, a foilsíodh le déanaí.

Teil/Tel: +353 (0)51 860700
R-phost/Email: info@southernassembly.ie
Idirlíon/Web: southernassembly.ie

Screening Determination for Strategic Environmental Assessment under SEA Directive 2001/42/EC as transposed into Irish law under S.I. 435/2004, as amended

Concerning the Limerick City and County Local Economic and Community Plan (LECP) 2023-2028, Limerick City and County Council as the Competent Authority for the Limerick City and County LECP 2023-2028 has undertaken screening for SEA under Directive 2001/42/EC.

The screening assessment was carried out using the criteria to determine the likely significance effects as set out in Schedule 1 of S.I. 435/2004, as amended. Following assessment of the criteria and having regard to the nature of the Limerick City and County LECP 2023-2028 and the potential for likely significant environmental effects from the implementation of the Limerick City and County LECP 2023-2028, Limerick City and County Council has determined that the Limerick City and County LECP 2023-2028 will not give rise to likely significant effects on the environment.

This Determination has been made following consideration of the information contained in the SEA Screening Report (published together with this Determination), the criteria set out in Schedule 1 to S.I. 435/2004 as amended, and consultation feedback from

- the Environment Protection Agency

as Statutory Authority for Strategic Environmental Assessment (SEA).

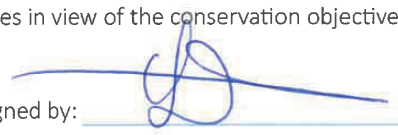
The principal reasons the Limerick City and County LECP 2023-2028 does not require an SEA are as follows:

The Plan (Limerick City and County LECP 2023-2028) does not provide consent, establish a framework for granting consent or contribute towards a framework for granting consent. Thus, the Plan will not set the framework for future development consent of projects and is required to be consistent with the RPGs, Limerick Development Plan 2022-2028 or any higher-level plans and not present alternate or competing proposals that would lead to inconsistency.

Any projects that may arise in the future associated with the Plan will be subject to the requirements of the relevant national planning procedures and be consistent with existing frameworks, as appropriate, all of which have been subject to SEA and developed in accordance with the principles of sustainability.

In order to be realised, potential projects or proposals arising from the Plan will have to comply, as relevant, with various legislation, policies, plans and programmes (including requirements for lower-tier Appropriate Assessment, Environmental Impact Assessment and other licencing requirements as appropriate) that form the statutory decision-making and consent granting framework.

The Screening Report for Appropriate Assessment concluded that the Limerick City and County LECP 2023-2028 is not likely, alone or in combination with other plans of projects, to have a significant effect on any European Sites in view of the conservation objectives.

Signed by:

Stephane Duclot, Director of Service, Rural, Culture and Community Development

Dated: 15/10/2024

Attached: Outline LECP/SEA Screening Report dated September 2024 that includes correspondence from Statutory consultee as appendix to Screening Report

Comhairle Cathrach
& Contae **Luimnigh**

Limerick City
& County Council

www.limerick.ie